PÍSMO SVÄTÉ V OBRAZOCH

Preložené z publikácií:

- **PÍSMO SVATÉ V OBRAZECH**. Emanuel Žák, Praha **1936**. Nihil obstat: Dr. Josephus Beran; Censor Imprimatur: Pragae, die 19. Junii 1936; Prael. Dr. Theophilus Opatrný, Vicarius Generalis; Nr. 8378
- **Bibel in Bildern**. Julius Schnorr von Carolsfeld. Leipzig. **1860**.

Ilustrácie: Julius Schnorr von Carolsfeld (1794–1872)

Nihil Obstat: Dr. Josephus BERAN, Censor Imprimatur, Pragae, Die 19. Junii 1936; Prael. Dr. Theophilus Opatrný, Vicarius Generalis, Nr. 8378

Citácie Písma svätého sú prevzaté z:

- **NOVÝ ZÁKON PÁNA NÁŠHO JEŽIŠA KRISTA. Časť I. Evanjelia.** Spolok sv. Adalberta (Vojtecha). V Trnave **1913**;
- **NOVÝ ZÁKON PÁNA NÁŠHO JEŽIŠA KRISTA. Časť II. Listy apoštolské a zjavenia sv. Jána apoštola**. Spolok sv. Adalberta (Vojtecha). V Trnave **1914.**
- **PÍSMO SVÄTÉ. STARÝ ZÁKON.** Spolok sv. Adalberta (Vojtecha). Časť I. – VIII. V Trnave **1917-1926**.

Pre vnútornú potrebu

www.tridentskaomsa.weebly.com

STARÝ ZÁKON

STARÝ ZÁKON

ŽALM 136

Oslavujte Pána, pretože je dobrotivý, lebo večné je milosrdenstvo jeho.

Oslavujte najvyššieho Boha, lebo večné je milosrdenstvo jeho.

Oslavujte najvyššieho Pána, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

Toho, ktorý sám učinil veľké divy, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

Toho, ktorý stvoril nebesá v múdrosti, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

Toho, ktorý zem upevnil nad vodami, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

Toho, ktorý stvoril veľké telesá svetla, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

Slnce, aby panovalo vo dne, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

Mesiac a hviezdy, aby panovali noci, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

Toho, ktorý ranil Egypt s jeho prvorodenými, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

A ktorý vyviedol odtiaľ Izrael, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

Toho, ktorý rozdelil Červené more, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

A previedol Izrael jeho stredom, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

A zvrhol faraóna a jeho vojsko do Červeného mora, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

Toho, ktorý viedol svoj ľud púšťou, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

Toho, ktorý porazil veľkých kráľov, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

A dal ich zem za dedičstvo, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

Za dedičstvo Izraelu, svojmu služobníkovi, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

A vyslobodil nás od našich nepriateľov, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

Toho, ktorý dáva pokrm všetkému živému, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

Oslavujte Boha nebies, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

Oslavujte Pána najvyššieho, lebo večné je jeho milosrdenstvo.

PÁNOV PRVÝ STVORITEĽSKÝ DEŇ

Boh povedal*: „Buď svetlo“.* A bolo svetlo. (Gn 1, 3)

„Na počiatku Boh stvoril nebo a zem.“ Tak je to napísané Duchom Božím, ale ľudskými rukami. Tie slová sú bránou, ktorou vstupujeme z večnosti do času. Lebo nebo a zem neboli vždy také, aké sú teraz. Boli stvorené. Kedy? Nevieme. Isté je len jedno, že nebo a zem nie sú večné, ale že ich k životu povolala Vyššia moc. Aká to bola moc? Nebola to moc hmotná, lebo tá je mŕtva a nehybná. Nebola to sila, lebo tá je slepá. Nebola to náhoda, lebo tá nemôže vytvoriť presný poriadok. Predtým nebolo nič. Len Boh vo večnej kráse panoval nad hlbinami. Z ničoho stvoril neživú, mŕtvu látku, aby z nej vytvoril nebo a zem, celý vesmír s nespočetnými miliardami nebeských telies, medzi ktorými je naša zem jednou z najmenších. Všetko to stvoril Boh. *„On rozprestrel sever nad prázdnotou a zem zavesil nad ničím.“* (Jób 26, 7) Keď veda tvrdí, že pred miliónmi rokov bola celá naša slnečná sústava len nesmiernou plynovou guľou, z ktorej pri jej otáčavom pohybe sa pozvoľna oddelili zem a mesiac, tak táto náuka vôbec neodporuje biblickým správam. O vzniku hviezd a mesiacov kniha kníh nehovorí. Človek mal z Božích úst počuť len to, ako sa stali stredobodom stvorenia. *„Zem však bola pustá a prázdna a tma bola nad hlbinami.“* Večný Boh rozprestrel plášť svojej všemohúcnosti nad touto mŕtvou hmotou. *„A Duch Boží sa vznášal nad vodami.“* A hľa, jeho láska dala svietiť šiestim veľkým dňom sveta nad touto zemou. O týchto *„dňoch“,* dlhých tvorivých dobách, nemôže žiadny ľudský jazyk povedať, aké dlhé boli, pretože pre Božiu velebnosť je tisíc rokov ako jediný krátky včerajší deň. Veľké, mocné, ohromujúce slovo zaznelo prvého dňa z Božích úst. V podivuhodnej ozvene sa šírilo svetovým priestorom, znovu a znovu znelo zo všetkých končín a tvoriac spočinulo vo večnom lone Božom. Boh povedal: *„Buď svetlo!“* A od tej chvíle začal svietiť podivuhodný jas. Tmy zmizli. A putujúca zemská guľa sa kúpala v žiarivom mori svetla. Ako sa to stalo? Nevieme. Veda však dokázala, že svetlo je možné bez slnka; avšak bez svetla nie je na zemi možný žiadny život, žiadny pohyb. *„A Boh nazval svetlo dňom a tmu nocou. A nastal večer a ráno, prvého dňa.“* (Gn 1, 5)

PÁNOV DRUHÝ STVORITEĽSKÝ DEŇ

A Boh stvoril oblohu a oddelil vody, ktoré boli pod oblohou od tých, ktoré boli nad oblohou. (Gn 1, 7)

Veľké dielo čakalo na druhý deň sveta. Vznik oblohy, ktorá sa ľudskému oku javí ako modrá klenba; vznik oblakov a vzduchu. Keď svetlo, ktoré žiarilo z neznámych výšin na Boží rozkaz, vydalo teplo, moria a súše ešte neboli oddelené od hlbín spodných vôd. A teplo nasalo vody z vlhkých hmlistých mrakov a vyzdvihlo ich vysoko hore nad zem. Vody hore, vody dole. Kto ich rozdelí, aby sa v divokom hukote znova nezrážali? Veľké vzdialenosti, ktorými Boh oddelil nebo a zem, ich oddeľujú od seba. Vzduch ako neviditeľná hradba nebies nesie oblaky na svojich vlniacich sa pleciach. Vo vývoji zeme je to veľký, dôležitý okamih! Lebo čím by bola zem bez oblakov a bez vzduchu? Všetok rozvíjajúci sa život je z nebeských výšin. K nim bez prestania vysiela zem svoje pary, obrovské vodné prúdy; vo dne aj v noci. V putujúcich oblakoch večný Boh spútava túto vodu a znova ju zosiela na smädnú zem v príhodný čas ako sneh a dážď, rosu a inovať. Padá z mrakov na zem, obmýva hory, z bahna tvorí ostrovy a brehy a vyviera v studniach z kamenistej pôdy. Poľné zvieratá ju pijú; na najmenšom steble sa chveje v tekutej perle rosy, pozdravuje nás ako plodonosná slza z hlbokých kalichov kvetov. Poľná sejba túži po oblakoch; stromy v lesoch a cédre Libanonu chcú byť nasýtené. Ticho, úplne ticho vystupuje nahor a zase padá dole v stálom kolobehu ako krv v tele. Je prúdom požehnania a života. Vody hore, vody dole! Medzi nimi je vzduch ako rozdeľujúca stena. Hravo nesie plynúce zástupy oblakov na svojom ľahkom voze nad zemou, aby ich pozlacoval lúč slnka, aby búrky vyvolali blesky z jeho srdca. Vzduch nesie oblaky a bičuje more tak, že krajina sa chveje a ľudia s ňou. A ľudia, zvieratá, rastliny z neho žijú a nevyhnutne by bez neho museli zahynúť, pretože bez vzduchu nie je možné dýchanie ani život. A o tomto zázračnom Božom čine rozpráva Kniha kníh proste a jednoducho tak, že to môže každý pochopiť v slovách: *„Boh povedal: Buď obloha uprostred vôd a oddeľ vody od vôd. Boh teda stvoril oblohu a oddelil vody, ktoré boli pod oblohou, od tých, ktoré boli nad oblohou. A stalo sa tak. A Boh nazval oblohu nebom.“* Tento veľký tvorivý čin bol veľmi užitočný, účelný a tajuplný. *„A Boh videl, že jeho dielo bolo dobré. A nastal večer a ráno druhého dňa.“*

PÁNOV TRETÍ STVORITEĽSKÝ DEŇ

A Boh povedal: *„Zhromaždite sa vody, ktoré sú pod nebom, na jedno miesto a ukáž sa súš.“* (Gn 1, 9)

Vznešený stvoriteľský Pánov skutok nastáva na tretí veľký deň. Vodám pod oblohou určuje rôzne medze a usporiadaný stav. Tu sa uskutočňujú dva činy Pána: Oddelenie súše od mora a stvorenie rastlín. Najprv znie Pánovo tvorivé slovo: *„Zhromaždite sa vody, ktoré sú pod nebom, na jedno miesto a ukáž sa súš.“* A hľa, bolo počuť hukot, zdvíhali sa hory a klesali nížiny. *„Pred tvojím hnevom utekali, pred hlasom hromu tvojho sa strachovali.“* (Ž 104, 7) A zatiaľ čo sa vody rozdeľujú a zhromažďujú, vytvára sa v nových formách pevnina, súš a zo širých vodných plání sa začína zdvíhať pevná zem. Tak povstali zem a moria; dva svety oddelené od seba ako deň a noc. Dve nepriateľské mocnosti, rozdielne ako život a smrť. Čo žije vo vode, zomiera na suchej zemi. Čo dýcha na zemi, hynie vo vode. Ako sa to všetko stalo? Nevieme o tom nič. Prírodovedcovi je tu ponechané voľné pole. Prostému človekovi stačí vedieť, že ten veľký kolobeh a výmena, na ktoré v údive hľadí na zemi a na mori, to stvoril Boh a ten istý Boh stále vidí, že všetko zodpovedá svojmu účelu. *„A Boh videl, že je to dobré.“* Teraz je pripravená pôda pre jednotlivé živé bytosti. A zaznie druhé tvorivé slovo: *„Zem, vyžeň trávu, rastliny s plodom semena a ovocné stromy, prinášajúce plody, v ktorých je ich semeno podľa svojho druhu na zemi!“* A slovo Božie – nie zem a nie sila prírody, pretože ony nemohli z mŕtvej hmoty splodiť nejaký život – vyvolalo z veľkej novej krajiny prvý život, rastliny každého druhu. Z ruky Stvoriteľa, ako zelený šat utkaný z mladistvého sviežeho života, vypučali rastliny, ktoré sú pre človeka tak dôležité: byliny, obilie, stromy v záhradách a úrodných nivách, najrôznejšie pokrmy pre človeka i zvieratá. Okrem toho aj všetky ostatné rastliny zázračne otvorili svoje oči, od obrovských rastlín na vrchoch hôr až po úchvatné rastlinstvo na dne mora. Boh ich stvoril v ich rôznych druhoch. Na jeho slovo sa všetky radostne prebudili k životu. A Všemohúci sa tešil z kvitnúceho a okolo seba vôňu šíriaceho sveta. *„A Boh videl, že je to dobré. A nastal večer a ráno, tretieho dňa.“*

PÁNOV ŠTVRTÝ STVORITEĽSKÝ DEŇ

A Boh povedal: *„Buďte svetlá na nebeskej oblohe na oddeľovanie dňa od noci! A buďte na znamenie pre obdobia, dni a roky! I buďte svetlami na nebeskej oblohe, aby ste osvetľovali zem!“* A stalo sa tak. A Boh urobil dvoje veľkých svetiel: väčšie, aby vládlo nad dňom, a menšie, aby vládlo nad nocou, a aj hviezdy. Umiestnil ich na nebeskej oblohe, aby osvetľovali zem a aby vládli nad dňom a nad nocou, a oddeľovali svetlo od tmy. (Gn 1, 14-18)

Ako roľník zasieva semená do poľnej brázdy, tak rozosial Pán hviezdy do vlniacej sa vesmírnej hmloviny. Dych jeho úst im dal pohyb a bez prestania ich riadi pri ich pohybe nekonečným vesmírom. Ale nemyslime si, že slnko so všetkými stálicami, planétami a mesiacmi boli stvorené iba v tento deň. Boli tu možno aj milióny rokov, ako to tvrdí veda. Ale až teraz, keď zem a súhvezdia boli už na to pripravené, kedy vrstvy oblakov boli stále redšie, ich lúče dopadali jasnejšie zo žiariaceho neba na zem. Je na prírodovedcoch, aby sa pokúsili túto otázku zodpovedať. Slávne Božie slovo zdôrazňuje iba to, že večný Boh na štvrtý deň uviedol slnko, mesiac a hviezdy do primeraného vzťahu k zemi a človeku, ktorý ju obýva. Od tej chvíle malo slnko vládnuť zemi ako všetko ovládajúci panovník, ako veľký, vznešený nebeský posol a malo závratnou rýchlosťou blesku zosielať svoje svetlo na zem. Malo dať zrieť zrnu na poli a viniču na vinici a kvety zdobiť pestrými, živými a sýtymi farbami. Noci mal od tej chvíle vládnuť mesiac. Mal pozdvihovať vody nahor k nebesiam; mal riadiť príliv a odliv morských vôd, aby more neprekračovalo svoje hrádze. Mal stojatým vodám dať pohyb, aby sa nemenili na páchnucu a choroby šíriacu hnilobu. A ako mesiac mali svietiť aj nespočetné hviezdy, tieto farebné drahokamy na nebi, ktoré Stvoriteľ votkal do tajuplného plášťa noci. *„Urobil mesiac, aby delil čas, a slnko spoznalo svoj západ.“* (Ž 104, 19) Od tej chvíle žiariace nebeské hviezdy slúžia na to, aby si človek mohol uvedomovať, kde žije v priestore a čase. Hviezdy v neustálej pravidelnosti svietia ako zlaté čísla na nebeskom ciferníku a volajú všetkým ľuďom na zemi po celé veky: *„Nás stvoril Boh.“* Kto vie čítať, rozumie ich tichej, jasnej reči. *„A Boh videl, že je to dobré. A nastal večer a ráno štvrtého dňa.“* (Gn 1, 18-19)

PÁNOV PIATY STVORITEĽSKÝ DEŇ

A Boh stvoril veľké vodné zvieratá a všelijaké živočíchy, ktoré vydali vody podľa svojho druhu. (Gn 1, 21)

Na piaty deň v pracovnom Božom týždni sa rozodnieva. Na zemi majú povstať nové útvary života, zvieratstvo vo vodách a vo vzduchu. Boh povedal: *„Vydajte vody živé zvieratá, ktoré sa pohybujú; vtáctvo potom nech lieta nad zemou a pod nebeskou oblohou."* Ľahko a bez námahy, jednoduchým tvorivým slovom, naplnila Božia všemohúcnosť nesmierne priestory vôd a vzduchu nespočetnými živými bytosťami, v tisíckach druhov zvieratstva, z ktorých každý uskutočňuje novú Božiu myšlienku. Božiu múdrosť a Božiu všemohúcnosť nemožno jednoduchšie, ale aj veľkolepejšie vysloviť: Povie a stane sa. Prikáže a na jeho rozkaz tu poslušne stoja nespočetné pluky živých bytostí. A ešte jedno slávnostné slovo sa ozve v diele piateho dňa - požehnanie: *„Ploďte a množte sa a naplňte morské vody, aj vtáky nech sa rozmnožujú na zemi."* Boh požehnal a boli tu obrovské zvieratá, milióny cicavcov, ktoré boli až v neskoršej dobe objavené v geologických vrstvách zeme. A boli tu ostatné morské a riečne zvieratá, všetky, ktoré plávajú vo vodách; tisíce druhov rýb, ktorým veda až neskôr dala mená. Jedným spoločným menom sú tu nazvané nové a nové milióny živočíchov, ktoré nikdy nemôžu byť vylovené z morských hlbín, aj keby všetci ľudia dňom i nocou spúšťali k nim svoje obrovské siete. Stály pohyb vo vodách, začínajúc vlniacou sa morskou hladinou, nad ktorou búrka spieva svoje žaloby, až dole do tých nezmerných hlbín, kam žiadny lúč slnka nepreniká, kde si zvieratá samy svetielkujúcim jasom osvecujú cestu, keď ich núti hlad vyjsť von z ich temných zákutí! Boh požehnal a vzduchom šumel trepot krídel všetkého vtáctva. Pyšný orol, ktorý učí svoje mláďatá vzlietať k slnku, híkajúca sova, hlásateľka búrok, obyčajný slávik, ktorý v kroví spieva svoje smutné piesne, všetky až po poslednú muchu, ktorá sa ešte len zrána zrodila a k večeru už umiera, boli stvorené Božím slovom. *„Otvoríš svoju ruku a všetci budú nasýtení; ale keď odvrátiš svoju tvár, skormútia sa; odnímeš im ich ducha a zahynú a v prach svoj sa navrátia."* (Ž 103, 28-29) A tvrdeniam vedy zodpovedá aj poriadok, v akom oživujú more a zem. Nezáleží na tom, či boli stvorené za jeden deň, alebo až dlhým postupným vývojom, Boh je a zostáva stvoriteľom všetkých druhov, a to aj keby stvoril len jeden alebo niekoľko prvotných druhov. Boh stvoril všetkých. A nastal večer a ráno, piateho dňa.

PÁNOV ŠIESTY STVORITEĽSKÝ DEŇ

A Boh stvoril človeka z hliny zeme a vdýchol do jeho tváre dych života. (Gn 2, 7)

Jeden zázrak pripravoval druhý zázrak. Božia všemohúcnosť postupne viedla svet k jeho dokonalosti. Večná múdrosť hravo osídlila výšiny i hlbiny. Ale všetky tieto zázraky smerovali k tomu, v čom večný Boh chcel mať korunu tvorstva. Nastáva šiesty deň v pracovnom týždni Božom. Boh oživuje krajinu pozemskými zvieratami a potom stvorí človeka. Po dlhej noci zase zaznelo majestátne Stvoriteľovo slovo: *„Vydaj zem živočíchy podľa jeho druhov; totiž krotké zvieratá, drobnú zver a všelijaké druhy divokých zvierat. A stalo sa tak.“* Zem bola obývaná zvieratami na pevnine, dobytkom, ktorý je človekovi užitočný v domácnosti, plazmi, ktoré lezú po zemi a ktoré žijú tak na zemi, ako i vo vode. V dokonalej stupnici nenáhle a pomaly za nedokonalými druhmi nasledujú druhy dokonalé, úplne podľa plánu, ktorý moderná veda zistila svojimi poznatkami. Stvoriteľ sa nemusí za svoje dielo hanbiť a červenať pred žiadnym vedeckým bádaním. *„A Boh videl, že je to dobré.“* Žiaden celý deň, žiaden nový večer, žiadne nové ráno - aj to potvrdzuje veda - sa neklenie nad ríšou sveta, ktorý je dokonaný. Tu slávnostne a plné vážnosti zaznie tvorivé slovo Pánovo; hovorí ho k stvoreným zástupom nebeských obyvateľov: *„Urobme človeka na náš obraz a našu podobu; nech panuje nad morskými rybami, nad nebeským vtáctvom, nad krotkými zvieratami, nad celou zemou, ako aj nad všetkými drobnými zvieratami, ktoré sa pohybujú po zemi.“* A Boh stvoril človeka ako šťastné dieťa svojej lásky podľa svojho vlastného obrazu. Vzal prach zeme, urobil telo a vdýchol mu teplý dych Nekonečného, nesmrteľnú dušu. Potom zoslal na prvého človeka Adama hlboký spánok, vybral jedno z jeho rebier a stvoril z neho Evu, prvú ženu. Boh stvoril prvého človeka ako muža a ženu, a nie rôzneho druhu a triedy. Lebo tak mala byť zaistená najvyššia dôstojnosť človeka ako jasný, žiariaci vrchol všetkého božského stvorenia, záverečný kameň jeho pozemskej tvorivej činnosti, že človek je vo všetkom jedno, v druhu i triede, že je iba jednou panujúcou rodinou, zatiaľ čo zvierat je veľa druhov a tried. A Božie požehnanie spočinulo dole na prvom páre ľudí vo veľkom dome sveta. A potom Boh povedal: *„Ploďte a množte sa a naplňte zem, podmaňte si ju a vládnite na nej.“* *„A Boh videl všetko, čo urobil; a bolo to veľmi dobré. A nastal večer a ráno, deň šiesty.“*

SOBOTA

A Boh požehnal siedmy deň a posvätil ho, lebo v ňom si odpočinul od každého svojho diela. (Gn 2, 3)

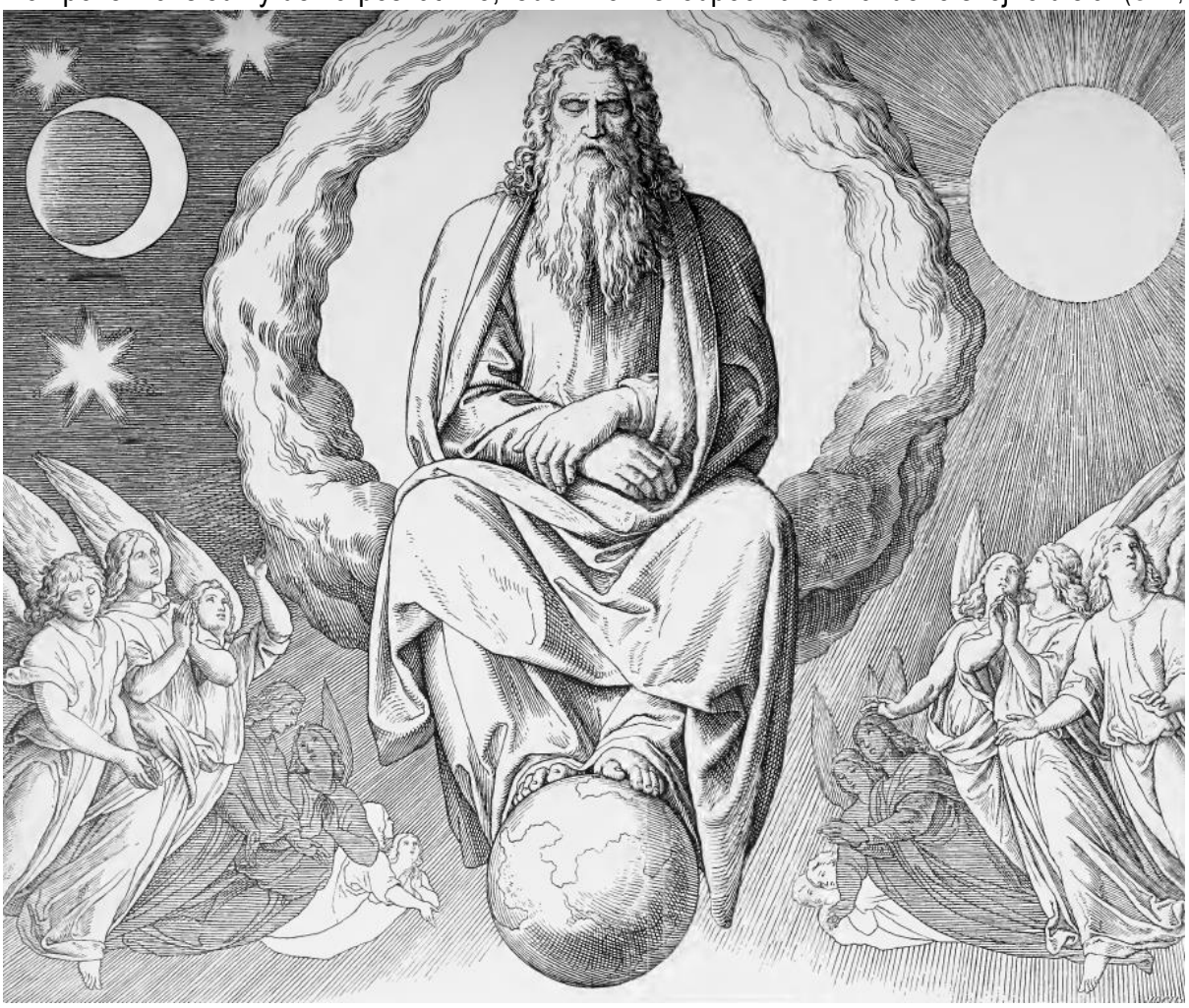

Veľký Boží týždeň tvorivej činnosti sa blížil ku koncu. Po šesť dní večný Boh rozsieval zázraky svojej všemohúcnosti po zemi. Keď sa na siedmy deň vynorilo na oblohe ranné slnko, Boh si oddýchol od všetkých svojich diel. Posvätil tento deň, požehnal ho a ustanovil ho na večnú pamiatku, že Boh odpočíval po svojej práci. Maj v úcte tento deň! Lebo ho Boh ustanovil za deň Pána. Vo svojom božskom zaľúbení oddelil sobotu od ostatných dní týždňa a sám ju vyhradil za deň modlitby. V Bohu a s Bohom malo v sobotu odpočívať tiež celé stvorenie; všetok život a všetky činnosti mali byť v ten deň jedinou piesňou chvály a vďaky Stvoriteľovi. Odložiac ťaživé pozemské starosti, človek mal predovšetkým v sobotu sledovať zázraky stvorenia; mal v otvorenej knihe prírody čítať o podivuhodných dielach Všemohúceho, ktorý z ničoho povolal všetko k životu. Nebesia neustále hlásajú česť a slávu svojho Stvoriteľa. Ale človek je postavený do chrámu celého vesmíru ako najvyšší kňaz, ktorý má aj nerozumnému tvorstvu prepožičať hlas svojich úst a city svojho srdca, aby všetko stvorenie ďakovalo Bohu za jeho otcovskú lásku. A tak v stále sa vracajúcom kolobehu týždňov mal byť siedmy deň obrazom nebeskej soboty na zemi. Maj v úcte tento deň! Lebo Boh ho ustanovil tiež za deň pre človeka. Človek mal pracovať a byť činným; ale nemal v divokom ruchu všedného dňa hynúť a jeho telo a nesmrteľná duša sa nemala utápať v prachu. Musel mať jeden deň pokoja a mieru v Bohu; deň, v ktorom by po námahách týždňa načerpal svieži dych a svetlo nebies pre nové sily a pre nový život. Voľne a ničím nerušený mal človek v tento deň povznášať svoj zrak k večným hviezdam, jeho duša sa mala otvoriť, aby prijala požehnanie z neba. Pozemský pútnik sa má po tomto odpočinku, posilnený na tele i na duchu, znova vracať do ťažkých všedných dní, aby pracoval, až kým veľký pozemský týždeň utrpenia a práce pominie a večerné zore posledného slávneho dňa sa premenia na rannú zoru večného sobotňajšieho pokoja v nebesiach. Tak od tohto dňa v neporušiteľnej pravde platí prvý a najvyšší zákon pre tento svet: *„Šesť dní budeš pracovať. Siedmy deň však je sobota, deň Pána, tvojho Boha, v ktorom nemáš konať žiadnu prácu.“* (Ex 20, 9)

VZBURA A PÁD ANJELOV

A strhol sa veľký boj na nebi. Michal a jeho anjeli bojovali s drakom a jeho anjelmi. (Zjv 12, 7)

A Boh vo svojej múdrosti a všemohúcnosti stvoril ešte druhý, neviditeľný svet, nesmierne veľké zástupy nebeských duchov: svojich anjelov. Bohato obdarení veľkými milosťami, mu mali slúžiť v blaženom videní jeho vznešenosti, spievať mu večné chválospevy a v úplnej poslušnosti mu byť vernými poslami jeho príkazov. Ale veľká vina, ťažké previnenie porušilo toto krásne ranné šťastie. V nekonečnej pýche a v slepom sebazbožňovaní sa pozdvihol posol svetla - Lucifer, so svojim vojskom a vyriekol slová odporu proti trónu Najvyššieho: *„Nebudem slúžiť! Chcem byť ako Boh; mojím trónom musí byť najvyššie nebo.“* Tu sa rozdelili anjeli na dobrých a zlých. Do čela dobrých anjelov sa postavil Michael. Jeho meno: *„Kto je ako Boh?“* sa stalo bojovým heslom pre všetkých, ktorí sa rozhodli zachovať povinnú úctu a poslušnosť voči Bohu. *„A nastal veľký boj na nebi. Michal a jeho anjeli bojovali s Luciferom a so všetkými jeho spojencami.“* Michael zvíťazil. V posvätnej Božej moci zvrhol jeho odporcov dole do nekonečnej priepasti, kde vládne večná tma a hrôza. A Boh svojou trestajúcou rukou pripútal padlých anjelov k pekelným bránam a uvrhol ich do večného utrpenia a múk. A klenbami nebies mocne zneli jasavé hlasy: *„Teraz nastala spása, sila a kráľovstvo nášho Boha i moc jeho Pomazaného, a oni zvíťazili pre krv Baránkovu. Preto sa veseľte nebesia a tí čo v nich prebývate.“* (Zjv 12, 10-12) Tento veľký boj duchov je pre všetky časy výstražným predobrazom aj predpoveďou plnou útechy. Ako v jasnom obraze sa v ňom odhaľujú dejiny Božieho kráľovstva na zemi - všeobecná dráma svetových dejín. Sú to dejiny nikdy neprestávajúceho krutého boja proti prefíkanosti a nezmieriteľnej nenávisti stále útočiacich pekelných mocností; proti úkladom nikdy neunaveného nepriateľa, ktorý *„obchádza ako revúci lev a hľadá, koho by zožral.“* (1 Pt 5, 8) Ale hoci by pekelný nepriateľ akokoľvek utláčal Božie kráľovstvo a jeho bojovníkov, nikdy to pre nich nebude znamením záhuby, ale zárukou ich konečného víťazstva. Preto sa veriaci kresťan pozerá s pokojným pohľadom na tieto hroziace útoky. Vedomý si svojho víťazstva hľadí nahor k archanjelovi Michalovi a k nepremožiteľným anjelským ochrancom Božieho ľudu, ktorí od začiatku po všetky časy a vo všetkých končinách zeme sú jeho mocnou záštitou.

PÁD PRVÝCH ĽUDÍ

A Adam i jeho žena sa skryli pred Pánom, Bohom, medzi stromami rajskej záhrady. (Gn 3, 8)

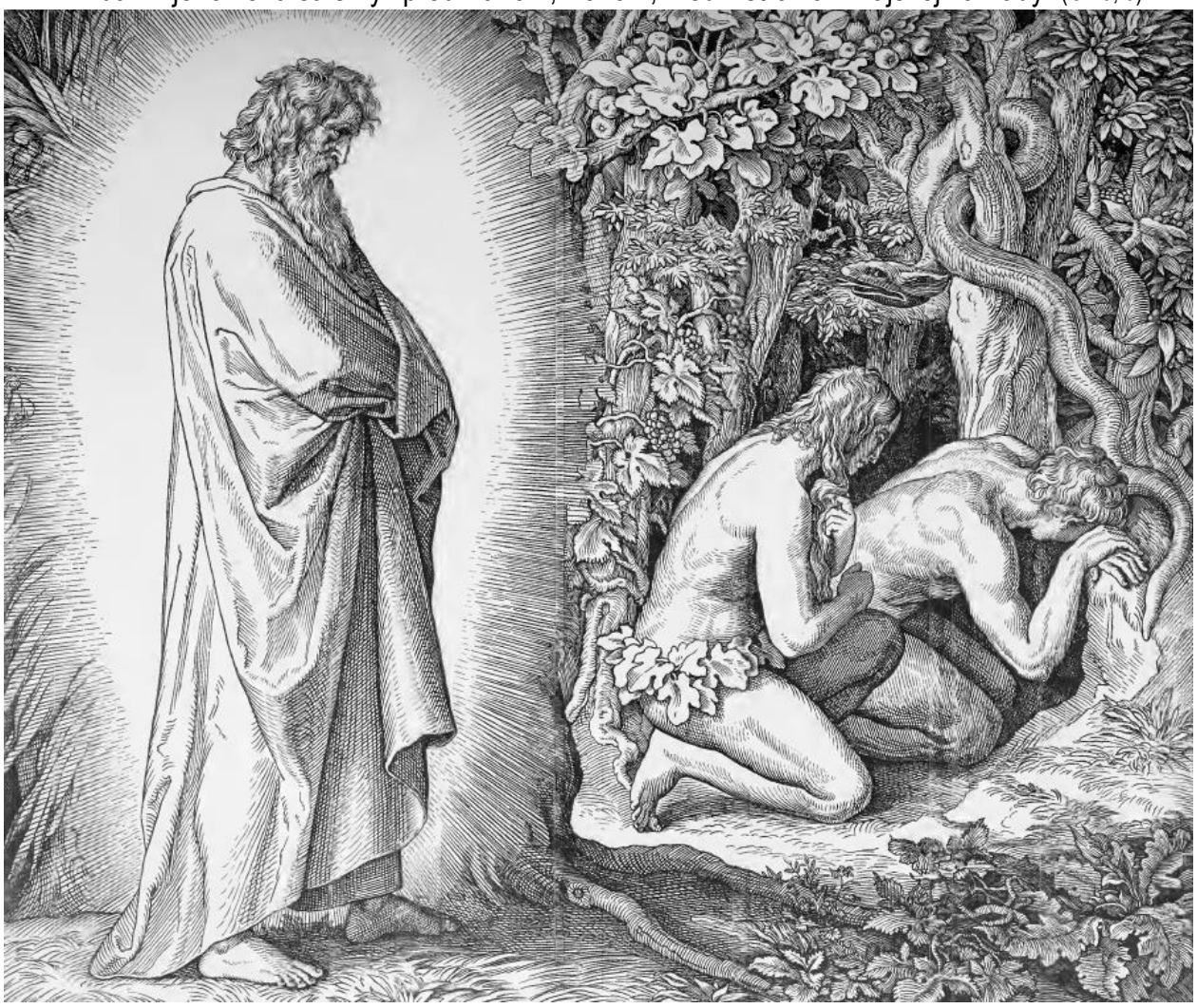

A Bohu sa zapáčilo vytvoriť pre človeka záhradu blaženosti - raj. Plní šťastia a bezstarostnosti tu, na tomto slávnom mieste radosti a pokoja, žili Adam a Eva v najdôvernejšom vzťahu so Stvoriteľom po mnoho dní. Vo svojej nesmiernej múdrosti zasadil Boh uprostred záhrady posvätný strom, strom života; a okrem toho strom poznania dobra a zla. Tento druhý strom mal byť pre ľudí skúškou poslušnosti, lebo Boh prikázal Adamovi: *„Z každého rajského stromu smieš jesť; avšak zo stromu poznania dobra a zla jesť nesmieš. Pretože ak by si niektorý deň z neho jedol, určite zomrieš.“* (Gn 2, 16-17) A toto prikázanie počul diabol a plný závisti hľadel na tiché šťastie ľudí žijúcich v blaženej blízkosti Božej. Závidel im šťastie, ktoré sám náhle stratil, a chcel Adama a Evu zviesť. Nechcel sa však k nim priblížiť v ľudskej podobe. Preto si zvolil zbraň prefíkanosti a ľsti. Vzal si podobu hada. Had mohol nájsť prístup k srdcu človeka. A hneď začal vlievať jed pochybností a žiadostivosti do duše nič netušiacej ženy. Lebo povedal: *„Prečo vám Boh zakázal jesť zo všetkých rajských stromov?“* Eva odpovedala: *„Z ovocia všetkých stromov, ktoré sú v raji, jesť smieme; avšak z ovocia stromu, ktorý je uprostred raja, nám Boh zakázal jesť, áno, aj dotýkať sa ho, aby sme snáď nezomreli.“* A tu zvodca hneď zmenil svoju úlohu. Smelo a zjavne začal protirečiť Božiemu slovu a dodal: *„Nie! Vôbec nezomriete! Boh totiž vie, že toho dňa, kedy z neho budete jesť, sa otvoria vaše oči a budete ako bohovia, poznávajúci dobré i zlé.“* Takto had vábi svojimi zvodnými slovami. A Eva s rastúcou rozkošou hľadí nahor ku stromu poznania. Pasca je nastavená, poklesok dokonaný. Eva vzťahuje ruku cez posvätnú hranicu, ktorú Boh ustanovil okolo tohto stromu, naje sa z ovocia a tiež dá z neho jesť svojmu mužovi. A z očí Adama a Evy spadol akoby závoj. Teraz hneď spoznali, že sú nahí. Plní hanby vzali figové listy a urobili si z nich zástery. A po dni šťastia, ktorý sa viac nevráti, sa na ďalekom obzore, pretkanom žalostivými večernými zorami, skláňalo slnko k svojmu západu. Keď sa Boh za podvečerného vánku prechádzal v raji, láskyplne zavolal Adama a Evu po mene. Muž i žena počuli Boží hlas a skryli sa medzi rajskými stromami.

VYHNANIE Z RAJA

Boh vyhnal Adama a pred raj postavil cherubína s plamenným mečom. (Gn 3, 24)

Ako žalostný zvuk zvona znel večer toho dňa rajskou záhradou Pánov hľadajúci hlas: *„Adam, kde si?“* A Adam s bojazlivým pohľadom odpovedal: *„Keď som začul tvoje kroky v raji, bál som sa, že som nahý; preto som sa skryl.“* A Boh sa pýtal ďalej: *„Kto ti povedal, že si nahý? Nejedol si zo stromu, z ktorého som ti zakázal jesť?“* A Adam vravel: *„Žena, ktorú si mi dal za družku, mi dala z toho stromu, a tak som jedol.“* Pán Boh teda povedal žene: *„Prečo si tak urobila?“* Odpovedala: *„Had ma oklamal, a tak som jedla.“* Pán smutne pozrel na celú ako priepasť bezodnú biedu, ktorú spôsobil had zvodca. A jeho všetko vidiace oko, pred ktorým je tisíc rokov ako jediný deň, letmo prezrelo budúce časy. A Boh videl, ako tento prvý hriech, podobný dlhotrvajúcemu jedu, sa odteraz bude dediť vo všetkých ľuďoch. A neodvolateľne pre všetkých ľudí a pre všetky časy zaznela jeho spravodlivosť trestajúcim rozsudkom. Tu riekol Pán Boh hadovi: *„Za to, že si to urobil, zlorečený si medzi všetkými zvieratami. Po bruchu sa budeš plaziť a prach zeme žrať po všetky dni svojho života. Nepriateľstvo ustanovujem medzi tebou a ženou, medzi potomstvom tvojím a jej; ona rozdrví tvoju hlavu a ty budeš chystať úklady jej päte.“* A teraz sa dostalo trestu aj žene, lebo Boh jej povedal: *„Rozmnožím tvoje útrapy, s bolesťou budeš rodiť deti. Pod mocou muža budeš, on bude nad tebou panovať.“* Potom sa Pán obrátil k Adamovi a povedal mu: *„Zato, že si poslúchol hlas ženy a jedol zo stromu, z ktorého som ti jesť zakázal - pre tento tvoj čin nech je zlorečená zem. Tŕnie a burinu ti bude plodiť. V pote tváre budeš jesť chlieb, kým sa nevrátiš do zeme, z ktorej si vzatý. Áno, prach si a na prach sa obrátiš.“* V hlbokom povzdychu sa zachveli Adam i Eva. Prví ľudia, muž i žena, stále jasnejšie v úzkosti srdca spoznávali svoju vinu. *„Žiadostivosť, ktorá začala, rodí hriech, hriech potom, keď je dokonaný, plodí smrť.“* (Jak 1, 15) Pán potom vyhnal Adama s jeho ženou z raja. A pred brány strateného raja postavil cherubína s plamenným mečom, aby strážil cesty k stromu života.

TRESTY

V pote svojej tváre budeš jesť chlieb, kým sa nevrátiš do zeme, z ktorej si vzatý. (Gn 3, 19)

Rozsudok bol vyhlásený, trest vyslovený. Akoby ťažkým bremenom zrazený k zemi, odchádza Adam so svojou ženou z raja. A nič si z tých dní, kedy žil v Božej blízkosti v záhrade blaženosti a šťastia neodnáša, iba neukojiteľnú túžbu, ktorá sa od tej chvíle ticho chveje a clivo ozýva v srdciach všetkých jeho potomkov. Túžba po stratenom raji. Hnaný núdzou si Adam na kraji svojej kamenistej púte svetom stavia malú chatrč. Kdekoľvek v pote tváre zaorie brázdu do tvrdej pôdy zeme, v bázni a úzkosti spozná, že krajina mu plodí viac tŕnia než ruží. Od tej chvíle, kedy v hriešnej pýche vypovedal Bohu poslušnosť, sa krajina vzpiera proti tomu, ktorý lopatou a radlom si ju chce urobiť poslušnou. Tak to bude, pokiaľ bude stáť tento svet a človek z prachu zrodený bude za trest tak dlho niesť na svojej šiji jarmo ťažkej práce. A trest Všemohúceho ide ešte ďalej. Človeku bol určený šťastný život v moci a cti, v radosti a v synovstve Božom ako večný, krásny ranný dar. Žiadna bolesť a horkosť nemala kaliť a ťažiť jeho dušu. Jeho telo nebolo podrobené smrti. Ale Adam zhrešil a v ňom zhrešilo celé ľudské pokolenie. Z ríše svetla a nadprirodzenosti kleslo ľudstvo dole na nesmierne hlboký stupeň prirodzenosti, a tým bolo vydané napospas všetkým bolestiam, všetkým pokušeniam a nakoniec bolo podrobené smrti. Od rajskej brány sa valí široký, obrovský prúd tisícorakých bied; jeho vlny sa rozlievajú po celom svete. Všetci ľudia musia piť z jeho horkých vôd. Preto aj život najšťastnejšieho človeka je nakoniec vždy trúchlohrou. Lebo plynie v starostiach a bojoch, v úzkosti a bolesti. Až smrťou sa končí toto pozemské trápenie. Ľudstvo by muselo zúfať, ale aj táto noc mala svoje hviezdy. Lebo z temna prvého hriechu, ako z diaľky, ktorá nemá brehov a kam nie je možné dohliadnuť, vzišla bezútešnému človeku potešujúca hviezda. Žena, ktorá mala prísť, aby rozdrvila diablovu hlavu, obklopená hviezdami, ožiarená mesiacom, *„odetá slnkom“,* žena s Dieťaťom betlehemským. Jej osoba zasvietila len v temných obrysoch. Ale Ten, ktorý spravuje všetko na svete, vo svojej múdrosti sa bude starať, aby stále jasnejšie žiarila, až sa *„v plnosti času“* stane jasnou, oblažujúcou skutočnosťou. A zjaví sa Ten, na ktorého národy čakajú; Mesiáš, ktorý na strome kríža, z ktorého vzíde život, vykúpi svet zo všetkých hriechov a všetku kliatbu premení na bohaté Božie požehnanie.

OBETA KAINA A ÁBELA

A Pán vzhliadol na Ábela a jeho dary, ale na Kaina a jeho dary však nevzhliadol. (Gn 4-5)

S odovzdanosťou a pokorou znášali Adam a Eva ťažké bremeno namáhavej práce ako Bohom ustanovené pokánie za hriech svojej neposlušnosti. Boh požehnal ich manželský zväzok a dal im dvoch synov. Prvý sa volal Kain, druhý sa nazýval Ábel. Adam a Eva ďakovali za túto milosť a v radostnej vďačnosti svojho srdca hovorila šťastná matka hlasne a otvorene: *„Dostala som človeka pomocou Božou."* Obaja synovia vyrastali láskyplne opatrovaní a vychovávaní svojimi rodičmi. Kain ako roľník v pote tváre získaval z tvrdej zeme poľné plody. Ábel ako pastier vodil svoje biele stáda po poliach a nivách. Po mnohých dňoch sa stalo, že obaja bratia prinášali Bohu obety. Kain z poľnej úrody; Ábel najtučnejšie časti prvorodených zo svojho stáda. Vonku v širom poli si obaja postavili svoje oltáre a každý položil na ne svoje dary. Ábel s radostným a vďačným srdcom; Kain bez lásky k Bohu, lebo pýcha, lakomstvo a hrabivosť dávno zatvrdili jeho srdce. So zjavným zaľúbením preto Pán pohliadol dole na dary svojho služobníka Ábela a zoslal oheň z neba, ktorý ich zapálil. Ale od Kaina, ktorý nehľadal pri obeti lásku a požehnanie Božie, odvrátil svoj zrak a nemal jeho dary za hodné pohľadu. Boh, ako je to vždy, pyšných nemiluje, ale pokorným dáva svoju milosť. A tak sa stalo aj tu. *„Vierou priniesol Ábel Bohu lepšiu obetu ako Kain a ňou získal dôkaz o tom, že je spravodlivý, lebo Boh sám vydal svedectvo o jeho daroch; a ňou (obetou) ešte aj ako mŕtvy hovorí."* (Hebr 11, 4) Zatiaľ kým blažený mier nebies svietil láskyplne na bohumilú Ábelovu dušu, Kain zahorel zlobou a hnevom. Boh, ktorý pozná srdce i myseľ, smutne hľadel na Kainovu dušu rozvírenú hriechmi a láskyplne chcel napomenúť a polepšiť Kaina nepoznajúceho pokoja. Boh povedal Kainovi: *„Prečo sa hneváš na svojho brata a prečo sa zamračila tvoja tvár? Ak budeš dobre robiť, či sa ti nedostane odmeny? Ale ak zle, nebude hriech hneď vo dverách? Ale tvoja žiadostivosť nech je pod tebou, a ty máš nad ňou panovať."* Veľký, svätý pokyn pre všetkých ľudí, ktorí zhrešili v Adamovi a Eve: *„Premôž zlú žiadostivosť a panuj nad ňou."* To je neúprosné a krásne Božie slovo a prisľúbené mu je skvelé víťazstvo. Avšak Kain nekajúcne a zamýšľajúc zlé, chodil s hnevom v srdci po poli.

BRATOVRAŽDA

A keď boli na poli, povstal Kain proti svojmu bratovi Ábelovi a zabil ho. (Gn 4, 8)

Nastal smutný, dusný, ťažký deň. Osudný smútok vrhal ako čierne tiene, horký žiaľ a nesmierny bôľ do pokojného, tichého a odovzdaného rodinného života prvých ľudí. Ešte tlel popol na oltári, na ktorom zbožný Ábel obetoval svoje dary, keď Kain strojeným hlasom povedal svojmu bratovi: *„Poďme spolu na pole.“* Bezstarostne a plný dôvery išiel Ábel poľami a pastvinami, na ktorých bolo zrejmé požehnanie Božie. A ďakoval Pánovi zo svojej úprimnej, zbožnej duše. Kain išiel po Ábelovom boku mlčky a vo svojom vnútri pripravoval svoj čin. V jeho srdci rástli strašné myšlienky. A keď boli vonku na poli, napadol Kain svojho brata a zabil ho. Široko ďaleko nebolo ľudských očí, ktoré by videli hrozný čin. Nebolo ruky, ktorá by potrestala smrť spravodlivého. Len vševediace oko Božie hľadelo vo svojej nevýslovnej jasnosti dole na nevinne preliatu bratovu krv. Netrvalo dlho a ako z diaľky sa ozývajúci hukot búrky zaznel Boží hlas. Znel nariekajúci a žalujúci z oblakov nadol a vnikal do zatvrdnutého srdca bratovraha: *„Kain, kde je Ábel, tvoj brat?“* Ešte bol čas priznať sa k zločinu. Ale Kain odpovedal drzo a vzdorovito: *„Neviem. Či som ja strážca svojho brata?“* Tu pokynul Boh nekajúcemu vrahovi a vyhlásil svoj rozsudok: *„Čo si to urobil? Hlas krvi tvojho brata volá zo zeme ku mne. Buď zlorečený na zemi, ktorá otvorila ústa, aby pila krv tvojho brata zabitého tvojou rukou. Buď tulákom a vyhnancom na zemi.“* Kainovu dušu pri tých slovách zvierali úzkosť a zúfalosť. Plný beznádeje volal k nebu: *„Môj zločin je väčší, než aby som si zaslúžil odpustenie. Hľa, dnes ma vyháňaš zo zeme; budem sa skrývať pred tebou a budem tulákom a vyhnancom na zemi. Teraz každý, kto ma nájde, ma zabije.“* Ale Boh povedal: *„Nie, nestane sa tak! Každý, kto by zabil Kaina, bude potrestaný sedemnásobne.“* Pán potom urobil Kainovi znamenie, aby ho nikto, kto by ho našiel, nezabil. Kain so znamením bratovraždy na čele odišiel zmätený a zlomený. Všetci sa desili hrozného výrazu jeho tváre. Kainovho znamenia. Nad Ábelovým krvavým hrobom rástla tráva a na jeho náhrobnom kameni by mohli byť ako nápis slová Písma: *„To je zvesť, ktorú ste počuli od začiatku, aby sme sa milovali navzájom; a nie ako Kain, ktorý bol zloduchom a zabil svojho brata.“* (1 Jn 3, 11)

SYNOVIA BOŽÍ A SYNOVIA SVETA

Synovia Boží vidiac, že dcéry synov sveta sú krásne, brali si ich za manželky. (Gn 6, 2)

Nový, čerstvý život sa ďalej rozvíjal na zemi pokropenej krvou. Stôl prvých rodičov v bohatom kruhu obklopovali synovia a dcéry. Boli to hrdí ľudskí obri, ktorých vek sa mohol počítať nie desiatkami, ale stovkami rokov. So smelou odvahou čerpali z prameňov života, pri ktorých stáli, a vzdorovitou životnou rozkošou napĺňali nové stáročia. Potomkovia bratovraha Kaina sa vyznačovali divokou, neskrotnou silou. S murárskou lyžicou a olovnicou stavali pevné, hradbami obohnané mestá. Tubalkain vnikol prvý do útrob zeme a ako prvý kováč dobýval z nej kovy; hľadal rudu a železo. Jubal sa venoval ušľachtilejšej, jemnejšej práci. Vytvoril citary a harfy a jeho deti sa venovali hudbe. Tak začali rôzne remeslá a začalo rozkvitať umenie. Jedno pokolenie rástlo po druhom a otvárali sa stále nové zdroje práce a zisku. A predsa tichá a ťažká kliatba spočívala na tejto práci a týchto námahách. Kliatba, ktorá veľmi ľahko stíha ľudí, ktorí na zemi hľadajú len rozkoš. Statky a radosti zeme pripútavali ľudí tej doby vždy viac a viac do svojho čarovného zajatia. Nové pokolenia v divokom ruchu a zhone po bohatstve a moci pomaly zabúdali na Boha, ktorý stvoril nebo a zem. Spoliehajúc sa na seba, žili odcudzení od Boha. Pokojne a odlúčené od nich, vedľa potomkov Kainových, vyrastalo na mladej zemi nové pokolenie. Boli to Setovi potomkovia. Chodili po tichých cestách spravodlivosti a v bázni Božej slúžili svojmu Tvorcovi. Henoch založil pravidelnú bohoslužbu s modlitbami a spevmi, obradmi a obetami. O ňom Písmo sv. poznamenáva, že nezažil smrť; *„zmizol, lebo si ho vzal Boh.“* Úprimná viera a zbožnosť Božích synov dlho žiarila ako jasná hviezda v temnote bezbožnosti, ktorá sa neustále vzmáhala na zemi. Blízko seba na tej istej pôde žili dvojakí ľudia: synovia Boží a synovia sveta. Duch hriešneho sveta však rozpínal svoje nebezpečné chápadlá. Synovia Boží vo svojej ľahkomyseľnosti nenasledovali výstrahy, ktoré vážne volali: *„Nemilujte svet ani veci, ktoré sú vo svete. Ak niekto miluje svet, nie je v ňom lásky Otcovej; lebo všetko, čo je vo svete, žiadostivosť tela a žiadostivosť očí a pýcha života, nie je z Otca, ale zo sveta.“* (1 Jn 2, 15-16) Synovia Boží hľadeli stále žiadostivejšie na tento svet; hľadali nevesty a z hriešnych dcér sveta pojali ženy, ktoré chceli.

STAVBA KORÁBU

Pán povedal Noemovi: *„Urob si korab z otesaného dreva, lebo privediem vody potopy na zem.“* (Gn 6, 14. 17.)

Uprostred všeobecnej neprávosti žil Božou milosťou obdarený a Bohu oddaný zbožný muž menom Noe. Ako jasný maják uprostred morského vlnobitia sa zo všeobecnej skazenosti sveta týčil tento spravodlivý muž. Našiel milosť pred Bohom a Božie oko so zaľúbením spočinulo na ňom. Lebo už pri jeho narodení v prorockom duchu o ňom predpovedal jeho otec Lamech: *„Tento nás poteší pri našej robote a námahách na zemi, ktorú Pán preklial.“* (Gn 5, 29) Boh žehnal tomuto mužovi a ustanovil ho praotcom nového pokolenia. A slovo Pánovo zaznelo k jeho vernému sluhovi: *„Stanovil som koniec všetkým telesným bytostiam. Zločiny naplnili zem, preto ich zničím aj so zemou. Postav si korab z tesaného dreva, urob v ňom priehrady a natri ho zvnútra i zvonka smolou. Vybuduj ho takto: Nech je dĺžka korábu tristo lakťov, šírka päťdesiat lakťov a jeho výška tridsať lakťov. Urob v ňom miestnosť s výškou na jeden lakeť dookola hore. Dole v boku umiestni dvere; na prízemí ho rozdeľ na prvé a druhé poschodie. Hľa, ja uvediem vody potopy na zem, aby som zahubil každé telo, v ktorom je dych života pod nebom. Všetko, čo je na zemi, bude zničené. S tebou však urobím zmluvu: Do korábu vojdeš ty a s tebou tvoji synovia, tvoja žena a ženy tvojich synov. A zo všetkých živočíchov akéhokoľvek tela vezmeš do korábu po dvoch, mužského a ženského rodu, aby sa s tebou zachovali na žive. Z rôznych druhov vtáctva, z rôznych druhov dobytka, z rôznych druhov drobného pozemského zvieratstva. Zo všetkých po dvoch vojdú s tebou, by sa zachovali na žive. Tiež si so sebou naberieš rôzne potraviny a nazhromaždíš si ich, aby si mal potravu ty, ako aj ony.“* (Gn 6, 13-21) A Noe urobil, ako Boh prikázal. S chuťou a rýchlo pracoval na svojom diele. Spolu so svojimi blízkymi staval a tesal korab sto rokov. Keď na figovom strome pučí ratolesť a lístie sa zelená, ľudia vedia, že nastáva jar. A keď vtáky tiahnu do ďalekých krajín, je to znamenie, že sa už blíži jeseň. Noe mal byť živým kázaním pre ľudí tých dní. Určite okolo tichého, pracovitého muža a jeho podivného diela prešli tisíce ľudí. Ale málo bolo tých, ktorí si vstúpili do seba. Väčšina z nich zostala zatvrdilá a posmechom a nenávisťou zahŕňala tesára, ktorý nerozumel ich svetu a ich životu. Nadávali mu do bláznov a pokračovali vo svojej zaslepenosti. Posmievali sa dobrote a Božej zhovievavosti.

POTOPA

A na zemi nastala štyridsať dňová potopa; vody pribúdali a vyzdvihli koráb vysoko zo zeme. (Gn 7, 17)

Božie mlyny melú pomaly, ale isto. Aj najdlhšia zhovievavosť má svoje medze. Po nej nasleduje hodina súdu a trest. Noe mal šesťsto rokov, keď zaznel Boží príkaz: *„Vojdi ty a celá tvoja rodina do korábu; lebo vidím, že ty jediný si v tomto pokolení v mojich očiach spravodlivý. Lebo už len sedem dní a potom spustím na zem štyridsať dní a štyridsať nocí dážď, takže vyhladím z povrchu zeme všetky bytosti, ktoré som stvoril.“* (Gn 7, 1. 4.) A ako vrabec stavia svoje hniezdo pre svoje malé vtáčatá, o ktorých dosiaľ nič nevie, a lastovička na jeseň tiahne na juh cestou, ktorú jej nikto neukázal, tak spolu prichádzali z údolí, z hôr i planín pozemské zvieratá (vedené pudom) a hľadali v korábe bezpečný ochranný úkryt. A vstúpil do neho aj Noe s celou svojou rodinou. A teraz nastali hrozné dni. Na zemi začalo náhle pršať. Ako neviditeľnou rukou uvoľnené zo svojho úkrytu, vytryskli v hlbinách tajné studnice a pramene. Na všemocný rozkaz Pána otvorili trestajúci anjeli nevysychajúce vodné závory nebies. Vody vrchné i spodné, ktoré predtým Božia múdrosť oddelila od seba, sa spájali dohromady kvôli ľudským hriechom. Najskôr pomaly a potom stále rýchlejšie a rýchlejšie rástla strašná povodeň; nezadržateľne stále po štyridsať dní a nocí. Bezpečne a velebne, ako na ochranných ramenách nesený, sa zo zeme zdvíhal koráb a stúpajúce vlny ho niesli pokojne na svojich vrcholoch. Zem naplnilo jedno spoločné a úzkosťou naplnené volanie. Na strechách a stromoch sa snažili zachrániť si svoj život tisíce ľudí. Ale vody hltavo podrývali všetky steny a korene stromov. Domy sa rúcali a aj najvyššie stromy boli zaplavené vodami. Všetky bytosti, ktoré sa ich držali, zahynuli. V tejto hroznej hodine sa otvorili oči mnohých a ku korábu plaviacemu sa na vodách zúfalo znel ich smrteľný nárek: *„To sú tí, ktorí nám boli kedysi na posmech a ktorými sme pohŕdali hanlivými rečami. Ich život sme považovali za bláznovstvo a ich koniec za potupný. A hľa, ako sú pripočítaní medzi synov Božích a ich podiel je medzi svätými.“* (Múdr 5, 3-5) Prešli roky milosrdenstva, nastal deň odplaty.

PO POTOPE

Noe vyšiel z korábu a s ním jeho synovia, žena, ako aj ženy jeho synov. (Gn 5, 18)

Stopäťdesiat dní vody stúpali a rástli, až sa zem premenila na jediný vodný hrob. Prúdy odniesli všetko, čo bolo na zemi zlé a hriešne. Nastal čas, keď Boh zo sutín chcel nechať vyrásť nový, lepší život. Dych z Božích úst a vlahý a mocný vánok, začal vanúť na sever i na juh, na východ aj na západ – všetkými smermi. Ako horúci dych života sa niesol nad nedohľadnými vodnými púšťami. Šumiace studne hlbín čoskoro vyschli; jedna po druhej umlkali. Nebesia postupne prestali vydávať svoje vody, neutíchajúci dážď ustal a zástupy mrakov sa rozplynuli. Z výšin zavial suchý vietor a čoraz viac pohlcoval vody mora, ktoré ešte nemalo brehov. Vody hučali v náhlivom pohybe; hnali sa sem i tam, do jaskýň a hlbín zeme. Klesali pomaly, no neprestajne – a s nimi aj koráb. Na dvadsiaty siedmy deň siedmeho mesiaca potopy koráb ticho spočinul na vrchole hory v Arménsku. S narastajúcou radosťou hľadel Noe z jeho paluby na ustupujúce vody. Pozoroval vrcholy hôr, ktoré sa pred ním pomaly vynárali z hlbín. Ešte štyridsať dní čakal. Potom otvoril okno a vypustil krkavca. Ten sa však nevrátil. Nato vypustil do šírej pustatiny holubicu. A hľa, keďže nenašla miesto, kde by si unavené nohy odpočinuli, vrátila sa späť k Noemovi do korábu. V trpezlivosti, ktorou krotil netrpezlivosť svojho srdca, Noe čakal ďalších sedem dní. Potom znovu otvoril okno a opäť vypustil rýchlo letiacu holubicu, aby mu priniesla správu o stave zeme. Holubica lietala, lietala – a keď sa deň klonil k večeru, vrátila sa, nesúc v zobáčiku zelenú olivovú ratolesť. Noe však ešte stále vyčkával. Keď holubicu vypustil po tretí raz, našla, čo potrebovala, a už sa nevrátila. Noe sa odovzdal vedeniu Prozreteľnosti a čakal na Boží pokyn. A Pán mu prikázal: *„Vyjdi z korábu ty i tvoji synovia. Vyveď z neho všetky zvieratá, aby sa pohybovali po zemi. Rozširujte sa po nej, ploďte a množte sa.“* Otvorila sa padacia brána korábu a šum i ruch, pohyb a putovanie, poskakovanie a rýchly beh zaplnili zem. Zem pokojne spočívala v jase nového dňa sveta, vo sviatočnom tichu, akoby zadržiavala dych a čakala na nové, Bohu milé ľudské pokolenie.

NOEMOVA OBETA

Noe potom postavil Pánovi oltár a priniesol na ňom zápalné obety. (Gn 8, 20)

Nesmierna radosť a plesanie vychádzali z Noemovho srdca, plného vďaky, keď po mnohých dlhých mesiacoch po prvýkrát zase stál na pevnej zemskej pôde. Smutne pozrel okolo, kde videl jeden veľký cintorín a sutiny. Ale jeho srdce bolo naplnené nevýslovnou vďakou. Velebil Boha. Jeho oči i oči jeho synov sa vďačne obracali nahor k nebesiam, z ktorých v mladistvej kráse žiarilo slnko nového, Bohom požehnaného celosvetového dňa, zvestujúc spasenie novému pokoleniu. Jeho srdce bolo plné vrúcneho ďakovania za dobrotu, múdrosť a všemohúcnosť Božiu. A Noe postavil oltár z kamenia; potom vzal zo všetkých čistých zvierat a vtákov a ako praotec nového ľudského pokolenia, lepšieho budúceho ľudstva, vo vrúcnom vďakyvzdávaní a v pokore priniesol Najvyššiemu obetu. So zaľúbením a s milosťou hľadeli večné oči Pánove na túto obetu. A Boh povedal svojmu sluhovi: *„Už nikdy viac nebudem zemi zlorečiť pre (zlých) ľudí. Cit i zmýšľanie ľudského srdca sa síce už od mladosti prikláňa k zlému, ale v budúcnosti už nezničím všetky živé bytosti, ako som urobil. Pokiaľ bude zem trvať, neprestane sa striedať sejba a žatva, chlad a teplo, leto a zima, deň a noc.“* (Gn 8, 21-22) A z večných výšin Boh vystrel svoju dobrotivú ruku, aby požehnal Noemovi a jeho synom, a povedal: *„Ploďte a množte sa a naplňte zem. Nech všetky zvieratá zeme, všetky nebeské vtáky a všetko, čo sa pohybuje na zemi, majú pred vami strach a hrôzu. Všetko, čo sa hýbe a žije, bude vašou potravou; všetko vám dávam práve tak ako zelenajúce sa byliny. Naplňte zem a podmaňte si ju. A učiním s vami a vaším potomstvom zmluvu, že vodami potopy už nikdy nebude vyhubené celé živočíšstvo, lebo v budúcnosti nenastane potopa, ktorá by zahubila zem. A toto bude znamením zmluvy, ktorú dávam medzi mnou a vami pre všetky budúce pokolenia. Svoju dúhu v oblakoch ustanovujem, by bola znamením zmluvy medzi mnou a zemou. Keď zahalím nebo mračnami a objaví sa v nich moja dúha, tu rozpomeniem sa na svoju zmluvu, urobenú s vami a s každou živou dušou, ktorá oživuje telo; a nebude viac vôd potopy, ktorá by vyhladila všetkých živočíchov.“* (Gn 9, 1-15) Pán ešte neskončil a už v podivuhodnej hre farieb ako skvejúci sa obrovský pás obopla nebeskú oblohu dúha: znamenie a záruka zmluvy mieru.

OTCOVA KLIATBA A OTCOVE POŽEHNANIE

Keď sa Noe dozvedel, čo mu urobil najmladší syn, povedal: *„Zlorečený buď Kanaán.“* (Gn 9, 24-25)

Noe, verný príkazom Najvyššieho, so svojou ženou a so svojimi synmi, Semom, Chamom a Jafetom, znovu zveľaďoval a oral zemskú pôdu. Zasadil aj vinicu. A hľa, požehnanie Božie zjavne spočívalo na usilovnej práci ľudí. Vinná réva, ktorá bola do tej doby divoká a rástla v lesoch ako podrast a poskytovala len chudobné plody na slabý nápoj, sa vyvinula do ušľachtilého kra a z jeho plných hrozien lisovali ohnivé víno. A raz sa stalo, že Noe na to zabudol. Pil občerstvujúce, posilňujúce víno, ktoré sa predtým vyvíjalo v mdlej šťave ako divoké, a opil sa. Obnažený, v hlbokom spánku ležal vo svojom stane. Jeho najmladší syn Cham šiel okolo otvoreného stanu. A videl otca v jeho opojení. Potupne sa smial a volal bratov, aby aj oni videli hanbu svojho otca. Ale Sem a Jafet vzali plášť a kráčajúc pospiatky prikryli nahého, spiaceho otca. Keď sa Noe prebudil zo spánku a dozvedel sa, čo mu bezbožný Cham urobil, zavolal svoje deti a deti ich detí a predniesol strašné slová: *„Zlorečený buď Cham; buď sluhom sluhov svojich bratov.“* Potom, obrátiac sa k Semovi a Jafetovi, volal: *„Požehnaný Pán, Boh Semov, Kanaán (potomkovia Chama) nech bude jeho sluhom! Nech rozšíri Boh Jafeta a nech býva v stánkoch Semových a Kanaán nech je jeho sluhom!“* (Gn 9, 26-27) A tak sa stalo. Sem so svojimi početnými stádami tiahol smerom k východu slnka. Na požehnanom Východe, na bujne sa zelenajúcich brehoch veľkých riek postavil svoje početné stany a stal sa praotcom vyvoleného národa, ktorý jediný medzi všetkými národmi zeme vyznával a uctieval jedného Boha. Jafet so svojimi potomkami sa vydal na západ sveta. Na ďalekom Západe, na európskej pôde, staval mestá a dediny a očakával veľké prisľúbenie Pánovo, že bude mať účasť na spáse, ktorá vzíde z vyvoleného židovského národa. Nepokojný a otcovou kliatbou postihnutý Cham, rýchlo ako vyhnanec, utekal z otcovej blízkosti. Jeho a jeho potomkov prijala hlboko na juhu široká, nekonečná púšť, na ktorú padal pálčivý žiar afrického tropického slnka. Po dlhé storočia tam jeho potomkovia nesú znamenia otcovej kliatby. Čiernu kožu na svojom tele a otrocké jarmo svojich bratov na šiji. Tak sa Noe stal veľkým prorokom. V troch presných, jasných výrokoch vyslovil veľkú budúcnosť celého ľudského pokolenia, ktoré vyrástlo z jeho troch synov.

STAVBA BABYLONSKEJ VEŽE

A Pán ich odtiaľ rozohnal po celej zemi a mesto prestali stavať. (Gn 11, 8)

Na širokej rovine, na úrodnom pobreží zeme medzi riekami Eufrat a Tigris, najskôr žili početní potomkovia Noemovi. Stavali veľké mestá; ich blahobyt rástol. A stále hovorili jednou rečou. A predsa viac a viac zabúdali na Boha a nedbali na svetom otriasajúcu zvesť, ktorú mohli počuť o potope svojich dávnych predkov. A nechceli sa podrobiť Božiemu príkazu, že majú naplniť a medzi seba si rozdeliť krajinu, ale povedali si medzi sebou: *„Poďme a vystavajme si mesto s vežou, ktorej vrch nech siaha až k nebu. A preslávme tak meno svoje, skôr než sa rozptýlime do všetkých krajov."* V spurnej horlivosti sa ich ruky ihneď chopili diela. Oni, potomkovia Noemovi, na úrodnej rovine krajiny Senaar. Z lona zeme vynášali čiernu smolu, asfalt a hlinu a pálili tehly. A stavali kameň na kameň, stenu na stenu. Vo svojej nesmiernej pýche neúnavne budovali obrovské mesto a v tomto meste obrovskú vežu. Sebe ku cti, Bohu na vzdory. Jasným, kľudným okom večnosti hľadel Všemohúci na túto bezbožnú prácu. Videl k nebu sa zdvíhajúcu vežu, ktorá sa vysoko týčila ako hrozivá obrovská ruka, akoby chcela drzo siahnuť po jeho velebnosti a jebo právach. Pyšná veža sa zdvíhala až k oblakom, keď tu trestajúcim spôsobom zasiahla ruka Pánova a ako malú hračku zrazila celé obrovské dielo k zemi. Pán povedal: *„Hľa, sú jeden národ a všetci majú jeden jazyk. Začali pracovať a neupustia od svojich zámerov, až kým ich nevykonajú. Nuž, zostúpme a pomäťme im jazyky, aby nerozumeli jeden reči druhého."* (Gn 11, 6-7) I rozbil Pán putá, ktoré ľudstvo spájali do jedného rodu. Jednota reči prestala, jeden už nerozumel druhému. Teraz sami navzájom pohŕdali sebou; vo svároch a nenávisti prestali ďalej stavať. Ako keď prudký, búrlivý vietor naháňa plávajúce oblaky, tak rýchlo sa ponáhľali z neblahého miesta a rozšírili sa po celej zemi. Ale ešte aj dnes sa zdvíha na pravom brehu Eufratu pustý pahorok zo sutín a zvetraných tehál. Na jednom mieste z neho trčí časom rozhlodané murivo, zvyšok dávnej obrovskej veže, ktorá sa zdvíhala k nebesiam. To sú sutiny stavby, kde nastalo zmätenie jazykov. Ticho, mlčky a po tisícročia tu odpočívajú a ľudstvu dôrazne pripomínajú, že v Babylone sa celá kultúra premenila na sutiny, lebo bola stavaná bez Boha a s nesmiernou, vzdorovitou pýchou ľudí.

VYVOLENIE ABRAHÁMA

A Abrahám odišiel ako mu Pán prikázal a Lot išiel s ním. (Gn 12, 4)

Hriechy a neprávosti na zemi znovu nadobudli prevahu. Ľudia zase odpadli od Pána a klaňali sa modlám, ktoré si sami vytvorili. Ale v tých dňoch žil v meste Ur v Chaldejsku zbožný a bohabojný muž. Bol potomkom Sema, desiatym v priamej línii od Noema. Volal sa Abrahám. Ako *„kráľ pastierov“* vodil svoje stáda k úrodným nivám a výdatným pastvinám. V osamelých stepiach, uprostred velebného mlčania prírody, mal Abrahám dostatok času na rozjímanie o pravom Bohu, na vieru v neho a na poklonu pred ním. V osamelých stepiach s ich velebným mlčaním mal so všetkými svojimi blízkymi dosť času na pohrúženie mysle a uvažovanie o pravom Bohu, v neho veriť a jemu sa klaňať. Tohto muža si Boh vyvolil, aby on a jeho potomkovia niesli najdrahší klenot: vieru v pravého Boha a nádej na Vykupiteľa, ktorého Boh prisľúbil už v raji. A Boh sa Abrahámovi zjavil a povedal mu: *„Odíď zo svojej krajiny a od svojho príbuzenstva i z domu svojho otca a poď do zeme, ktorú ti ukážem. Urobím z teba veľký národ, požehnám tebe, zveleb ím tvoje meno a budeš požehnaným. Žehnať budem tým, ktorí ťa budú žehnať, zlorečiť však budem tým, ktorí ti budú zlorečiť. A v tebe budú požehnané všetky pokolenia zeme.“* (Gn 12, 1-3) S pevnou dôverou v Božie slová Abrahám odišiel z krajiny svojej mladosti, preč od svojho príbuzenstva, preč od hrobov svojich predkov. Ruka Božia mu ukazovala cestu. K cieľu ho viedol anjel Pánov. Abrahám mal 75 rokov, keď prišiel do Haranu, na hornom toku Eufratu. A ďalej putoval so Sárou, svojou manželkou a s Lotom, synom svojho brata, so svojimi sluhami a svojím služobníctvom, až prišiel do Sichemu v Kanaáne. Tu sa mu zjavil Pán a povedal mu: *„Túto krajinu dám tvojmu potomstvu.“* (Gn 12, 7) A Abrahám vystaval oltár a priniesol Pánovi obetu na poďakovanie. *„Z viery sa (Abrahám) usadil v zasľúbenej krajine ako cudzinec, prebývajúci v stanoch s Izákom a Jakubom, spoludedičmi toho istého prisľúbenia; lebo očakával mesto pevne založené, ktorého staviteľom a tvorcom je Boh.“* (Hebr 11, 9-10) Toto bolo miesto, vyvolená pôda, na ktorej sa mali vyplniť mnohé prisľúbenia. Svätá zem, ako stvorená byť vlasťou Toho, ktorý mal ako Mesiáš prísť vykúpiť svoj ľud zo všetkých jeho hriechov.

OBETA MELCHIZEDECHOVA

Melchizedech teda vzal chlieb a víno, lebo bol kňazom Najvyššieho. (Gn 14, 18)

Plynuli roky a krajinu postihol hlad. Tráva na lúkach umierala, v cisternách ubúdalo vody, stáda sa zmenšovali. Abrahám sa znovu vydal na cestu a išiel so svojimi blízkymi do Egypta. Na požehnaných brehoch Nílu rástol jeho blahobyt a majetok. A keď prízrak hladu zmizol, vrátil sa zase do krajiny, ktorú mu Boh prisľúbil. Ale zanedlho pastviny už nepostačovali pre početné Abrahámove stáda a stáda jeho synovca Lota. Tak sa stalo, že vznikol spor medzi pastiermi stád Abrahámových a Lotových. Preto Abrahám zmierlivo a priateľsky povedal Lotovi: *„Prosím, nech nie je svár medzi mnou a tebou, medzi mojimi a tvojimi pastiermi, veď sme bratia (príbuzní). Hľa, celá krajina je ti voľná; odlúč sa, prosím, odo mňa. Ak pôjdeš naľavo, ja si podržím pravú stranu; ak sa vyberieš na pravú stranu, pôjdem naľavo.“* (Gn 13, 8-9) A Lot si vyhliadol krajinu a zvolil si úrodnú pôdu na dolnom toku rieky Jordán; svoje stany si postavil v Sodome. Ale Lot si zvolil zle. Lebo ľudia tej krajiny s úrodnými luhmi a pastvinami boli zlí a nespravodliví. A netrvalo dlho a do tejto krajiny vtrhli cudzí králi, vylúpili bohaté mestá a odviedli Lota s jeho ľudom do zajatia. Abrahám tú smutnú správu počul. Narýchlo ozbrojil 318 svojich služobníkov a prenasledoval cudzích kráľov, vyslobodil Lota a priviedol ho s celým jeho majetkom späť do jeho zeme. Na svojej víťaznej ceste prišiel Abrahám blízko k mestu Salem. Tu sa zapáčilo Pánovi odhaliť závoj, ktorým vo svojej starostlivosti tajomne zahalil budúce časy. Melchizedech, kráľ a kňaz v Saleme, vyšiel v ústrety vracajúcemu sa Abrahámovi a vyslovil nad ním veľké požehnanie: *„Požehnaný buď Abrahám od Boha najvyššieho, ktorý stvoril nebo a zem; a požehnaný buď Boh najvyšší, ktorý vydal nepriateľov do tvojej moci.“* (Gn 14, 19-20) V Božom kráľovstve nastala veľká, slávnostná chvíľa. Abrahám padol na kolená a dal tajuplnému kňazovi-kráľovi desiatok zo všetkého, čo ukoristil. Melchizedech potom vzal chlieb a víno a priniesol Pánovi obetu. A tak tu, v osamelej púšti pri Saleme, ktorú z hmlistej diaľky s veľkým prisľúbením pozdravuje vrchol hory Golgoty, našli chlieb a víno, pokrm a krv zeme, milosť pred očami Pánovými. To bol prvý, radostný a slávny predobraz tej obety, ktorá má byť raz prinášaná Najvyššiemu.

BOŽÍ PRÍSĽÚB ABRAHÁMOVI

A Pán vyviedol Abraháma von a povedal mu: *„Vzhliadni k nebu a spočítaj hviezdy, ak môžeš.“* (Gn 15, 5)

Radostné dni víťazstiev pominuli. Abrahám sa vrátil do svojich stanov, von do osamelo stojaceho mesta pastierov, uprostred mlčiacej stepnej púšte. A zase zamenil meč za pokojnú pastiersku palicu. Dôveroval Bohu a slúžil mu. Ale bázeň a úzkosť sa pozvoľna začali vkrádať do jeho duše. Neisté myšlienky začali vstupovať do jeho stiesneného srdca. Znovu a znovu musel rozmýšľať o prisľúbení, ktoré mu dal Pán, že rozmnoží jeho potomkov a požehná ich. Ale nech premýšľal a hĺbal akokoľvek, úmysly Božej prozreteľnosti mu zostali nejasné; a kedykoľvek sa vzchopil k dôveryplnej viere v Božiu múdrosť, zdalo sa mu, že Božie prisľúbenie bolo márne. Pretože Abrahám a Sára, jeho žena, už dávno prekročili roky, v ktorých mohli od nebies očakávať syna. S týmito myšlienkami vstával Abrahám ráno z lôžka. S nimi si líhal k odpočinku, keď večer noc rozprestrela svoj tmavý plášť na spiaci kraj. A zase nastala noc. Abrahám ležal unavený vo svojom stane. Jeho duša však pred Pánom bdela. A Pán sa Abrahámovi zjavil vo videní a povedal mu: *„Neboj sa, Abrahám, a dôveruj! Lebo ja som tvojím ochrancom a tvojou odmenou.“* A Abrahám povedal: *„Pane, čo mi dáš? Ja odídem bez detí a mojím dedičom bude syn správcu môjho domu, Eliezer, cudzinec z Damasku, môj služobník.“* A Boh zopakoval slová prisľúbenia, ktoré predtým hovoril k svojmu služobníkovi a povedal: *„Vyjdi von zo svojho stanu a vzhliadni k nebu! Spočítaj hviezdy, ak môžeš! Tak početným bude tvoje potomstvo.“* A Abrahám vyšiel zo svojho stanu a pozrel na nebo. A videl neprehľadné zástupy žiariacich hviezd v úžasnom a slávnom mlčaní trblietať sa na nebeskej klenbe. A hľadel hlboko do priepastnej hlbiny tohto nekonečného, svietiaceho hviezdneho sveta, ako z nekonečných diaľok ticho a bez závisti hľadeli dole, na dobrých i zlých. Abrahám sa ich neodvážil spočítať. Ale jasnejšie než hviezdy v jeho srdci znovu svietila viera v Boha a jeho prisľúbenie. A táto viera mu bola pripočítaná za spravodlivosť. Plynuli roky, prešlo ich už trinásť. Tu sa Pán znova zjavil svojmu služobníkovi a uzavrel s ním zmluvu. Ustanovil obriezku na znamenie budúcej spásy a Božie napomenutie národu, ktorý si Pán vyvolil: *„Obrežte si svoje srdcia a nezatvrdzujte si ich!“* (Dt 10, 16)

ABRAHÁM HOSTÍ TROCH CUDZINCOV

A Pán sa zjavil Abrahámovi, keď za najväčšej horúčosti dňa sedel pri vchode do svojho stanu v údolí Mamre. (Gn 18, 1)

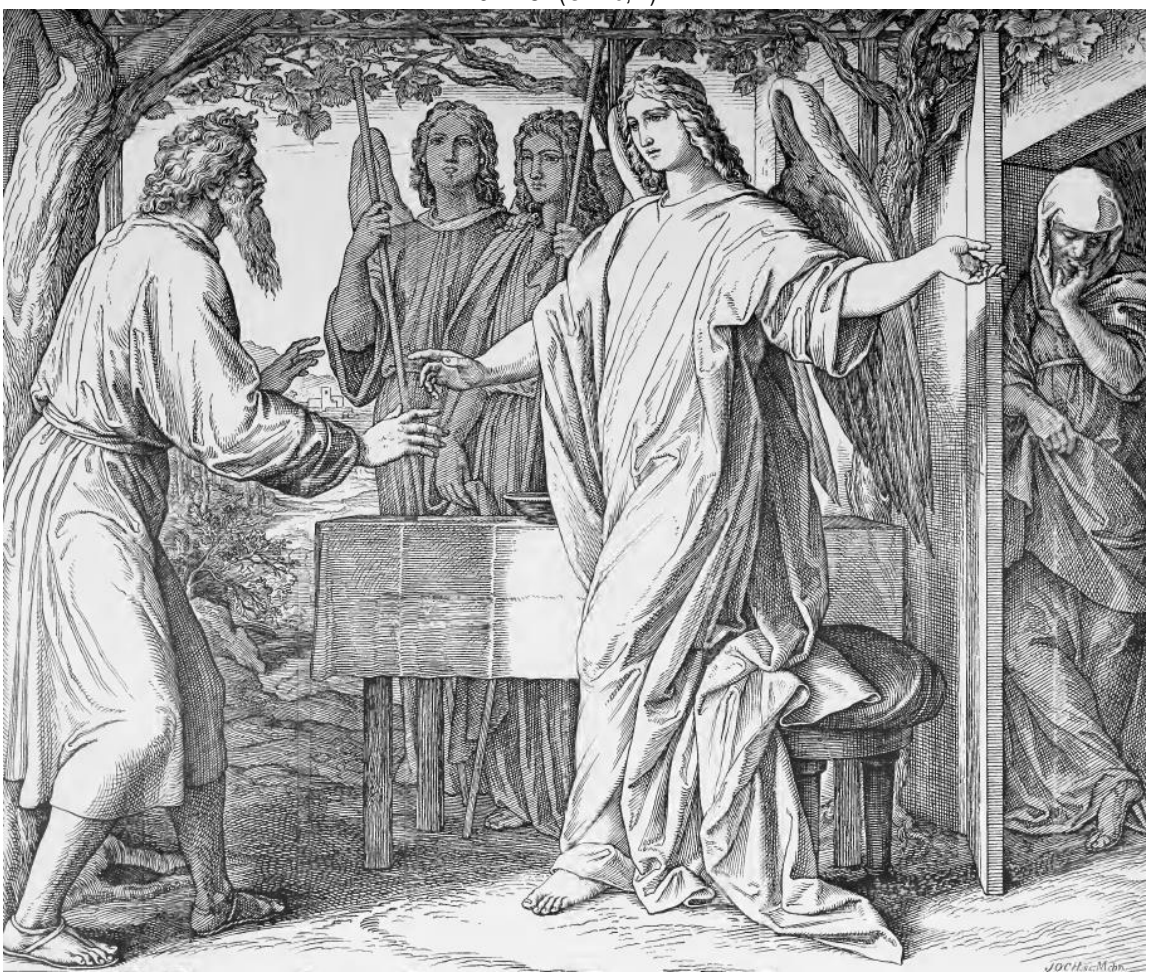

Jedného dňa dostal Abrahám vo svojom stane, v údolí Mamre, vzácnu návštevu. Bolo práve horúce poludnie. Abrahám sedel pred vchodom do svojho stanu, sklonený a pohrúžený do vážnych myšlienok. Zrazu pozdvihol svoje oči a hľa, prichádzajú k nemu traja muži. Boli to, ako sa zdalo, cudzí pútnici z ďalekého cudzieho sveta. V zaprášených plášťoch, s palicami v rukách, tu stoja pred ním - v nesmiernej poludňajšej horúčave. A naozaj, prišli z ďaleka. Z krajiny, ktorú doteraz nikto nevidel. Z ktorej sa nevracia nikto z tých, kto smel raz vidieť jej krásu. Abrahámova duša sa zachvela akousi nebeskou predtuchou. Velebný zjav cudzincov, ktorí stáli uprostred, tomu nasvedčoval. Abrahám sa rýchlo ponáhľal cudzincom v ústrety, hlboko sa poklonil až k zemi, pozdravil najprv toho, ktorý bol uprostred a povedal: *„Pane, ak som našiel milosť v tvojich očiach, neobíď svojho služobníka.“* Potom povedal jeho sprievodcom: *„Prinesiem vodu, dajte si umyť unavené nohy. Oddýchnite si pod týmto stromom; prinesiem skyvu chleba, aby ste sa posilnili a potom môžete ísť ďalej.“* Cudzinci ďakujúc prijali Abrahámovo pozvanie. A ten, ponáhľajúc sa do stanu k Sáre, svojej manželke, povedal: *„Zober rýchlo tri miery jemnej múky, zamies a napeč podplamenníky.“* Sám potom bežal k stádu, vzal z neho mladé, veľmi pekné teľa a dal ho sluhovi, ktorý ho rýchlo pripravil. Potom vzal maslo, mlieko a teľa a predložil im to. Bola to posvätná chvíľa. Znovu a znovu Abrahám premýšľal o blažených dňoch svojich prarodičov v raji. O budúcnosti nevedel nič. Ale nebeskí anjeli videli v diaľke budúce časy a nasledovný obraz: Boha, ktorý chudobný a ponížený, tichý a bez slávy zostúpil medzi ľudí, o ktorom bude povedané: *„Hľa, stojím pri dverách a klopem; ak niekto počuje môj hlas a otvorí mi dvere, vojdem k nemu a budem s ním večerať a on so mnou.“* (Zjv 3, 20) Keď sa najedli, prostredný hosť povedal: *„Kde je tvoja manželka Sára?“ „Je v stane“*, odpovedal Abrahám. Tu prostredný z cudzincov povedal: *„Za rok touto dobou sa vrátim k tebe a Sára, tvoja manželka, bude mať syna.“* A Abrahámovi bolo zjavné, že sám Pán s dvoma anjelmi sa dal pohostiť. Abrahám uveril jeho slovám. Ale Sára, keď počula slová cudzieho hosťa, sa neveriaco smiala za oponou stanu.

SODOMA A GOMORA

A Pán zoslal na Sodomu a Gomoru oheň a síru. (Gn 19, 24)

Keď sa deň pomaly chýlil k večeru, hostia sa vybrali ďalej. Abrahám ich sprevádzal kus cesty. Myseľ troch cudzincov bola čoraz smutnejšia. Ten, ktorý kráčal uprostred, zastavil svoje kroky, zahľadel sa na nádhernú krajinu a povedal Abrahámovi: *„Žaloba na ľudí Sodomy a Gomory je veľká a ich hriechy sú veľmi ťažké. Zostúpim, aby som videl, či naozaj robia to, z čoho sú obviňovaní, alebo nie.“* Tieto slová dopadli s nesmiernou ťarchou na Abrahámovu dušu. Tušil, čo znamenajú, a spomenul si na svojho synovca Lota. Preto sa odvážil nesmelo a bojazlivo opýtať: *„Pane, či zahubíš spravodlivého spolu s bezbožným?“* A Pán odpovedal: *„Ak nájdem v Sodome päťdesiat spravodlivých, kvôli nim odpustím celému mestu.“* Potom Abrahám povedal: *„Keďže som už začal, budem hovoriť k svojmu Pánovi ďalej, hoci som len prach a popol. Čo ak bude spravodlivých o päť menej ako päťdesiat? Zničíš kvôli piatim celé mesto?“* Pán povedal: *„Nezničím, ak ich tam nájdem štyridsaťpäť.“* Abrahám pokračoval vo svojich príhovoroch za Sodomčanov ďalej: *„Čo keby ich tam bolo iba štyridsať, potom tridsať, dvadsať a nakoniec len desať spravodlivých?“* A nanajvýš milosrdný Pán vyhlásil: *„Keby bolo v Sodome čo i len desať spravodlivých, ušetrím mesto topiace sa v hriechoch a neprávostiach.“* Potom sa Abrahám s tajomnými pútnikmi rozlúčil. Tí zašli do Sodomy a vstúpili do Lotovho domu. Veru, v ten deň by mestu viac prospelo desať spravodlivých než všetky jeho pyšné múry a veže. Ale nenašlo sa ich ani desať! Na druhý deň anjeli vyviedli Lota s jeho rodinou von z mesta a prikázali im: *„Zachráňte si život! Neobzerajte sa späť a nezastavujte sa nikde v okolí.“* Ale Lotova žena sa obzrela a zachvátená skazou sa premenila na soľný stĺp. Pán zoslal na Sodomu a Gomoru síru a oheň; mestá i celú okolitú krajinu zničil. Keď sa rozodnievalo, na mestá padali z neba blesky, horeli ohňom a sírou. Zem sa otvorila prudkým zemetrasením a pohltila miesta skazené neresťami. Ešte dnes tam leží tichá, sírnym zápachom zamorená mŕtva krajina. Obklopujú ju príkre skalné steny ako kamenný les mŕtvych. Na mieste oboch miest sa rozlialo ponuré Mŕtve more. Je to vážna výstraha, ktorá rezonuje uprostred Desatora.

ZAPUDENIE AGAR

Abrahám vstal, vzal chlieb a mech vody, vyložil ich na jej plecia a prepustil ju. (Gn 21, 14)

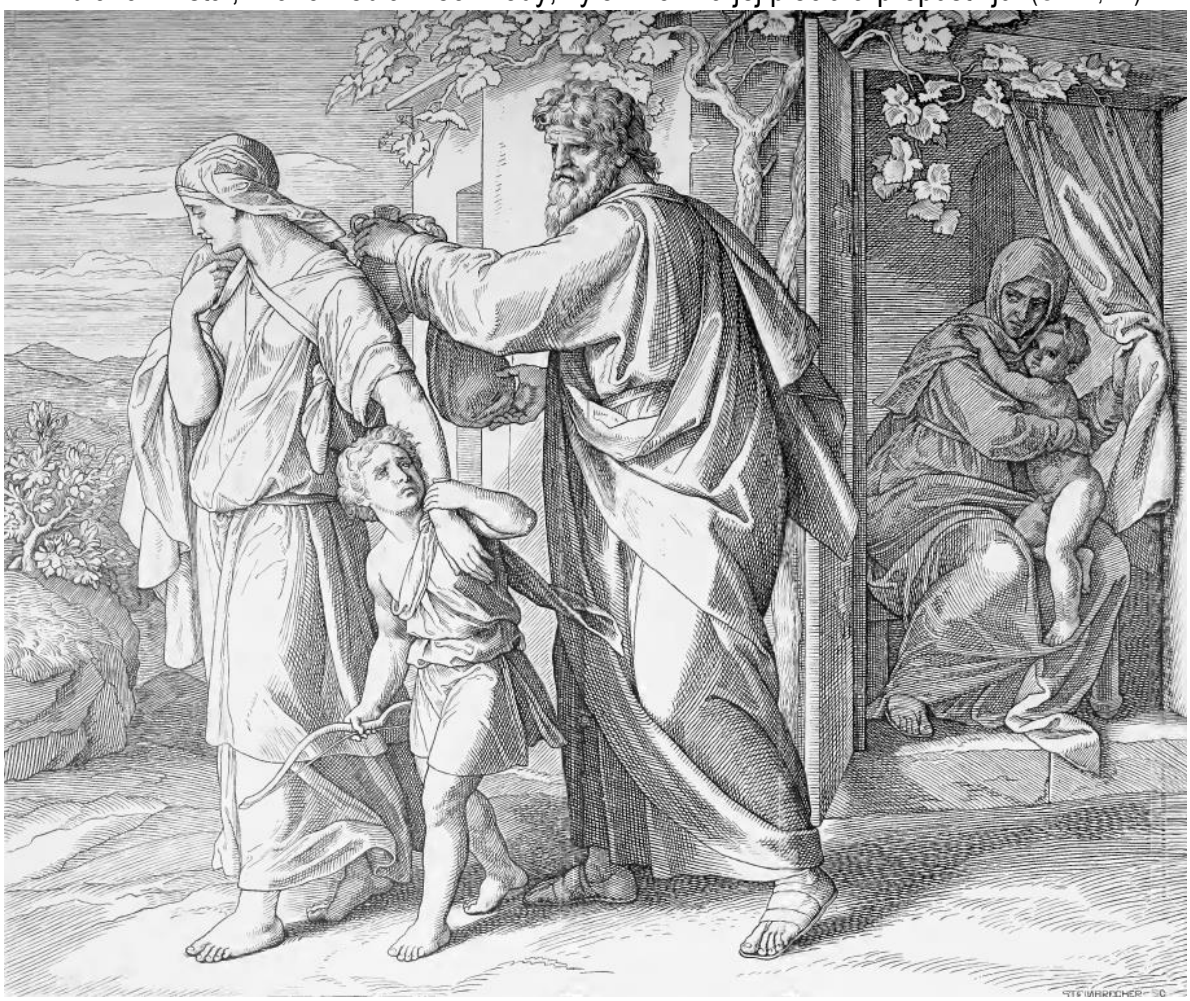

Pán nemeria čas rovnakou mierou, akou merajú svoje dni ľudia. Na zemi dni plynú nezadržateľne rýchlo, no večná miera času zostáva u Pána v pokojnej velebnosti a ručičky na Božích hodinách sveta sa pohybujú len pomaly. Abrahám bol plný netrpezlivosti, keď doteraz márne čakal na potomka, ktorého mu Boh prisľúbil. Ešte viac bola Pánovými slovami zmätená jeho manželka Sára. Dala preto svojmu mužovi za ženu Agar, egyptskú slúžku. Táto Egypťanka porodila syna, ktorému dala meno Izmael. Stalo sa to v čase, keď bol Abrahám už starý, mal osemdesiatšesť rokov a keď mu Pán prikázal spočítať trblietajúce sa hviezdy na nebi. Pomaly už uplynul rok odo dňa, keď bol Pán hosťom pod šumiacimi stromami pred Abrahámovým pastierskym stanom – od dňa, keď sa Sára neveriaco smiala rozhodným a jasným slovám cudzieho pútnika. A hľa, aj Sára porodila svojmu mužovi syna. Abrahám mu dal meno Izák a Sára s vďačným srdcom dodala: *„Radostný úsmev mi spôsobil Boh; kto o tom počuje, bude plesať so mnou.“* Keď neskôr Sára videla, že syn Egypťanky Agar sa hrá s jej synom Izákom, povedala Abrahámovi: *„Vyžeň túto slúžku i jej syna, pretože syn slúžky nesmie dediť s mojím synom Izákom.“* Abrahám to prijal ťažko. Ale Boh mu povedal: *„Nepovažuj to za krutú vec a vo všetkom, čo ti Sára povie, poslúchni jej hlas.“* Abrahám teda ráno vstal, vzal chlieb a mech vody, položil ich Agar na ramená, dal jej chlapca a prepustil ju. Plná smútku a nepokoja kráčala Egypťanka Agar cestou do svojej ďalekej vlasti. Prišla na veľkú, nekonečnú púšť. Slnko vysielalo svoje horúce lúče ako žeravé strely. Piesok púšte pálil ubolené nohy Agar ako ohnivá pec. Kráčala ďalej bez oddychu a prestania, no voda v mechu sa jej minula. Agar už nemala čím občerstviť svoje na smrť unavené dieťa. Strašná bolesť jej zvierala srdce. Nemohla zniesť pohľad na to, ako jej dieťa umiera, preto chlapca uložila pod jeden z kríkov a posadila sa obďaleč. Plakala, horko plakala. A hľa, zjavil sa jej anjel z neba a ona uzrela čerstvý prameň. Matka i syn boli zachránení. Jej syn Izmael sa stal praotcom veľkého národa Arabov, ktorí potom pustošili a menili svet a dodnes majú za svoj domov nehostinnú púšť.

OBETOVANIE IZÁKA

A anjel mu povedal: *„Nevzťahuj svoje ruky na chlapca a nič mu nerob. Lebo teraz spoznávam, že sa Boha bojíš.“* (Gn 22, 12)

Izák rástol. V údolí Mamre, pod šumiacimi stromami, napĺňalo tiché šťastie a úprimná radosť celý pastiersky stan vekom poznačeného Abraháma. No pre toto pokojné rodinné šťastie nastala ťažká, vážna a hrozná hodina. „Abrahám! Abrahám!“ tajuplne znel Pánov hlas k Abrahámovmu sluchu. *„Vezmi svojho jediného syna Izáka, ktorého miluješ, choď do krajiny Moria a tam ho obetuj ako zápalnú obetu na vrchu, ktorý ti ukážem.“* Hrozná správa! Kruté posolstvo! Má obetovať svojho jediného syna. Ale Abrahám nepochybuje. Pevne verí v Pána, ktorý aj z mŕtveho kameňa môže Abrahámovi vzbudiť synov. Sotva sa rozodnievalo, Abrahám vstal a naštiepal drevo na obetu. Naložil ho na osla a mlčky sa s Izákom a dvoma služobníkmi vybral na cestu k neznámemu cieľu. Na tretí deň ich putovania sa v širokej rovine pred nimi zdvihla osamelá hora. Abrahám položil drevo na ramená svojho syna a sám niesol oheň a obetný nôž. Hlboko zamyslený kráča mlčky vpred. Jeho syn ide poslušne vedľa neho a pýta sa: *„Otče, nesieš oheň a nôž a ja nesiem drevo. Ale kde je baránok na obetu?“ „Nestaraj sa, syn môj,“ odpovedá otec, „Boh sám si vyhliadne baránka na obetu.“* Pomaly a vážne, akoby kráčali po stupňoch oltára, vystupujú stále vyššie. Na vrchu Abrahám postaví oltár, naukladá naň drevo a potom položí svojho syna. S pevnou vierou veľkého hrdinu Abrahám vystrie ruku s nožom. Vtom nastal okamih, keď sa Pánova skúška skončila. Z neba zaznelo: *„Nevzťahuj ruku na chlapca a nič mu nerob! Teraz som spoznal, že sa bojíš Boha, lebo si mi neodoprel svojho jediného syna.“* Boh žiadal od Abraháma vnútornú obetu srdca – a on ju priniesol. Abrahámova viera sa osvedčila. A Pánov hlas volal ďalej: *„Pretože si to urobil, požehnám ťa a rozmnožím tvoje potomstvo ako hviezdy na nebi a ako piesok na morskom brehu. V tvojom potomstve budú požehnané všetky národy zeme.“* Abrahám zdvihol oči a uvidel za sebou barana zachyteného rohmi v tŕní. Vzal ho a obetoval ako zápalnú obetu namiesto svojho syna. Potom to pamätné miesto nazval *„Pán vidí“.* Plná veľkých prisľúbení vypína sa hora Moria v hlbinách vekov ako vznešený obraz inej hory, na ktorej má byť pre spásu ľudstva raz obetovaný jednorodený Syn večného Otca.

REBEKA PRI STUDNI

A Eliezer ponechal ťavy odpočívať pred mestom pri studni. (Gn 24, 11)

Nastal čas, keď bolo v Abrahámových stanoch ticho a smutno. Sára, povolaná Pánom, zomrela. Sára, pramatka vyvoleného národa, ktorá sa kedysi neveriaco smiala, keď v tieni stromov počula cudzieho pútnika vravieť: *„O rok sa vrátim a tvoja manželka Sára bude mať syna.“* Abrahám sa teraz cítil veľmi osamelý. Prial si nájsť vhodnú manželku pre svojho syna Izáka. Preto poslal svojho služobníka Eliezera, aby mu ju vyhľadal. Nechcel však, aby pochádzala spomedzi bezbožných dcér krajiny Kanaán, ale z jeho ďalekej vlasti a z jeho vlastného príbuzenstva. Eliezer, poslúchnuc rozkaz, vzal zo stáda svojho pána desať tiav a naložil na ne truhlice s darmi a klenotmi. Potom sa vydal na cestu cez pohorie Libanon, odkiaľ ho akoby pozdravovali pyšné cédre. Putoval Sýriou, prekročil rieku Eufrat a prišiel do Mezopotámie pred brány mesta Cháran. Na mesto sa zniesol vlahý večerný súmrak. Pri studni s chladnou vodou dal Eliezer ťavám odpočinúť. Potom sa ticho a vrúcne modlil k Bohu o pomoc a osvietenie: *„Pane, Boh môjho pána Abraháma, vyjdi mi, prosím, v ústrety a preukáž milosť môjmu pánovi. Hľa, dcéry obyvateľov tohto mesta prichádzajú po vodu. Dievča, ktorému poviem: ‚Nakloň svoj džbán, aby som sa mohol napiť,‘ a ono mi odpovie: ‚Pi a napojím aj tvoje ťavy,‘ nech je tá, ktorú si určil za manželku pre svojho služobníka Izáka. Podľa toho spoznám, že si preukázal milosrdenstvo môjmu pánovi.“* Ešte sa ani nedopovedal a hľa – vyšla Rebeka, dcéra Batuela, so džbánom na pleci. Bolo to dievča veľmi spanilé, krásna a čistá panna. Cudzí služobník, pokrytý prachom ciest, ju poprosil o dúšok vody. Ochotne mu podala džbán a napojila aj jeho ťavy. Eliezer, naplnený radosťou, vybral zlaté náušnice i náramky a dal ich Rebeke ako dar. Potom sa opýtal: *„Čia si dcéra? Povedz mi, či je u vás miesto, aby som tam mohol prenocovať?“* Odpovedala mu: *„Som dcéra Batuela, syna Náchorovho. Slamy i krmiva máme hojne a aj miesta na prenocovanie je u nás dosť.“* Eliezer, vďačný Božej prozreteľnosti, sa poklonil až k zemi a velebil Pána, ktorý ho viedol ďalekými a neznámymi cestami priamo do domu brata jeho pána.

STRETNUTIE NA POLI

Rebeka sa opýtala: *„Kto je ten človek, ktorý ide oproti nám po poli?“* A služobník povedal: *„To je môj pán.“* (Gn 24, 63)

Večer vstúpil Eliezer, služobník z Damasku, s celým svojím sprievodom do domu brata svojho pána. Voviedol tam aj ťavy. Laban, syn Batuelov a brat Rebeky, ich odsedlal a dal im slamu i krmivo. Priniesol tiež vodu, aby si muži, ktorí prišli s Eliezerom, mohli umyť nohy. Medzitým slúžky priniesli jedlo. Eliezer sa však nechcel posadiť k stolu, kým by nevybavil dôležité posolstvo svojho pána. Tak, ako mu Abrahám uložil, začal rozprávať o dlhej ceste cez cédrami zalesnené libanonské hory, o svojom príchode k studni a najmä o stretnutí s Rebekou, ktoré sa udialo z Božej vôle. Svoje rozprávanie zakončil slovami: *„Preto mi povedzte, či sa chcete zachovať láskavo a verne k môjmu pánovi. Ak však zmýšľate inak, povedzte mi to, aby som vedel, či sa mám vybrať vpravo alebo vľavo.“* Rodičia jeho slovám s údivom načúvali. Potom Laban a Batuel akoby jednými ústami zvolali: *„Od Pána vzišla táto vec. Vezmi Rebeku a choď. Sám Pán prehovoril.“* Služobník opäť ďakoval Pánovi zástupov, ktorý všetko tak dobre riadil. Odovzdal všetkým dary a spoločne slávili hostinu. Na druhý deň ráno sa chcel Eliezer hneď vrátiť späť. Ale matka a bratia Rebeky ho vrúcne prosili: „Nech dievča zostane u nás aspoň desať dní a potom môže ísť s tebou.“ On však odvetil: *„Nezdržujte ma, lebo Pán mi dožičil šťastnú cestu.“* Povedali teda: *„Zavolajme dievča a opýtajme sa, čo si myslí ona.“* Rebeka odpovedala jasne: *„Chcem s ním ísť.“* A tak sa ešte v ten istý deň vydala s Eliezerom na cestu. So slzami v očiach hľadeli rodičia a súrodenci na lúčiace sa dievča. Údolím sa doširoka rozliehal ich pozdrav a želanie: *„Sestra naša si; rozmnož sa v tisíce tisícov a tvoje potomstvo nech panuje nad bránami svojich nepriateľov!“* Slnko vychádzalo a opäť zapadalo. Hory a rieky im na ceste rýchlo ubiehali. Raz večer uvideli muža, ako kráča po úrodných poliach. Keď ho Rebeka zbadala, opýtala sa: *„Kto je ten človek, ktorý nám ide po poli v ústrety?“* Eliezer odpovedal: *„To je môj pán.“* Tu si Rebeka rýchlo vzala závoj a zahalila sa. Rebeka sa stala Izákovou ženou. Vošla do Abrahámových stanov a žila tam v láske a šťastí na mieste, ktoré po smrti Sáry zostalo opustené. Stala sa dedičkou prisľúbení, ktoré dostala Sára. Jej potomstvo rástlo do tisícov tisícov. Podivuhodné Božie riadenie si zvolilo práve Rebeku za pramatku Vykupiteľa.

EZAU A JAKUB

Sotva Izák dokončil reč a Jakub vyšiel von, prišiel z lovu Ezau. (Gn 27, 30)

Život staručkého Abraháma sa pomaly skláňal ku koncu. Mal stopäťdesiatsedem rokov, keď zomrel. Roky však pribúdali aj Izákovi. Po dvadsaťročnom manželstve mu jeho manželka Rebeka porodila dvoch synov, Ezaua a Jakuba. Keď dospeli do mužného veku, prejavili sa ich rozdielne povahy. Ezau bol divoký a celý zarastený; venoval sa lovu a obrábal polia. Jakub bol tichý, mierny a stal sa pastierom. Matka Rebeka milovala viac Jakuba, kým Ezau bol miláčikom otcovým. V tých časoch bolo otcovské požehnanie najvzácnejšou súčasťou dedičstva a výsadným právom prvorodeného. Jedného dňa si Jakub pripravil varený pokrm – šošovicu. Ezau prišiel z poľa unavený a hladný. Poprosil Jakuba, aby mu dal zo svojho jedla. Jakub však odvetil: *„Predaj mi zaň svoje právo prvorodeného.“* A Ezau ho predal; prísahou potvrdil, že za misku šošovice prenecháva svoje prvorodenecké právo bratovi. Nastal rozhodujúci deň. Vekom poznačený a takmer slepý Izák sedel vo svojom stane. Cítil, že jeho dni sú spočítané, a chcel dať Ezauovi pred smrťou svoje požehnanie. Ezau bol však práve na love. Vtedy Rebeka presvedčila Jakuba, aby sa vydával za brata. Rýchlo pripravila dve kozľatá na spôsob diviny, obliekla Jakuba do najlepších Ezauových šiat a jeho ruky i holý krk pokryla kozľacími kožkami. Takto ho poslala k otcovi. Izák sa opýtal: *„Kto si, syn môj?“* Jakub odpovedal: *„Som tvoj prvorodený syn Ezau; urobil som podľa tvojho príkazu. Jedz a daj mi požehnanie.“* Izák vyzval Jakuba, aby prišiel bližšie. Keď ho ohmatal, pochybovačne povedal: *„Hlas je síce Jakubov, ale ruky sú Ezauove.“* Potom trasúcimi sa rukami udelil požehnanie: *„Nech ti Boh dá z nebeskej rosy a z úrodnosti zeme nadbytok obilia a vína. Nech ti slúžia národy a ty buď pánom nad svojím bratom. Požehnaný buď, kto ti žehná, a prekliaty, kto by ti preklínal.“* Onedlho sa Ezau vrátil z lovu. Keď zistil, čo sa stalo, jeho srdce zahorelo prudkým hnevom. Aj Izák sa preľakol. Jakub musel narýchlo opustiť dom a utiecť pred bratovou pomstou. Hoci Izákovo požehnanie zostalo Jakubovi, musel neskôr znášať mnohé útrapy ako trest za to, že svojho brata i otca oklamal.

JAKUBOV SEN

A vo sne videl rebrík, stojaci na zemi, ktorého vrchol sa dotýkal nebies. Anjeli Boží po ňom vystupovali a zostupovali. (Gn 28, 17)

Pánov vyvolený unikal pred hnevom svojho brata temnými a spletitými cestami nekonečnou, mlčiacou púšťou. Na nebi planulo slnko nesmiernou žiarou a horúci vzduch zalial údolia. Úzkosť a strach urýchľovali Jakubove kroky a hnali ho neustále vpred. V prvý deň prešiel kus cesty, ktorý by trval pätnásť hodín. Neďaleko miesta Luza si v širom poli odpočinul. Nastal večer. Na jasnej, bezoblačnej oblohe ožili tiché a velebnosťou žiariace hviezdy. Unavený Jakub vzal kameň, položil si ho pod hlavu a onedlho sa naňho zniesol hlboký, občerstvujúci spánok. A hľa, zjavil sa mu jasný a vznešený obraz, aby potešil jeho bolesťou zvierané srdce. Zašumeli krídla anjelov a zaznel hlas Večného. Jakub videl vo sne rebrík. Pevný, bezpečný a obklopený žiariacim oblakom stál na zemi a svojím vrcholom sa dvíhal až k nebeským výšinám, akoby ho držala Pánova ruka. Po jeho zlatých priečkach prechádzalo tiché chvenie – Boží anjeli po nich tajomne vystupovali a zostupovali. Hore na nebeskom majestáte trónil Pán a z jeho úst zaznelo k Jakubovi potešujúce a žehnajúce slovo: *„Ja som Pán, Boh tvojho otca Abraháma a Boh Izákov. Zem, na ktorej spíš, dám tebe i tvojmu potomstvu. Tvojho potomstva bude ako prachu zeme; rozložíš sa na západ i na východ, na sever i na juh a v tebe a v tvojom potomstve budú požehnané všetky pokolenia zeme. Budem tvojím strážcom, nech pôjdeš kamkoľvek. Opäť ťa privediem do tejto krajiny a neopustím ťa, kým nesplním všetko, čo som ti sľúbil.“* (Gn 28, 13 – 15) Keď unavený pútnik ráno precitol zo spánku, zvolal: *„Veru, na tomto mieste je Pán a ja som to nevedel! Aké úctyhodné je toto miesto! Nie je to nič iné ako Boží dom a nebeská brána.“* Potom vzal kameň, ktorý mal pod hlavou, vztýčil ho na pamiatku, polial ho olejom a sľúbil: *„Ak sa šťastne vrátim do domu svojho otca, postavím tu Pánovi oltár a zo všetkého, čo mi dáš, ti budem obetovať desiatky.“* Ten kameň tam potom stál ako trvalý míľnik na ceste prisľúbenia uprostred osamelých polí blízko mesta Luza, ktoré sa od tých čias nazýva Betel – to znamená Boží dom a brána nebeská. A sen o rebríku siahajúcom až k nebu sa naplnil. Stal sa skutočnosťou, keď anjeli vystupovali a zostupovali na Syna Božieho.

JAKUB A RÁCHEL PRI STUDNI

Keď Jakub videl Ráchel, dcéru brata svojej matky Labana, odvalil kameň z otvoru studne pobozkal ju a začal hlasno plakať. (Gn 29, 10-11)

Tam, kde šťastie a radosť ožarujú srdce človeka, nebývajú ďaleko ani slzy a žiaľ. Oblažujúce nebeské svetlo len nakrátko zažiarilo do Jakubových rýchlo ubiehajúcich dní; nasledovali roky tvrdej práce a ťažkých skúšok. Jakub, pútnik bez odpočinku, kráčal stále cez hory a rieky smerom k východu slnka, až prišiel do Mezopotámie, do krajiny, kde ležalo mesto Cháran. Bolo ešte skoro ráno a pri studni pri ceste už stáli tri smädné stáda so svojimi pastiermi. Otvor studne zakrýval veľký kameň, aby ju chránil pred piesočným vetrom z púšte; odvaliť sa smel až k večeru, keď už boli všetky stáda pohromade. Jakub sa rozprával s pastiermi. Pýtal sa ich, odkiaľ sú, a dozvedel sa, že pochádzajú z mesta Cháran. Potom sa pýtal na Lábana, brata svojej matky – či je zdravý a či sa mu dobre darí. Odpovedali, že áno. Jakub v radosti svojho srdca pokračoval: *„Ešte sa deň nenachýlil a nie je čas hnať stáda do ohrád; napojte teda najprv ovce a potom ich zažeňte opäť na pašu.“* Namietali však: *„Nemôžeme, kým sa všetky stáda nespoja. Až potom smieme odvaliť kameň z otvoru studne a napojiť zvieratá.“* Kým sa rozprávali, z diaľky sa blížilo dievča a k studni viedlo veľké stádo. Pastieri naň ukázali a povedali Jakubovi, že sa volá Ráchel a je Lábanovou dcérou. Jakub videl jej unavené stáda žízniace po vode. Ponáhľal sa k studni, sám odvalil ťažký kameň a napojil zomdleté zvieratá. Potom pristúpil k Ráchel, objal ju a pobozkal. So slzami v očiach jej prezradil, že je synom sestry jej otca. Aj Ráchel sa z úprimného srdca zaradovala, rozbehla sa cez pole domov a oznámila otcovi, že Rebekin syn stojí vonku pri studni. Lában sa hneď ponáhľal von, objal Jakuba a uviedol ho do svojho domu. Jakub začal svojmu strýkovi verne a usilovne slúžiť. Hoci bol v Cháran v bezpečí pred rozhnevaným bratom Ezauom, stále sa cítil cudzincom. V jeho srdci hlodal neutíšiteľný bôľ a myseľ mu ťažila túžba po otcovi a matke, po ďalekých modrých horách, na úpätí ktorých sa rozkladala jeho drahá vlasť. Muselo však uplynúť dlhých dvadsať rokov, kým utečenec z Kanaánu opäť uvidel stany svojho otca.

JAKUB SA UCHÁDZA O RÁCHEL

Jakub slúžil za Ráchel sedem rokov a zdalo sa mu to ako len niekoľko dní. Tak ju mal rád. (Gn 29, 20)

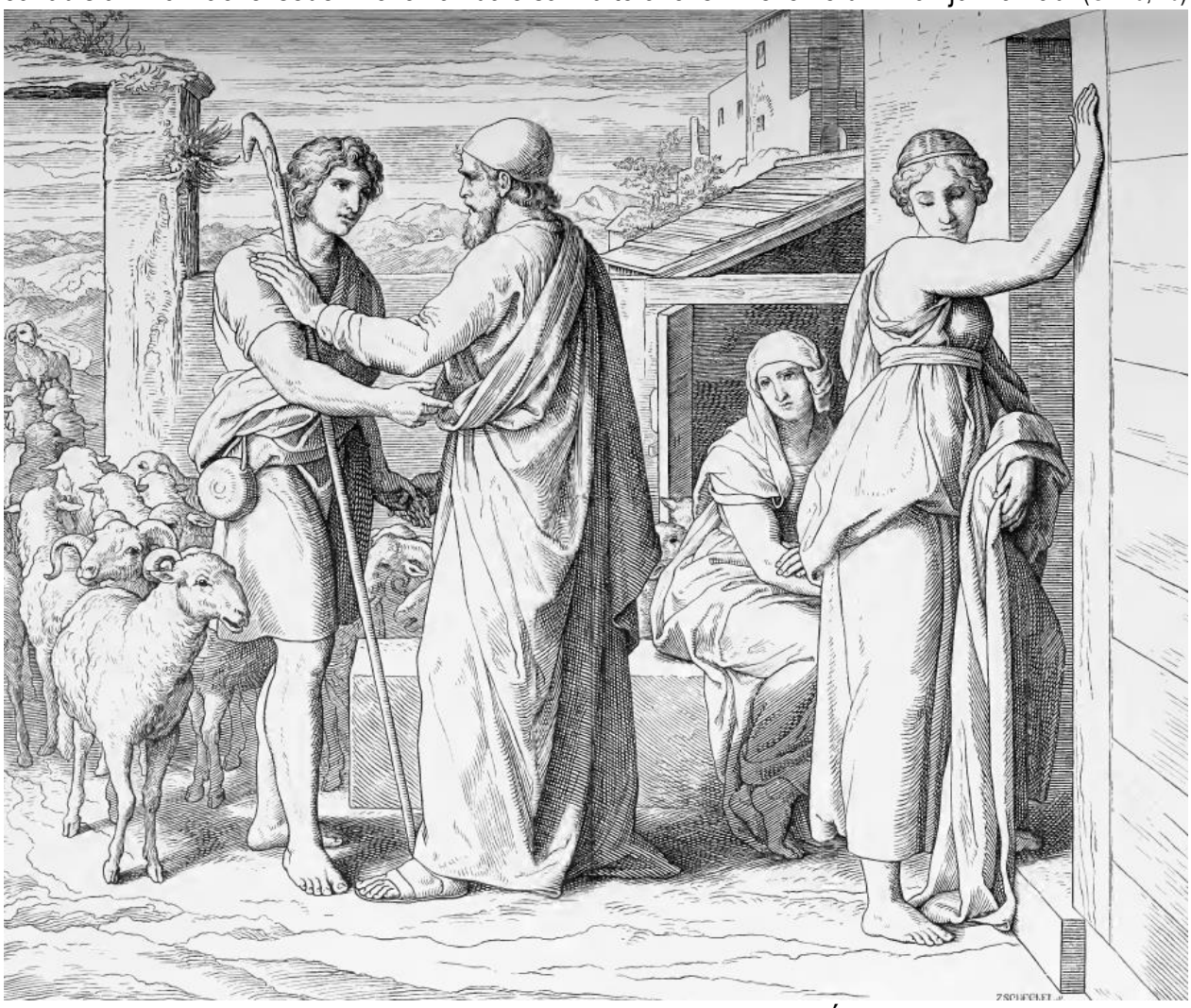

Jakubove dni boli ťažké. Chlieb vyhnanstva musel koreniť soľou svojich sĺz. No predsa do jeho osamelého života dopadol lúč útechy a radosti. Bola to čistá, hlboká láska, ktorú v srdci nosil k Ráchel, Lábanovej dcére. Keď uplynul mesiac Jakubovho pobytu u Lábana, ten mu povedal: *„Nechcem, aby si mi slúžil zadarmo len preto, že si mojím príbuzným. Povedz, akú mzdu si žiadaš?“* Jakub odpovedal: *„Budem ti slúžiť sedem rokov za tvoju mladšiu dcéru Ráchel.“* Lában súhlasil: *„Lepšie bude, ak ju dám tebe, než inému mužovi. Zostaň u mňa!“* Jakub teda slúžil za Ráchel sedem rokov. A zdalo sa mu, že je to iba niekoľko dní, tak veľmi ju miloval. Učil sa trpezlivo čakať na hodinu, ktorú určil Boh. Deň čo deň vychádzal so svojimi stádami, prechádzal široké, osamelé pláne a putoval od jednej cisterny k druhej. Ešte nikdy nemal Lában vernejšieho služobníka. Čas nezadržateľne plynul, avšak pre Jakubove túžby stále príliš pomaly. Konečne uplynulo sedem clivých rokov. Nastal deň, keď Jakub s nádejou v očiach pristúpil k Lábanovi a povedal: *„Daj mi moju ženu; už nadišiel čas, aby si mi ju odovzdal.“* Lában pozval priateľov i známych z celého okolia na veľkú hostinu a radostne oslávili svadbu. Ale hľa, ľstivý Lában dal Jakubovi za manželku svoju staršiu dcéru Liu, ktorá nebola pekná a mala chorľavé, zapálené oči. Hlboko zahalená závojom vstúpila večer do Jakubovho stanu. Príliš neskoro spoznal Jakub tento podvod a vyčítal svojmu svokrovi: *„Čo si mi to urobil? Či som ti neslúžil za tvoju mladšiu dcéru Ráchel? Prečo si ma oklamal?“* Lában odpovedal: *„V našom kraji nie je zvykom vydávať mladšiu dcéru skôr ako staršiu. Ale ak odslúžiš ďalších sedem rokov, dám ti za manželku aj moju mladšiu dcéru Ráchel.“* Jakub privolil, a keď uplynul svadobný týždeň s Liou, dal mu Lában za ženu aj Ráchel. Jakub potom opäť vodil Lábanove stáda na pastviny. Láska k Ráchel ho v ťažkej pastierskej službe posilňovala. Napokon aj táto dlhá a tvrdá doba skúšky pominula. Boh dal Jakubovi deti a všetci žili pospolu v tichom rodinnom šťastí. Lebo taká je Božia vôľa, aby si ľudia prácou a trpezlivosťou zaslúžili požehnanie. A len tí, ktorí sejú v slzách, budú žať v radosti.

JAKUBOV NÁVRAT

Jakub teda vstal, posadil deti a ženy na ťavy a vydal sa na spiatočnú cestu k Izákovi, svojmu otcovi.
(Gn 31, 17)

Jakub čoraz viac túžil po svojej vlasti. Lában bol voči nemu lakomý i tvrdý a závidel mu šťastie i hojnosť jeho stád. Tu sa Jakubovi vo sne zjavil Pán a povedal mu: *„Vstaň, odíď z tejto krajiny a vráť sa späť do krajiny svojich otcov.“* Jakub zavolal Liu a Ráchel s ich deťmi k osamelým ohradám, kde pásol ovce, a tajne sa s nimi pripravoval na útek. Vo veľkej karaváne s ťavami naloženými pokladmi a s početnými stádami sa uberal späť k svojej vlasti, s ktorou sa pred dvadsiatimi rokmi lúčil ako chudobný utečenec. Lában sa však o úteku dozvedel a zistil, že v jeho dome chýbajú domáce modly. Rýchlo zhromaždil svojich služobníkov a ponáhľal sa za Jakubovou karavánou. Po siedmich dňoch ju pri pohorí Galaád dohonil. Svojmu zaťovi Jakubovi horko vyčítal jeho čin: *„Prečo si chcel utiecť bez môjho vedomia? Prečo si mi to neoznámil, aby som ťa mohol odprevadiť s veselím, piesňami, bubnami a harfami? Nedovolil si mi ani pobozkať na rozlúčku moje dcéry a ich deti. To všetko by som ti mohol odpustiť, hoci si konal pochabo. Ale povedz mi, prečo si mi ukradol mojich bohov?“* Pri týchto slovách Jakubova slnkom opálená tvár očervenela a odpovedal: *„Odišiel som bez tvojho vedomia, pretože som sa obával, že mi násilím vezmeš svoje dcéry. Obviňuješ ma z krádeže? U koho nájdeš svojich bohov, ten nech zomrie pred našimi bratmi!“* Jakub totiž nevedel, že to bola Ráchel, kto tajne vzal domáce modly, kým ich otec Lában strihal ovce. Lában pátrajúc prechádzal zo stanu do stanu. Vstúpil i do stanu svojej dcéry Ráchel. Tá však rýchlo skryla modly pod ťavie sedlo a posadila sa naň. Keď k nej otec prišiel, oklamala ho slovami: *„Nech sa môj pán nehnevá, že pred ním nemôžem vstať, lebo sa mi prihodilo, čo sa stáva ženám.“* A tak sa dal Lában oklamať. Jeho pátravé oči prenikli aj do najtmavších kútov, iba pod sedlo nepozrel. Ticho a potajomky tak putovali pohanské modly v Jakubových stanoch až do zasľúbenej zeme. Tak vstúpili aj na svätú pôdu Kanaánu. Až v Beteli ich Jakub našiel a rozbil. Ich zvyšky zakopal pod stromom, pretože pre mŕtve modly nemalo byť v jeho stane miesto. V ňom mal naďalej prebývať Pán – Boh života.

ZÁPAS S ANJELOM

Jakub zostal sám a hľa, akýsi muž s ním zápasil až do svitania. (Gn 32, 24)

Stále bližšie a bližšie k nemu vanul tichý pokoj vlasti. Jakubovo srdce, naplnené túžbou, bilo čoraz silnejšie. Keď sa zmieril s Lábanom, zostúpil z hôr a zastal na lesnatých výšinách na brehu Jordánu, na hraniciach svojej kanaánskej vlasti. Radosť a plesanie naplnili Jakubovu dušu, no zároveň aj clivosť a veľká bázeň. Spomínal na svojho brata Ezaua, ktorý naňho nezanevrel a ktorý mu kedysi prisahal večnú pomstu. Jakub k nemu už vopred poslal poslov s bohatými darmi. Tí sa teraz vrátili so správou, že Ezau mu ide v ústrety so zástupom štyristo mužov. Jakub sa vo svojej strachom stiesnenej duši modlil a volal: *„Bože môjho otca Abraháma a Bože môjho otca Izáka! Nie som hoden všetkých tvojich zľutovaní a tvojej vernosti, ktorú si preukázal svojmu služobníkovi. Sám, len s palicou v ruke, som kedysi prešiel tento Jordán a teraz sa vraciam domov s dvoma zástupmi. Vytrhni ma, prosím, z ruky môjho brata Ezaua, lebo sa ho veľmi bojím; aby neprišiel a nepobil matky s deťmi.“* Ešte v tú noc poslal bratovi v ústrety ďalšie početné dary. Potom prepravil svoje ženy a deti cez brod rieky a sám zostal na opustenom mieste pri potoku Jabok. A hľa, v tme noci sa pred ním zjavil záhadný muž a zápasil s ním až do svitania. Jakub sa mu z celej sily a odvahy bránil. V tomto nerovnom boji vstupovali do Jakubovej skúšanej duše vznešené predtuchy, ktoré rástli do pevného vedomia: takto nezápasí obyčajný človek, takto zápasí len svätý posol z iného sveta, ktorý na seba vzal ľudskú podobu. Zápas s nadpozemskou mocou na brehoch Jaboku trval dlho do noci. Keď sa už začalo rozodnievať a na obzore sa objavila ranná zora, záhadný bojovník sa dotkol Jakubovho bedra. Bedrový kĺb sa mu vykĺbil a šľacha ochrnula. Neznámy povedal: *„Pusti ma, lebo už vychádza zora.“* Ale Jakub odpovedal: *„Nepustím ťa, kým ma nepožehnáš.“* Neznámy sa ho opýtal: *„Ako sa voláš?“* Odpovedal: *„Jakub.“* Tu cudzinec povedal: *„Nebudeš sa už volať Jakub, ale Izrael; lebo keď si bol silný proti Bohu, o čo viacej budeš môcť premáhať ľudí?!“* (Gn 32, 29) Potom mu požehnal. Jakub nazval to miesto Penuel (Božia tvár), lebo povedal*: „Videl som Boha tvárou v tvár, a predsa som zostal nažive.“* A vtom nad ním vyšlo slnko.

ZMIERENIE S EZAUOM

Ezau bežal bratovi v ústrety objal ho, padol mu okolo krku, pobozkal ho a plakal. (Gn 33, 4)

Jakub dosiahol toho dňa ešte iné víťazstvo. Čoskoro sa krajina začala chvieť pod pevnými krokmi ozbrojeného zástupu, ktorý viedol Ezau proti svojmu bratovi. Pohľad rozhnevaného Ezaua bol divoký a strašný. Od chvíle, keď pred dvadsiatimi rokmi prišiel o otcovské požehnanie, zostal nesmierne rozhorčený. Nespokojný Ezau si hľadal novú vlasť v jaskyniach a pustatinách pohoria Seir v krajine Edom. Spojil sa s potomkami Izmaela a stal sa postrachom púšte v celom okolí. Keď mu oznámili, že sa blíži Jakubova karavána, v jeho srdci opäť vzplanula stará nenávisť. Stačilo jediné slovo a jeho lúpežní beduíni opustili svoje skrýše. Soptiac pomstou sa divoká horda vydala na pochod tichou nocou. No ešte neotrasiteľnejšie než zem pod kopytami ich rýchlych koní postupujú vo svojich základoch Božie plány k svojim večným cieľom. Ezau sa blíži, no jeho srdce sa náhle plní nebeskou vľúdnosťou. Mierumilovne schováva do pošvy meč, ktorý ešte pred chvíľou pripravoval na krutú pomstu. Bolo to v tom okamihu, keď vychádzalo slnko a keď anjel na brehu Jaboku povedal Jakubovi: *„Keď si bol statočný voči Bohu, o to viac budeš víťaziť nad ľuďmi.“* Jakub kráčal Ezauovi v ústrety a sedemkrát sa poklonil až k zemi. Tu mu Ezau bežal naproti, objal ho, padol mu okolo krku, pobozkal ho a obaja plakali. Potom si Ezau všimol rodinu a opýtal sa: *„Čie sú tieto deti?“* Jakub odpovedal: *„To sú deti, ktorými Boh obdaril tvojho služobníka.“* Aj deti sa úctivo poklonili. Ezau sa pýtal ďalej: *„Čo znamenali tie zástupy stád, ktoré som cestou stretal?“* Jakub odpovedal: *„Chcel som nimi nájsť milosť u svojho pána.“* Potom mu Jakub podal bohaté dary a prosil ho: *„Prijmi, prosím, toto požehnanie, ktoré som ti priniesol a ktorým ma obdaril Boh, darca všetkého.“* Ezau dary prijal a zmierení sa v pokoji rozlúčili. Ezau sa vrátil k horám Seiru a Jakub pokračoval vo svojom putovaní k Betelu – na miesto, kde kedysi ako nenávidený a prenasledovaný utečenec videl rebrík siahajúci do neba. Tak, ako vtedy sľúbil, postavil tam teraz oltár. Ďakoval Pánovi, Bohu Abrahámovmu, ktorý riadi ľudské srdcia a vedie ich ako potôčiky vôd.

JOZEF PREDANÝ SVOJIMI BRATMI

Keď teda madiánski kupci išli okolo, vytiahli Jozefa z cisterny a predali ho za dvadsať strieborných. (Gn 37, 28)

Nastala nová jar. Mierny jarný vetrík vial po stepi a čerstvých vresoviskách. Tam bola pochovaná Ráchel krátko po tom, čo porodila svojho syna Benjamína. Jakub s hlbokým smútkom v duši putoval ďalej, až prišiel k svojmu otcovi Izákovi. Slzy radosti sa miešali so slzami žiaľu, radostné uvítanie so smutnou rozlúčkou. Pod ťarchou stoosemdesiatich rokov klesol krátko nato aj Izák do hrobu, ktorý mu Jakub a Ezau v Hebrone vykopali. Jakub mal dvanásť synov, z ktorých jeho miláčikom bol Jozef. Nosil pestrú tuniku zo vzácnej látky, ktorú mu jeho bratia záviděli. V Jozefovej zbožnej duši sa už od mladosti objavovali tiché predtuchy. Snívalo sa mu, že na poli viazal so svojimi bratmi snopy. Jozefov snop stál vzpriamene a snopy bratov sa mu dookola klaňali. Bratia mu s pohŕdaním hovorili: *„Chceš azda byť naším kráľom?“* Chlapcovi sa neskôr snívalo znova: videl, ako sa mu klania slnko, mesiac a jedenásť hviezd. Keď to úprimne porozprával svojim bratom a otcovi, otec mu dohováral: *„Azda sa ti budem ja, tvoja matka i tvoji bratia klaňať až po zem?“* Jakub však v srdci premýšľal, čo by tie sny mohli znamenať. Jedného dňa, keď bratia pásli stáda pri Sicheme a Jozef zostal doma, poslal otec svojho miláčika za nimi, aby zistil, ako sa darí bratom i stádam. Jozef sa hneď vydal na cestu. Bratia ho spoznali už zďaleka podľa pestrofarebných šiat a zvolali: *„Hľa, prichádza snár!“* V ich závistlivých srdciach sa zrodili myšlienky čierne ako noc. Chceli Jozefa zabiť, no Ruben im v tom bránil a poradil, aby ho radšej hodili do blízkej vyschnutej studne. Ako povedal, tak aj urobili. Onedlho tiahla okolo karavána madiánskych kupcov, ktorí smerovali do Egypta s bohato naloženými ťavami. Im bratia predali Jozefa ako otroka za dvadsať strieborných. Potom krutí bratia roztrhali jeho šaty, namočili ich v krvi kozľaťa a poslali otcovi. V Jakubových stanoch sa ozýval veľký žiaľ a bedákanie: *„Beda, to sú šaty môjho syna! Môjho syna roztrhala divá zver. Od žiaľu chcem aj ja zostúpiť za svojím synom do hrobu.“* Ten, kto na svete stratil to najdrahšie, vždy vrúcne túži po večnosti. No Jozef pod Božou ochranou zostupoval do Egypta. Sny jeho mladosti a múdre Božie zámery sa tam mali na ňom i na jeho ľude čoskoro naplniť.

JOZEF VYKLADÁ FARAÓNOVE SNY

Jozef povedal faraónovi: *„Sny faraónovi naznačujú jedno a to isté. Boh ukázal faraónovi, čo hodlá urobiť.“* (Gn 41, 25)

Izmaelitskí kupci odviedli Jozefa do Egypta a predali ho do Putifarovho domu. Jozef slúžil svojmu novému pánovi tak poctivo, že ho Putifar, veliteľ kráľovskej telesnej stráže, ustanovil za správcu celého svojho majetku i služobníctva. No v Jozefovej blízkosti číhalo pokušenie. Putifarova žena sa snažila zbožného a čistého Jozefa zviesť k hriechu – najskôr prosbou, neskôr zneužitím svojej moci. Jozef sa jej však vytrhol a povedal: *„Ako by som mohol urobiť takú zlú vec a hrešiť proti svojmu Bohu?“* V rukách zvodkyne však zostal Jozefov plášť a ten sa pre ňu stal zbraňou pomsty. Zahanbená žena zvolala služobníctvo a oklamala ho*: „Hľaďte, akého zlého človeka priviedol môj muž do domu. Chcel ma zviesť, no ja som kričala, a tak utiekol, pričom u mňa nechal svoj plášť.“* Putifar slovám svojej ženy uveril a rozkázal Jozefa uvrhnúť do žalára. Správca žalára si však hebrejského mládenca obľúbil a ustanovil ho za dozorcu nad ostatnými väzňami. V tom čase v temnici trpeli aj faraónov najvyšší čašník a najvyšší pekár. Obom sa v noci zjavili záhadné sny o ich osude. Jozef im ich vyložil a na tretí deň sa všetko splnilo presne tak, ako predpovedal: čašník získal u kráľa milosť, no pekár skončil na šibenici. Pomaly uplynuli ďalšie dva roky. Vtedy sa do faraónovho spánku vkradli zvláštne sny. Videl, ako vody Nílu stúpajú a zaplavujú krajinu. Sedem tučných a krásnych kráv vystúpilo z brehu a páslo sa na zavlažených lúkach. No potom sa z rieky vynorilo sedem škaredých a vychudnutých kráv a tie pohltili tie tučné. Faraón mal aj druhý sen: na jednom steble vyrástlo sedem plných a krásnych klasov. Potom však vyrástlo sedem slabých, horúcim vetrom vysušených klasov, ktoré pohltili tie krásne. Žiaden egyptský mudrc nedokázal tieto sny vyložiť. Vtedy si kráľovský čašník spomenul na mládenca v žalári. Jozefa predvolali pred kráľa a on povedal: *„Oba sny majú rovnaký význam. Sedem krásnych kráv a sedem plných klasov znamená sedem úrodných rokov, kedy bude v krajine všetkého prebytok. Po nich však príde sedem rokov hladu, ktorý vyčerpá celú krajinu. Preto, kráľ, vyhľadaj múdreho a starostlivého muža, ktorý by zhromaždil zásoby pre časy nedostatku.“*

JOZEFOVE POVÝŠENIE

Faraón ho dal voziť na svojom druhom najlepšom voze a dal mu prevolávať, aby sa všetci pred ním skláňali. (Gn 41, 43)

Sny bývajú klamné vidiny. V nich počas nepokojných nocí spánok čaruje svoje prchavé obrazy do driemajúcej duše. Sny sa však stávajú pravdou a skutočnosťou, keď ich zosiela Boh, aby ako jasné hviezdy – varujúc i sľubujúc – svietili do temnej budúcnosti. Preto Jozef povedal faraónovi*: „Len Boh môže dať kráľovi priaznivú odpoveď.“* Faraónovi sa zapáčil výklad, ktorý mu podal hebrejský mládenec o jeho tajuplnom dvojitom sne. Povedal Jozefovi: „*Keďže ti Boh zjavil všetko, o čom si hovoril, či nájdem niekoho múdrejšieho, než si ty, alebo niekoho, kto by sa ti vyrovnal? Ty budeš správcom môjho domu a tvoje príkazy bude poslúchať celý môj národ; len kráľovský trón bude nad tebou.“* Potom sňal zo svojej ruky prsteň a dal ho Jozefovi. Obliekol ho do vzácneho kmentového rúcha a na krk mu zavesil zlatú reťaz. Kázal mu nastúpiť do svojho druhého voza a dal hlásateľmi vyvolávať, aby sa všetci pred Jozefom skláňali, lebo je ustanovený za správcu nad celým Egyptom. Faraón mu zmenil meno a nazval ho Zafnat Paneach (Záchranca sveta), pretože zachránil ľud pred záhubou. Vanul južný vietor a zhromažďoval mraky, ktoré z neba zosielali hojný dážď a požehnanie. Z tisícov pramienkov prúdili vody do Nílu, až mu bolo koryto úzke. Voda vystúpila z brehov a doširoka zúrodnila pôdu, ktorá priniesla nesmierne bohatú úrodu. Zelené nivy zaplesali pod ťarchou klasov a všade usilovne pracovalo nespočetné množstvo rúk. Sýpky a komory sa plnili obrovským prebytkom obilia. Potom však nastali smutné roky hladu. Východný vietor plný horúčavy dlho vanul krajinou, vysušil pramene a spálil všetko obilie na poliach. Ľud volal po chlebe a faraón povedal: *„Choďte k Jozefovi a urobte všetko, čo vám povie.“* Jozef rozkázal otvoriť sýpky a zásobárne, z ktorých sa po celej krajine šírilo požehnanie. Celý Egypt spoznal, že sám Boh bol s Jozefom a poslal ho, aby zachránil krajinu pred hladom a smrťou. Tak sa priblížila hodina, v ktorej sa mal vyplniť aj onen Jozefov sen z detstva – sen, v ktorom jeho snop stál na poli a snopy jeho bratov sa k nemu skláňali ako poddaní ku kráľovi.

JOZEF SA DÁVA POZNAŤ SVOJIM BRATOM

A padol svojmu bratovi Benjamínovi okolo krku a plakal. A aj Benjamín plakal na jeho krku. (Gn 45, 14)

Jozefove túžby sa neustále obracali k ďalekej, milovanej krajine, kde bol hrob jeho matky a kde z hôr zneli do údolí melodické zvončeky stád. Prízrak hladu sa medzitým hrozivo vkradol aj do krajiny Kanaán. Preto Jakub prikázal svojim synom: *„Choďte do Egypta a kúpte, čo potrebujeme, aby sme prežili.“* Bratia hnaní hladom ihneď odišli do Egypta. Bolo ich desať, pretože Benjamína, svojho najmladšieho syna, si otec nechal doma. Keď dorazili do cieľa, predviedli ich pred Jozefa. Hlboko sa mu klaňali, aby predniesli svoju prosbu. Jozefa v jeho skvostných šatách nespoznali, no on ich spoznal okamžite. Spomenul si na svoj dávny sen o snopoch, ktoré sa mu klaňali až k zemi. Aby ich Jozef vyskúšal, hovoril s nimi tvrdo: *„Ste vyzvedači! Prišli ste hľadať nechránené miesta našej krajiny.“* Oni sa však bránili: *„Nie, pane. Sme pokojní ľudia z Kanaánu, dvanásti synovia jedného otca. Najmladší zostal pri otcovi a jeden už nežije.“* Jozef ich nechal na tri dni v žalári a potom povedal: *„Chcem sa presvedčiť, že hovoríte pravdu. Jeden z vás zostane tu ako rukojemník, ostatní sa môžete vrátiť s obilím domov. Ale nabudúce sem musíte priviesť svojho najmladšieho brata.“* Deväť bratov sa smutne vrátilo domov a po čase prišli do Egypta znova – tentoraz aj s Benjamínom. Keď ho Jozef uvidel, musel odísť do vedľajšej izby, kde od dojatia horko plakal. Potom rozkázal pripraviť hostinu a jedol s nimi. Po nej dal ich vrecia naplniť obilím a do Benjamínovho vreca kázal potajomky vložiť svoju striebornú čašu. Keď sa bratia vydali na cestu domov, pred bránami mesta ich dobehol Jozefov správca a obvinil ich z krádeže pánovej čaše. Bratia, ohromení takým podozrením, sa bránili: *„U koho sa čaša nájde, nech zomrie, a my ostatní budeme tvojimi otrokmi!“* Keď sa však čaša našla práve u Benjamína, od bolesti si roztrhli rúcha a vracali sa ako zajatci späť. Jozef vyniesol rozsudok: *„Mojím otrokom zostane len ten, u koho sa našla čaša. Ostatní môžete odísť k otcovi.“* Tu predstúpil Júda a úpenlivo prosil: *„Ja som sa za chlapca zaručil. Bez neho sa nemôžeme vrátiť, náš otec by zomrel od žiaľu. Prosím, dovoľ, aby som ja zostal tvojím otrokom namiesto neho a chlapec nech sa vráti domov.“* Jozef sa už viac nemohol ovládať. Rozkázal sluhom, aby odišli, a s hlasným plačom padol bratom okolo krku. Vyhlásil: *„Ja som Jozef, váš brat, ktorého ste pred rokmi predali do Egypta!“*

IZRAELITI V EGYPTE

Keď Jozef uvidel svojho otca, padol mu okolo krku a plakal. (Gn 46, 29)

Jozefovi bratia prešli dvakrát tvrdou a kamenistou cestou pokánia do Egypta, až sa napokon poklonili svojmu kráľovskému bratovi ako klasy, keď Boží vánok ticho veje pšeničnými poľami. Teraz však mlčiacou púšťou zaznel jasot a radosť. Faraón totiž povedal Jozefovi: *„Nech tvoj otec príde do Egypta so všetkým, čo má a čo nazýva svojím.“* Jozef poslal svojich bratov domov s hojnými darmi a vozmi, aby presťahovali ich otca. Rovnaký jasot sa rozľahol Jakubovými stanmi, keď sa jeho synovia vrátili a už zďaleka volali: *„Jozef, tvoj syn, žije! Je pánom celého Egypta!“* V srdci staručkého otca sa po dvadsiatich štyroch rokoch opäť prebudila láska k stratenému synovi. *„Pôjdem do Egypta, aby som ho videl skôr, než zomriem,“* zvolal a hneď sa chystal na cestu. Keď na hraniciach Kanaánu, ešte na domácej pôde, priniesol poslednú obetu, zjavil sa mu v noci Pán a povedal: *„Neboj sa a choď do Egypta! Urobím tam z teba veľký národ. Ja tam pôjdem s tebou a odtiaľ ťa opäť vyvediem späť do tvojej vlasti.“* Jozef sa ponáhľal otcovi naproti. Keď sa stretli, v blaženom pohnutí dlho plakal v jeho náručí. Potom ho slávnostne priviedol k faraónovi. Kráľ ho prijal s úprimnou radosťou. Keď sa so záujmom pýtal na Jakubov vek, počul z jeho úst pokorné slová: *„Počet rokov môjho putovania na zemi je stotridsať. Krátke a ťažké boli tie roky a nedosahujú vek mojich otcov.“* Potom staručký otec pozdvihol ruky a požehnal kráľovi i celej egyptskej krajine. Jakub so svojou rodinou žil v úrodnom kraji Gessen ešte sedemnásť rokov v pokoji a blahobyte. Keď sa prihlásila smrť, staručký patriarcha ležal na lôžku pripravený na odchod. Najskôr však udelil požehnanie svojim synom. Júdovi dal zvláštne prisľúbenie: *„Júdovi nebude odňatá vladárska palica, dokiaľ nepríde ten, ktorému patrí a ktorého očakávajú národy.“* Potom Jozef zatlačil otcove zhasnuté oči. S bolesťou a v dlhom sprievode odvážali jeho telo cestou cez púšť do ďalekého Kanaánu. Tam, na domácej pôde v zasľúbenej zemi, kde smutné cyprusy ticho šumia nad hrobmi patriarchov, mal Jakub odpočívať po boku svojich otcov.

JÓBOVA ODOVZDANOSŤ

V tomto všetkom Jób nezhrešil a nevyriekol nič rúhavé proti Bohu. (Jób 1, 22)

Za dávnych čias žil v krajine Úc v Arábii muž menom Jób. Bol to človek bezúhonný a spravodlivý; bál sa Boha a vystríhal sa hriechu. Mal sedem synov a tri dcéry. Vlastnil sedemtisíc oviec, tritisíc tiav, päťsto záprahov volov, päťsto oslíc a veľmi veľa služobníctva. Každých sedem dní zvolával svoje deti a posväcoval ich. Zavčasu ráno vstával a za každé z nich prinášal zápalnú obetu, pretože si hovoril: *„Moje deti možno zhrešili a vo svojich srdciach sa odvrátili od Boha.“* Jedného dňa sa pred Pánom objavil satan. Pán mu povedal: *„Všimol si si môjho služobníka Jóba? Nikto sa mu na zemi nevyrovná. Je to muž poctivý a spravodlivý, bojí sa Boha a vystríha sa zlého.“* Satan odpovedal: *„Vari sa Jób bojí Boha bezdôvodne? Či si ho nechránil, jeho i jeho dom a všetko, čo má? Prácu jeho rúk si požehnával a jeho stáda si rozmnožil po krajine. Ale skús len vztiahnuť ruku a dotknúť sa jeho majetku, či sa ti nezačne do očí rúhať!“* Na to Boh povedal satanovi: *„Hľa, všetko, čo má, je v tvojich rukách, len na jeho osobu ruku nevzťahuj.“* Keď v jeden deň Jóbovi synovia a dcéry jedli a pili víno v dome svojho prvorodeného brata, prišiel k Jóbovi posol a povedal: *„Kým sme so záprahmi orali a oslice sa pásli vedľa nich, vpadli sem Sabejci, ulúpili ich a paholkov pobili mečom. Ja jediný som unikol, aby som ti to oznámil.“* Ešte ani nedohovoril a už prichádzal iný so správou: *„Boží oheň spadol z neba, zasiahol ovce i služobníkov a spálil ich. Ja jediný som unikol, aby som ti to oznámil.“* Kým ten ešte hovoril, prišiel ďalší a zvestoval: *„Chaldejci sa prihrnuli v troch prúdoch, prepadli ťavy, ulúpili ich a služobníkov pobili mečom. Ja jediný som unikol, aby som ti to oznámil.“* A kým ešte tento hovoril, prišiel posledný a povedal: *„Tvoji synovia a dcéry jedli a pili víno v dome svojho najstaršieho brata. Tu sa od púšte strhla veľká víchrica, oprela sa o štyri rohy domu a ten sa zrútil na tvoje deti. Všetky zahynuli. Ja jediný som unikol, aby som ti to oznámil.“* Tu Jób vstal, roztrhol si odev, oholil si hlavu, padol na zem, klaňal sa a povedal: *„Nahý som vyšiel z lona svojej matky a nahý sa ta vrátim. Pán dal, Pán vzal; nech je Pánovo meno zvelebené!“* V tomto všetkom Jób nezhrešil a nepovedal nič nevhodné proti Bohu.

JÓB A JEHO PRIATELIA

A Temančan Elifaz povedal: *„Len si spomeň: Vari niekedy zahynul nevinný? A či bol zahubený spravodlivý?“* (Jób 4, 7)

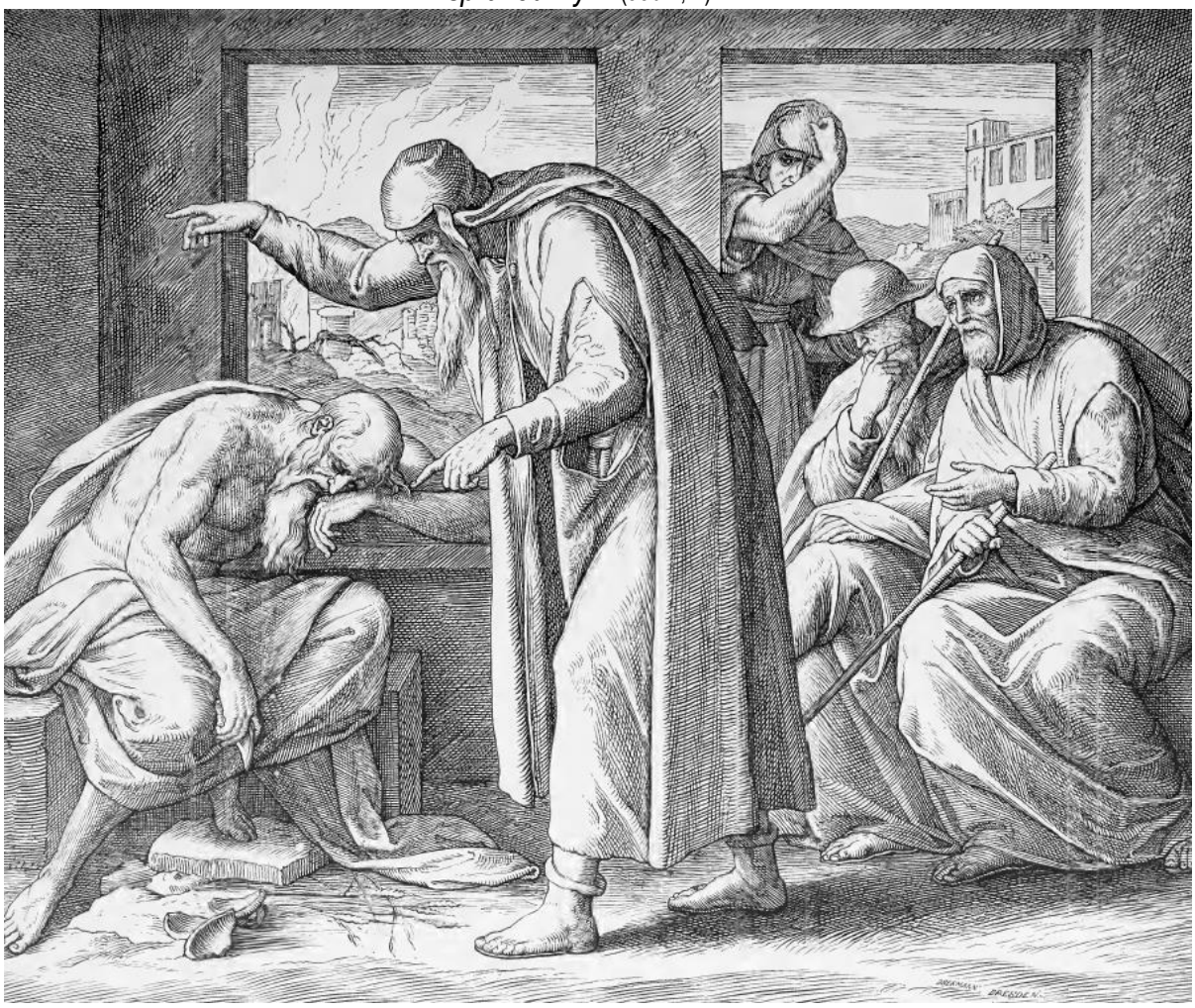

Satan opäť stál pred Pánom. Pán mu povedal: *„Všimol si si môjho služobníka Jóba? Nikto sa mu na zemi nevyrovná. Je to muž spravodlivý a úprimný, bojí sa Boha a vystríha sa zlého. Stále si zachováva svoju zbožnosť, hoci si ma podnietil, aby som ho nadarmo trápil.“* Satan však namietal: *„Kožu za kožu! Všetko, čo človek má, dá za svoj život. Ale vztiahni ruku na jeho kosti a telo a uvidíš, či sa ti nebude do očí rúhať!“* Na to Pán povedal: *„Hľa, je v tvojich rukách, len ušetri jeho život.“* Satan odišiel spred Pánovej tváre a ranil Jóba hroznými vredmi od päty až po temeno hlavy. Jób si sadol do popola na smetisko a črepinou si oškrabával hnis zo svojich rán. Vtedy mu jeho manželka povedala: *„Ešte stále si chceš zachovať svoju bezúhonnosť? Prekľaj Boha a zomri!“* On jej však odvetil: *„Hovoríš ako nerozumná žena. Ak sme z Božích rúk prijímali dobré veci, prečo by sme nemali prijímať aj zlé?“* V tom všetkom Jób svojimi perami nezhrešil. Keď sa traja Jóbovi priatelia dozvedeli o nešťastí, ktoré ho postihlo, prišli ho navštíviť a potešiť. Boli to Elifaz z Temanu, Bildad zo Šuachu a Sofar z Naamy. Keď ho už zďaleka videli, ani ho nespoznali. Vykríkli od bolesti, plakali, roztrhli si rúcha a sypali si prach na hlavy. Sedeli s ním na zemi sedem dní a sedem nocí a nikto k nemu neprehovoril ani slovo, lebo videli, že jeho bolesť je nesmierna. Potom Jób otvoril ústa a preklial deň svojho narodenia. Žaloval sa na svoj osud: *„Nech zhynie deň, v ktorom som sa narodil! Ten deň nech sa zmení na tmu a nie je osvietený svetlom! Prečo som nezomrel hneď pri pôrode? Prečo je dané svetlo trpiacim a život tým, ktorí majú horkosť v duši? Tým, ktorí vyzerajú smrť, a ona neprichádza, hoci by sa tešili, keby našli hrob.“* Temančan Elifaz mu odpovedal: *„Ak sa pokúsime k tebe prehovoriť, možno to budeš ťažko niesť. Ale kto by sa mohol zdržať reči? Pozri, ty si mnohých poúčal a posilňoval si ruky unavených. Ale teraz, keď nešťastie postihlo teba, strácaš odvahu. Kde je teraz tvoja bázeň pred Pánom? Kde je tvoja nádej a život bez poškvrny? Spomeň si: Zahynul niekedy nevinný? Kedy bol spravodlivý vyhladený?“* Takto k Jóbovi prehovárali jeho priatelia jeden po druhom, presvedčení, že trpí za nejaký skrytý hriech.

JÓBOVE NOVÉ POŽEHNANIE

A Pán dvojnásobne rozmnožil Jóbovo imanie. (Jób 42, 10)

Jób, odpovedajúc svojim priateľom, povedal: *„Trpím nesmierne, hoci na mojich rukách nie je žiaden hriech a moja modlitba vystupuje k Bohu čistá. Nebo mi je svedkom, no moji priatelia sa mi vysmievajú! Ako dlho ma ešte chcete potupovať a ničiť svojimi rečami? Už ste ma potupili desaťkrát a nehanbíte sa. Pán zahorel hnevom proti mne a hľadí na mňa ako na nepriateľa. Zmilujte sa, zmilujte sa nado mnou aspoň vy, priatelia moji, keď sa ma dotkla ruka Pánova!“ „Kiežby moje slová boli napísané! Kiežby ich zapísali do knihy a železným dlátom vyryli do skaly na večnú pamiatku! Lebo ja viem, že môj Vykupiteľ žije a že v posledný deň vstanem zo zeme. Znovu budem oblečený do svojej kože a vo svojom tele uvidím svojho Boha. Ja sám ho uvidím, moje vlastné oči ho uzrú, a nie niekto cudzí. Táto nádej napĺňa moje srdce.“* Tak dal Boh trpiacemu Jóbovi nahliadnuť do ďalekej budúcnosti, až k poslednému súdu. Potom k nemu prehovoril sám Pán z víchrice: *„Vzchop sa ako muž, pretože sa ťa chcem pýtať a ty mi odpovedz! Kde si bol, keď som tvoril zem? Povedz mi, na čom spočívajú jej piliere a kto položil jej uholný kameň? Kto určil moru hranice a prikázal mu: ‚Až potiaľto smieš ísť, a nie ďalej, tu sa rozbijú tvoje hrdé vlny‘? Či si ty niekedy rozkázal ránu, aby zoslalo zore na ich miesto? Nech na to odpovie ten, kto Boha viní!“* A Jób pokorne odpovedal: *„Hovoril som nerozumne. Čo môžem voči tebe namietať? Kladiem si ruku na ústa. Hovoril som o veciach, ktorým som nerozumel a ktoré ma presahujú. Preto odvolávam svoje slová a robím pokánie v prachu a popole.“* Na Elifaza a jeho priateľov sa Pán rozhneval, pretože o ňom nehovorili správne tak ako Jób. Na Pánov príkaz však išli k Jóbovi, aby za nich priniesol obetu. Pán ich vypočul a na príhovor svojho služobníka im odpustil. Jóbovi potom Pán vrátil všetko, čo predtým mal, a to v dvojnásobnej miere. Prišli k nemu všetci jeho bratia, sestry i známi, stolovali s ním a priniesli mu dary. Pán požehnal Jóbov neskorší život viac než ten počiatočný. Mal štrnásťtisíc oviec, šesťtisíc tiav, tisíc záprahov volov a tisíc oslíc. Boh mu dal opäť sedem synov a tri dcéry. Jób potom žil ešte stoštyridsať rokov a videl svojich synov i synov svojich synov až do štvrtého pokolenia.

UTRPENIE ĽUDU V EGYPTE

A Egypťania nenávideli synov Izraela, utláčali ich a strpčovali im život. (Ex 1, 13-14)

Bola to tvrdá škola, ktorú dal Pán pocítiť hebrejskému ľudu uprostred vzdelaných pohanov v egyptskej krajine. Tichý závan krídel smrti opäť raz preťal hluk verejného života. Keď mal Jozef stodvadsať rokov, ležal na smrteľnom lôžku a videl svoje deti i deti svojich detí až do tretieho pokolenia. Na konci života mal jedinú prosbu: *„Po mojej smrti vás Boh navštívi a vyvedie vás z Egypta do krajiny, ktorú prisľúbil Abrahámovi, Izákovi a Jakubovi. Potom so sebou vezmite z tejto krajiny vyhnanstva do zasľúbenej zeme aj moje kosti.“* Keď zomrel, jeho nabalzamované telo uložili do drahocennej rakvy. Jeho čistá, Bohu oddaná duša odletela k dušiam jeho otcov. Tak sa naplnil aj druhý sen jeho mladosti, v ktorom sa mu počas nočného videnia klaňalo slnko, mesiac i hviezdy. Jozefovou smrťou sa však skončilo šťastie jeho ľudu. Kedysi do krajiny Gessen prišiel len malý hlúčik sedemdesiatich ľudí, no priniesli si so sebou sväté prisľúbenie. Mali sa rozmnožiť ako hviezdy na nebi. Ten malý hlúčik sa časom skutočne rozrástol na veľký národ a ich krajina bola najúrodnejšia v celom Egypte. Uplynuli mnohé desaťročia a na egyptský trón nastúpili noví králi. Jozefovo meno upadlo do zabudnutia. Slnko milosti faraónov už nesvietilo na potomkov Izraela. Naopak, srdcia egyptských vládcov naplnil strach a hnev. Obávali sa, že tento cudzí ľud, ktorý rastie a množí sa ako morský piesok, by sa mohol spojiť s nepriateľmi ohrozujúcimi hranice Egypta. Egypťania si preto chceli Izraelitov podrobiť a postupne ich vyhubiť. Pod bičmi dozorcov museli potomkovia Izraela vykonávať otrocké práce: obrábať pôdu, mozoľnatými rukami vyrábať tehly, lámať kameň a stavať v mestách Pitom a Rameses tie pyšné hradby, ktoré pretrvali tisícročia. K nebesiam sa vznášal nárek Izraela, no dlho zostával nevypočutý. Ale cesty Božie sú podivuhodné a nevyspytateľné, aj keď vedú hlbokými vodami utrpenia. Zatiaľ čo mocní Izraelitov hanili a ich deti kruto utláčali, žehnajúca ruka Pánova bdela nad týmto ľudom. V dlhých a bolestných dňoch Boh svoj ľud očisťoval a pripravoval ho na jeho veľké historické poslanie.

NARODENIE A MLADOSŤ MOJŽIŠA

Faraónova dcéra zbadala medzi trstinou košík. Poslala svoju slúžku, aby ho priniesla. (Ex 2, 5)

Útlak dopadal na potomstvo Izraela čoraz ťažšie. Pod ťarchou utrpenia v egyptskej krajine mohli Izraeliti len úzkostlivo hľadieť k nebu a pýtať sa, či ich ešte vidí ten večný Boh, ktorý im kedysi dal mocných vodcov: Abraháma, muža neochvejnej viery, Izáka, muža pevnej nádeje, a Jakuba, ktorý v nezlomnej dôvere nikdy nezakolísal. A teraz, keď synovia Izraela vodcu najviac potrebovali, nikde sa neobjavoval. V tých dňoch daroval Pán života zbožným manželom z pokolenia Léviho, Amramovi a Jochebed, dieťatko – chlapčeka. Rodičia sa však z neho nemohli plno radovať, lebo faraón vydal kruté nariadenie: *„Každého novonarodeného hebrejského chlapca hoďte do rieky!“* Matka ukrývala svojho miláčika tri mesiace, no dlhšie to už pre sliediace oči Egypťanov nebolo možné. Vzala teda prútený kôš, vymazala ho hlinou a smolou, vložila doň batoľa a položila ho do trstiny pri brehu Nílu. Svoju dvanásťročnú dcéru Máriu postavila opodiaľ, aby pozorovala, čo sa s chlapčekom stane. Čoskoro nato zostúpila faraónova dcéra k rieke, aby sa okúpala. Keď uzrela v trstine kôš, poslala poň jednu zo svojich služobníc. Po otvorení uvidela plačúce dieťa. Dojatá súcitom povedala: *„To je určite jedno z hebrejských detí.“* Vtom k nej pristúpila chlapcova sestra, poklonila sa a spýtala sa: *„Praješ si, aby som išla a zavolala hebrejskú dojku, ktorá by dieťa odchovala?“* Kráľovská dcéra súhlasila. Dievča radostne bežalo po Jochebed, chlapčekovu matku. Matka tak dostala svoje dieťa späť priamo z rúk egyptskej princeznej. Mala ho vychovať a potom priviesť do paláca, kde ho princezná chcela prijať za vlastného syna. Chlapček rástol v náručí svojej matky, učil sa láske k svojmu utláčanému ľudu a v srdci si uchovával vieru v jediného Boha i v prisľúbenia dané Izraelu. Keď vyrástol, odišiel do kráľovského paláca pod ochranu princeznej. Tá ho nazvala Mojžiš, čo znamená *„vytiahnutý z vody“.* Dala ho vyučiť všetkým egyptským vedám a umeniam. Tak faraónova dcéra, sama o tom netušiac, pripravovala cestu nevyspytateľnej Božej prozreteľnosti.

MOJŽIŠOV KRVAVÝ ČIN

A Mojžiš videl Egypťana ako bije jedného Hebreja - jeho súkmeňovca. (Ex 2, 11)

Vzduch v kráľovskom paláci sa niekedy dýcha veľmi ťažko – najmä vtedy, keď nablízku trpia bratia a ich viera je potupovaná. V srdci mladého Mojžiša bola hlboko zakotvená bázeň pred Bohom a dôvera v jeho ochranu. Oslabiť ju nemohli ani vábivé vyhliadky na budúcu moc, ani nádej na slávu a bohatstvo. *„Keď Mojžiš dospel, s vierou odmietol volať sa synom faraónovej dcéry. Volil radšej utrpenie s Božím ľudom než chvíľkový pôžitok z hriechu, a za väčšie bohatstvo pokladal Kristovo pohanenie než poklady Egypta; hľadel totiž na odmenu.“* (Hebr 11, 24–26) Keďže nechcel v blahobyte spohodlnieť, opustil nádheru kráľovského paláca a rozhodol sa trpieť so svojimi bratmi. Z ich zaplakaných očí hľadelo nekonečné utrpenie a všetci naňho upierali zrak v nádeji, že im pomôže. Kamkoľvek vošiel, počul žalostný nárek krvácajúcich sŕdc. Muži klesali pod ťarchou otroctva a ženy niesli svoj bôľ po celej krajine. Mojžiš im však zatiaľ nedokázal pomôcť činom; mohol ich len potešiť slovami Písma: *„Nebude driemať ani spať ten, ktorý stráži Izrael.“* (Ž 121, 4) Raz bol Mojžiš opäť medzi svojimi trpiacimi bratmi a naskytol sa mu srdcervúci pohľad: videl Egypťana, ako bije Hebreja – vetchého starca, ktorý len s námahou znášal bremeno svojho veku a únavy. Pri pohľade na toto kruté bezprávie v Mojžišovi vzkypela krv. Nedokázal už ovládať svoj hnev a ruky si poškvrnil krvou utláčateľa. Egypťana zabil a jeho mŕtvolu ukryl v piesku. Mojžišov čin však vyšiel najavo a správa o ňom sa dostala až k faraónovi, ktorý žiadal život za život. Mojžiš musel utiecť. Cez púšť prešiel na Sinajský polostrov do madiánskej krajiny ku kňazovi Jetrovi (Raguelovi). Ten dal utečencovi za ženu svoju dcéru Seforu. Nasledujúcich štyridsať rokov Mojžiš pásol stáda svojho svokra na pastvinách. Medzitým v Egypte nastúpil na trón nový faraón. Synovia Izraela, klesajúc pod bremenom nevoľníctva, volali po osloboditeľovi stále hlasnejšie. Ten však bol ešte ďaleko. Ten, ktorý mal priniesť záchranu, prebýval v tichu a samote púšte. Tam, vo *„vysokej škole“* Najvyššieho, sa učil cnosti a pripravoval sa na svoje vyvolenie a Božie zjavenie.

HORIACI KER

Tu sa mu v plameni ohňa z prostriedku tŕňového kra zjavil Pán. (Ex 3, 2)

Ďaleko od hluku všedného dňa viedol Mojžiš svoje stáda do mlčiacej púšte, až v hlbokom rozjímaní zastal pri vrchu Horeb. Tu sa jeho udivenému zraku zjavil tŕňový ker. Z jeho vnútra šľahal mohutný plameň, plazil sa po vetvách i ratolestiach, až bol za chvíľu celý ker jedným ohnivým morom. Bolo to však zvláštne: plamene ker nestravovali, akoby sa len hrali s jeho suchým lístím. Udivený Mojžiš pristúpil bližšie, aby pochopil túto záhadu. Vtom náhle zaznel Pánov hlas: *„Mojžiš, Mojžiš!“* On odpovedal: *„Tu som.“* A Pán povedal: *„Nepribližuj sa! Zobuj si obuv z nôh, lebo miesto, na ktorom stojíš, je pôda svätá. Ja som Boh tvojich otcov. Videl som utrpenie svojho ľudu v Egypte a počul som jeho krik. Zostúpil som, aby som ho vyslobodil z moci Egypťanov a vyviedol do krajiny krásnej a priestrannej, do krajiny oplývajúcej mliekom a medom. Preto ťa pošlem k faraónovi, aby si vyviedol môj ľud, synov Izraela. Ja budem s tebou. A toto ti bude znamením: Keď vyvedieš ľud z Egypta, budete mi slúžiť na tomto vrchu.“* Mojžiš sa však pokúšal vyhnúť tomuto poslaniu. Zakryl si tvár a ticho sa opýtal: *„Ak pôjdem k synom Izraela a oni sa ma opýtajú: ‚Aké je jeho meno?‘, čo im odpoviem?“* A Pán riekol: *„Ja som ten, ktorý som.“* A dodal: *„Takto povieš synom Izraela: ‚Ten, ktorý je, ma poslal k vám.‘“* Mojžiš sa opäť vyhováral: *„Neuveria mi a povedia: ‚Pán sa ti neukázal.‘“* Pán mu teda prikázal, aby hodil na zem palicu, ktorú mal v ruke. Z palice sa hneď stal had a Mojžiš sa dal pred ním na útek. Pán mu však povedal: *„Vystri ruku a chyť ho za chvost.“* Mojžiš tak urobil a v jeho ruke sa z hada stala opäť palica. Potom mu Pán povedal: *„Vlož si ruku do záhybu odevu na prsiach.“* Keď ju vytiahol, ruka bola malomocná, biela ako sneh. Pán mu prikázal urobiť to znova a ruka bola opäť zdravá. Pán dodal: *„Ak neuveria prvému znameniu, uveria druhému. A ak neuveria ani týmto dvom, naber vody z rieky Níl a vylej ju na suchú zem; voda sa premení na krv.“* Mojžiš sa však stále zdráhal a prosil*: „Prosím, Pane, ja nie som výrečný. Mám ťažký jazyk i ťažkú reč. Pošli, prosím, niekoho iného.“* Vtedy sa Pán rozhneval na váhavého Mojžiša a povedal: *„Máš brata Árona! Viem, že on vie dobre hovoriť. Ja budem s tvojimi i s jeho ústami. On bude hovoriť za teba k ľudu.“*

MOJŽIŠ A ÁRON PRED FARAÓNOM

Mojžiš a Áron urobili tak, ako im Pán prikázal. (Ex 7, 6)

Nastala rozhodujúca chvíľa. Mojžiš sa rozlúčil so svojím svokrom a vydal sa na cestu. Na úpätí vrchu Horeb mu prišiel v ústrety brat Áron a obaja sa spoločne vybrali plniť svoje sväté poslanie do Egypta. Tam svojmu ľudu zvestovali všetko, čo Pán hovoril na vrchu. Bez bázne a s odvahou potom obaja predstúpili pred faraóna s prosbou: *„Prepusti môj ľud, aby mohol na púšti priniesť obetu svojmu Bohu.“* Faraón však v prudkom hneve zvolal: *„Kto je váš Boh, aby som musel poslúchnuť jeho hlas a prepustiť Izraelitov? Nepoznám ho a Izraelitov neprepustím! Tento ľud sa rozrástol, prečo ho chcete odvádzať od práce?“* Hneď nato rozkázal dozorcom, aby ľudu uložili ešte ťažšie bremená. Mnohí Izraeliti vtedy reptali proti Mojžišovi a Áronovi: *„Urobili ste nás pred kráľom ešte nenávidenejšími a zavinili ste jeho nemilosť voči nám.“* Mojžiš s Áronom sa však znovu ukázali pred kráľom. Áron hodil svoju palicu na zem a tá sa premenila na hada. Keďže však faraónovi čarodejníci dokázali svojím umením urobiť niečo podobné, faraón zostal zatvrdnutý a hrozbám sa len smial. Na nešťastnú krajinu sa preto znieslo desať hrozných rán, ktoré zvestovali, že hodina Božej spravodlivosti sa blíži. Mojžiš vztiahol palicu nad blahodarný Níl a jeho vody sa ihneď zmenili na krv. Potom sa z vôd vyrojili nespočetné kŕdle ohyzdných žiab, ktoré vnikali do domov i chatrčí; ba prenikli až do pyšného kráľovského paláca. Nasledovali mračná komárov a múch, ktoré sužovali ľudí i zvieratá. Potom Boh prikázal Mojžišovi: *„Naberte si plné hrste popola z pece a vyhoďte ho k nebu.“* Egypťanov i ich stáda hneď stihol mor a hnisavé vredy. Za bleskov a búrok padal ničivý ľadovec a obrovské kŕdle kobyliek, ktoré zatemnili slnko, v krátkej chvíli zožrali všetko, čo po krupobití zostalo. Napokon sa na zem zniesla hrozivá tma, taká hustá, že nikto nenašiel ani dvere svojho domu. V kraji Gessen, kde bývali synovia Izraela, však ľadovec nepadal a tma tam nebola. Pán ustanovil podivuhodnú hranicu medzi svojím ľudom a národom faraónovým. Krajina Gessen odpočívala v pokoji ako oáza v púšti, zatiaľ čo na egyptskú zem z mračien hrozivo dopadali blesky Všemohúceho.

USTANOVENIE VEĽKONOČNÉHO BARÁNKA

Tento deň bude pre vás pamätným dňom a budete ho sláviť ako Pánov sviatok: z pokolenia na pokolenie ho budete sláviť ako večné ustanovenie! (Ex 12, 14)

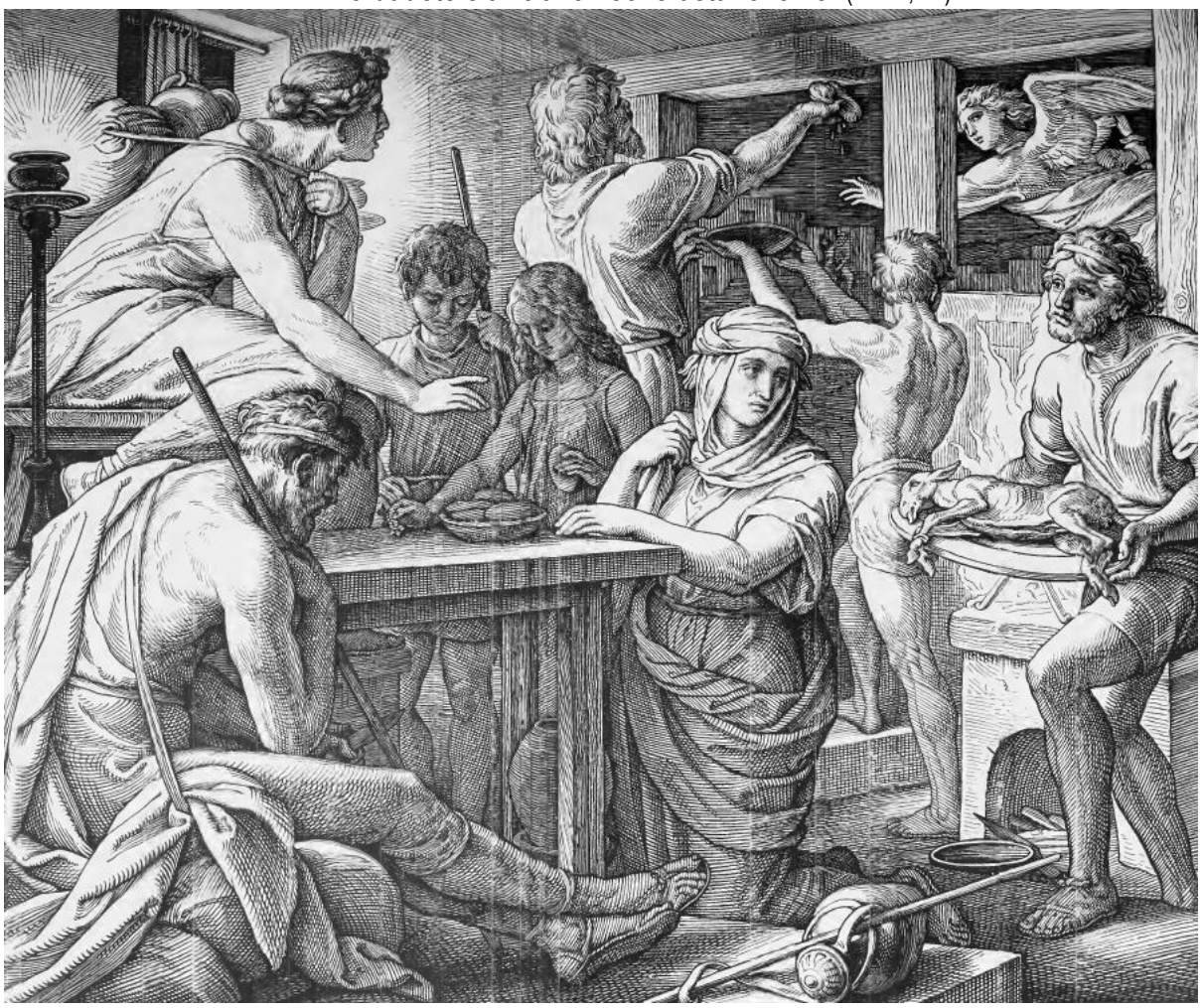

Egyptský kráľ viackrát premýšľal o tom, aký cieľ majú strašné pohromy, ktoré postihli celú jeho krajinu. Niekoľkokrát si už zaumienil, že izraelský ľud prepustí. Ale len čo rany pominuli, jeho srdce pre pýchu a tvrdošijnosť znova zatvrdlo. Napokon si vyľakaný dal zavolať Mojžiša a povedal: *„Odíďte a obetujte Pánovi, len vaše ovce a dobytok nech tu zostanú.“* Ale pred Bohom nemožno kupčiť. Preto Mojžiš odpovedal faraónovi: *„Všetky stáda pôjdu s nami, ani kopyto z nich tu nezostane.“* Vtedy faraón v prudkom hneve rozkázal Mojžišovi, aby mu zmizol z očí. *„Nech je, ako si povedal,“* odpovedal Mojžiš. *„Viac už pred teba nepredstúpim. Ale vedz, čo hovorí Pán: Ešte jednou ranou stihnem faraóna i Egypt, a potom vás prepustí; ba bude vás priam nútiť, aby ste odišli. Lebo sa blíži noc, keď o polnoci prejdem Egyptom a v celej krajine zomrie všetko prvorodené – od prvorodeného syna faraóna, ktorý má zasadnúť na trón, až po prvorodeného syna otrokyne pri mlyne. Zahynú aj všetky prvorodené zvieratá. Vtedy sa po celej zemi rozľahne taký nárek, akého predtým nebolo a aký už nikdy nebude. U synov Izraela však ani pes nezašteká.“* Pán znovu prehovoril k Mojžišovi a Áronovi: *„Choďte k synom Izraela a povedzte im: Desiaty deň tohto mesiaca nech si každá rodina zaobstará baránka. Ten baránok nech je bez chyby, samček a ročiak. Štrnásty deň tohto mesiaca večer ho zabijete. Jeho krvou pomažete oba veraje a vrchný prah dverí na domoch, v ktorých ho budete jesť. V tú noc budete jesť mäso pečené na ohni a nekvasené chleby s horkými bylinami. Nič z neho nesmie zostať do rána. Pri jedle buďte opásaní, na nohách majte obuv a v rukách palice. Budete jesť narýchlo, lebo je to Pesach – Pánov prechod. V tú noc prejdem Egyptom a ja, Pán, vykonám súd nad všetkými bohmi Egypta. Krv na vašich domoch bude znamením pre vašu záchranu. Keď uvidím krv, prejdem popri vás a nikoho z vás nezahubím. Tento deň vám bude pamätným a budete ho sláviť ako sviatok po všetky pokolenia.“* Synovia Izraela urobili presne tak, ako im Boh skrze Mojžiša a Árona rozkázal, a plní úzkostlivej nádeje očakávali svoju prvú veľkonočnú noc.

ZABITIE PRVORODENÝCH

O polnoci Pán pobil všetkých prvorodených v egyptskej krajine. (Ex 12, 29)

Vážne a mlčky sa napokon zniesla očakávaná noc a s ňou prišiel posvätný, Bohom ustanovený veľkonočný pokoj. V rodinách synov Izraela stáli pri prestretých stoloch pripravení muži a jedli veľkonočného baránka. Tam, kam preniklo svetlo mesiaca, sa v nočnej tme črtali krvavé znamenia na verajach dverí. Všade vládlo ticho. Blížila sa polnoc. V tú hodinu sa nad egyptskou krajinou vznášal Pánov anjel zhubca. Strach a hrôza, plač a nárek značili jeho cestu. Mečom Božej spravodlivosti zasahoval všetkých prvorodených Egypťanov – od prvorodeného syna vo faraónovom mramorovom paláci až po dieťa úbohého bedára v polorozpadnutej chatrči. Nech sa volali akokoľvek a bývali kdekoľvek, Boží anjel ich našiel. Poznal hodinu ich narodenia a neomylne rozoznával medzi deťmi Izraela a deťmi Egypta. Nezablúdil. Tam, kde uvidel na dverách krvavé znamenie, dom obišiel; no v domoch Egypťanov sa zastavil a jeho zásah priniesol smrť všetkému prvorodenému, ľuďom i zvieratám. Nebolo domu, do ktorého by nevstúpil žiaľ a zdesenie. V tej tmavej a tajuplnej noci sa celou krajinou niesol krik, úzkosť a hrôza, aké nikdy predtým ani potom na zemi neboli. Faraón, ktorý predtým odmietal uveriť Božím pohromám, musel uveriť teraz, keď anjelov meč zrazil jeho vlastného syna na pohrebné lôžko. V plnej úzkosti si k sebe zavolal Mojžiša a hovoril k nemu už celkom inak: *„Vstaňte a odíďte spomedzi môjho ľudu, vy aj všetci synovia Izraela! Vezmite si svoje ovce i dobytok a choďte. A pri odchode mi vyproste požehnanie.“* Aj ostatní Egypťania naliehali na Izraelitov: *„Odíďte rýchlo, lebo inak všetci pomrieme!“* Okovy otroctva padli. Jasot Izraelitov prenikal cez egyptské žalostné nárekы. *„Domov! Do zasľúbenej zeme! Do vlasti Kanaán!“* Tieto slová leteli od úst k ústam ako búrlivý chorál. V dušiach ľudu znel jediný hlas, ktorý po štyristotridsiatich rokoch čakania kráčal z noci zajatia v ústrety slávnemu dňu slobody. Mojžiš vtedy ľudu povedal: *„Deň, v ktorom vás Pán mocnou rukou vyviedol z Egypta, z domu otroctva, si pripomínajte. Bude pre vás veľkým sviatkom po všetky pokolenia. A každé prvorodené, ktoré otvára lono matky, nech je zasvätené Pánovi.“*

PRECHOD CEZ ČERVENÉ MORE

Izraeliti však prešli po suchu stredom mora, kým vody po ich pravici a ľavici stáli ako múr. (Ex 14, 29)

Viac ako dva milióny Izraelitov sa chystajú na cestu. Všetci túžia kráčať do milej, drahej vlasti, no neznámou cestou nemožno zájsť ďaleko. Na čele kráča Mojžiš a s ním jeho brat Áron. Kto im však ukáže smer? Ten, ktorého večné oko vidí všetky cesty sveta, hoci by boli akokoľvek temné a spletité. Pán v oblačnom stĺpe ukazuje cestu deťom Izraela a tie kráčajú stále hlbšie do horúcej piesočnatej púšte, až kým im cestu nezatarasia príkre horské chrbty. Zdá sa však, že tomuto putujúcemu ľudu sú v pätách divoké a zbesilé vojská. Zem sa otriasa a vzduchom sa nesie zlovestný hukot. Je to faraón Merneptah. Už vo chvíli, keď bola jeho zem jedným veľkým cintorínom, oľutoval svoju povoľnosť. Teraz chce Izraelitov dostihnúť a pod víťaznými prápormi ich znova odviesť do zajatia. Situácia je kritická: vpredu šumí Červené more, po oboch stranách sa k nebu týčia neprekonateľné hory a zozadu hrozí egyptská armáda. Strach a úzkosť sa zmocnili ľudu a mnohí začali reptať: *„Vari nebolo v Egypte dosť hrobov? Vyviedol si nás sem preto, aby sme pomreli na púšti?“* Iba Mojžiš nezaváhal. Ako pevný stĺp stojí na skalnatom morskom výbežku a vystiera svoju palicu nad vody. A hľa, v nepriateľskom tábore sa ako nepreniknuteľná stena vztýčil oblačný stĺp. Egypťanov zahalil temnotou, no Izraelitov sprevádza ako žiariace svetlo. Vlniace sa more sa rozdeľuje, vlny sa kopia jedna na druhú, teplý vietor vysušuje morské dno a vo svetle ohnivého stĺpa Izraeliti prechádzajú Červeným morom suchou nohou. Keď svitá ráno, na druhom brehu mora stojí už aj posledný muž z dvojmiliónového národa. Faraón sa so slepou zúrivosťou ženie vpred. Na jeho rozkaz sa vojnové vozy rútia na vysušenú morskú cestu a piesok škrípe pod kopytami egyptských koní. Keď poslední bojovníci opúšťajú breh, vody sa náhle spájajú. Strhla sa búrka, oblohou križujú blesky a ozýva sa zúfalý krik. Vlny burácajú, more stúpa a stáva sa spoločným hrobom Egypťanov. Všetka bázeň a úzkosť Izraelitov sa razom menia na veľkolepý chválospev. Znejú bubny, ozývajú sa cimbaly a mlčiacou púšťou sa nesie víťazná pieseň: *„Spievajme Pánovi, lebo je nesmierne slávny! Kone i jazdcov zmietol do mora.“*

ZÁZRAKY NA PÚŠTI

A Mojžiš povedal: *„Pán vám dá večer jesť mäso a ráno chleba do nasýtenia.“* (Ex 14, 8)

Izraeliti sa vydávajú na ďalekú cestu pustou krajinou. Putovanie potrvá štyridsať rokov. Boh chce svoj ľud zušľachtiť a zoceliť, pretože ho čaká veľké a vznešené poslanie. Prvé miesto, kde sa na svojej dlhej púti zastavili, sa volalo Mara. Ľud v horúčave žíznil po vode. Našli tam síce silný prameň, no jeho voda bola horká a slaná. Mojžiš sa modlil a Pán mu ukázal istý druh dreva. Keď ho Mojžiš hodil do prameňa, voda zosladla. Posilnený ľud sa vydal ďalej. V Elime, v utešenej oáze, sa trblietali vody dvanástich studní a sedemdesiat paliem dvíhalo svoje koruny v ústrety chladivému vetru. Izraeliti tu však nesmeli zostať; museli pokračovať cez piesočné duny púšte Sin. Dvojmiliónový národ začal trpieť veľkým nedostatkom. Zásoby potravy sa minuli a hlad sa zakrádal od stanu k stanu. Ľud opäť začal reptať: *„Kiežby sme radšej boli pomreli v Egypte! Tam sme aspoň sedeli pri plných hrncoch mäsa a mali sme chleba dosýta!“* Mojžiš sa modlil k Pánovi a potom povedal ľudu: *„Zajtra uvidíte Božiu velebnosť.“* A skutočne, keď sa na zem zniesol večer, prileteli obrovské kŕdle prepelíc, ktoré boli po dlhom lete také unavené, že ich ľudia ľahko chytali rukami. Keď nastalo ráno, na piesku ležali drobné biele zrnká podobné inovati. Udivený ľud sa pýtal: *„Man hu?“* (Čo je to?). Mojžiš im vysvetlil: *„To je chlieb, ktorý vám dal Pán za pokrm. Každý si nazbierajte toľko, koľko spotrebujete za deň. Na šiesty deň si však nazbierajte dvojnásobok aj na sobotu.“* Synovia Izraela putovali ďalej až ku skalám v Rafidime. Tu opäť nastal nepokoj, lebo nemali pitnú vodu. Mojžiš volal k Pánovi a ten mu prikázal: *„Vezmi do ruky palicu, ktorou si udrel do Nílu, a udri ňou do skaly na Horebe. Vytryskne z nej voda pre žízniaci ľud.“* Tak sa aj stalo. Po celých štyridsať rokov padala z nebies vzácna manna a zo skaly tiekla čistá voda. Svätý Pavol o tom neskôr napísal: *„Nechcem, bratia, aby ste nevedeli, že všetci naši otcovia jedli ten istý duchovný pokrm a všetci pili ten istý duchovný nápoj. Pili totiž z duchovnej skaly, ktorá ich sprevádzala, a tou skalou bol Kristus.“* (1 Kor 10, 1–4) Ešte dnes tečú tajomné pramene viery a v ťažkých dňoch života padá drahocenná manna Božej milosti. Kto je z tohto chleba a pije z tejto vody, nezomrie naveky.

VÍŤAZSTVO NAD AMALEKITMI

Áron a Hur podopierali Mojžišovi ruky z oboch strán, a tak sa stalo, že jeho ruky neklesali až do západu slnka. (Ex 17, 12)

Ako hladný šakal vetriaci korisť, ktorý sa zakráda mlčiacou púšťou, tak strojil Božiemu ľudu úklady ďalší nepriateľ. Amalekiti, pohanský lúpežnícky národ, sa chopili zbraní a zostúpili zo svojich hôr, aby Izraelitom kráčajúcim len pomalým tempom zabránili v ceste. Nebezpečenstvo bolo obrovské. Schopní muži spomedzi Izraelitov sa však rýchlo chopili zbraní a zoradili sa do šíkov. Na Mojžišov rozkaz sa na ich čelo ako vojvodca postavil Jozue. Výsledok boja bol neistý. Jozueho muži si už dávno odvykli od zbraní a stáli proti prevahe Amalekitov, pre ktorých bol boj životom a život bojom. Nad bojiskom, kde rinčali zbrane, sa z roviny vypína osamelá vysoká hora. Je to Horeb, na ktorom kedysi horel tajomný tŕňový ker. Včasráno Mojžiš v sprievode Árona a Hura vystúpil na vrchol hory. Stál tam tichý a mlčiaci, opretý o svoju palicu. Kedysi tu vídal pokojne sa pásť svoje stáda, dnes nepokojne upieral zrak na zúriaci boj pod ním. S úzkosťou sledoval, v akej ťažkej tiesni sú synovia Izraela. Preto zdvihol ruky k nebesiam a ako víťazný prápor držal palicu vo svojej pravici. A hľa, palica, ktorá z tvrdej skaly vyviedla prameň vody, sa teraz stala vojnovým znamením. Akoby z nej prúdila zázračná sila – nepriatelia začali ustupovať a Izraeliti víťazne vyrážali vpred. Ale Mojžiš bol už starý a unavený. Keď jeho ruky od vyčerpania klesli, v radoch Izraelitov hneď opadla bojovnosť a nepriatelia získavali vrch. Mojžiš znovu a znovu dvíhal svoje trasúce sa ruky k nebu. Kedykoľvek ich pozdvihol, Izraeliti víťazili; kedykoľvek klesli, víťazili Amalekiti. Vtedy sa mu Áron a Hur ponáhľali na pomoc. Privalili veľký kameň a Mojžiš sa naň posadil. Potom mu z oboch strán podopierali ruky tak, aby neklesali. Dole v údolí vďaka tomu vojsko Izraelitov vybojovalo úplné víťazstvo a pyšní Amalekiti sa dali na útek. Keď sa pomaly zniesol večer, Mojžiš postavil oltár a nazval ho: „Pán je moja zástava.“ Potom priniesol obetu vďaky. Tak sa naplnili slová, ktoré mu Boh kedysi povedal z horiaceho kra: *„Keď vyvedieš ľud z Egypta, budete mi slúžiť na tomto vrchu.“*

DESATORO BOŽÍCH PRIKÁZANÍ

Pán dal Mojžišovi dve kamenné tabule, popísané Božím prstom. (Ex 31, 18)

Neďaleko od Horebu sa vypína hora Sinaj. Je akoby stvorená na to, aby sa stala pilierom, na ktorom ruka Všemohúceho pripravuje zlatý závoj budúcej spásy. Kým dole v údolí ešte ležia husté hmly, ranná zora už sľubne ožaruje vrchol Sinaja. Na túto horu včasráno nového dňa vystúpil Mojžiš. Tam k nemu zaznelo Božie slovo: *„Sami ste videli, čo som urobil Egypťanom a ako som vás ochránil. Ak budete počúvať môj hlas a zachovávať môj zákon, budete mojím vyvoleným národom. Prikáž ľudu, aby sa dnes a zajtra posväcovali a boli pripravení na tretí deň. Len čo zaznie hlas trúb, nech pristúpia k vrchu. Ty však urob okolo hory ohradu, aby sa k nej nikto nepribližoval a neprekročil jej medze.“* Mojžiš tak urobil a všetok ľud jednohlasne sľuboval: *„Všetko, čo Pán prikáže, budeme plniť.“* Konečne svitol s úzkosťou očakávaný veľký deň. A hľa, ozvali sa hromy, šľahali blesky a zaznel mohutný hlas trúb. Zem sa triasla a okolo vrcholu Sinaja žiarilo široké, búrlivé a ohnivé more. Z ohnivých, oslňujúcich mrakov sa mocným hlasom nieslo slovo Pánovo:

1. Ja som Pán, Boh tvoj. Nebudeš mať iných bohov okrem mňa! Neurobíš si modlu, aby si sa jej klaňal.
2. Nevezmeš meno Pána, svojho Boha, nadarmo!
3. Pamätaj, aby si sobotňajší deň svätil!
4. Cti otca svojho a matku svoju, aby si dlho žil na zemi.
5. Nezabiješ!
6. Nescudzoložíš!
7. Nepokradneš!
8. Nevyslovíš krivé svedectvo proti svojmu blížnemu!
9. Nepožiadaš manželku svojho blížneho!
10. Nepožiadaš dom svojho blížneho, ani jeho sluhu, ani jeho slúžku, ani vola, ani osla, ani nič, čo je tvojho blížneho!

Pán dal Mojžišovi dve kamenné tabule zákona. Prstom Všemohúceho bolo na nich vyryté Desatoro prikázaní. Tie mali od tej chvíle platiť pre všetkých ľudí a pre všetky časy, až kým z nebeských výšin opäť nezaznie zvuk trúb v deň posledného súdu.

ZLATÉ TEĽA

Keď sa Mojžiš priblížil k táboru a zbadal teľa, veľmi sa rozhneval a rozbil tabule na úpätí vrchu. (Ex 32, 19)

Mojžiš zostal na vrchu Sinaj v tajuplnom prítmí štyridsať dní a štyridsať nocí. Boh v hojnej miere zosielal milosť svojho zjavenia na svojho služobníka. Medzitým v údolí čakal netrpezlivý ľud. Keď sa ich vodca stále nevracal, začali reptať. Nadšenie, s ktorým synovia Izraela nedávno sľubovali vernosť Božím prikázaniam, sa rýchlo vytratilo. Úzkosť a pochybnosť ovládli ich srdcia. Mnohí si mysleli, že Mojžiš sa už nevráti. Akoby ich oči postihla slepota – nevnímali temné oblaky zahaľujúce Sinaj ani jasné svetlo, ktoré vo dne i v noci ožarovalo vrchol tajomnej hory. Človek však vždy potrebuje nejakého boha; ak neuverí pravému, vytvorí si falošného. Tak klesli na duchu aj Izraeliti a naliehali na Árona: *„Urob nám bohov, akých majú Egypťania, aby kráčali pred nami! Veď nevieme, čo sa stalo s tým Mojžišom, ktorý nás vyviedol z Egypta.“* Áron hľadal výhovorky a povedal: „Prineste mi zlaté náušnice a náramky svojich žien a dcér.“ Na jeho prekvapenie ľud ochotne zniesol hromadu zlatých ozdôb. Áron ich v taviacej peci roztavil a ulial z nich zlaté teľa. Postavili oltár a naň umiestnili túto egyptskú modlu. Potom ľud v divom opojení tancoval a táborom sa niesol hriešny krik: *„Toto je tvoj boh, Izrael, ktorý ťa vyviedol z Egypta!“* Všemohúci hľadel na tento zločin s hnevom a povedal Mojžišovi: *„Vidím, že tento ľud má tvrdú šiju. Nechaj ma, nech vzplanie môj hnev a ja ho zahubím!“* Ale Mojžiš prosil za záchranu: *„Pane, prečo by mal tvoj hnev vzplanúť proti ľudu, ktorý si vyviedol z Egypta mocnou rukou? Upokoj svoj hnev a buď milosrdný k neprávosti svojho ľudu! Spomeň si na svojich služobníkov Abraháma, Izáka a Izraela, ktorým si prisľúbil: ‚Rozmnožím vaše potomstvo ako hviezdy na nebi a túto krajinu vám dám do večného vlastníctva.‘“* Pán sa zľutoval a ľud ušetril. Roztopašné tance a spev práve vrcholili, keď Mojžiš zostupoval z hory. Keď uvidel tú ohavnú modloslužbu, vzplanul v ňom posvätný hnev. Hodil kamenné tabule o zem a na úpätí vrchu ich rozbil.

POTRESTANIE MODLOSLUŽOBNÍKOV

Opášte svoje bedrá mečmi, choďte doprostred tábora, od dverí k dverám a zabite toho, koho pristihnete pri modloslužbe. (Ex 32, 27)

Mojžiš vošiel do tábora ako trestajúci posol Boží pred hrešiaci ľud. Vo svätom hneve zrazil zlatú modlu z podstavca tak, že sa rozbila na kusy. Zozbierané trosky rozkázal rozomlieť, trblietajúci sa prach hodil do vody, z ktorej musel každý modloslužobník piť. A v izraelskom tábore hneď ustal bezbožný jasot. Mojžiš predstúpil a začal konať prísny súd. Najskôr musel hovoriť Áron a zodpovedať sa. Ospravedlňujúc sa hovoril: *„Pane môj, nehnevaj sa! Poznáš tento ľud a vieš, ako je naklonený ku zlému. Povedali mi: „Urob nám bohov, ktorí by šli pred nami, lebo teraz nevieme, čo sa prihodilo Mojžišovi, ktorý nás vyviedol z Egypta.“* Potom som im povedal: *„Kto z vás má zlato? A priniesli všetko zlato, ja som ho hodil do pece a bolo z neho toto teľa.“* Všetko iné by bol Mojžiš ľudu odpustil. Ale toto odpadnutie od Boha, ktorého zázračná ruka doposiaľ tak milostivo vládla nad Izraelom, volalo po treste. Po prísnom treste. Táto modloslužba musela byť z Izraela rozhodne vyhladená až do koreňa, aby do zasľúbenej zeme z nej nemohla preniknúť ani stopa. Lebo bolo napísané: *„Ja som Pán, tvoj Pán, nebudeš mať žiadnych iných bohov okrem mňa.“* So zachmúrenou tvárou, vysoko vztýčený, podobný kovovému stĺpu, stál Mojžiš na kamennom stupni brány pri tábore a jeho rozkaz znel prísnym hlasom po celom tábore: *„Kto je Pánov, pripoj sa ku mne!“* Mnohí prišli, ale tisíce vytrvali v odpore a v modloslužbe. A Mojžiš povedal synom pokolenia Leviho: *„Opášte si každý svoje bedrá mečom! Choďte táborom od dverí k dverám a zabite každého, koho ešte zastihnete pri modloslužbe.“* A synovia Leviho urobili, ako Mojžiš rozkázal. Toho dňa padlo tri tisíc odpadlíkov a svojou krvou vyhubili dračie semeno. Ľudskej spravodlivosti bolo učinené zadosť. Ale trestajúci meč Všemohúceho ešte visel nad hlboko poklesnutým ľuďom. Preto Mojžiš znovu vystúpil na horu a prosil Pána: *„Môj ľud sa prehrešil preveľkým hriechom, ale ty, Pane, odpusť im milostivo ich vinu, alebo vyhlaď moje meno z knihy života.“* A Večný Boh sa dal uprosiť a vo svojej nikdy neutíchajúcej otcovskej dobrote obnovil zmluvu, ktorú predtým uzavrel s Izraelom. Lebo *„Pán je milosrdný a vyslobodenie je u neho hojné. On vykúpi Izrael zo všetkých jeho neprávostí.“*

NOVÉ TABULE ZÁKONA

Keď Mojžiš zostupoval z vrchu mal v rukách dve tabule zákona a jeho tvár žiarila, lebo hovoril s Pánom.
(Ex 34, 29)

A Mojžiš zasa zostal na vrchu Sinaj štyridsať dní a štyridsať nocí. Modlil sa, postil a činil pokánie za hriechy svojho ľudu. A v blízkosti Nepochopiteľného sa v prorokovi prebudila vyššia, svätá túžba; vrúcna, horúca túžba, vidieť Večného v jeho sláve, hľadieť naňho tvárou v tvár a okúsiť aspoň kvapku z mora večnej lásky a blaženosti. Mojžiš si dodal odvahu a na osamelom vrchu Sinaj predniesol Najvyššiemu svoju smelú prosbu: *„Keď som našiel v tvojich očiach milosť, ako mi hovoríš, ukáž mi svoju tvár, aby som ťa spoznal a našiel milosť v tvojich očiach! Ukáž mi svoju velebnosť!“* Ale táto túžba nemohla byť splnená ani Mojžišovi, lebo Večný odpovedal: *„Chcem ti preukázať všetko dobré, lebo ja sa zmilujem, nad kým chcem a som milostivý k tomu, komu chcem. Ale moju tvár vidieť nemôžeš, pretože žiadny človek ma nemôže vidieť a zostať nažive. Hľa, neďaleko je miesto na skale, tam sa postav. Keď potom tadiaľ pôjde moja sláva, postavím ťa do skalnej trhliny a budem ťa kryť svojou pravicou, kým neprejdem. Potom vzdialim svoju ruku a ty ma uvidíš odzadu, tvár moju však nebudeš môcť vidieť.“* A tak sa stalo. Smrteľníkovi bolo dovolené pohliadnuť na vznešený svet, v ktorom Boh prebýva. Jediný lúč z lemu rúcha Najvyššieho padol do Mojžišovej duše. A vznešenosť, ktorú smel vidieť, bola taká veľká, že jeho tvár začala žiariť v tajuplnom jase. Mojžiš, obdarený Božou milosťou, urobil na Boží príkaz dve nové dosky a plný radosti rýchlo zostupoval z hory dole. Synovia Izraela s úžasom hľadeli na nadprirodzenú žiaru, ktorá spočívala na jeho hlave a neodvážili sa k nemu priblížiť. On ich však láskyplne volal k sebe. Potom Mojžiš odovzdal ľudu kamenné tabule, na ktoré Večný napísal svoj zákon. Ďaleko od hlučného ruchu života sa po mnoho tisícročí všetkých ľudských dejín stále zdvíha nahor k nebesiam hora Sinaj. Búrky tam hučali, blesky ňou často otriasali od päty až k vrcholu, ale búrky aj blesky prešli a hora stále stojí pevne na svojich základoch. Akoby obrovským kamenným prstom ukazovala ľuďom veľký zákon sveta, ktorý zostáva nezmeniteľný v platnosti po všetky časy a pre večnosť. *„Ak chceš vojsť do života, zachovávaj prikázania.“* (Mt 19, 17)

VYZVEDAČI

Pošli mužov, aby prehľadali krajinu Kanaán, ktorú sa chystám dať synom Izraela. (Nm 13, 3)

Izraeliti táborili na svahoch Sinaja po celý rok. Tu dal Pán svojmu ľudu pevnú ústavu a stále prebýval v jeho strede, keď sa ukrytý v oblaku usídlil v stánku zmluvy. Ale srdc sa zmocnil tichý žiaľ, túžba po vlasti, po Kanaáne, krajine zasľúbenia. A tak ľud putoval ďalej a ďalej, pred nimi sa vznášal jasný oblak vychádzajúci zo svätého stánku. Na púšti Faran si oddýchli. V diaľke sa kývali štíhle palmy a vo vetre šumeli cédre. To je Kanaán, krajina oplývajúca medom a mliekom! To je vlasť, ktorú Pán pripravil svojmu ľudu! A Pán povedal Mojžišovi: *„Pošli mužov, aby prehľadali krajinu Kanaán, ktorú chystám dať synom Izraela.“* Mojžiš urobil, ako mu Boh rozkázal. Poslal Jozueho a Kaleba s desiatimi inými mužmi z každého kmeňa. Vyzvedači prechádzali krajinou štyridsať dní. Potom sa preťažení nádhernými plodmi vrátili späť a nenachádzali dosť slov, aby krajinu vychválili. Ale ticho dodali: *„Má však veľmi silných obyvateľov, veľmi veľké ohradené mestá a bojovných mužov, skutočných obrov, proti ktorým sme boli ako kobylky.“* Tu sa strach a úzkosť zmocnili ich myslí a ľud reptaním znovu prejavoval svoju nevôľu: *„Kiež by sme zomreli v Egypte, alebo pohynuli v tejto veľkej púšti, aby sme nepadli mečom a naše ženy a deti neboli odvedené do zajatia.“* Jozue a Kaleb zbytočne dohovárali rozhorčenému zástupu. Od stanu k stanu sa stále hlasnejšie rozliehali výkriky malomyseľnosti a vzdoru. A Pán sa rozhodol vyhladiť neveriaci ľud zo zeme. Ale Mojžiš prosil, aby Pán ľud ušetril a zmiloval sa nad ním. A Boh povedal: *„Keďže sa zase prihováraš, chcem im odpustiť. Ale povedz ľudu: Ako ste si priali, tak vám urobím. Zomriete na tejto púšti. Okrem Jozueho a Kaleba nikto do krajiny nevstúpi. Vaše telá budú prachnivieť na púšti a vašich synov dovediem do tej krajiny až po dlhých štyridsiatich rokoch.“* A stalo sa, ako povedal Pán. Cesta Izraela znovu viedla nekonečnou púšťou. Uplynulo tridsaťosem rokov pokánia a trestu, až kým piesok púšte nepokryl posledné hriešne telo. Na tomto cintoríne sa nezdvíha žiaden pomník. Ale odtiaľ k nám výstražne znie slovo apoštolovo: *„Pre svoju neveru nesmeli vojsť (do zasľúbenej zeme). Bojme sa teda, aby nikto z nás nebol uznaný za váhavého. Lebo aj nám sa dostalo zasľúbenia tak ako im.“*

VZBURA KOREHO A JEHO STÚPENCOV

A náhle sa pod ich nohami rozstúpila zem, otvorila svoje ústa a pohltila ich aj s ich rodinami a s celým ich majetkom. (Nm 16, 31-32)

Slovo za slovom sa vypĺňa. Cesta sa stala jedným veľkým smútočným pochodom. Kdekoľvek Izrael odpočíva, tam musí kopať hroby a potom ich v piesočnej púšti nechať neoplakané.A zo zástupu levitov povstal burič, Kore, syn Jishara, ktorého Mojžiš nazýval svojím príbuzným. Pod jeho vplyvom sa tiež podarilo strhnúť na jeho stranu Dátana a Abírama a 250 popredných mužov. Vo svojej veľkej spupnosti sa pozdvihli proti Mojžišovi a Áronovi a potupili Bohom ustanovené kňazstvo, hovoriac: *„Už toho máme dosť! Všetci sú príslušníkmi svätej obce a uprostred všetkých je Pán. Nepotrebujeme žiadne zvláštne kňazstvo. Prečo sa teda povyšujete nad Pánov ľud?“* Keď Mojžiš počul toto rúhanie, padol na tvár až k zemi a modlil sa k Pánovi. Potom povedal buričom: *„Ráno Pán oznámi, ktorí sú jeho a ktorí sú posvätnými. Ráno si vezmite každý svoju kadidelnicu, vezmite ohne a položte na ne kadidlo a obetujte Pánovi a potom uvidíme, kto je svätým.“* Druhého dňa, skoro zrána, išiel Mojžiš a Áron k stanom vzbúrencov a nasledoval ich veľký zástup. Ale Mojžiš zatlačil ľud späť a povedal: *„Vzdiaľte sa od stanov bezbožníkov, aby ste neboli pre ich hriechy spolu s nimi uchvátení. Potom spoznáte, že ma poslal Pán. Ak títo ľudia zomrú, ako zomierajú iní ľudia, potom ma neposlal Pán. Ak však Pán urobí, že krajina otvorí svoje ústa a zem ich pohltí aj so všetkým, čo im patrí, zostúpia do pekiel. Vtedy spoznáte, že sa rúhali Pánovi.“* V tej chvíli traja buriči vzdorovito vystúpili pred dvere svojho stanu. A hneď sa im pod nohami rozostúpila zem ako priepasť, z ktorej vyrazili silné plamene a sykotom pohltili Korea so všetkými jeho vzdorovitými ľuďmi. Strach a hrôza sa zmocnili Izraela a z hĺbky svojho srdca úpenlivo prosili o milosť a odpustenie. Ale už druhého dňa sa v tábore pozdvihlo nové povstanie. Mojžiš a Áron utiekli k stánku zmluvy. A Pán im povedal: *„Vyjdite zo stredu tohto ľudu, lebo som sa rozhodol ho zahubiť.“* A v stanoch Izraela začalo ihneď umieranie a mlčiacou púšťou sa ozýval hlasitý nárek. Mojžiš potom prosil Pána o zľutovanie a rozkázal Áronovi, aby s kadidelnicu prešiel cez tábor. A umieranie prestalo, lebo Pán znovu prejavil svoje milosrdenstvo a ušetril ľud, ktorý sa proti nemu ťažko previnil.

ÁRONOVA PALICA

Keď potom Mojžiš na druhý deň vošiel do stánku zákona, Áronova palica, tá, čo patrila kmeňu Léviho, vypučala! (Nm 17, 8)

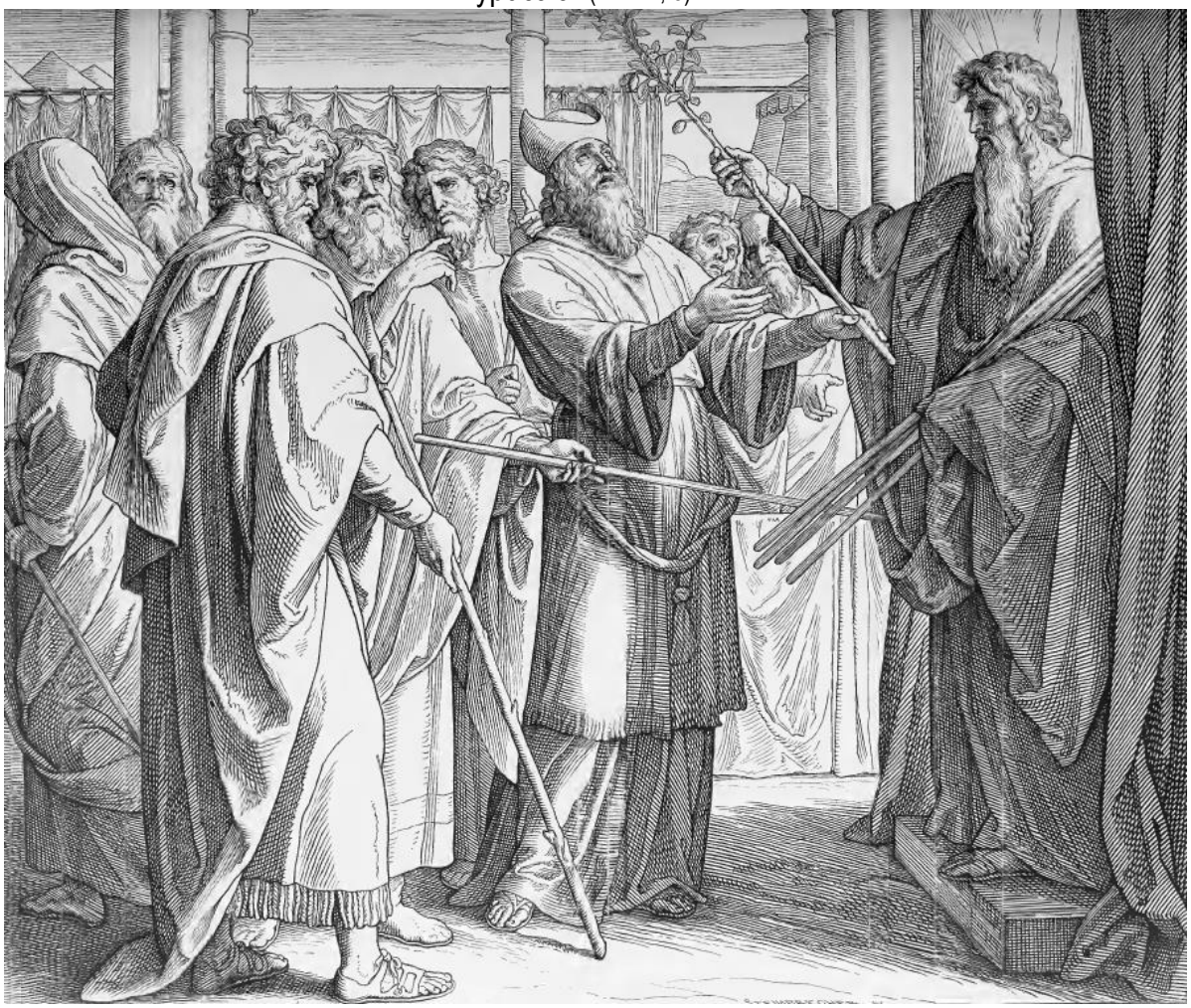

Boh hodnotí ľudí podľa ich skutočnej ceny a nie podľa ich zdania a zovňajšku. Lebo Boh je veľký, či sa zjaví v búrlivom vetre, či v blesku a či hromom skláňa libanonské cédre, alebo volá zelené steblo v miernom jarnom vetre z lona zeme. Jediné slovo z jeho úst *„a na mieste tŕnia vzíde jedľa a miesto žihľavy vyrastie myrta, aby v nich bol velebený Pán.“* (Iz 55, 13) V drzej smelosti sa Kore dotkol kňazstva. Teraz išlo o to, aby bol Áron vo svojom Bohom ustanovenom povolaní potvrdený pre všetky časy. Pán má tisíce prostriedkov, ale len jeden našiel milosť pred jeho očami. Preto Mojžišovi uložil: *„Vezmi dvanásť suchých palíc, podľa počtu dvanástich kmeňov. Napíš na každú palicu meno jedného kmeňa a polož ich do stánku zmluvy. Palica toho, ktorého som si vyvolil za kňaza, sa zazelená. Tak urobím koniec reptaniu ľudí a Izrael prestane reptať proti vám.“* Mojžiš urobil, ako rozkázal Pán. Zatiaľ čo bol svet pohrúžený do spánku, suché palice odpočívali bezpečne ukryté a nedostupné vo svätom stánku. Tu sa naplnilo, čo bolo napísané: *„Keď všetko objímalo hlboké ticho a noc v rýchlom behu došla do polovice, prišlo tvoje všemohúce slovo z neba, z kráľovského trónu.“* (Múdr 18, 14-15) Božie slovo a jeho sila je ako osviežujúca ranná rosa, ktorá môže z mŕtvej vetvičky vzbudiť mladý život. Lebo keď noc pominula a Mojžiš plný predtuchy, vošiel do svätého stánku, a hľa, suchá, mŕtva Áronova palica vypučala. Z naliatych pukov vyrazili kvety a z nich vyrástli mandle. V posvätnej bázni Mojžiš vyniesol palice von pred čakajúcich ľudí, aby uvideli, že v Áronovi povolal k svojmu kňazstvu pokolenie Leviho pred všetkými inými kmeňmi. Kvitnúca mandľová palica hovorila zreteľne, aby presvedčila všetok ľud. Ale Pán ešte predsa prikázal: *„Zanes zase Áronovu palicu do stánku zjavenia, nech je tam uchovávaná ako hrozné znamenie pre buričských Izraelitov, aby zmĺklo ich reptanie predo mnou a nemuseli zomierať.“* A odteraz putovala zelená Áronova palica v stánku zmluvy s izraelským ľudom neútešnou púšťou ako trvalé svedectvo Áronovho kňazského povolania a ako znamenie tej nádeje a tej milosti, ktorú kňazstvo vlieva do umierajúcich, suchých duší, aby sa prebudili k novému, nadprirodzenému životu.

MEDENÝ HAD

Mojžiš teda urobil medeného hada a vyvesil ho na žrď. A keď niekoho hady uštipli a on pozrel na medeného hada, ostal nažive. (Nm 21, 9)

Aj najdlhšie čakanie sa raz skončí. Uplynulo tridsaťosem rokov, v Izraeli vyrástlo nové pokolenie. A vyvolený ľud zase táborí, tak ako predtým, pri Kádeši na hraniciach Kanaánu. V hmlistej diaľke na hranici pustej piesčitej krajiny, kde je stále nedostatok vody, sa ukazujú úrodné nivy. A ľud zase začína reptať. Ale aj teraz, ako vždy, je Boh nablízku trpiacemu ľudu, lebo Mojžišovi povedal: *„Vezmi palicu a zhromaždi ľud, ty a tvoj brat Áron, pristúpte ku skale a ona vydá vodu.“* Ale v duši oboch prorokov vyklíči jedovatá bylina pochybnosti, pochybnosť o Božom milosrdenstve. Mojžiš udrie do skaly a voda vyteká prúdom, ale pochybovanie o Božom milosrdenstve je hriechom a hriech si žiada trest. Preto Pán znovu hovorí Mojžišovi a Áronovi: *„Pretože ste mi neverili, nedovediete ľud do krajiny, ktorú som mu sľúbil.“* A keďže edomský kráľ bránil ľudu prejsť svojou krajinou, znovu nastáva putovanie, aby ľud mohol vojsť do Kanaánu od západu. Na ceste leží vrch, zvaný Hor. Na jeho vrchole Prozreteľnosť určila tiché miesto ako hrob najvyššieho kňaza Árona. Áron zomiera, ale v jeho synovi Eleazarovi žije kňazstvo ďalej. A ľud zase reptal. Rozhorčený Pán však znovu zamával svojimi trestajúcimi metlami. Hady, ktorých uštipnutie pálilo ako oheň (podľa toho nazývaní ohniví), sa vplazili do stanov a ten koho uštipli, zomieral v nesmiernych bolestiach. Ľud bedákal, nariekal a volal k Mojžišovi: *„Zhrešili sme proti Pánovi aj proti tebe. Modli sa, aby nás Pán zbavil hadov.“* Mojžiš prosil a Pán mu prikázal: *„Urob medeného hada a vztýč ho na žrď! Kto naň pozrie, aj keby bol uštipnutý, zostane živý.“* Tak sa stalo. Tu v piesočnatej púšti stála, ako žiariaci víťazný symbol, žrď s medeným hadom. Ľud vo vrúcnej túžbe a živej viere pozeral k novému znameniu spásy a kto ležal chorý, uzdravil sa. Uplynuli stáročia a tisícročia od tej doby. Žrď spásy zostala stáť, zatiaľ čo sa svet točil ďalej. Po Starom Zákone nasledoval Zákon Nový a s ním nastalo vyplnenie: *„Ako Mojžiš povýšil hada na púšti, tak musí byť povýšený Syn človeka, aby nikto, kto v neho verí nezahynul, ale mal večný život.“* (Jn 3, 14-15)

BALÁMOVO PROROCTVO

Tu Pán otvoril Balámovi oči a zbadal, že na ceste stojí Pánov anjel s vytaseným mečom. (Nm 22, 31)

Izrael, vedený rukou Pánovou, na hlavu porazil vo víťaznej bitke amorejského kráľa Sehona a prenikol až k hraniciam Moabitov a Madiánčanov na západnom brehu Jordánu. Moabský kráľ Balak sa začal báť o svoju krajinu. Na prevahu zbraní sa nemohol spoliehať, preto hľadal spojenie s mocnosťami temnoty. Dole na rieke Eufrat, v aramejskom meste Petor, býval Balaam, povestný veštec a kúzelník. Toho dal kráľ zavolať, aby vzýval pekelné mocnosti proti synom svetla a preklial nevítaný ľud, ktorý ohrozoval jeho krajinu. Ale na úzkej ceste sa proti neblahému veštcovi postavil Boží anjel s vytaseným mečom. Balaam ho nevidel, pretože túžba po zlate zaslepila jeho oči, ale jeho oslica sa vzopäla, padla na zem a nechcela ísť ďalej. V prudkom hneve Balaam bil verné zviera. Pán otvoril oslici ústa tak, že prehovorila: *„Čo som ti urobila, že ma biješ? Či si na mne nejazdil až do dnešného dňa? Povedz, či som ti urobila niečo podobné?“* Balaam sa udivene rozhliadol a uvidel anjela. *„Prichádzam, aby som sa ti postavil na odpor, lebo tvoja cesta je zvrátená“,* povedal anjel Balaamovi. *„Keby oslica nebola zišla z cesty a nevyhla sa, bol by som ťa zabil.“* A Balaam priznal svoju vinu a sľúbil, že sa obráti. Anjel mu povedal: *„Choď s mužmi ďalej, ale hovor len to, čo ti prikážem.“* Keď Balaam prišiel k Balakovi, kráľ ho vyviedol na vrch, z ktorého mu v údolí ukázal stany Izraelitov. Tu, na Boží príkaz, Balaam požehnal trikrát synov Izraela. Ale kráľ sa rozhneval a zvolal: *„Povolal som ťa, aby si zlorečil mojim nepriateľom a ty ich žehnáš. Hneď sa vráť, odkiaľ si prišiel.“* Ale Balaam odpovedal: *„Boh nie je ako človek, ktorý klame, ani ako syn človeka, aby sa menil. Prikázal mi, aby som žehnal a ja tomu požehnaniu nemôžem brániť.“* A Balaamov zrak osvietený nebeským svetlom prenikol až do ďalekej budúcnosti a prorocky zvolal: *„Vidím ho, ale nie teraz; pozerám naňho, avšak nie zblízka. Vychádza hviezda z Jakuba a povstáva žezlo z Izraela a pobije moabské kniežatá.“* Prešli stáročia, ríša Moabitov upadla do hrobu. A nad betlehemskou maštaľou vychádza hviezda, ako predpovedal muž s oslicou, ktorého kliatbu pekiel na jeho perách premenil všemohúci Pán na požehnanie nebies.

MOJŽIŠ VKLADÁ RUKY NA JOZUEHO

A Mojžiš vzal Jozueho, postavil ho pred kňaza Eleazara a pred celý zhromaždený ľud a položil na jeho hlavu ruky. (Nm 27, 22-23)

Dlhé blúdenie pominulo, Izrael stojí na konci svojej štyridsaťročnej púte horúcou púšťou. Pri jeho nohách šumia náhliace sa vlny Jordánu a na druhej strane, kde sa zelenajú bohaté nivy a šepkajú si pyšné palmy, tam je milá, drahá, vrúcne očakávaná krajina. Tam leží budúca vlasť Kanaán. Ako zvuk pohrebných zvonov znie v Mojžišovom srdci a duši nesmierna skľúčenosť. Nastal čas, kedy sa musí rozlúčiť so svojím ľudom. Preto na Pánov príkaz kladie ruky na Jozueho a pred všetkým ľudom ho pomaže za svojho zástupcu. Je to slávnostná chvíľa. Okolo neho tu stoja veľké zástupy, deti zasľúbenia, synovia Izraela, vyvolený ľud Pánov. A Mojžiš v ich strede, bielovlasý, smelý muž, ktorý od onoho dňa, kedy jeho život závisel od kolísajúceho sa koša na hladine Nílu, veľa videl a mnoho pretrpel. Púštne búrky zbrázdili jeho tvár, sneh mnohých zím zbelel jeho vlasy, ale jeho srdce zostalo svieže a jeho viera skalopevná ako vtedy, keď v lete svojho života, v jednoduchom pastierskom odeve stál pred Bohom pri hore Horeb. A teraz z jeho úst plynú slová napomenutia, sprevádzané vnuknutím ducha Božieho, slová čisté ako horský prameň a ostré ako obnažený meč. Dlhá, vznešená a nesmrteľná reč na rozlúčku, v ktorej milosťou Božou osvietený muž kladie svojmu ľudu na srdce, že vernosť bude jeho najväčším šťastím, vernosť Bohu a vernosť zákonu. A končil slovami: *„Proroka z národa tvojho a z bratov tvojich, ako mňa, vzbudí ti Pán, Boh tvoj, jeho budeš poslúchať. Keď budete zachovávať Božie prikázania, budete mať požehnanie v dome i na poli.“* Potom staručký prorok naposledy požehnal kmene Izraela. A hľa, z jeho očí začal žiariť akoby nebeský oheň a ako nebeský chválospev v dokonalých akordoch do ticha znela ľudu modlitba veľkého patriarchu: *„Pane, ty si naše útočisko od pokolenia k pokoleniu. Skôr ako by sa boli stali hory, alebo ako bola stvorená zem, od vekov naveky si ty Boh. Pretože tisíc rokov je v tvojich očiach ako včerajší deň, ktorý sa minul ako jedno bdenie v noci. Naše roky sa namáhajú, ako pavúk. Vek nášho žitia je sedemdesiat rokov a ak sme pri sile, osemdesiat a čo je vyše toho, to je trápenie a bolesť.“* (Žalm 89)

MOJŽIŠ NA VRCHU NEBO

Mojžiš vystúpil na vrch Nebo, oproti Jerichu a Pán mu ukázal celú krajinu. (Dt 34, 1)

Čas nezadržateľne plynie z lona Prozreteľnosti. A Boh prikázal Mojžišovi, aby vystúpil na vrch Nebo, ktorý leží v Moabskej krajine, východne od Mŕtveho mora. Tam mali skončiť dni jeho dlhého putovania, lebo Pán povedal: *„Uvidíš krajinu, ktorú chcem dať synom Izraela, avšak ty do nej nevojdeš."* Bola to ťažká cesta, ťažký výstup na vrch. Bolesť a smútok ešte viac poznačili vážnu tvár proroka, sivovlasého Božieho hrdinu. Ešte raz spomínal na bolesti a strasti, ktoré pretrpel, na prácu a starosti, ktoré naňho doliehali od tej chvíle, kedy so svojím ľudom vyšiel z Egypta. Keď prechádzal cez vlny Červeného mora a cez pieskom vyprahnuté púšte a putoval s ľudom štyridsať dlhých rokov, až prišiel k brehom Jordánu. Spomína na svoju pochybovačnosť vo viere, ktorá pri Kádeši zblúdila jeho srdce a ako sa už tisíckrát, plný kajúcnosti modlil, tak aj v tejto chvíli kajúcne prosí: *„Ó, Bože a Pane! Ako si zjavoval svoju veľkosť a svoju premocnú ruku svojmu služobníkovi, tak mi aj teraz dovoľ prejsť do tejto milej, drahej krajiny, ktorú si sľúbil svojmu ľudu."* Ale nadarmo. Božie slovo je nezmeniteľné ako dráha hviezd. *„Vystúp na vrchol hory Nebo a rozhliadni sa dookola, na západ a na východ. Na tomto vrchu zomrieš, ako zomrel Áron, tvoj brat na vrchu Hor, pretože ste obaja hrešili proti mne, keď som vám vyviedol vodu na púšti Sin. Oproti tebe leží krajina, ktorú dám Izraelu. Videl si ju na vlastné oči, ale nevojdeš do nej."* Ťažko skúšaný muž pomaly vystupuje na vrch. Teraz stojí na kopci sám so svojím Bohom. Jeho túžbou rozjasnené oči hľadia na široký, nekonečný kraj. Jeho pohľad hnaný láskou letí po rajskej krajine. Zelené nivy, kvitnúce luhy, úrodné územia, lesnaté výšiny, šumiace palmové háje, bujné cédrové lesy, pestré záhrady a požehnané vinice sa rozkladajú skoro na dosah ruky a pri jeho nohách v zlatej žiare ranného slnka. A v diaľke k nebu zdvíha Karmel, Hermon a Tábor svoje pyšné vrcholy. Mojžišovi až zrak prechádza. Plnými dúškami jeho duša saje z tohto večne krásneho obrazu. Áno, to je zem, ktorá bola hodná štyridsaťročného boja! Ale v jeho sluchu už znie Boží hlas: *„Teraz si videl krajinu, ktorú som prisľúbil dať Abrahámovi, Izákovi a Jakubovi. Videl si ju na vlastné oči, ale nevojdeš do nej."* A Mojžiš zomrel, ako povedal Pán. Jeho vyhasínajúce oči pozerali, do zasľúbenej krajiny Kanaán.

PROROKOVA SMRŤ

A Mojžiš, služobník Pánov, zomrel na Pánov príkaz, tu v Moabskej krajine oproti Fogoru. (Dt 34, 6)

Ticho a slávne, ako obrovský svietnik vo svätyni, sa v jordánskom údolí vypína vrch Nebo. Tam, kde nebeské oblaky bozkávajú jeho holé temeno, tam Mojžiš vydýchol svoju dušu do otcovských rúk Božích. Mal stodvadsať rokov, bol to pevný, smelý muž, ktorý s trpezlivosťou vzbudzujúcou údiv, po štyridsať rokov znášal vzdorovitosť svojho ľudu. Na hore Horeb, kde sa more, púšť a hora spojili do veľkolepej krajiny, začal Mojžiš na Pánov podnet svoje svetové poslanie. Na hore Nebo, kde sídlia líšky i šakaly a húkajú sovy, ticho odišiel k svojmu Bohu, ktorý si ho zvolil za hodného svojho zvláštneho priateľstva. Horeb a Nebo! To čo medzi nimi leží, bol smútok, utrpenie a žiaľ, ktoré z Mojžiša urobili *„najviac sužovaného muža na zemi.“* Jeho zrak ešte nebol zakalený a jeho železná sila neochabla, a predsa si ho Pán povolal k večnému slávnemu odpočinku. Pán pochoval telo svojho služobníka na divoko rozoklanom úpätí hory Nebo, v novom skalnom hrobe, v Moabskej krajine, oproti Bet-Peor (Fogor). A satan, praotec hriechu, sa prirútil, pretože si myslel, že má právo na smrť, ktorá skrze hriech prišla na svet. Ale Pán zoslal anjela svetla Michala a ten strážil pri hrobe spravodlivého. A archanjel Michael, majúc spor s diablom o telo veľkého Izraelitu, sa neosmelil vyniesť potupný súd, ale povedal: *„Nech ti Boh prikáže!“* (Júd 1, 9) Preto knieža temnosti odišlo sklamané a archanjel Michael držal ochranný meč nad osamelým hrobom proroka. Dole v údolí, kde sa na slnku leskli plátna stanov ako smútočné vlajky, sa ozýval nekonečný nárek a plač a ozvena z vrchu Nebo ho za nočného vetra smutne vracala späť ako pohrebnú pieseň. Ale po Mojžišovi nebolo už nič počuť ani nič vidieť a jeho hrob nebol nájdený ani do dnešného dňa. Muž, ktorý bol v živote i vo smrti taký veľký, že ho budú chváliť ešte aj budúce pokolenia odpočíva v bezpečnej ochrane: *„Bol milovaný Bohom i ľuďmi, jeho pamiatka bude požehnaná.“* *Žiadny* pomník a žiadny náhrobný kameň mu nebol postavený, a predsa jeho meno nebude zabudnuté po celú večnosť. Pretože nezmazateľnejšie ako do mramoru a kovu je napísaný jeho náhrobný nápis v Knihe kníh. Znie: *„A potom už v Izraeli viac nepovstal žiaden väčší prorok, ako bol Mojžiš, ktorý poznal Pána tvárou v tvár.“*

RACHAB ZACHRAŇUJEME DVOCH IZRAELSKÝCH VYZVEDAČOV

A spustila ich oknom po povraze, lebo jej dom sa opieral o múr. (Joz 2, 15)

V živote vyvoleného národa sa takmer cez noc začala nová doba, v ktorej ako maják uprostred rozbúreného mora stojí Jozue. Izrael vedie tvrdý boj o svoje bytie a divoké búrky pripravujú Bohom požehnané dni, v ktorých má slnko prisľúbenia konečne zažiariť na modrom nebi. V tých dňoch zaznel Pánov hlas k Jozuemu: *„Vstaň a prejdi cez tento Jordán, ty i všetok tento ľud, do krajiny, ktorú dávam synom Izraela. Každé miesto, na ktoré vkročí tvoja noha, vám dám. Nikto ti nebude môcť odolať po všetky dni tvojho života. Buď silný a udatný, lebo ty máš tomuto ľudu odovzdať do dedičstva krajinu, ktorú som prísahou prisľúbil ich otcom.“* Jozue, poslušný príkazu, rozkázal ľudu, aby sa pripravil na vstup do zasľúbenej zeme. Bojovníkom z kmeňov Ruben, Gad a z polovice kmeňa Manasses uložil, aby sa ozbrojení postavili do čela výpravy a pomáhali bratom dobývať krajinu. Ich ženy a deti mali medzitým zostať s celým majetkom vo svojich sídlach na východnom brehu Jordánu, ktoré im pripadli žrebom. Ľud s jasotom vyšiel novému vodcovi v ústrety a volal: *„Všetko, čo si nám rozkázal, splníme. Pôjdeme, kamkoľvek nás pošleš. Ako sme poslúchali Mojžiša, tak budeme počúvať aj teba. Kiežby len Pán, tvoj Boh, bol s tebou tak, ako bol s Mojžišom!“* Medzitým Jozue poslal tajne dvoch vyzvedačov do Kanaánu. Tí prišli do Jericha, do domu ženy menom Rachab. Tamojší kráľ sa o tom dozvedel a rýchlo vyslal vojakov, aby oboch vyzvedačov zajali. Rachab však oboch mužov skryla a tvrdila, že za tmy opustili mesto. Ozbrojení služobníci ich ihneď začali prenasledovať a ponáhľali sa k brodom Jordánu. Rachab však izraelských vyzvedačov ukryla na streche svojho domu, ktorý bol súčasťou mestského múru. Keď nebezpečenstvo pominulo, vystúpila za nimi a povedala im o zdesení, ktoré sa zmocnilo celého mesta. Sľúbila, že ich zachráni, ak jej prisľúbia, že ušetria ju aj jej blízkych, keď sa mesta zmocnia. Prenasledovaní to radi potvrdili. Potom ich spustila z hradieb po povraze a oni sa šťastne dostali cez Jordán späť do tábora. Zvestovali Jozuemu všetko, čo sa im prihodilo, a povedali: *„Pán dal celú túto krajinu do našich rúk; všetci jej obyvatelia sú už od strachu pred nami porazení.“*

PRECHOD CEZ JORDÁN

Ľud prechádzal cez rieku oproti Jerichu. Kňazi, ktorí niesli archu Pánovej zmluvy, stáli pevne na suchej zemi uprostred Jordánu. (Joz 3, 17)

Pomaly sa plnila túžba Izraela. *„Hor sa do krajiny kanaánskej!“* Toto heslo letí od stanu k stanu, od úst k ústam, kmeň za kmeňom sa pripravuje. Jordán šumí a zasľúbená krajina konečne otvára svoje brány. Na šťastný ľud dolieha rozochvenie, ktoré sa ho zmocňuje, len čo vidí tie zlaté nitky, ktorými Prozreteľnosť tká jeho budúci osud. Toto nadšenie sa prejavuje v modlitbe i vo vzdávaní vďaky a ponáhľajúce sa vlny Jordánu nesú jasavú pieseň stále ďalej. Bola jar. Teplý vietor roztopil sneh na horách a koryto Jordánu bolo naplnené vodou až po samý okraj. Kanaáncania bezstarostne a bez stráže opustili breh dravej rieky, mysliac si, že je neprekonateľná. Medzitým sa Jozue so zástupmi Izraelitov vydal zo Šittímu k rozvodnenej rieke a zostal tam tri dni. Potom dal po celom tábore vyhlásiť príkaz: *„Keď uvidíte archu zmluvy Pána, vášho Boha, a kňazov z kmeňa Léviho, ako ju nesú, pohnite sa aj vy a choďte za nimi. Nech je však medzi vami a archou odstup dvetisíc lakťov; nepribližujte sa k nej. A teraz sa posväťte, pretože zajtra bude Pán konať medzi vami divy.“* Nastalo ráno nového dňa. Jozue dal rozkaz a archa, nesená kňazmi, sa pohla pred ľudom smerom k Jordánu. Len čo prví muži vkročili do vody, náhle sa vo vzduchu ozval hukot a šum. Vody rieky sa rozdelili: tie, čo pritekali zhora, zastali a vytvorili akoby hradbu, zatiaľ čo tie, čo odtekali do Mŕtveho mora, úplne zmizli. Vznikol široký brod. Tak ako kedysi Červeným morom, aj teraz Izraeliti prechádzajú suchou nohou hlbokým piesočnatým riečiskom Jordánu. Za jasotu a spevu idú cez rieku do zeme oplývajúcej mliekom a medom. Uprostred riečiska, ako bezpečná ochrana prechádzajúcich, pokojne spočívala na ramenách kňazov archa zmluvy. Pánov vyvolený ľud prechádzal okolo nej s úctou. Aj ona je nesená do Kanaánu. Keď všetci prešli, kňazi s archou vystúpili na breh. Vody opäť zašumeli, spojili sa a Jordán znovu tiekol so svojimi vlnami až do Mŕtveho mora. Pred ľudom kráčali ozbrojení bojovníci kmeňov Ruben, Gad a Manasses a šírili medzi Kanaáncanmi strach a hrôzu. Na mieste, kde stáli kňazi s archou zmluvy, dal Jozue vyniesť z rieky dvanásť kameňov. V Gilgale, kde bol ich prvý tábor, ich dal postaviť na seba ako pamätník. Ten mal budúcim pokoleniam pripomínať dobrotu Prozreteľnosti, ktorá tak podivuhodne vládla v živote Izraela a tak často ochránila vyvolený národ pred záhubou.

JOZUE A PÁNOV ANJEL

Keď bol raz Jozue pred Jerichom, pozdvihol zrak a videl pred sebou muža, ktorý držal v ruke vytasený meč! (Joz 5, 13)

Boli to veľké dni plné vzdávania vďaky, dni sústredenosti a modlitieb. Prišiel čas, keď Pán chcel znovu potvrdiť zmluvu, ktorú kedysi uzavrel s praotcom Abrahámom. Preto prikázal Jozuemu, aby zaviedol obrad obriezky. Z dvojmiliónového ľudu, ktorý pred štyridsiatimi rokmi vyšiel z Egypta, už dávno zomreli všetci bojaschopní muži a ich neoplakané kosti beleli v horúcom piesku púšte. Vyrástlo nové pokolenie, no na žiadnom z nich nebol počas putovania vykonaný obrad obriezky. Teraz, pri vstupe do zasľúbenej krajiny, Jozue dokonal to, čo sa na dlhej ceste púšťou zanedbalo. Večer toho dňa Pán povedal Jozuemu: *„Dnes som z vás sňal egyptskú potupu.“* Od toho dňa nemala mať v Izraeli miesto žiadna pohanská povera. Potom nastal v krajine veľký sviatok. Izrael zasa slávil Paschu – Veľkú noc. V Gilgale, na štrnásty deň mesiaca nisan, pripravili veľkonočného baránka. Deti Izraela, v bezpečí pred nepriateľmi, piekli nekvasené chleby a s pôžitkom jedli lahodné plody úrodného údolia Jordánu. Dňom vstupu do Kanaánu totiž prestala z neba padať manna. Jozue bol tichší než inokedy; premýšľal, ako dobyť Jericho. Jedného dňa sa prechádzal pri hradbách mesta a zrazu uvidel muža, ktorý stál pred ním s vytaseným mečom v ruke. Jozue pristúpil k nemu a spýtal sa: *„Patríš k nám, či k našim nepriateľom?“* On odpovedal: *„Nie, som knieža Pánovho vojska a práve teraz prichádzam.“* Jozue padol tvárou na zem, klaňal sa a povedal: *„Čo chce môj Pán povedať svojmu služobníkovi?“* On mu odvetil: *„Zobuj si obuv z nôh, lebo miesto, na ktorom stojíš, je svätéˮ.* Jozue urobil, ako mu bolo rozkázané, lebo prostredníctvom anjela k nemu hovoril sám Pán. Pán dal Jozuemu príkazy na dobytie Jericha: *„Všetci bojovníci obíďte mesto raz za deň. Robte to takto šesť dní. Na siedmy deň nech sedem kňazov vezme sedem rohov z baranov a nech kráčajú pred archou zmluvy. V ten deň obíďte mesto sedemkrát a kňazi nech trúbia na rohy. Keď potom zaznie tiahly zvuk rohu, nech všetok ľud vykríkne mohutným hlasom. Vtedy sa hradby mesta zrútia do základov a každý vnikne dnu priamo z miesta, na ktorom bude stáťˮ.* Potom sa rozišli.

PÁD JERICHA

Keď všetci ľudia kričali a rohy hučali, múry sa zosypali. (Joz 6, 20)

V meste Jericho šumeli a nariekali palmy, akoby tušili hrôzy nadchádzajúcich dní. Tak ako prikázalo knieža Pánových zástupov, Jozue vydal pevné a nádeje plné rozkazy. Najskôr kňazom: *„Vezmite archu zmluvy a ďalší siedmi kňazi nech vezmú sedem rohov a kráčajú pred archou Pána.“* Aj ľudu povedal: *„Choďte a obíďte mesto; ozbrojenci nech kráčajú pred Pánovou archou.“* Siedmi kňazi začali trúbiť na sedem rohov pred archou zmluvy, celé ozbrojené vojsko tiahlo vpred a ostatný ľud kráčal za archou. Všetko znelo mocným zvukom rohov a palmy stále prudšie šumeli vo vetre. Ale ľud zostal tichý, lebo Jozue rozkázal: *„Nekričte, dokiaľ nepríde deň, keď vám poviem: Volajte a kričte!“* Po šesť dní vždy raz a mlčky, so slávnostnou vážnosťou, Izraeliti obchádzali hradby palmového mesta. Na siedmy deň však obišli jeho hradby sedemkrát. A keď ho obchádzali siedmy raz a kňazi trúbili na rohy, Jozue zvolal k ľudu: *„Kričte, lebo Pán vám dal toto mesto! Nech je toto mesto pod kliatbou a všetko, čo je v ňom, nech patrí len Pánovi. Iba Rachab, ktorá ukryla našich vyzvedačov, nech zostane nažive so všetkými, ktorí sú v jej dome. Vy však dbajte na to, aby ste sa nedotkli ničoho, čo je pod kliatbou, aby sa celý tábor Izraelitov neocitol v hriechu a nešťastí. Všetko zlato, striebro, ako aj medené a železné náradie, nech je zasvätené Pánovi a uložené v jeho pokladnici.“* Na krídlach vetra a búrky sa niesol krik miliónového ľudu k hradbám a štítom pyšného mesta a hrmiace zvuky rohov doň strašne a hrozivo prenikali. Mocné ochranné hradby sa chveli a triasli, otrasené vo svojich základoch. Náraz striedal náraz, veže sa klátili, domy sa kolísali a s rachotom padali, meniac sa na sutiny. Potom s divokým pokrikom cez ruiny a prielomy vnikol ľud do dobytého Jericha. V ten deň padli všetci jeho obyvatelia: muži i ženy, starci i deti. Len Rachab bola ušetrená od tohto všeobecného krviprelievania. Jericho sa ocitlo v plameňoch so všetkým, čo v ňom bolo, okrem zlata a striebra, železa a medi, ktoré boli odovzdané do pokladnice Pánovho domu. A nad dymiacimi ruinami Jozue vyriekol kliatbu: *„Prekliaty pred Pánom nech je muž, ktorý by sa odvážil znovu vystavať toto mesto.“* A vo vetre clivo šumeli palmy ako pohrebný spev.

DOBYTIE MESTA HAI

A Jozue zdvihol štít proti mestu a skryté zálohy vyrazili, vnikli do mesta, zaujali ho a podpálili ho. (Joz 8, 19)

Jericho padlo. Ale v krajine Amorejčanov, východne od Bételu, bolo opevnené mesto Haj. Jozue tam poslal vyzvedačov a tí mu oznámili, že skupina dvoch až troch tisíc bojovníkov úplne postačí, aby mesto prinútili vzdať sa. Izraeliti podnikli útok, ale ich smelé nádeje sa nesplnili. Potupne zahnaní nepriateľom na útek, len ťažko si zachránili holé životy. Medzi Izraelitmi zavládol veľký zármutok. Po tejto porážke Jozue padol tvárou na zem a jeho nárek vyznieval ako horká žaloba. Pánovi sa uľútostilo zlomeného muža a povedal mu: *„Vstaň, Jozue, a vedz: Izrael sa prehrešil proti mne a porušil moju zmluvu, lebo ste ľstivo vzali niečo z vecí pod kliatbou. Pred svojím nepriateľom neobstojí nik, na kom spočíva moja kliatba!“* Ukázalo sa, že zlodejom bol Akán z Júdovho kmeňa. Jozue sa rozhneval a rozkázal, aby bol Akán i s celým svojím majetkom a rodinou vyvedený do údolia, kde boli podľa zákona potrestaní. Potom Pán povedal Jozuemu: *„Neboj sa! Vezmi so sebou všetkých bojovníkov, vstaň a vytiahni proti mestu Haj. Hľa, dávam ti do rúk jeho kráľa, jeho ľud, mesto i krajinu.“* Jozue si vyvolil tridsaťtisíc udatných mužov. Z nich päťtisíc poslal v noci do zálohy s rozkazom: *„Postavte sa za mestom a nevzďaľujte sa príliš ďaleko. Ja s ostatným ľudom pritiahnem k mestu spredu. Keď proti nám nepriateľ vyrazí, dáme sa na útek. Keď nás budú prenasledovať a vzdialia sa od mesta, vy povstanete zo zálohy a zmocníte sa ho.“* A tak sa aj stalo. Keď kráľ mesta Haj ráno uvidel postupujúce šíky Izraelitov, rýchlo vytiahol z brán s celým svojím vojskom. Jozue so svojimi mužmi predstieral útek. Nepriatelia s víťazoslávnym krikom začali Izraelitov prenasledovať. Vtedy Pán povedal Jozuemu: *„Pozdvihni oštep, ktorý máš v ruke, proti mestu Haj, lebo ti ho dávam.“* Na toto znamenie vyrazili muži zo zálohy, vnikli do nechráneného mesta a zapálili ho. Keď bojovníci mesta Haj uvideli za svojimi chrbtami stúpať dym, ich odvaha sa zrútila. Všetci obyvatelia Haja v ten deň padli mečom Izraelitov. Mesto zhorelo a stalo sa ruinou na večné veky. Kráľa mesta Haj, ktorého Jozue zajal, dal obesiť na strom. S jasotom potom Jozue tiahol k vrchu Ebal. Tam postavil oltár a obetoval Pánovi. Potom potrel skalnú stenu vápnom a napísal na ňu jasným písmom zákon, presne tak, ako to kedysi prikázal Mojžiš.

VÍŤAZSTVO NAD AMOREJČANMI

Pán ich uviedol do zmätku, takže im spôsobil pri Gabaone veľkú porážku. (Joz 10, 10)

Vojnové šťastie vyvoleného národa vnieslo strach a hrôzu do ďalekých pohanských krajín. Všetky okolité národy uzavreli spojenectvo na obranu proti dobyvateľom. Len malý slobodný štát Gabaon poslal svojich poslov a ľsťou dosiahol mier s Izraelitmi. V hneve a úzkosti zakrátko nato vytiahlo päť amorejských kniežat – králi Jeruzalema, Hebronu, Jarmútu, Lachíša a Eglónu – do poľa proti Gabaonu. Zdalo sa, že hrdé mesto musí podľahnúť presile nepriateľského vojska. Vo chvíli najväčšej tiesne vyslali obyvatelia kráľovského mesta Gabaon poslov k Jozuemu a prosili ho o pomoc. Jozue ihneď vyrazil so svojím vojskom z Gilgalu hore ku Gabaonu, lebo Pán mu oznámil*: „Neboj sa ich, lebo som ti ich vydal do rúk; nikto z nich ti nebude môcť odolať.“* Na obzore začal svitať nový deň. Tu sa pred táborom spojencov, ktorí bezstarostne odpočívali, nečakane objavilo Jozuovo vybrané mužstvo. Nastal strašný zápas, a hoci sa deň už chýlil ku koncu, Jozue dosahoval veľké víťazstvo. Do boja zasiahla aj Božia ruka. Amorejčania boli na úteku, keď tu náhle na nich s hukotom dopadlo krupobitie obrovských kameňov; pod kameňmi z neba ich zomrelo oveľa viac, než ich pobili mečom synovia Izraela. Jasavý krik sa rozliehal víťaznými šíkmi Izraela. Bojovníci s tasenými mečmi v prudkom prenasledovaní stíhali utekajúceho nepriateľa. Nebo sa však stále viac zatemňovalo a zdalo sa, že nepriateľ sa skryje pod ochranným plášťom noci. Ale Pán bol blízko a bdel nad svojím vyvoleným ľudom. Tu Jozue, posilnený modlitbou a s dôverou vo všemohúcnosť Pána, zvolal do doliehajúcej temnoty mocné slová: *„Slnko, zastav sa nad Gabaonom, a mesiac, nad údolím Ajalon!“* A hľa, šero a temnota na Boží príkaz poslušne ustúpili. Tiene sa stratili a nad krvavým bojiskom znovu zažiarilo jasné svetlo zvestujúce víťazstvo. Akoby slnko v ten deň druhýkrát vystúpilo na obzore, akoby sa z krátkeho dňa stal druhý, dlhý slnečný deň. Na víťazných cestách prenasledoval Izrael zvyšky pyšného amorejského vojska až dolu do Azeky a Makedy. Naozaj sa dalo povedať, že samotné nebesia bojovali s Izraelom proti jeho nepriateľom.

PÄŤ KRÁĽOV V JASKYNI PRI MAKEDE

A Jozuovi bolo oznámené, že sa našlo päť kráľov ukrytých v jaskyni mesta Makeda. (Joz 10, 17)

V ten deň bolo dosiahnuté podivuhodné víťazstvo. Keď sa Jozue vracal so svojimi mužmi do tábora, nad nivami Gilgalu sa rozliehal neutíchajúci jasot a radosť. Ešte v noci prišla správa, že bolo zajatých päť amorejských kráľov, ktorí sa skrývali v jaskyni pri meste Makeda: Adonisedek, kráľ jeruzalemský, Hoham, kráľ Hebronu, Piram, kráľ Jarmútu, Jafia, kráľ Lachíša a Debír, kráľ Eglónu. Jozue prikázal svojim spolubojovníkom: *„Privaľte veľké kamene k ústiu jaskyne a postavte tam stráž. Vy ostatní sa nezastavujte, ale prenasledujte nepriateľov, buďte im v pätách a nedovoľte im vojsť do hradieb ich miest, lebo Pán ich vydal do vašich rúk.“* A tak sa v ten deň krvou sfarbila tichá rovina Jezreelská a šumiace vlny potoka Kišon niesli tisíce mŕtvol dolu do mora. Nad krvavým údolím znel nadšený víťazný jasot vyvoleného ľudu a mnohonásobná ozvena ho odrážala od samárskych a galilejských vrchov. Keď sa aj poslední bojovníci vrátili z prenasledovania, Jozue s nimi vytiahol k jaskyni pri Makede. Zviazaných kráľov predviedli pred neho. Jozue chcel z Izraelitov navždy sňať strach z Kanaáncanov, preto povedal veliteľom svojho vojska: *„Pristúpte a položte svoje nohy na šije týchto kráľov.“* Všetok ľud sa prizeral, ako pohanskí králi pokorne ležali v prachu pred synmi Izraela. Jozue mohutným hlasom velebil Pána a povzbudzoval ľud k odvahe a dôvere v Boha: *„Nebojte sa a nestrachujte sa! Vzchopte sa a buďte silní, lebo takto naloží Pán so všetkými vašimi nepriateľmi, proti ktorým bojujete.“* Podľa tvrdého vojnového práva bol ihneď vykonaný súd. Do zeme bolo zarazených päť kolov a skoro na nich viseli mŕtvoly kráľov. Keď sa večer stmievalo, boli sňaté. V jaskyni pri Makede boli pochovaní pohanskí králi: Adonisedek, kráľ jeruzalemský, Hoham, kráľ Hebronu, Piram, kráľ Jermútu, Jafia, kráľ Lachíša a Debír, kráľ Eglónu. Pred hroznú jaskyňu boli navalené veľké kamene a ešte aj najvzdialenejšie pokolenia chodili len s bázňou k týmto ponurým miestam. Jozue potom s odvahou pokračoval v Pánových bojoch. Víťaznou rukou dobyl aj ostatné kráľovstvá, takže odvtedy patril celý juh zasľúbenej zeme Božiemu ľudu. Tak sa pomaly napĺňalo to, čo Pán pred stovkami rokov sľúbil Abrahámovi.

ROZDELENIE KRAJINY

Rozdeľ teraz túto krajinu ako majetok deviatim kmeňom a polovici Manassesovho kmeňa! (Joz 13, 7)

Boli to veľké boje, ktoré v tých rokoch napájali krvou a pokrývali mŕtvolami pôdu krajiny, ktorá kedysi oplývala mliekom a medom. Juh Kanaánu bol už v moci Izraela a kmene okolo Merómskeho jazera boli podmanené a poplatné vyvolenému národu. Jozue bol starý a unavený. Prišiel čas, aby dobyté územia rozdelili medzi zostávajúce kmene. Pán povedal svojmu služobníkovi: *„Zostarol si, máš pokročilý vek, no krajina, ktorá doposiaľ nie je rozdelená, je ešte veľmi veľká. Rozdeľ teraz túto krajinu ako dedičné vlastníctvo deviatim kmeňom a polovici kmeňa Manassesovho.“* Nastal významný, slávny deň. S posvätnou vážnosťou sedel Jozue s najvyšším kňazom Eleazarom a staršími ľudu pri urne, v ktorej sama Prozreteľnosť pripravila tajomné žreby. Jeden kmeň za druhým pristupoval, aby si vytiahol podiel, ktorý mu Boh určil. Potomkom Efraima a Manassesa, synom Jozefovým, pridelili dva diely, presne ako to určil Jakub pred svojou smrťou. Jozuemu a jeho potomkom pripadol ako podiel Timnat-Serach a Šílo sa na tri storočia stalo miestom pre svätostánok. Ustanovili aj mestá pre potomkov kmeňa Léviho. Oni jediní nemali byť pripútaní k pôde; mali totiž žiť z desiatkov a z obetných darov, aby sa mohli úplne venovať službe Božej. Tak sa v ten deň Kanaán stal vlasťou kedysi kočovného ľudu a samotnou Prozreteľnosťou bol pridelený dvanástim kmeňom Izraela. Boli to: Ruben, Simeon, Júda, Zabulon, Isachar, Dan, Gad, Ašer, Neftali, Benjamín, Efraim a Manasses. Ešte mnoho rokov sa mohol Jozue pokojne a Bohu odovzdane tešiť z ovocia svojich víťazstiev, až kým ho Pán nepovolal k jeho otcom. Pred svojou smrťou si ešte raz zavolal zástupcov ľudu do Sichemu, rozlúčil sa s nimi a opäť si nechal potvrdiť zmluvu, ktorú Boh uzavrel s ich otcami. Potom zomrel. V jeho dedičnej pôde v pohorí Efraim, v Timnat-Serachu, mu vykopali hrob a s plačom doň uložili to, čo bolo na ich veľkom vodcovi smrteľné. Kanaán sa stal prisľúbeným klenotom. Bol ako drahocenný, neodňateľný poklad, na ktorom v lúči milosti a priazne Najvyššieho spočívalo požehnanie, až kým touto zasvätenou krajinou neprešiel Ten, v ktorom všetky proroctvá a predobrazy dosiahli svoje slávne naplnenie.

JAHEL A SISARA

Jahel vzala stanový kolík a vrazila mu kolík do slúch tak, že prenikol cez Sisarov mozog až do zeme. (Sdc 4, 21)

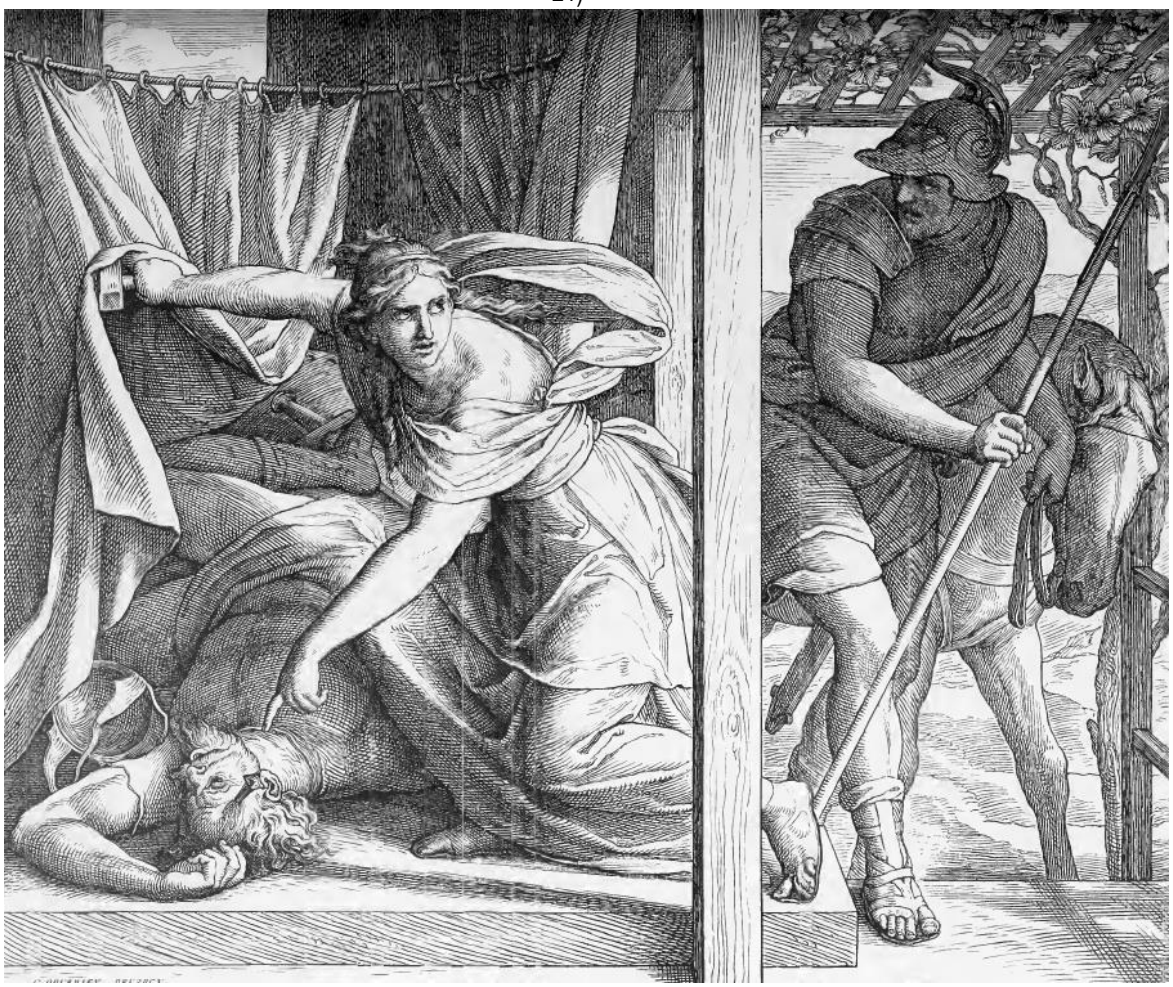

A zasa vlasťou Izraela a jeho dejinami zavial čerstvý dych novej, významnej doby. Jozue neurčil nikoho za svojho nástupcu, a ako už Mojžiš predvídal, ľud, ktorý teraz nemal vodcu, pozvoľna zamenil službu pravému Bohu za pohanské povery. A trestajúca Božia ruka zasiahla znova: *„Keďže ste uzavreli priateľstvo s modloslužobníkmi, oni budú vašimi nepriateľmi.“* Izrael bol vydaný do moci Moabčanov, Madiánčanov a Filištíncov na tak dlho, kým sa neobrátil. Vtedy sa Prozreteľnosti zapáčilo vzbudiť mu mužov, ktorí svojmu ľudu zasa vydobyli pokoj a slobodu. Tí potom v zmätkoch pohnutej doby zostali po celý život sudcami a vodcami ľudu a svojou hrdinskou osobnosťou mocne udržiavali nádej Izraela. Bolo to v časoch, keď vyvolený ľud spravovala prorokyňa Debora. Izrael si zasa vyslúžil hnev Najvyššieho a ťažko trpel pod tvrdou rukou Jabina, chasorského kráľa, a vodcu jeho vojsk Sisaru. Debora sa zmilovala. Odkázala Barákovi, synovi Abinoamovmu: *„Pán, Boh Izraela, ti prikazuje: Choď a veď vojsko na vrch Tábor! Vezmi so sebou desaťtisíc bojovníkov z kmeňov Neftali a Zabulon, lebo ti vydám do rúk vodcu Sisaru s jeho vojskom.“* Barák jej odpovedal: *„Ak pôjdeš so mnou, pôjdem; ak so mnou nepôjdeš, nepôjdem ani ja.“* Ona mu povedala: *„Pôjdem s tebou, ale sláva za toto víťazstvo ti nebude pripočítaná, pretože Sisara bude vydaný do rúk ženy.“* Tak vytiahli obaja s desaťtisíc bojovníkmi k údoliu, ktorým preteká potok Kišon. Keď sa to dozvedel Sisara, ponáhľal sa s deviatimi stovkami železných vozov a so všetkým svojím vojskom proti Izraelitom. Ale Pán jeho i jeho mužstvo naplnil takým strachom, že sa v divokom zmätku dali pred Barákom na útek. Opustený a bez pomoci pribehol unikajúci veliteľ k stanu Jahely, manželky Kenejca Hebera. Jahel mu ponúkla pokrm a odpočinok. Ale keď Sisara, premožený únavou a spánkom, tvrdo zaspal, Jahel ticho pristúpila a kladivom mu vrazila stanový kolík do spánku. Tak Sisaru zabila. Keď Barák a Debora prechádzali okolo, uvideli obávaného muža ležať mŕtveho na zemi. Velebili Pána a z ich sŕdc preplnených radosťou znela oslobodeným Kanaánom nadšená víťazná pieseň: *„Tak zahynú, Pane, všetci tvoji nepriatelia, ale tí, ktorí ťa milujú, sa budú skvieť ako vychádzajúce slnko vo svojej nádhere!“*

GEDEON POVOLANÝ ZA SUDCU

Keď Gedeon mlátil pšenicu na lise, Pánov anjel sa mu zjavil a prihovoril sa mu: *„Pán s tebou, silný muž!“*
(Sdc 6, 11-12)

Vždy znova a znova sa na požehnaných nivách Kanaánu do sŕdc synov Izraela rozsievalo pekelné semeno nevery a modloslužby. A vždy znova dopadal na ľud Boží hnev, po ktorom k nebesiam stúpal nárek a prosby o zmilovanie. Izraeliti trpeli pod nadvládou Madiánčanov sedem rokov a boli ako cudzinci vo vlastnej krajine; ich dni sa končili v nárekoch a utrpení. Zrazu spod temných mrakov prenikol silný lúč svetla záchrany. V Ofre, v sídle Abiezerovho rodu, statný Joasov syn Gedeon mlátil pod dubom obilie na lise, aby ho skryl pred Madiánčanmi. Tu sa mu zjavil Pánov anjel a pozdravil ho: *„Pán s tebou, udatný muž!“* Osamelý Gedeon smutne pozrel nahor a s horkosťou povedal: *„Prosím, môj pane, ak je Pán s nami, prečo nás stihlo všetko toto utrpenie? Kde sú všetky jeho divy, o ktorých nám rozprávali naši otcovia? Mne sa zdá, že Pán nás opustil a vydal nás do rúk Madiánčanov.“* Ale Pán na neho pozrel a povedal: *„Choď v tejto svojej sile a vyslobodíš Izrael z rúk Madiánčanov. Vedz, že ťa posielam ja!“* Gedeon sa udivene opýtal: *„Môj Pane, čím ja vyslobodím Izrael? Hľa, môj rod je najslabší v kmeni Manasses a ja som najmenší v dome svojho otca.“* A Pán mu pevným hlasom odvetil: *„Ja budem s tebou a porazíš Madiánčanov ako jedného muža.“* Gedeon prosil o znamenie. Vošiel do domu, pripravil kozľa a nekvasené chleby, vyniesol všetko pod košatý dub a položil na skalu, aby to obetoval Bohu. Tu sa Boží anjel dotkol koncom palice obetných darov a hneď vyšľahol zo skaly oheň, ktorý strávil mäso i nekvasené chleby. Ešte v tú noc išiel Gedeon a vo svojej rodnej dedine zboril Baallov oltár i posvätný stĺp Ašery. Na skale postavil Pánovi oltár a priniesol mu zápalnú obetu. Potom poslal poslov ku kmeňom Manasses, Ašer, Zabulon a Neftali. Keď sa zišli statoční muži, Gedeon prosil Pána o ďalšie znamenie: *„Hľa, položím na humno vlnené rúcho. Ak bude rosa len na rúchu a na celej zemi bude sucho, spoznám, že mojou rukou vyslobodíš Izrael, ako si sľúbil.“* A tak sa stalo. Gedeon ráno vstal a vyžmýkal z rúcha plnú čašu vody. Potom znovu pokorne prosil: *„Nech sa nevznieti tvoj hnev proti mne, ak sa odvážim ešte na jednu skúšku. Nech je len rúcho suché a na celej zemi nech je rosa.“* A Pán znovu potvrdil Gedeonovo povolanie a urobil tak.

GEDEONOVO VÍŤAZSTVO NAD MADIÁNČANMI

Gedeon so sto mužmi, ktorí boli s ním, sa priblížil až k táboru. Tu začali trúbiť na rohy a rozbíjať džbány v rukách. (Sdc 7, 19)

Gedeon s tristo mužmi vytiahol do boja proti Madiánčanom a ich spojencom. To, čo tomuto malému hlúčiku dodávalo nadšenie, bola bezmedzná dôvera v ich vodcu, ktorého ustanovil sám Boh. Sedem rokov trpeli synovia Izraela pod útlakom týchto národov, no teraz malo konečne nastať vyslobodenie skrze hrdinského Gedeona. Každému z mužov dal Gedeon roh a pochodeň skrytú v hlinenom džbáne. Potom ich rozdelil na tri oddiely po sto mužov a rozostavil ich okolo nepriateľského tábora. Madiánčania ležali v hlbokom spánku; cítili sa takí istí víťazstvom a korisťou, že postavili len málo stráží, ktoré by bdeli proti skromnej hŕstke Izraelitov. Tu náhle zaznel silný zvuk rohov. Gedeon dal znamenie k útoku. V tom istom okamihu všetkých tristo mužov rozbilo svoje džbány, svetlá fakieľ strašidelne zažiarili nocou, rohy zazvučali a z trojstoviek hrdiel sa nočným tichom ozval bojový pokrik: *„Meč Pánov a Gedeonov!“* Madiánčanov sa zmocnilo obrovské zdesenie a neopísateľný zmätok. *„Nepriateľ je tu!“* ozývalo sa táborom. Madiánčania, náhle vytrhnutí zo sna a oslnení fakľami, zmätene a neozbrojene pobehovali ako bezhlaví. V tme a hrôze nespoznávali, kto je priateľ a kto nepriateľ. Ich ľahké stany sa rúcali alebo horeli v jasných plameňoch. Keď sa mnohí konečne vzchopili a chopili sa mečov, v slepom zdesení zabíjali jeden druhého, považujúc vlastných bratov za nepriateľov. Kto nezahynul hneď pri prvom prepadnutí, hľadal spásu v divokom úteku smerom k Jordánu. Správa o hrdinskom čine troch stoviek mužov sa bleskovo rozšírila po celej krajine. Všetok ľud sa vzchopil, aby utekajúcim nepriateľom zatarasil cestu. S veľkou radosťou zajali dve madiánske kniežatá: Oreba (čo znamená Krkavec) a Zeba (čo znamená Vlk). Zabili ich a ich hlavy priniesli Gedeonovi ako krvavé dôkazy víťazstva. Spomienka na tento čin dlho žila v srdciach ľudu. Ešte po stáročia sa miesta týchto udalostí nazývali *„Krkavčia skala“* a *„Vlčia jama“.* Pripomínali Izraelitom jeden z najslávnejších dní dávnych čias, keď Pán zástupov doprial víťazstvo ich zbraniam a ich vodcu Gedeona vyznamenal poctou nesmrteľného hrdinu.

SMRŤ BRATOVRAHA ABIMELECHA

Hľa nejaká žena zhodila Abimelechovi na hlavu vrchný mlynský kameň a prerazila mu lebku. (Sdc 9, 53)

Gedeon zomrel a sedemdesiat synov Jerobálových (Gedeonových) si rozdelilo jeho dedičstvo. Ale jeden z nich, divoký Abimelech, poškvrnil svoju ruku krvou vlastných bratov, pretože chcel byť kráľom len on sám. Čoskoro zorganizoval medzi obyvateľmi Sichemu sprisahanie a zabil svojich sedemdesiat bratov na jednom kameni. Len jediný, najmladší Joatam, sa skryl, a tým si zachránil život. Sichemčania viedli bratovraha po stupňoch potretých krvou na trón a vyhlásili ho za svojho kráľa. Taká bola vďaka za to, čo kedysi Gedeon vykonal pre svoju krajinu a rod. Tento čin volal po pomste. Joatam, ktorý jediný unikol strašnému krviprelievaniu, vystúpil na vrchol hory Garizim a zvolal na obyvateľov Sichemu: *„Ak ste s Jerobálom a jeho domom naložili spravodlivo a bez hriechu, radujte sa z Abimelecha a on nech sa raduje z vás. Ak ste však konali nespravodlivo, nech vyjde oheň a strávi obyvateľov Sichemu a pohltí aj Abimelecha!“* Uplynuli tri roky a kliatba sa začala napĺňať. V Sicheme sa už dávno nasýtili Abimelechovej hrôzovlády. Keď bol jedného dňa kráľ neprítomný, povolali muža menom Gaal a zvolili si ho za vodcu. Správa o vzbure sa dostala k Abimelechovi. Pritiahol s vojskom, dobyl Sichem, mesto vypálil a pobil jeho obyvateľov. Sichem bol zrovnaný so zemou a na mieste, kde stál, dal Abimelech rozsiať soľ na znamenie večnej kliatby. Soptiac pomstou potom Abimelech vytiahol proti mestu Tebes na samárskych výšinách, lebo aj to sa vzbúrilo a spojilo s Gaalom. Víťazne prenikol cez hradby do mesta, no obyvatelia sa bránili do posledného dychu a nakoniec sa uchýlili do pevnej veže. Vo svojej zúrivosti dal Abimelech vežu obložiť drevom a chcel ju zapáliť. Vtom jedna odvážna žena zhodila z vrcholu veže mlynský kameň priamo na Abimelecha a rozdrvila mu hlavu. Abimelech klesol k zemi a ešte pri vedomí zavolal na svojho zbrojnoša: *„Vytas meč a zabi ma, aby sa nehovorilo, že ma usmrtila žena!“* Služobník vytasil meč a zasadil svojmu pánovi smrteľnú ranu. Tak Boh potrestal zločin, ktorý tento nehodný syn spáchal na svojom otcovi a bratoch. Naplnila sa kliatba, ktorú Joatam vyriekol z vrcholu hory Garizim.

JEFTEHO SĽUB

A jeho jednorodená dcéra mu vyšla v ústrety s bubienkami a v tanci. (Sdc 11, 34)

Na východ od Jordánu, v Galaáde, žil Jefte. Jeho pyšní bratia s ním zle zaobchádzali, pretože bol synom inej matky. Odišiel preto z rodného mesta a viedol nepokojný život v krajine Tob. Po rokoch však na Galaád doľahla krutá tieseň. Do krajiny vpadli Amončania a nikto nenašiel odvahu zvolať ľud do zbrane. Vtedy si spomenuli na Jefteho, ktorým predtým opovrhovali. Poslali k nemu poslov s úpenlivou prosbou, aby prišiel a viedol ľud proti nepriateľovi. Nastal krutý boj. Pre Jefteho bolo v stávke všetko. Dôverujúc Bohu, urobil vážny sľub: *„Pane, ak vydáš synov Amonových do mojich rúk, ktokoľvek vyjde z dverí môjho domu mi v ústrety, keď sa budem v pokoji vracať od Amončanov, bude patriť Pánovi a obetujem ho ako zápalnú obetu.“* Keďže išlo o samu existenciu Izraela, žiadna obeť sa mu nezdala dosť veľká. Jefte mal jediné dieťa, milovanú dcéru. Keď po dlhom a ťažkom boji zvíťazil, radostná zvesť o tom čoskoro prenikla až do jeho domu. Zazneli oslavné piesne a dievčatá s jasotom tancovali – na ich čele kráčala Jefteho dcéra. Keď sa Jefte blížil k svojmu domovu, práve ona mu s blahoželaním vybehla v ústrety. Pohľad na ňu nesmierne preľakal inak tvrdého bojovníka. Od žiaľu si roztrhol rúcho a zvolal: *„Beda mi, dcéra moja! Do akého nešťastia si ma uvrhla! Urobil som sľub Pánovi a nemôžem ho odvolať.“* No útla a nežná dievčina sa ukázala silnejšia než jej otec. Statočne odpovedala: *„Otče môj, ak si dal Pánovi sľub, urob so mnou, čo si sľúbil, veď Pán ti doprial pomstu nad tvojimi nepriateľmi. Len jednu prosbu mi splň: Dovoľ mi, aby som mohla dva mesiace chodiť po horách so svojimi družkami a oplakávať svoju mladosť.“* Pritom spomínala na praotca Abraháma, ktorý bol ochotný obetovať svojho syna Izáka, a bola pripravená odovzdať svoj život Bohu. Dva mesiace chodilo toto hrdinské dievča so svojimi priateľkami po lesnatých kopcoch a lúčilo sa so životom. Clivo zneli z hôr jej smutné piesne a široko-ďaleko vzbudzovali sústrasť. Potom sa statočne vrátila k svojmu otcovi, ktorý s plačom splnil sľub, ktorý v ťažkej hodine vyriekol.

BOJ SAMSONA S LEVOM

A duch Pánov zostúpil na Samsona tak, že roztrhal leva na kusy ako kozľa. (Sdc 14, 6)

Izrael zasa upadol do povier a modloslužby. Preto Pán vydal národ do rúk Filištíncov na štyridsať rokov. Ale opäť udrela hodina milosrdenstva a Pán vzbudil svojmu ľudu veľkého hrdinu menom Samson. Jeho smelé a hrdinské skutky preslávili jeho meno a stal sa nezabudnuteľným na všetky časy. Raz išiel do Timnaty, kde sa chcel uchádzať o ruku filištínskeho dievčaťa, ktoré poznal a miloval. Tu náhle vo viniciach mesta proti nemu vyskočil mladý, revúci lev. Samson nemal pri sebe žiadnu zbraň. Ale Pánov duch naňho zostúpil s takou mocou, že leva holými rukami premohol a roztrhal ho na kusy ako kozľa. Po niekoľkých dňoch išiel opäť do mesta, aby si dievča odviedol domov ako svoju ženu. Odbočil z cesty, aby sa pozrel na mŕtveho leva. A hľa, videl, že v levovej zdochline sa usadil roj včiel a bol tam aj plást medu. Samson si z neho vzal a cestou jedol sladký pokrm. Konala sa svadba a pri nej dal Samson tridsiatim svadobným hosťom hádanku: *„Ak ju počas siedmich dní svadobnej hostiny rozlúštite, dám vám tridsať spodných košieľ a tridsať sviatočných rúch. Ak ju nebudete môcť rozlúštiť, dáte vy mne to isté, čo som sľúbil ja vám.“* Hádanka znela: *„Z požierača vyšiel pokrm a zo silného vyšla sladkosť.“* Tri dni nemohli hádanku rozlúštiť. Na štvrtý deň povedali Samsonovej žene: *„Prehovor svojho muža, aby ti vyzradil zmysel hádanky. Ak to neurobíš, spálime teba i dom tvojho otca!“* Ženská lesť býva vynaliezavá, no Samson sa zdráhal: *„Svojmu otcovi ani matke som to nepovedal, a tebe to mám oznámiť?“* Ale ani silák, ktorý zabil leva, nedokázal dlho odolávať ženským slzám. Manželka naňho doliehala tak úpenlivo, až jej siedmeho dňa prezradil odpoveď. Tá to hneď oznámila svojim krajanom. Svadobní hostia s jasotom oznámili Samsonovi zmysel hádanky: *„Čo je sladšie než med a čo silnejšie než lev?“* Tak bol silný muž oklamaný a zosmiešnený. Jeho hnev však neveštil nič dobré. Povedal im: *„Keby ste neboli orali na mojej jalovici, neboli by ste uhádli moju hádanku.“* Samson dodržal slovo a splnil sľub. Odobral sa do Aškelónu, pobil tam tridsať mužov, vzal ich šaty a dal ich tým, ktorí *„rozlúštili“* jeho hádanku. Potom, nesmierne rozhnevaný, opustil svoju ženu a vrátil sa do domu svojho otca.

SAMSONOV BOJ S FILIŠTÍNCAMI

Našiel osliu čeľusť, vzal ju a pobil ňou tisíc mužov. (Sdc 15, 15)

Po nejakom čase sa Samson znova vybral do Timnaty, aby si odviedol svoju ženu domov. S nesmiernym hnevom si však musel vypočuť, že jej otec ju dal inému. Samson v zúrivosti vyhlásil: *„Od dnešného dňa sa nebudem cítiť vinný pred Filištíncami, ak im budem robiť zle!“* Vymyslel si vskutku divokú pomstu. Nachytal tristo líšok, zviazal ich po dvoch chvostami k sebe a medzi ne priviazal fakle. Pochodne zapálil a hnal zdesené zvieratá priamo do obiliacich polí Filištíncov. V okamihu bolo všetko v plameňoch: snopy, stojace obilie, olivové sady i vinice. Keď sa Filištínci dozvedeli, že to urobil Samson, lebo mu vzali manželku, pomstili sa na nej i na jej otcovi – oboch upálili. Samson na to odpovedal ďalšou krvavou odplatou a potom sa utiahol do skalnej jaskyne v rokline Étam. Filištínci sa ho nemohli zmocniť, preto vypovedali vojnu kmeňu Júda, aby si vynútili jeho vydanie. Medzi Júdovými synmi zavládlo znepokojenie. Vypravili tritisíc mužov, aby hrdinu chytili. Zďaleka naňho volali: *„Nevieš, že nad nami vládnu Filištínci? Čo si nám to urobil?“* On im chladne odvetil: *„Ako oni urobili mne, tak som ja urobil im.“* Keď mu oznámili, že ho prišli zviazať a vydať nepriateľovi, Samson od nich žiadal sľub, že ho sami nezabijú. Keď mu to odprisahali, nechal sa zviazať dvoma novými povrazmi. V tábore Filištíncov nastala nesmierna radosť a víťazoslávny krik. Vtom však na hrdinu znova zostúpil Pánov duch – povrazy na jeho ramenách spľasli ako ohňom strávená kúdeľ a putá sa mu rozpadli na rukách. Hoci stál uprostred presily bezbranný, jeho zrak padol na čerstvú osliu čeľusť, ktorá ležala na zemi. Rýchlo ju uchopil a v jeho ruke sa stala strašnou zbraňou: v ten deň ňou pobil tisíc Filištíncov. Vyčerpaný Samson potom pocítil krutý smäd a volal k Pánovi: *„Ty si dal do rúk svojho služobníka toto veľké víťazstvo; hľa, teraz umieram smädom a padnem do rúk neobrezancov!“* Pán vtedy otvoril priehlbinu v oslej čeľusti a vytryskla z nej voda. Samson sa napil, pookrial a znova nadobudol sily.

SAMSONOV PÁD

Filištínci sa ho chopili, vylúpili mu oči a odviedli ho zviazaného reťazami do Gazy. (Sdc 16, 21)

Dôverujúc vo svoju silu, Samson sa vydal priamo do pažeráka leva. Išiel do Gazy, do srdca krajiny Filištíncov. Keď sa o tom dozvedeli jeho nepriatelia, obsadili mestské brány, aby ho ráno pri odchode zabili. Samson však spal len do polnoci. Potom vstal, a keď prišiel k bráne, vytrhol vráta aj s oboma verajami a závorou, vyložil si ich na plecia a vyniesol až na končiar vrchu oproti Hebronu. Filištínci pochopili, že Samsona presilou nepremôžu, a tak vymysleli lesť. Podplatili Dalilu, ženu, ktorá bývala v údolí Sórek, a povedali jej: *„Vymám od neho, v čom spočíva jeho veľká sila a ako by sme ho mohli premôcť a zviazať, aby sme ho pokorili. Ak to urobíš, každý z nás ti dá tisícsto strieborných.“* Dalila sa trikrát pokúsila vymámiť zo Samsona jeho tajomstvo a trikrát ju oklamal. Prvý raz jej povedal: *„Ak ma zviažu siedmimi čerstvými, ešte nevyschnutými šľachovými povrazmi, budem slabý ako každý iný človek.“* Dalila ho teda zviazala, kým spal, zatiaľ čo Filištínci číhali v komore. Skríkla naňho: *„Samson, idú na teba Filištínci!“* On však vstal a povrazy roztrhol, akoby to boli nitky z kúdele. Dalila mu vyčítavo povedala: *„Oklamal si ma, luhal si mi! Prezraď mi aspoň teraz, čím ťa treba zviazať.“* On jej odpovedal: *„Ak ma poviažu novými, ešte nepoužitými povrazmi, budem slabý ako každý iný človek.“* Ale zasa ju oklamal. Dalila sa rozhnevala ešte viac: *„Až doteraz si ma len zavádzal. Povedz mi už konečne pravdu!“* Odvetil jej: *„Ak spletieš sedem vrkočov mojej hlavy s osnovou na tkáčskom stave a kolíkom ich pribiješ k zemi, budem slabý.“* Keď Samson zaspal, Dalila to urobila a zvolala: *„Samson, idú na teba Filištínci!“* On však vstal a hravo vytrhol kolík aj s tkaninou. Dalila mu však nedala ani chvíľu pokoj. Trápila ho prosbami každý deň, až ho unavila k smrti a on jej napokon prezradil celú pravdu: *„Britva sa nikdy nedotkla mojej hlavy, lebo som od materského lona zasvätený Bohu. Keby ma ostrihali, moja sila by ma opustila a bol by som slabý ako každý iný človek.“* Dalila cítila, že tentoraz jej povedal pravdu. Znova zavolala Filištíncov, a keď Samson zaspal na jej kolenách, dala mu z hlavy odstrihnúť sedem vrkočov. Potom skríkla: *„Samson, idú na teba Filištínci!“* Keď sa Samson prebudil a chcel znova ukázať svoju moc, pocítil, že ho Pán opustil a je bezmocný. Filištínci ho chytili, vylúpili mu oči, v okovách ho odviedli do Gazy a uväznili. Tam musel vo väzení otáčať ťažkým mlynským kameňom a mlieť obilie.

SAMSONOVA POMSTA A SMRŤ

Samson sa oprel do dvoch stĺpov, zatriasol nimi a dom sa zrútil na náčelníkov a na všetkých, ktorý v ňom boli. (Sdc 16, 29-30)

Samsonovi začali vlasy čoskoro znova rásť. Filištínski náčelníci sa zišli, aby priniesli svojmu bohu Dágonovi veľkolepú obetu a volali: *„Náš boh nám vydal do rúk nášho nepriateľa Samsona!“* Ľud chválil svoje božstvo a radoval sa. Jedli, pili, hodovali, a keď sa už rozveselili, dali si zavolať Samsona, aby ich zabával. Vyviedli ho zo žalára a postavili medzi dva stĺpy, na ktorých spočívala celá stavba. Chvíľu ich zabával, potom však požiadal chlapca, ktorý ho slepého vodil za ruku: *„Pusti ma! Chcem nahmatať stĺpy, na ktorých stojí dom, aby som sa o ne oprel a oddýchol si.“* V dome bolo plno filištínskych kniežat a na streche bolo asi tritisíc mužov a žien, ktorí sa pozerali na Samsona. Samson však vzýval Pána a úpenlivo prosil: *„Pane, Bože! Rozpomeň sa na mňa a vráť mi moju silu ešte aspoň raz, aby som sa jediným úderom pomstil Filištíncom za svoje obe oči!“* Potom nahmatal dva prostredné stĺpy, o ktoré sa budova opierala, zaprel sa do jedného pravicou a do druhého ľavicou a zvolal: *„Nech zomriem s Filištíncami!“* Nato napol všetky sily a potlačil stĺpy tak mocne, že sa zlomili. Celý chrám sa s ohlušujúcim rachotom zrútil na náčelníkov i na všetok ľud, ktorý bol v ňom. A tak Samson pri svojej smrti zabil viac nepriateľov než za celých dvadsať rokov, čo bol v Izraeli sudcom. Potom prišli jeho bratia a všetci príbuzní, vzali jeho telo a pochovali ho v hrobe jeho otca Mánoacha. Samson bol posledným z veľkých sudcov, ktorých si Boh vyvolil na priamu ochranu svojho ľudu. Po jeho smrti sa však v Izraeli začali šíriť nepokoje. Ľud sa chcel vyrovnať susedným národom a čoraz hlasnejšie sa dožadoval kráľa. Nikto už nemyslel na to, že jediným kráľom Izraela má byť Boh, ktorý ich vyviedol z Egypta. Izraeliti navyše nedokázali odolávať náboženskému pokušeniu svojich pohanských susedov. Príkladom bol muž menom Micheáš z Efraimského pohoria, ktorý si nechal urobiť modlu, aby ju uctieval, a za kňaza si ustanovil levitu. Neskôr mu túto modlu vzali synovia z kmeňa Dán a postavili ju vo svojom meste, hoci Boží stánok bol v Šíle. V tých dňoch nebolo v Izraeli kráľa a každý si robil, čo sa mu páčilo.

RÚT A JEJ SVOKRA

Rút odpovedala: *„Kde pôjdeš ty, pôjdem i ja, kde sa zdržíš, zdržím sa i ja. Tvoj národ je mojím národom a tvoj Boh mojím Bohom.“* (Rút 1, 16)

V čase, keď v Izraeli vládli sudcovia, nastal v krajine hlad. Istý Elimelech sa vysťahoval s manželkou Noemi a s dvoma synmi z júdskeho Betlehema do moabskej krajiny, aby sa tam usadili. Elimelech však v cudzine zomrel a Noemi zostala sama so synmi – jeden sa volal Machlon a druhý Kiljon. Synovia sa oženili s Moabčankami; jedna sa volala Orfa a druhá Rút. Ale po desiatich rokoch zomreli aj obaja synovia. Noemi sa teda rozhodla vrátiť z Moabska do vlasti, do krajiny svojich otcov. Dopočula sa totiž, že Pán vzhliadol na svoj ľud a opäť mu dal chlieb. Keď ju obe nevesty kus cesty odprevadili, Noemi im povedala: *„Choďte, vráťte sa každá do domu svojej matky! Nech vám Pán preukáže milosť, akú ste prejavili mojim mŕtvym synom i mne. Nech vám Pán dopraje nájsť pokoj a domov u nového manžela!“* A pobozkala ich na rozlúčku. Ony sa však rozplakali a hovorili: *„Pôjdeme s tebou k tvojmu národu.“* Noemi im však vyhovárala: *„Vráťte sa, dcéry moje! Prečo by ste išli so mnou? Či ešte môžem mať synov, ktorí by sa stali vašimi mužmi?“* Ženy znova nahlas zaplakali. Potom Orfa pobozkala svokru a vrátila sa, ale Rút k nej pevne priľnula. Noemi jej dohovárala: *„Hľa, tvoja švagriná sa vrátila k svojmu národu a k svojim bohom. Choď aj ty za ňou!“* Ale Rút odpovedala slovami, ktoré sa stali symbolom vernosti: *„Nenaliehaj na mňa, aby som ťa opustila a vrátila sa od teba. Lebo kam pôjdeš ty, pôjdem i ja, a kde sa zdržíš ty, zdržím sa i ja. Tvoj národ bude mojím národom a tvoj Boh bude mojím Bohom. Kde zomrieš ty, tam zomriem i ja a tam budem aj pochovaná.“* Keď Noemi videla, že Rút je pevne rozhodnutá ísť s ňou, prestala ju prehovárať. Tak išli obe spolu, až prišli do Betlehema. Keď vošli do mesta, vzbudili veľký ruch a ženy si hovorili: *„Nie je to Noemi?“* Ale ona im trpko odvetila: *„Nevolajte ma Noemi (Spanilá), ale volajte ma Mara (Trpká), lebo ma Všemohúci naplnil veľkou horkosťou. Odišla som plná, no Pán ma privádza späť prázdnu. Prečo ma voláte Noemi, keď Pán svedčil proti mne a Všemohúci ma skľúčil?“* Tak sa Noemi vrátila s Moabčankou Rút do Betlehema práve na začiatku žatvy jačmeňa. Obe dôverovali v Pána, ktorý dáva pokrm všetkému stvoreniu v pravý čas.

BÓZ A RÚT

Bóz povedal Rút: *„Dcéra moja, počúvaj ma! Nechoď zbierať klasy na iné pole, ale drž sa mojich služobníc a zbieraj za nimi.“* (Rút 2, 8-9)

Noemi mala po svojom mužovi zámožného príbuzného z Elimelechovho rodu, ktorý sa volal Bóz. Jedného dňa Moabčanka Rút povedala Noemi: *„Pôjdem na pole a budem zbierať klasy za tými, u ktorých nájdem milosť.“* Chcela tak pre seba a svoju svokru zaobstarať aspoň základnú obživu. Noemi jej odpovedala: *„Choď, dcéra moja.“* Stalo sa, že pole, na ktoré prišla, patrilo práve Bózovi. Keď Bóz prišiel z Betlehema, pozdravil žencov: *„Pán s vami!“* Oni mu odpovedali: *„Požehnaj ťa Pán!“* Potom sa spýtal svojho správcu: *„Čia je to dievčina?“* Ten mu odvetil: *„Je to moabská dievčina, ktorá sa vrátila s Noemi z moabskej krajiny. Požiadala ma, či by mohla zbierať klasy za žencami, a od rána až doteraz sa takmer nezastavila.“* Bóz povedal Rút: *„Počúvaj ma, dcéra moja! Nechoď zbierať na iné pole, ani odtiaľto neodchádzaj, ale drž sa mojich služobníc. Sleduj, kde budú žať, a choď za nimi. Svojim sluhom som prikázal, aby ti nik neublížil. Ak budeš smädná, zájdi k nádobám a napi sa z toho, čo pijú moji ľudia.“* Rút sa mu hlboko poklonila až k zemi a spýtala sa: *„Čím som si zaslúžila, že som našla priazeň v tvojich očiach, hoci som cudzinka?“* Bóz jej odpovedal: *„Dozvedel som sa o všetkom, čo si urobila pre svoju svokru po smrti svojho muža. Viem, ako si opustila svojho otca, matku i rodnú krajinu a prišla si k národu, ktorý si predtým nepoznala. Nech ti Pán odplatí tvoj skutok a nech sa ti dostane plnej odmeny od Pána, pod ktorého ochranné krídla si sa prišla skryť!“* Keď prišiel čas jedla, Bóz jej povedal: *„Poď sem, jedz z nášho chleba a namáčaj si sústo v octe.“* Keď si sadla k žencom, sám jej podal pražené zrno. Najedla sa dosýta a čo jej zvýšilo, odložila pre svokru. Bóz potom prikázal svojim sluhom: *„Nechajte ju zbierať aj medzi snopmi a nerobte jej výčitky. Ba dokonca pre ňu náročky vyťahujte klasy zo snopov a nechávajte ich ležať, aby ich mohla pozbierať.“* Rút zbierala na poli až do večera. Keď klasy vymlátila, bolo z toho asi za efu (tri miery) jačmeňa. Keď sa vrátila do mesta, ukázala obilie svokre a dala jej aj jedlo, ktoré si odložila od obeda. Noemi nadšene zvolala: *„Nech je od Pána požehnaný ten muž, ktorý neodoprel svoju dobrotu živým ani mŕtvym!“* Čoskoro nato si Bóz vzal Rút za manželku. Pán im požehnal syna Obeda. Obed bol otcom Izaiho a Izai bol otcom kráľa Dávida, z ktorého rodu podľa tela pochádza Mesiáš.

NARODENIE SAMUELA

Keď sa Anna dlho modlila, Héli pozoroval jej ústa. (1 Sam 1, 12)

Za čias posledných sudcov žil v pohorí Efraim muž menom Elkána. Mal dve ženy: jedna sa volala Anna, druhá Fenena. Fenena mala deti, Anna však bola bezdetná. Preto sa Anna veľmi trápila, a navyše ju Fenena urážala a vysmievala sa jej, že jej Pán nedal potomstvo. Elkána sa každoročne chodil klaňať a obetovať Pánovi zástupov do Šíla. Fenene a všetkým jej synom i dcéram dával podiely z obetnej hostiny, no Anna dostávala len jeden podiel, hoci ju Elkána miloval. Anna plakala a od žiaľu nič nejedla. Elkána sa jej prihováral: *„Anna, prečo plačeš? Prečo neješ a máš zronené srdce? Či ti ja nie som lepší než desať synov?“* Keď boli zasa raz v Šíle, Anna po jedle vstala a odišla k Pánovmu stánku modliť sa. V trpkosti duše plakala a urobila Pánovi sľub: *„Pane zástupov, ak pohliadneš na biedu svojej služobnice, spomenieš si na mňa a dáš mi syna, zasvätím ho tebe po všetky dni jeho života.“* Keď sa pred Pánom dlho modlila, kňaz Héli pozoroval jej ústa. Anna sa modlila vo svojom srdci; pohybovali sa jej len pery, no hlas nebolo počuť. Preto si Héli myslel, že je opitá, a prísne jej povedal: *„Dokedyže budeš opitá? Vytriezvej už z toho vína!“* Anna mu pokorne odvetila: *„Nie, pane môj, nie som opitá. Som žena, ktorej srdce je plné žiaľu. Víno ani iný opojný nápoj som nepila, len som si vylievala dušu pred Pánom.“* Nato jej Héli povedal*: „Choď v pokoji a Boh Izraela nech ti splní prosbu, o ktorú si ho žiadala.“* Potom sa Anna vrátila, jedla a jej tvár už nebola zronená. Na druhý deň ráno sa poklonili Pánovi a vrátili sa domov do Rámy. O nejaký čas Anna počala, porodila syna a dala mu meno Samuel, čo znamená *„vymodlený od Boha“.* Keď chlapca odstavila, vzala ho so sebou do Šíla k Pánovmu domu. Hoci bol chlapec ešte malý, vzala aj trojročného býčka na obetu. Priviedli dieťa k Hélimu a Anna mu povedala: *„Prosím, pane môj! Akože žije tvoja duša, ja som tá žena, čo tu stála pri tebe a modlila sa k Pánovi. O tohto chlapca som prosila a Pán splnil moju prosbu. Preto ho aj ja odovzdávam Pánovi; po všetky dni svojho života bude patriť Pánovi.“* Potom Anna oslavovala Boha nádherným chválospevom a Samuela ponechala v Šíle, aby pod dohľadom kňaza Héliho slúžil Pánovi.

POVOLANIE SAMUELA

Pán prišiel a zavolal: *„Samuel, Samuel!“* A Samuel odpovedal: *„Hovor, tvoj sluha počúva.“* (1 Sam 3, 10)

Heli mal dvoch synov, ktorí sa volali Ofni a Finés. Obaja boli skazení a hrešili aj proti samotnej svätyni. Keď niekto prišiel do Šíla obetovať, prichádzali k obetnému mäsu s trojzubou vidlicou; kým sa mäso v kotle varilo, brali si z neho pre seba, čo sa im páčilo. Hromadili zlo na zlo a zneucťovali Pánove obety. Heli im ich hriešne činy často vyčítal, no oni nedbali na jeho dohováranie. Vedeli totiž, že otec nedokáže byť prísny a že ich skutočne nepotrestá. K Helimu vtedy prišiel Boží muž a predpovedal mu, že obaja jeho synovia zomrú v ten istý deň a kňazstvo bude jeho rodu odňaté. Raz Heli spal vo svojej izbe pri svätyni a Samuel spal nablízku. Tu zrazu Samuel počul hlas, ktorý volal: *„Samuel, Samuel!“* Chlapec si myslel, že ho volá Heli. Vstal, pribehol k nemu a povedal: *„Tu som, volal si ma.“* Samuel ešte nepoznal Pána a nevedel, že to bol jeho hlas. Heli mu však odvetil: *„Nevolal som ťa, syn môj, vráť sa a spi.“* Samuel teda odišiel a ľahol si. Ale Pán volal znova: *„Samuel, Samuel!“* Samuel vstal, opäť išiel k Helimu a vravel: *„Tu som, volal si ma.“* Ten mu znova odpovedal: *„Nevolal som ťa, syn môj, vráť sa a spi.“* Keď Pán volal po tretí raz, Samuel vstal a zopakoval: *„Tu som, volal si ma.“* Vtedy Heli pochopil, že chlapca volá Pán. Povedal mu: *„Choď, ľahni si. A ak ťa bude hlas volať znova, povedz: Hovor, Pane, tvoj sluha počúva.“* Samuel odišiel a ľahol si na svoje miesto. Pán opäť prišiel, zastal a zavolal ako predtým: *„Samuel, Samuel!“* A Samuel odpovedal: *„Hovor, Pane, tvoj sluha počúva.“* Nato Pán riekol Samuelovi: *„Hľa, urobím v Izraeli vec, z ktorej každému, kto o nej počuje, zaznie v oboch ušiach. V ten deň splním na Helim všetko, čo som povedal o jeho dome, lebo vedel, že jeho synovia si privolávajú kliatbu, a neprekazil im to.“* Samuel spal až do rána, no bál sa najvyššiemu kňazovi povedať, čo mu Pán oznámil. Ale Heli si ho zavolal a zaprisahal ho*: „Nezamlč predo mnou nič z toho, čo ti Pán hovoril!“* Samuel mu teda všetko vyrozprával. Heli len odovzdane odpovedal: *„On je Pán, nech urobí, čo uzná za dobré.“* Samuel rástol a Pán bol s ním. Žiadne z jeho slov nepadlo na zem bez úžitku. Tak celý Izrael od Danu až po Beeršebu spoznal, že Samuel je skutočne Pánovým prorokom. Pán sa mu v Šíle zjavoval aj naďalej a zjavoval mu svoju vôľu skrze svoje slovo.

HÉLIHO SMRŤ

Posol povedal: *„Zomreli obidvaja tvoji synovia a Božia archa padla za korisť.“* Len čo spomenul Božiu archu, Héli spadol z kresla a zlomil si väz. (1 Sam 4, 17-18)

V tých dňoch vypukol medzi Izraelom a Filištíncami boj. Izraeliti boli porazení a v boji padlo asi štyritisíc mužov. Starší Izraela si hovorili: *„Prečo nás dnes Pán nechal poraziť Filištíncami? Prinesme sem zo Šíla Pánovu archu zmluvy! Nech je uprostred nás a nech nás vyslobodí z rúk našich nepriateľov.“* Priniesli teda archu Pána zástupov a pri nej prišli aj obaja Heliho synovia, Ofni a Finés. Keď archa zmluvy dorazila do tábora, celý Izrael zajasal takou veľkou radosťou, až zem dunela. Filištínci sa veľmi naľakali a vraveli: *„Boh prišiel do tábora Izraelitov! Beda nám, lebo doteraz sa nič také nestalo. To je ten mocný Boh, ktorý bil Egypťanov rozličnými ranami na púšti. Vzmužte sa a buďte chlapi, Filištínci, aby ste nemuseli slúžiť Hebrejom, ako oni slúžili vám! Vzmužte sa a bojujte!“* Filištínci bojovali urputne a Izraeliti utrpeli zdrvujúcu porážku. Padlo tridsaťtisíc pešiakov, Božiu archu nepriatelia ukoristili a obaja Heliho synovia, Ofni a Finés, zahynuli. Akýsi Benjamínec utiekol z bojiska a ešte v ten deň dobehol do Šíla s roztrhnutým rúchom a s hlavou posypanou prachom. Keď oznámil túto smutnú zvesť, celé mesto prepuklo v žalostný nárek. Heli mal vtedy už deväťdesiatosem rokov, oči mal zakalené a nevidel. Sedel na stolci pri bráne, pozoroval cestu a triasol sa strachom o Božiu archu. Keď počul krik, pýtal sa, čo sa deje. Posol mu oznámil*: „Izrael utiekol pred Filištíncami, ľud utrpel veľkú porážku, zomreli aj obaja tvoji synovia a Božia archa bola ukoristená.“* Len čo zmienil Božiu archu, Heli sa prevážil zo stolca dozadu, spadol, zlomil si väz a zomrel, lebo bol starý a ťažký. Izrael súdil štyridsať rokov. Filištínci zaniesli Božiu archu do Azotu a postavili ju do chrámu svojho boha Dágona. Keď na druhý deň ráno obyvatelia vstali, hľa, Dágon ležal tvárou k zemi pred Pánovou archou. Dagona postavili späť, no na ďalšie ráno sa stalo to isté – Dágon opäť ležal na zemi, no tentoraz mal hlavu i obe ruky odlomené. Pánova ruka ťažko doľahla na Filištíncov; krajinu postihli rany a hlodavce, až strach pred smrťou zachvátil celé mestá. Rozhodli sa preto archu vrátiť. Vzali dve kravy, ktoré ešte neboli v jarme, zapriahli ich do nového voza a archu naň naložili. Kravy, hoci mali doma teľatá, išli samy od seba rovnou cestou do Betsamesu v izraelskej krajine. Betsamesania práve v údolí žali pšenicu. Keď zdvihli oči a uvideli archu, nevýslovne sa zaradovali. Voz zastal pri veľkom kameni na poli. Ľudia porúbali drevo z voza, kravy obetovali Pánovi ako zápalnú obetu a velebil Boha za návrat jeho svätyne.

POMAZANIE ŠAULA ZA KRÁĽA

Potom Samuel vzal nádobu s olejom, vylial ho Šaulovi na hlavu, pobozkal ho a povedal: *„Hľa, Pán ťa pomazal za knieža nad svojím ľudom.“* (1 Sam 10, 1)

V tom čase žil v kmeni Benjamín muž menom Kíš, ktorý mal syna menom Šaul. Bol to mimoriadne urastený a pekný mladý muž; medzi synmi Izraela nebolo krajšieho od neho a od ramien nahor prevyšoval všetok ľud. Raz sa Kíšovi stratili oslice, a tak poslal Šaula s jedným sluhom, aby ich našli. Keď ich už dlho márne hľadali a chceli sa vrátiť domov, sluha povedal: *„Hľa, v tomto meste býva Boží muž. Je to vážený muž a všetko, čo povie, sa určite splní. Poďme k nemu, azda nám povie, ktorou cestou sa máme vybrať.“* Išli teda do mesta. Práve vtedy im išiel v ústrety prorok Samuel, ktorý vystupoval na výšinu, aby požehnal obetnú hostinu. Deň predtým totiž Pán Samuelovi zjavil: *„Zajtra o tomto čase pošlem k tebe muža z kmeňa Benjamín. Jeho pomažeš za knieža nad mojím ľudom, Izraelom.“* Keď Samuel uvidel Šaula, Pán mu potvrdil: *„Hľa, toto je ten muž, o ktorom som ti hovoril.“* Šaul pristúpil k Samuelovi a spýtal sa ho, kde býva vidiaci. Samuel mu odpovedal: *„Ja som prorok. Poď predo mnou hore na výšinu, dnes budete jesť so mnou. A pre oslice, ktoré sa stratili pred tromi dňami, sa už netráp, lebo sa našli.“* Na druhý deň ráno, keď vychádzali z mesta, Samuel povedal Šaulovi: *„Povedz sluhovi, aby išiel napred, ale ty sa na chvíľu zastav, aby som ti oznámil Božie slovo.“* Nato vzal nádobu s olejom, vylial mu ho na hlavu, pobozkal ho a povedal: *„Hľa, Pán ťa pomazal za knieža nad svojím dedičstvom. Ty budeš panovať nad Pánovým ľudom a vyslobodíš ho z rúk nepriateľov, ktorí ho obklopujú.“* Potom Samuel zvolal ľud k Pánovi do Micpy a povedal synom Izraela: *„Toto hovorí Pán, Boh Izraela: Ja som vyviedol Izrael z Egypta a vyslobodil som vás z moci všetkých kráľovstiev, ktoré vás utláčali. Vy ste však dnes zavrhli svojho Boha a povedali ste: Nie, ustanov nad nami kráľa!“* Potom sa losovalo podľa kmeňov a rodov, až lós padol na Šaula, syna Kíšovho. Šaul sa však od skromnosti skryl medzi batožinu. Keď ho našli a priviedli, postavili ho doprostred ľudu a on všetkých prevyšoval od ramien nahor. Samuel povedal: *„Vidíte, koho si vyvolil Pán? Niet mu podobného v celom národe!“* Nato všetok ľud zajasal a volal: *„Nech žije kráľ!“*

ZAVRHNUTIE ŠAULA

Keď sa Samuel obrátil na odchod, Šaul ho chytil za okraj plášťa a ten sa odtrhol. (1 Sam 15, 27)

Šaul od toho dňa vládol nad národom a spočiatku viedol Izrael od víťazstva k víťazstvu. Raz však Filištínci opäť vytiahli do boja proti Izraelu. Šaul podľa dohody čakal sedem dní na Samuela, aby priniesol obetu. Keď však Samuel neprichádzal a Šaul videl, že sa ľud od neho rozutekáva, rozhodol sa obetovať sám. Sotva však dokončil obetný obrad, prišiel Samuel a spýtal sa: *„Čo si to urobil?“* Šaul sa bránil: *„Keď som videl, že sa ľud rozchádza a ty neprichádzaš, cítil som sa nútený obetovať sám.“* Nato Samuel povedal: *„Konal si nemúdro a nezachoval si prikázanie Pána, svojho Boha. Keby si bol vytrval, Pán by tvoje kráľovstvo upevnil naveky. Teraz však tvoje kráľovstvo neobstojí. Pán si vyhľadá muža podľa svojho srdca a ustanoví ho za vodcu, lebo si neposlúchol Pánov príkaz.“* Neskôr Samuel povedal Šaulovi: *„Toto hovorí Pán zástupov: Rozhodol som sa potrestať to, čo urobili Amalekiti Izraelu, keď mu bránili v ceste pri východe z Egypta. Teraz choď, poraz Amalekitov a vykonaj nad nimi kliatbu. Nič nešetri a neber si žiadnu korisť, ale vykonaj rozsudok nad všetkým, čo im patrí.“* Šaul vytiahol do boja a Amalekitov porazil. Ich kráľa Agaga však zajal živého a ušetril aj najlepšie kusy zo stád oviec a dobytka. Pán vtedy povedal Samuelovi: *„Ľutujem, že som Šaula ustanovil za kráľa, lebo sa odo mňa odvrátil a nesplnil moje slovo.“* Keď Samuel prišiel k Šaulovi, povedal mu: *„Či si sa nestal hlavou izraelských kmeňov práve vtedy, keď si bol malý vo vlastných očiach? Prečo si neposlúchol Pánov hlas, ale vrhol si sa na korisť? Poslušnosť je lepšia než obeta a podriadenosť lepšia než tuk baranov. Pretože si pohrdol Pánovým slovom, aj on zavrhol teba – už nebudeš kráľom.“* Šaul v úzkosti chytil Samuela za okraj plášťa, aby ho zadržal, a plášť sa roztrhol. Samuel v tom uvidel znamenie a povedal: *„Pán dnes od teba odtrhol kráľovstvo Izraela a dal ho tvojmu blížnemu, ktorý je lepší než ty.“* Aby ho však Samuel nezahanbil pred staršími ľudu, išiel s ním naposledy vykonať poklonu Pánovi. Potom sa Samuel vrátil do Rámy a Šaula už do dňa svojej smrti nevidel. No Samuel za Šaulom hlboko žialil.

POMAZANIE DÁVIDA ZA KRÁĽA

A Pán povedal: *„Toho pomaž, lebo to je on!“* Nato Samuel vzal roh s olejom a pomazal ho uprostred jeho bratov. (1 Sam 16, 12-13)

Pán povedal Samuelovi: *„Dokedy ešte budeš žialiť za Šaulom, ktorého som ja zavrhol, aby nekraľoval nad Izraelom? Naplň svoj roh olejom a choď k Izaiovi do Betlehema, lebo spomedzi jeho synov som si vybral kráľa. Pozvi Izaia na obetu a ja ti oznámim, čo máš robiť a koho máš pomazať.“* Samuel urobil, čo mu Pán prikázal. Keď prišiel do Betlehema, starší mesta mu išli so strachom v ústrety a pýtali sa: *„Je tvoj príchod pokojný?“* On odpovedal: *„Áno, pokojný. Prišiel som obetovať Pánovi. Posväťte sa a poďte so mnou na obetu!“* Potom pozval aj Izaia a jeho synov. Keď prišli a Samuel uvidel najstaršieho Eliába, pomyslel si: *„Iste je toto Pánov pomazaný.“* Ale Pán mu povedal slová, ktoré zostali pravdou po všetky veky: *„Nehľaď na jeho zovňajšok a na výšku jeho postavy, lebo ja som ho zavrhol. Ja nesúdim ako človek. Človek hľadí na oči, ale Pán hľadí na srdce.“* Potom Izai zavolal Abinadába a priviedol ho pred Samuela, ale on povedal: *„Ani tohto si Pán nevyvolil.“* Potom Izai priviedol Šamu, no Samuel opäť riekol: „Ani toho si Pán nevyvolil.“ Takto Izai predviedol svojich sedem synov, ale Samuel zopakoval: *„Pán si nevyvolil nikoho z nich. Sú to už všetci tvoji synovia?“* Izai odpovedal: *„Ešte chýba najmladší, ten práve pasie ovce.“* Samuel mu prikázal: *„Pošli poňho, lebo si nesadneme k jedlu, kým nepríde.“* Keď Dávid prišiel – bol rusovlasý, mal krásne oči a milý vzhľad – Pán povedal Samuelovi: *„Vstaň a pomaž ho, lebo to je on!“* Samuel vzal roh s olejom a pomazal ho uprostred jeho bratov. Od toho dňa na Dávida zostúpil Pánov duch. Od Šaula však Pánov duch odstúpil a začal ho trápiť zlý duch. Jeho služobníci mu radili: *„Hľa, trápi ťa zlý duch. Prikáž nám, aby sme vyhľadali muža, ktorý vie hrať na harfe. Keď ťa prepadne úzkosť, bude ti hrať a uľaví sa ti.“* Jeden zo sluhov povedal: *„Videl som syna Betlehemčana Izaia, ktorý vie výborne hrať. Je to udatný muž, bojovník, múdry v reči, pekný na pohľad a Pán je s ním.“* Šaul teda poslal k Izaiovi poslov: *„Pošli mi svojho syna Dávida, ktorý je pri ovciach!“* Tak prišiel Dávid k Šaulovi a slúžil mu. Kedykoľvek Šaula prepadla ťažoba, Dávid vzal harfu a hral. Šaulovi sa vtedy uľavilo a zlý duch od neho odstupoval. Šaul si Dávida veľmi zamiloval a urobil ho svojím zbrojnošom.

DÁVIDOV BOJ S GOLIÁŠOM

Dávid premohol Filištínca prakom a kameňom, zrazil Filištínca a usmrtil ho. (1 Sam 17, 50)

Izrael opäť bojoval s Filištíncami. Obe vojská stáli proti sebe na protiľahlých návršiach a medzi nimi bolo údolie. Tu z tábora Filištíncov vystúpil muž menom Goliáš z Gátu, ktorý bol ohromnej postavy. Na hlave mal bronzovú prilbu a odetý bol do šupinatého panciera, ktorý vážil päťtisíc šeklov bronzu (cca 57 kg). Na nohách mal bronzové holene a na pleciach bronzový oštep. Rukoväť jeho kopije bola hrubá ako tkáčsky návoj a jej hrot vážil šesťsto šeklov železa (cca 7 kg). Staval sa proti izraelským šírom a hanlivo ich vyzýval: *„Vyberte si niekoho, kto by zišiel ku mne! Ak ma v súboji premôže a zabije, budeme vašimi sluhami, ale ak zvíťazím ja, budete vy slúžiť nám!“* Takto vystupoval ráno i večer po štyridsať dní. Šaul i celý Izrael sa ho nesmierne báli. V tom čase poslal Izai svojho syna Dávida z pastvín do tábora, aby priniesol stravu svojim trom bratom, ktorí boli vo vojsku. Práve keď sa Dávid s nimi rozprával, opäť vystúpil Goliáš a kričal svoje výzvy. Keď to Dávid počul a videl, ako Izraeliti pred ním s hrôzou utekajú, povedal kráľovi Šaulovi: *„Nech nikto neklesá na mysli! Ja, tvoj sluha, pôjdem a budem s tým Filištíncom bojovať.“* Šaul mu odvetil*: „Nemôžeš ísť proti nemu, veď si ešte chlapec a on je bojovník od svojej mladosti.“* Dávid však naliehal: *„Keď som pásol ovce svojho otca a prišiel lev alebo medveď a uchytil ovcu, vybehol som za ním a vytrhol som mu ju z tlamy. Pán, ktorý ma vyslobodil z pazúrov leva a medveďa, ma vyslobodí aj z rúk tohto Filištínca.“* Nato Šaul povedal: *„Choď a nech je Pán s tebou!“* Šaul chcel Dávida vystrojiť svojím brnením, dal mu medenú prilbu a pancier. Dávid sa však v tom nemohol ani pohnúť, preto to odložil. Vzal si len svoju palicu, z potoka vybral päť hladkých kameňov, vložil ich do pastierskej kapsy a s prakom v ruke kráčal proti Filištíncovi. Keď ho Goliáš uvidel, pohrdol ním a zvolal: *„Čo som ja pes, že ideš proti mne s palicami?“* A preklial Dávida skrze svojich bohov: *„Poď ku mne, nech tvoje telo dám nebeským vtákom a zveri!“* Dávid mu však odpovedal: *„Ty ideš proti mne s mečom, kopijou a oštepom, ja však idem proti tebe v mene Pána zástupov, ktorého si potupil!“* Keď sa Goliáš pohol vpred, Dávid mu vybehol v ústrety. Rýchlo vytiahol z kapsy kameň, zakrútil ním v praku a vystrelil. Kameň zasiahol Goliáša priamo do čela a vnikol mu do lebky. Obor padol tvárou na zem. Dávid k nemu pribehol, a keďže nemal vlastný meč, vytiahol z pošvy Goliášov meč a odťal mu ním hlavu. Keď Filištínci videli, že ich hrdina je mŕtvy, dali sa na útek a Izraeliti nad nimi získali veľké víťazstvo.

ŠAUL PRENASLEDUJE DÁVIDA

Šaul chcel Dávida kopijou pribiť k múru, ale on sa uhol, takže kopija vrazila len do múru. Potom Dávid ušiel. (1 Sam 19, 10)

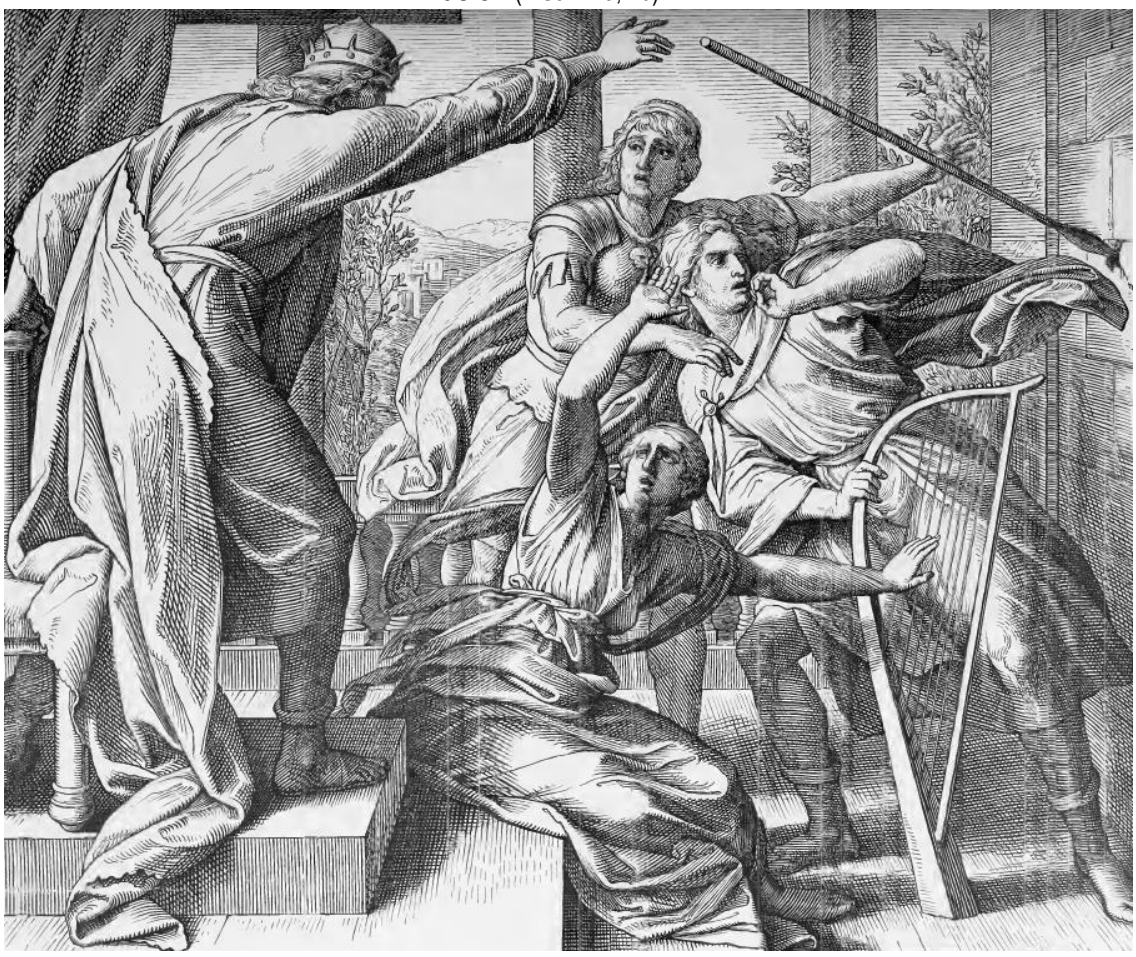

Keď sa Dávid vracal po víťazstve nad Goliášom, zo všetkých izraelských miest vychádzali ženy so spevom a tancom, s bubnami a harfami v ústrety kráľovi Šaulovi. V radostnom opojení spievali: *„Šaul pobil svojich tisíc, ale Dávid svojich desaťtisíc!“* Vtedy sa Šaul veľmi nahneval a hovoriac si v duchu, reptal: *„Dávidovi priznali desaťtisíc a mne iba tisíc. Už mu chýba len kráľovstvo.“* Od toho dňa na Dávida závistlivo zazeral. Na druhý deň Šaula opäť prepadol zlý duch. Kým Dávid pred ním hral na harfe, Šaul náhle schmatol kopiju a hodil ju po ňom so slovami: *„Pribijem Dávida k múru!“* Dávid sa mu však dvakrát uhol a unikol. Šaul sa začal Dávida báť, lebo videl, že Pán je s ním. Odstránil ho zo svojej blízkosti a vymenoval ho za veliteľa nad tisíc mužmi. Šaul však vymyslel lesť: sľúbil Dávidovi svoju dcéru Michol za ženu pod podmienkou, že zabije sto Filištíncov. Dúfal, že Dávid v boji padne. Dávid však zabil dvesto mužov a Michol sa stala jeho manželkou. Šaulova nenávisť rástla. Nahováral svojich služobníkov i svojho syna Jonatána, aby Dávida zabili. Ale Jonatán si Dávida veľmi zamiloval a varoval ho: *„Môj otec Šaul ťa chce zabiť. Maj sa na pozore a skry sa v úkryte.“* Svojmu otcovi potom dohováral: *„Nech sa kráľ neprehreší proti svojmu služobníkovi Dávidovi. Veď sa proti tebe ničím neprevinil, ba jeho služby ti boli veľmi prospešné. Riskoval svoj život, aby zabil Filištínca, a Pán vtedy pripravil Izraelu veľké víťazstvo. Prečo chceš vyliať nevinnú krv?“* Šaul sa dal obmäkčiť a prisahal: *„Ako žije Pán, nebude usmrtený!“* Jonatán priviedol Dávida späť a ten mu slúžil ako predtým. Keď však opäť vypukla vojna a Dávid spôsobil Filištíncom ďalšiu porážku, Šaula znova ovládol zlý duch. Opäť sa pokúsil pribiť Dávida kopijou k múru, no Dávid sa v poslednej chvíli uhol a ušiel. Šaul poslal v noci vrahov k Dávidovmu domu. Ale Michol, Šaulova dcéra a Dávidova manželka, ho varovala a vypustila ho cez okno. Dávid utiekol do Rámy k Samuelovi a rozpovedal mu všetko, čo kráľ podnikol. Keď sa Šaul dozvedel, kde je, poslal poslov, aby ho zajali. Ale v prítomnosti Samuela a prorokov na poslov zostúpil Boží duch a začali prorokovať. To isté sa stalo aj ďalším poslom, a napokon aj samotnému Šaulovi, keď ta prišiel. Tak bol Dávid opäť zachránený Božou mocou.

DÁVID A JONATÁN

Nato sa vzájomne pobozkali, plakali jeden nad druhým, obzvlášť Dávid. (1 Sam 20, 41)

Dávid sa tajne vrátil, prišiel k Jonatánovi a zúfalo sa pýtal: *„Čo som urobil? Čím som sa previnil a aký je môj hriech proti tvojmu otcovi, že mi usiluje o život?“* Jonatán mu odpovedal: *„To sa nestane, nezomrieš! Veď môj otec neurobí nič dôležité bez toho, aby mi to neoznámil. Prečo by to predo mnou tajil? Nie je to tak.“* Dávid však trval na svojom a poprosil Jonatána, aby sa smel tri dni skrývať na poli. Povedal: *„Ak si tvoj otec všimne, že chýbam pri stole, a tvoja odpoveď ho nepopudí, budem v bezpečí. Ak sa však rozhnevá, vedz, že je pevne rozhodnutý urobiť mi zle.“* Jonatán Dávidovi prisahal vernosť, lebo ho miloval ako svoju vlastnú dušu. Dohodli sa na znamení*: „Choď na miesto, kde si sa už predtým skrýval. Ja tam prídem a vystrelím tri šípy, akoby som cvičil streľbu. Potom pošlem chlapca a poviem mu: ‚Choď, pohľadaj šípy!‘ Ak naňho zavolám: ‚Hľa, šípy sú pred tebou, zdvihni ich!‘ – vtedy sa môžeš vrátiť, lebo si v bezpečí. Ale ak chlapcovi poviem: ‚Hľa, šípy sú až za tebou!‘ – vtedy utekaj, lebo ťa posiela sám Pán.“* Na druhý deň pri slávnostnom obede sa kráľ Šaul spýtal Jonatána: *„Prečo neprišiel Izaiho syn k jedlu včera ani dnes?“* Jonatán sa ho snažil ospravedlniť: *„Veľmi ma prosil, aby smel ísť do Betlehema na rodinnú obetu. Povedal mi: ‚Prepusti ma, prosím, lebo ma volá brat.‘ Preto neprišiel ku kráľovmu stolu.“* Vtedy Šaul vzbĺkol hnevom proti Jonatánovi a kričal: *„Ty zvrhlý syn! Azda neviem, že si sa spolčil s Izaiho synom na vlastnú hanbu? Lebo kým tento muž bude žiť, tvoje kráľovstvo nebude pevné! Okamžite ho daj priviesť, lebo je synom smrti!“* Jonatán sa otca zastal: *„Prečo má zomrieť? Čo urobil?“* Nato Šaul schmatol kopiju a hodil ju po vlastnom synovi, aby ho zabil. V tej chvíli Jonatán pochopil, že jeho otec je nezvratne rozhodnutý Dávida zavraždiť. Ráno išiel Jonatán na pole a strieľal šípy tak, ako sa dohodli. Keď vystrelil šíp ponad chlapca, zakričal: *„Či nie je šíp až za tebou? Ponáhľaj sa, nezastavuj sa!“* Potom dal chlapcovi zbrane a poslal ho do mesta. Keď chlapec odišiel, Dávid vyšiel z úkrytu spoza skaly, vrhol sa tvárou na zem a trikrát sa poklonil. Potom sa obaja priatelia objali a plakali jeden nad druhým, najmä Dávid. Jonatán mu na rozlúčku povedal: *„Choď v pokoji! Pán nech je svedkom medzi mnou a tebou i medzi naším potomstvom naveky, ako sme si v jeho mene prisahali.“*

DÁVIDOVA VEĽKODUŠNOSŤ

I povedal Dávid svojim mužom: *„Nech Pán zabráni, aby som vztiahol svoju ruku na Pánovho pomazaného.“* (1 Sam 24,7)

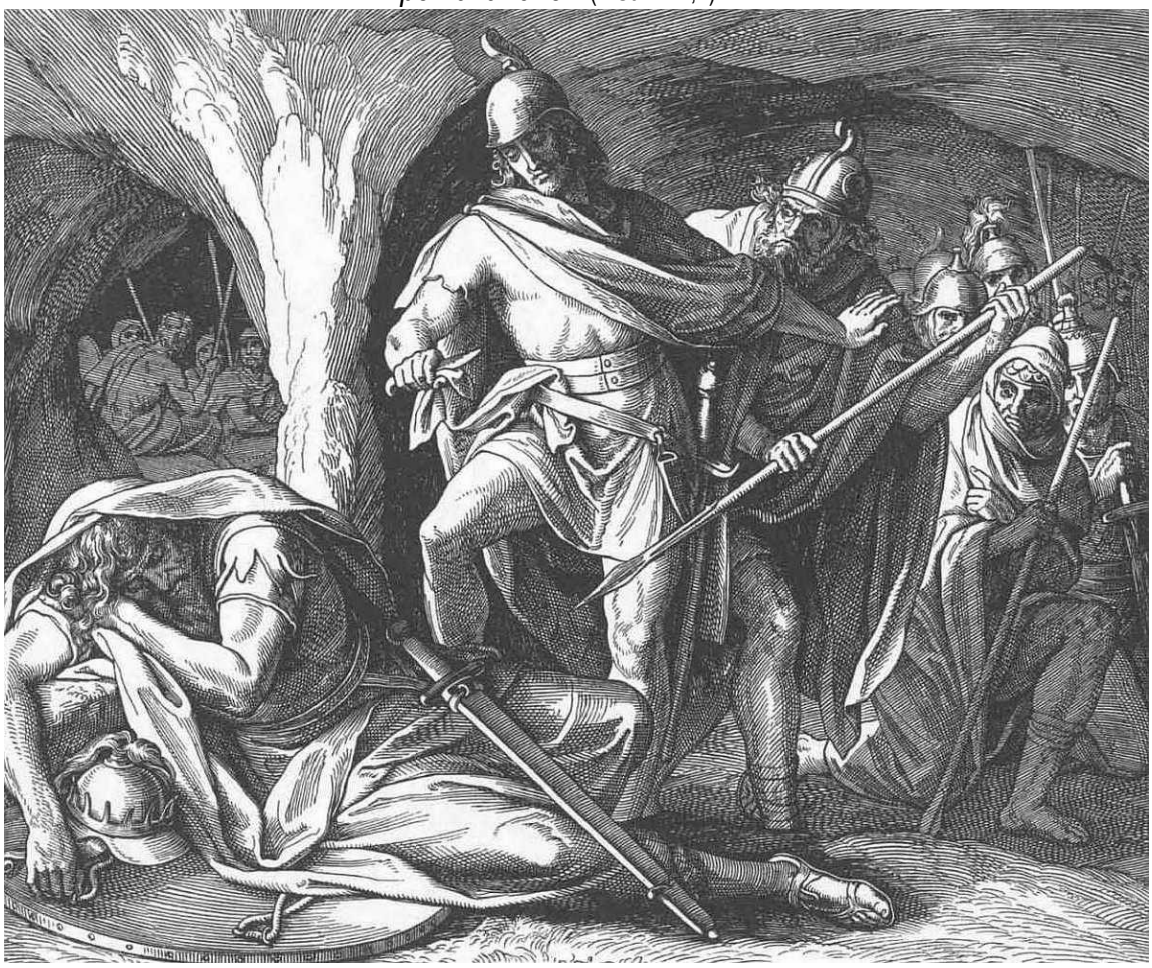

Dávid odišiel od Samuela a skrýval sa v skalných pevnostiach pri Engadi (En-Gedi) pri Mŕtvom mori. Keď sa kráľ Šaul dozvedel, kde sa Dávid nachádza, vzal si tritisíc mužov vybraných z celého Izraela a vyrazil ho hľadať. Cestou prišiel k jaskyni, pri ktorej boli ohrady pre ovce, a vošiel dnu, aby si odpočinul. Netušil však, že Dávid a jeho muži sa skrývajú v najhlbšej časti tej istej jaskyne. Keď Šaul v jaskyni zaspal, Dávidovi muži mu šepkali: *„Hľa, toto je ten deň, o ktorom ti Pán povedal: ‚Vydám ti nepriateľa do ruky, nalož s ním, ako uznáš za dobré!‘“* Dávid však vstal a potajomky odrezal okraj Šaulovho plášťa. Hneď nato mu však srdce prudko búšilo, že to urobil. Povedal svojim mužom: *„Nech ma Pán chráni, aby som vztiahol ruku na svojho pána, lebo je Pánovým pomazaným!“* Týmito slovami svojich ľudí zadržal. Keď Šaul vstal a vyšiel z jaskyne, vyšiel za ním aj Dávid a zvolal: *„Môj pán, kráľ!“* Šaul sa obzrel a Dávid sa sklonil tvárou k zemi, poklonil sa a povedal: *„Prečo počúvaš reči ľudí, ktorí vravia, že Dávid ti chce ublížiť? Dnes si sa na vlastné oči presvedčil, že ťa Pán v jaskyni vydal do mojej ruky. Radili mi, aby som ťa zabil, ale ja som ťa ušetril. Pozri, otče môj, pozri na okraj svojho plášťa v mojej ruke! Odťal som ho, ale teba som nezabil. Podľa toho poznaj, že v mojej ruke nie je zlosť ani zrada. Ty však usiluješ o môj život. Nech Pán súdi medzi mnou a tebou, ale moja ruka sa ťa nedotkne.“* Tu Šaul pohnutý k slzám zaplakal a zvolal: *„Je to tvoj hlas, syn môj Dávid? Ty si spravodlivejší ako ja, lebo sa mi odplácaš dobrom za moje zlo. Ak niekto nájde svojho nepriateľa, či ho prepustí v dobrom? Nech ti Pán odplatí za to, čo si dnes urobil. Teraz už určite viem, že budeš kráľom. Prisahaj mi teda, že po mne nevyhubíš moje potomstvo!“* Dávid sa mu zaprisahal a Šaul odišiel domov. Neskôr sa však Šaulova žiarlivosť vrátila. Keď sa Dávid skrýval na púšti Zif, Šaul ho zasa prenasledoval s tritisíc mužmi. V noci, keď celý tábor spal, Dávid sa so svojím spoločníkom Abíšajom vlúdil až k spiacemu Šaulovi. Abíšaj chcel kráľa prebodnúť jeho vlastnou kopijou, no Dávid ho zadržal. Rozkázal mu vziať len kráľovu kopiju a krčah na vodu, ktoré mal Šaul pri hlave. Potom sa Dávid postavil na vrchol protiľahlej hory a vyčítal kráľovi, že ho bez príčiny prenasleduje, Šaul zase sľúbil, že mu už nič zlého neurobí.

DÁVID A ABIGAIL

Keď Abigail zazrela Dávida, rýchlo zosadla z osla, padla pred Dávidom na tvár a uklonila sa až po zem.
(1 Sam 25, 23)

Dávid odišiel na púšť Máon. Tu žil veľmi bohatý muž, ktorý mal tritisíc oviec a tisíc kôz. Menoval sa Nábal a meno jeho manželky bolo Abigail. Žena bola veľmi rozumná a pekná, ale muž drsný a zlomyseľný. Keď sa Dávid na púšti dopočul, že u Nábala strihajú ovce, poslal k nemu desať mládencov a povedal im: *„Choďte k Nábalovi, pozdravte ho v mojom mene a povedzte mu: Počul som, že tvoji pastieri, ktorí boli s nami na púšti, strihajú ovce. Nikdy sme im neublížili a nikdy im zo stáda nič nechýbalo, keď boli s nami. Preto daj Dávidovi a jeho ľudu zo svojho nadbytku.“* Ale Nábal im odpovedal: *„Kto je Dávid? Snáď utečený služobník. Či mám svoj chlieb a mäso dať ľuďom, ktorých nepoznám?“* Keď to Dávid počul, rozkázal svojim mužom, aby si opásali meče a vyhubili Nábala i jeho dom. Ktorýsi zo sluhov to však oznámil Nábalovej žene Abigail a povedal jej: *„Uvažuj a premýšľaj, čo urobíš, lebo tvojho muža i tvoj dom určite stihne nešťastie.“* Abigail rýchlo vzala väčšie množstvo jedla, dala ho služobníkom a sama s nimi vyšla Dávidovi v ústrety. Svojmu mužovi Nábalovi však nepovedala nič. Keď zazrela Dávida, rýchlo zosadla z osla, padla pred Dávidom na tvár, poklonila sa až po zem a vravela: *„Nech sa môj pán a kráľ netrápi pre toho ničomníka Nábala, veď je bláznivý ako jeho meno. Maj zľutovanie s mojím domom a prijmi dary, ktoré som ti priniesla. Keď ťa Pán ustanoví za knieža nad Izraelom, tvoje svedomie ti nebude vyčítať, že si prelial nevinnú krv.“* A Dávid povedal Abigail: *„Požehnaný Pán, ktorý ťa poslal, a požehnaná si ty, lebo si ma dnes zadržala, aby som sa nepomstil. Keby si nebola prišla, nezostal by nažive Nábal ani jeho dom. Choď v pokoji domov, lebo som vyslyšal tvoju prosbu.“* Keď Abigail prišla k Nábalovi, v jeho dome bola hostina podobná kráľovskej. Nábal bol veľmi opitý, preto mu Abigail nič nepovedala. Až na úsvite, keď vytriezvel, porozprávala mu všetko, čo sa stalo. Tu v ňom zmŕtvelo srdce a o desať dní zomrel. Dávid si potom vzal Abigail za manželku, lebo Šaul dal svoju dcéru Michol, Dávidovu manželku, za ženu inému.

ŠAUL U VEŠTICI V ENDORE

Šaul, ako bol dlhý, padol hneď na zem, lebo sa veľmi zľakol Samuelových slov. (1 Sam 28, 20)

Samuel zomrel a oplakával ho celý Izrael. Šaul odstránil z krajiny veštcov a vyvolávačov duchov mŕtvych. Keď však musel ísť opäť proti Filištíncom, veľmi sa zľakol a v srdci sa vydesil. Pýtal sa Pána, ale Pán mu neodpovedal. Nato prikázal svojim sluhom: *„Vyhľadajte mi ženu, ktorá dokáže vyvolávať duchov, pôjdem k nej a budem sa jej dopytovať."* Sluhovia mu našli vešticu v Endore. Šaul si obliekol také šaty, aby ho nepoznala, a išiel k nej s dvoma mužmi. K žene prišli v noci. Povedal jej: *„Vyvešti mi pomocou vyvolaného ducha a vyvolaj mi mŕtveho, ktorého ti poviem."* Ale žena mu odpovedala: *„Či azda nevieš, že Šaul vyhubil v krajine vyvolávačov duchov a veštcov? Nuž prečo mi kladieš pascu a chceš ma pripraviť o život?"* Ale Šaul sa jej zaprisahal: *„Ako žije Pán, nestihne ťa pre túto vec nijaký trest."* Žena sa ho opýtala: *„Koho ti mám vyvolať?"* Odpovedal: *„Samuela."* Ale sotva Šaul vyslovil meno, žena uvidela Samuela ešte skôr, ako mohla začať veštiť, a hlasno vykríkla: *„Prečo si ma oklamal? Veď ty si Šaul!"* Kráľ jej povedal: *„Neboj sa! Čo si videla?"* Žena odpovedala: *„Vidím starca, ako vystupuje zo zeme odetý v plášti."* Šaul poznal, že je to Samuel, sklonil sa tvárou k zemi a klaňal sa. Samuel vtedy povedal Šaulovi: *„Prečo ma znepokojuješ a vyvolávaš ma?"* Šaul odpovedal: *„Som vo veľkej úzkosti. Filištínci bojujú proti mne, Boh však odo mňa odstúpil a nedal mi odpoveď. Preto som zavolal teba, aby si mi oznámil, čo mám robiť."* Samuel odpovedal: *„A prečo sa spytuješ mňa, keď ťa Pán opustil a prešiel k tvojmu nepriateľovi? Pán ti urobí to, čo predpovedal cezo mňa. Vytrhne ti z ruky kráľovstvo a dá ho tvojmu blížnemu Dávidovi, lebo si nepočúval Pánov hlas, keď si išiel proti Amalekitom. Pán vydá s tebou aj Izraelitov do rúk Filištíncov. Zajtra ty a tvoji synovia budete so mnou."* Šaul sa zľakol Samuelových slov a hneď padol na zem, lebo bol vysilený a celý deň nič nejedol. Veštica pristúpila k Šaulovi a povedala mu: *„Vypočuj teraz hlas svojej služobnice: Predložím ti kúsok chleba, najedz sa, aby si sa posilnil."* On však odmietol, až kým ho jeho služobníci nedonútili. Keď sa potom najedli, vstali a vrátili sa domov.

ŠAULOVA SMRŤ

Šaul uchopil svoj meč a vrhol sa naň. (1 Sam 31, 4)

Medzi Izraelitmi a Filištíncami došlo k bitke na vrchu Gelboe. Filištínci víťazne postupovali a porážali Izraelitov. Zabili aj Šaulových synov Jonatána, Abinadaba a Melchisua. Najprudší boj zúril okolo Šaula, ktorého strelci šípmi ťažko zranili. Vtedy Šaul povedal svojmu zbrojnošovi: *„Vytas svoj meč a prebodni ma, aby azda neprišli Filištínci a potupne ma nezabili.“* Ale jeho zbrojnoš nechcel. Preto Šaul uchopil svoj meč a vrhol sa naň. Keď zbrojnoš videl, že je Šaul mŕtvy, vrhol sa aj on na svoj meč a zomrel s ním. Takto v ten deň spoločne zomreli Šaul, jeho traja synovia i jeho zbrojnoš. V tom istom čase Dávid bojoval s Amalekitmi, porazil ich a zahnal. Keď sa vracal, prišiel zo Šaulovho tábora človek s roztrhnutým rúchom a hlavou posypanou popolom. Dávid sa ho vypytoval a on rozprával o nešťastnej bitke, ale Dávida oklamal. Povedal, že dal Šaulovi na jeho vlastnú žiadosť smrteľnú ranu. Ešte dodal: *„Potom som vzal korunu, ktorú mal na hlave, a sponu z jeho ramena a doniesol som ich tebe, svojmu pánovi.“* Dávid a všetci jeho muži si roztrhli rúcha. Nariekali, plakali a postili sa až do večera za Šaulom, jeho synom Jonatánom a Pánovým ľudom, pretože padli mečom. Potom sa Dávid opýtal muža, ktorý mu to oznámil: *„Odkiaľ si?“* Odpovedal: *„Som syn chránenca Amalekitu.“* Dávid mu povedal: *„Ako to, že si sa nebál vztiahnuť ruku a zabiť Pánovho pomazaného?“* A hneď ho dal jedným zo služobníkov zabiť. Dávid oplakával Šaula a Jonatána žalospevom a prikázal, aby sa Júdovi synovia naučili tento spev: *„Pamätaj, Izrael, na mŕtvych, ktorí padli na tvojich výšinách! Slávni sú v tvojich horách zabití. Beda, ako padli hrdinovia! Vrchy Gelboe, nech niet na vás dažďa ani rosy, veď tam bol poškvrnený štít hrdinov, štít Šaulov, akoby nebol pomazaný olejom. Šaul a Jonatán, milí a spanilí, nerozišli sa v živote ani v smrti. Boli rýchlejší ako orly, udatnejší než levy. Beda, ako padli hrdinovia v boji! Jonatán bol na tvojich kopcoch zabitý! Žiaľ mám pre teba, brat môj Jonatán. Tvoja láska mi bola vzácnejšia ako láska ženy. Ako matka miluje jedináčika, tak som ja miloval teba.“*

DÁVID SA STAL KRÁĽOM NAD KMEŇOM JÚDOVÝM

Vtedy prišli mužovia Júdska a pomazali Dávida za kráľa nad domom Júdu. (2 Sam 2, 4)

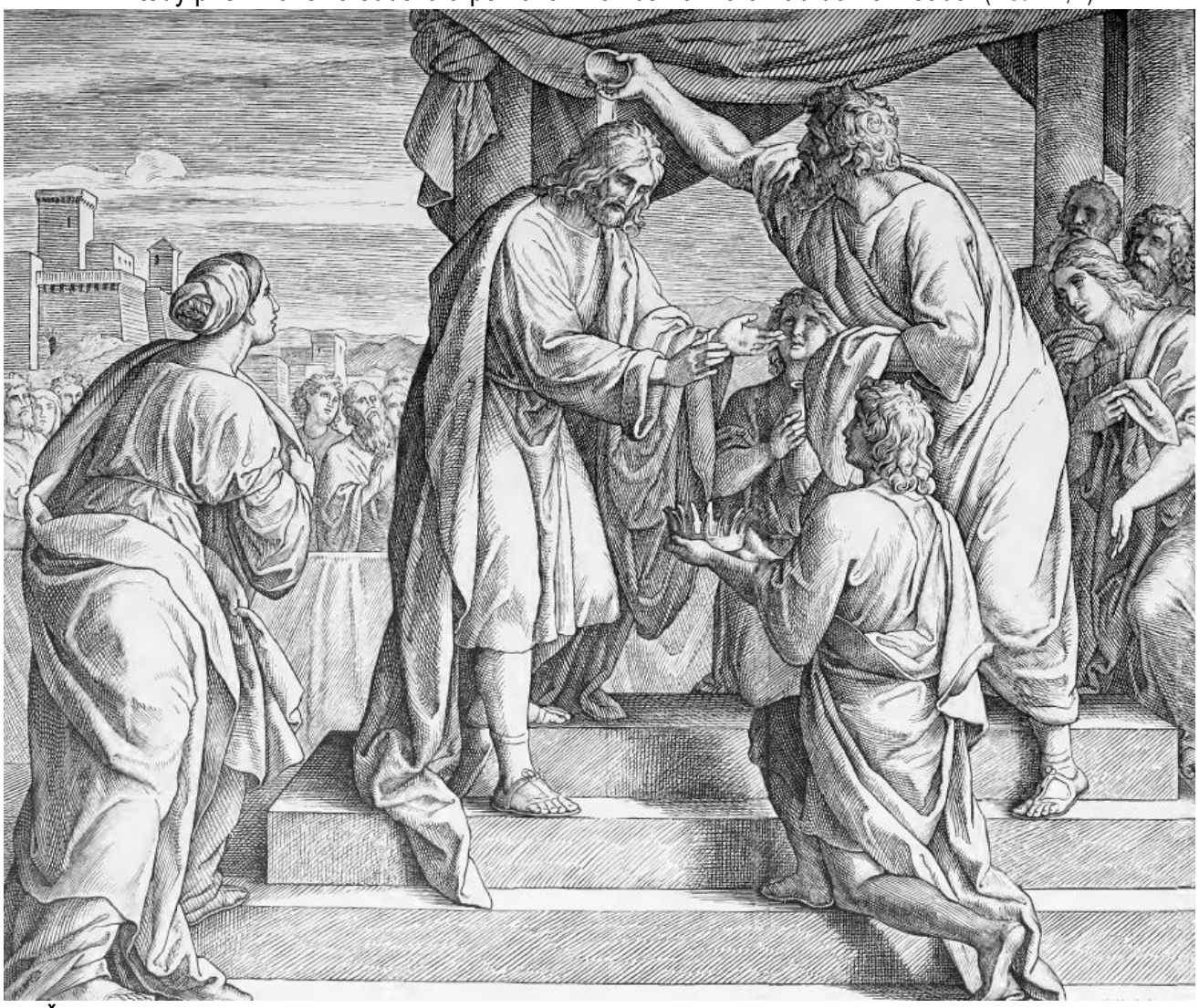

Po Šaulovej smrti sa Dávid spytoval Pána, či má ísť do niektorého z júdskych miest. Pán mu odpovedal, aby išiel do Hebronu. Dávid teda išiel s celým svojím domom; vzal aj mužov, ktorí boli s ním, i s ich rodinami a usadili sa v mestečkách v okolí Hebronu. Vtedy prišli júdski muži a pomazali tam Dávida za kráľa nad Júdovým domom. Ale Abner, veliteľ Šaulovho vojska, vzal Šaulovho syna Izbošeta a ustanovil ho za kráľa nad celým Izraelom. Dávida sa pridŕžal len Júdov rod. Abner sa však znepriatelil s Izbošetom a poslal poslov k Dávidovi, aby s ním uzavrel priateľstvo. *„Dobre,“* odpovedal Dávid, *„ale len vtedy, ak mi privedieš Michol, Šaulovu dcéru.“* Potom Dávid poslal poslov k Šaulovmu synovi Izbošetovi a odkázal mu: „Vráť mi moju manželku Michol, ktorú som získal za sto Filištíncov.“ Izbošet ju dal vziať od jej druhého muža Faltiela a odovzdal ju Abnerovi, ktorý s ňou a s dvadsiatimi mužmi išiel do Hebronu. Keď prišli, Dávid im vystrojil hostinu. Ale Joab, Dávidov vojvodca, prisahal Abnerovi pomstu, pretože v bitke zabil jeho brata. Odviedol ho stranou, akoby s ním chcel hovoriť, a prebodol ho, aby pomstil svojho brata. Keď sa to dozvedel Dávid, povedal Joabovi a ľudu: *„Roztrhnite si odev, oblečte sa do vrecoviny a nariekajte nad mŕtvym Abnerom!“* Kráľ Dávid plakal a s ním všetok ľud. Keď pochovávali Abnera, sám Dávid kráčal za márami, a keď stál nad otvoreným hrobom, z jeho úst sa ozývala horká žaloba: *„Abner nezomrel tak, ako zomierajú zbabelci! Tvoje ruky neboli zviazané, tvoje nohy neboli v okovách; padol si tak, ako sa padá pod bezbožnou rukou.“* A všetok ľud nad ním plakal ešte viac. Keď sa Šaulov syn Izbošet dopočul, že Abner zomrel v Hebrone, ochabli mu ruky a celý Izrael ustrnul. Dvaja velitelia jeho vojska ho úkladne prepadli, zabili a jeho hlavu priniesli Dávidovi do Hebronu. Dávid ich však dal za ich zločin usmrtiť. Potom prišli k Dávidovi do Hebronu všetci izraelskí muži a kráľ Dávid s nimi pred Pánom uzavrel zmluvu. Pomazali ho za kráľa nad Izraelom. Dávid potom vládol v Jeruzaleme tridsaťtri rokov nad celým Izraelom i Júdom.

DÁVID PONÍŽENÝ OD MICHOL

Keď Pánova archa došla do Dávidovho mesta, Michol pozerala von oknom, a keď videla kráľa Dávida poskakovať a tancovať pred Pánom, opovrhla ním vo svojom srdci. (2 Sam 6, 16)

Potom Dávid zhromaždil tridsaťtisíc mužov, aby Božiu archu, nad ktorou trónil Pán medzi cherubínmi, odviezol z Kirjat-jearímu. Vzali Božiu archu z Abinadabovho domu, vložili ju na nový voz a viezli do Jeruzalema. Cestou Oza, Abinadabov syn, vystrel ruku k Božej arche a zachytil ju, lebo voly, ktoré ju ťahali, ju naklonili. Pán sa na Ozu za jeho opovážlivosť rozhneval a porazil ho tak, že zomrel priamo pri arche. Dávid sa toho zľakol a povedal si: *„Čo by sa mi stalo, keby mala Pánova archa prísť ku mne?“* Preto sa ju neodvážil doniesť do svojho mesta, do Jeruzalema, ale dal ju odviezť do domu levitu Obededoma v Gáte. Po dvoch mesiacoch sa Dávid dopočul, že Pán žehná Obededoma i celý jeho dom práve pre Pánovu archu. Preto išiel a s radosťou priniesol Božiu archu do svojho mesta. Sprevádzalo ju sedem speváckych zborov a viedli so sebou mnoho obetných zvierat. Keď tí, čo niesli Pánovu archu, urobili šesť krokov, Dávid obetoval býka a barana. Pritom hral na harfe a z nesmiernej radosti tancoval pred Pánom. Odložil aj kráľovské rúcho a obliekol si plátenné šaty. Keď Pánova archa vchádzala do Dávidovho mesta, Šaulova dcéra Michol sa pozerala von oknom. Keď videla kráľa Dávida poskakovať a tancovať pred Pánom, v srdci ním opovrhla. Dávid však dal Pánovu archu doniesť do stanu, ktorý dal pre tento účel zhotoviť. Potom priniesol obety Pánovi a požehnal ľud v mene Pána zástupov. Keď sa Dávid vracal domov, vyšla mu v ústrety Michol a povedala: *„Aký slávny bol dnes kráľ Izraela, keď poskakoval ako šašo!“* Dávid jej odpovedal: *„Pred Pánom, ktorý si ma vyvolil, aby som bol vládcom v Izraeli, budem tancovať a hrať aj naďalej. Budem sa ponižovať ešte viac, ako som urobil teraz, a budem pokorný vo svojich očiach.“* Za trest zostala Michol bezdetná až do smrti. Pán však skrze proroka Nátana kráľovi oznámil: *„Toto hovorí Pán zástupov: Ja som ťa vzal z pastviny, kde si chodil za stádom, aby si sa stal kniežaťom nad izraelským ľudom. Bol som s tebou všade, kdekoľvek si niečo podnikol. Až sa uložíš k svojim otcom, ustanovím jedného z tvojich synov za tvojho nástupcu. On mi postaví dom a ja upevním trón jeho kráľovstva naveky!“*

DÁVIDOV PÁD A POKÁNIE

Nátan povedal Dávidovi: *„Ty si ten muž!“* (2 Sam 12, 7)

V jedno popoludnie uvidel Dávid zo strechy kráľovského domu ženu, ako sa kúpe. Veľmi sa mu zapáčila, preto sa vyzvedal, kto to je. Povedali mu, že je to Batšeba, žena Uriáša, ktorý vtedy bojoval pod Joabom proti Amonitom. Zavolal ju k sebe a zviedol ju k hriechu. Potom ju poslal späť do jej domu a rozkázal, aby jej muž Uriáš prišiel z tábora domov. Napísal list svojmu vojvodcovi Joabovi a poslal s ním Uriáša späť. V liste bolo napísané: *„Postavte Uriáša tam, kde zúri najväčší boj, a nechajte ho tam, aby zahynul.“* Stalo sa tak, ako kráľ rozkázal. Keď obliehali mesto Raba, Joab postavil Uriáša na najnebezpečnejšie miesto. A keď obliehaní Amoniti zaútočili, padli tam viacerí Dávidovi bojovníci, medzi nimi aj Uriáš. Keď sa Batšeba dopočula, že jej muž zomrel, veľmi plakala. Ale keď sa pominul čas smútku, Dávid si ju vzal za manželku a ona mu porodila syna. Pán sa však na Dávida veľmi rozhneval a poslal k nemu proroka Nátana. Ten mu povedal podobenstvo: *„V ktoromsi meste boli dvaja muži: jeden bohatý a jeden chudobný. Bohatý mal veľké množstvo oviec a dobytka. Chudobný však nemal nič, len malú ovečku, ktorú si kúpil a vychoval. Vyrastala spolu s ním a jeho deťmi. Jedla z jeho chleba, pila z jeho pohára, spala v jeho lone a bola mu drahá ako dieťa. Keď raz k bohatému mužovi prišiel pocestný, bohatý nechcel vziať zo svojich oviec ani zo svojho dobytka, preto vzal ovečku chudobnému a pripravil ju pre pocestného.“* Dávid sa na toho človeka veľmi rozhneval a povedal: *„Ako žije Pán, človek, ktorý to urobil, je synom smrti!“* Vtedy Nátan povedal Dávidovi: *„Ty si ten muž! Toto hovorí Pán, Boh Izraela: Ja som ťa pomazal za kráľa nad Izraelom, ja som ťa vyslobodil zo Šaulovej ruky a dal som ti dom Izraela i Júdu. A keby ti to bolo málo, bol by som ti pridal oveľa viac. Ty si však urobil to, čo je zlé v mojich očiach. Mečom si nechal zabiť Uriáša a jeho manželku si si vzal za ženu. Zabil si ho mečom Amonitov. Preto od tvojho domu nikdy neodstúpi meč a nešťastie príde na teba i na tvoj dom.“* Dávid povedal Nátanovi: *„Zhrešil som proti Pánovi!“* A Nátan vravel Dávidovi: *„Pán ti odpustil tvoj hriech, nezomrieš. Ale syn, ktorý sa ti narodí, určite zomrie!“*

DÁVIDOV TREST

Na siedmy deň dieťa zomrelo. Ale Dávidovi sluhovia sa báli oznámiť mu, že dieťa zomrelo. (2 Sam 12, 18)

Pán ranil chlapca, ktorého Dávidovi porodila Uriášova manželka, a dieťa ochorelo. Dávid prosil Boha za chlapca, odobral sa do ústrania, postil sa a ležal na zemi. Keď k nemu prišli starší z jeho domu a nútili ho, aby vstal a jedol s nimi, on nechcel a nejedol s nimi. Na siedmy deň chlapec zomrel. Dávidovi sluhovia sa mu však báli oznámiť, že dieťa zomrelo. Vraveli si: *„Kým chlapec ešte žil, prihovárali sme sa mu, ale nepočúval nás. Keď mu povieme, že chlapec umrel, bude sa trápiť ešte viac!“* Keď Dávid videl, že si sluhovia niečo pošuškávajú, pochopil, že chlapec je mŕtvy. Spýtal sa sluhov: *„Je chlapec mŕtvy?“* Odpovedali mu: *„Áno, zomrel.“* Vtedy Dávid vstal, umyl sa, pomazal, vzal si iné šaty, išiel do Pánovho domu a klaňal sa. Potom sa vrátil domov a jedol. Sluhovia sa ho spytovali: „Čo si to urobil? Kým dieťa žilo, postil si sa a plakal si, a keď zomrelo, vstal si a jedol si!“ Odpovedal im: *„Kým chlapec žil, postil som sa a plakal som, lebo som si myslel: Ktovie, azda sa Pán nado mnou zmiluje a dieťa zostane nažive. Ale teraz, keď je mŕtve, načo by som sa postil? Či ho budem môcť vzkriesiť? Ja pôjdem za ním, ale ono sa ku mne nevráti.“* Batšeba potom porodila Dávidovi iného syna, ktorému dal meno Šalamún. A Pán ho miloval. Oveľa viac žiaľu ako za prvým dieťaťom mal kráľ Dávid pre svojich dvoch už dospelých synov, Amnona a Absolóna. Amnon sa dopustil hanebného činu na Tamare, sestre Absolóna. Preto ho Absolón nenávidel a neprehovoril s ním ani slovo. Potajomky mu prisahal pomstu. Keď po dvoch rokoch u Absolóna v Bál-Chasore strihali ovce, Absolón pozval všetkých kráľových synov aj s Amnonom na hostinu. Keď sa Amnon opil vínom, Absolón ho dal svojimi služobníkmi zabiť. Potom Absolón ušiel do Gešuru a ostal tam tri roky, kým sa jeho otec nevzdal úmyslu potrestať ho za zabitie Amnona. Keď sa Joab prihováral za Absolóna, Dávid mu povedal: *„Choď teda a priveď mladého Absolóna späť!“* Joab dobrorečil kráľovi a povedal: *„Dnes tvoj sluha poznal, že som našiel milosť v tvojich očiach.“* Ale kráľ Dávid prikázal: *„Nech sa vráti do svojho domu, ale moju tvár nesmie uvidieť.“*

SEMEI ZLOREČÍ DÁVIDOVI

Semei zlorečil kráľovi a hovoril: *„Preč, preč, muž krvi!“* (2 Sam 16, 7)

Absolón bol najkrajší muž v celom Izraeli. Najmä jeho dlhé vlasy boli krásne. Bol však aj ctižiadostivý, pyšný a pokrytecký. Zaobstaral si vozy, kone a päťdesiat mužov, ktorí chodili pred ním. Zavčas ráno stával pri vchode do brány, kde sa konali súdy. S každým, kto mal nejaký spor a prichádzal ku kráľovi po rozhodnutie, sa dal do rozhovoru a vravel mu: *„Pozri, tvoja vec je dobrá a spravodlivá, ale u kráľa niet nikoho, kto by ťa vypočul. Keby som bol ja ustanovený za sudcu v krajine, každému by som zjednal právo.“* Takto záludne si získaval srdcia izraelských mužov. Po štyroch rokoch povedal Absolón kráľovi Dávidovi: *„Dovoľ, aby som išiel do Hebronu splniť svoj sľub.“* Dávid, netušiac nič zlé, mu odpovedal: *„Choď v pokoji!“* Absolón však rýchlo poslal poslov ku všetkým izraelským kmeňom s odkazom: *„Keď budete počuť zvuk trúby, vyhláste: Absolón sa stal kráľom v Hebrone!“* Okolo Absolóna sa zhromažďovalo stále viac ľudu. Tu prišiel k Dávidovi posol a povedal: *„Srdcia všetkých Izraelitov sa pridali k Absolónovi.“* Dávid povedal svojim sluhom, ktorí boli s ním v Jeruzaleme: *„Vstaňte a ujdime, lebo inak pred Absolónom neunikneme.“* Dávid prešiel cez potok Kedron a ľud kráčal s ním. Všetci nahlas plakali. Potom vystupoval na Olivovú horu a stále plakal. Hlavu mal zahalenú a išiel bosý. Tak prišiel až k Bahurim. Odtiaľ práve vychádzal muž zo Šaulovho rodu menom Šimei a do Dávida i jeho sluhov hádzal kamene. Zlorečil kráľovi a volal: *„Preč, preč, muž krvi! Na teba padla všetka Šaulova krv. Tak ako si ty zapudil Šaula, tak dal Pán tvoje kráľovstvo do rúk tvojho syna.“* Nato Abíšaj, syn Ceruje, povedal kráľovi: *„Prečo tento zdochnutý pes preklína môjho pána a kráľa? Pôjdem a zotnem mu hlavu.“* Ale kráľ povedal: *„Nechajte ho, nech preklína, ak mu to Pán prikázal. Keď môj vlastný syn, ktorý vyšiel z mojich útrob, číha na môj život, o čo skôr tento Benjamínovec! Možno Pán vzhliadne na moju biedu a odplatí mi dobrým za dnešné zlorečenie.“* Dávid so svojimi ľuďmi pokračoval v ceste. Šimei však kráčal po úbočí vrchu, neprestajne Dávida preklínal a hádzal doň kamene a hlinu.

ABSOLÓNOVA SMRŤ

Keď mulica prišla pod húštinu veľkého duba, zachytil sa Absolón vlasmi na dub, takže visel medzi nebom a zemou. (2 Sam 18,9)

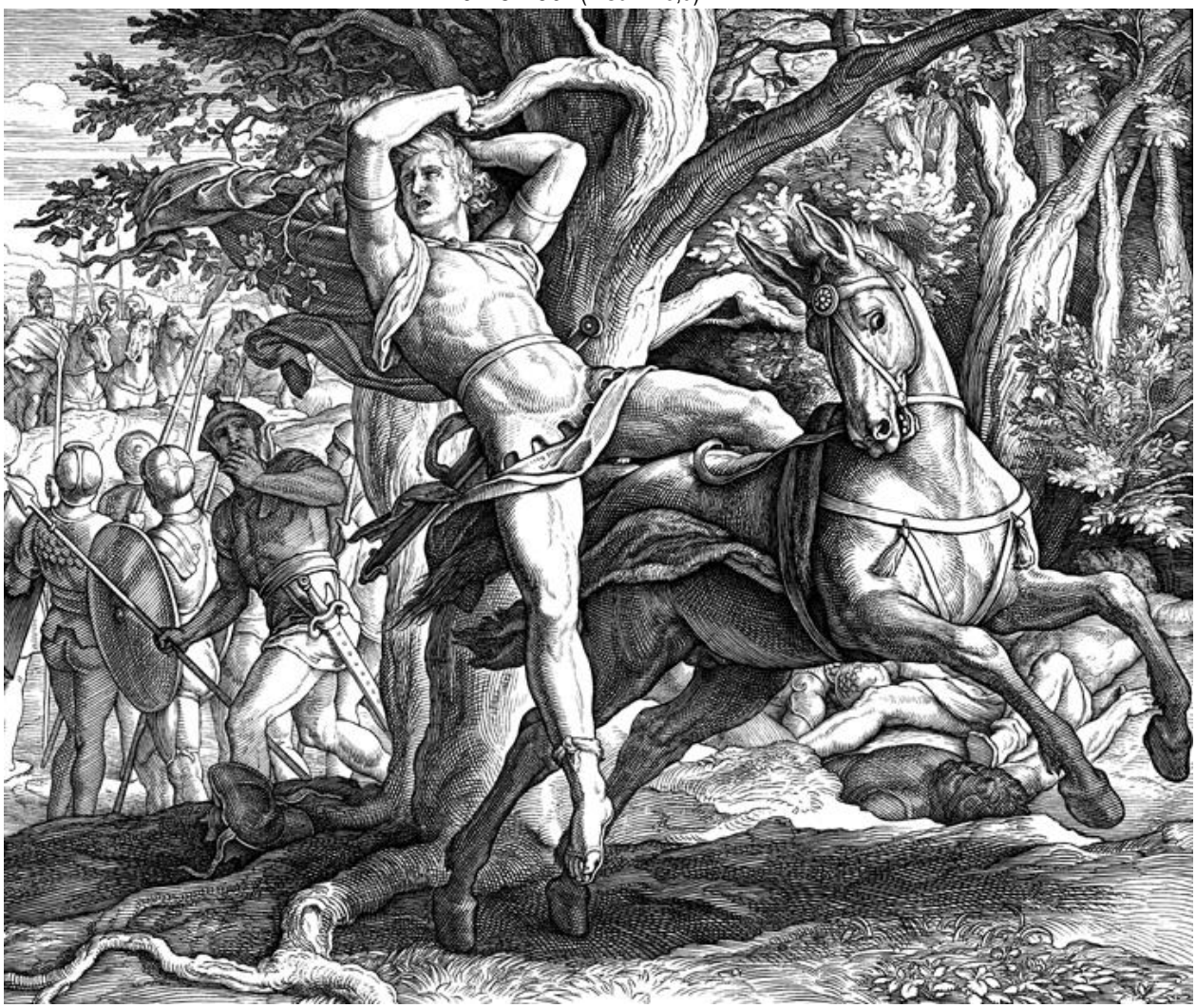

Dávid sa pripravoval na odpor, prehliadol si svoj ľud a ustanovil nad ním tisícnikov a stotníkov. Keď vychádzali do boja, rozkázal im: *„Zachovajte mi hlavne môjho syna Absolóna!“* K bitke došlo v Efraimskom lese. Dávidovo vojsko porazilo Absolónových mužov a v ten deň ich padlo dvadsaťtisíc. Absolón sa počas úteku ocitol pred Dávidovými sluhami. Keď mulica, na ktorej sedel, prišla pod húštinu veľkého duba, zachytil sa vlasmi o konár, takže zostal visieť medzi nebom a zemou, zatiaľ čo mulica spod neho odbehla. Akýsi muž to videl a oznámil to Joabovi. Joab mu povedal: *„Keď si ho videl, prečo si ho tam nezabil? Ja by som ti dal desať strieborných a jeden opasok.“* Muž mu však odpovedal: *„Ani keby si mi dal tisíc strieborných, nevztiahol by som ruku na kráľovho syna. Lebo sme počuli, čo kráľ prikázal: Zachovajte mi syna Absolóna!“* Joab odvetil: *„Nebudem tu s tebou strácať čas!“* Vzal do ruky tri kopije a vrazil ich Absolónovi do srdca, kým ešte živý visel na dube. Potom pristúpilo desať mladých Joabových zbrojnošov a Absolóna dobili a usmrtili. Nato dal Joab zatrúbiť, aby ľud prestal prenasledovať utekajúcich Izraelitov a ušetril ich. Absolóna vzali, hodili ho v lese do veľkej jamy a navŕšili naň obrovskú hŕbu skál. Čoskoro nato sa u Dávida zjavil posol. Dávid sa ho spýtal: *„Ako sa vodí môjmu synovi Absolónovi?“* Posol odpovedal: *„Nech všetci nepriatelia môjho pána pochodia ako ten mladík!“* Kráľ sa zachvel, vošiel do izby nad bránou a plakal. Zaliaty slzami hovoril: *„Syn môj Absolón, syn môj, syn môj! Keby som ja mohol zomrieť namiesto teba, Absolón, syn môj, syn môj!“* V ten deň sa víťazstvo zmenilo na smútok, lebo ľud sa dopočul, že kráľ žiali za svojím synom. Vtedy vošiel ku kráľovi Joab a povedal: *„Dnes si potupil svojich sluhov, ktorí zachránili život tebe i všetkým tvojim blízkym. Teraz vidím, že keby bol Absolón nažive a my by sme boli dnes všetci mŕtvi, bolo by ti to po vôli. Preto teraz vstaň a priateľsky prehovor k svojim služobníkom! Lebo prisahám na Pána, ak nevyjdeš von, nezostane pri tebe ani jeden muž.“* Kráľ sa teda vzchopil a sadol si do brány. Vtedy k nemu prišiel všetok ľud.

DÁVIDOVI HRDINOVIA

Traja hrdinovia prenikli cez vojsko Filištíncov, načreli vody z betlehemskej studne a priniesli Dávidovi. On ju však vylial na obetu Pánovi. (2 Sam 23, 16)

Toto sú mená Dávidových hrdinov: prvý z troch bol Išbošet, ktorý pozdvihol svoju kopiju a naraz zabil osemsto nepriateľov. Po ňom nasledoval Eleazar, ktorý víťazne bojoval proti Filištíncom, až kým mu ruka neustala a neostala strnutá na meči. Po ňom bol Šama, syn Ageho. Keď sa raz Filištínci zhromaždili na šošovicovom poli a celý izraelský ľud pred nimi utekal, on sám sa postavil doprostred poľa, ubránil ho a nepriateľov pobil. Raz si Filištínci rozložili tábor pri Jeruzaleme a obsadili Betlehem. Dávid, ktorý prebýval s troma hrdinami v pevnosti, vyslovil túžbu: „Kto mi donesie vodu zo studne, ktorá je pri bráne Betlehema?“ Nato sa títo traja hrdinovia prebili cez vojsko Filištíncov, nabrali vodu zo studne pri bráne a priniesli ju Dávidovi. On ju však nechcel piť, ale vylial ju ako obetu Pánovi. Povedal: „Nech ma Pán chráni urobiť niečo také! Je to krv mužov, ktorí išli s nasadením vlastných životov.“ Všetkých Dávidových hrdinov bolo tridsaťsedem. Patril k nim aj Abíšaj, Joabov brat, ktorý pozdvihol svoju kopiju proti tristo mužom a všetkých ich premohol. Patril k nim aj Benaiáš, ktorý zabil dvoch moabských obrov a jedného egyptského hrdinu. Dávid sa však nespoliehal len na odvahu a statočnosť svojich hrdinov, ale skôr na pomoc, ktorá prichádza zhora. Svoje víťazné spevy preto nevenoval im, ale Pánovi:

„V súžení som vzýval Pána a Pán ma vypočul a vyslobodil.
Pán je môj záchranca, nebojím sa; čože by mi mohol človek urobiť?
Lepšie je dôverovať Pánovi, ako sa spoliehať na ľudí. Obkľúčili ma všetci pohania,
ale v mene Pánovom som ich porazil. Prudko dorážali na mňa, aby som padol, ale Pán ma zachytil.
Moja sila a môj chválospev je Pán, on sa stal mojim vysloboditeľom. Pánova pravica ma zdvihla.“

(Ž 118, 5-16)

DÁVIDOVO SČÍTANIE ĽUDU

A Pán zoslal mor na Izrael. Od Danu po Beeršebu zomrelo z ľudu sedemdesiattisíc mužov. (2 Sam 24, 15)

Boží hnev sa znova rozpálil proti Izraelitom, lebo ktosi pokúšal Dávida slovami: *„Choď, spočítaj Izrael a Júdu!“* Preto kráľ povedal Joabovi a veliteľom svojho vojska: *„Prejdite všetky kmene Izraela od Danu až po Beeršebu a spočítajte ľud, aby som vedel, aký je jeho počet.“* Ale Joab odpovedal: *„Nech Pán, tvoj Boh, rozmnoží ľud stonásobne a nech to môj pán a kráľ vidí na vlastné oči! Ale prečo chce môj pán urobiť túto vec?“* Aj ostatní velitelia namietali proti kráľovmu úmyslu, ale kráľovo slovo prevážilo. Joab teda odišiel aj s vojvodcami, aby vykonali sčítanie ľudu. Joab potom odovzdal kráľovi súpis: v Izraeli bolo osemstotisíc silných mužov schopných tasiť meč a Júdovcov bolo päťstotisíc bojovníkov. Keď bol ľud spočítaný, Dávidovi sa silne rozbúšilo srdce a povedal Pánovi: *„Ťažko som zhrešil tým, čo som urobil. Ale teraz, Pane, odpusť vinu svojmu služobníkovi, lebo som konal veľmi hlúpo.“* Keď Dávid ráno vstal, Pán oslovil proroka Gada: *„Choď a povedz Dávidovi: Toto hovorí Pán: Predkladám ti tri veci. Vyber si jednu z nich, ktorú na teba dopustím.“* Gad išiel k Dávidovi, oznámil mu to a povedal: *„Má prísť na tvoju krajinu trojročný hlad? Alebo chceš tri mesiace utekať pred svojimi nepriateľmi, ktorí ťa budú prenasledovať? Alebo má byť v tvojej krajine tri dni mor? Teraz si rozmysli, čo mám odpovedať tomu, ktorý ma poslal.“* Dávid povedal Gadovi: *„Som vo veľkej úzkosti. Padnime radšej do rúk Pána, lebo jeho milosrdenstvo je veľké, len nech nepadnem do rúk ľudí.“* Pán teda zoslal na Izrael mor. Keď Dávid videl anjela, ako zabíja ľud, povedal Pánovi: *„Ja som zhrešil, ja som spáchal zlo! Ale títo, ktorí sú ako ovečky, čo urobili? Nech sa tvoja ruka obráti proti mne a proti domu môjho otca!“* Keď anjel vystrel ruku nad Jeruzalem, aby ho vyhubil, Pán sa zľutoval a anjelovi, ktorý bil ľud, povedal: *„Dosť už, zadrž svoju ruku!“* Anjel sa vtedy nachádzal pri humne Jebuzejca Aravnu. V ten deň prišiel Gad k Dávidovi a povedal mu: *„Choď a postav Pánovi oltár na Aravnovom humne.“* Dávid teda išiel. Keď Aravna zistil, o čo ide, chcel dať kráľovi humno, vozy i býky darom. Ale Dávid mu odpovedal, že Pánovi nebude obetovať niečo, čo ho nič nestálo. Zaplatil mu päťdesiat šekelov striebra a vystaval tam Pánovi oltár.

POMAZANIE ŠALAMÚNA ZA KRÁĽA

Kňaz Sádok vzal zo stanu roh s olejom a Šalamúna pomazal. (1 Kr 1, 39)

Keď kráľ Dávid zostarol, jeho syn Adoniáš, syn Hagity, ktorý mal krásnu postavu a podľa veku nasledoval po Absolónovi, sa začal vyvyšovať. Zaobstaral si vozy, jazdcov a päťdesiat mužov, ktorí pred ním chodili ako pred kráľom. Na jeho stranu sa pridal Joab, syn Ceruje, a kňaz Abiatar. Ale kňaz Sádok, prorok Nátan a hrdinovia Dávidovho vojska s Adoniášom nedržali. Jedného dňa pozval Adoniáš všetkých svojich bratov, kráľových synov, a všetkých júdskych mužov, ktorí boli v kráľových službách, na hostinu. Svojho brata Šalamúna, proroka Nátana ani hrdinov svojho otca však nepozval. Nátan vtedy povedal Šalamúnovej matke Batšebe: *„Nepočula si, že sa Adoniáš, syn Hagity, stal kráľom, a náš pán Dávid o tom ani nevie? Preto prijmi moju radu a zachráň život sebe i svojmu synovi Šalamúnovi. Vyber sa ku kráľovi Dávidovi a povedz mu: ‚Či si sa ty, môj kráľovský pane, nezaprisahal svojej služobnici, že tvoj syn Šalamún bude po tebe kraľovať a on bude sedieť na tvojom tróne? Prečo sa teda stal kráľom Adoniáš?‘ A kým budeš hovoriť s kráľom, vstúpim za tebou aj ja a potvrdím tvoje slová.“* Batšeba teda vošla ku kráľovi, a kým s ním hovorila, prišiel prorok Nátan a potvrdil všetko, čo povedala. Kráľ sa znova zaprisahal: *„Ako žije Pán, tvoj syn Šalamún bude po mne kraľovať a dnes to aj vykonám.“* Potom Dávid zavolal kňaza Sádoka, proroka Nátana a veliteľa svojej telesnej stráže Benaiáša a povedal im: *„Vezmite so sebou sluhov svojho pána, posaďte môjho syna Šalamúna na moju mulicu a priveďte ho ku Gihonu. Tam nech ho kňaz Sádok a prorok Nátan pomažú za kráľa nad Izraelom. Dajte trúbiť na rohy a volajte: ‚Nech žije kráľ Šalamún!‘ On bude kraľovať namiesto mňa.“* Nato Benaiáš povedal: *„Amen. Ako bol Pán s Dávidom, tak nech je aj so Šalamúnom.“* Kňaz Sádok, prorok Nátan a Benaiáš teda zišli dolu, posadili Šalamúna na mulicu kráľa Dávida a zaviedli ho ku Gihonu. Kňaz Sádok vzal zo stanu roh s olejom a Šalamúna pomazal za kráľa. Potom zatrúbili na rohy a všetok ľud volal: *„Nech žije kráľ Šalamún!“* Celý zástup išiel za ním, ľudia jasali od radosti a krajina sa ozývala ich volaním.

CHVÁLOSPEVY KRÁĽA DÁVIDA

Nebesia rozprávajú o sláve Boha a obloha hlása dielo jeho rúk. (Žalm 19, 2)

Nebesia rozprávajú o sláve Boha a obloha hlása dielo jeho rúk. Deň dňu o tom podáva správu a noc noci to dáva na známosť. Nie sú to slová, nie je to reč, ktorú by nebolo počuť. Po celej zemi sa rozlieha ich hlas a ich slová znejú až po končiny sveta. Tam hore vybudoval stan pre slnko a ono z neho vychádza sťa ženích zo svojej komnaty; raduje sa ako bežec pred veľkými pretekmi. Na jednom kraji neba sa vynára a uberá sa k druhému. Pred jeho žiarou sa nič neukryje. Zákon Pánov je dokonalý, osviežuje dušu. Svedectvo Pánovo je hodnoverné, dáva múdrosť maličkým. Rozhodnutia Pánove sú správne, potešujú srdce. Prikázania Pánove sú jasné, osvecujú oči. Bázeň pred Pánom je úprimná, trvá naveky. Výroky Pánove sú pravdivé a všetky sú spravodlivé. Vzácnejšie sú než zlato, než veľký drahokam; sladšie sú než med, než medové kvapky z plástu. Tvoj služobník sa nimi necháva poučiť a kto ich zachováva, dostane hojnú odmenu. (Žalm 19, 1-12)

Prečo sa búria pohania? Prečo národy snujú plány daromné? Povstávajú pozemskí králi a vladári sa spolčujú proti Pánovi a proti jeho pomazanému: *„Rozbime ich okovy a ich jarmo zhoďme zo seba!“* Ten, čo na nebesiach prebýva, sa im vysmieva. Pán ich privedie na posmech. Raz na nich rozhorčene zavolá a svojím hnevom ich vydesí: *„Veď ja som ustanovil svojho kráľa na svojom svätom vrchu Sione!“* Zvestujem Pánovo rozhodnutie: Pán mi povedal: *„Ty si môj syn. Ja som ťa dnes splodil. Žiadaj si odo mňa a dám ti do dedičstva národy a do vlastníctva celú zem.“* (Žalm 2, 1-8)

DÁVIDOVA KAJÚCNOSŤ

Zmiluj sa, Bože, nado mnou pre svoje veľké milosrdenstvo. (Žalm 51, 3)

Zmiluj sa, Bože, nado mnou pre svoje milosrdenstvo a pre svoje veľké zľutovanie znič moju neprávosť. Úplne zmy zo mňa moju vinu a očisť ma od hriechu. Vedomý som si svojej neprávosti a svoj hriech mám stále pred sebou. Proti tebe, proti tebe samému som sa prehrešil a urobil som, čo je v tvojich očiach zlé, aby si sa ukázal spravodlivý vo svojom výroku a nestranný vo svojom súde. Naozaj som sa v neprávosti narodil a hriešneho ma počala moja mať. Ty naozaj máš záľubu v srdci úprimnom a v samote mi múdrosť zjavuješ. Pokrop ma yzopom a zasa budem čistý, umy ma a budem belší ako sneh. Daj, aby som počul radosť a veselosť, a zaplesajú kosti, ktoré si rozdrvil. Odvráť svoju tvár od mojich hriechov a zotri všetky moje viny. Bože, stvor vo mne srdce čisté a v mojom vnútri obnov ducha pevného. Neodvrhuj ma spred svojej tváre a neodnímaj mi svojho ducha svätého. Navráť mi radosť z tvojej spásy a posilni ma duchom veľkej ochoty. Poučím blúdiacich o tvojich cestách a hriešnici sa k tebe obrátia. Bože, Boh mojej spásy, zbav ma škvrny krvipreliatia a môj jazyk zajasá nad tvojou spravodlivosťou. Pane, otvor moje pery a moje ústa budú ohlasovať tvoju slávu. Veď ty nemáš záľubu v obete, ani žertvu neprijmeš odo mňa. Obetou Bohu milou je duch skrúšený; Bože, ty nepohŕdaš srdcom skrúšeným a poníženým. Buď dobrotivý, Pane, a milosrdný voči Sionu, vybuduj múry Jeruzalema. Potom prijmeš náležité obety, obetné dary a žertvy, potom položia na tvoj oltár obetné zvieratá. (Žalm 51)

DÁVIDOVE PROSEBNÉ ŽALMY

Ak Pán nestavia dom, márne sa namáhajú tí, čo ho stavajú. (Žalm 127,1)

Ak Pán nestavia dom, márne sa namáhajú tí, čo ho stavajú. Ak Pán nestráži mesto, nadarmo bdejú jeho strážcovia. Zbytočne vstávate pred svitaním a líhate si neskoro v noci, vy, čo jete ťažko zarobený chlieb. Lebo on dáva svojim miláčikom spánok. (Žalm 127,1-2)

Pane, ako mnoho je tých, čo ma sužujú! Mnohí povstávajú proti mne. Mnohí o mne hovoria: „Niet pre neho spásy v jeho Bohu.“ Ale ty, Pane, si môj ochranca, moja sláva, čo mi hlavu vztyčuje. Hlasne som volal k Pánovi a on mi odpovedal zo svojho svätého vrchu. A ja som sa uložil na odpočinok a usnul som, prebudil som sa, lebo Pán ma udržuje. Nebudem sa báť tisícov ľudí, čo ma obkľučujú. Povstaň, Pane, zachráň ma, Bože môj. Veď ty si udrel mojich nepriateľov po tvári a hriešnikom si zuby vylámal. Pane, ty si naša spása. Na tvoj ľud nech zostúpi tvoje požehnanie. (Žalm 3, 2-9)

Pán je moje svetlo a moja spása, koho sa mám báť? Pán je ochranca môjho života, pred kým sa mám strachovať? Keď sa približujú ku mne zločinci a chcú mi zničiť telo, vtedy mnohí utláčatelia a nepriatelia strácajú silu a padajú. Aj keby sa proti mne postavili šíky, moje srdce sa nezľakne. Aj keby proti mne vzbĺkol boj, zotrvám v dôvere. O jedno prosím Pána a po tom túžim, aby som prebýval v dome Pánovom po všetky dni svojho života, aby som pociťoval nehu Pánovu a chrám jeho navštevoval. A on ma vo svojom stane schová v deň nešťastia, ukryje ma v skrýši svojho príbytku a postaví ma vysoko na skalu. (Žalm 27, 1-5)

DÁVIDOV ĎAKOVNÝ ŽALM

Dobroreč, duša moja, Pánovi a celé moje vnútro jeho menu svätému. (Žalm 103, 1)

Dobroreč, duša moja, Pánovi a celé moje vnútro jeho menu svätému. Dobroreč, duša moja, Pánovi a nezabúdaj na jeho dobrodenia. Veď on ti odpúšťa všetky neprávosti, on lieči všetky tvoje neduhy; On vykupuje tvoj život zo záhuby, On ťa venčí milosrdenstvom a milosťou, On naplňuje dobrodeniami tvoje roky, preto sa ti mladosť obnovuje ako orlovi. Pán preukazuje milosrdenstvo a právo všetkým, ktorí trpia krivdu. Oznámil svoje cesty Mojžišovi, synom izraelským úmysly svoje. Milostivý a milosrdný je Pán, zhovievavý a dobrotivý nesmierne. Nevyčíta nám ustavične naše chyby, ani sa nehnevá naveky. Nezaobchodí s nami podľa našich hriechov, ani nám neodpláca podľa našich neprávostí. Lebo ako vysoko je nebo od zeme, také veľké je jeho zľutovanie voči tým, čo sa ho boja. Ako je vzdialený východ od západu, tak vzďaľuje od nás našu neprávosť. Ako sa otec zmilúva nad deťmi, tak sa Pán zmilúva nad tými, čo sa ho boja. Veď on dobre vie, z čoho sme stvorení, pamätá, že sme iba prach. Ako tráva sú dni človeka, odkvitá sťa poľný kvet. Ledva ho vietor oveje, už ho niet, nezostane po ňom ani stopa. No milosrdenstvo Pánovo je od večnosti až na večnosť voči tým, čo sa ho boja, a jeho spravodlivosť chráni ich detné deti, tie, čo zachovávajú jeho zmluvu, čo pamätajú na jeho prikázania a plnia ich. Pán si pripravil trón v nebesiach; kraľuje a panuje nad všetkými. Dobrorečte Pánovi, všetci jeho anjeli, udatní hrdinovia, čo počúvate na jeho slová a plníte jeho príkazy. Dobrorečte Pánovi, všetky jeho zástupy, jeho služobníci, čo jeho vôľu plníte. Dobrorečte Pánovi, všetky jeho diela, všade, kde on panuje. Dobroreč, duša moja, Pánovi. (Žalm 103)

ŠALAMÚNOV ROZSUDOK

Nato sa ozval kráľ a povedal: *„Dajte tamtej živé dieťa a nezabíjajte ho, ona je jeho matkou.“* (1 Kr 3, 27)

Keď sa blížili dni Dávidovej smrti, dal svojmu synovi Šalamúnovi tieto príkazy: *„Ja idem cestou, ktorou ide celý svet. Buď silný a vzmuž sa! Zachovávaj, čo žiada Pán, tvoj Boh, a kráčaj po jeho cestách.“* Potom sa Dávid uložil k svojim otcom a pochovali ho v Dávidovom meste. V noci sa Pán zjavil Šalamúnovi vo sne a povedal mu: *„Žiadaj si, čo ti mám dať!“* Šalamún odpovedal: *„Pane, môj Bože, ty si ustanovil svojho služobníka za kráľa namiesto môjho otca Dávida. Ale ja som mladý a neviem, ako si počať. Daj teda svojmu služobníkovi srdce pozorné, aby spravoval tvoj ľud a rozlišoval medzi dobrým a zlým.“* Pánovi sa páčilo, že si Šalamún žiadal práve toto. Preto mu povedal: *„Pretože si žiadal toto a nežiadal si pre seba dlhý vek, ani bohatstvo, ani život svojich nepriateľov, ale žiadal si múdrosť, aby si pochopil právo, urobím podľa tvojej vôle: Dám ti srdce múdre a chápavé, takže tebe podobného nebolo pred tebou a nebude ani po tebe. Ale dám ti aj to, čo si nežiadal – bohatstvo i slávu –, takže ti po všetky tvoje dni nebude medzi kráľmi nikoho podobného. A ak budeš kráčať po mojich cestách, dám ti aj dlhý vek.“* V tom čase prišli ku kráľovi dve ženy a predstúpili pred neho. Jedna z nich povedala: *„Prosím, môj pane, ja a táto žena bývame v tom istom dome. Obidve sme porodili. V noci však syn tejto ženy zomrel, lebo ho priľahla. Uprostred noci vstala, kým tvoja služobnica spala, vzala môjho syna a položila si ho k sebe. Svojho mŕtveho syna však položila ku mne. Keď som ráno vstala, aby som dieťa nadojčila, videla som, že je mŕtve. Keď som si ho však za svetla lepšie pozrela, zistila som, že to nie je môj syn.“* Ale druhá žena namietala: *„Nie, naopak, živý je môj syn a mŕtvy je tvoj!“* A tá prvá zasa vravela: *„Nie, mŕtvy je tvoj a môj žije!“* Takto sa hádali pred kráľom. Tu Šalamún prikázal: *„Prineste meč!“* Keď priniesli meč, kráľ povedal: *„Pretnite živé dieťa na dvoje a dajte polovicu jednej a polovicu druhej!“* Nato žena, ktorej syn bol živý, prehovorila ku kráľovi, lebo sa v nej pohlo súcitné srdce k vlastnému dieťaťu: *„Prosím, môj pane, dajte jej živé dieťa, len ho nezabíjajte!“* Druhá však vravela: *„Nech nie je ani moje, ani tvoje. Pretnite ho!“* Vtedy kráľ rozhodol: *„Dajte tej prvej živé dieťa a nezabíjajte ho, ona je jeho matkou.“* Keď sa celý Izrael dopočul o rozsudku, ktorý kráľ vyniesol, pocítili pred kráľom bázeň, lebo pochopili, že je v ňom Božia múdrosť pri vysluhovaní práva.

STAVBA ŠALAMÚNOVHO CHRÁMU

Vtedy Pán oslovil Šalamúna: *„O tomto dome, ktorý mi staviaš, vedz: Ak budeš kráčať podľa mojich prikázaní, budem bývať uprostred synov Izraela.“* (1 Kr 11-13)

Najväčším Šalamúnovým dielom bol chrám na vrchu Moria pri Jeruzaleme, ktorý začali stavať v štvrtom roku jeho panovania. Vtedy Pán oslovil Šalamúna: *„O tomto dome, ktorý mi staviaš, vedz: Ak budeš kráčať podľa mojich prikázaní, plniť moje ustanovenia a budeš sa podľa nich riadiť, splním svoje prisľúbenia, ktoré som dal tvojmu otcovi Dávidovi. Budem bývať uprostred synov Izraela a neopustím svoj izraelský ľud.“* Na stavbe pracovalo sedemdesiattisíc nosičov bremien a osemdesiattisíc kamenárov, ďalej tridsaťtisíc tých, čo rúbali v Libanone cédre a jedle a tritisíctristo dozorcov. Steny chrámu boli zvnútra obložené cédrovými doskami, do ktorých boli vyrezávané podoby cherubínov a iné ozdoby. Podlaha a nižšie okraje steny boli obložené zlatými klincami, ba aj cédrové drevo bolo potiahnuté najjemnejším zlatom. Chrám pozostával z troch častí: z veľsvätyne s Pánovou archou a dvoma cherubínmi, kde mohol vstúpiť iba veľkňaz a to len raz za rok. Zo svätyne, v ktorej bolo desať zlatých sedemramenných svietnikov, zlatý stôl pre posvätné chleby a oltár na zapaľovanie kadidla. Potom bola predsieň, z ktorej sa vchádzalo do svätyne. Okolo chrámu bol dvor pre kňazov a levitov, na ktorom boli prinášané zápalné obete. A za ním druhý dvor pre ľud. Stavba chrámu trvala sedem rokov. Potom Šalamún zhromaždil starších Izraela a kniežatá ľudu, aby zniesli Pánovu archu zmluvy zo Siona do nového chrámu. Kráľ Šalamún a s ním celé zhromaždenie Izraelitov obetovali toľko oviec a hovädzieho dobytka, že ich pre množstvo nebolo možné spočítať. Keď kňazi vniesli archu zmluvy do svätyne, Pánov dom naplnil oblak. Vtedy Šalamún povedal*: „Či naozaj bude bývať Boh na zemi? Veď nebesia nebies ťa nemôžu obsiahnuť, o koľko menej potom tento dom, ktorý som postavil. Ale pohliadni na modlitbu svojho sluhu a na jeho prosby.“* Keď Šalamún dokončil svoju modlitbu, spadol oheň z neba a obetu strávil. Potom sa kráľovi zjavil Pán a povedal: *„Vypočul som tvoju modlitbu a prosbu. Posvätil som tento dom, moje oči a moje srdce tam budú neprestajne.“*

KRÁĽOVNÁ ZO SÁBY U ŠALAMÚNA

Potom dala kráľovi stodvadsať hrivien zlata a veľké množstvo voňaviek a drahokamov. (1 Kr 10, 10)

Keď kráľovná zo Sáby počula chýr o Šalamúnovi, išla ho skúšať hádankami. S veľkým sprievodom prišla do Jeruzalema. Ťavy niesli voňavky, veľké množstvo zlata a drahokamy. Prišla k Šalamúnovi a povedala mu všetko, čo mala na srdci. A Šalamún jej dal odpoveď na všetky jej otázky. Pred kráľom nebolo nič také skryté, aby jej nebol odpovedal. Keď kráľovná zo Sáby videla celú Šalamúnovu múdrosť aj dom, ktorý postavil, jedlá na jeho stole, množstvo jeho sluhov, ich rúcha ako aj obety, ktoré obetoval v Pánovom dome, veľmi sa divila a povedala kráľovi: *„Je pravda, čo som počula vo svojej krajine o tebe a o tvojej múdrosti. Neverila som tým, ktorí mi to hovorili, a preto som prišla. Teraz som na vlastné oči videla a presvedčila som sa, že mi nepovedali ani polovicu, lebo tvoja múdrosť a tvoje diela sú väčšie ako to, čo som o tebe počula. Požehnaný je tvoj ľud a požehnaní sú tvoji dvorania, ktorí stále stoja pred tebou a počúvajú tvoju múdrosť. Požehnaný nech je Pán, tvoj Boh, ktorému si sa zaľúbil, že ťa posadil na izraelský trón. Pretože Pán si zamiloval Izrael naveky, ustanovil ťa za kráľa, aby si konal právo a spravodlivosť.“* Potom dala kráľovi stodvadsať hrivien zlata a veľké množstvo voňaviek a drahokamov. A kráľ Šalamún dal kráľovnej zo Sáby všetko, čo chcela, okrem toho, čo jej dal ako kráľovský dar. Hoci Šalamún vzbudil u kráľov veľký obdiv, nebol to on, na kom sa dokonale naplnili slová vtedy rozšíreného žalmu: *„Bože, daj kráľovi svoju spravodlivosť a svoje právo kráľovmu synovi, aby súdil tvoj ľud podľa práva a tvojich chudobných spravodlivo. Žiť bude ako slnko a mesiac od pokolenia po pokolenie. A bude panovať od mora až k moru a od rieky (Eufrat) až na kraj zeme. Králi Tarsisu a ostrovov mu prinesú dary, králi Arabov aj zo Sáby mu dajú dane. Budú sa mu klaňať všetci králi sveta, slúžiť mu budú všetky národy. Jeho meno bude požehnané naveky a ako slnko bude svietiť. On bude požehnaním národov, zvelebovať ho bude celý svet.“* (Žalm 71)

SVÄTÁ LÁSKA

Pod mojou hlavou jeho ľavica a jeho pravica ma ľúbezne privíňa. (Pies 2, 6)

„Aký si krásny, milý môj, aký si pôvabný. Som lúčny kvietok, ľalia v údolí.“ „Ako ľalia medzi tŕním je moja priateľka medzi dievčatami.“ „Pod mojou hlavou je jeho ľavica a jeho pravica ma ľúbezne privíňa.“

Môj milý mi hovorí: „Povstaň, ponáhľaj sa priateľka moja, holubica moja, kráska moja, príď! Lebo zima sa už pominula, dážď prestal, pominul! Kvet je už vidieť, nadišiel čas orezania (vinnej révy).

Hrdličku počuť v našom kraji. Figovník zreje, kvet viniča vonia. Povstaň, priateľka moja, kráska moja vyjdi!“ Môj milý je môj a ja som jeho, toho, ktorý sa kochá medzi ľaliami.

Hľadala som toho, ktorého miluje moja duša, ale nenašla som ho. Našli ma noční strážcovia a pýtala som sa: „Nevideli ste toho, ktorého moja duša miluje?“

Sotva som od nich odišla, našla som, koho moja duša miluje. Uchopila som ho pevne a nepustila. Ktože je tá, čo vychádza sťa zornica, krásna ako mesiac, jasná ako slnko, hrozná ako šíky vojska?

Celá si krásna, priateľka moja, a škvrny na tebe niet. Zostúp nevesta z Libanonu, zostúp z Libanonu! Budeš korunovaná. Tečúcim medom sú tvoje pery, nevesta, med a mlieko je pod tvojím jazykom, vôňa tvojich šiat je ako vôňa kadidla. Si zamknutou záhradou, sestra moja. Si prameňom v záhrade, si prameňom živých vôd.

Môj milý odišiel. Zaprisahám vás, dcéry jeruzalemské, ak nájdete môjho milého, povedzte mu, že hyniem láskou! Čím predčí tvoj milý všetkých milých, žena najkrajšia? Čím predčí tvoj milý všetkých milých, že nás tak zaprisahávaš? Môj milý je jediný z tisícich. Jeho hlava je rýdze zlato, jeho oči sú ako holúbätá nad bystrinami vôd, jeho pery sú ako ľalie, jeho ústa sú presladké a všetko na ňom je pôvabné. Taký je môj milý, dcéry jeruzalemské!

Pritlač si ma na srdce ako pečatný prsteň, ako prsteň na svoje rameno! Lebo láska je mocná ako smrť a vášeň lásky silná ako peklo. Jej žiar je žiarom ohňa, plameňov. Ani množstvo vody nemá takú silu, aby lásku uhasili. Ty, ktorá bývaš v záhradách, daj mi počuť svoj hlas!

ŠALAMÚNOVA MODLOSLUŽBA

Keď bol Šalamún starý, ženy zviedli jeho srdce za cudzími bohmi. (1 Kr 11, 4)

Kráľ Šalamún nevytrval na pravej ceste. Zamiloval si cudzie ženy, ktoré Pán izraelským mužom zakázal brať si za manželky. Pripútal sa k nim celou vášňou a ony odvrátili jeho srdce od Boha. Keď zostarol, jeho srdce sa tak odklonilo, že uctieval cudzích bohov. Uctieval Aštartu, bohyňu Sidončanov, Milkom (Molocha), ohavnosť Amončanov, i Kamoša, modlu Moabčanov. Šalamún robil to, čo sa Pánovi nepáčilo. Z lásky k ženám cudzinkám prinášal spolu s nimi ich bohom kadidlo a obety. Modlám vystaval aj svätyne na hore naproti Jeruzalemu. Pán sa na Šalamúna rozhneval, lebo jeho myseľ sa odvrátila od Pána, Boha Izraela, ktorý ho ustanovil za kráľa, dvakrát sa mu zjavil a dal mu poznanie i múdrosť. Pán mu povedal: *„Pretože si tak hlboko klesol, že si nedbal na moju zmluvu a moje prikázania, odtrhnem od teba kráľovstvo a dám ho tvojmu služobníkovi. Pre tvojho otca Dávida to však neurobím počas tvojho života, ale kráľovstvo vytrhnem z rúk tvojho syna. Neodoberiem mu celé kráľovstvo; tvojmu synovi ponechám jeden kmeň kvôli môjmu služobníkovi Dávidovi a kvôli Jeruzalemu, ktorý som si vyvolil.“* V tom čase išiel z Jeruzalema Jeroboam, silný a udatný muž, ktorého Šalamún ustanovil za dozorcu nad všetkými prácami v Jozefovom dome. Stretol ho prorok Achiáš, ktorý bol oblečený v novom plášti. Na poli boli vtedy sami. Vtom Achiáš chytil nový plášť, ktorý mal na sebe, roztrhol ho na dvanásť kusov a povedal Jeroboamovi: *„Vezmi si desať kusov, lebo toto hovorí Pán, Boh Izraela: ‚Hľa, vytrhnem kráľovstvo zo Šalamúnovej ruky, lebo ma opustil a uctieva cudzích bohov. Nestane sa tak však, kým on žije, kvôli Dávidovi, môjmu služobníkovi. Vezmem kráľovstvo z rúk jeho syna a tebe z neho dám desať kmeňov. Júdov kmeň mu však zostane kvôli môjmu služobníkovi Dávidovi a kvôli Jeruzalemu, ktorý som si vyvolil. Preto ak budeš zachovávať všetko, čo ti prikážem, budem s tebou a postavím ti trvalý dom. A Dávidovo potomstvo budem pre toto pokorovať, ale nie navždy.‘“* Keď sa Šalamún dozvedel, že jeho synovi má z dvanástich kmeňov zostať iba Júda a malý kmeň Benjamín a ostatné majú pripadnúť Jeroboamovi, chcel Jeroboama zabiť. Ale Jeroboam ušiel do Egypta.

ROZDELENIE RÍŠE

Keď sa celý Izrael dopočul, že sa Jeroboam vrátil, ustanovili ho za kráľa nad celým Izraelom. K Dávidovmu domu sa nepridal nik, okrem kmeňa Júdovho. (1 Kr 12, 20)

Šalamún sa uložil k svojim otcom a pochovali ho v meste jeho otca Dávida. Namiesto neho sa stal kráľom jeho syn Roboam. Roboam prišiel do Sichemu, kde sa zhromaždil celý Izrael, aby ho ustanovili za kráľa. Keď sa Jeroboam dopočul o Šalamúnovej smrti, vrátil sa z Egypta. Jeho prívrženci sa zoskupili okolo neho a spolu so zástupcami celého Izraela išli k Roboamovi. Povedali mu: *„Tvoj otec na nás položil ťažké jarmo. Uľahči nám ho a budeme ti slúžiť!“* Roboam im odvetil: *„Odíďte a o tri dni sa ku mne vráťte.“* Kráľ Roboam sa radil so staršími, ktorí slúžili už jeho otcovi, a pýtal sa ich: „Akú odpoveď mi radíte dať tomuto ľudu?“ Povedali mu: *„Ak dnes vyhovieš tomuto ľudu, ak im budeš chcieť slúžiť a prehovoríš k nim priateľsky, budú ti slúžiť po všetky dni.“* Ale Roboam nedbal na radu starších. Povolal mladíkov, ktorí s ním vyrastali, a tí mu poradili, aby povedal: *„Môj malíček je hrubší ako pás môjho otca. Áno, môj otec na vás uvalil ťažké jarmo, ale ja k vášmu jarmu ešte pridám. Môj otec vás šľahal bičmi, ja vás však budem šľahať korbáčmi s ostňami.“* Keď na tretí deň prišiel všetok ľud k Roboamovi, odpovedal im tak, ako mu poradili mladíci. Keď ľud videl, že kráľ nechce splniť ich prosbu, zvolal: *„Čo nás po Dávidovi a po jeho potomstve? Izrael, vráť sa do svojich stanov! Teraz sa ty, Roboam, staraj o svoj vlastný dom!“* Izraeliti odišli do svojich domovov a Roboama sa pridŕžali len tí, čo bývali v júdskych mestách. Roboam narýchlo sadol do voza a utiekol do Jeruzalema. Zanedlho sa celý Izrael dozvedel, že Jeroboam sa vrátil. Zavolali ho na zhromaždenie a ustanovili ho za kráľa nad celým Izraelom. K Dávidovmu domu sa nepridal nikto okrem kmeňa Júdu a Benjamína. Jeroboam potom opevnil Sichem a sídlil tam. Dal zhotoviť dve zlaté teľatá a povedal ľudu: *„Nechoďte už do Jeruzalema! Hľa, tvoji bohovia, Izrael, ktorí ťa vyviedli z Egypta!“* Jedno teľa postavil v Beteli a druhé v Dane. Urobil to preto, lebo sa bál, že ak ľud bude chodiť obetovať do Jeruzalema do Pánovho chrámu, srdcom sa opäť prikloní k Roboamovi. Potom na výšinách postavil svätyne a za kňazov ustanovil ľudí z ľudu, ktorí neboli levitmi.

PROROKA ELIÁŠA ŽIVIA KRKAVCE

Eliáš odišiel k potoku Karit oproti Jordánu a krkavce mu prinášali chlieb a mäso. (1 Kr 17, 5-6)

Jeroboama a jeho dom stihol Boží hnev. Na Pánov pokyn prišiel Boží muž z Júdska do Betelu, kde stálo zlaté teľa, a zvolal proti oltáru: *„Oltár! Oltár! Toto hovorí Pán: Dávidovmu domu sa narodí syn menom Joziáš a na tebe bude obetovať kňazov výšin, ktorí na tebe zapaľujú kadidlo. Aj ľudské kosti budú na tebe páliť!“* Na znamenie, že skrze neho hovoril Pán, sa oltár roztrhol a popol z neho sa rozptýlil. Zanedlho nato ochorel Jeroboamov syn Abiáš. Jeroboamova manželka sa preobliekla, aby ju nepoznali, a išla k prorokovi Achiášovi opýtať sa, čo bude s chlapcom. Prorok jej však povedal: *„Som k tebe poslaný s nepríjemnou správou. Choď a povedz Jeroboamovi: Pretože si nezachovával moje prikázania a urobil si si cudzích bohov, privediem na tvoj dom nešťastie. Vyhubím tvoj rod, ako sa vymetá hnoj, až nič nezostane. Tých z tvojho rodu, ktorí zomrú v meste, zožerú psy; tých, ktorí zomrú na poli, zožerie nebeské vtáctvo. Pán bude biť Izrael, až sa bude klátiť ako trstina vo vode. Vytrhne Izraelitov z tejto dobrej zeme a roztrúsi ich za rieku (Eufrat), pretože si urobili modly a vyvolal Pánov hnev.“* Neskôr izraelský kráľ Achab robil to, čo bolo v Pánových očiach zlé – horšie než všetci pred ním. Nestačilo mu, že kráčal v Jeroboamových hriechoch, ale vzal si za manželku Jezabel, dcéru sidonského kráľa, slúžil Bálovi a klaňal sa mu. Vtedy povstal prorok Eliáš, prišiel k Achabovi a povedal: *„Ako žije Pán, Boh Izraela, v ktorého službe stojím, v týchto rokoch nebude rosa ani dážď, iba ak na moje slovo!“* Pán potom Eliášovi povedal: *„Odíď odtiaľto na východ a skry sa pri potoku Kerit, ktorý je naproti Jordánu. Z potoka budeš piť a krkavcom som prikázal, aby ťa sýtili.“* Eliáš urobil podľa Pánovho slova. Krkavce mu ráno i večer prinášali chlieb a mäso a pil z potoka. Aj Júdsko robilo zlé veci pred Pánom: stavali posvätné stĺpy a oltáre nepravým bohom. Obe ríše boli Pánovi neverné a prišiel na ne Boží trest, lebo opakovane odpadali od viery ako kedysi ich otcovia na púšti.

SAREPTSKÁ VDOVA

Pán vyslyšal Eliášov hlas a chlapcovi sa vrátil do tela život. (1 Kr 17, 22)

Po istom čase potok vyschol, lebo v krajine nepršalo. Vtedy Pán povedal Eliášovi: *„Vstaň a choď do Sarepty, ktorá je pri Sidone, a usaď sa tam, lebo som tam prikázal istej vdove, aby ťa živila!“* Eliáš teda vstal a odišiel do Sarepty. Keď prichádzal k mestskej bráne, bola tam práve akási vdova, ktorá zbierala drevo. A zavolal na ňu: *„Prines mi v nádobe trochu vody, aby som sa napil.“* Keď mu išla načrieť, zavolal za ňou: *„Dones mi, prosím, aj kúsok chleba!“* Ona mu odpovedala: *„Ako žije Pán, tvoj Boh, nemám chlieb. Mám iba za priehrštie múky v hrnci a trochu oleja v krčahu. Práve zbieram trochu dreva, potom pôjdem a pripravím to sebe a svojmu synovi. Keď to zjeme, potom už môžeme zomrieť.“* Eliáš jej povedal: *„Neboj sa. Choď a urob, ako hovoríš, lenže najprv z toho priprav malý chlebík pre mňa a dones mi ho! Sebe a svojmu synovi pripravíš neskôr. Lebo toto hovorí Pán, Boh Izraela: ‚Múky z hrnca neubudne a z krčaha nebude chýbať olej až do dňa, keď Pán dá padať na zem dážď.‘“* Žena išla a urobila podľa Eliášovho slova. A jedla ona, on i jej dom, a od toho dňa múky z hrnca neubudlo a v krčahu nechýbal olej podľa Pánovho slova, ktoré povedal prostredníctvom Eliáša. Po týchto udalostiach ochorel syn tej ženy a choroba sa mu tak veľmi zhoršila, že už prestal dýchať. Vtedy sa vdova rozhnevala na Eliáša a povedala: „*Čo ja mám s tebou, muž Boží? Prišiel si mi pripomenúť môj hriech, aby si tak usmrtil môjho syna?!“* Eliáš jej povedal: *„Daj mi svojho syna!“* Potom jej ho vzal z lona a vyniesol ho do hornej izby, v ktorej býval, uložil ho na svoje lôžko a takto volal k Pánovi: *„Pane, Bože môj, chceš aj ženu, u ktorej som hosťom, urobiť nešťastnou a jej synovi vziať život?“* Potom sa tri razy vystrel nad chlapca a volal k Pánovi: *„Pane, môj Bože, nech sa, prosím, vráti život do tela tohto chlapca!“* A Pán vyslyšal Eliášov hlas a do tela chlapca sa vrátil život. Potom Eliáš vzal chlapca, zniesol ho z hornej izby dole, odovzdal ho jeho matke a povedal jej: *„Pozri, tvoj syn žije!“* Žena vravela Eliášovi: *„Teraz už viem, že si Boží muž.“* Tak Pán bohato odmenil ženu za jej pohostinnosť, ktorú preukázala jeho služobníkovi. Kvôli nemu jej dal pokrm i nápoj a vzkriesil jej mŕtveho syna.

ELIÁŠ DAL POBIŤ BÁLOVÝCH KŇAZOV

A Eliáš povedal: *„Pochytajte Bálových kňazov, nech z nich neujde ani jeden.“* Pochytali ich a Eliáš ich dal zaviesť k potoku Kišon a tam ich dal pobiť. (1 Kr 18, 40)

Keď nepršalo tri roky a šesť mesiacov, Pán povedal Eliášovi: *„Choď, ukáž sa kráľovi Achabovi, lebo chcem zoslať dážď na zem.“* Eliáš sa hneď vydal na cestu. Keď Achab uvidel proroka, spýtal sa ho: *„Si to ty, kto zapríčinil všetko nešťastie Izraela?“* A prorok odpovedal: *„Ja som nezapríčinil nešťastie Izraela, ale ty a dom tvojho otca, lebo ste opustili Pánove príkazy a išli ste za nepravými bohmi (modlami). Teraz však daj zvolať a pošli ku mne celý izraelský ľud na vrch Karmel, aj štyristopäťdesiat Bálových kňazov.“* A keď sa zhromaždil celý ľud, Eliáš im povedal: *„Dokedy budete krívať na dve strany? Ak je Pán Bohom, choďte za ním, ak Bál, choďte za týmto! Nech nám dajú dvoch býkov. Oni nech si vyberú jedného, nech ho rozrežú na kusy, položia na drevo, ale oheň nech nezakladajú. Potom ja pripravím druhého býka, položím ho na drevo a tiež nepodložím pod ním oheň. Potom vzývajte vy svojho Bála a ja budem vzývať meno Pánovo. A Boh, ktorý zošle oheň z neba na znak toho, že nás vypočul, ten nech je Bohom.“* Všetok ľud na to odpovedal: *„Je to veľmi dobrý návrh!“* Bálovi kňazi si teda vybrali býka, pripravili ho a od rána až do poludnia vzývali Bálovo meno: *„Bál, vyslyš nás!“* Ale odpoveď nebolo počuť. A oni skákali a tancovali okolo oltára. Napoludnie sa im Eliáš posmieval: *„Kričte hlasnejšie, je predsa boh! Snáď s niekým rozpráva, alebo sa utiahol, alebo odcestoval, alebo azda spí.“* Kričali teda ešte viac, potom sa podľa svojho zvyku rezali mečmi a bodali oštepmi, až boli všetci skrvavení. Prešlo aj poludnie a nikto nevypočul ich krik. Tu Eliáš vzal dvanásť kameňov, postavil z nich oltár, poukladal drevo, rozrezal býka a položil ho na oltár. Okolo oltára urobil jarček a obeť dal poliať vodou, takže voda tiekla okolo oltára a naplnila jarček. A Eliáš sa modlil: *„Pane, ukáž, že ty si Boh v Izraeli, ja som tvoj služobník a že som toto všetko urobil na tvoje slovo!“* Vtom spadol z neba oheň a spálil obetu, drevo, kamene, zem a aj vodu, ktorá bola v jarčeku. Keď to všetok ľud uvidel, padol na tvár a hovoril: *„Pán je ten Boh!“* Nato im Eliáš povedal: *„Pochytajte Bálových kňazov, nech z nich neujde ani jeden.“* Keď ich pochytali, dal ich Eliáš zaviesť k potoku Kišon a tam ich dal pobiť.

ELIÁŠ NA VRCHU HOREB

Eliáš si zahalil tvár plášťom, vyšiel a zastal pri vchode do jaskyne. Vtom k nemu prehovoril akýsi hlas a pýtal sa: *„Čo tu robíš, Eliáš?“* (1 Kr 19, 13)

Keď Jezabel počula, že Eliáš dal pobiť Bálových kňazov, poslala k nemu posla s odkazom: *„Nech ma bohovia potrestajú, ak zajtra o takomto čase neurobím s tvojím životom to, čo sa stalo so životom hociktorého z nich.“* Eliáš sa naľakal a ušiel na púšť. Sadol si pod borievku a chcel zomrieť. Potom si ľahol a zaspal. Vtom sa ho dotkol anjel a povedal mu: *„Vezmi a jedz!“* Pozrel sa a pri hlave mal chlebík a krčah vody. Jedol teda, napil sa a opäť zaspal. Tu opäť prišiel Pánov anjel, dotkol sa ho a povedal: *„Vstaň a jedz, lebo máš pred sebou dlhú cestu!“* Vstal teda, najedol a napil sa a išiel štyridsať dní a štyridsať nocí až k Božiemu vrchu Horeb. Tam vošiel do jaskyne a prenocoval v nej. Tu ho oslovil Pán a spýtal sa ho: *„Čo tu robíš, Eliáš?“* On odpovedal: *„Som plný horlivosti za Pána, Boha zástupov! Veď synovia Izraela opustili tvoju zmluvu, tvoje oltáre zbúrali a tvojich prorokov pobili mečom. Ostal som len ja sám, za mojím životom však sliedia, chcú mi ho vziať.“* A hlas mu povedal: *„Vyjdi a postav sa na vrchu pred Pána!“* A Pán skutočne prichádzal. Pred ním išiel veľký a prudký vietor, ktorý trhá vrchy a láme skaly. Ale Pán v tom vetre nebol. A po vetre bolo zemetrasenie, ale Pán v zemetrasení nebol. Po zemetrasení bol oheň. Ale Pán v ohni nebol. A po ohni bol šelest tichého vánku a v ňom bol Pán. V posvätnej bázni si Eliáš zahalil tvár plášťom, vyšiel a zastal pri vchode do jaskyne. Vtom prehovoril k nemu hlas a pýtal sa: *„Čo tu robíš, Eliáš?“* Eliáš odpovedal ako predtým. A Pán mu povedal: *„Choď a vráť sa svojou cestou po púšti do Damasku, a keď tam dôjdeš, pomaž Jehua za kráľa nad Izraelom. A Elizea pomaž za proroka namiesto seba.“* A tak Eliáš odišiel a našiel Elizea, ako oral s dvanástimi záprahmi volov. Eliáš prišiel k nemu a hodil na neho svoj plášť. A Elizeus hneď zanechal voly, bežal za Eliášom a povedal: *„Prosím, dovoľ, aby som smel pobozkať svojho otca a matku, a potom pôjdem za tebou.“* Eliáš odvetil: *„Choď a vráť sa zase, lebo som vykonal to, čo bolo mojou povinnosťou.“* Elizeus sa vrátil, vzal pár volov, zabil ich, na dreve z ich pluhu uvaril mäso a dal jesť ľuďom. Keď sa všetci najedli, vstal, odišiel za Eliášom a slúžil mu.

ACHABOVA SMRŤ

A akýsi muž nevdojak natiahol svoj luk, vystrelil a náhodou trafil izraelského kráľa medzi pľúcami a žalúdkom. (1 Kr 22, 34)

Achab, izraelský kráľ, mal v Jezraeli palác, vedľa ktorého mal muž menom Nabot vinicu. A Achab povedal Nabotovi: *„Daj mi svoju vinicu, aby som si urobil záhradu, a dám ti namiesto nej lepšiu, alebo ti dám toľko striebra, koľko stojí.“* Ale Nabot odpovedal: *„Nech mi je Pán milostivý, ale nemôžem ti dať dedičstvo mojich otcov.“* Lebo to bolo zákonom zakázané. Achab preto odišiel domov mrzutý a nahnevaný, vrhol sa na posteľ, obrátil tvár ku stene a nejedol. A prišla k nemu jeho žena Jezabel, a keď sa dozvedela, prečo je kráľ smutný, povedala mu: *„To si teda pekný kráľ! Vstaň, jedz a rozveseľ sa, ja pre teba získam Nabotovu vinicu.“* A naviedla dvoch zlosynov, aby krivo svedčili proti Nabotovi, že sa rúhal Bohu a kráľovi. Preto ho dali starší (sudcovia) vyviesť za mesto a ukameňovali ho na smrť. A psy lízali jeho krv. Potom Jezabel povedala Achabovi: *„Vstaň a zmocni sa Nabotovej vinice, lebo Nabot je mŕtvy.“* Keď to Achab počul, vstal a išiel do vinice. Ale prorok Eliáš mu na Boží príkaz zastal cestu a povedal: *„Vraždil si a nespravodlivo si sa zmocnil majetku. A toto hovorí Pán: Na mieste, kde psy lízali Nabotovu krv, budú lízať aj tvoju krv. A Jezabel zožerú psy na jezraelskom poli.“* Achab robil pokánie a Pán sa nad ním zľutoval a prorokovi povedal, že to nešťastie uvedie na jeho rodinu až za dní jeho syna. Po nejakom čase išiel Achab do boja proti Sýrčanom, hoci ho prorok Micheáš varoval. Za spoločníka mal júdskeho kráľa Jozafata. Jozafat mal na sebe kráľovské rúcho, ale izraelský kráľ sa preobliekol. Sýrsky kráľ rozkázal svojim ľuďom, aby proti nikomu inému nebojovali, len proti samému izraelskému kráľovi. Keď potom bojovníci zazreli Jozafatov voz, domnievali sa, že to je iste kráľ Izraela. Napadli ho a bojovali s ním. Ale Jozafat vykríkol, a keď bojovníci videli, že to nie je izraelský kráľ, nechali ho tak. Ale akýsi muž nevdojak natiahol svoj luk, vystrelil a náhodou trafil izraelského kráľa medzi pľúcami a žalúdkom. A kráľ povedal svojmu kočišovi: *„Rýchlo sa obráť a odvez ma z bojiska, lebo som ťažko zranený!“* Jeho krv tiekla z rany dnu do voza, na ktorom stál, a večer zomrel. Keď potom v samarijskom rybníku umývali voz, psy lízali jeho krv, ako to predpovedal Boží prorok.

ELIÁŠ VZATÝ DO NEBA

A oddelil ich od seba ohnivý voz a ohnivé kone a Eliáš vystúpil vo víchre do neba. (2 Kr 2, 11)

Keď Pán chcel Eliáša vziať vo víchre do neba, išli Eliáš a Elizeus z Galgaly do Betelu. Tu Eliáš povedal Elizeovi: *„Ostaň tu, lebo ma Pán poslal až do Betelu.“* Ale Elizeus odpovedal: *„Ako žije Pán a ako žiješ ty, neopustím ťa.“* Keď prišli do Betelu, k Elizeovi pristúpili prorockí synovia z Betelu a pýtali sa ho: *„Či vieš, že Pán vezme dnes tvojho pána do neba?“* On odpovedal: *„Viem to. Mlčte!“* Potom Eliáš povedal Elizeovi: *„Zostaň tu, lebo Pán ma poslal až do Jericha!“* On však povedal: *„Ako žije Pán a ako žiješ ty, neopustím ťa!“* A keď prišli k Jerichu, priblížili sa synovia prorokov z Jericha k Elizeovi a spytovali sa ho: *„Či vieš, že Pán dnes vezme tvojho pána od teba?“* On odpovedal: *„Viem to. Mlčte!“* Potom Eliáš povedal Elizeovi: *„Zostaň tu, lebo ma Pán poslal k Jordánu!“* On však odpovedal: *„Ako žije Pán a ako žiješ ty, neopustím ťa.“* Išli teda spolu a za nimi išlo aj päťdesiat mužov z prorockých synov. Obaja sa zastavili pri Jordáne. Vtom vzal Eliáš svoj plášť, zvinul ho, udrel do vody, tá sa rozdelila na dve strany a obaja prešli po suchu. Keď prešli, Eliáš povedal Elizeovi: *„Žiadaj si, čo mám pre teba urobiť, prv ako budem od teba vzatý!“* Elizeus odpovedal: *„Prosím, aby bol vo mne tvoj duch dvojnásobne!“* A Eliáš odpovedal: *„Žiadaš si veľkú vec. Ale keď ma uvidíš, ako budem od teba vzatý, stane sa ti to, čo si žiadal. Ak ma však neuvidíš, nestane sa ti.“* A ako išli ďalej a zhovárali sa, zrazu ich oddelil od seba ohnivý voz a ohnivé kone a Eliáš vystúpil vo víchre do neba. Keď to Elizeus videl, zvolal: *„Otče môj, otče môj! Voz Izraela a jeho kočiš!“* Keď ho už potom nevidel, chytil si odev a roztrhol ho na dva kusy. Potom zdvihol Eliášov plášť, ktorý z neho spadol, vrátil sa a zastal pri brehu Jordánu. A keď Eliášovým plášťom udrel do vody, tá sa rozdelila na dve strany a Elizeus prešiel cez rieku. Keď to videli prorockí synovia, ktorí stáli oproti, hovorili: *„Eliášov duch spočinul na Elizeovi.“* Išli mu v ústrety a poklonili sa mu až po zem. A naliehali naňho, aby smeli poslať päťdesiat silných mužov hľadať Eliáša. Tí ho hľadali tri dni, ale nenašli ho.

SYN SUNAMKY

Keď vošla Sunamka, Elizeus jej povedal: *„Vezmi si svojho syna!“* (2 Kr 4, 36)

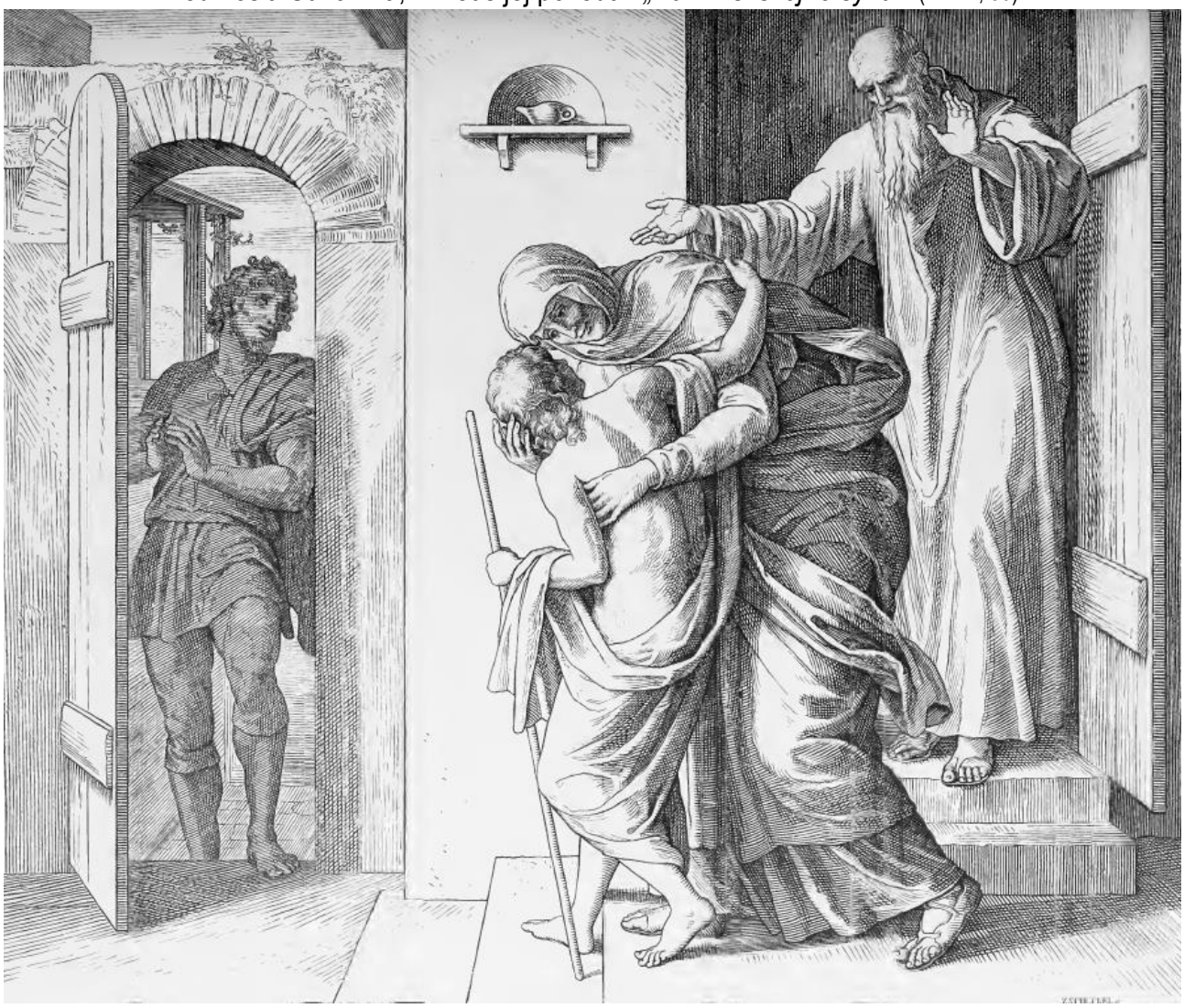

V istý deň Elizeus prechádzal cez Sunam. Tam bola zámožná žena, ktorá ho zdržala, aby si zajedol. A zakaždým, keď tadiaľ prechádzal, zašiel k nej, aby sa najedol. Raz povedala svojmu mužovi: *„Viem, že je to svätý muž. Pripravme mu hore malú izbičku, dajme mu tam posteľ, stôl, stoličku a svietnik, aby sa tam mohol utiahnuť, keď k nám príde.“* A keďže nemala syna, prorok jej sľúbil, že Pán jej dá syna. A Pán jej dal syna, ako Elizeus predpovedal. Keď chlapec dorástol, išiel jedného dňa za svojím otcom k žencom a povedal otcovi: *„Bolí ma hlava! Bolí ma hlava!“* Otec rozkázal sluhovi, aby ho zaniesol domov k matke. Tá ho vzala a mala ho na kolenách až do poludnia. Chlapec však zomrel. Žena vyšla hore, položila ho na posteľ Božieho muža a zavrela dvere. Potom zavolala jedného zo služobníkov a priviedla oslicu, aby sa rýchlo dostali k Božiemu mužovi, a sluhovi povedala: *„Ponáhľaj sa! Nezastavuj, iba ak ti poviem.“* Prišla až k Božiemu mužovi na vrch Karmel, padla pred ním na zem a objala mu nohy. Elizeov sluha Giezi ju chcel odsotiť, ale Boží muž povedal: *„Nechaj ju, lebo má smútok v duši a Pán to predo mnou skryl.“* Potom rozkázal svojmu služobníkovi: *„Prepáš si bedrá, vezmi si do ruky moju palicu, ponáhľaj sa a polož moju palicu na chlapcovu tvár!“* Ale chlapcova matka povedala: *„Ako žije Pán a ako žiješ ty, neopustím ťa, dokiaľ so mnou nepôjdeš.“* Elizeus teda vstal a išiel s ňou. Giezi ich predišiel a položil palicu na chlapcovu tvár. Ale nebolo v ňom života. Vrátil sa teda a oznámil Elizeovi: *„Chlapec nevstal.“* Keď Elizeus vošiel dnu, zavrel dvere a modlil sa k Pánovi. Potom prišiel k lôžku, ľahol si na dieťa, ústa priložil na jeho ústa, oči na jeho oči, ruky na jeho ruky. Keď sa tak naň sklonil, chlapcovo telo sa rozohrialo. Potom sa Elizeus prešiel po dome a znova sa vystrel na chlapca. Nato chlapec sedem ráz zívol a otvoril oči. Vtedy Elizeus povedal Giezimu: *„Zavolaj tú Sunamku!“* A keď ona vošla, povedal jej: *„Vezmi si svojho syna!“* Ona mu potom padla k nohám, vzala si svojho syna a odišla, aby radostnú správu povedala svojmu mužovi.

SMRŤ JEZABEL

Jezabel zhodili dole tak, že jej krv postriekala stenu a kone ju kopytami pošliapali. (2 Král 9, 33)

Po Achabovej smrti sa kráľom v Izraeli stal Joram, syn Jezabel. Ale aj on odpadol od Pána, Boha svojich otcov. Za jeho panovania sa splnili slová, ktoré Pán povedal Achabovi skrze proroka Eliáša. Istého dňa zavolal prorok Elizeus jedného z prorockých synov a prikázal mu, aby šiel do Ramotu v Galaáde a pomazal tam Jehua za kráľa, ako ustanovil Pán skrze proroka Eliáša na hore Horeb. Keď tam prorocký syn prišiel, velitelia vojsk práve zasadali. I povedal: *„Mám ti niečo povedať, veliteľ!“* Jehu vstal a išiel s ním do vedľajšej miestnosti. Prorocký syn mu lial olej na hlavu a povedal: *„Toto hovorí Pán, Boh Izraela: Pomazávam ťa za kráľa nad Pánovým ľudom, nad Izraelom. A vyhladíš dom svojho pána Achaba, lebo tak sa pomstím Jezabel za krv svojich sluhov prorokov a krv všetkých Pánových služobníkov. Jezabel budú žrať psy na jezraelskom poli a nebude toho, kto by ju pochoval.“* Potom otvoril dvere a utiekol. Novopomazaný kráľ potom tiahol k Jezraelu, kde sa Joram liečil z rán, ktoré utrpel v boji so Sýrčanmi. Prišiel tam aj júdsky kráľ Ochoziáš, aby ho navštívil. Keď počuli, že sa blíži vojsko, obaja vyšli Jehuovi v ústrety. Keď Joram uvidel Jehua, spýtal sa: *„Prichádzaš s priateľským úmyslom, Jehu?“* A on odpovedal: *„Aký priateľský úmysel, kým trvajú modloslužby tvojej matky Jezabel a mnohé jej čarodejníctva?“* Nato sa Joram obrátil na útek a zavolal na Ochoziáša: *„Zrada, Ochoziáš!“* Ale Jehu vzal do ruky luk a strelil Jorama do srdca, takže ten sa hneď zrútil vo voze. I povedal svojmu kočišovi: *„Vezmi a vyhoď ho na Nabotovo pole podľa Pánovho slova.“* Ochoziáš bol potom ranený služobníkmi Jehua a zomrel v Magede. Jehu prišiel do Jezraelu. Keď to počula Jezabel, namaľovala si oči líčidlom, ozdobila si hlavu a pozerala von oknom. Ale keď ju Jehu uvidel a dozvedel sa, kto to je, rozkázal svojim služobníkom: *„Zhoďte ju dolu!“* Zhodili ju dolu tak, že jej krv postriekala stenu a kone ju kopytami pošliapali. A prišli psy a žrali ju. A keď ju chceli pochovať, našli z nej iba lebku, nohy a konce rúk. Izraelské kráľovstvo potom čoraz viac upadalo do modloslužby a neprávosti. Ale aj iné národy Boh napomínal skrze prorokov. Do hriešneho mesta Ninive, hlavného mesta Asýrie, poslal proroka Jonáša.

IZAIÁŠOVE PROROCTVÁ

Boh sám príde a spasí vás. (Iz 35, 4)

Videnie Izaiáša, ktoré mal v čase júdskych kráľov Oziáša, Joatama, Achaza a Ezechiáša: V roku, keď zomrel kráľ Oziáš, videl som Pána sedieť na vysokom a vznešenom tróne. Okolo neho stáli serafíni a volali jeden druhému: *„Svätý, svätý, svätý je Pán zástupov, celá zem je plná jeho slávy.“* Tu som povedal: *„Beda mi! Som stratený.“* I priletel ku mne jeden zo serafínov so žeravým uhlíkom, dotkol sa mojich úst a povedal: *„Hľa, tvoje hriechy sú ti odpustené!“* Potom som počul Boží hlas, ktorý hovoril: *„Koho mám poslať a kto pôjde za nás?“* I povedal som: *„Pane, tu som, pošli mňa!“* Počúvajte nebesá, pohliadni zem, lebo Pán hovorí: *„Synov som vychoval a vyvýšil, oni však mnou pohrdli. Vôl pozná svojho gazdu a osol jasle svojho pána, Izrael ma však nepozná, môj ľud rozum nemá. Preto obrátim na teba svoju ruku, vypálim celkom tvoju trusku a odstránim všetko tvoje olovo. Sion bude právom spasený a obnovený spravodlivosťou. Hľa, panna počne a porodí syna a dá mu meno Emanuel, Boh s nami. Lebo chlapček sa nám narodil, daný nám je syn, na jeho pleciach spočíva vláda a bude nazvaný: zázračný Radca, mocný Boh, večný Otec budúceho veku, Knieža pokoja. Z koreňa Jesseho vypučí ratolesť a z jeho koreňov vykvitne kvet. A spočinie na ňom Duch Pánov: Duch múdrosti a rozumu, Duch rady a sily, Duch poznania a nábožnosti. A Duch bázne Božej ho naplní. Rosu dajte nebesá a oblaky dážď Spravodlivého. Otvor sa, zem, nech sa zrodí Spasiteľ.“* A povedal: *„Duch Pána je nado mnou, pretože Pán ma pomazal, aby som priniesol radostné posolstvo chudobným, poslal ma, aby som liečil v srdci skrúšených, zajatcom ohlasoval slobodu a ohlasoval Pánovo milostivé leto. Boh sám príde a spasí vás. Vtedy sa otvoria oči slepých a uši hluchých. Vtedy bude chromý skákať ako jeleň a jazyk nemého sa rozviaže. Naozaj on nesie naše neduhy a znáša naše bolesti. On je však poranený pre naše neprávosti, strýznený pre naše hriechy a jeho ranami sme uzdravení. Obetovaný je, pretože sám chcel, a neotvoril svoje ústa. Bude vedený ako ovca na zabitie, onemie ako baránok pred svojím strihačom a neotvorí svoje ústa. Položí svoj život za hriech, uvidí večné potomstvo.“*

EZECHIÁŠOVA MODLITBA

V tú noc prišiel Pánov anjel a v asýrskom tábore zabil stoosemdesiatpäť tisíc. (2 Král 19, 35)

Keď bol Ezechiáš kráľom v Judsku a Jeruzaleme, asýrsky kráľ Salmanasar obkľúčil Samáriu, hlavné mesto Izraelského kráľovstva, a dobyl ho. Potom odviedol izraelský ľud do zajatia na druhý breh rieky do Asýrie. V Izraelskom kráľovstve potom asýrsky kráľ dosadil svojich ľudí z rozličných krajín. Tak skončilo Izraelské kráľovstvo. O desať rokov neskôr asýrsky kráľ Sennacherib vytiahol proti Judskému kráľovstvu, obliehal opevnené mestá a dobýjal ich. Vtedy jeruzalemský kráľ Ezechiáš poslal asýrskemu kráľovi odkaz: *„Previnil som sa, odtiahni odo mňa a všetko, čo mi uložíš, prijmem.“* A asýrsky kráľ uložil judskému kráľovi Ezechiášovi tristo hrivien striebra a tridsať hrivien zlata. Ezechiáš teda odovzdal všetko striebro, ktoré bolo v Pánovom chráme a v pokladnici kráľovského paláca. Ale asýrsky kráľ neodtiahol a s mocným oddielom vojska sa blížil k Jeruzalemu a chcel sa zmocniť kráľa. Keď ten k nim poslal svojich poslov, potupili ich a kráľovi odkázali: *„Do koho skladáš svoju nádej? Čakáš azda, že ťa tvoj Boh vyslobodí?“* A volali hore k hradbám, aby odvrátili ľud od Ezechiáša. Ale tí neodpovedali. Keď to kráľ Ezechiáš počul, roztrhol si rúcho, obliekol sa do vrecoviny, išiel do Pánovho domu a modlil sa: *„Pane, Bože Izraela, nakloň svoje ucho a počuj! Otvor, Pane, svoje oči a viď! Počuj Sennacheribove slová, ktoré odkázal, aby sa rúhal živému Bohu! Asýrski králi spustošili krajiny a ich bohov pohádzali do ohňa. Ale to neboli bohovia, iba dielo ľudských rúk. Teraz však, Pane, vysloboď nás z jeho ruky, nech všetky kráľovstvá zeme poznajú, že ty jediný si Boh!“* Vtedy prorok Izaiáš poslal Ezechiášovi odkaz: *„Toto hovorí Pán, Boh Izraela: To, o čo si sa modlil ku mne ohľadom asýrskeho kráľa, vypočul som ťa. Toto o ňom prehovoril Pán: Koho si potupil a komu si sa rúhal? Proti komu si pozdvihol svoj hlas a ku komu si dvíhal svoje oči? Proti Izraelovmu Svätému! Preto ti vtiahnem do nosa obrúčku a uzdu ti vložím do úst a zavediem ťa späť cestou, ktorou si sem prišiel.“* A tak sa stalo. V tú noc vyšiel Pánov anjel a zabil v asýrskom tábore stoosemdesiatpäťtisíc mužov. A keď Sennacherib ráno vstal, videl samé mŕtve telá. Povstal a odtiahol preč.

MLADÝ TOBIÁŠ A SÁRA

Tobiáš a Sára vstali a obaja sa vrúcne modlili. (Tob 8, 5)

Asýrsky kráľ Salmanasar odviedol ako zajatca do svojho hlavného mesta Ninive zbožného a bohabojného izraelského muža menom Tobiáš, ktorý tak ako mu sily stačili, všetkým robil dobre. Keď Tobiáš v starobe oslepol a schudobnel, poslal svojho syna Tobiáša ku Gabelovi do Rages v Médsku, aby priniesol späť desať hrivien striebra, ktoré mu pred dvadsiatimi rokmi požičal. A Boh poslal anjela Rafaela v podobe krásneho mládenca, aby bol mladému Tobiášovi sprievodcom. Obaja sa vybrali na cestu a prišli k rieke Tigris. Keď si šiel Tobiáš umyť do rieky nohy, z vody vyplávala veľká ryba a chcela ho pohltiť. A anjel mu povedal: *„Chyť ju za žiabre a vytiahni na breh a jej srdce, žlč a pečeň vyber a schovaj, lebo sa dajú použiť ako liek.“* Tobiáš tak urobil. Keď sa blížili k Ekbatanámu, anjel radil Tobiášovi, aby tam navštívil svojho príbuzného Raguela a požiadal jeho dcéru Sáru za manželku. Ale Tobiáš namietal: *„Počul som, že už bola vydatá za sedem mužov, ktorí všetci zomreli. Zabil ich vraj zlý duch. Preto sa bojím, aby sa tak nestalo aj mne.“* Anjel mu povedal: *„Poviem ti, nad kým má zlý duch moc. Nad tými, čo vstupujú do manželstva len preto, aby hoveli svojej vášni. Ale ty, keď si ju vezmeš, ostaň s ňou tri dni v modlitbách.“* Prišli k Raguelovi a ten, keď sa dozvedel, že je to Tobiáš, padol mu okolo krku a plakal. Aj jeho manželka Anna i dcéra Sára plakali. Potom dal Raguel pripraviť hostinu. Ale Tobiáš povedal: *„Nebudem jesť ani piť, kým mi nedáš svoju dcéru Sáru za manželku.“* A Raguel sa veľmi zľakol. Ale anjel ho posmeľoval a Raguel dal Tobiášovi svoju dcéru. Keď večer zostali Tobiáš so Sárou sami, vybral Tobiáš časť rybacej pečene a položil ju na žeravé uhlie, ako mu anjel prikázal. Tu sa anjel Rafael zmocnil zlého ducha a spútal ho na púšti. Nato Tobiáš povedal svojej manželke: *„Sára, modlime sa, lebo sme deti svätých a nesmieme sa spájať ako pohania, ktorí Boha nepoznajú. Obaja vstali a vrúcne sa modlili.“* Ráno Raguel zavolal sluhov, aby vykopali hrob, lebo bol presvedčený, že i Tobiášovi sa stalo to, čo siedmim mužom pred ním. Ale Tobiáš bol zdravý a veselej mysle. Potom anjel sám išiel do Rages a priniesol peniaze. A až keď Tobiáša a Sáru odprevadil späť do Ninive a žlčou z ryby uzdravil slepého Tobiášovho otca, dal sa im anjel poznať.

JUDITA ODŤALA HOLOFERNESOVI HLAVU

Judita dala Holofernesovu hlavu svojej slúžke a prikázala jej ju schovať do kapsy. (Jdt 13, 9-10)

Po júdskom kráľovi Ezechiášovi nastúpil na trón jeho syn Manasses. Jeho srdce bolo veľmi skazené a hojne prelieval nevinnú krv. Preto Pán dopustil, aby do Júdska vtrhli Asýrčania a kráľa odviedli do svojej krajiny. V tom čase si asýrsky vojvodca Holofernes chcel podmaniť celé Júdske kráľovstvo. Najprv obliehal mesto Betúliu so stodvadsaťtisíc pešiakmi a dvadsiatimi dvoma tisícmi jazdcov. Mestu odrezal prívod vody, takže obyvatelia sa dostali do ťažkej núdze. Rozhodli sa, že ešte päť dní budú čakať na pomoc, a potom sa nepriateľom vzdajú. V Betúlii však žila zbožná vdova, bohatá, krásna a ctená, menom Judita. Odkedy jej zomrel muž, žila v tichej uzavretosti, modlila sa a postila po všetky dni okrem soboty a sviatkov. Keď počula, že mesto sa chce vzdať, zavolala k sebe starších mesta a povedala: *„Vy ste Pánovi uložili čas, kedy sa má zľutovať. Ale keďže Pán je trpezlivý, preto robme pokánie a s plačom prosme o odpustenie. Rozpamätajme sa, ako Pán skúšal našich otcov, aby sa ukázalo, či si ozaj ctia svojho Boha. Pánove tresty prišli na nás nie na našu záhubu, ale aby sme sa napravili. Preto ma nechajte tejto noci vyjsť a modlite sa, aby nás Pán v týchto piatich dňoch zachránil.“* Starší mesta jej odpovedali: *„Choď v pokoji a Pán nech je s tebou!“* Judita potom vošla do svojej izbičky, posypala si hlavu popolom a modlila sa: *„Pomôž, prosím ťa, Pane, mne vdove! Bože nebies, vypočuj ma, biednu, ktorá ťa prosí a spolieha sa na tvoje milosrdenstvo.“* Potom sa obliekla do slávnostného rúcha a so svojou slúžkou vyšla bránou do tábora Asýrčanov. Predviedli ju pred Holofernesa. A keď sa on domnieval, že sa znepriatelila so svojím ľudom, a pretože sa mu páčila, dovolil jej ostať v tábore a voľne z neho vychádzať i vracať sa. Na štvrtý deň ju Holofernes pozval k sebe. Veselil sa a pil viac ako inokedy. Potom si ľahol a v opitosti zaspal. Tu Judita pristúpila k jeho lôžku a s plačom sa modlila: *„Posilni ma, Pane, Bože Izraela, a pozri v túto hodinu na skutky mojich rúk, aby som dokončila to, čo som si zaumienila.“* A odviazala jeho meč, uchopila ho za vlasy a znovu povedala: *„Posilni ma, Bože, v túto hodinu!“* A dvakrát mu zaťala do šije a odťala mu hlavu. Potom hneď vyšla von, Holofernesovu hlavu dala svojej slúžke a prikázala jej ju schovať do kapsy.

JUDITIN NÁVRAT

Judita už zďaleka volala na strážcov opevnenia: *„Otvorte, brány, lebo Boh je s nami!“* (Jdt 13, 11)

Judita vyšla z tábora Asýrčanov a už zďaleka volala na strážcov opevnenia: *„Otvorte brány, lebo Boh je s nami! Ten, ktorý urobil mocný skutok Izraelu.“* Keď obe vošli, dala zvolať starších z mesta. A všetci sa k nej zbehli a obstúpili ju. Potom Judita vystúpila na vyvýšené miesto, dala pokyn, aby bolo ticho, a povedala: *„Chváľte Pána, nášho Boha, ktorý neopustil tých, ktorí v neho dúfali. Skrze mňa, svoju služobnicu, splnil svoje milosrdenstvo, ktoré sľúbil domu Izraela, a tejto noci mojou rukou zabil nepriateľa svojho národa.“* Potom vytiahla z kapsy Holofernesovu hlavu, ukázala ju všetkým a povedala: *„Pozrite, hlava Holofernesa, veliteľa asýrskeho vojska, ktorého zabil Pán rukou ženy. A Pánov anjel ma ochraňoval, aby som ja, jeho služobnica, nebola poškvrnená.“* Tu sa všetci klaňali Pánovi, chválili Juditu a volali: *„Pán ťa požehnal svojou mocou, lebo skrze teba zničil našich nepriateľov.“* A Oziáš, knieža izraelského ľudu, jej povedal: *„Požehnaná si, dcéra, od Boha najvyššieho nad všetky ženy na zemi. Požehnaný je Pán, ktorý ťa viedol, že si odťala hlavu vodcovi našich nepriateľov. Dnes tak zvelebil tvoje meno, že z úst ľudí nikdy nevymizne chvála na teba.“* A všetok ľud povedal: *„Staň sa! Staň sa!“* Potom na jej radu zavesili Holofernesovu hlavu na mestský múr, a keď vychádzalo slnko, napadli nepriateľa. Tí len teraz zbadali, že nemajú svojho veliteľa. A keď ho hľadali, našli v jeho stane jeho mŕtvolu bez hlavy a celú zakrvavenú. Na celé vojsko padol veľký strach a dali sa na bezhlavý útek. Izraeliti ich prenasledovali a tisíce z nich zabili. Keď veľkňaz Joachim počul o víťazstve, prišiel z Jeruzalema do Betúlie aj so svojimi kňazmi, aby videl Juditu a požehnal ju. Keď k nej prišli, všetci jej dobrorečili a volali: *„Ty si sláva Jeruzalema, ty si radosť Izraela, ty si česť nášho ľudu, lebo si konala odvážne! Tvoje srdce bolo posilnené, lebo si milovala čistotu a ako vdova si zostala nepoškvrnená. Preto ťa Pánova ruka posilnila, a preto budeš naveky požehnaná.“* A všetok ľud povedal: „Staň sa! Staň sa!“ A Judita v hlbokej vďačnosti zaspievala chválospev: *„Udrite na bubny na počesť môjho Boha, hrajte môjmu Pánovi na cimbaloch, zaspievajte mu vo veršoch pieseň novú, velebte a vzývajte jeho meno.“*

NÁJDENIE KNIHY ZÁKONA

Keď kráľ počul Pánove slová knihy Zákona, roztrhol si rúcho. (2 Kr 22, 11)

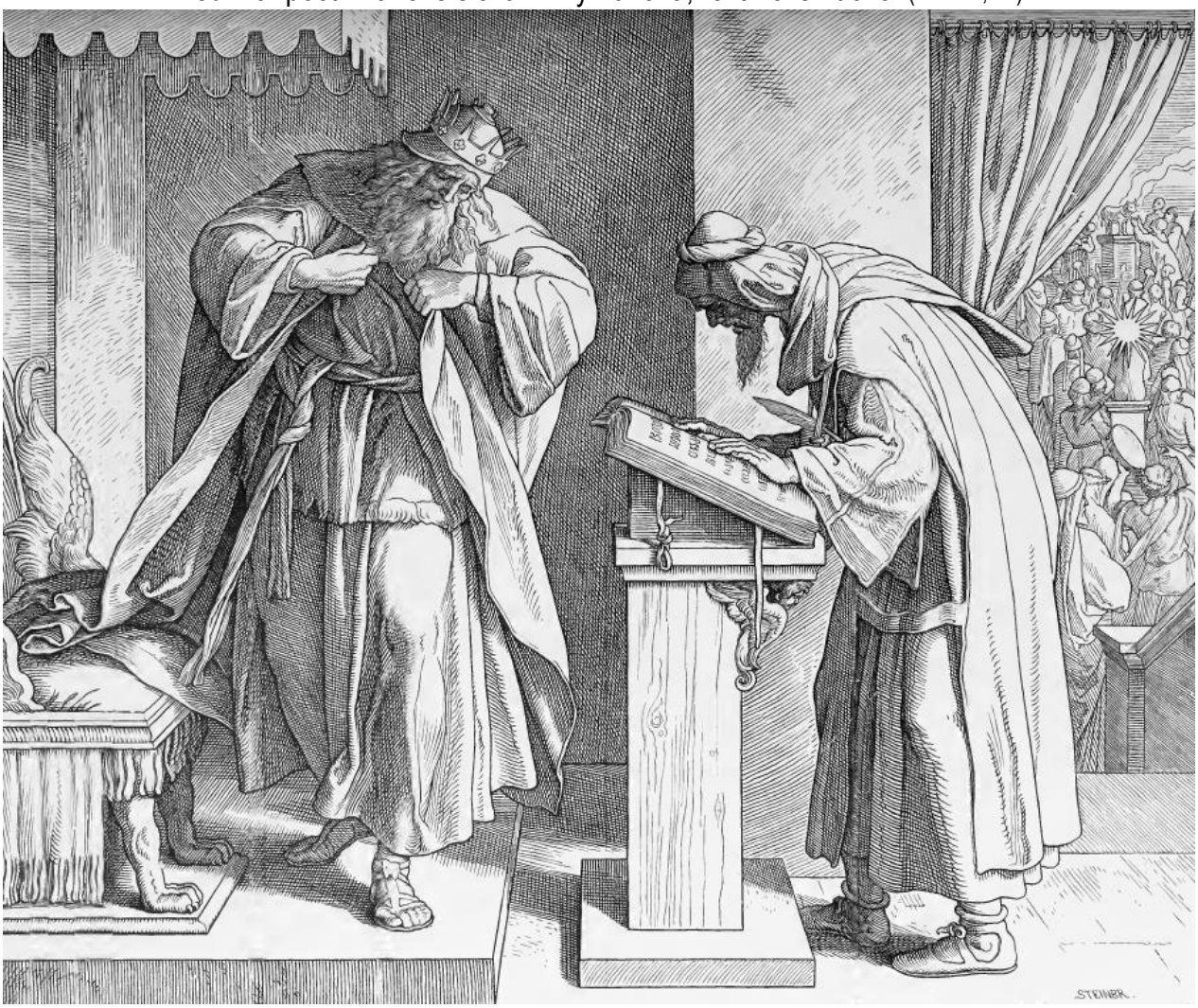

Kráľ Manasses postavil Bálovi oltáre, tak ako to robil izraelský kráľ Achab. Aj na nádvorí jeruzalemského chrámu dal postaviť obrazy modiel a do krajiny zavolal čarodejníkov. Tu Pán povedal ústami svojich prorokov: *„Hľa, ja privediem nešťastie na Jeruzalem a na Júdu, že každému, kto bude o tom počuť, to bude znieť v oboch ušiach.“* Keď bola miera hriechov dovŕšená, Pán dal kráľa do moci asýrskych vojvodcov a tí ho odvliekli do zajatia. Ale kráľ vo svojej najväčšej núdzi volal k Pánovi a Pán ho zaviedol späť do Jeruzalema. Po Manassesovi nastúpil Amon. I ten páchal zlo a slúžil modlám. A keď ho jeho služobníci zabili, stal sa kráľom jeho syn Joziáš. Ten robil, čo sa páčilo Pánovi. Išiel celkom po ceste otca Dávida a neodklonil sa napravo ani naľavo. V osemnástom roku svojho panovania poslal k veľkňazovi Helkiášovi pisára Pánovho chrámu Safana, aby dal vyplatiť mzdy tesárom, kamenárom a všetkým robotníkom, ktorí pracovali na opravách Pánovho domu. Vtedy veľkňaz Helkiáš povedal pisárovi Safanovi: *„Našiel som knihu Zákona, ktorá bola stratená.“* A pisár Safan sa vrátil ku kráľovi a čítal mu z nej. Keď kráľ počul slová Pánovej knihy, roztrhol si rúcho a rozkázal veľkňazovi Helkiášovi a pisárovi Safanovi: *„Choďte a dopytujte sa, čo znamenajú slová tejto nájdenej knihy pre mňa a pre ľud. Lebo veľký je Pánov hnev, ktorý sa roznietil proti nám, pretože naši otcovia nepočúvali slová tejto knihy a nerobili to, čo je v nej predpísané.“* A oni sa pýtali Pána a potom povedali*: „Toto hovorí Pán, Boh Izraela: Hľa, ja privediem nešťastie a všetky hrozby knihy, ktorú čítal júdsky kráľ, na toto miesto a na jeho obyvateľov, pretože ma opustili a obetovali cudzím bohom, aby ma popudzovali každým činom svojich rúk. Ale pretože si zachovával slová knihy, tvoje srdce sa zľaklo a pokoril si sa pred Pánom tak, že si si roztrhol svoje rúcho a plakal si predo mnou, pripojím ťa k tvojim otcom a budeš v pokoji odpočívať vo svojom hrobe, aby tvoje oči neuvideli všetko to nešťastie, ktoré ja privediem na Jeruzalem.“* A Joziáš rozkázal, aby z Pánovho chrámu vyhádzali všetko náradie, ktoré slúžilo modloslužbe, a modloslužobných kňazov vyhnal. V Beteli dal vyniesť z hrobov kosti modloslužobných kňazov a spálil ich na ich oltári.

POVOLANIE JEREMIÁŠA

A Pán povedal: *„Hľa, vkladám svoje slová do tvojich úst a ustanovujem ťa nad národmi a nad kráľovstvami.“* (Jer 1, 9-10)

Slová proroka: Za dní kráľa Joziáša ku mne hovoril Pán: *„Skôr ako som ťa utvoril v živote tvojej matky, posvätil som ťa a ustanovil som ťa za proroka národom.“* A ja som povedal: *„Ó, Pane, Bože, nemôžem hovoriť, lebo som dieťa.“* Ale Pán povedal: *„Nehovor: ‚Som dieťa,‘ lebo ku všetkým, kde ťa pošlem, pôjdeš, a všetko, čo ti prikážem, budeš hovoriť.“* Vtedy Pán vystrel svoju ruku, dotkol sa mojich úst a povedal mi: *„Hľa, vkladám ti moje slová do tvojich úst a ustanovujem ťa dnes nad národmi a nad kráľovstvami, aby si vytrhával a strhával, ničil a rúcal, staval a zaštepoval.“* A Pán sa ma opýtal: *„Čo vidíš, Jeremiáš?“* A ja som povedal: *„Vidím prút mandľovníka ako znamenie bdelosti.“* A Pán povedal: *„Dobre si videl, lebo bdiem nad svojím slovom, aby som ho splnil.“* A Pán ma oslovil druhý raz a povedal: *„Čo vidíš?“* A ja som odpovedal: *„Vidím vriaci kotol, ako prichádza od severu.“* A Pán povedal: *„Zo severu sa otvorí zlo na všetkých obyvateľov zeme. Lebo hľa, zavolám všetky národy severných kráľovstiev a prídu, a každý si postaví svoj trón pri vchode do brán Jeruzalema, oproti všetkým jeho múrom dookola a oproti všetkým judským mestám. A privediem ich na súd kvôli všetkej ich zlobe, pretože ma opustili, obetovali cudzím bohom a klaňali sa dielam svojich rúk. Ty si opáš svoje bedrá, vstaň a hovor im všetko, čo ti uložím. Neboj sa ich tvárí, lebo ťa urobím pevnosťou, železným stĺpom a bronzovým múrom proti celej ríši, proti judským kráľom, ich kniežatám a kňazom ich ľudu. Budú bojovať proti tebe, ale nepremôžu ťa.“* Jeremiáš poslúchol Pánove slová a nabádal judský ľud k pokániu a náprave. Ľud však zostal tvrdohlavý. A tak sa Boží trest stále viac približoval. Prorok pôsobil na kráľov Joachaza, Joakima, Jechoniáša a Sedekiáša; predpovedal skazu Jeruzalema a nešťastný koniec kráľa Sedekiáša. A ako mu Pán predpovedal, mal proti sebe tisíce odporcov a prenasledovateľov. On však zostal verný svojmu poslaniu aj napriek väzneniu a nenávisti. Už proroci Joel, Izaiáš a Micheáš pred ním kárali oba kmene za ich opakované odpadnutie od Boha a nabádali ich k pokániu a návratu k Bohu. Božia zhovievavosť bola veľká po celé stáročia. Teraz sa však zhovievavosť voči Judskému kráľovstvu skončila, tak ako predtým voči Izraelskému kráľovstvu.

SKAZA JERUZALEMA

Chaldejské vojsko zrúcalo múry okolo Jeruzalema a zvyšok ľudí odviedli do zajatia. (2 Kr 25, 10-11)

Pánova veľkodušnosť voči nevďačnému Jeruzalemu, ktorý si Pán vyvolil, sa chýlila ku koncu. Na východe vznikla ríša, ktorej ani mocní Asýrčania nemohli odolať, lebo ich stihol Boží hnev, ako to predpovedal prorok Nahum. Ich hlavné mesto Ninive dobyl a celkom zničil babylonský kráľ Nabuchodonozor. A teraz chcel tento kráľ svoju moc rozširovať ďalej. Jeho nenásytné oko sa upriamilo i na Jeruzalem. Judsko bolo vtedy v moci egyptského faraóna, ktorý premohol a zabil kráľa Joziáša. A Joziášov syn Joachaz bol poddaným cudzincom. Ale za kráľa Joakima sa krajiny zmocnil babylonský kráľ, čo trvalo tri roky. Keď potom vládol v Judsku Jechoniáš, vytiahol babylonský kráľ Nabuchodonozor proti Jeruzalemu a mesto obkľúčil. Jechoniáš i so svojou matkou, kniežatami a služobníkmi sa babylonskému kráľovi vzdali a on ich odviedol do zajatia do Babylonu. S nimi odviedol i všetkých popredných a statočných mužov z celej krajiny a tiež všetkých kováčov a zámočníkov. Vo vlasti nezostal nikto, iba chudobný ľud. Babylonský kráľ odniesol aj všetky poklady z Pánovho chrámu a rozbil zlaté nádoby, ktoré dal zhotoviť Šalamún. Potom za kráľa v Jeruzaleme ustanovil Jechoniášovho strýka a nazval ho Sedekiášom. Sedekiáš robil, čo bolo zlé v Pánových očiach. A keď sa potom vzbúril proti babylonskému kráľovi, Nabuchodonozor vytiahol s celým svojím vojskom proti Jeruzalemu, mesto obliehal a postavil okolo neho násypy. Mesto bolo obkľúčené takmer dva roky. Nastal hlad a ľud volal po chlebe. Napokon bol Jeruzalem dobytý. Sedekiáš unikol a utiekol na púšť, ale nepriatelia ho prenasledovali a chytili na rovine pri Jerichu. Všetci jeho bojovníci sa rozutekali a opustili ho. Sedekiáša potom predviedli pred babylonského kráľa a ten nad ním vyslovil rozsudok: Sedekiášových synov dal zabiť a jeho oslepili, spútali ho okovami a odviedli do Babylonu. Pánov chrám vypálili a kráľovský palác, ako aj všetky jeruzalemské domy a múry okolo Jeruzalema zrúcalo chaldejské vojsko. Všetok ľud bol odvedený do babylonského zajatia, takže v krajine zostali len vinári a roľníci. Babylončania ovládli celú krajinu.

PLAČ PROROKA JEREMJÁŠA

Sionskú dcéru opustila všetka jej nádhera. (Nár 1, 6)

Keď Judsko hynulo v zajatí a Jeruzalem bol zničený, v ruinách mesta sa usadil prorok Jeremiáš a plakal nad oboma nešťastnými kráľovstvami, ktoré sa previnili proti Bohu, a preto boli tak prísne potrestané. Takto plakal nad Júdskom a Jeruzalemom: *„Ach, aké opustené je mesto, ktoré bolo kedysi plné ľudí! Akoby ovdovela pani národov, princezná krajín je v otroctve! Celé noci bolestne plače, slzy jej tečú po lícach; niet nikoho zo všetkých jej milých, kto by ju potešil; všetci jej priatelia ňou pohrdli, stali sa jej nepriateľmi. Útlak prinútil Júdu vysťahovať sa, otroctvo je ťažké; býva medzi pohanmi, nenachádza odpočinok; všetci, čo sa hnali za ním, ho držia v úzkosti. Cesty k dcére Sionu smútia, lebo nikto nejde na slávnosť. Všetky jej brány sú zborené, jej kňazi vzdychajú, jej panny sú bez ozdôb, ona sama je horkosťou zdrvená. Jej hlavou sa stal nepriateľ, jej protivníci zbohatli, lebo Pán vyniesol nad ňou súd pre mnohé neprávosti. A jej deti odviedol trýzniteľ do zajatia. Zo sionskej dcéry sa vytratila všetka jej krása; jej kniežatá sú ako barany, ktoré nenašli pastvu, odišli vychudnuté pred tým, kto ich hnal. Dcéra jeruzalemská sa zaoberá spomienkami na dni svojho súženia a svojho blúdenia, keď jej ľud padal pod rukou nepriateľa a nemala pritom pomocníka; nepriateľ sa na ňu pozeral a vysmieval sa jej sobotám. Dcéra jeruzalemská pochybila, a preto sa stala tuláčkou. Všetci jej ctitelia ňou pohŕdali, lebo videli jej hanbu; a ona vzdychala a odvracala sa. Videla škvrny na svojich nohách, neuvažovala o svojej budúcnosti; padla do úžasu a utešiteľa nemá. Pohliadni, Pane, na moje súženie, lebo nepriateľ sa vypína. Nepriateľ vztiahol svoju ruku na všetky jej poklady; áno, videla pohanov vchádzať do svojej svätyne – tých, ktorým si zakázal vstúpiť do svojho spoločenstva. Všetok jej ľud vzdychá a hľadá chlieb; všetky jej klenoty dáva za pokrm, aby si zachránil život. Pohliadni, Pane, a uváž, ako som opovrhnutá. Ó, vy všetci, ktorí prechádzate okolo cestou, pozrite a uvidíte, či existuje taká bolesť ako moja, lebo Pán ma poranil v deň svojho prudkého hnevu.“*

POVOLANIE EZECHIELA

Pán mi povedal*: „Syn človeka, zjedz túto knihu a potom choď a hovor synom Izraela!“* (Ez 3, 1)

Slová proroka: Keď som bol medzi zajatcami v Babylone pri rieke Chobar, otvorili sa nebesia a mal som Božie videnie. Hľa, od severu sa blížil veľký mrak, ktorý vrhal okolo seba planúci oheň a lúče a žiaril ako trblietavý kov. Z neho bolo vidieť akési štyri tvory, ktoré mali podobu ľudí. Každý mal štyri tváre a štyri krídla. Tváre štyroch tvorov boli takéto: tvár človeka bola vpredu, tvár leva na pravej strane, tvár býka na ľavej strane a tvár orla navrchu. Podoba tých tvorov bola takáto: ich zjav bol ako žeravé uhlie ohňa, ako čosi, čo sa podobalo fakliam, a pomedzi tvormi sa vlnil veľmi jasný oheň a z ohňa sršali blesky. Pozeral som sa na tie bytosti, a hľa, na zemi pri všetkých štyroch sa objavilo pri každom z nich koleso. Keď tvory išli, hýbali sa aj kolesá popri nich. A počul som trepot krídiel ako hukot veľkých vôd, ako hlas Všemohúceho. Nad oblohou nad ich hlavami bolo čosi ako strašný krištáľ, ako zafírový kameň; podobalo sa to trónu, na ktorom bola postava, ktorá vyzerala ako človek, z ktorej vychádzali lúče a farby ako dúha. V tejto podobe sa zjavila Pánova velebnosť. Keď som ju uvidel, padol som na tvár a počul som, ako ku mne niekto hovorí. A on povedal: *„Synu človeka, posielam ťa k synom Izraela, k vzbúreným pohanom, ktorí ma opustili. Ty však, synu človeka, nebuď vzdorovitý ako toto vzdorovité pokolenie. Otvor svoje ústa a jedz, čo ti dám.“* Pozrel som sa a hľa, ruka vystretá ku mne a v nej zrolovaná kniha. A rozvinul ju predo mnou a v nej bol napísaný nárek, smútok a beda. A povedal mi: *„Synu človeka, zjedz túto knihu a choď a hovor synom Izraela.“* A ja som ju zjedol a stala sa mi v ústach sladká ako med. Potom ma duch vzal a odniesol k zajatcom na Obilný vrch. Po siedmich dňoch prehovoril Pán k Ezechielovi. A on začal kázať ľudu, vyzýval ho k pokániu a ohlasoval vyslobodenie. Poukazoval na príchod Mesiáša, ktorý bude pravým pastierom vyvoleného národa. Podobne boli prorokom Jeremiášom a jeho žiakom Baruchom utešovaní aj Židia, ktorí zostali vo svojej vlasti.

ZUZANA A DVAJA STARŠÍ Z ĽUDU

Keď však slúžky odišli, dvaja starci vstali a pribehli k nej. (Dan 13, 19)

Medzi vznešenými mladíkmi z rodu Júdovho, ktorí boli odvlečení do zajatia už za čias kráľa Jojakima, boli aj Daniel, Ananiáš, Mišael a Azariáš. Dostali sa na Nabuchodonozorov dvor, ale aj tam zostali verní zákonu a nechceli jesť zakázané pokrmy. Boh im dal rozum a múdrosť a Danielovi udelil dar chápať všetky videnia a vykladal mu ich zmysel. Pán mu zjavil: *„Sedemdesiat týždňov je určených pre tvoj ľud a pre tvoje sväté mesto, aby sa ukončil zločin a aby prestal hriech, aby sa zmiernila vina. Od vyjdenia rozkazu, aby sa Jeruzalem znova postavil, až po pomazanie kniežaťa prejde sedem týždňov a šesťdesiatdva týždňov. Znovu sa vystavajú ulice i múry, ale budú to ťažké časy. Po šesťdesiatich dvoch týždňoch zabijú Pomazaného (Krista) bez toho, že by mal vinu. Ale za jeden týždeň ustanoví zmluvu mnohým a uprostred toho týždňa prestane krvavá a nekrvavá obeta.“* V Danielových časoch žil v Babylone muž menom Joakim z kmeňa Júda. Mal manželku Zuzanu, dcéru Helkiášovu, veľmi krásnu a bohabojnú. U Joakima sa schádzali najváženejší Židia a sudcovia tu vynášali rozsudky. V tom roku boli za sudcov ustanovení dvaja starší z ľudu, ktorí boli v hĺbke svojho srdca skazení. Často chodili do Joakimovho domu a tam vynášali rozsudky. A keď sa ľudia na poludnie vracali domov, Zuzana chodievala do záhrady vedľa domu a prechádzala sa tam. Obaja starci ju denne videli a vzplanuli k nej hriešnou vášňou. Jedného dňa sa obaja ukryli v záhrade. Zuzana prišla podľa svojho zvyku aj so svojimi dvoma slúžkami. Slúžkam povedala: *„Prineste mi olej a mydlo a zatvorte dvere do záhrady, aby som sa mohla okúpať.“* Keď slúžky odišli, obidvaja starci vstali, pribehli k nej a povedali: *„Hľa, dvere záhrady sú zatvorené a nikto nás nevidí. My po tebe túžime, preto nám dovoľ, aby sme sa s tebou pobavili. Ak nebudeš chcieť, udáme ťa, že tu bol s tebou mladík a že sme ťa pristihli pri hriešnom čine.“* Zuzana si povzdychla a povedala: *„Zo všetkých strán ma zviera úzkosť. Ale je pre mňa lepšie padnúť do vašich rúk bez zlého skutku, ako zhrešiť pred tvárou Pána.“* A Zuzana zakričala silným hlasom a volala o pomoc. Ale aj starší vykríkli proti nej. A keď prišli ľudia, obviňovali ju zo zlej veci. A pretože títo dvaja boli starší z ľudu a sudcovia, uverili im.

DANIEL ZACHRÁNIL ZUZANU PRED SMRŤOU

A Daniel povedal: *„Krásne si klamal aj ty proti vlastnej hlave. A Pánov anjel čaká s mečom, aby vás zabil.“* (Dan 13, 59)

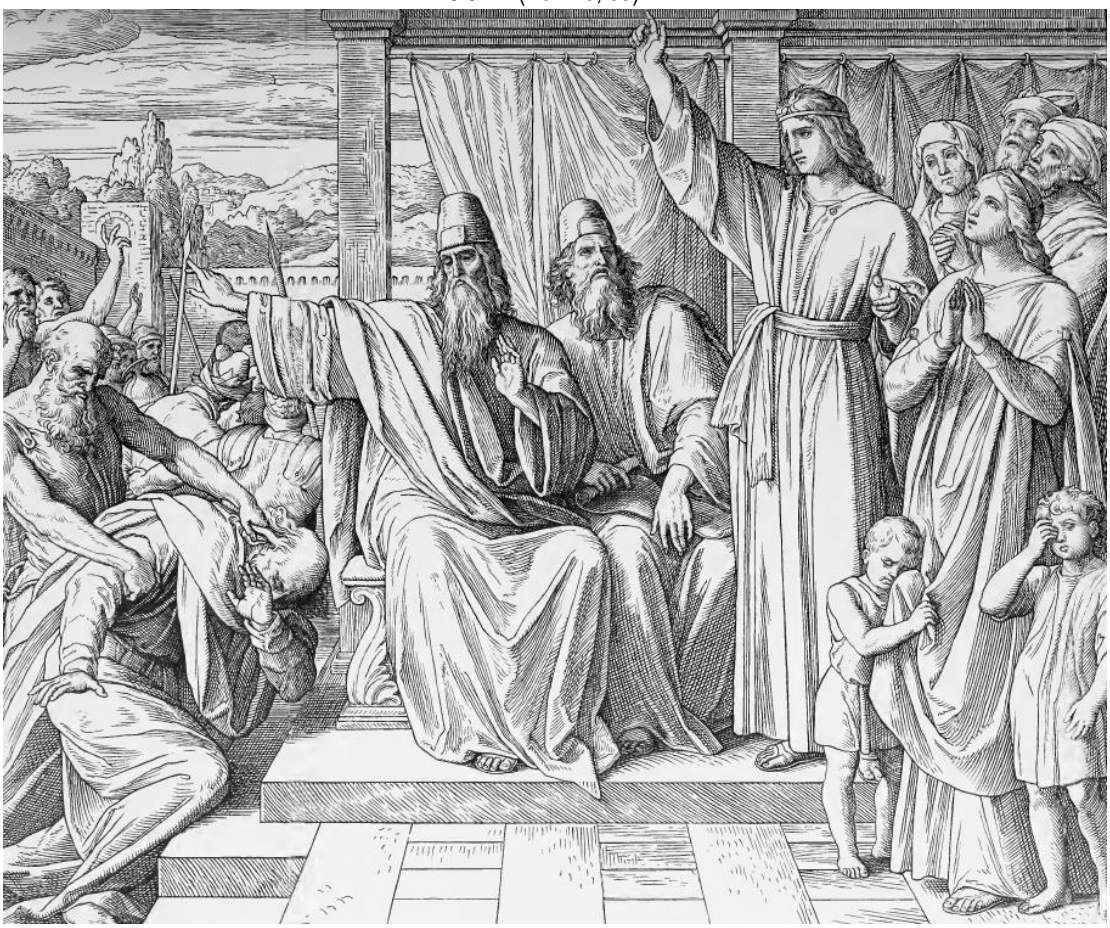

Na druhý deň, keď sa ľud zhromaždil u Joakima, dvaja starci povedali: *„Pošlite po Zuzanu, dcéru Helkiášovu, Joakimovu manželku.“* A ona prišla so svojimi rodičmi, so svojimi deťmi a so všetkými svojimi príbuznými. Jej príbuzní a všetci, čo ju poznali, plakali. A ona plačúc pohliadla k nebu, lebo jej srdce dôverovalo Pánovi. Starci na ňu žalovali: *„Keď sme sa prechádzali po záhrade, prišla táto, poslala slúžky preč a my sme videli, ako sa dopustila hriechu s mladíkom, ktorý bol skrytý. Rozbehli sme sa, ale nemohli sme ho zadržať, lebo otvoril dvere a utiekol.“* Obec im ako starším a sudcom uverila a Zuzanu odsúdili na smrť. Ona však silným hlasom zvolala: *„Večný Bože, ktorý poznáš skryté veci, ktorý poznáš všetko skôr, ako sa stane, ty vieš, že proti mne krivo svedčili. A ja zomriem, hoci som neurobila nič z toho, čo si títo bezbožníci proti mne vymysleli.“* A Boh vypočul jej prosbu. Lebo keď ju viedli na smrť, prorok Daniel zvolal silným hlasom: *„Nemám vinu na krvi tejto ženy! Nebuďte nerozumní, synovia Izraela! Znovu súďte, lebo títo dvaja krivo svedčili proti nej.“* Tu sa ľud rýchlo vrátil. Starší, ktorí viedli súd, povedali Danielovi: *„Poď, sadni si medzi nás, lebo Boh ti dal múdrosť staroby.“* Daniel im najprv povedal, aby od seba oddelili oboch svedkov. Potom povedal prvému: *„Starý hriešnik, teraz prichádza trest za tvoje hriechy, ktoré si predtým spáchal nespravodlivo súdiac, keď si odsudzoval nevinných a oslobodzoval vinných. A teraz mi povedz, pod ktorým stromom si ich videl?“* On odpovedal: *„Pod lentyškom.“* A Daniel odpovedal: *„Krásne si si klamal proti vlastnej hlave, lebo Boží anjel ťa roztne na dve časti.“* Daniel ho dal odviesť a zavolal si druhého. A tiež sa ho opýtal: *„Pod ktorým stromom si ich videl?“* A on odpovedal: *„Pod dubom.“* Daniel mu odpovedal: *„Krásne si aj ty klamal proti svojej hlave, lebo Pánov anjel čaká s mečom, aby vás rozťal na dve časti a oboch zabil.“* A celý ľud veľkým hlasom velebil Boha, ktorý vyslobodzuje tých, čo v neho dúfajú. A obaja starci boli ukameňovaní.

Traja Danielovi priatelia, Ananiáš, Mišael a Azariáš boli obvinení pred kráľom, že nevzdávajú božskú úctu soche Bála, ktorú dal postaviť Nabuchodonozor. Preto ich hodili do ohnivej pece. Ale Pánov anjel ich zachránil a oni zostali nedotknutí. Uprostred plameňov chválili a velebili Boha, kým im kráľ neprikázal, aby vyšli von.

DANIEL A KRÁĽ BALTAZÁR

Daniel povedal Baltazárovi: *„Odvážili ťa na váhe a našli ťa priľahkým.“* (Dan 5, 27)

Baltazár, posledný babylonský kráľ, vnuk Nabuchodonozora, usporiadal veľkú hostinu pre veľmožov svojho kráľovstva. Keď bol už opitý prikázal, aby priniesli zlaté a strieborné nádoby, ktoré Nabuchodonozor ulúpil z bývalého jeruzalemského chrámu. A pili z nich a chválili svojich bohov, zlatých a strieborných, medených, železných, drevených a kamenných. Vtom sa objavila tajomná ruka, ktorá písala na stenu siene, kde sa hodovalo. Vtedy kráľova tvár zbledla od strachu a roztriasli sa mu kolená. Kráľ zvolal, aby mu priviedli hádačov a veštcov a sľúbil tomu, kto prečíta a vysvetlí ten nápis, že bude tretím najvyšším v jeho kráľovstve. Prišli všetci babylonskí mudrci, ale nápis nevedeli ani prečítať, ani ho vysvetliť. Na radu kráľovnej si zavolali Daniela. Kráľ mu povedal: *„Ty si Daniel, jeden z júdskych zajatcov, ktorých môj otec priviedol z Judska? Počul som o tebe, že máš Božieho ducha a že máš neobyčajný rozum a múdrosť. Ak ten nápis dokážeš prečítať a vysvetliť, budeš odetý do purpuru a staneš sa tretím vládcom v ríši.“* Daniel odpovedal: *„Nechaj si svoje dary, ten nápis ti však prečítam a podám ti jeho výklad. Najvyšší Boh dal kráľovstvo a moc tvojmu otcovi Nabuchodonozorovi. Ale keď sa jeho srdce povznieslo a zatvrdil sa v pýche, bol zosadený z kráľovského trónu svojich otcov a vyvrhnutý zo spoločnosti ľudí. Býval s divými oslami a jedol trávu ako dobytok, kým nedostal svedectvo, že Najvyšší vládne nad kráľovstvom ľudí.“* Potom Daniel pokračoval: *„Ani ty, Baltazár, si nepokoril svoje srdce, hoci si to vedel, ale si sa pozdvihol proti vládcovi nebies. Znesvätil si nádoby jeho domu a oslavoval si svojich bohov, ktorí nevidia, nepočujú ani necítia. Preto ním bola poslaná ruka, ktorá napísala toto: Mane, Tekel, Fares. A ich zmysel je tento: Mane - Boh spočítal tvoje kráľovstvo a urobil mu koniec. Tekel - Odvážili ťa na váhe a našli ťa priľahkým. Fares - tvoje kráľovstvo bude rozdelené a bude dané Médom a Peržanom.“* Potom Daniela na príkaz kráľa obliekli do purpuru, dali mu zlatú reťaz na krk a vyhlásili ho za tretieho vládcu v ríši. V tú noc Peržania dobyli mestá a babylonský kráľ Baltazár bol zabitý. Prorok Habakuk už dávno predpovedal zánik ríše, podobne ako Nahum predpovedal pád asýrskej ríše. Žiadna z ríš však nedbala na príklad zbožných zajatých Židov.

DANIEL V JAME LEVOVEJ

Pánov anjel chytil Habakuka za hlavu a nesúc ho za vlasy, postavil ho v prudkosti svojho ducha nad jamou v Babylone. (Dan 14, 35)

Daniela si nový vládca Babylonu, perzský kráľ Kýros, veľmi vážil a bol jeho spolustolujúcim. Kráľ však nepoznal pravého Boha. Pevne veril, že Belova modla, dielo z kovu a hliny, je živé božstvo, lebo každý deň je a pije chrámové obety. Danielovi sa však podarilo dokázať podvod. Kňazi mali pod obetným stolom tajný vchod, ktorým v noci vchádzali a odnášali si jedlo a pitie pre seba, svoje ženy a deti. Jednej noci sám kráľ v Danielovej prítomnosti priniesol obety a zapečatil dvere. Skoro ráno prišli obaja do chrámu. Keď Kýros uvidel prázdny stôl, zvolal: *„Veľký si, Bél, u teba niet žiadneho podvodu!“* Daniel sa však usmial a ukázal na stopy na podlahe. Deň predtým totiž rozsypal popol po celom chráme. Tak sa našli tajné dvere. Na kráľov príkaz bolo všetkých sedemdesiat kňazov zajatých a zabitých. Bôžika Béla vydal Kýros do moci Danielovi a ten ho zničil aj s jeho chrámom. Keď potom prorok Daniel zabil aj draka, ktorého Babylončania uctievali ako boha, ľudia sa naňho veľmi rozhnevali a povedali kráľovi: *„Vydaj nám Daniela, inak zabijeme teba i tvoj rod!“* Kráľ sa zľakol hrozby a Daniela im vydal. Hodili ho do levej jamy, v ktorej bolo sedem levov. Každý deň im dávali dve ľudské telá a dve ovce. Tentoraz im však nedali nič, aby bol ich hlad väčší. Levy však prorokovi neublížili. V tom čase žil v Judsku prorok menom Habakuk. Uvaril si jedlo a išiel na pole, aby ho priniesol žencom. Tu mu Boží anjel povedal: *„Zanes jedlo do Babylonu Danielovi, ktorý je v jame levov.“* Habakuk odpovedal: *„Pane, Babylon som nikdy nevidel a tú jamu nepoznám.“* Tu anjel chytil Habakuka za vlasy a v prudkosti svojho ducha ho preniesol k levej jame v Babylone. Prorok zvolal: *„Daniel, sluha Boží, vezmi si jedlo, ktoré ti posiela Boh!“* Daniel povedal: *„Spomenul si si na mňa, Bože, a neopustil si tých, čo ťa milujú!“* Daniel vstal a jedol. Anjel Pána potom zaniesol Habakuka späť na jeho miesto. Na siedmy deň prišiel kráľ Kýros oplakávať Daniela. A hľa, Daniel sedel neporušený medzi levmi. Vtedy kráľ zvolal mocným hlasom: *„Veľký si, Pane, Bože Danielov!“* Potom ho dal vytiahnuť z jamy levovej a tých, čo ho chceli zničiť, dal do nej hodiť. V malej chvíli ich levy pred jeho očami zožrali.

NÁVRAT ZO ZAJATIA

A tak sa vybrali náčelníci Júdovho a Benjamínovho rodu, aby išli a vystavali Pánov chrám v Jeruzaleme.
(Ezd 1, 5)

Židia, ktorí žili v babylonskom zajatí, boli neustále v kontakte s tými, ktorí zostali vo vlasti. Vrúcne túžili po čase, keď im bude znova vrátená ich drahá zasľúbená krajina. Z Danielovho proroctva totiž vedeli, že ich zajatie bude trvať len sedemdesiat rokov. To predpovedal už prorok Jeremiáš ešte predtým, ako boli odvlečení do zajatia: *„Celá táto krajina sa stane púšťou. Všetky tieto národy budú sedemdesiat rokov podriadené babylonskému kráľovi. Ale po sedemdesiatich rokoch, hovorí Pán, potrestám babylonského kráľa a jeho ľud za všetky ich zločiny; urobím z nich púšť skrz-naskrz.“* Pánovo slovo sa malo naplniť už v prvom roku vlády kráľa Kýra v Babylone. Pán vnukol kráľovi, aby po celom svojom kráľovstve vyhlásil: *„Pán, Boh nebies, mi dal všetky kráľovstvá zeme a rozkázal mi, aby som mu postavil dom v Jeruzaleme v Júdsku. Kto z vás teda patrí k jeho ľudu, nech je s ním jeho Boh a nech ide do Jeruzalema a buduje dom Pána, Boha Izraela. A všetci, ktorí tu chcú zostať, nech pomáhajú striebrom, zlatom, majetkom a dobytkom.“* A hlavy rodov Júdu a Benjamína, kňazi a leviti a všetci, ktorým to vnukol Boh, vstali, aby išli stavať Pánov chrám v Jeruzaleme. Od tých, čo zostali v Babylone, dostali nádoby zo zlata a striebra, tovar a dobytok, ako prikázal kráľ, a okrem toho aj to, čo ešte dobrovoľne obetovali. Kráľ Kýros vydal aj nádoby z Pánovho chrámu, ktoré Nabuchodonozor ulúpil: tridsať zlatých misiek a tisíc strieborných misiek, tridsať zlatých čaší, štyristodesať strieborných čaší a tisíc iných nádob. Všetkých zlatých a strieborných nádob bolo päťtisíc štyristo. Potom vyšli a viedli ich Zorobábel, Nehemiáš a Jozue. Okrem sluhov a služiek ich bolo štyridsaťdvatisíc tristošesťdesiat. Ďakovali Bohu, že opustili krajinu svojho zajatia, a spomínali na dni, keď sedeli pri babylonských vodách, plakali a prisahali: *„Ak na teba zabudnem, Jeruzalem, nech uschne moja pravica! Nech sa mi jazyk prilepí k podnebiu, ak si na teba nespomeniem, ak nebudem mať Jeruzalem za vrchol svojej radosti.“*

STAVBA NOVÉHO CHRÁMU

Keď stavbári stavali základy Pánovho chrámu, kňazi stáli s trúbami, aby velebili Pána. (Ezd 3, 10)

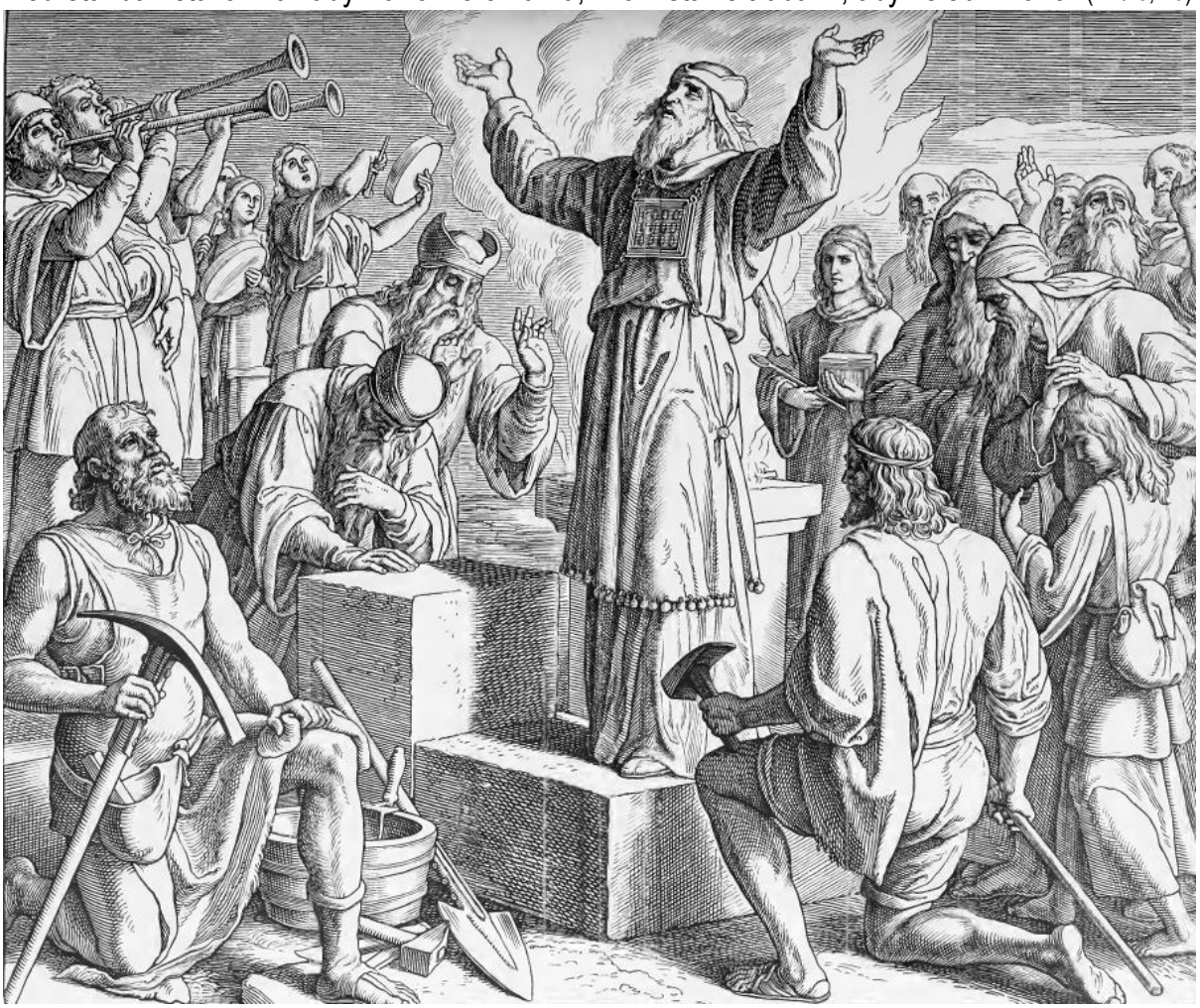

Po náročnej ceste národ konečne dorazil do svojej starej vlasti. Postavili si mestá a bývali v nich. V siedmom mesiaci sa všetci ako jeden muž zhromaždili v Jeruzaleme. Veľkňaz Jozue s kňazmi a Zorobábel so svojimi bratmi postavili oltár, aby priniesli zápalnú obetu Bohu Izraela, ako je napísané v zákone Božieho muža Mojžiša. Základný kameň chrámu však ešte nebol položený. V druhom roku a v druhom mesiaci po svojom návrate začali Jozue, Zorobábel a všetci, čo sa vrátili zo zajatia, stavať. Za dozorcov nad stavbou určili levitov, ktorí mali viac ako dvadsať rokov. Potom stavitelia položili základný kameň Božieho chrámu. Kňazi stáli v bohoslužobných rúchach s trúbami a leviti s cimbalmi, aby podľa príkazu Dávida, kráľa v Izraeli, chválili Boha. Spievali Pánovi v radostnej chvále a vďake: *„On je dobrý a jeho milosrdenstvo nad Izraelom trvá naveky.“* A všetok ľud sa hlučne radoval a velebil Pána, lebo jeho chrám bol založený. Ale mnohí zo starších kňazov, levitov a náčelníkov rodín – tí, ktorí videli predošlý chrám – s veľkým plačom nariekali, keď pred ich očami kládli základ tohto domu. Nikto nemohol rozoznať hlas radostného plesania od hlasu plačúceho ľudu, lebo slzy bolesti a radosti tiekli v tejto slávnostnej hodine jedným prameňom. Vtedy sa čoraz jasnejšie rysoval obraz prorokov o tom, na ktorého čakajú národy a ktorého kráľovstvo nebude mať konca. Tak hovoril prorok Aggeus, ktorý znova a znova vyzýval k stavbe chrámu: *„Sláva tohto druhého chrámu bude väčšia ako sláva prvého, hovorí Pán, a na tomto mieste dám pokoj.“* Prorok Zachariáš volal v posvätnom zápale: *„Raduj sa veľmi, dcéra Siona, raduj sa, dcéra Jeruzalema! Hľa, tvoj kráľ príde k tebe. Spravodlivý je a prináša spásu, ponížený je a nesie sa na oslici, na osliatku, mláďati oslice. Jeho panstvo sa rozprestiera od mora k moru, od potoka až po kraj zeme. Aké veľké je tvoje šťastie a tvoj blahobyt.“* Prorok Malachiáš oslavoval obetu budúcich vekov slovami: *„Nemám vo vás zaľúbenie a neprijmem dary z vašej ruky! Veď od východu slnka až na západ veľké je moje meno medzi národmi a na každom mieste sa bude môjmu menu prinášať obeta čistá. Hľa, posielam svojho anjela a on mi pripraví cestu. A do chrámu príde Panovník, ktorého hľadáte, anjel zmluvy, ktorého si želáte.“*

ESTER

Kráľ jej položil na hlavu kráľovskú korunu a ustanovil ju za kráľovnú namiesto Vasty. (Est 2, 17)

Značná časť Židov sa nevrátila do Jeruzalema, ale zostala v Babylone aj vtedy, keď bol s výslovným povolením perzského kráľa Daria dokončený chrám v Jeruzaleme. V čase jeho nástupcu Asuera (čiže Xerxesa) žil v perzskom hlavnom meste zbožný Žid Mardochej. Bol pestúnom dcéry svojho brata, ktorá sa volala Ester. Keďže Ester bola veľmi krásna, priviedol ju pred kráľa, kde si získala jeho priazeň a on ju urobil kráľovnou. Ona však podľa príkazu svojho pestúna neprezradila svoj pôvod ani svoju národnosť. Mardochej sa o ňu veľmi staral a denne prichádzal k bráne paláca, aby sa o nej niečo dozvedel. Jedného dňa, keď tam musel čakať, náhodou počul, ako sa dvaja kráľovi sluhovia sprisahali, že kráľa zavraždia. Povedal to Ester a ona to oznámila kráľovi. Obaja sprisahanci skončili na šibenici. Na kráľovskom dvore bol muž menom Aman, ktorého si Asuer veľmi vážil. Ustanovil ho nad všetkými kniežatami krajiny a všetci si pred ním kľakali, len Mardochej nie. Stráže v paláci to povedali Amanovi. Keď sa dozvedel, že Mardochej je Žid, veľmi sa rozhneval a rozhodol sa vyhubiť celý židovský národ. Aman hodil lós, v ktorý deň a v ktorý mesiac má byť židovský národ vyvraždený. Lós padol na dvanásty mesiac. Aman povedal kráľovi: *„Vo všetkých krajinách tvojho kráľovstva je rozptýlený národ, ktorý pohŕda tvojimi prikázaniami. Ak uznáš za dobré, nariaď, aby bol ten národ vyhubený, a ja odvediem správcom tvojho pokladu desaťtisíc hrivien.“* Aman rozkázal, aby v ten istý deň, totiž trinásteho dňa dvanásteho mesiaca, boli zabití všetci Židia – od bábätiek až po starcov, ženy aj deti – a aby im bol odobratý majetok. Rozkaz bol okamžite vyvesený v Súzach a rýchli poslovia ho oznámili všetkým miestodržiteľom a kniežatám. Kráľ a Aman usporiadali hostinu, ale Židia, ktorí boli v meste, smútili a plakali. Keď Mardochej počul smutnú správu, roztrhol si svoje rúcho, obliekol si vrecovinu, hlavu si posypal popolom a išiel k bráne paláca, lebo nikto nesmel vstúpiť na dvor v smútočnom odeve. Z jeho úst sa ozval hlasný nárek. Keď sa to dozvedela Ester, veľmi sa zľakla a poslala svojho komorníka k svojmu pestúnovi, aby sa dozvedela, prečo tak plače. Ten mu všetko povedal a prikázal Ester, aby išla ku kráľovi a prosila za svoj národ.

MARDOCHEJ

Aman posadil Mardocheja na koňa, išiel pred ním a vyvolával*: „Takúto poctu si zaslúži ten, koho chce vyznamenať kráľ.“* (Est 6, 11)

Do kráľovskej komnaty bolo pod trestom smrti zakázané vstupovať bez pozvania. Mardochej však naliehal, aby sa to Ester odvážila urobiť. Povedala mu: *„Zhromaždi všetkých Židov, ktorých nájdeš v Súzach, a modlite sa za mňa. Nejedzte a nepite tri dni a tri noci; podobne sa budem postiť aj ja so svojimi služobníkmi. Potom napriek príkazu a nepozvaná vojdem ku kráľovi. Ak mám zomrieť, zomriem.“* Na tretí deň sa Ester obliekla do kráľovského rúcha a vošla do kráľovej komnaty. Keď ju kráľ uvidel a jeho planúce oči prezrádzali hnev srdca, Ester omdlela. Vtedy Boh obrátil kráľovo srdce a on povedal: *„Čo si želáš, Ester?“* A ona odpovedala: *„Keby si chcel, kráľu, prosím ťa, aby si dnes prišiel ku mne s Amanom na hostinu.“* A na hostine ich oboch pozvala, aby prišli aj na druhý deň. Aman sa v ten deň vrátil domov veselý a radostný. Keď však prechádzal okolo Mardocheja, ktorý sedel pri dverách paláca a nevstal pred ním, Aman sa rozzúril a dal preňho postaviť šibenicu. V tú noc kráľ nemohol spať a dal si čítať z kroník kráľovstva. Prišli na miesto, kde bolo napísané, ako Mardochej odhalil zradu komorníkov, a tak zachránil kráľa. Keď sa kráľ spýtal, akú odmenu Mardochej dostal, odpovedali mu: *„Žiadnu odmenu nedostal.“* Ráno kráľ dovolil vojsť Amanovi, ktorý prišiel, aby požiadal o povolenie obesiť Mardocheja. Kráľ sa ho opýtal: *„Čo sa má stať s mužom, ktorého si chce kráľ uctiť?“* Aman, mysliac si, že kráľ chce vyznamenať jeho, odpovedal: *„Nech ho oblečú do kráľovských šiat, nech nasadne na koňa, na ktorom jazdí kráľ, a nech dostane na hlavu kráľovskú korunu. Nech prvý z kráľovských princov vedie jeho koňa ulicami mesta a volá: ‚Takúto poctu si zaslúži ten, koho chce vyznamenať kráľ!‘“* Kráľ mu na to povedal: *„Ponáhľaj sa a urob Židovi Mardochejovi presne to, čo si povedal!“* Aman, plný hnevu a hanby, musel poslúchnuť. Potom sa Aman vybral na druhú hostinu ku kráľovnej. Keď sa kráľ znova opýtal: *„Čo si žiadaš, Ester?“*, ona odpovedala: *„Ak som našla milosť v tvojich očiach, daruj mi život a život môjmu ľudu! Lebo my všetci máme byť zabití a vyhubení.“* Kráľ sa zhrozene opýtal: *„Kto sa to odvážil urobiť?“* Ester odpovedala: *„Naším protivníkom a najhorším nepriateľom je tento Aman!“* Ešte v ten istý deň Aman zomrel na šibenici, ktorú sám pripravil Mardochejovi, a Mardochej bol povýšený na jeho miesto.

OBNOVA MESTSKÝCH MÚROV

Od toho dňa polovica mužov pracovala a druhá polovica bola pripravená na boj s kopijami, štítmi, lukmi a brnením. (Neh 4, 10)

Samaritáni, ktorí žili v Judsku, videli stavbu chrámu a mesta. Prišli k Zorobábelovi a kniežatám a povedali: *„Dovoľte nám stavať s vami, veď aj my vzývame toho istého Boha ako vy a obetujeme mu.“* Ale Zorobábel, Jozue a kniežatá nesúhlasili. Preto sa nepriatelia snažili stavbu sťažiť a prekaziť. Poslali poslov ku kráľovi Kýrovi a jeho nástupcom, aby zničili Pánovo dielo. Dosiahli, že stavba chrámu bola zastavená. V druhom roku Dáriovej vlády prišli k nemu Židia z Jeruzalema, aby ho požiadali o ochranu. Kráľ našiel dokumenty o Kýrovom povolení a potvrdil ich. Potom bol Pánov chrám dostavaný a slávnostne posvätený. Mesto však ešte nebolo vybudované. Keď ho stavali, susedné národy a kráľovskí úradníci robili Židom rôzne prekážky. Nehemiáš, čašník perzského kráľa Artaxerxa, sa dopočul o útlaku svojich krajanov vo vlasti. Keď jedného dňa predstúpil pred kráľa, celý sa od smútku rozochvel. Kráľ sa ho opýtal, prečo je taký smutný. Nehemiáš, chvejúc sa od strachu, odpovedal: *„Ako by som mohol nebyť smutný, keď mesto, kde sú hroby mojich otcov, je spustošené a jeho brány sú vypálené? Ak by kráľ chcel, pošli ma do Judska, do mesta hrobov mojich otcov, a ja ho obnovím.“* Kráľ jeho žiadosti vyhovel. Keď Nehemiáš prišiel do Jeruzalema, povedal ľudu: *„Poznáte našu biedu a súženie: Jeruzalem je spustošený a jeho brány sú vypálené. Poďme a postavme jeruzalemské múry, aby sme už neboli v hanbe.“* Keď začali stavať, ich nepriatelia sa im vysmievali: *„Nech len stavajú, veď príde líška a preskočí ich kamenný múr!“* Neskôr však začali brať ich prácu vážne, rozhnevali sa na Júdovcov a zhromaždili sa, aby Jeruzalem prepadli. Júda však bol na stráži a zmaril ich úmysel. Od toho dňa polovica mladých mužov pracovala a druhá polovica bola pripravená na boj s kopijami, štítmi, lukmi a brnením. Či už pracovali na múre, alebo nosili bremená, pracovali len jednou rukou a v druhej držali meč. Takto sa stavali múry i brány a nakoniec osadili aj dvere. Jeruzalem však ešte dlho zostal pod nadvládou perzských kráľov, až kým Alexander Veľký, macedónsky kráľ, neskoncoval s perzskou ríšou.

POKÁNIE ĽUDU

Na dvadsiaty štvrtý deň tohto mesiaca sa Izraeliti zhromaždili a vyznávali svoje hriechy a neprávosti svojich otcov. (Neh 9, 1-2)

V prvý deň siedmeho mesiaca sa všetok ľud zhromaždil na otvorenom priestranstve a kňaz Ezdráš priniesol Mojžišov zákon. Nahlas z neho od rána až do poludnia čítal a oči všetkých boli upreté na neho. Ezdráš dobrorečil Pánovi, veľkému Bohu, a všetok ľud mu odpovedal: *„Nech sa stane! Nech sa stane!“* Nehemiáš, Ezdráš a leviti zvolali: *„Tento deň je zasvätený Pánovi, nášmu Bohu; netrúchlite a neplačte!“* V zákone totiž našli aj príkaz, že Izraeliti majú v slávnostný deň siedmeho mesiaca bývať v stánkoch. Ľud teda vyšiel, urobil si stánky z čerstvých ratolestí a býval v nich – tak sa nestalo od čias Jozueho. Dvadsiateho štvrtého dňa toho mesiaca prišli Izraeliti v kajúcom odeve, posypaní prachom, a oddelili sa od všetkých cudzincov. Potom predstúpili a vyznávali svoje hriechy i neprávosti svojich otcov. Štyrikrát za deň čítali zo zákona a vyznávali svoje viny. Leviti zvolali: *„Vstaňte, dobrorečte Pánovi, Bohu svojmu, od vekov až naveky! Ty si ten, Pane, ktorý si vyvolil Abraháma a uzavrel si s ním zmluvu. Ty si videl súženie našich otcov v Egypte a vypočul si ich volanie pri Červenom mori; robil si znamenia a zázraky nad faraónom i všetkými jeho služobníkmi. Rozdelil si pred nimi more a v oblačnom stĺpe si bol ich sprievodcom dňom i nocou. Vystúpil si aj na vrch Sinaj a dal si im zákon. Ukázal si im svoju svätú sobotu a prostredníctvom svojho služobníka Mojžiša si im dal pravé ustanovenia a spoľahlivý zákon. Dal si im chlieb z neba, keď boli hladní, a vodu zo skaly, keď boli smädní. Povedal si im, aby odišli do krajiny, ktorú si im prisľúbil. Ale naši otcovia boli pyšní, zatvrdili si šije a neposlúchali tvoje prikázania. Nechceli poslúchať a nespomenuli si na tvoje zázraky. Ale ty, Bože milostivý, dobrotivý, milosrdný, zhovievavý a plný zľutovania, si ich neopustil. Dal si im kráľovstvá a národy; jedli, sýtili sa a oplývali radosťou pre tvoju veľkú dobrotu. Ale čoskoro ťa popudili k hnevu a zabili prorokov, ktorí ich napomínali. V čase súženia však opäť volali k tebe a ty si im dával vodcov, aby ich vyslobodili. No oni ťa opäť nepočúvali. Ty si ich však vo svojom nesmiernom milosrdenstve nevydal do záhuby a neopustil si ich, lebo si dobrotivý a plný milosrdenstva.“*

MÚDROSŤ A BÁZEŇ PRED BOHOM

Jeden je mocný a veľmi hrozný, ktorý sedí na svojom tróne, Pán. (Sir 1, 8)

Všetka múdrosť je od Pána Boha, vždy bola u neho a je pred vekmi. Morský piesok, kvapky dažďa, dni odveké – ktože to vie spočítať? Výšku neba, šírku zeme a hlbokú priepasť – ktože vie zmerať? Božiu múdrosť, čo predchádza všetko, ktože môže pochopiť? Prameňom múdrosti je slovo nebeského Boha a jej cesty sú večné zákony. Jeden je najvyšší Stvoriteľ všemohúci, mocný a veľmi obávaný Kráľ, ktorý sedí na svojom tróne a vládne – Pán. On stvoril múdrosť Duchom Svätým, on ju videl, odmeral a vylial ju na všetky svoje diela a na všetkých ľudí podľa svojho daru. A dal ju tým, ktorí ho milujú. Bázeň pred Pánom slúži na slávu a chválu, na veselosť a je korunou radosti. Bázeň pred Pánom plní srdce radosťou, dáva veselosť, šťastie a dlhý život. Bohabojnému sa dobre povedie na konci, v deň svojej smrti dôjde požehnania. Najúctyhodnejšia múdrosť je milovať Boha. Komu sa ukáže, aby ju spoznal, ten ju miluje; vidiac ju, žasne nad jej veľkými skutkami. Bázeň pred Bohom je začiatkom múdrosti, je dokonalou múdrosťou, korunou múdrosti; uspokojuje ľudí svojimi plodmi. Prináša pokoj a zdravie. Bázeň pred Pánom zaženie hriech, lebo kto je bez bázne, nezdrží sa hriechu. Trpezlivý vytrvá do príhodného času, potom dostane blaženú odplatu. Múdry skrýva na čas svoje slová, ale pery mnohých budú hovoriť o jeho múdrosti. Synu, ak túžiš po múdrosti, zachovávaj prikázania a Pán ti ju udelí. Nebuď neposlušný bázni Božej a neprichádzaj k nemu s dvojakým srdcom. Dávaj si pozor, aby si nepadol a neurobil si hanbu. Synu, ak chceš vstúpiť do služby Bohu, buď pripravený na skúšku. Buď pokorný v srdci, buď odvážny a v čase dopustenia sa neunáhli. Lebo zlato a striebro sa skúša v ohni a Bohu milí ľudia v ohni súženia. Vy, ktorí sa bojíte Pána, čakajte, kým sa nad vami zmiluje, a neodvracajte sa od neho, aby ste nepadli. Vy, ktorí sa bojíte Pána, dôverujte mu a jeho odmena vás neminie. Vy, ktorí sa bojíte Pána, dúfajte v lepšie časy, vo večnú radosť a milosrdenstvo. Vy, ktorí sa bojíte Pána, milujte ho a vaše srdcia budú osvietené. Pozrite, synovia, na dávne pokolenia a spomeňte si: Bol snáď sklamaný ten, kto dúfal v Pána? Alebo bol ním snáď opustený ten, kto zostal verný jeho prikázaniam?

PRAVÁ LÁSKA RODIČOV A DETÍ

Kto si vyučuje syna, uvedie do žiarlivosti nepriateľa, ale v kruhu priateľov sa ním môže chváliť. (Sir 30, 3)

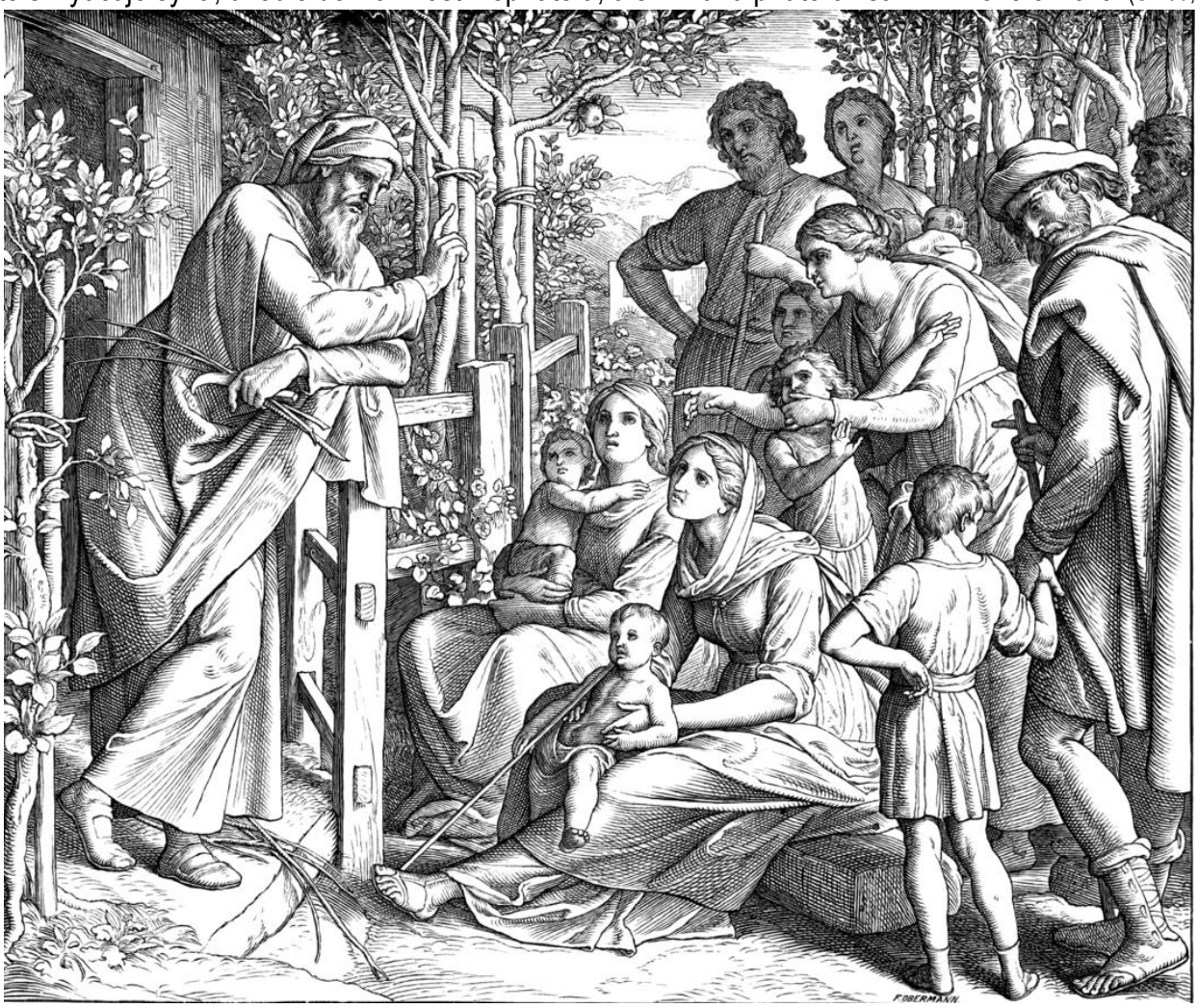

Kto miluje svojho syna, často používa aj tresty, aby sa z neho nakoniec radoval a nemusel klopať na dvere svojich susedov. Kto svojho syna vychováva, bude mu chválou a medzi svojimi známymi sa ním bude môcť chváliť. Ten, kto učí svojho syna, vzbudí žiarlivosť nepriateľa, ale v kruhu priateľov mu bude pýchou. Neskrotený kôň zostane divoký a nevychovaný syn bude vzdorovitý. Rozmaznávaj dieťa a bude ti naháňať strach; pohrávaj sa s ním a bude ťa zarmucovať. Nesmej sa s ním nad jeho priestupkami, aby si to neskôr neľutoval a aby si nakoniec neškrípal zubami. Nedávaj mu moc v jeho mladosti a neprehliadaj jeho chyby. Ohýbaj mu šiju od mladosti a napomínaj ho, kým je malý, aby sa neskôr nevzbúril a neprotivil sa ti – mal by si potom bolesť v duši. Uč svojho syna a daj si na ňom záležať, aby si preňho nemal zármutok a aby si sa od neho nedočkal zahanbenia. Vy, deti, dbajte na slová svojich otcov, aby vám bolo dobre. Lebo Boh chce, aby si deti ctili svojich otcov, a ustanovil aj právo matky nad deťmi. Ten, kto má úctu k svojej matke, je ako človek, ktorý si zhromažďuje poklady. Kto si ctí otca, bude mať radosť z vlastných detí, a kedykoľvek sa bude modliť, bude vypočutý. Dlho bude žiť ten, kto má úctu k svojmu otcovi, a ten, kto ho poslúcha, poteší svoju matku. Kto sa bojí Pána, ctí si svojich rodičov a ako pánom slúži tým, ktorí ho splodili. Vo všetkej trpezlivosti cti svojho otca skutkom i slovom, aby na teba zostúpilo jeho požehnanie a zostalo s tebou až do konca. Požehnanie otca upevňuje domy, ale kliatba matky vyvracia základy. Nikdy sa nechváľ potupou svojho otca, lebo otcova potupa nie je tvojou chválou. Slávou človeka je česť jeho otca a hanbou syna je otec bez cti. Synu, zastaň sa svojho otca v starobe a nezarmucuj ho po celý život. Ak zoslabne na duchu, zmiluj sa nad ním a nepohŕdaj ním vo svojej sile, lebo milosrdenstvo k otcovi nebude zabudnuté a za trpezlivosť s matkou sa ti dostane dobrej odmeny. Tebe, bohumilému, bude vybudovaný dom a v deň súženia bude na teba pamätané – tvoje hriechy sa rozplynú ako ľad na slnku. Zlú povesť má ten, kto opustí svojho otca, a prekliaty od Boha je ten, kto pripravuje bolesť svojej matke.

HELIODOR

Ukázal sa im akýsi kôň s hrozným jazdcom. (2 Mach 3, 25)

Alexander Veľký, macedónsky kráľ, ktorý dobyl celú Perzskú ríšu, bol k Židom miernym vládcom a oni ľahko znášali jeho jarmo. Keď sa po jeho smrti jeho ríša rozdelila, Jeruzalem pripadol Sýrii a počas jej nadvlády sa tiež dlho tešil pokoju. Židia verne zachovávali zákon. Samotní králi a kniežatá si chrám uctili svojimi darmi. Ale Šimon z Benjamínovho kmeňa, ktorý bol ustanovený za strážcu chrámu, sa rozhneval na veľkňaza Oniáša, pretože mu nedovolil, aby konal protizákonne. Oznámil teda kráľovi, že chrámová pokladnica v Jeruzaleme je plná peňazí. Vtedy kráľ poslal Heliodora, ktorý mal na starosti kráľovské majetky, do Jeruzalema s príkazom, aby v jeho mene peniaze zobral. Ale veľkňaz mu povedal, že sú to peniaze na výživu vdov a sirôt a že niečo z toho patrí aj Hyrkánovi, veľmi váženému mužov, a celé to predstavuje štyristo hrivien striebra a dvesto hrivien zlata. Heliodor sa však nedal odradiť od vykonania kráľovho príkazu a určil deň, kedy mal prevziať zlato a všetky poklady. V meste nastalo veľké zdesenie. Kňazi v kňazských rúchach sa vrhli pred oltár a vzývali nebo o pomoc. Kto videl tvár veľkňaza Oniáša, pocítil zármutok vo svojom srdci, lebo na jeho tvári sa zračila ukrutná bolesť, ktorá zvierala jeho dušu. Všetok ľud dvíhal ruky a modlil sa. Ľud a veľkňaz boli pestrou zmesou poľutovania hodných ľudí. Heliodor sa chystal vykonať, čo si zaumienil a išiel so svojimi vojakmi do chrámovej pokladnice. Ale vtedy sa zreteľne prejavil Duch všemohúceho Boha, takže všetok ľud sýrskeho kráľa padol na zem a omdlel od strachu. Ukázal sa im totiž akýsi kôň ozdobený vzácnymi okrasami, ktorý mal hrozného jazdca a ktorý sa prednými kopytami rútil na Heliodora. Jazdec mal akoby zlatú zbroj a vedľa neho sa objavili dvaja udatní mladíci, vynikajúci silou a krásou. Postavili sa po oboch stranách vedľa Heliodora a bezprestania ho bili. Heliodor padol ako bez ducha na zem a rýchlo ho vyniesli na nosidlách. A ležal na zemi onemený z Božej moci, zbavený akejkoľvek nádeje na uzdravenie. Vtedy začali priatelia naliehať na Oniáša, aby sa zaňho prihovorili u Boha. A keď sa Oniáš modlil, tí istí mladí muži, postavili sa pri Heliodorovi a povedali: *„Poďakuj sa kňazovi Oniášovi, lebo kvôli nemu ti Pán daroval život, aby si všetkým ohlasoval veľké skutky a moc Božiu.“*

ANTIOCHUS

Kto zachovával Pánov zákon, bol na príkaz kráľa zabitý. (1 Mach 1, 60)

Čoskoro potom nastali pre Pánov ľud smutné časy. Seleukos zomrel a vlády sa ujal Antiochus IV. Na neho sa obrátil Jason, brat Oniáša, a ponúkol mu zlato a striebro za najvyšší úrad veľkňaza. Kráľ to prijal a ustanovil Jasona za veľkňaza, a ten sa hneď snažil zaviesť medzi svojimi krajanmi pohanské zvyky. Pod jeho vplyvom kňazi čoskoro zabudli na službu v chráme. Ale prestúpenie Božieho zákona nezostáva bez trestu. Jason bol veľkňazom iba tri roky, keď jeho úrad získal kupčením Menelaos tým, že dal o tristo talentov striebra viac ako Jason. Nový votrelec bol ešte horší ako jeho predchodca. Dal zabiť Oniáša a pred kráľom obžaloval tých, ktorí chrám bránili, takže bol nad nimi vykonaný rozsudok smrti. V tom čase bolo po štyridsať dní vidieť v meste jazdcov v zlatom odeve, ako sa vznášali vzduchom. Všetci ľudia sa modlili, aby toto zjavenie znamenalo niečo dobré. Čoskoro však vypukla krvavá občianska vojna medzi Jasonom a Menelaom. Kráľ podozrieval Židov, že sú mu neverní. Preto sa veľmi rozhneval, vytiahol s vojskom a dobyl mesto. Za tri dni bolo osemdesiattisíc ľudí zabitých, štyridsaťtisíc odvedených do zajatia a rovnako toľko predaných za otrokov. Potom kráľ zločinnou rukou siahol na posvätné nádoby v chráme a vrátil sa s nimi do svojej krajiny. A tak mal aj chrám svoj podiel na nešťastí ľudu. Neskôr mal mať podiel aj na jeho šťastí, lebo ten, kto bol opustený kvôli Božiemu hnevu, bude, keď uzmieri najvyššieho Pána, opäť povýšený do najvyššej slávy. Potom kráľ opäť poslal do Jeruzalema svojich zástupcov, ktorí vraždili, pálili, lúpili a zajímali ženy a deti. Znesvätili svätyňu a mesto zaľudnili nespravodlivým ľudom. Neskôr kráľ vydal list všetkým kmeňom, ktoré mu podliehali, aby sa zriekli svojich prikázaní a zvykov a klaňali sa jeho bohom. V Jeruzaleme dal na oltár postaviť pohanskú modlu a oltáre jej postavili aj vo všetkých judských mestách. A pri dverách domov a na uliciach zapaľovali kadidlo a prinášali obety. Knihy zákona boli roztrhané a spálené. U koho sa našli posvätné knihy, a kto zachovával Boží zákon, bol na kráľov rozkaz zabitý. Avšak aj napriek tomu mnohí z ľudu prisahali, že nebudú jesť nič nečisté a nebudú obetovať bohom. Radšej chceli zomrieť.

SEDEM BRATOV MACHABEJSKÝCH

Bolo zajatých sedem bratov aj s matkou, pretože ich kráľ nútil, aby jedli bravčové mäso. (2 Mach 7, 1)

Predtým, ako Júda Machabejský zvíťazil nad nepriateľmi, boli tisíce Židov zabití alebo odvlečení do zajatia, pretože nechceli obetovať falošným bohom. Jedného dňa sa stalo, že bolo zajatých sedem bratov aj s ich matkou, a bili ich palicami a remeňmi, lebo neposlúchli kráľa, ktorý ich chcel prinútiť jesť bravčové mäso. Najstarší z nich totiž rázne povedal: *„Čo od nás žiadaš? Sme pripravení radšej zomrieť, ako by sme mali prestúpiť zákony našich otcov.“* Vtedy sa kráľ rozhneval a prikázal mu vyrezať jazyk, stiahnuť kožu z hlavy a odseknúť konce rúk a nôh. Potom dal rozpáliť oheň a ešte dýchajúceho ho pálili na ohnisku. Potom priviedli druhého, a keď vytrpel rovnaké muky ako jeho brat a keď už mal vypustiť dušu, povedal kráľovi: *„Ty bezbožník, ty síce zabíjaš náš terajší život, ale kráľ sveta, nás ktorí zomierame pre jeho zákony, vzkriesi k večnému životu.“* A keď prišiel na rad tretí, na ich žiadosť hneď vyplazil jazyk, statočne vystrel ruky a nebojácne povedal: *„Tieto údy mám z neba, ale pre Boží zákon si ich teraz nevážim, lebo si viac vážim to, že ich znova od Boha dostanem.“* Štvrtý uprostred múk prehovoril ku kráľovi podobne a dodal: *„Ty nebudeš mať vzkriesenie k životu.“* Aj obaja ďalší upozornili kráľa na Boží súd. Všetci trpeli rovnakými mukami, zatiaľ čo ich matka ich povzbudzovala, aby vytrvali. Obdivuhodná a večnej pamiatky hodná matka, ktorá v ten istý deň videla zomierať všetkých svojich sedem synov a všetko to statočne znášala, dúfajúc v Boha. A keď zostal ešte siedmy, Antiochos mu sľúbil všetko, čo mohol, aby ho pohol k odpadnutiu od viery. Ale márne. Kráľ si teda zavolal jeho matku a požiadal ju, aby svojmu synovi dohovorila. Ona sa však naklonila k synovi a povedala mu rečou otcov: *„Syn môj, zmiluj sa nado mnou, ktorá som ťa s mnohými útrapami priviedla a vychovala až do tohto tvojho veku. Prosím ťa, aby si sa pozrel na nebo a zem a na všetko, čo je na nich, a aby si vedel, že Boh ich stvoril z ničoho! Preto sa neboj tohto kata, ale buď hodný svojich bratov, pripoj sa k nim a podrob sa smrti, aby som ťa v deň zmilovania opäť prijala s tvojimi bratmi.“* Kým ešte hovorila, mladík povedal: *„Načo ešte čakáte? Neposlúchnem kráľov príkaz, ale Boží zákon. A ty, pôvodca všetkej zloby proti Židom, neunikneš Božej ruke.“* A kráľ, roznietený hnevom, zúril voči nemu ešte viac ako proti jeho bratom. Po jej synoch bola zabitá aj matka.

MATATIÁŠ

A Matatiáš utiekol so svojimi synmi do hôr. Všetko, čo mali, zanechali v meste. (1 Mach 2, 28)

V tých dňoch povstal Matatiáš, kňaz z rodu Joaribovcov, a utiekol z Jeruzalema. Býval na vrchu Modin, pri ceste, ktorá viedla z Jeruzalema do Joppe. Mal päť synov: Jána, Šimona, Júdu, ktorý bol Machabejcom, Eleazara a Jonatána. Matatiáš nariekal nad nešťastím svojej krajiny a volal: *„Beda mi, že som sa narodil, aby som videl skazu svojho ľudu a skazu svätého mesta! Svätyňa je v rukách cudzincov, jej nádherné náradie odniesli ako korisť. Jeho starci sú pobití na uliciach a jeho mladíci padli pod nepriateľským mečom. Prečo máme ešte žiť?“* Vtedy prišli poslovia kráľa Antiocha, aby všetkých tých ktorí utiekli do Modinu prinútili odpadnúť od Božieho zákona. Mnohí z izraelského ľudu s tým súhlasili a pridali sa k nim. Ale Matatiáš a jeho synovia stáli pevne vo viere. Kráľovi poslovia mu dohovárali: *„Ty si prvý, ty si slávny a veľký v tomto meste. Si obklopený synmi a bratmi. Konaj podľa kráľovho príkazu a budeš zasypaný zlatom, striebrom a mnohými darmi.“* Matatiáš im hlasne odpovedal: *„Nech si všetky národy poslúchajú kráľa Antiocha, ale ja, moji synovia a moji bratia budeme poslúchať zákon našich otcov. Boh nás ochraňuj, aby sme neopustili zákon a jeho ustanovenia.“* Keď dopovedal tieto slová, vystúpil jeden Žid a pred očami všetkých priniesol obetu modlám. Matiáš sa zachvel od bolesti a hnevu, pribehol a zabil toho odpadlíka pred oltárom. Zabil aj Antiochovho vyslanca a zničil oltár. Potom mocným hlasom zvolal na celé mesto: *„Všetci, čo horlia za zákon, poďte za mnou!“* A on a jeho synovia utiekli do hôr a všetko, čo mali, zanechali v meste. Vtedy mnohí, ktorí dbali na zákon a spravodlivosť, odišli na púšť. Matatiáš a jeho priatelia si spoločne povedali: *„Ak nebudeme bojovať proti pohanom za svoj život a za svoje zákony, budeme čoskoro vyhladení zo zeme.“* A zhromaždili sa okolo Matatiáša a vytvorili vojsko. V hneve pobíjali bezbožníkov zo svojho ľudu, chodili po krajine a rozbíjali oltáre modiel. Keď sa blížili dni Matatiášovej smrti, povedal svojim synom: *„Buďte zapálení za zákon a položte aj svoje životy za zmluvu svojich otcov a získate veľkú slávu a večné meno. Šimon, váš brat, je mužom rady; počúvajte ho vždy a on bude vaším otcom. Júda Machabejský, udatný muž od mladosti, nech je vaším vojenským vodcom. Zhromaždite sa všetci, ktorí zachovávate zákon, a pomstite svoj ľud!“* Potom ich požehnal a pripojil sa k svojim otcom.

JÚDA MACHABEJSKÝ

Júda a jeho bratia povedali: *„Poďme teda očistiť svätyňu a znovu ju posvätiť.“* (1 Mach 4, 36)

Po Matatiášovi nastúpil jeho syn Júda, nazývaný Machabejský. Podporovali ho všetci, ktorí sa pridali k jeho otcovi, a nadšene bojovali za víťazstvo Izraela. Chodil so svojimi vernými do osád a volal k sebe všetkých, ktorí zostali verní židovskému národu. A tak zhromaždil takmer šesťtisíc mužov. Malá skupina úpenlivo prosila Pána, aby sa zmiloval nad svojím ľudom, ktorý bol takmer rozšliapaný jeho nepriateľmi a aby sa zmiloval nad svojím chrámom, ktorý znesvätili bezbožníci. Stále srdnatejšie dvíhali Židia svoje hlavy, stále početnejšie bolo vojsko Machabejcov. Pohania ich už nedokázali premôcť. Júda nečakane prepadával mestá a osady a vypaľoval ich. Vo svojich činoch bol ako lev. Mnohým kráľom spôsobil zármutok a ľud sa z víťazstva Machabejcov radoval. Zvesť o Júdovej statočnosti sa šírila všade a jeho sláva siahala až po hranice sveta. O bojoch Machabejcov hovorili všetky národy. Keď boli porazení sýrski vojvodcovia Apollonios a Seron, správca ríše Lysiáš, zástupca Antiocha, poslal na kráľov rozkaz štyridsaťtisícové vojsko pešiakov a sedemtisíc jazdcov, aby vyplienili Judsko. Júda zhromaždil svojich bojovníkov v Masfe, meste oproti Jeruzalemu, ktorý bol vtedy ľudoprázdny a pripomínal púšť. V ten deň sa postili, obliekli si kajúcne rúcha, posypali si hlavy popolom a vzývali Pána. Potom Júda prikázal všetkým, ktorí sa báli, ako aj tým, ktorí stavali domy, sadili vinice, alebo mali ženy, aby sa podľa Pánovho príkazu vrátili domov. Potom vyrazil len s tromi tisíckami mužov a pri Emauzách zaútočil na nepriateľov a porazil ich. Nasledujúci rok prišiel Lysiáš so šesťdesiattisíc pešiakmi a päťtisíc jazdcami, aby zničil Židov. Júda proti nim vytiahol len s desaťtisíc mužmi. Vrúcne prosil Boha o pomoc, ako to robil pred každou bitkou. Potom dal znamenie na útok a dosiahol veľké víťazstvo. Júda a jeho bratia povedali: *„Hľa, naši nepriatelia sú porazení. Preto teraz poďme očistiť svätyňu a znovu ju posvätiť.“* A vojsko sa zhromaždilo a tiahlo na vrch Sion. Videli, že svätyňa je spustošená, oltár znesvätený, brány spálené; na nádvorí rástla tráva ako na poli. Roztrhli si rúcha a nariekali, sypali si popol na hlavu a padali na tvár k zemi. Kňazi očistili svätyňu, všetko dali do poriadku a postavili nový oltár.

NEBESKÝ JAZDEC

Keď už boli blízko Jeruzalema, zjavil sa im jazdec v bielom rúchu, ktorý išiel pred nimi a mával zlatou kopijou. (2 Mach 11, 8)

Keď sa kráľ Antiochus dozvedel o víťazstve Machabejcov a porážkach svojho vojska, veľmi sa rozhneval, sám vytiahol proti Jeruzalemu a kričal: *„Keď prídem do Jeruzalema, urobím z neho veľký cintorín.“* Sotva dokončil svoju reč, zachvátili ho prudké bolesti čriev. Vo svojej pýche však neustal. Naplnila ho pomsta voči Židom a prikázal ísť s ešte väčším náhlením. Vtedy sa stalo, že vo veľkej rýchlosti spadol z voza a ťažko sa zranil. Tak ho postihol Boží trest. Z tela bezbožného kráľa vyliezali červy a v bolestiach z neho zaživa odpadávalo mäso. A toho, ktorý si predtým myslel, že bude siahať až do nebeských hviezd, nemohol nikto zniesť pre neznesiteľný zápach. Teraz sa začal podriaďovať Bohu a modliť sa. Chcel dať Jeruzalemu slobodu a Židom napísal list, v ktorom ich odprosoval. Áno, sám sa chcel stať Židom, prejsť všetky kraje zeme a oslavovať Božiu moc. Zomrel však na vrchu v cudzej krajine a v strašných bolestiach. Po jeho smrti sa vlády ujal Lysiáš. Sýrsky vojvodca Timotej zhromaždil veľké vojsko a tiahol na Jeruzalem. Boj bol mimoriadne krutý. Tu sa nepriateľom zjavilo päť žiarivých mužov z neba; tí sa ujali vedenia Židov a pomohli im k víťazstvu. Lysiáš, naplnený hnevom z toho, čo sa stalo, vytiahol s osemdesiattisíc pešiakmi a celou jazdou proti Židom. Chcel z mesta urobiť sídlo pohanov a každoročne predávať veľkňazský úrad. Nemyslel pritom na Božiu moc, ale spoliehal sa na množstvo svojho ľudu a na svojich osemdesiat slonov. Vtedy Júda Machabejský a jeho verní so všetkým ľudom v slzách a náreku prosili Pána, aby poslal dobrého anjela, ktorý by zachránil Izrael. Júda sa chopil zbrane a vybral bojovníkov, aby išli na pomoc svojim bratom. A teraz, keď už všetci s odvážnym srdcom vytiahli, zjavil sa pri Jeruzaleme jazdec v bielom rúchu, ktorý išiel pred nimi a mával zlatou kopijou. A všetci dostali takú odvahu, že boli pripravení premôcť nielen ľudí, ale aj najzúrivejšie zvieratá a železné hradby. Na nepriateľov sa vrhli ako levy, pobili jedenásťtisíc pešiakov a tisíc šesťsto jazdcov. Lysiáš sa zachránil potupným útekom a uznal, že Židia sú neporaziteľní, lebo sa spoliehajú na Božiu pomoc. Uzavrel preto so Židmi mier.

ZJAVENIE ONIÁŠA A JEREMIÁŠA

Júda rozpovedal hodnoverný sen, ktorým všetkých rozradostnil. (2 Mach 15, 11)

Po poslednom víťazstve nad sýrskym vojvodcom Timotejom sa Júda vydal s tritisíc pešiakmi a štyristo jazdcami proti Gorgiášovi, idumejskému správcovi. Aj tu bojoval víťazne. Niektorí z jeho mužov však v boji padli. Keď ich chceli pochovať, našli pod ich šatami korisť zasvätenú jamnijským modlám, čo zákon zakazoval brať si. Teraz bolo všetkým jasné, prečo padli. A prosili Boha, aby mŕtvym bojovníkom odpustil ich hriechy. Júda vyzbieral dvanásťtisíc drachiem striebra a poslal ich do Jeruzalema, aby bola prinesená zmierna obeta za hriechy mŕtvych. Veď je to svätá a spasiteľná myšlienka modliť sa za mŕtvych, aby boli oslobodení od svojich hriechov. Krátko nato sa kráľ Antiochus Eupator vydal na cestu s mohutným vojskom a tridsiatimi dvoma slonmi, aby Machabejcov premohol. Prenikol až k Jeruzalemu a obliehal chrámovú horu. Po niekoľkých rokoch však uzavrel s posádkou mier. Svoje slovo však porušil a keď vstúpil do hradu, dal zbúrať múry. Potom nástupca Antiocha Eupatora, ktorý sa volal Seleukos, poslal do Judska vojvodcu menom Nikanor a prikázal mu, aby mu v putách priviedol Júdu Machabejského. Keď sa Nikanor dozvedel, že Júda sa zdržuje na rôznych miestach v Samárii, rozhodol sa naňho v sobotu zaútočiť celou svojou silou. Muži, ktorí boli nútení s ním ísť, mu povedali: *„Nekonaj tak opovážlivo, ale maj v úcte svätý deň.“* Ale Nikanor odpovedal: *„Mám moc a prikazujem vám vziať do ruky zbraň a urobiť, čo kráľ rozkázal.“* Júda Machabejský pevne veril, že aj tentoraz mu Boh pomôže. Povzbudzoval svojich ľudí a rozpovedal im hodnoverný sen, ktorým všetkých rozradostnil. Snívalo sa mu toto: Videl zbožného veľkňaza Oniáša, ako sa so zdvihnutými rukami modlí za celý židovský národ. Potom sa mu zjavil iný muž, bielovlasý, vznešený a žiariaci veľkou velebnosťou. Oniáš sa ujal slova a povedal: *„Toto je priateľ bratov a izraelského národa, ktorý sa veľa modlí za národ a za celé sväté mesto, Jeremiáš, Boží prorok.“* Jeremiáš vystrel pravú ruku a dal Júdovi zlatý meč so slovami: *„Vezmi si svätý meč, dar od Boha, ktorým porazíš nepriateľov môjho izraelského ľudu.“* Touto Júdovou rečou sa povzbudila odvaha bojovníkov a posilnila ich statočnosť. A keď sa Nikanor vydal na pochod, Machabejský so svojimi bojovníkmi zaútočil. Porazil nepriateľov, získal skvelé víťazstvo a vodca nepriateľov padol vo svojej zbroji.

BRATIA JÚDU MACHABEJSKÉHO

Šimona ustanovili za svojho vodcu a veľkňaza. (1 Mach 14, 35)

Po vyše dvadsiatich dvoch bitkách, v ktorých takmer vždy zvíťazil, uzavrel Júda spojenectvo s Rimanmi. Čoskoro však padol v boji a celý Izrael ho oplakával. Po ňom nasledoval jeho brat Jonatán, ktorý tiež bojoval ako hrdina a porazil nepriateľov v mnohých bitkách. Za vlády Antiocha VI. obnovil spojenectvo s Rimanmi. Ale kráľovský vojvodca Tryfón premýšľal o jeho zničení. Prihováral sa mu úskočnými slovami, akoby chcel s ním udržať mier. Tak ho pritiahol k sebe, dal ho aj s jeho synmi zabiť a potom sa vrátil do svojej krajiny. Na Jonatánovo miesto však nastúpil Šimon, opevnil judské mestá a zásoboval ich potravinami. K bitke však nedošlo, lebo uzavrel mier so svojimi nepriateľmi a obsadil hrad na vrchu Moria. Jeho ľud doň vstúpil s palmovými ratolesťami a citarami, s cimbalmi a harfami, s piesňami a chválospevmi, lebo veľký nepriateľ bol porazený. Šimona si ustanovili za svojho vodcu a veľkňaza. V celej krajine zavládol pokoj; kým žil, staral sa čo najlepšie o ľud. Každý v pokoji obrábal svoju pôdu a sedával pod svojím viničom. Starci odpočívali na uliciach a rozprávali o blahu Izraela. Šimon obnovil spojenectvo s Rimanmi a Sparťanmi, ktoré už pred ním uzavreli jeho bratia. Kedykoľvek ho napadli nepriatelia, vždy nad nimi zvíťazil. Ale Ptolemaios, jeho zať, sa chcel sám stať panovníkom krajiny, a tak ho pri hostine zabil a s ním aj dvoch z jeho synov. Po Šimonovi nasledoval jeho syn Ján a aj on vykonal veľké činy. Po jeho smrti však Židia opäť zabudli na Boha Izraela a konali zlo pred jeho tvárou. A hoci neuctievali cudzích bohov, Pána uctievali iba navonok a modlili sa iba ústami. Ich srdcia však boli od neho vzdialené. Ani ostatné národy sa nedali poučiť Božími trestami a uctievali svojich bohov z kameňa a kovu, z dreva a hliny. Blížil sa však čas, v ktorom mal Boh zvíťaziť nad všetkými svojimi nepriateľmi, ako to predpovedali Izaiáš, Abdiáš a ďalší proroci. Judsko stratilo svoju nezávislosť a stalo sa obyčajnou provinciou, poddanou Rímskej ríši. A tak nebol ďaleko čas, keď sa malo naplniť proroctvo, ktoré zanechal zomierajúci Jakub: *„Nebude odňatá berla od Júdu, kým nepríde Ten, ktorý je očakávaný národmi.“* (Gn 49, 10) Prichádzala hodina, ktorú Daniel predvídal vo svojom osvietení: *„Od vyjdenia rozkazu, aby sa Jeruzalem znova postavil, až po pomazané knieža bude sedem týždňov a šesťdesiatdva týždňov.“* (Dan 9, 25-27)

Buďte teda, bratia, trpezliví až do Pánovho príchodu. Pozrite: aj roľník čaká na vzácnu úrodu zeme a trpezlivo čaká, kým nedostane včasný i neskorý dážď. (Jak 5, 7)

NOVÝ ZÁKON

NOVÝ ZÁKON

ZAČIATOK EVANJELIA SV. JÁNA

(Jn 1, 1-14, 16-17)

Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh. Ono bolo na počiatku u Boha. Všetko povstalo skrze neho a bez neho nepovstalo nič z toho, čo povstalo. V ňom bol život a život bol svetlom ľudí. A svetlo vo tmách svieti, a tmy ho neprijali. Bol človek, ktorého poslal Boh, volal sa Ján. Prišiel ako svedok vydať svedectvo o svetle, aby skrze neho všetci uverili. On sám nebol svetlo, prišiel iba vydať svedectvo o svetle. Pravé svetlo, ktoré osvecuje každého človeka, prišlo na svet. Bol na svete a svet povstal skrze neho, a svet ho nepoznal. Prišiel do svojho vlastného, a vlastní ho neprijali. Ale tým, ktorí ho prijali, dal moc stať sa Božími deťmi: tým, čo uverili v jeho meno, čo sa nenarodili ani z krvi, ani z vôle tela, ani z vôle muža, ale z Boha. A Slovo sa telom stalo a prebývalo medzi nami. A my sme uvideli jeho slávu, slávu, akú má od Otca jednorodený Syn, plný milosti a pravdy. Z jeho plnosti sme my všetci dostali milosť za milosťou. Lebo ak zákon bol daný skrze Mojžiša, milosť a pravda prišli skrze Ježiša Krista.

ZACHARIÁŠ V CHRÁME

Tu sa mu zjavil Pánov anjel; stál na pravej strane kadidlového oltára. (Lk 1, 11)

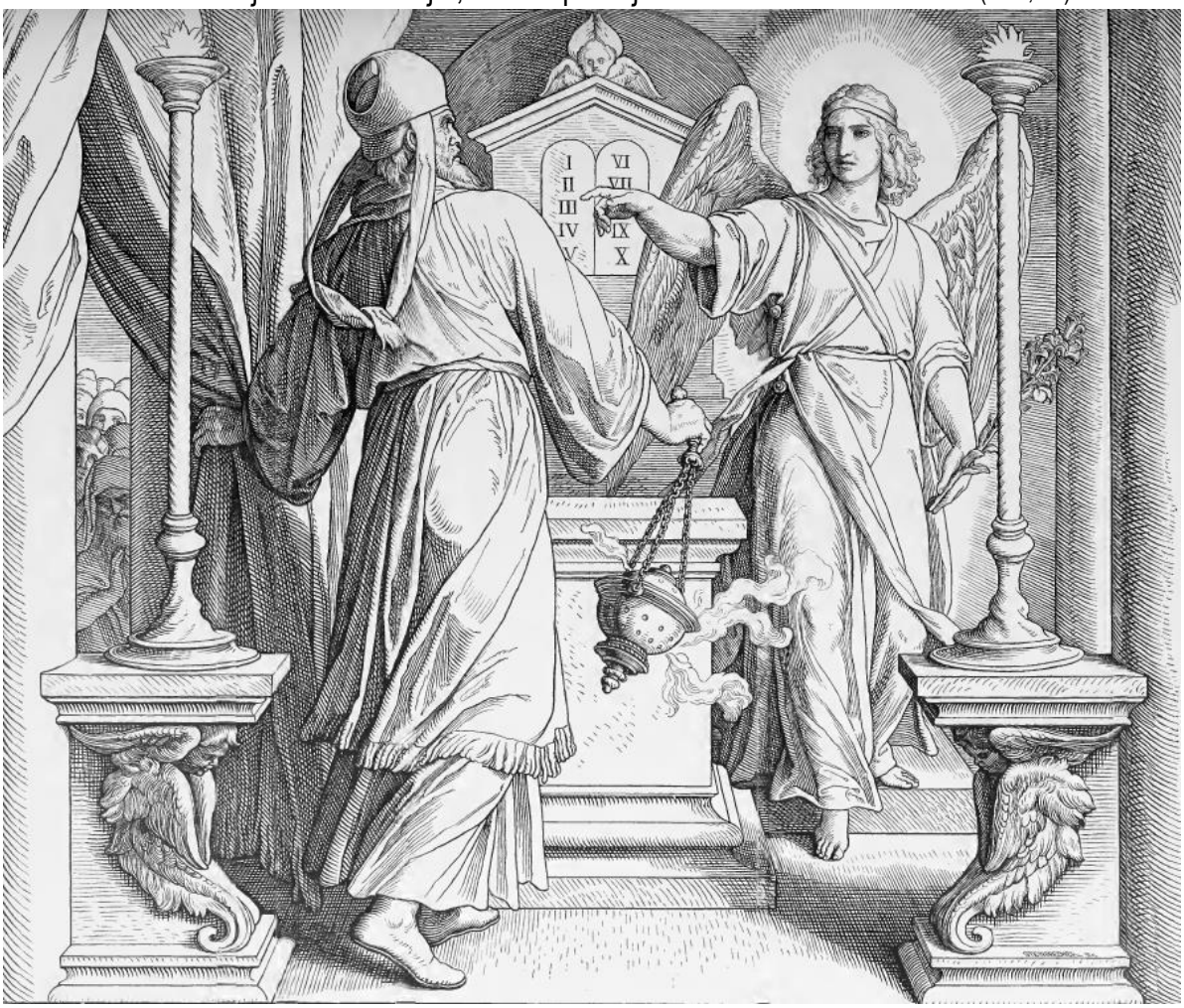

Po dlhej, pochmúrnej zimnej noci sa konečne blíži krásny, slnečný deň. Adventná nálada sa ticho, nenápadne šíri krajinou. Adventné túžby sa stále silnejšie ozývajú v mysliach ľudí a potešujú ich srdcia. Po starých a dávno minulých dňoch, v ktorých srdcia patriarchov dúfali a hlasy prorokov zneli, začalo vždy jasnejšie žiariť blahodarné ranné svetlo. Všetky jeho lúče ukazujú na Toho, na ktorého národy čakali celé tisícročia. Svet zatajil dych. Nastala *„plnosť času“.*

Vo svätyni, kde sa nachádza stôl s chlebmi a sedemramenný svietnik, stojí kňaz Zachariáš pred kadidlovým oltárom. Prišiel pred niekoľkými dňami z Hebronu, aby konal službu v chráme. Stojí tu obklopený oblakom dymu kadidla a cíti vôňu obetnej krvi. Z jeho úst a jeho srdca stúpa k nebu zbožná, vrúcna modlitba. Modlitba za naplnenie veľkej túžby národa, ktorý neustále volal v nesmiernej nádeji po Mesiášovi. A hľa, nebeské svetlo zrazu ožiarilo vzácnu oponu pred svätyňou. Tu sa mu zjavil Pánov anjel, stál na pravej strane oltára a povedal: *„Neboj sa, Zachariáš, lebo tvoja modlitba je vypočutá. Tvoja manželka Alžbeta ti porodí syna a ty mu dáš meno Ján. Budeš sa radovať a plesať a jeho narodenie poteší mnohých. Lebo on bude veľký pred Pánom. Nebude piť víno ani iný opojný nápoj a už v matkinom lone bude naplnený Duchom Svätým. Mnohých synov Izraela obráti k Pánovi, ich Bohu. Sám pôjde pred Mesiášom s duchom a mocou Eliáša, aby pripravil Pánovi dokonalý ľud.“*

Zachariáš sa zadivil a pochyboval. Vo svojom srdci už často pochoval svoju najvrúcnejšiu túžbu, že raz bude mať syna. Preto nedôverčivo odpovedal: *„Podľa čoho to poznám? Veď ja som starý a moja manželka je v pokročilom veku.“* Anjel mu odpovedal: *„Ja som Gabriel, ktorý stojí pred Pánom. A pretože si neuveril mojim slovám, onemieš a nebudeš môcť hovoriť až do dňa, keď sa toto stane.“* V ten deň musel ľud čakať na obetujúceho kňaza dlhšie ako inokedy. Ale keď Zachariáš vyšiel, nemohol k nim prehovoriť, a oni pochopili, že mal v chráme videnie. Keď sa skončili dni Zachariášovej služby, odišiel späť do svojho domu v Hebrone a so svojou manželkou Alžbetou trpezlivo čakal na budúce šťastie.

ZVESTOVANIE PANNY MÁRIE

Anjel prišiel k nej a povedal: *„Zdravas', milosti plná."* (Lk 1, 28)

Uplynulo šesť mesiacov. Svetlo milosti čoraz jasnejšie osvetľovalo malú, nepovšimnutú krajinu Judsko. V Galilei jasali polia zaliate slnečnými lúčmi, akoby tušili, že z ich Bohu zasvätenej pôdy vzíde božský klas, ktorý budú radostne pozdravovať a ktorému sa budú klaňať široké, rozľahlé lány ľudstva. A mestečko Nazaret, ako nežný Boží maják, príjemne odpočívalo v tichom údolí, dookola obklopené zelenými horami. Tu rozkvitala skromná a ako ľalia čistá zbožná dievčina, ktorá bola len pred niekoľkými týždňami zasnúbená mužovi z Dávidovho rodu, ktorý sa volal Jozef. A panna sa volala Mária. Jedného dňa Mária kľačala a modlila sa vo svojej skromnej izbičke. A nastal okamih, ktorý mal nesmierny význam pre čas i pre večnosť. Opäť bolo počuť krídla anjela a opäť prehovorili jeho ústa. Zaznel pozdrav, akým nebol nikdy, odkedy existuje táto zem, žiaden človek pozdravený: *„Zdravas', milosti plná, Pán s tebou, požehnaná si medzi ženami."* A po tomto pozdrave nasledovalo vznešené, sväté posolstvo: *„Neboj sa, Mária, lebo si našla milosť u Boha. Počneš a porodíš syna a dáš mu meno Ježiš. On bude veľký a bude sa volať Synom Najvyššieho. Pán Boh mu dá trón jeho otca Dávida, naveky bude kraľovať nad Jakubovým rodom a jeho kráľovstvu nebude konca."* Anjelsky čistá panna vo svojej pokore nerozumie tomuto posolstvu a skromne namieta: *„Ako sa to stane, veď ja muža nepoznám?"* Anjel jej odpovedal: *„Duch Svätý zostúpi na teba a moc Najvyššieho ťa zatieni. A preto aj to sväté, čo sa z teba narodí, bude sa volať Synom Božím. Aj Alžbeta, tvoja príbuzná, počala syna vo svojej starobe. Lebo Bohu nie je nič nemožné."*

A teraz z úst svätej panny zazneli tie historické slová, ktoré na svet privolali more požehnania, milosti a milosrdenstva; slová poslušnosti a odovzdania sa do vôle Najsvätejšej Trojice: *„Hľa, služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova."* Potom od nej anjel odišiel. Pripravil lono Božiemu Synovi. A v tichu, hlbokom ako noc, neviditeľný ako rosa, zostúpil z neba na zem Syn Boží. Aj Jozefa navštívil nebeský posol. Zjavil sa mu v noci, keď Jozef spal, a povedal mu: *„Jozef, syn Dávidov, neboj sa prijať Máriu, svoju manželku. Počala z Ducha Svätého a porodí syna. Dáš mu meno Ježiš, lebo on oslobodí svoj ľud od ich hriechov."*

NAVŠTÍVENIE PANNY MÁRIE

Mária vošla do Zachariášovho domu a pozdravila Alžbetu. (Lk 1, 40)

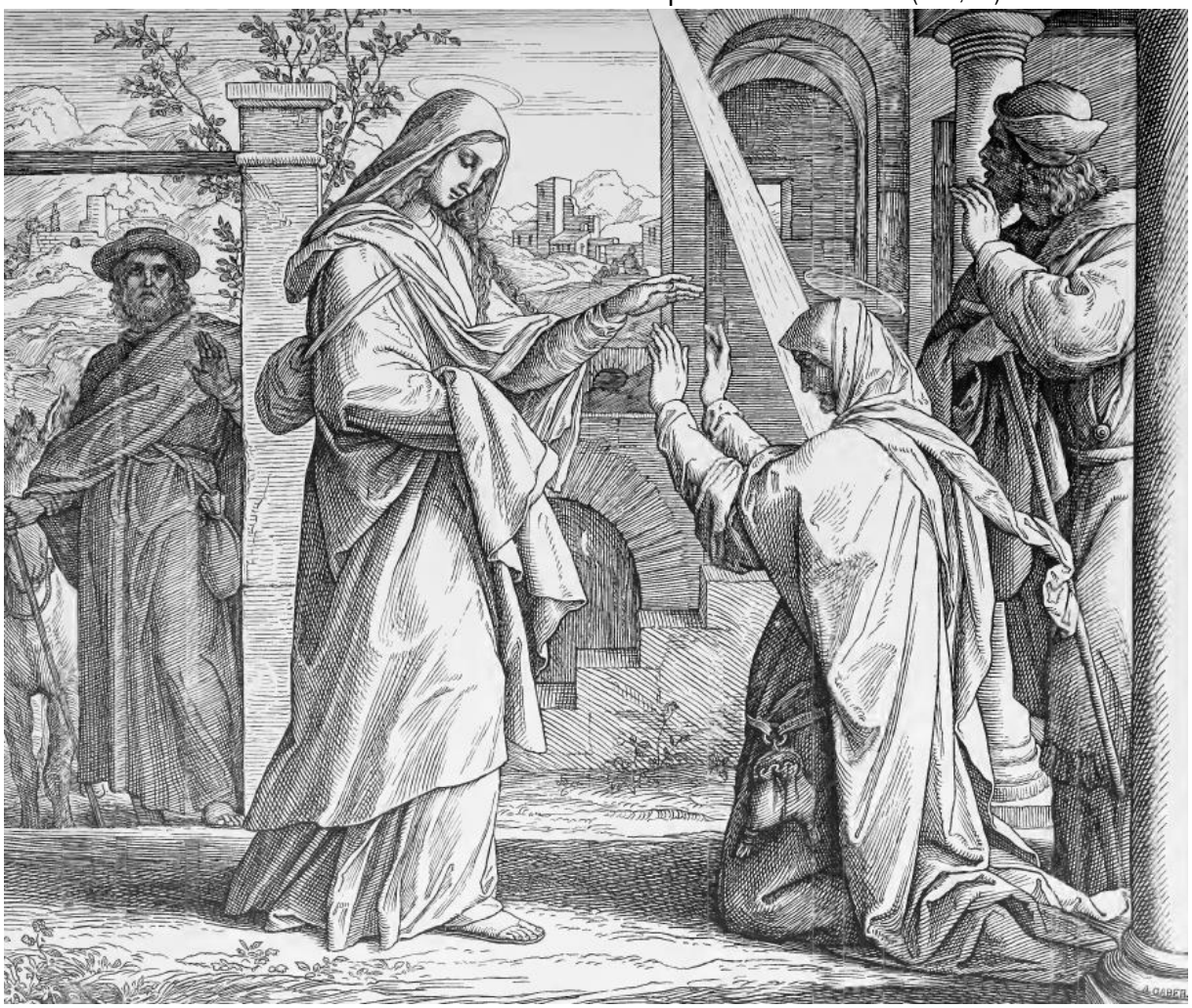

V tých dňoch sa Mária vydala požehnanými cestami cez hory a údolia do starého kňazského mesta Hebron k svojej tete Alžbete. Viedlo ju k tomu zbožné, posvätné pohnutie srdca. V srdci blahoslavenej Matky mal totiž Bohočlovek pocítiť prvý dych života. Mesiáš prichádzal pozdraviť toho, kto mal vyrovnať cesty a pripraviť ľud na jeho príchod. Po dlhej päťdňovej ceste bola Mária v cieli. S radosťou sa priblížila k príbytku ctihodného kňaza. Vtedy sa Alžbeta, preniknutá Duchom Svätým, ponáhľala Márii v ústrety a pozdravila ju slovami: *„Požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod tvojho života. Čím som si zaslúžila, že matka môjho Pána prichádza ku mne? Blahoslavená si, že si uverila, lebo splní sa to, čo ti povedal Pán.“* A oči Panny Márie sa rozžiarili nadprirodzeným svetlom. Mária začala pomaly, vznešene a slávnostne prorockým hlasom prednášať ten posvätný chválospev, ktorý z lesnatých judských hôr znie po všetky časy a nikdy nebude dospievaný, pokiaľ tu na zemi bude ľudstvo pamätať na večnosť.

„Velebí moja duša Pána a môj duch zaplesal v Bohu, mojom Spasiteľovi, pretože vzhliadol na poníženosť svojej služobnice. Hľa, odteraz ma budú nazývať blahoslavenou všetky pokolenia. Lebo veľké veci mi urobil Ten, ktorý je mocný, a sväté je jeho meno. On sa zmilúva z pokolenia na pokolenie nad tými, ktorí sa ho boja. On ukázal silu svojho ramena, rozptýlil tých, čo v srdci pyšne zmýšľajú. Zosadil mocných z trónov a povýšil ponížených. Hladných nakŕmil dobrotami a bohatých prepustil naprázdno. Ujal sa Izraela, svojho služobníka, rozpomenul sa na svoje milosrdenstvo, ako sľúbil našim otcom, Abrahámovi a jeho potomstvu naveky.“

Toto už nebola pokorná ďakovná modlitba jednoduchej ženy z ľudu. Bol to už víťazoslávny spev Bohom osvietenej a omilostenej duše, ktorým sa navždy končia staré časy a ktorý znamená vznešený začiatok nového a veľkého času milosti. Nebolo to už očakávanie plné údivu a úzkosti, ale bolo to už hlasné jasanie srdca, ktoré vie, že s túžbou očakávaný Vykupiteľ už prichádza. Bol to prvý chválospev Nového zákona, ktorý sa nikdy neskončí.

NARODENIE SVÄTÉHO JÁNA KRSTITEĽA

Zachariáš si vypýtal tabuľku a napísal: *„Jeho meno je Ján.“* (Lk 1, 63)

Tri mesiace zostala Matka Pána slúžiť a pomáhať v dome svojej tety Alžbety. Z jej srdca vyžarovali horúce lúče vychádzajúceho slnka milosti na Zachariáša, na jeho manželku a dieťa, ktorého narodenie všetci očakávali s nesmiernou túžbou. A teraz vzácna radosť naplnila tichý, Bohom požehnaný dom kňaza. To, čo Zachariášovi zvestoval anjel vo svätyni pred kadidlovým oltárom, sa splnilo. Alžbeta porodila syna. Dokonca aj jej príbuzní sa divili tomu, že ju Pán v jej pokročilom veku takto poctil, a srdečne jej blahoželali.

Na ôsmy deň, ako to prikazoval Pánov zákon, bolo dieťa obrezané. Právom rodičov bolo dať svojmu dieťaťu meno. Príbuzní a známi chceli, aby dieťa dostalo meno po svojom otcovi Zachariášovi. Ale Alžbeta povedala: *„Nie tak, ale bude sa volať Ján.“* Oni však namietali, že je to proti zvyklostiam a že nikto v rodine sa tak nevolá. A dali pokyn otcovi, ako chce, aby sa dieťa volalo. Ten si vyžiadal tabuľku (z vosku) a napísal na ňu: *„Jeho meno je Ján.“*

A vtedy sa Zachariášovi otvorili ústa a jeho jazyk, osvietený Duchom Svätým, zaspieval prorocký chválospev: *„Nech je zvelebený Pán, Boh Izraela, lebo navštívil a vykúpil svoj ľud a vzbudil nám mocného Spasiteľa z rodu Dávidovho. Ako hovoril ústami dávnych svätých prorokov, že nás oslobodí od našich nepriateľov a z rúk všetkých, čo nás nenávidia, že sa zmiluje nad našimi otcami a rozpamätá sa na svoju svätú zmluvu, na prísahu, ktorú dal nášmu otcovi Abrahámovi, že dá, aby sme mu slúžili bez strachu, vyslobodení z rúk svojich nepriateľov, vo svätosti a spravodlivosti pred jeho tvárou po všetky dni nášho života. A ty, dieťa, budeš sa volať prorokom Najvyššieho, lebo pôjdeš pred tvárou Pána, pripravíš mu cesty a poučíš jeho ľud o spáse odpustením ich hriechov skrze milosrdenstvo nášho Boha, v ktorom nás navštívil Vychádzajúci z výsosti, aby zažiaril tým, čo sedia v tmách a v tieni smrti, aby upriamil naše kroky na cestu pokoja.“* Mária sa ešte pred Jánovým narodením vrátila do Nazareta, do Jozefovho domu. Tam obaja s túžbou očakávali dni spásy a hodinu narodenia vteleného Syna Božieho.

PASTIERI PRI BETLEHEME

V tom kraji boli pastieri, ktorí v noci bdeli a strážili svoje stádo. (Lk 2, 8)

V tých dňoch v celej malej židovskej krajine vyvolala rozruch nová a dôležitá udalosť. Rímsky cisár Augustus nariadil všeobecné sčítanie ľudu. Každá hlava rodiny musela ísť do mesta, z ktorého pochádzal jej rod. Podivuhodné sú cesty, po ktorých kráča večná Prozreteľnosť. Ústa prorokov predpovedali, že Mesiáš sa narodí v Dávidovom meste. A tak cisár Augustus nechtiac prispieva k tomu, že slovo proroka sa splní a v Dávidovom meste sa narodí potomok kráľa Dávida. Aj v Betleheme je z tohto dôvodu čulý ruch. Všade panuje neustále hľadanie a tiesnenie sa. Kto by si v tom zhone všimol chudobného remeselníka a jeho manželku, ktorí po dlhej ceste, celí zaprášení a unavení, večer prechádzali mestskou bránou? Mária a Jozef chodia od jedného hostinca k druhému, pýtajú sa a hľadajú nocľah. Ale nikde nemajú pre nich miesto. Všetky hostince sú obsadené. Už sa veľmi stmieva. A stále nenachádzajú žiadne útočisko. Bez reptania, bez sťažovania sa obaja potichu vychádzajú von z mesta; v jednoduchej, malej maštali konečne nájdu miesto, kde si môžu v chladnej, studenej noci oddýchnuť. A hľa, na tomto mieste v túto noc Mária porodila Spasiteľa sveta. Betlehem spí, netušiac, že nastala hodina spásy, ktorá navždy urobí jeho meno nezabudnuteľným. Svet vonku prežíva svoj prvý podivuhodný vianočný sen. Neďaleko pred mestskými bránami strážia bdejúci pastieri svoje stáda. Po poliach a lesoch sa tajomne šíri zvláštne chvenie, na krajinu padá zvláštne sviatočné rozjasnenie. A tento jas čoskoro prejde do oslnivého nebeského svetla. Pastieri sa čudujú a ľakajú sa. A vtom, obklopený nadpozemským jasom, zostúpi k nim anjel. Tichou nocou zaznie, ako radostný hlas zvonov, jeho slávne posolstvo: *„Nebojte sa! Zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude patriť všetkým ľuďom. Dnes sa vám v Dávidovom meste narodil Spasiteľ, Kristus Pán. A toto vám bude znamením: Nájdete dieťatko zavinuté do plienok a uložené v jasliach.“* A vtom sa k anjelovi pripojilo množstvo nebeských zástupov, ktoré chválili Boha a spievali: *„Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle.“* Boli to poslovia svätej vianočnej noci. Nebeský spev sa niesol nad tichými pláňami nad Betlehemom. Šíri sa židovskou krajinou a ozýva sa z hôr. Vznešený chválospev stále znie nad jasľami, kde sa sväté Dieťatko po prvýkrát nadýchne vzduchu.

NARODENIE PÁNA

Poponáhľali sa a našli Máriu a Jozefa i dieťa uložené v jasliach. (Lk 2, 16)

Konečne prišla veľká, svätá chvíľa, v ktorej bolo požehnané a spasené ľudstvo. Tajomný stroj svetových hodín sa pomaly a dlhé tisícročia v tichosti posúval vpred. Len pomaly sa približoval k svojmu cieľu. Nastala hodina, ktorá bola s túžbou očakávaná celé veky. Pred Božím trónom sa radostne skláňali anjeli a pokorne hlásali: *„Slovo sa stalo telom a prebývalo medzi nami. A videli sme jeho slávu, slávu jednorodeného od Otca, plného milosti a pravdy.“* (Jn 1, 14) Svet si radostne a slobodne vydýchol. Svetlo, ktoré tak láskyplne žiarilo z neba, zostúpilo do rúk chudobných betlehemských pastierov. Chvíľu mlčky stáli, rozochvení úžasom. No čoskoro sa ich údiv zmenil na radosť a šťastie. Zmocnila sa ich jediná myšlienka, jediné rozhodnutie a hneď si povedali: *„Poďme do Betlehema a presvedčme sa o tom, čo nám oznámil Pán.“* Prišli k malej maštali. A ako im anjel oznámil, našli v nej Máriu a Jozefa aj Dieťa zavinuté v plienkach a uložené v jasliach. Nebolo pochýb. V posvätnej bázni padli na kolená a klaňali sa Dieťaťu. Márii a Jozefovi vyrozprávali všetko, čo sa v tichej noci stalo vonku na lúkach, kde spali ich stáda, kde sa im zjavil anjel a kde sa krajinou niesol nebeský chválospev: *„Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle.“* Šťastná matka počúvala posolstvo pastierov s tichou radosťou. Ako posvätný drahokam si v srdci uchovávala každé slovo a ďakovala Bohu, že sa jej tak podivuhodne zjavil. Pastieri priniesli aj dary zo svojich stád a dali ich narodenému Dieťaťu. Každý to, čo mal. Boží anjeli strážili osamelú maštaľ a jej požehnaných obyvateľov. Serafíni v tichej blaženosti a šťastí vzhliadali dole na prvé malé spoločenstvo, ktoré tu stálo okolo jasličiek, prvej kazateľnice Spasiteľa sveta, a spolu s pastiermi velebili božské Dieťa, pred ktorým sa mali od tejto chvíle zohýbať všetky kolená. Nebeským anjelom bolo dopriate hľadieť na veľké tajomstvo života tohto Dieťaťa, na tajomstvo tej nesmiernej lásky a bezhraničného milosrdenstva, ktoré mali priblížiť zem k nebu všade tam, kde prebývajú Kristovi bratia a svojou láskou sa odplácajú betlehemskému Dieťaťu. A ako predtým na zemi, tak aj v slávnostnom chválospeve sa nebom ozývalo posolstvo svätej vianočnej noci: *„Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle.“*

PRVÍ POSLOVIA VYKUPITEĽA

A všetci, ktorí to počuli, divili sa tomu, čo im pastieri rozprávali. (Lk 2, 18)

Odkedy je svet svetom, nikdy sa mu nedostalo vznešenejšieho posolstva ako v tú tichú, svätú noc nad betlehemskými lúkami. Už dávni proroci, osvietení Duchom Svätým, predpovedali, že príde deň spásy. Izaiášove prorocké ústa ho privítali slovami: *„Narodil sa nám Maličký a bol nám daný Syn, na ktorého pleciach spočinie kráľovstvo. A jeho meno bude: Podivuhodný, Radca, Mocný Boh, Otec budúceho veku, Knieža pokoja.“* (Iz 9, 5) V chudobnej maštali, v chladnej noci sa narodil Ten, ktorý zachováva svet a určuje čas. Do malých detských rúk vložil svoje práva Ten, ktorý dáva zažiariť bleskom a prikazuje slnku svietiť. Chudobní, jednoduchí pastieri tvoria celé Jeho služobníctvo, sú jeho prvými zvestovateľmi vo svete ľudí. Z jasieľ sa teraz ponáhľajú do širokého okolia a ako prví Spasiteľovi apoštoli ohlasujú radostnú zvesť o spáse, požehnanie svätej vianočnej noci. Celé ľudstvo očakáva Mesiáša, ktorý mu s pozemskou mocou, s nádherou a slávou má priniesť očakávanú zvesť o oslobodení. Blízki i vzdialení králi sa boja o svoje tróny a panovnícke koruny. A medzitým prichádza On - chudobný a pokorný. Slabé dieťa v betlehemskej maštali. A od tejto chvíle to bude z Božieho rozhodnutia tak po celý život tohto Dieťaťa. Uprostred dosák, za zvuku tesárskej píly, bude rásť a prospievať. Jednoduchí rybári budú Jeho prvými priateľmi. Chudobným a trpiacim bude hlásať svoje evanjelium. Chudobný a opustený skončí tento život, zomierajúc na dreve kríža. A predsa na Jeho pleciach bude spočívať kráľovská moc a Jeho vláda nebude mať konca. Jeho kráľovstvo je už uprostred sveta, ale ľudia to nevidia, lebo Jeho kráľovstvo nie je z tohto sveta. Je to kráľovstvo pravdy, ale aj kráľovstvo chudoby a sebaobetovania. A tak sa nad Vykupiteľovými jasľami rozprestiera závoj nepochopiteľných tajomstiev. Tajomstiev, ktoré boli od vekov skryté pred pokoleniami a ktoré boli teraz zjavené jeho svätým, tým, ktorým Boh chcel dať poznať bohatstvo svojej slávy. (1 Kol 26-27) Preto všade, kde má kráľovstvo betlehemského Dieťaťa rásť a zapustiť korene, musí začínať v chudobe a pokore. A kdekoľvek chce pozemský pútnik, ktorý hľadá Boha, mať podiel na tomto kráľovstve pokoja a šťastia, musí byť pokorný a skromný pred Bohom; musí byť ako malé dieťa, lebo *„ak sa neobrátite a nebudete ako deti, nevojdete do nebeského kráľovstva.“* (Mt 18, 3)

OBETOVANIE PÁNA JEŽIŠA V CHRÁME

Dieťa priniesli do Jeruzalema, aby ho predstavili Pánovi. (Lk 2, 22)

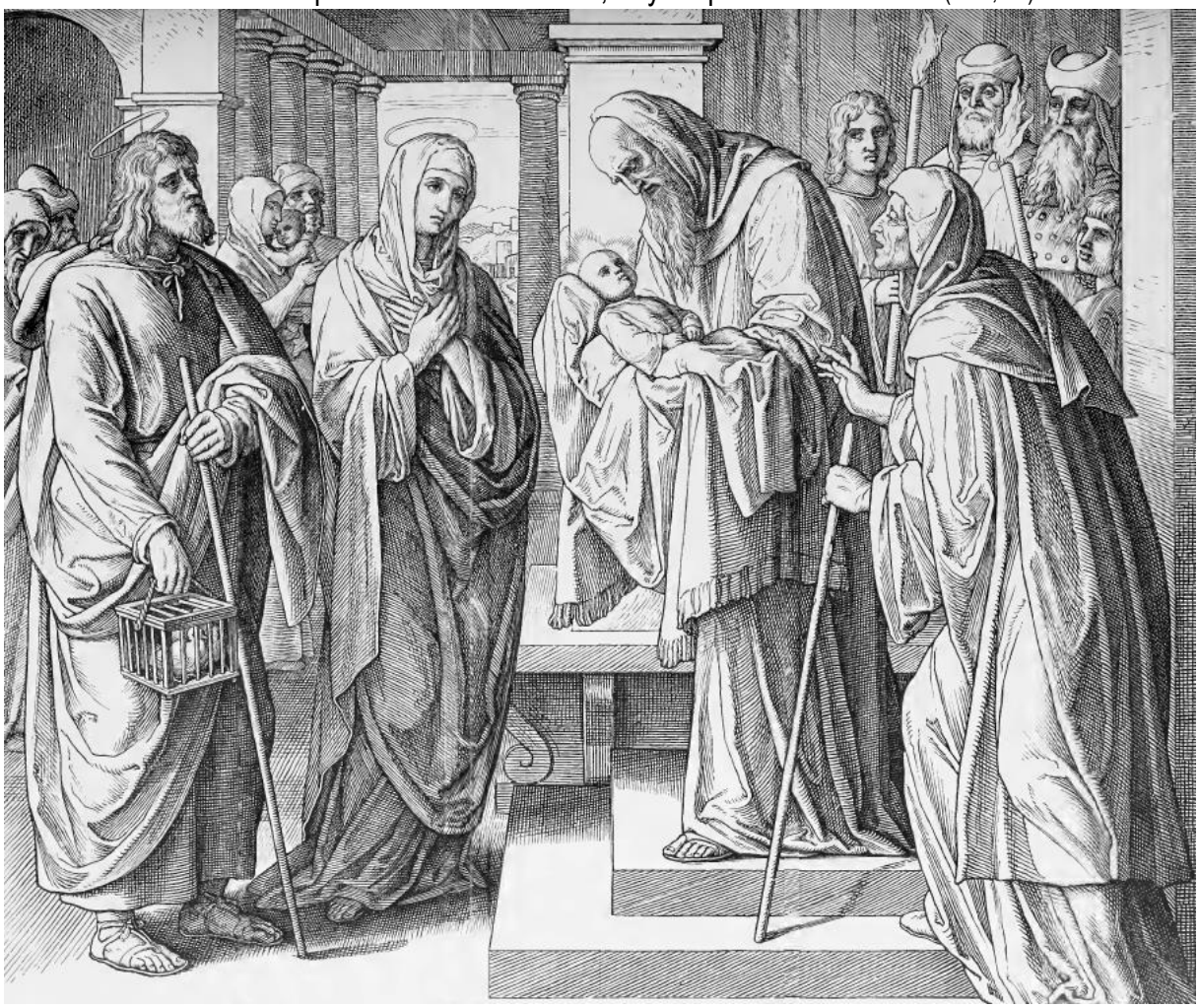

Osem dní po narodení bolo Dieťa obrezané a dali mu meno Ježiš. Tak totiž anjel povedal Jozefovi vo sne: *„Dáš mu meno Ježiš, lebo on oslobodí svoj ľud od ich hriechov.“* Prišiel čas, keď podľa Mojžišovho zákona o očisťovaní Mária a Jozef odniesli Dieťa do Jeruzalema, lebo bolo napísané: *„Každé prvorodené dieťa mužského pohlavia má byť zasvätené Pánovi.“* Obetnými darmi prichádzajúcich boli dve holúbätká a dve hrdličky.

Potichu a zbožne vstúpili do chrámu. Z prítomných ľudí, ktorý sa okolo nich bez povšimnutia ponáhľali, nikto netušil, že v ten deň prichádza judský kráľ, aby sa slávne ujal svojho chrámu. V samotnom chráme však čakala Bohom osvietená duša, aby Mesiáša pozdravila. Bol to starec Simeon, spravodlivý a bohabojný muž. Už dlho čakal na túto hodinu, pretože mu Duch Svätý zjavil, že nezomrie skôr, ako uvidí Pánovho pomazaného. Dnes, vedený Duchom Svätým, opäť prišiel do chrámu. A keď Mária s Jozefom a Dieťaťom vstúpili do chrámu, Simeon spoznal, že nastala hodina, na ktorú tak dlho čakal. Hodina, v ktorej mal uvidieť, že túžba tisícročí sa uskutočňuje v duchu a v pravde. Simeon sa radostne ponáhľal v ústrety blížiacemu sa Synovi Božiemu; plný blaženosti ho vzal do svojich chvejúcich sa rúk a v prorockom vytržení velebil Boha hovoriac: *„Teraz prepustíš, Pane, svojho služobníka v pokoji podľa svojho slova, lebo moje oči uvideli tvoju spásu, ktorú si pripravil pred tvárou všetkých národov: svetlo na osvietenie pohanov a slávu Izraela, tvojho ľudu.“* Naplnený radosťou a blaženosťou potom vrátil Dieťa Márii, jeho matke, a požehnal ich. A opäť, osvietený Duchom Svätým, v prorockom nadšení vážne povedal, slová hlbokého významu: *„Hľa, tento je určený na pád a povstanie mnohých v Izraeli a na znamenie, ktorému budú odporovať. A tvoju vlastnú dušu prenikne meč, aby sa ukázali myšlienky ľudských sŕdc.“* V chráme bola aj prorokyňa menom Anna. Mala už pokročilý vek a z chrámu nevychádzala, ale dňom i nocou slúžila Bohu pôstom a modlitbami. Aj ona velebila Boha a rozprávala o ňom všetkým, ktorí očakávali vykúpenie Izraela, že toto Dieťa jedného dňa vykúpi svet. A v tento veľký deň ticho dozneli prorocké hlasy medzi mramorovými stenami chrámu.

PRÍCHOD TROCH KRÁĽOV

Vošli do domu a uvideli Dieťa s Máriou, jeho matkou, padli na kolená a klaňali sa mu. (Mt 2, 11)

V ďalekej krajine, kde sa vychádzajúce slnko dotýka východných krajov, a v čase, keď nad spiacimi betlehemskými lúkami znel spev anjelov, sa na oblohe ukázala hviezda. Mudrci, ktorí sa z astronomických záznamov snažili odhaliť tajomstvá budúcnosti, ju videli žiariť. Poznali totiž dávne proroctvo o hviezde, ktorá vzíde z Jakuba. Vydali sa na cestu a prešli mnohými krajinami, aby našli židovského kráľa, ktorý sa mal narodiť v jase tej hviezdy. Mária a Jozef žili s Dieťaťom v istom dome v Betleheme. A traja mudrci (králi) z Východu prišli do Jeruzalema a pýtali sa: *„Kde je ten novorodený židovský kráľ? Videli sme Jeho hviezdu na východe a prišli sme sa Mu pokloniť.“* Keď sa títo cudzinci pýtali na novonarodeného kráľa, kráľ Herodes sa veľmi zľakol a spolu s ním sa zľakol celý Jeruzalem, lebo sa bál nových vrážd. Kráľ Herodes hneď zvolal veľkňazov a zákonníkov a pýtal sa ich, kde sa má Mesiáš narodiť. Tí otvorili posvätné knihy a jednomyseľne odpovedali: *„V judskom Betleheme, lebo u proroka Micheáša je napísané: Hľa, ty, Betlehem v judskej krajine, nie si najmenší medzi judskými mestami, lebo z teba vyjde knieža, ktoré bude spravovať môj izraelský ľud.“* Potom si Herodes dal tajne zavolať troch mudrcov a vypytoval sa ich na všetko, čo videli a počuli. Tí mu všetko úprimne vyrozprávali. A pokrytecký kráľ, plný ľsti a klamstva, im povedal: *„Choďte do Betlehema a usilovne sa vypytujte na Dieťa. A keď ho nájdete, príďte a povedzte mi to, aby som sa mu aj ja mohol prísť pokloniť.“* Traja mudrci sa teda opäť vydali na cestu a išli do Betlehema. A hviezda, ktorú videli na východe, sa im znova ukázala a stála nad domom, kde bolo božské Dieťa. S veľkou úctou vošli do domu, uvideli Dieťa, Máriu a Jozefa, padli na zem a klaňali sa Dieťaťu. Potom otvorili svoje poklady a dali mu dary: zlato, kadidlo a myrhu. Dosiahli svoj cieľ. Keď ich Boh vo sne upozornil, aby sa nevracali k Herodesovi, vrátili sa domov inou cestou. Traja mudrci sa stali vzorom pre kresťanov po všetky časy. Boli vzorom viery, v ktorej sa rýchlo rozhodli nasledovať hviezdu; vzorom nádeje, v ktorej sa vydali na ďalekú cestu; vzorom lásky, v ktorej obetovali svoje dary božskému Dieťaťu. Každý človek, aj ten najchudobnejší, môže priniesť svojmu Spasiteľovi zlato úprimného srdca, kadidlo modlitby a myrhu kajúcnosti.

ANJELOVO VAROVANIE

Jozefovi sa vo sne zjavil Pánov anjel. (Mt 2, 13)

Blížila sa hrozná búrka. Herodes, pyšný židovský kráľ, netrpezlivo čakal vo svojom mramorovom paláci na návrat mudrcov. Už dávno bol rozhodnutý, čo urobí. Nikdy a za žiadnu cenu nechcel dovoliť, aby sa namiesto neho stal kráľom niekto iný. Krutou rukou sa zbaví svojho protivníka. On je židovským kráľom a beda tomu, kto by chcel vztiahnuť ruku na jeho žiariacu korunu. Ale zrak všemohúceho Boha ticho a slávnostne bdel nad betlehemským Dieťaťom. Pred večným Bohom sa rozplynie každá lož a každá zloba. Nebo sa smeje a pohŕda každým ľudským úskokom. Tichá, pokojná noc opäť zostúpila na betlehemské lúky; posilňujúci spánok objal celú svätú rodinu. A opäť sa nebeský posol blíži cestami, ktoré určuje jedine Boh. Skláňa sa k Jozefovi a šepká mu: *„Rýchlo vstaň, vezmi dieťa a jeho matku, ujdite do Egypta a zostaňte tam, kým ti nedám vedieť, lebo Herodes bude hľadať dieťa, aby ho zabil.“* Jozef rýchlo vstal, zobudil dieťa a jeho matku, vzal si niekoľko najnutnejších vecí a ponáhľal sa tam, kam mu Boh prikázal – do Egypta. Simeon správne predpovedal: *„Tvoju dušu prenikne meč.“* Ako ostrie meča prenikli tieto slová do materinského srdca Panny Márie; bolesť a slzy sa odteraz stali stálym údelom jej života. A betlehemské Dieťa nastúpilo na cestu, ktorú mu Jeho láska a milosrdenstvo predurčili; na cestu bolesti, utrpenia a prenasledovania. Kráľovskú cestu kríža. Už pri Jeho kolíske sa rozvíjali krvavé kvety utrpenia, ktoré budú neskôr obopínať aj Jeho ťažký kríž. *„Bol na svete a svet povstal skrze neho, a svet ho nepoznal. Prišiel do svojho vlastného, a vlastní ho neprijali.“* (Jn 1, 10–11) Od dreva jasieľ až po drevo kríža – to je celá Jeho životná púť, plná ťažkostí a utrpenia. A tak už v prvých dňoch svojho života, hoci Jeho malé ústa ešte mlčali, nám betlehemské Dieťatko dáva veľké a dôležité ponaučenie: *„Kto ma miluje, nech vezme svoj kríž a nasleduje ma.“* Preto, keď hľadáme útechu v časoch útlaku, keď proti Kristovým učeníkom a Jeho Cirkvi zúri zo všetkých strán nenávisť a zloba, hľadajme útechu len u Toho, ktorý bol prenasledovaný už v kolíske a musel utiecť zo svojej vlasti. Učeník nie je nikdy nad učiteľa. Nikto to nevie lepšie ako Ten, ktorý kedysi odpočíval v betlehemských jasliach. *„Všetkým, ktorí ho prijali, dal moc stať sa Božími deťmi, a to tým, ktorí uverili v jeho meno.“* (Jn 1, 12)

BETLEHEMSKÉ DIETKY

Herodes dal povraždiť v Betleheme a celom jeho okolí všetkých chlapcov mladších ako dva roky. (Mt 2, 16)

Rýchlosťou vetra sa od úst k ústam šírila z Betlehema nová, prekvapujúca zvesť: *„Narodil sa Mesiáš.“* Všetci boli vzrušení. Najviac však kráľovský dvor, kde sa Herodes chveje v bledej úzkosti a bojí sa o svoj trón, ktorý stráži s nesmiernou žiarlivosťou. S rastúcou netrpezlivosťou čakal na návrat mudrcov z Východu. A keď neprišli, zistil, že jeho pokrytecký úmysel je zmarený. Vo svojom zúrivom hneve premýšľa o ráznom prostriedku, ako sa zbaviť kráľovského Dieťaťa z Betlehema. Krutý tyran, ktorý každý rok svojej vlády napĺňal vraždami a väznením, si zavolal svojich bojovníkov. A poslal ich do Betlehema, aby tam a v celom okolí povraždili všetkých chlapcov mladších ako dva roky. Pevne veril, že novorodený kráľ tak nebude môcť uniknúť jeho nástrahám. Vojaci poznajú svojho kráľa. Vedia, že žiadny jeho rozkaz nie je možné nesplniť. Rýchlo sa ponáhľajú do Betlehema a čoskoro krv detí zafarbí miesto, kde ešte nedávno stála tichá Pánova kolíska. Surové ruky vojakov vytrhávajú plačúcich betlehemských chlapčekov od matkiných pŕs a vydávajú ich na krutú mučenícku smrť. Slzy a krv zvlažujú betlehemskú pôdu. Ako strašné volanie po pomste sa po celom kraji ozýva zúfalý plač vydesených matiek. Od lesnatých hôr sa údolím ozývajú srdcervúce výkriky úzkosti a duševného utrpenia. A spolu s matkami plačú aj predkovia izraelského národa, pretože sa opäť napĺňajú slová proroka Jeremiáša, keď boli Izraeliti odvádzaní do zajatia: *„V Ráme je počuť hlas, hlas bezútešného plaču. Ráchel oplakáva svojich synov a nemožno ju utešiť, lebo ich niet.“* (Jer 31, 15) Herodes je pokojný. Jeho trón je zachránený, jeho koruna zachovaná. Myslí si, že v krvi udusil všetky nádeje národa na príchod Mesiáša. Ale zmýlil sa. Dokázal len jedno: obklopil kolísku Mesiáša žiarivým jasom mučeníkov. Nevýslovné zástupy vyznávačov a mučeníkov budú nasledovať tieto nevinné deti, ktoré ako prvé, pokrstené vlastnou krvou, zomreli za Spasiteľa. Nebude však dlho trvať a ruka Pánova si nájde tyrana. Vo svojej krvilačnosti zavraždil mnoho nevinných. Unikol mu len jeden – ten, ktorého hľadal.

Pre všetky časy je tak určená cesta, na ktorej jedinej je možné korunu betlehemského Dieťaťa získať. Je to cesta utrpenia a prenasledovania.

ÚTEK DO EGYPTA

Jozef vstal, vzal za noci Dieťa i jeho matku a utiekol do Egypta. (Mt 2,14)

Keď prvé lúče vychádzajúceho slnka ožiarili krvou zaliatu betlehemskú krajinu, malá karavána bola už na ceste. Muž v chudobnom plášti opatrne vedie oslíka cez osamelú púšť. Sem-tam sa jeho starostlivé oko zahľadí na nežnú ženu, ktorá so svojím božským Synčekom pokojne sedí na pokojnom zvierati. Je to Jozef s Máriou a prenasledovaným betlehemským Dieťaťom. Sú na dlhej, namáhavej ceste, ktorá vedie cez Joppu, popri brehu večne nepokojných morských vĺn, odtiaľ do Farenu, kde piesok púšte ako pohrebný rubáš neustále zakrýva stopy tých, čo utekajú. Konečne sú v Egypte. Už kedysi dávno bola táto tajomná krajina bezpečným útočiskom pre mnohých utečencov zo židovskej krajiny. Abrahám, Jozef aj Jakub žili istý čas v tejto krajine. Izraelský národ ju tu v zajatí zalieval svojím potom, až napokon k nebeským oblakom vystúpil vrúcny, triumfálny Mojžišov chválospev: *„Spievajte Pánovi, lebo nám zjavil svoj majestát.“* (Ex 15, 1) A teraz Ten, ktorého predobrazom boli títo patriarchovia, má prebývať v krajine a žiť medzi svojimi krajanmi. Slávnostný, sviatočný pokoj sa rozhostí v krajine, keď Mesiáš putuje po osamelých cestách Egypta. Len platany šumia a palmy šepkajú a vítajú Dieťa, ktoré od večnosti žilo v nebi, kým sa narodilo na zemi. Tam, kde sa v zlatých slnečných lúčoch týčia tajomné pyramídy, kde búrlivý vietor v pôvabnej hre prefukuje lesom nespočetných pyšných obeliskov, tam v krásnom meste Heliopoli bývajú židovskí prisťahovalci. A jeden skromný príbytok bude pokojným útočiskom pre Dieťa, v ktorom sa zjavilo svetlo sveta. Len oči vševediaceho Boha spočítali tie hodiny a miesta, kde Spasiteľ sveta jedol tvrdý chlieb vyhnanstva. Žiadna svätá kniha o tom nehovorí. Betlehemská hviezda zhasla, prorocké ústa sa odmlčali. Večný Boh položil závoj mlčania a zabudnutia na tichý život Svätej rodiny v starobylom, úctyhodnom Egypte. Tam, ďaleko od sveta a svetom nepoznaný, žil vtelený Syn Boží, až kým v tichej, mlčanlivej noci opäť prišiel k Jozefovi Boží anjel a priniesol mu nové posolstvo: *„Vstaň, vezmi Dieťa i jeho matku a vráť sa do izraelskej krajiny, lebo tí, čo chceli Dieťa zabiť, už zomreli.“* Jozef sa okamžite vydal na cestu do svojej vlasti a usadil sa so svojimi blízkymi v Nazarete.

DVANÁSŤROČNÝ JEŽIŠ V CHRÁME

Po troch dňoch ho našli v chráme. Sedel medzi učiteľmi, počúval ich a kládol im otázky. (Lk 2, 46)

Po dňoch vyhnanstva nasledovali radostné roky v Nazarete. Na úpätí hory Tábor, tam leží mesto bohaté na kvety a obklopené zalesnenými kopcami. Hrdé vrcholky hôr rozprestierajú svoje ruky okolo tohto požehnaného miesta, akoby ho chránili pred vetrom púšte a zmierňovali horúčavu v ňom. Božia prozreteľnosť vyhľadala správne miesto v záhrade pre zázračný kvet, ktorý vyrástol z koreňa Izaiho. Tridsať rokov bol Nazaret svedkom tichého rastu života a lásky Bohočloveka. Bol to život bohatý na obsah; život, ktorý sa napokon dá vyjadriť krátkymi slovami: *„Chlapec rástol a bol poslušný svojim rodičom.“* V dome svojho pestúna ochotne pomáhal matke v jej práci a vrúcnymi modlitbami sa pripravoval na svoje vznešené povolanie. Chlapec, mladík, mladý muž strávil tridsať rokov na svojej pozemskej púti v Jozefovej dielni medzi doskami a tesárskym náradím. Iba raz prenikol lúč Jeho božstva tajomstvom Jeho skrytého života. Ježiš mal dvanásť rokov, a teda bol plnoprávnym členom spoločenstva, *„synom zákona“,* ako sa bežne hovorilo. Blížila sa Veľká noc. Mária a Jozef sa ako každý rok vybrali zbožne na púť do Jeruzalema. Dvanásťročný Ježiš išiel s nimi. Slávnostné dni modlitieb a obetovania sa skončili. Jedna karaván za druhou sa vydávala na spiatočnú cestu. Už sa schyľovalo k večernému súmraku, keď si Mária s Jozefom všimli, že Ježiš nie je medzi vracajúcimi sa pútnikmi. Pýtali sa a hľadali ho medzi príbuznými, ponáhľali sa a volali, ale márne. Nenašli ho. So srdcom plným úzkosti a bolesti sa vrátili do Jeruzalema. Až na tretí deň, po nekonečnom hľadaní, ho našli v chráme, ako sedí medzi učiteľmi, počúva ich a opytuje sa ich. Všetci, ktorí Ježiša počuli, žasli nad Jeho múdrosťou a Jeho odpoveďami. Keď ho Mária s Jozefom uvideli, podivili sa. A Jeho matka mu povedala: „Synu, prečo si nám to urobil? Pozri, tvoj otec i ja sme ťa s bolesťou hľadali!“ A ako nové, vznešené, slávne slovo mesiášskeho zjavenia znela Ježišova odpoveď: *„Prečo ste ma hľadali? Nevedeli ste, že mám byť tam, kde ide o môjho Otca?“* Mária a Jozef možno v tej chvíli nerozumeli tajomnej hĺbke tejto odpovede. Ale rozumeli jej anjeli, ktorí s rozprestretými krídlami držali pod svojou ochranou skrytý život božského Dieťaťa.

JÁN, PÁNOV PREDCHODCA

V tých dňoch vystúpil Ján Krstiteľ a hlásal v judejskej púšti. (Mt 3, 1)

Čas večného milosrdenstva sa podľa Božieho nariadenia blížil len pomaly. Bol to slávny a mimoriadne dôležitý čas. Hlboko zvrátený, nábožensky a politicky rozdelený Izrael sa už dávno stal cudzincom vo vlastnej krajine. Vyvolený Boží ľud, trpiaci pod železnou päsťou Rimanov, volal po vysloboditeľovi; po Mesiášovi, ktorý mu bol tak dlho sľubovaný.

A Izrael nevolal a neprosil nadarmo. Do ťažkej doby, plnej očakávania, zaznel hlas *„volajúceho na púšti“.* Pustá a drsná judská púšť s holými, divoko rozoklanými kopcami, zvažujúcimi sa k vodám Mŕtveho mora, a široká, neobývaná krajina na východnom brehu jordánskeho údolia, na ktorú slnko doliehalo s dusivou ťarchou – to boli miesta doslova určené pre prísneho, tvrdého a vážneho muža, ktorý prišiel, aby dôraznými slovami vyzýval zatvrdnuté srdcia ľudu k pokániu. Bol to Ján Krstiteľ. Celým svojím zjavom hlásal pokánie. Jeho odevom bol plášť z ťavej srsti, bedrá mu obopínal kožený opasok. Jeho pokrmom bol med divokých včiel a lesné kobylky, upečené v horúčave piesku. Ako žil, tak hovoril a tak kázal: *„Pripravte cestu Pánovi, vyrovnajte mu chodníky. Nech sa naplní každé údolie a zníži každý vrch, lebo každý uvidí Božiu spásu. Kajajte sa, lebo sa priblížilo Božie kráľovstvo.“*

Ľudia prichádzali v zástupoch. Ján hovoril jasne. Na farizejov volal: *„Vy, plemeno zmijí! Kajajte sa a nehovorte: ‚My máme za otca Abraháma.‘ Sekera je už priložená ku koreňu a každý strom, ktorý neprináša dobré ovocie, bude vyťatý a hodený do ohňa.“* Mýtnikov napomínal: *„Nevyberajte viac, ako je určené.“* Vojakom hovoril: *„Nikoho neutláčajte a nikomu nekrivdite a buďte spokojní so svojou mzdou.“* Tieto kázne otriasali srdcami; vzbudzovali ľútosť a pokánie. Potom tento záhadný muž zostupoval do vĺn Jordánu a začal krstiť. Udivení farizeji sa pýtali, či je Kristus, alebo prorok. Ján im odpovedal, že nie je. Významne však dodal: *„Ja krstím iba vodou. Ale po mne príde Mocnejší ako ja, ktorý bol predo mnou a bude po mne, ktorému nie som hoden rozviazať remienky Jeho topánok. On bude krstiť ohňom a Duchom Svätým; v ruke má vejačku a vyčistí si humno. Pšenicu zhromaždí do svojej sýpky, ale plevy spáli v neuhasiteľnom ohni.“*

JEŽIŠOV KRST V JORDÁNE

Keď bol Ježiš pokrstený a modlil sa, otvorilo sa nebo. (Lk 3, 21)

Nastala veľká svetodejinná hodina v živote ľudstva. Veď so zástupmi, ktoré na konci toho roku zostupovali k zeleným brehom Jordánu, prichádzal Ten, ktorý tridsať rokov viedol skrytý život ako syn nazaretského tesára. Statné duby a tienisté tamarišky vytvárali akoby ochrannú strechu, kupolu slávneho chrámu nad priezračnými vodami jordánskeho brodu, kam sa opäť vracali mnohé spomienky. Tu kedysi izraelský ľud s archou zmluvy prekročil rieku suchou nohou, tu prorok Eliáš rozdelil vody svojím plášťom.

Teraz sa k tomuto posvätnému miestu blíži iný prorok. V mladistvej kráse tu stojí Ježiš pred mužom vychudnutým pôstami, oblečeným do odevu kajúcnika. Ján Ježiša nikdy nevidel, ale Božia všemohúcnosť mu otvorila oči. Neskôr povedal: *„A ja som ho nepoznal, ale Ten, čo ma poslal krstiť vodou, mi povedal: ‚Na koho uvidíš zostupovať Ducha a spočinúť na ňom, ten je Mesiáš.‘“* (Jn 1, 33)

Pokornejšie ako ktokoľvek iný žiada o krst Ten, kto z milosrdenstva vzal na seba hriechy ľudstva. Záhadný kazateľ na púšti sa toho zľakol a v strachu a pokore sa bráni slovami: *„Ja by som sa mal dať pokrstiť tebe, a ty prichádzaš ku mne?“* Ale nevinný Ježiš ho vyzýva slovami: *„Len to nechaj, lebo sa patrí, aby sme splnili všetko, čo je spravodlivé.“* Poslušný Ježišovej vôli Ján v detinskej jednoduchosti zostúpil do ponáhľajúcich sa vôd Jordánu. Ján krstí svojho Pána. Vody radostne tečú, nebo sa otvára a z neba zostupuje Duch Svätý v podobe holubice a nad plesajúcimi prúdmi znie hlas všemohúceho Otca: „*Ty si môj milovaný Syn, v tebe mám zaľúbenie.“* Teraz Ježiš prestal byť synom jednoduchého tesára z Nazareta, tajomný závoj sa na chvíľu zdvihol a radostne, v oslňujúcom zjavení, zaznieva po všetky veky slovo Jána Krstiteľa*: „A ja som to videl a vydávam svedectvo, že toto je Boží Syn.“* (Jn 1, 34) V tento deň sa celému svetu po prvý raz ohlasuje aj tajomstvo Najsvätejšej Božej Trojice, ktoré bolo v Starom zákone len matne naznačené: Boh Otec, ktorého hlas zaznel z neba, Boh Syn, ktorý sa modlil na brehu Jordánu, a Duch Svätý vznášajúci sa v podobe holubice nad Jeho hlavou. *„Teraz vidíme len nejasne, akoby v zrkadle, no potom z tváre do tváre.“* (1 Kor 13, 12)

POKÚŠANIE PÁNA JEŽIŠA NA PÚŠTI

Na púšti bol štyridsať dní a štyridsať nocí a satan ho pokúšal. (Mk 1, 13)

Z púšte zavial jemný vánok. Piesok sa leskol a slnečná páľava ťažko doliehala na členité judské pohorie. Nič nerušilo hlboký pokoj a posvätnú vážnosť tichej, pustej krajiny. O to silnejšie sa však ozýval vnútorný hlas osamelého pútnika, ktorý vstupuje na tieto miesta, modliac sa a rozjímajúc. Je to Ježiš Nazaretský. Duch Svätý ho priviedol sem, do veľkej školy samoty. Štyridsať dní a štyridsať nocí sa postil. Boží Syn mal svojmu nebeskému Otcovi čo povedať, veď stojí na prahu svojej veľkej, večnej, vykupiteľskej cesty. A tiež chce dať ľuďom príklad, aby robili to, čo robil On. Aby bojovali a víťazili, ako bojoval a víťazil On.

Diabol má bystré oči. Pri Kristovom narodení jasne spoznal, že je to vtelený Syn Boží. Ale pokojný Kristov život v Nazarete ho zmiatol. Nebol si istý, či je to skutočne Syn Boží. Teraz ho chce donútiť k zázraku, aby získal istotu. Preto k Nemu pristupuje so slovami: *„Ak si Syn Boží, povedz tomuto kameňu, aby sa stal chlebom.“* A Kristus mu vážne a majestátne odpovedá: *„Človek nežije len z chleba, ale z každého Božieho slova.“* Potom, ako bol odbitý, diabol skúša svoju moc druhýkrát. Nespútaný zákonmi priestoru a gravitácie vznesie Spasiteľa na vrchol chrámu a opäť hovorí: *„Ak si Syn Boží, vrhni sa dolu, veď je napísané: »Svojim anjelom dá príkaz o tebe a vezmú ťa na ruky, aby si si neuderil nohu o kameň.«“* A Ježiš odpovedá: *„Napísané je: »Nebudeš pokúšať Pána, svojho Boha.«“* A zloduch pokúša Ježiša ešte tretíkrát. Zavedie ho na vysoký vrch a lichotivými rečami mu ukazuje bohatstvo, slávu a poklady tohto sveta a hovorí: *„Hľa, toto všetko ti dám, ak padneš a budeš sa mi klaňať.“* V posvätnom hneve Kristus odmieta diabla a hovorí: *„Odíď odo mňa, satan! Lebo je napísané: »Pánovi, svojmu Bohu, sa budeš klaňať a jedine Jemu budeš slúžiť.«“*

Keď diabol dokončil pokúšanie, zahanbený a premožený opustil Pána Ježiša. Vtedy prišli anjeli a Ježiša chválili, oslavovali ho a slúžili mu. Od tej chvíle znejú Kristove slová utešujúco po všetky veky. Slová povzbudenia pre všetkých, ktorí sa musia obávať moci a úkladov diabla: *„Na svete budete mať súženie, ale dúfajte, ja som premohol svet.“* (Jn 16, 33)

JÁNOVO SVEDECTVO

A ja som to videl a vydávam svedectvo, že toto je Syn Boží. (Jn 1, 34)

Ján Krstiteľ, veľký pustovník, sa ešte stále zdržuje na brehu Jordánu. Mohutné hnutie, podobné dvíhajúcim sa morským vlnám, sa šírilo krajinou. Všetci ľudia vítali proroka a tešili sa zo stretnutia s ním, lebo netrpezlivo očakávali Mesiáša. Ján však neprestával pokorne vyznávať: *„Ja nie som Mesiáš. Ja nie som Mesiáš; Mesiáš už stojí medzi vami, ale vy ho nepoznáte.“* Takto prísny kazateľ pokánia poukazoval v údolí Jordánu slovom i skutkom na veľkého Neznámeho, ktorý na seba nedá dlho čakať.

Jedného dňa v plášti chudoby opäť prichádza Ten, ktorý predtým pokorne žiadal o krst vo vodách Jordánu. Púšť a myšlienka na Jeho svetodejinné poslanie ho urobili ešte vážnejším. Ján Krstiteľ ho už z diaľky videl prichádzať a ako prorok, osvietený Bohom, povedal ľuďom: *„Hľa, Baránok Boží, ktorý sníma hriechy sveta! Toto je ten, o ktorom som hovoril: Po mne prichádza muž, ktorý je predo mnou, lebo bol skôr ako ja. Ani ja som ho nepoznal, ale preto som prišiel a krstím vodou, aby sa on stal známym Izraelu.“* Ján videl Mesiáša len trikrát z tváre do tváre. A predsa jeho ústa nemlčali a vydali o Ňom slávne svedectvo. Aj neskôr, keď Ježiš vykonal v Judsku mnoho zázrakov, Ján Krstiteľ stále stál dole pri Jordáne pri Aenone neďaleko Salimu, kde bolo veľa vody, a slávne dosvedčoval svojim verným učeníkom: *„Človek si nemôže prisvojiť nič, ak mu to nebolo dané z neba. Vy sami ste svedkami, že som povedal: Ja nie som Mesiáš, ale som poslaný pred ním. Ženích je ten, kto má nevestu. A ženíchov priateľ, ktorý je pri ňom a počúva ho, sa veľmi raduje zo ženíchovho hlasu. A táto moja radosť sa splnila. On musí rásť a mňa musí ubúdať.“* Evanjelista dodáva: *„Kto je zo zeme, patrí zemi a hovorí pozemsky. Kto prichádza z neba, je nad všetkých a svedčí o tom, čo videl a počul, ale nik neprijíma jeho svedectvo. Kto prijíma jeho svedectvo, potvrdzuje, že Boh je pravdivý. Lebo ten, koho poslal Boh, hovorí Božie slová, pretože on nedáva Ducha podľa miery. Otec miluje Syna a dal mu do rúk všetko. Kto verí v Syna, má večný život, ale kto Synovi neverí, neuzrie život a spočinie na ňom Boží hnev.“* Na rozhraní dvoch svetov, ako maják v temnom mori, svieti veľký Ján Krstiteľ. On vyrovnal cestu. Mesiáš môže prísť.

PRVÍ JEŽIŠOVI UČENÍCI

Našli sme toho, o ktorom písal Mojžiš v Zákone a Proroci. (Jn 1, 45)

Ján Krstiteľ už zasial semeno svojho prorockého slova do tejto brázdy. A Vykupiteľ sveta čoskoro zožne prvé plody zo zázračného stromu svojej zasľúbenej Cirkvi. Bolo to na druhý deň. Slnko pomaly, akoby unavené, klesalo k svojmu odpočinku. Zástupy sa rozišli. Ján tu stál sám so svojimi dvoma učeníkmi. Ježiš práve prechádzal okolo. Ján s hlbokou pokorou ukázal na Krista slovami: *„Hľa, Baránok Boží.“* A oni, priťahovaní kúzlom a nežnosťou tejto Osoby, išli za Ježišom. Boli to Ján a Ondrej. Ježiš počul ich nesmelé kroky, obrátil sa a spýtal sa ich: *„Čo hľadáte?“* Oni sa na Neho obrátili a povedali: *„Učiteľ, kde bývaš?“* A Ježiš ich pozval a povedal: *„Poďte a uvidíte.“* A oni v ten deň zostali u Neho.

Na druhý deň, skoro ráno, sa Ondrej ponáhľal nájsť svojho brata, ktorý bol tiež galilejským rybárom. Už z diaľky naňho volal: *„Našli sme Mesiáša!“* A plný radosti, ktorou bolo naplnené jeho srdce, ho zaviedol k Ježišovi na breh Jordánu. Ježiš sa hlbokým, tajomným pohľadom pozrel na prichádzajúceho a v posvätnej prorockej vízii významne povedal: *„Ty si Šimon, syn Jonášov; budeš sa volať Kéfas (to v preklade znamená Peter; po slovensky Skala).“* To boli prví traja Ježišovi učeníci: Ondrej, Ján a Peter. V Jeho škole sa stanú apoštolmi. Jeden z nich bude Jeho prvým námestníkom, pápežom! Nastal nový deň. Kristus chcel ísť do Galiley, keď okolo išiel muž menom Filip, ktorý rovnako ako Peter a Ondrej pochádzal z Betsaidy. *„Poď za mnou,“* povedal Pán. A Filip sa stal Jeho učeníkom. A v ten deň sa stalo ešte niečo radostné. Filip našiel Natanaela z Kány Galilejskej a povedal mu*: „Našli sme Toho, o ktorom písal Mojžiš v Zákone a proroci; je to Ježiš, syn Jozefa z Nazareta.“* Natanael odpovedal s trpkým úsmevom: *„Môže z Nazareta vzísť niečo dobré?“* Filip mu povedal: *„Poď a uvidíš.“* A zaviedol ho k Ježišovi. Ježiš sa ujal tejto úprimnej a jednoduchej duše a povedal: *„Hľa, pravý Izraelita, v ktorom niet ľsti.“* Natanael sa prekvapene spýtal: *„Odkiaľ ma poznáš?“* Ježiš mu odpovedal: *„Skôr ako ťa Filip zavolal, keď si bol pod figovníkom, videl som ťa.“* A Natanael z hĺbky svojho veriaceho srdca vyznal: *„Učiteľ, ty si Boží Syn, ty si kráľ izraelský.“* A Kristus s vážnosťou proroka povedal: *„Pretože som povedal, že som ťa videl pod figovníkom, uveril si. Ale uvidíš ešte väčšie veci ako tieto...“*

SVADBA V KÁNE GALILEJSKEJ

Svoj prvý zázrak vykonal Ježiš v Káne galilejskej. (Jn 2, 11)

Na ceste z Jordánu do Kafarnaumu prišiel Ježiš so svojimi učeníkmi do Kány, krásnej dediny v úrodnej galilejskej krajine. Tu Ježiš vykonal svoj prvý zázrak, a tak začal svoj verejný život a mesiášske poslanie. Konala sa tu svadba. Ježiš bol pozvaný spolu s Máriou, svojou matkou, a svojimi učeníkmi. Hrozilo však, že veselie preruší nepríjemná okolnosť. Minulo sa víno. Ženích a nevesta boli vo veľkých rozpakoch. To dojalo starostlivú matku Pána. Rozmýšľala, ako im pomôcť. A jedno vedela: môj Syn im môže pomôcť. Prišla k Nemu a pošepkala mu: *„Nemajú víno.“* Ale Ježiš povedal: *„Čo mňa a teba do toho, žena? Ešte neprišla moja hodina.“* Na prvý pohľad Kristove slová zneli ako odmietnutie matkinej nevyslovenej prosby. Ale nebolo to tak. Skrýva sa v nich hlboké tajomstvo. Vo chvíli, keď chce Mesiáš prvýkrát zjaviť svoju božskú moc, musí Jeho ľudská prirodzenosť ustúpiť hlboko do úzadia. Robiť zázraky nie je ľudská, ale božská vec. Mária nechápala slová svojho Syna. Verila však, že jej prosbu splní. Preto povedala sluhom: *„Čokoľvek vám povie, urobte.“*

Židia uchovávali víno v mechoch. Pred jedálňou však zvyčajne stáli kamenné nádoby, aby si v nich hostia mohli umyť ruky pred jedlom a po ňom, ako to predpisoval zákon o očisťovaní. Bolo tam šesť nádob, každá na dve až tri miery. Ježiš vstal od stola, išiel k sluhom a povedal im: *„Naplňte nádoby vodou.“* A oni ich naplnili až po vrch. Potom im povedal: *„Teraz načrite a zaneste starejšiemu!“* Oni tak urobili. A hľa, voda sa premenila na víno. Starejší nevedel nič o tom, čo sa stalo. Keď ochutnal, zavolal si ženícha a povedal mu: *„Každý dáva najprv dobré víno, a keď sa hostia podnapijú, podáva to horšie. Ty si si však dobré víno zachoval až doteraz.“*

Tak v Káne Galilejskej vykonal Ježiš svoj prvý zázrak a zjavil svoju slávu. Svoju všemohúcnosť preukázal Ten, kto svojou božskou mocou po všetky veky premieňa vo viniči vodu na víno; v trstine premieňa vodu na cukor; v olive na voňavý olej. Iba zázrakom mení zákony prírody. A ešte z iného dôvodu žije v srdci celého kresťanstva Kána, meno takmer nesmrteľné. Tu sa ukázalo, aký mocný je príhovor Matky Božej u Jej božského Syna.

VYHNANIE PREDAVAČOV Z CHRÁMU

Urobil si z povrázkov bič a všetkých vyhnal z chrámu. (Jn 2, 15)

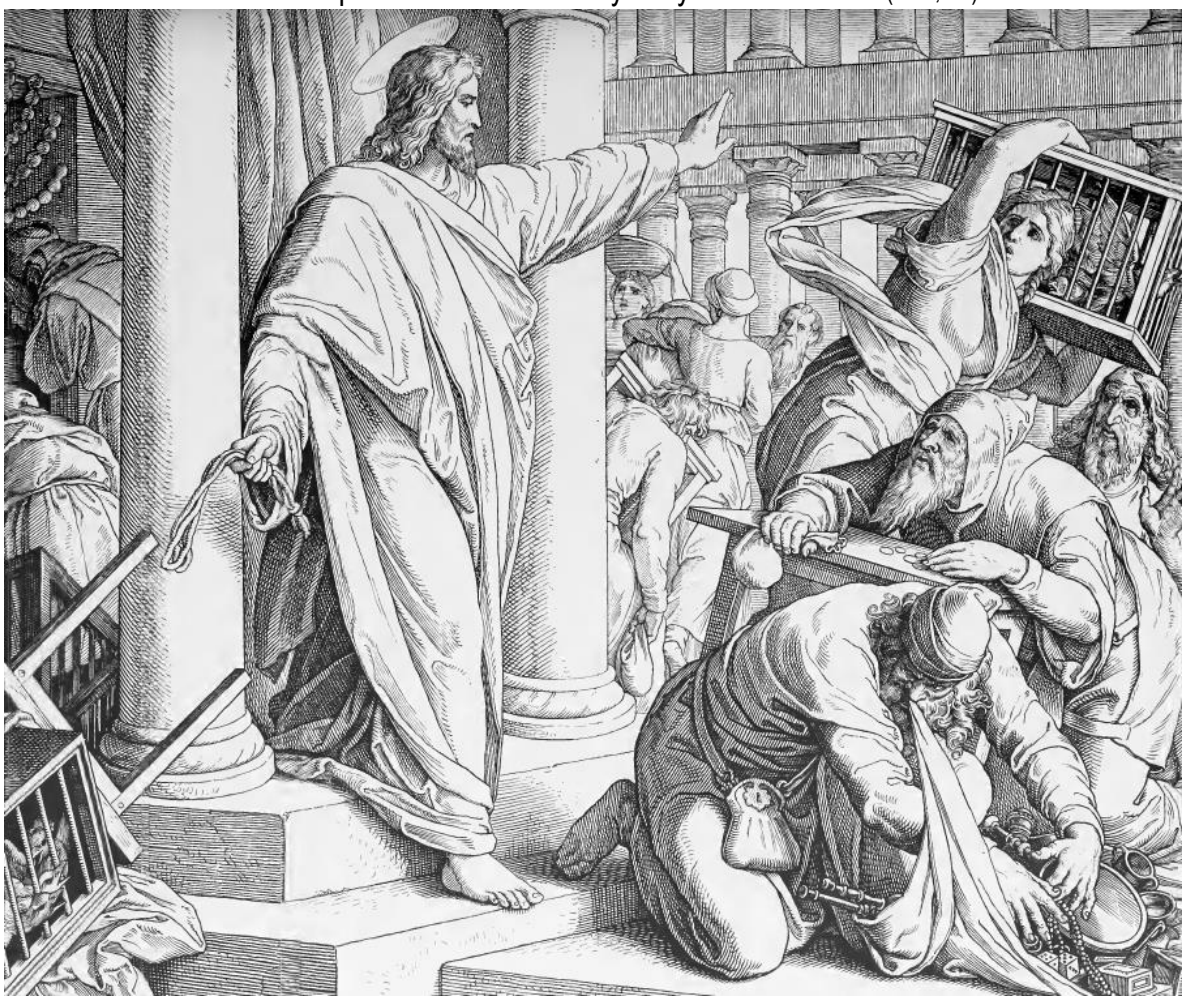

Blížila sa Veľká noc. Ježiš išiel so svojimi učeníkmi do Jeruzalema. Tmavočervené zapadajúce slnko osvetľovalo vrchol nádherného chrámu. V jeho mramore boli akoby vytesané celé dejiny Starého zákona. Tu srdce bilo živšie, duša vyvoleného národa dýchala radostnejšie. Dlhé desaťročia však na hrdých múroch chrámu spočívala výčitka znesvätenia. Teraz však nastáva nový vek. V čase Nového zákona už nebude pre starozákonný chrám miesto. Nebude dlho trvať a tento pyšný chrám zanikne tak, ako teraz zapadá slnko nad jeho vrcholom. Z Olivovej hory Kristus vstupuje veľkou bránou do chrámu. Jeho božský zrak tu vidí smutný obraz. Ľudia neustále prichádzajú a odchádzajú, obchodujú a vyjednávajú. Obchodníci si tu postavili svoje stánky. Predávajú sa tu stáda dobytka; peňazomenci pri svojich stoloch úžernícky vymieňajú cudzie peniaze za mince chrámu. Toto už nebol chrám, ale dom obchodu. Tento nedôstojný obraz Ježiša už viackrát pobúril. Ale mlčky to znášal. Dnes však nastala Jeho hodina. Prísnym pohľadom sleduje tento nedôstojný zhon. V posvätnom hneve si upletie z povrázkov bič a s božskou vážnosťou vyháňa kupcov von z posvätných priestorov. Peňazomencom rozhádzal peniaze a prevrátil stoly. A tým, čo predávali holuby, povedal: *„Odneste to odtiaľto a nerobte z domu môjho Otca tržnicu!“*

Kristovo vystúpenie bolo pevné a majestátne. Jeho slová boli také rozhodné, že sa im nikto neodvážil odporovať. Ak Mesiáš prišiel, určite sa zjavil v tomto človeku. Vystupuje a koná ako pán a vládca v Jehovovom chráme. Veď je to dom Jeho Otca. Preto má právo očistiť tento dom od všetkého, čo ho poškvrňuje a znesvätuje. Prvé zdesenie už pominulo. Vyhnaní sa chrámovej stráži sťažujú na neznámeho proroka. Strážcovia obkľúčili Pána Ježiša a pýtajú sa: *„Akým právom zakazuješ to, čo vrchnosť dovolila? Aké znamenie nám ukážeš, že môžeš robiť takéto veci?“* Kristus odpovedal tajuplnými slovami: *„Zborte tento chrám,“* hovorí a kladie si ruky na prsia, *„a za tri dni ho znova postavím.“* So škodoradostným posmechom mu hovoria: *„Štyridsaťšesť rokov sa staval tento chrám, a ty ho postavíš za tri dni?“* Ježiš mlčí. Vie, že v nie príliš vzdialenej budúcnosti sa Jeho slová stanú skutočnosťou. Veľké proroctvo sa naplní.

ROZHOVOR S NIKODÉMOM

Medzi farizejmi bol človek menom Nikodém. (Jn 3, 1)

Kristovo vystúpenie na Veľkú noc zapôsobilo na zástupy silným a hlbokým dojmom. Ale Božia milosť sa dotkla aj srdc bohatých a vzdelaných ľudí. Jedným z týchto vyvolených bol aj Nikodém. Zo strachu pred mocnými mužmi v meste a za tmavej noci vyhľadal tento vážený a vplyvný farizej Ježiša. Pristúpil k Nemu plný úcty a pozdravil ho slovami: *„Rabbi, vieme, že si prišiel od Boha ako učiteľ, lebo nik nemôže robiť také znamenia, aké ty robíš, ak nie je s ním Boh.“* A Kristus vzápätí hovorí o svojom poslaní. Na nevyslovené otázky prichádzajúceho odpovedá slovami: *„Veru, veru, hovorím ti: Ak sa niekto nenarodí znova, nemôže vojsť do Božieho kráľovstva.“* Nikodém týmto slovám nerozumie. Preto sa pýta: *„Ako sa môže človek narodiť, keď je starý? Môže druhýkrát vojsť do života svojej matky?“* Ježiš mu odpovedal: *„Čo sa narodilo z tela, je telo, a čo sa narodilo z Ducha, je duch. Nečuduj sa, že som ti povedal: Musíte sa znovu narodiť. Vietor veje, kam chce; počuješ jeho šum, ale nevieš, odkiaľ prichádza a kam ide. Tak je to s každým, kto sa narodil z Ducha.“* Nikodém ešte stále nerozumel. A preto mu Kristus vysvetlil, ako sa má vydať na vznešenú cestu viery. Povedal: *„Ak neveríte, keď vám hovorím o pozemských veciach, akože uveríte, keď vám budem rozprávať o veciach nebeských? Nik nevystúpil do neba, iba Ten, čo zostúpil z neba, Syn človeka, ktorý je v nebi. A ako Mojžiš vyzdvihol na púšti hada, tak musí byť vyzdvihnutý aj Syn človeka, aby nikto, kto v Neho verí, nezahynul, ale mal život večný. Veď Boh neposlal svojho Syna na svet, aby svet súdil, ale aby bol svet spasený skrze Neho. Kto v Neho verí, nebýva súdený. Ale kto neverí, už je odsúdený, pretože neuveril v meno jednorodeného Syna Božieho. A súd je v tomto: Svetlo prišlo na svet a ľudia milovali tmu viac ako svetlo, lebo ich skutky boli zlé. Veď každý, kto robí zle, nenávidí svetlo a nejde na svetlo, aby jeho skutky neboli odhalené. Ale kto koná v pravde, ide na svetlo, aby bolo vidieť, že jeho skutky sú konané v Bohu.“*

Nikodém pozorne počúva. V hlbokom mlčaní premýšľa. Sebavedomý zákonník sa skláňa. Semeno Božieho slova dopadlo do jeho duše. Príde čas, keď vyrastie a jedného dňa prinesie hojnú, nadprirodzenú úrodu.

JEŽIŠ A SAMARITÁNKA

Tu prišla po vodu istá Samaritánka. (Jn 4, 7)

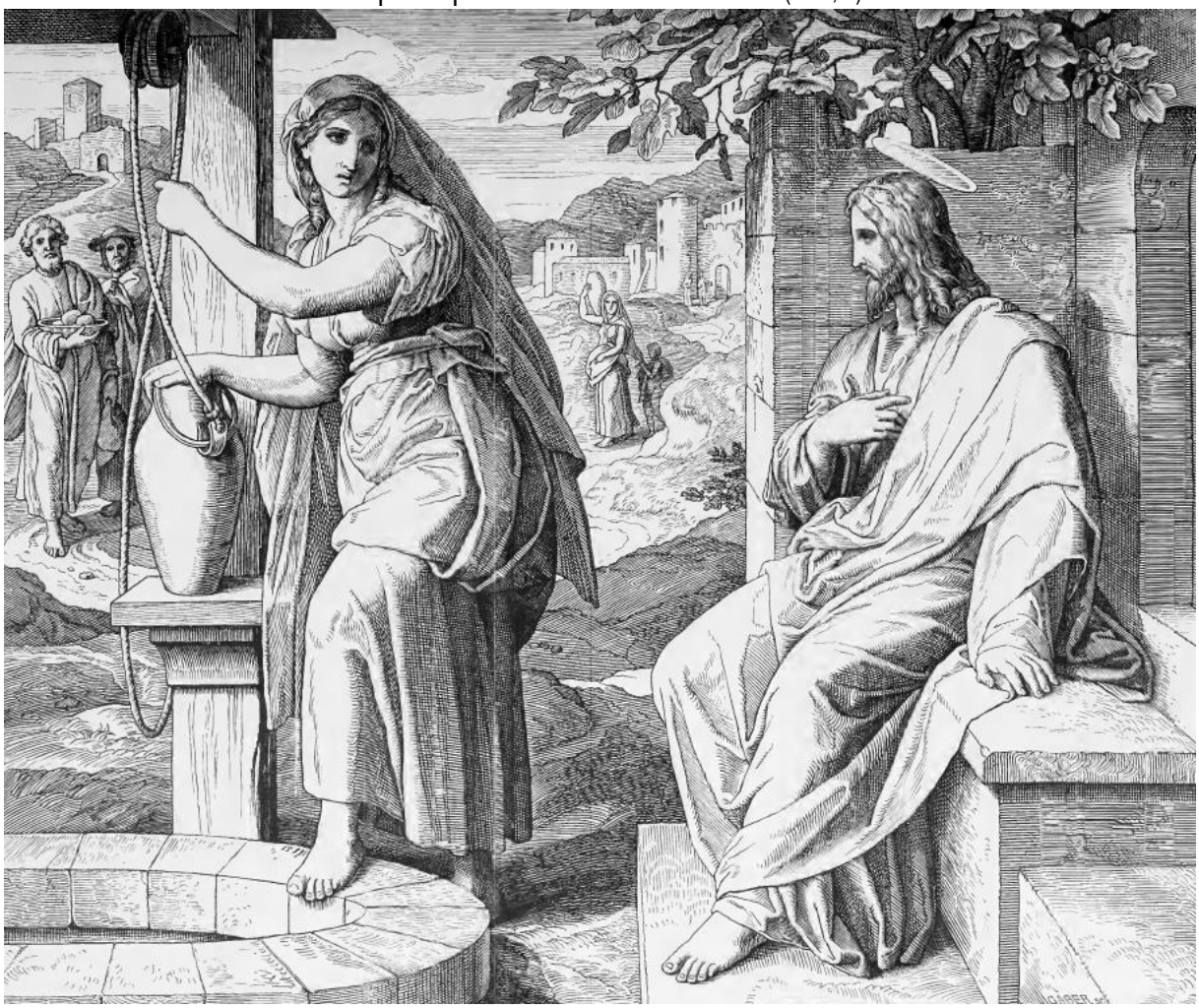

V Jeruzaleme a v judskej krajine sa rozjasnilo. Nastal totiž úsvit Ježišovej mesiášskej činnosti. Ježiš a jeho učeníci sa vracali späť do Galiley. Keď Ježiš prechádzal cez Samáriu, zastavil sa pri starobylej Jakubovej studni. Bol sám. Po dlhej ceste si unavený sadol k studni do tieňa stromov. Vtom prišla istá žena zo Samárie, aby načerpala vodu. Žena spustila do studne vedro a Ježiš ju priateľsky poprosil: *„Daj mi napiť."* Žena udivene odpovedala: *„Ako môžeš ty, ktorý si Žid, žiadať odo mňa piť, veď som Samaritánka?"* Židia sa totiž so Samaritánmi nestýkajú. A Ježiš jej povedal: *„Keby si poznala Boží dar a vedela, kto je ten, čo ti hovorí: ‚Daj mi piť', bola by si ho požiadala ty a on by ti dal živú vodu."* Týmito slovami Spasiteľ naznačil zmysel svojho života a svojho poslania. Jeho reč však bola tajomná. Samaritánka to nechápala. Myslela na prírodnú vodu, lebo vedela, že široko-ďaleko niet lepšej vody ako v tejto studni, ktorú vykopal patriarcha Jakub. Spasiteľ čiastočne vysvetlil svoje slová hovoriac: *„Každý, kto sa napije z tejto vody, bude opäť žízniť, ale kto sa napije z vody, ktorú mu dám ja, nebude žízniť naveky, ale bude mu prameňom vody vyvierajúcej do života večného."*

Žena tomu stále nerozumie. Vtedy sa Kristus dotkol bolestivej rany v jej svedomí a hovorí: *„Zavolaj svojho muža."* Žena rýchlo odpovedá: *„Nemám muža."* A Ježiš hovorí: *„Dobre si povedala: ‚Nemám muža', veď si mala päť mužov a ten, ktorého máš teraz, nie je tvojím mužom."* Žena s údivom spoznáva, že hovorí s prorokom, ktorý je Bohom osvietený. A potom Ježiš zasväcuje Samaritánku do ducha nového prichádzajúceho veku, v ktorom budú ľudia uctievať Boha v duchu a v pravde. Žena však nedokázala sledovať a pochopiť vysokú úroveň Spasiteľových myšlienok a slov. Zostávali pre ňu tajomstvom. Dala však najavo svoje myšlienky a hlbokú túžbu svojho srdca, keď povedala: *„Viem, že príde Mesiáš, ktorý sa volá Kristus, a keď príde, všetko nám oznámi."* Ježiš jej odpovedal: *„Ja som to, ktorý s tebou hovorí."* A voda dole v studni sa radosťou zachvela. Navždy zachytila Kristove slová, že On je očakávaný Mesiáš. A žena, plná radostného prekvapenia, nechala svoje vedro pri studni a ponáhľala sa do mesta, aby povedala ľuďom, že pri studni sedí Mesiáš. Tam, kde tečú vody večnej pravdy a milosti, sú aj tie najlepšie pozemské pramene bezvýznamné.

JEŽIŠOVA REČ NA VRCHU

Keď Ježiš videl veľké zástupy, vystúpil na vrch. Otvoril ústa a učil ich. (Mt 5, 1-2)

Zo Sinaja na Kalváriu je dlhá cesta. Medzi nimi leží Vrch ôsmich blahoslavenstiev. Tu Ježiš, keď si predtým vybral dvanásť apoštolov, predniesol dychtivo počúvajúcemu zástupu ľudí tú naveky pamätnú, nepominuteľnú reč, ktorá v nezmenšenej sile zaznieva po všetky veky a ktorá povznáša ľudí k vrcholom kresťanskej dokonalosti. Je to reč nevyčerpateľná vo svojej hĺbke, evanjelium v evanjeliu. Znie takto: *„Blahoslavení chudobní v duchu, lebo ich je nebeské kráľovstvo. Blahoslavení tichí, lebo oni budú vládnuť zemi. Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení. Blahoslavení, ktorí lačnia a žíznia po spravodlivosti, lebo oni budú nasýtení. Blahoslavení milosrdní, lebo oni dosiahnu milosrdenstvo. Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha. Blahoslavení tvorcovia pokoja, lebo oni sa budú nazývať Božími synmi. Blahoslavení, ktorí znášajú protivenstvá pre spravodlivosť, lebo ich je nebeské kráľovstvo. Nemyslite si, že som prišiel zrušiť Zákon alebo Prorokov; neprišiel som ich zrušiť, ale naplniť. Preto, ak vaša spravodlivosť nebude väčšia ako spravodlivosť zákonníkov a farizejov, nevojdete do nebeského kráľovstva. Počuli ste, že bolo povedané: ‚Nescudzoložíš.' Ja vám však hovorím, že každý, kto sa žiadostivo pozerá na ženu, už s ňou scudzoložil vo svojom srdci. Počuli ste, že bolo povedané: ‚Milovať budeš svojho blížneho a nenávidieť svojho nepriateľa.' Ale ja vám hovorím: Milujte svojich nepriateľov, robte dobre tým, čo vás nenávidia, a modlite sa za tých, čo vás prenasledujú. Nezhromažďujte si poklady na zemi, kde ich kazí hrdza a moľ a kde ich zlodeji vykopávajú a kradnú. Ale zhromažďujte si poklady v nebi. Nebuďte ustarostení o svoj život, čo budete jesť, ani o svoje telo, čo si oblečiete. Pozrite sa na nebeské vtáctvo; váš nebeský Otec ich živí. Či nie ste drahší ako oni? Pozorujte poľné ľalie! Ani Šalamún v celej svojej nádhere nebol tak odetý ako jedna z nich. Ak Boh takto odieva poľnú trávu, o čo viac vás, vy maloverní! Hľadajte teda najprv kráľovstvo Božie a jeho spravodlivosť, a toto všetko vám bude pridané. Nie každý, kto mi hovorí: ‚Pane, Pane,' vojde do nebeského kráľovstva, ale len ten, kto plní vôľu môjho Otca, ktorý je na nebesiach."*

UZDRAVENIE OCHRNUTÉHO

Tu muži priniesli na nosidlách človeka, ktorý bol ochrnutý. (Lk 5, 18)

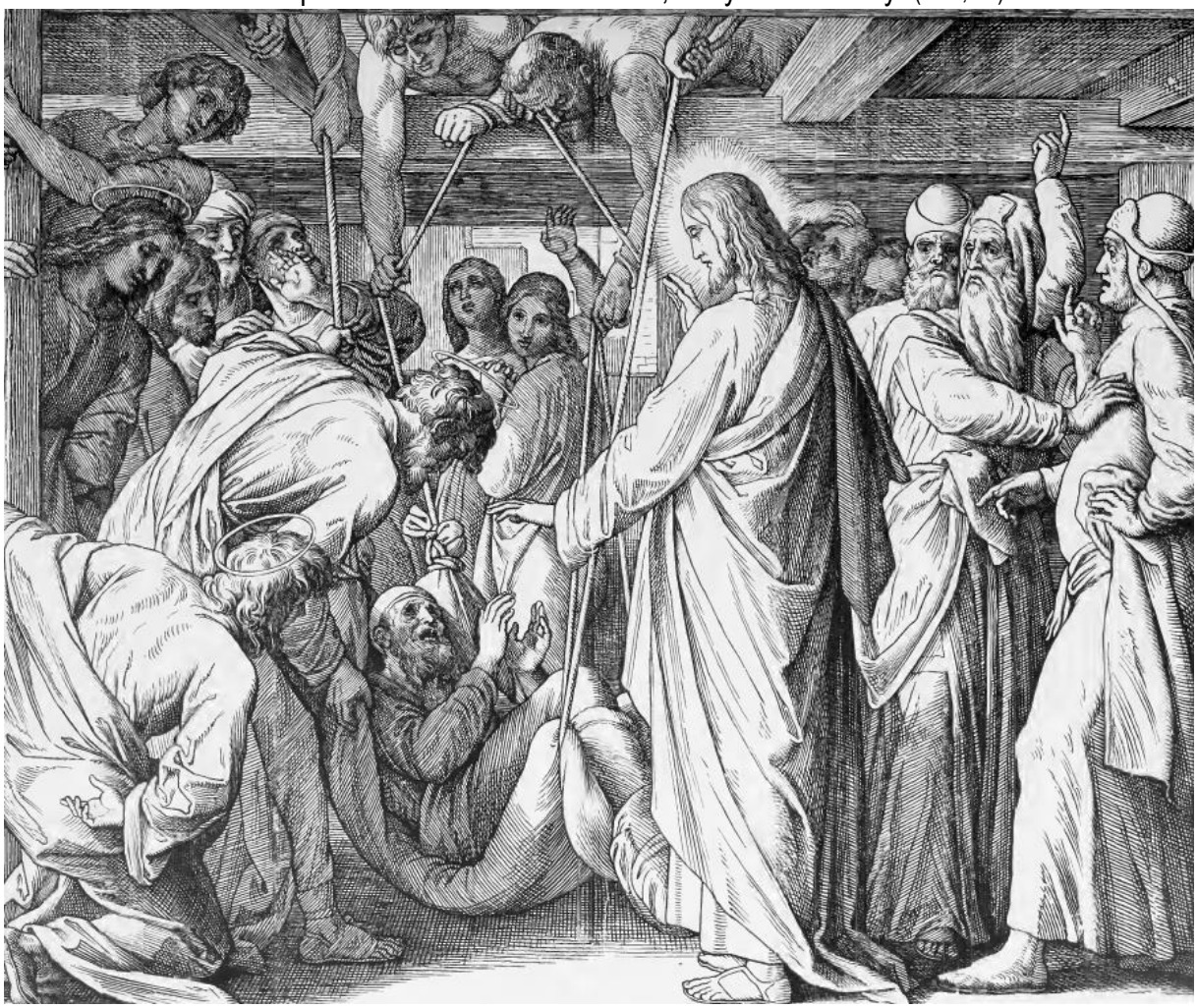

Z Kristovej reči na vrchu vytryskol duchovný prameň. Radostné nadšenie ľudí obklopilo veľkého proroka. Ale čoskoro sa prejavili aj žiarliví vodcovia ľudu, zlomyseľne číhajúci a odsudzujúci. Nemali zmysel pre duchovné kráľovstvo na svete, ktoré prišiel Kristus založiť. Ježiš to vedel. Preto pyšným farizejom povedal: *„Zdraví nepotrebujú lekára, ale chorí. Neprišiel som volať spravodlivých, ale hriešnikov."*

Jedného dňa učil Kristus v Kafarnaume v Šimonovom dome. Prišlo toľko ľudí, že sa do domu už nedalo vojsť. Na lôžku priniesli ochrnutého človeka (raneného mŕtvicou), aby ho Kristus uzdravil. A pretože pre zástup ľudí nemohli k Nemu prísť, vyšli po vonkajších schodoch na rovnú strechu domu, urobili otvor medzi tehlami a spustili ho aj s lôžkom priamo pred Pána Ježiša. Spasiteľ bol hlboko dojatý veľkou dôverou, ktorú k Nemu mali títo ľudia. On, ktorý pozná srdce i zmýšľanie človeka, uvidel, že príčinou choroby ochrnutého boli jeho hriechy. A vtom vyslovil slová plné útechy: *„Odpúšťajú sa ti tvoje hriechy."* Ľudia sa tomu divili a farizeji a zákonníci sa na tom pohoršovali a hnevali sa. Nechceli totiž pochopiť vyššie poslanie a božskú dôstojnosť Ježiša Krista. Preto v Jeho slovách videli rúhanie. V duchu si mysleli: *„Kto je to, že sa tak rúha? Kto môže odpúšťať hriechy, ak nie sám Boh?"* Ale Ježiš, poznajúc ich zmýšľanie, chcel dokázať svoju moc a svoje božské právo, že môže odpúšťať hriechy. Preto im povedal: *„Na čo myslíte vo svojich srdciach? Čo je ľahšie povedať: ‚Odpúšťajú sa ti hriechy', alebo povedať: ‚Vstaň a choď'?"*

Oboje je nadľudské. Oboje poukazuje na moc, ktorá nie je z tohto sveta, ale pochádza z neba. Nastáva chvíľa ticha. Potom Kristus povedal ochrnutému: *„Vstaň, vezmi si svoje lôžko a choď domov."* A stal sa zázrak. V tej chvíli ochrnutý vstal, zdvihol svoje lôžko, odišiel domov a chválil Boha.

A všetkých zachvátil úžas. Udivení farizeji mlčali. A Ježiš im povedal: *„Vedzte, že Syn človeka má na zemi moc odpúšťať hriechy."* Zástup ľudí, hlboko dojatý týmto zázrakom, jasal a chválil Boha. Velebil Krista, zázračného proroka, a hovoril: *„Dnes sme videli neuveriteľné veci. Nikdy sme nič podobné nevideli."*

VZKRIESENIE JAIROVEJ DCÉRY

Ježiš ju chytil za ruku a zvolal: *„Dievča, vstaň!“* (Lk 8, 54)

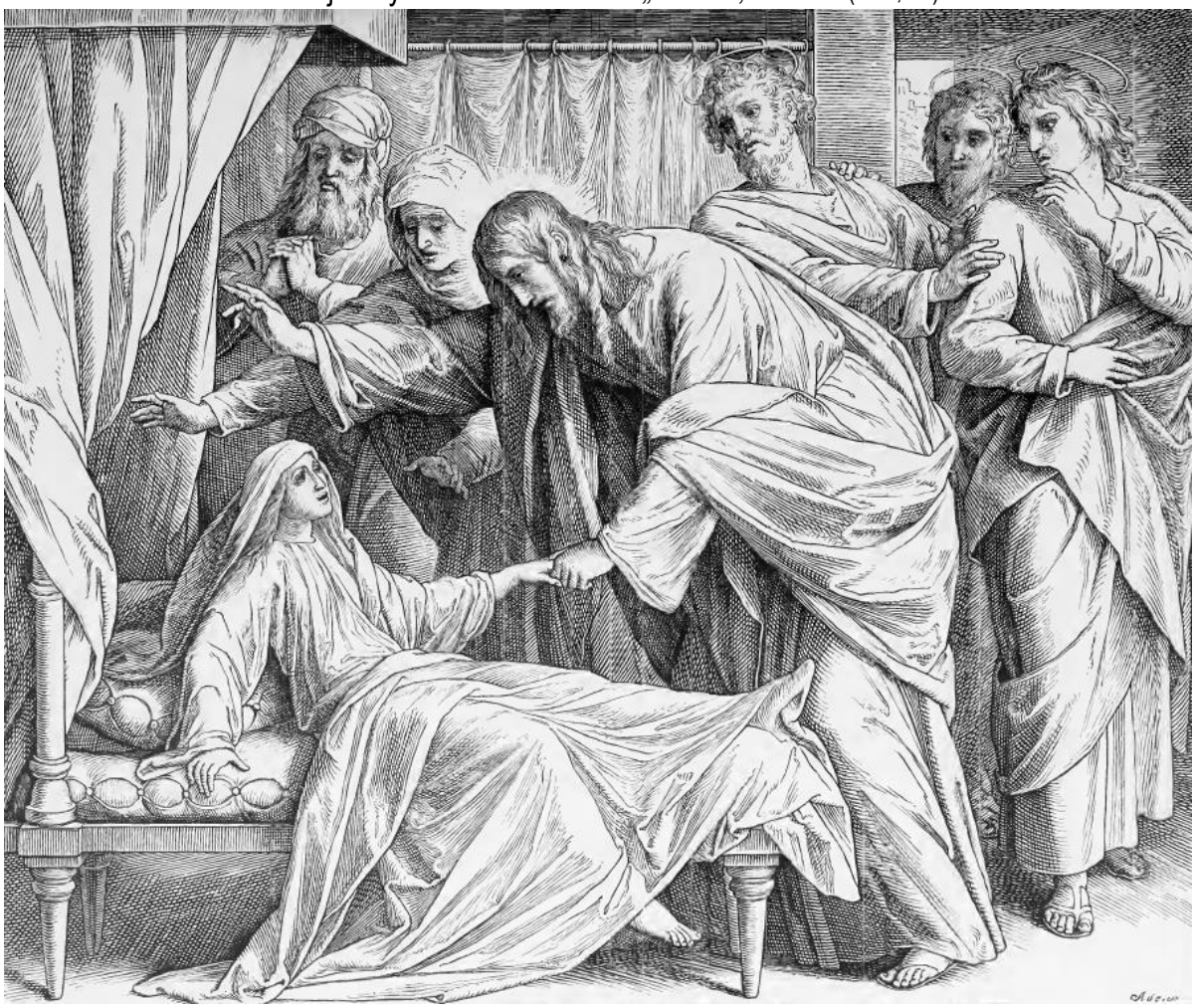

Obyčajní ľudia často nedokázali pochopiť Pánovo evanjelium. Nevedeli pochopiť zmysel nového duchovného kráľovstva, ktoré Kristus hlásal. Preto Kristus hovoril v podobenstvách. A ľudia postupne otvárali svoju myseľ tomuto kráľovstvu; a zázraky, ktoré Kristus vo svojej všemohúcnosti konal, hovorili jasnejšie a hlasnejšie ako čokoľvek iné. Ježiš sa vrátil z východného brehu jazera a bol neďaleko mesta Kafarnaum. Z veľkého zástupu, ktorý ho čoskoro zvedavo obklopil, vystúpil predstavený synagógy menom Jairus, padol Ježišovi k nohám a prosil ho, aby vošiel do jeho domu, lebo jeho jediná, asi dvanásťročná dcéra, zomierala. Ježiš hneď išiel. Jeho učeníci ho nasledovali. V zástupe bola žena, ktorá už dvanásť rokov trpela krvácaním. Aj ona počula o veľkom prorokovi, ktorý chodí po krajine a robí zázraky. Vložila do Neho všetku svoju nádej. Aby ju nikto nevidel, išla v tichosti za Ním. Nakoniec sa ocitla v Jeho blízkosti. Celá dojatá sa zozadu priblížila a vychudnutou rukou sa dotkla okraja Kristovho rúcha. Krvácanie sa jej okamžite zastavilo. Spasiteľ vedel, že z Neho vyšla sila. Rozhliadol sa okolo seba a spýtal sa, kto sa ho dotkol. Jeho učeníci povedali: *„Učiteľ, zástupy sa tisnú a tlačia na teba, a ty hovoríš: ‚Kto je ten, čo sa ma dotkol?‘“* Kristus sa však rozhliadol okolo seba a Jeho pohľad padol na tú ženu. Keď videla, že sa neutajila, trasúc sa padla pred Ježišom a priznala, že sa ho dotkla. Kristus sa súcitne pozrel na úbohú ženu a povedal: *„Dcéra, tvoja viera ťa uzdravila, choď v pokoji.“* Kým ešte hovoril, niekto prišiel k predstavenému synagógy a povedal mu: *„Tvoja dcéra je mŕtva, neobťažuj Pána.“* Kristus však utešil hlboko zarmúteného, skľúčeného otca a odišiel s ním do jeho domu. Povedal: *„Neboj sa, len ver a uzdraví sa.“* Keď vošiel do domu, vyhnal všetky plačúce ženy aj hudobníkov a povedal: *„Dievča nezomrelo, ale spí.“* Oni sa mu však vysmievali, lebo vedeli, že je mŕtva. Potom Ježiš, sprevádzaný iba rodičmi a tromi najdôvernejšími učeníkmi, vošiel do izby, kde na lôžku ležala mŕtva, bledá a nemá dievčina. Stáli tam zarmútení rodičia s bolesťou, ale aj s nádejou v srdci, a tiež aj učeníci, plní zvláštneho očakávania. Ježiš vzal dievča za ruku a jemne povedal, akoby ju chcel prebudiť zo spánku: *„Dievča, vstaň!“* A Kristov hlas prenikol do ríše mŕtvych a prebudil dievča k životu.

UZDRAVENIE DVOCH SLEPÝCH

Išli za ním dvaja slepí a kričali: *„Syn Dávidov, zmiluj sa nad nami!“* (Mt 9, 27)

Stále väčšie a väčšie zástupy žasli nad Kristovými činmi. V srdciach tých, ktorí stenali pod krížom bolestí a utrpenia, ožila veľká a svätá nádej. A ani jedného z trpiacich Ježiš neodmietol. Bolo to v deň, keď Kristus vyšiel z domu predstaveného synagógy Jaira. Mlčky kráčal ulicami Kafarnauma. Zrazu ho nasledovali dvaja slepci, ktorí naňho volali: *„Zmiluj sa nad nami, Syn Dávidov!“* A čuduj sa svete! Nebeský, zázračný lekár akoby nepočul ich úpenlivé volanie. Išiel ďalej a vošiel do domu. Volanie *„Syn Dávidov“* uzatvorilo Jeho srdce pred prosbou dvoch slepých, lebo nechcel, aby ho ľudia považovali za pozemského vládcu, ani aby v nich vzbudil politické túžby po novej svetskej vláde. Veď už Jeho pôsobenie v Galilei vyvolávalo u ľudí snahu nazvať Ježiša kráľom a slávnostne ho doviesť do Jeruzalema. Slepí stále nasledovali Ježiša a išli až do domu. Neustále opakovali svoju prosbu. Spasiteľ ich však nevyslyšal. Hoci s ľudom, ktorý bol bez vodcu, prejavoval hlboký a vrúcny súcit, Jeho poslanie bolo iné. Jeho poslaním bola spása duší, a preto nevykonal zázrak skôr, kým dvaja slepci nepreukázali svoju živú vieru a pevnú dôveru v Neho. Veď akú cenu má telesný zrak človeka, ak jeho duša zostane slepá pre večnú spásu? Keď Ježiš vošiel do domu, slepci k Nemu pristúpili. A povedal im: *„Veríte, že vám to môžem urobiť?“* Oni mu odpovedali: *„Áno, Pane.“* Potom sa dotkol ich očí a povedal: *„Nech sa vám stane podľa vašej viery.“* A hľa, ich vyhasnuté oči sa otvorili a zreničky sa im rozžiarili. Po dlhej, smutnej noci sa začal pre nich opäť jasný deň. Slepci boli nevýslovne šťastní a blažení. Po lícach im stekali slzy vrúcnej vďačnosti. Zázračnú ruku Spasiteľa zahrnuli nespočetnými bozkami. Kristus však ich vďaky skromne odmietol so slovami: *„Snažte sa, aby sa o tom nikto nedozvedel.“* Chcel byť totiž Mesiášom, ktorého predpovedal prorok Izaiáš slovami: *„Nebude sa škriepiť, nebude kričať, nik nebude počuť na ulici jeho hlas.“* (Iz 42, 2; Mt 12, 19) A predsa sa správa o veľkom divotvorcovi šírila široko-ďaleko. Ale ešte viac ako telesné oči sa ľuďom otváral duševný zrak; otváral sa tomu jasnému svetlu, ktoré z Neho vyžarovalo. Otváral sa láskyplným lúčom, ktoré priťahovali všetkých, čo sa k Nemu priblížili.

SŤATIE JÁNA KRSTITEĽA

Kráľ hneď poslal kata a rozkázal priniesť hlavu Jána Krstiteľa. (Mk 6, 27)

Ján Krstiteľ splnil svoje prorocké poslanie. Keď slnko nastúpi na svoju víťaznú cestu, ranná hviezda bledne a zaniká. Po smrti Herodesa Veľkého sa galilejským panovníkom stal Herodes Antipas. Ten potupne zavrhol svoju zákonnú manželku a oženil sa s Herodiadou, manželkou svojho brata Herodesa Filipa, ktorý žil na cisárskom dvore v Ríme. Antipas si rovnako ako mnohí iní veľmi vážil Jána Krstiteľa, muža odetého vo vrecovine, ktorý silnými slovami vyzýval k pokániu. A možno by sa bol dal aj pokrstiť, nebyť šiesteho prikázania. Ale evanjelium je a môže byť len jedno – rovnaké pre kráľa i žobráka. Ján ho hlásal bez bázne a hany a do tváre zmyselného kráľa zvolal: *„Nie je dovolené, aby si žil so ženou svojho brata!“* Zákon to zakazuje. Herodes sa veľmi nahneval. Poštvaný Herodiadou dal nepríjemného kazateľa uvrhnúť do väzenia. Tam veľký Krstiteľ pykal za svoje odvážne slová. Ale Herodiade táto pomsta nestačila. Žiadala prorokov život. Bolo to v deň kráľových narodenín. Na dvore sa konala veľká a skvelá hostina. Dvorania sa opití rozkošou a vínom tlačili okolo kráľovho stola. Zrazu sa otvorili dvere. Vchádza Salome, skazená dcéra skazenej matky. Jej štíhlu postavu zakrýva splývavý závoj, z tmavých hustých vlasov zvodne žiaria zlaté ozdoby. Najprv sa ukloní kráľovi a potom začne tancovať. Pomaly a jemne, potom vždy rýchlejšie, prudšie a divokejšie sa dievča točí v tanci. Oči hodovníkov sa na ňu upierajú, krv rýchlo prúdi, vášne sa roznecujú. Kráľ a jeho dvorania sa utápajú v jedinom opojení zmyslov. Salome dotancovala. Búrlivý potlesk sa ozýva mramorovou sieňou. Bujarý kráľ volá dievča a hovorí jej: *„Požiadaj ma, o čo chceš, a ja ti to dám.“* A sľubuje jej: *„O čokoľvek požiadaš, dám ti to, aj keby to bola polovica môjho kráľovstva.“* Salome vyšla von a povedala svojej matke: *„Čo by som si mala pýtať?“* Matka povedala: *„Hlavu Jána Krstiteľa.“*

Nastala hodina pomsty. Dievča sa s náhlením vrátilo ku kráľovi a prosilo ho: *„Chcela by som, aby si mi dal na mise hlavu Jána Krstiteľa.“* Kráľ sa zarmútil, ale neodvážil sa odvolať svoj sľub. Nechcel dievča nevypočuť pred svojimi spolustolovníkmi. Krstiteľ bol však sťatý. A ešte v ten istý večer diabolská rozkoš zlej Herodiady triumfovala nad hlavou Krstiteľa, ktorá ležala zakrvavená na zlatom podnose. Takto boli umlčané ústa veľkého kazateľa. Ten, ktorý mnohých krstil vodou, bol teraz pokrstený svojou vlastnou krvou.

VZKRIESENIE SYNA NAIMSKEJ VDOVY

Keď sa Ježiš priblížil k mestskej bráne, práve vynášali mŕtveho. Bol to jediný syn matky a tá bola vdova.
(Lk 7, 12)

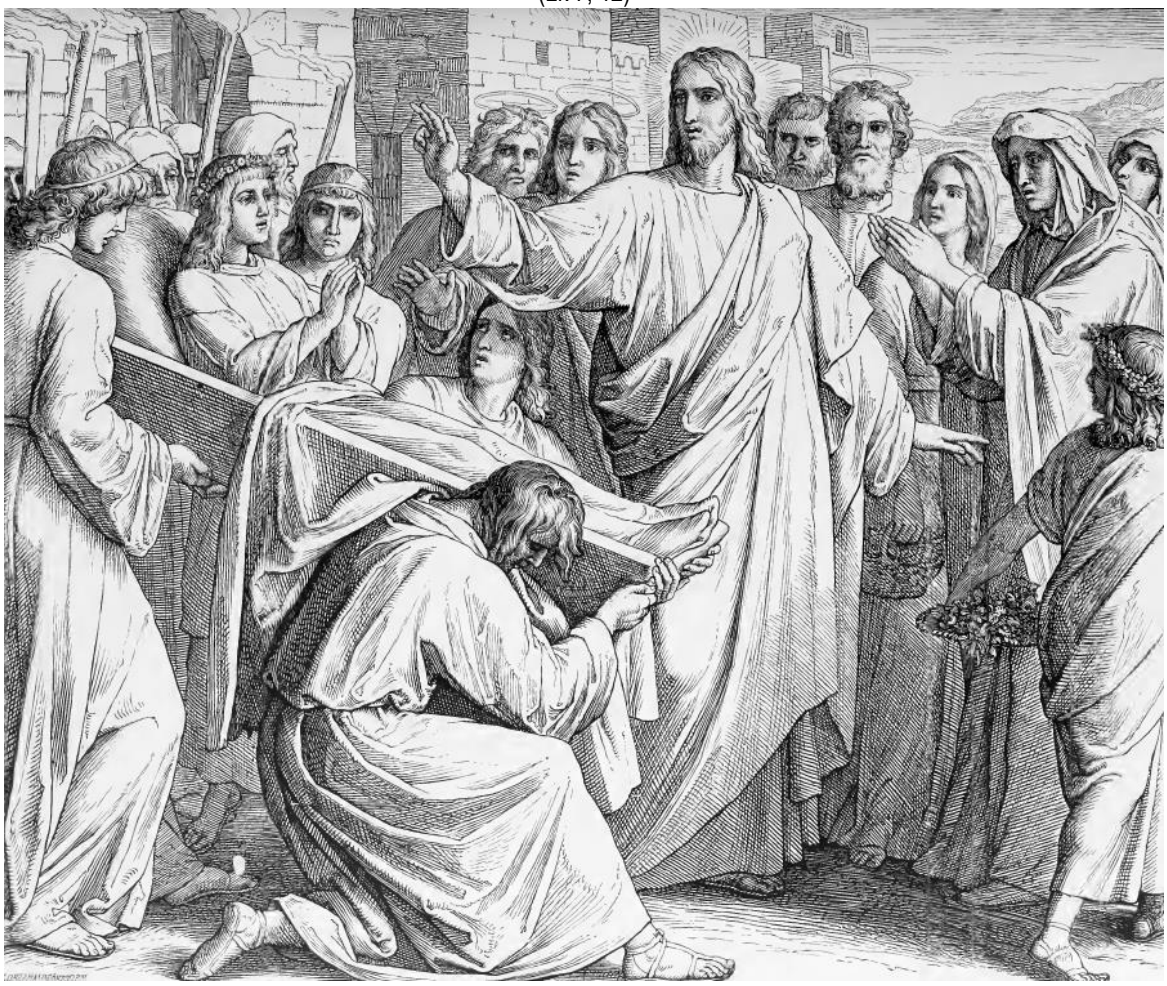

Všade v judskej krajine, kde Spasiteľ chodil, konal dobro a pravdy evanjelia potvrdzoval svedectvom zázrakov. Krátko nato, ako Kristus uzdravil stotníkovho sluhu v Kafarnaume, odišiel so svojimi učeníkmi do mesta, ktoré sa volalo Naim, a s ním išiel veľký zástup ľudí. Už sa schyľovalo k večeru, tiene sa zväčšovali. Keď sa Kristus priblížil k bráne mesta, už sa stmievalo. A hľa, z mesta vynášali mŕtveho, aby ho pochovali do nového hrobu vytesaného do skaly. Flauty a cimbaly vydávali smútočné tóny a veľký zástup ľudí vzdával mŕtvemu poslednú úctu. Strnulé telo ležalo v otvorenej rakve a bolo prikryté smútočným rubášom. Žiadny nápis nehovorí, kto je ten mŕtvy. Iba množstvo sĺz v očiach ženy, ktorá akoby podlomená kráča za rakvou, prezrádza, že ten, ktorého niesli do hrobu, bol jediným synom ovdovenej matky. Matkine slzy a matkino utrpenie dvojnásobne pália na duši. Aj sám Spasiteľ, ktorý bol svedkom toľkej bolesti a smútku, bol dojatý, keď videl utrpenie plačúcej matky. Plný súcitu sa k nej priblížil a z Jeho úst ako hojivý balzam zaznelo k boľavému srdcu matky utešujúce slovo: *„Neplač.“* Potom pristúpil bližšie a dotkol sa már. Vtedy sa tí, čo niesli mŕtveho, zastavili. Ježiš položil svoju nežnú, milosrdnú ruku na smútočný rubáš a svojím všemohúcim slovom mŕtvemu povedal: *„Mládenec, hovorím ti, vstaň!“* Nastalo hlboké mlčanie. Dlhá, tajuplná chvíľa. Cimbaly zmĺkli, všetci uprene a vzrušene pozerali na rakvu, v ktorej sa začal objavovať život. Plachty spadli, postava mládenca sa zrazu zdvíha. Mŕtvy mladík prekvapene otvára oči. Pozerá na matku a matka pozerá na syna. Jediný pohľad, výkrik – a matka padá synovi na prsia, vzdychá a plače od radosti ako po dlhom, veľmi dlhom odlúčení. A zo srdca šťastnej matky vytryskujú slová vrúcnej, nevýslovnej vďaky. Bozky a slzy radosti stekajú ako perly na jemnú, zázračnú Kristovu ruku. On však tieto prejavy skromne odmieta. Na tvárach okolostojacich sa objavil úžas a obdiv. Vo všetkých srdciach na chvíľu zaznel chválospev a večerný vánok niesol na svojich krídlach doďaleka veľkú zvesť so zvolaním: *„Veľký prorok povstal medzi nami a Boh navštívil svoj ľud.“* Kristus akoby chcel dať svojmu ľudu dôležitý pokyn, aby povstal zo svojej duchovnej smrti a prebudil sa k nadprirodzenému životu.

JEŽIŠ A HRIEŠNICA

Odpúšťajú sa jej mnohé hriechy, lebo veľmi milovala. (Lk 7, 47)

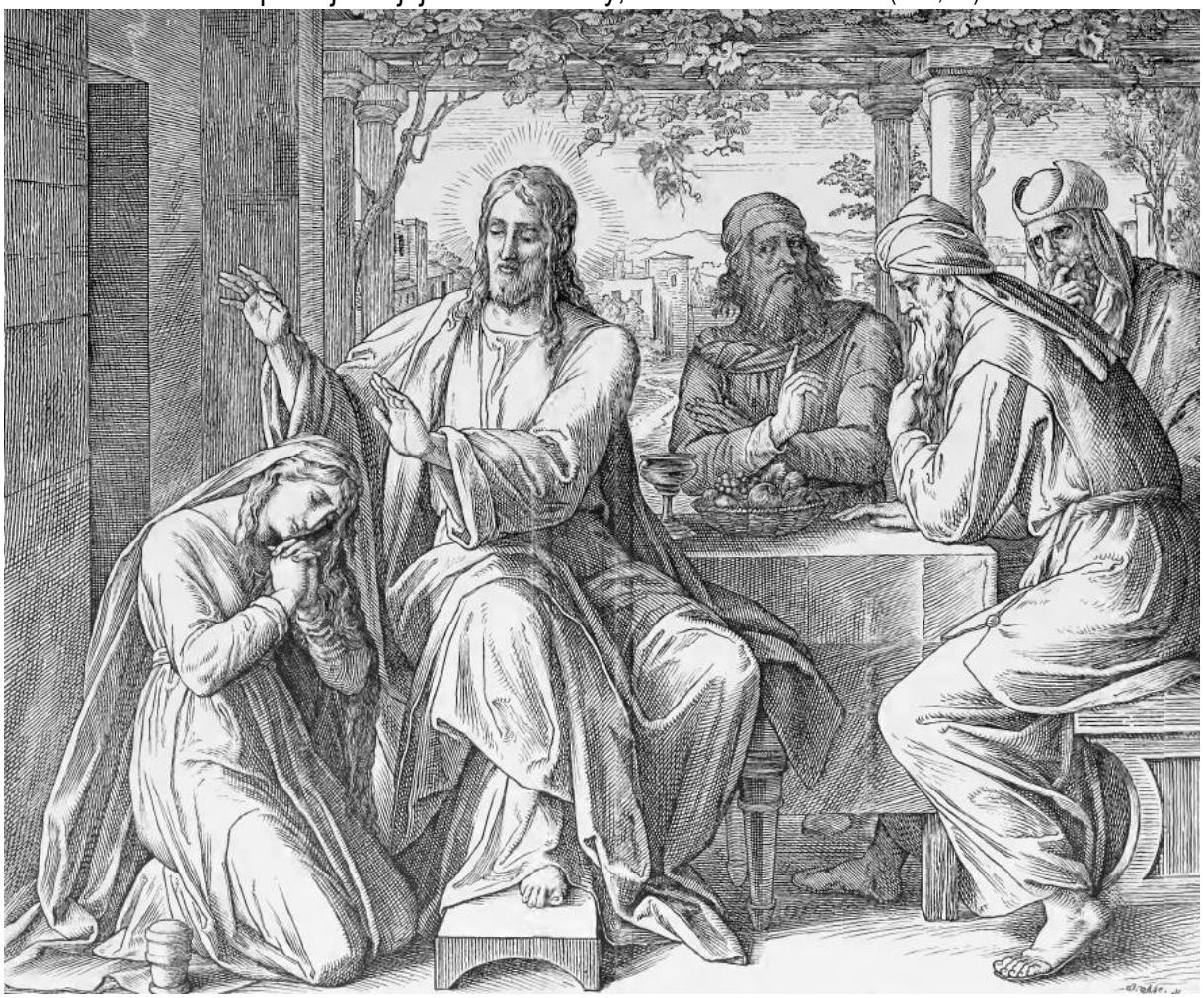

Ježiš raz na svojich cestách prišiel do mesta, kde žil farizej menom Šimon. Ten, keď sa dozvedel, že prichádza Ježiš, pozval ho k svojmu stolu ako hosťa. Zrazu sa tu objavila jedna žena. Z jej hlavy splývali dlhé husté vlasy; jej ľahké šaty na prvý pohľad prezrádzali, že je to verejná hriešnica. Hostia sa na túto známu ženu pozerali s opovrhnutím. Ona však rýchlo a potichu, tak ako vošla, išla k Ježišovi, ktorý sedel oproti pánovi domu. Bez jediného slova padla Ježišovi k nohám. S plačom mu začala slzami zmáčať nohy, utierala ich svojimi vlasmi, bozkávala mu nohy a pomazávala ich masťou, ktorú si priniesla v bielej alabastrovej nádobe. Medzi hosťami sa rozhostilo hlboké ticho. Spasiteľ sa v duchu potešil z prejavu úcty, ktorú mu preukázala blúdiaca, teraz však kajúca duša tejto hriešnej ženy. Ale farizej sa nad tým pohoršil a povedal si: *„Keby bol tento prorokom, vedel by, kto a aká je to žena, čo sa ho dotýka.“* Spasiteľ prečítal pohŕdavý pohľad svojho hostiteľa, a preto sa rozhodol sebavedomého Šimona poučiť. Do ticha zaznel jemný, súcitný Kristov hlas: *„Šimon, chcem ti niečo povedať: Istý veriteľ mal dvoch dlžníkov. Jeden mu dlhoval päťsto denárov a druhý päťdesiat. A keďže títo nemali čím zaplatiť, obom odpustil. Ktorý z nich ho teraz miluje viac?“* Šimon odpovedal: *„Myslím, že ten, ktorému odpustil viac.“* A Ježiš, obrátiac sa k žene, povedal Šimonovi: *„Vidíš túto ženu? Vošiel som do tvojho domu a ty si mi nedal vodu na nohy, ale ona mi zmáčala nohy svojimi slzami a utierala ich svojimi vlasmi. Nepobozkal si ma, ale táto, len čo vošla, neprestávala mi bozkávať nohy. Nepomazal si moju hlavu olejom, ale ona mi pomazala nohy voňavým olejom. Preto ti hovorím, odpúšťajú sa jej mnohé hriechy, lebo veľmi milovala.“*

A opäť nastala chvíľa ticha. Potom sa Kristus obrátil k žene, ktorá mu stále kľačala pri nohách, a povedal jej: *„Odpúšťajú sa ti hriechy.“* Sálou sa ozývalo tlmené mrmlanie pohoršených hostí. A začali si medzi sebou hovoriť: *„Kto je to, že odpúšťa hriechy?“* Ale Ježiš sa tváril, akoby otázku nepočul. Sklonil sa k žene a povedal: *„Tvoja viera ťa zachránila, choď v pokoji.“*

UTÍŠENIE BÚRKY NA MORI

Na mori sa zrazu strhla veľká búrka. (Mt 8, 24)

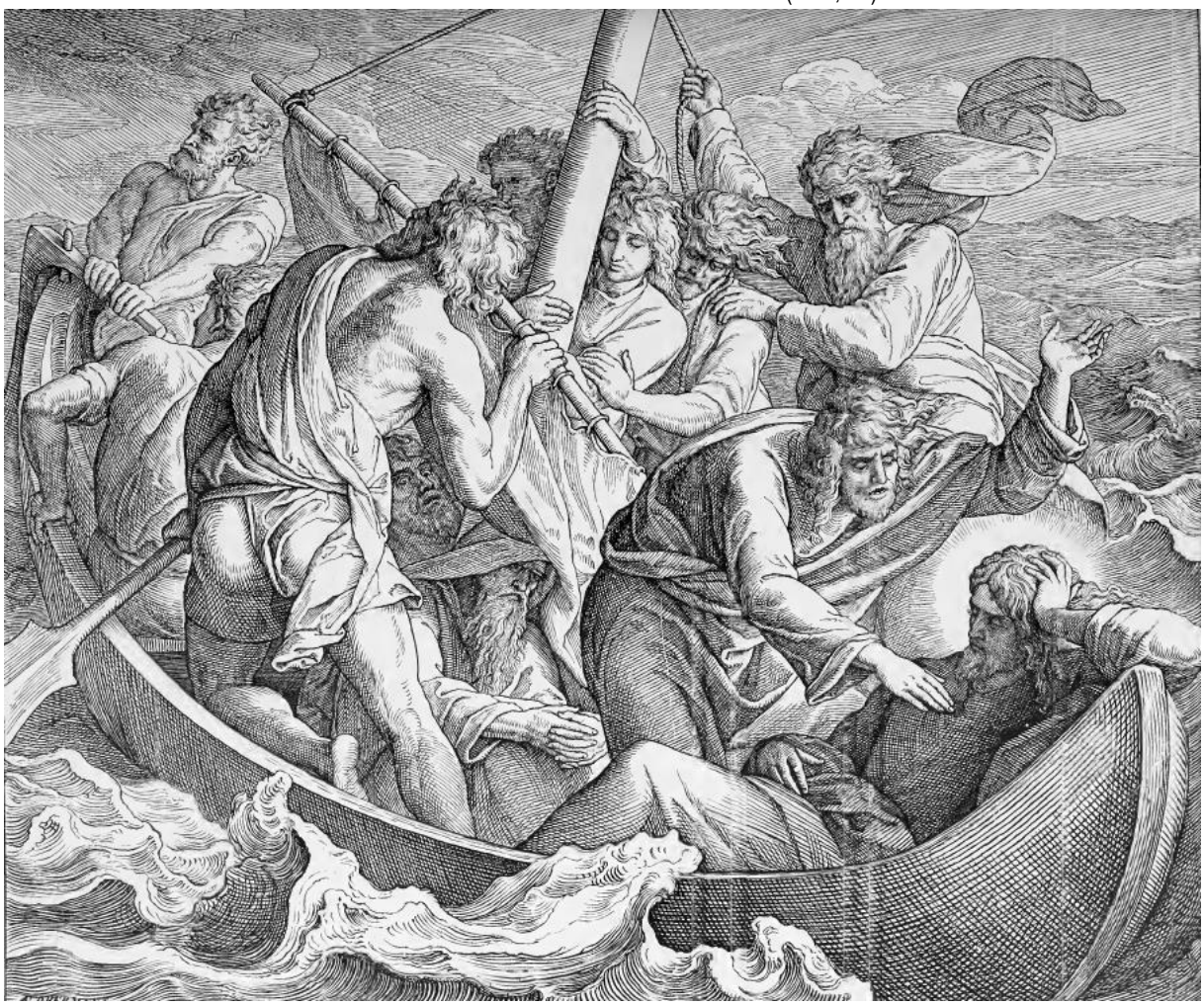

Ticho a pokojne leží v údolí Genezaretské jazero. Obklopujú ho ochranné ramená hôr pokrytých lesmi. Na jeho modrej hladine sa podvečer nádherne odrážajú úrodné galilejské lúky. Na brehu jazera našiel Kristus svojich apoštolov. Povolal ich od rybárskych sietí a poslal ich na šíre more celého sveta, aby *„lovili ľudí“* pre nové Mesiášovo kráľovstvo. Kristus toto jazero miloval. Často pri ňom odpočíval v podvečernom chládku, zatiaľ čo v mesačnom svite mierne vlny čerili jeho hladinu.

Opäť prešiel deň plný Kristovej hojnej práce. K jazeru za Ním prišli veľké zástupy a Kristus im neprestajne hovoril o pravdách nového Božieho kráľovstva. Za tmavými horami sa slnko skláňalo k západu. Blížil sa večer. Nad krajinou sa rozprestrel hustý závoj, chladný vietor sa jemne pohrával a čeril stmavnuté jazerné zrkadlo. Kristus bol unavený. Nasadol na loďku a apoštolom povedal, aby išli na východný breh jazera. Veslá sa s odmeranou presnosťou ponárali do rozvírenej hladiny. Kristus, akoby ukolísaný ich pravidelným rytmom, zavrel oči a na chvíľu zaspal. Tma rýchlo hustla. Z hôr zavanul chladný vietor, blížili sa mraky, začalo husto pršať. Vietor dvíhal vlny jazera stále vyššie a vyššie, loďka sa zmietala v búrke; každú chvíľu sa mohla prevrátiť. Hrozilo, že ju vlny pohltia. Apoštoli vynaložili všetky sily, aby búrke odolali. Všetko sa však zdalo byť márne. Nebezpečenstvo rástlo, ale Spasiteľ pokojne spal. Jeho tvár bola pokojná ako tvár človeka, ktorý spokojne odpočíva po svojej práci. Tu, vo chvíli, keď hrozilo najväčšie nebezpečenstvo, apoštoli zobudili Krista slovami: *„Pane, zachráň nás, zahynieme!“* Spasiteľ, akoby prekvapený, otvoril oči a láskavo, a zároveň s miernou výčitkou, im povedal: *„Čo sa bojíte, maloverní?“* Prečo máte takú malú vieru, keď som s vami? Potom vstal, pokojne sa zahľadel do zúriacej búrky, zdvihol ruku ako Pán a vládca celej prírody, rozkázal vetrom i moru a nastalo veľké ticho. Vietor zmizol do hôr, vlny sklonili svoje vrcholy a tiché, ako zrkadlo hladké jazero sa opäť rozprestieralo v tichej hviezdnej noci.

Apoštoli stáli v úžase a hovorili si: *„Kto je to, že ho vietor i more poslúchajú?“* Spasiteľ mlčal. Ale nad jazerom spievali anjeli večný chválospev, odpovedajúc: *„Je to Ježiš Nazaretský, Syn Boží.“*

GERGEZSKÝ ZÁZRAK

Zlí duchovia vyšli z človeka, vošli do sviň a črieda sa prudko hnala dolu svahom do jazera a utopila sa. (Lk 8, 33)

Po tom, ako Kristus utíšil búrku na Genezaretskom jazere, sa v sprievode apoštolov plavil cez toto jazero do blízkosti mesta Gergeza, ktorého ruiny možno vidieť aj dnes. Keď vystúpil na breh, stretol ho jeden muž z mesta, ktorý bol už dlhé roky v moci zlého ducha. Už dlhý čas sa neobliekal a nebýval v dome, ale v skalných jaskyniach. Nešťastníka sa zmocnil diabol a nad jeho zmyslami a údmi mal plnú, strašnú moc. Často bol taký zúrivý, zlomyseľný a nebezpečný, že ho poznalo celé okolie. Prítomnosť Krista, najsvätejšieho medzi ľuďmi, v ňom vzbudila nesmiernu zúrivosť. Nešťastník pred Ním padol na zem a mocným hlasom zvolal*: „Čo ťa do mňa, Ježiš, Syn najvyššieho Boha? Prosím ťa, netráp ma!“* Diabol totiž spoznal v Ježišovi Božieho Syna, ktorý prišiel ukončiť jeho vládu. Ježiš zdvihol pravú ruku a prikázal nečistému duchovi, aby odišiel od tohto človeka. Najprv sa ho spýtal: *„Ako sa voláš?“* On odpovedal: *„Légia,“* lebo do neho vstúpilo mnoho zlých duchov. A títo ho prosili, aby im neprikazoval ísť do pekelnej priepasti, ale aby im dovolil vstúpiť do stáda svíň, ktoré sa páslo na vrchu.

Ježiš im to dovolil. Zlí duchovia vyšli z tohto človeka, vošli do svíň a celé stádo sa rútilo dolu svahom do jazera a utopilo sa. Bolo ich takmer dvetisíc. Keď pastieri videli, čo sa stalo, utiekli a rozniesli túto zvesť po meste a kraji. Ľudia z mesta prišli k jazeru, aby videli, čo sa stalo. Strata majiteľa stáda bola veľmi veľká. Hnevali sa na Ježiša, ale zároveň sa Ho veľmi báli.

A našli človeka, z ktorého vyšli zlí duchovia, ako sedí pri Ježišových nohách, oblečený a pri zdravých zmysloch. Prosili Ježiša, aby od nich odišiel, lebo boli naplnení veľkým strachom. Kristus s bolesťou videl, že ich srdcia ešte nie sú pripravené pre evanjelium, a preto s učeníkmi nastúpil do loďky a odplával na druhú stranu jazera. A muž, ktorého Ježiš uzdravil, Ho poprosil, aby mohol ísť s Ním. Ježiš však nesúhlasil a povedal: *„Vráť sa domov a rozprávaj, aké veľké veci ti urobil Boh.“* A muž poslúchol, zostal a celému mestu rozprával, aké veľké veci mu urobil Ježiš.

PRVÉ VYSLANIE APOŠTOLOV

Zvolal svojich dvanástich učeníkov a dal im moc nad nečistými duchmi, aby ich vyháňali a uzdravovali chorých. (Mt 10, 1)

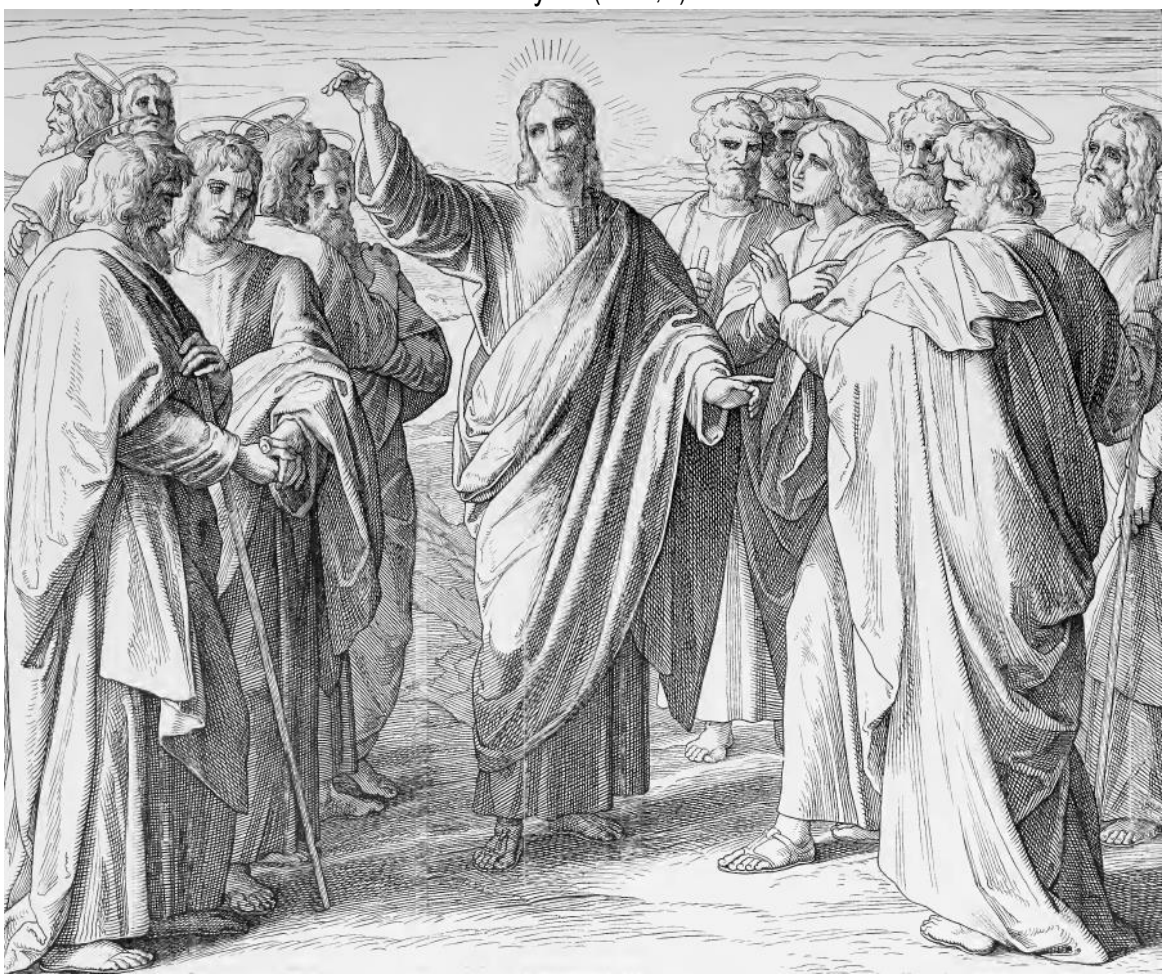

Boží Syn neúnavne chodil po židovskej krajine. Chodil do miest a dedín. Vchádzal do synagóg, uzdravoval chorých a liečil najrôznejšie rany. Miloval ľudí a mal s nimi súcit, lebo boli ako stádo oviec, ktoré nemá pastiera. Užialený svojim učeníkom povedal: *„Žatva je veľká, ale robotníkov je málo. Preto proste Pána žatvy, aby poslal robotníkov na svoju žatvu.“* Zvolal svojich dvanástich učeníkov a dal im moc nad nečistými duchmi, aby ich vyháňali a chorých uzdravovali. A rozoslal ich po dvoch, aby zvestovali Božie kráľovstvo – aby dozrievajúce polia začali žať. A dal im dôležité pokyny, krásne poučenia, ako si majú počínať. Povedal: *„Nechoďte k pohanom a nevstupujte do samarijských miest, ale choďte k strateným ovciam z domu Izraela.“* (Títo mali totiž podľa prisľúbenia ako prví nárok na Kristovo evanjelium.) *„Choďte teda a hlásajte: ‚Priblížilo sa nebeské kráľovstvo.‘ Chorých uzdravujte, mŕtvych krieste, malomocných očisťujte, zlých duchov vyháňajte. Zadarmo ste dostali, zadarmo dávajte. Neberte si do opaskov ani zlato, ani striebro, ani peniaze; neberte si ani mešec na cestu, ani dvoje šiat, ani obuv, ani palicu, lebo robotník je hoden svojho pokrmu. A keď vojdete do mesta alebo na nejaké miesto, pýtajte sa, kto je vás tam hoden. Tam potom ostaňte, kým nepôjdete ďalej. A keď vojdete do domu, pozdravte ho slovami: ‚Pokoj tomuto domu!‘ A ak bude ten dom toho hodný, nech naň zostúpi váš pokoj; ak však nebude hodný, nech sa váš pokoj vráti k vám. A kde vás neprijmú a nebudú počúvať vaše slová, vyjdite z domu alebo z mesta a straste si prach zo svojich nôh. Veru, hovorím vám: Krajine Sodomčanov a Gomorčanov bude v deň súdu ľahšie ako takému mestu. Kto vás prijíma, mňa prijíma, a kto mňa prijíma, prijíma Toho, kto ma poslal. Kto vás počúva, mňa počúva; a kto vami pohŕda, mnou pohŕda; a kto mnou pohŕda, pohŕda Tým, kto ma poslal.“* Apoštoli potom chodili od mesta k mestu, vyzývali k pokániu a hlásali radostnú zvesť o kráľovstve pravdy a milosti. Boli verní napomenutiu, ktoré im dal Spasiteľ v Kázni na vrchu, keď povedal: *„Vy ste soľ zeme; ak sa soľ pokazí, čím sa osolí? Vy ste svetlo sveta. Tak nech svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach.“* (Mt 5, 13-16)

ZÁZRAČNÉ ROZMNOŽENIE CHLEBOV

A tých, čo jedli, bolo päťtisíc mužov. (Mk 6, 44)

Učeníci plní radosti sa vrátili zo svojej prvej apoštolskej cesty. Práca sa im darila. Vtom prišla smutná správa o smrti Jána Krstiteľa. Hlboko zarmútený Ježiš a Jeho apoštoli opustili územie kráľa Herodesa a uchýlili sa na odľahlé miesto, aby sa upokojili a odpočinuli si. Správa o veľkom prorokovi z Nazareta sa však rozšírila široko-ďaleko a ľudia ho vo veľkých zástupoch nasledovali na púšť, aby ho počúvali a boli svedkami Jeho zázrakov. Kristus zabudol na svoju únavu. Vystúpil na neďaleký kopec, začal ľuďom kázať a uzdravoval chorých. Blížila sa totiž Veľká noc, keď sa zástupy ľudí pripravovali na cestu do Jeruzalema. Deň sa už nachýlil. Na krajinu padlo šero a zástupy ešte nejedli. Kristus, pohnutý súcitom, povedal Filipovi: *„Kde kúpime chlieb, aby sa títo najedli?“* A Filip odpovedal: *„Ani za dvesto denárov chleba nebude stačiť, ak sa má každému ujsť čo len kúsok.“* Medzitým sa Ondrej, brat Šimona Petra, rozhliadol medzi ľuďmi, aby videl, koľko majú jedla, a povedal Ježišovi: *„Je tu jeden chlapec, ktorý má päť jačmenných chlebov a dve ryby. Ale čo je to pre toľkých?“* A Ježiš povedal: *„Povedzte ľuďom, aby si sadli.“* Na tom mieste bolo mnoho trávy. A okrem žien a detí si tam posadalo okolo päťtisíc mužov. Ježiš, vždy dobrý, vzal chleby, vrúcne pozrel k nebu a požehnal ich. Potom ich lámal a dával svojim učeníkom, aby ich rozdávali ľudu. Tak to urobil aj s rybami. A každý dostal toľko, koľko chcel. V Spasiteľových rukách sa totiž chlieb rozmnožil tak, že ho bolo dosť pre všetkých. A keď sa všetci nasýtili, Pán Ježiš povedal učeníkom: *„Pozbierajte zvyšné odrobinky, aby nič nevyšlo nazmar!“* Chlieb je Boží dar. Apoštoli na Kristov príkaz pozbierali zvyšky chleba a naplnili nimi dvanásť košov.

Zozbieranie zvyškov chleba malo ešte viac potvrdiť veľkosť zázraku a malo byť odmenou za prácu apoštolov, ktorí nasýtili hladných. Všetci, ktorí videli tento zázrak, velebili Pána a volali: *„To je iste ten prorok, Mesiáš, ktorý má prísť na svet.“* Spasiteľ na našich oltároch neustále koná zázrak rozmnoženia chlebov. Veď slávne vyhlásil: *„Ja som živý chlieb, ktorý zostúpil z neba. Ak niekto bude jesť z tohto chleba, bude žiť naveky. A chlieb, ktorý ja dávam, je moje telo.“* (Jn 6, 51-52)

PÁN JEŽIŠ ZACHRAŇUJE PETRA Z VĹN

Peter vystúpil z loďky a kráčal po vode, aby prišiel k Ježišovi. (Mt 14, 29)

Krásne jazero odpočívalo ticho a pokojne v podvečer dňa, keď Kristus rozmnožil chleby. V zástupoch, ktoré ho sprevádzali na púšť, vládlo obrovské nadšenie. Mnohí chceli Ježiša násilím odviesť do svätého mesta na veľkonočnú slávnosť a tam ho vyhlásiť za kráľa. Spasiteľ ale poznal ich zmýšľanie, a preto prikázal učeníkom, aby nastúpili na loďku, ktorá stála pri brehu, a odplávali na druhý breh. Potom sa od nich oddelil a sám odišiel na neďaleký vrch. Nastala búrka. Z tmavých hôr sa spustil prudký vietor, ktorý bičoval vodu a vytváral na nej vysoké vlny, ktoré sa rozbíjali v divokom hukote. Apoštoli plávali cez jazero sami. Ich loďka sa ako orechová škrupina prudko zmietala na vlnách. Znepokojili sa, ich strach stále rástol. Potom okolo tretej hodiny ráno, keď bola malá lodička ešte vzdialená od brehu, sa k nim po jazere blížil Ježiš, unavený prácou a bázňou. Uvideli postavu ako ide po mori, zľakli sa a hovorili: *„Je to prízrak!“* Ale Ježiš, keď videl, akí sú vystrašení, ich upokojil slovami: *„Vzchopte sa, ja som to, nebojte sa.“* Okamžite ho spoznali podľa jeho nežného hlasu a potešili sa. A Peter, plný radosti, zvolal: *„Pane, ak si to ty, povedz mi, aby som prišiel po vode k tebe.“* A Kristus povedal: *„Poď!“* A Peter, plný viery a lásky k Spasiteľovi, vystúpil z loďky a kráčal po mori k Ježišovi. Keď však videl, aký silný je vietor a vysoké vlny, zľakol sa a začal sa topiť. A zvolal: *„Pane, zachráň ma!“* Kristus vystrel ruku, chytil Petra a povedal mu: *„Maloverný, prečo si pochyboval?“* Nebol to ani vietor, ani vlny, ale slabá viera a nedôvera, ktoré Petra, budúcu skalu Cirkvi, uvrhli do nebezpečenstva. Peter a s ním aj Kristus vstúpili do loďky a vietor a búrka ustali. Tí, čo boli v loďke, pristúpili a poklonili sa Kristovi, hovoriac: *„Naozaj si Boží Syn.“* Preplavili sa na druhý breh a došli do kraja Genezaret. A keď tam ľudia Krista spoznali, privádzali a prinášali k nemu všetkých chorých a prosili ho, aby sa mohli aspoň dotknúť jeho rúcha. A tí, čo sa ho dotkli, boli uzdravení. Je to už dávno, keď Kristus - Bohočlovek chodil po mori a zachytil topiaceho sa Petra nad vodou. Ale aj dnes je Kristus blízko svojich učeníkov. A kto sa plný viery a pevnej nádeje chytí jeho ruky, ten neklesne, neutopí sa. Kristus ho privedie k brehom večného života.

PETROVO VYZNANIE

Ty si Peter (t. j. skala), a na tejto skale postavím svoju Cirkev. (Mt 16, 18)

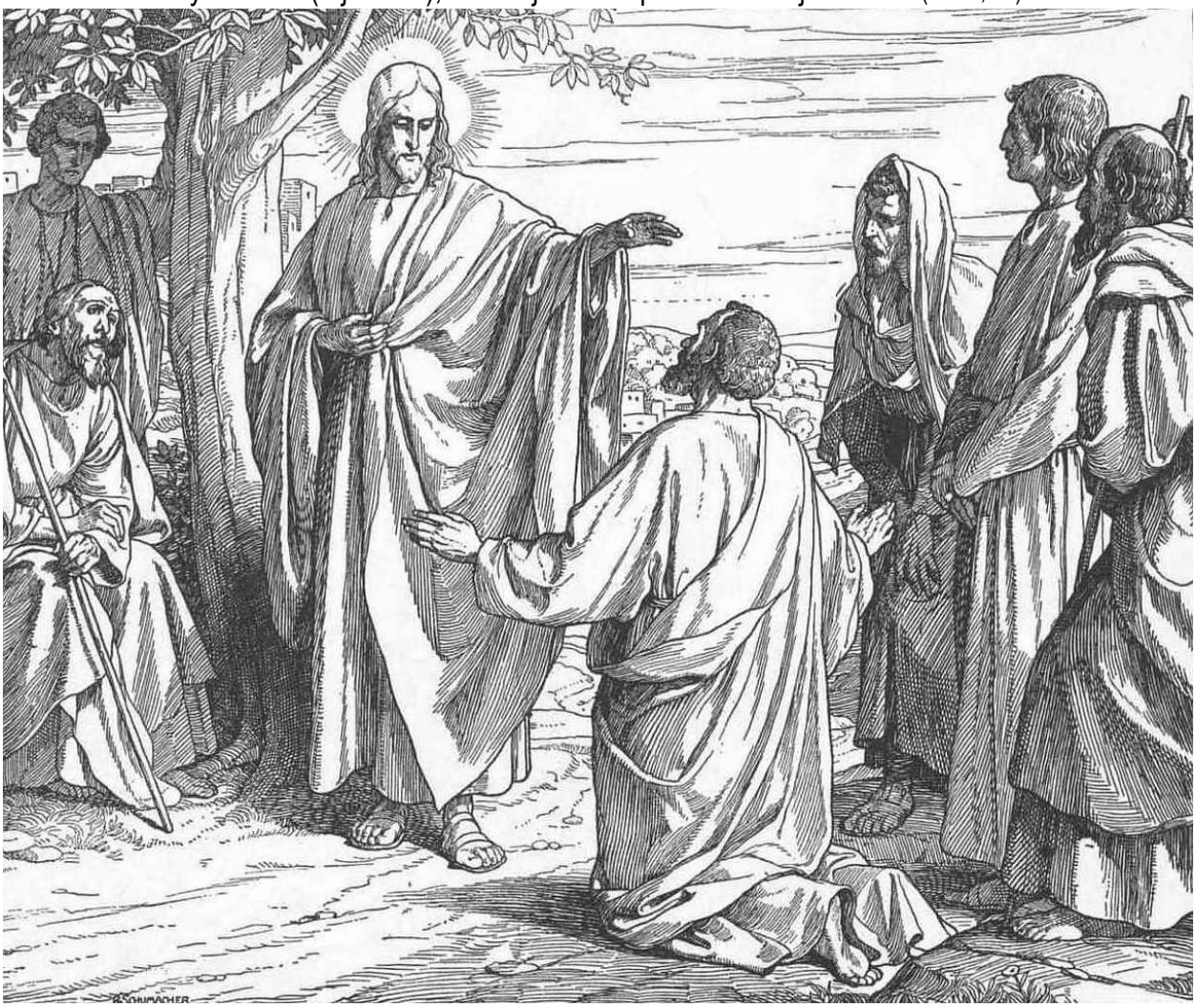

Uplynuli dva roky odkedy, čo začal Kristus verejne pôsobiť. Jedného dňa sa vydal so svojimi apoštolmi na sever k Meromskému jazeru, do mesta Cézarey Filipovej. Tu, na úpätí Hermonu, šumeli pramene Jordánu a nádherná samota viac ako kdekoľvek inde dávala tušiť a pocítiť Božiu blízkosť. Bola to posvätná chvíľa. Kristus, oddelený od apoštolov, zotrvával na modlitbách. A potom, keď sa k nim vrátil, chcel ich vyskúšať, aby zistil, aká pevná je ich viera. Preto sa ich opýtal: *„Za koho pokladajú ľudia Syna človeka?“* A oni mu otvorene odpovedali: *„Niektorí za Jána Krstiteľa, iní za Eliáša, iní za Jeremiáša alebo za niektorého z prorokov.“* Ale Ježiš sa s tým neuspokojil a spýtal sa: *„Za koho ma považujete vy?“* A Šimon Peter za všetkých odpovedal: *„Ty si Kristus, Syn živého Boha.“* Kristus prijal toto vyznanie s radosťou a z Jeho úst slávnostne zaznel veľký prísľub: *„Blahoslavený si, Šimon, syn Jonášov! Lebo ti to nezjavilo telo a krv, ale môj Otec, ktorý je na nebesiach. A ja ti hovorím: Ty si Peter (t. j. skala) a na tejto skale postavím svoju Cirkev a brány pekelné ju nepremôžu. Tebe dám kľúče od nebeského kráľovstva; a čokoľvek zviažeš na zemi, bude zviazané v nebi, a čokoľvek rozviažeš na zemi, bude rozviazané v nebi.“*

V posvätnej úcte aj my počúvame tieto dôležité Spasiteľove slová. Kristus nimi položil základný kameň Cirkvi. Nie na piesku, ale na skale stavia svoju obdivuhodnú, vznešenú stavbu. Ustanovuje živý základ, ktorý má prečkať všetky časy. Veľmi mu záleží na tom, aby nebolo žiadnych pochýb o tajomstve tejto veľkej chvíle, lebo akoby dodal: *„Tebe chcem dať kľúče, ktorými budeš otvárať alebo zatvárať brány nebeského kráľovstva, aby si spravoval statky nebeského Otca a poklady večnosti, aby si zväzoval a rozväzoval pre čas i pre večnosť.“* Kristus je tu, samozrejme, hlavou svojho nového Božieho kráľovstva. Prísľub je však jasný a zreteľný. Slovo za slovom sa čoskoro vyplní. Peter bude prvým pápežom. A všetci, ktorí budú mať po ňom na ruke rybársky prsteň, sú skalou, na ktorej stojí Kristova Cirkev a ktorá neochabne ani nezahynie v rozbúrenom príboji vekov. Ani pekelné brány nepremôžu Kristovu Cirkev. Toto je veľký Kristov prísľub.

PREMENENIE PÁNA

Ako sa modlil, zmenil sa vzhľad jeho tváre, jeho odev zbelel a zažiaril. (Lk 9, 29)

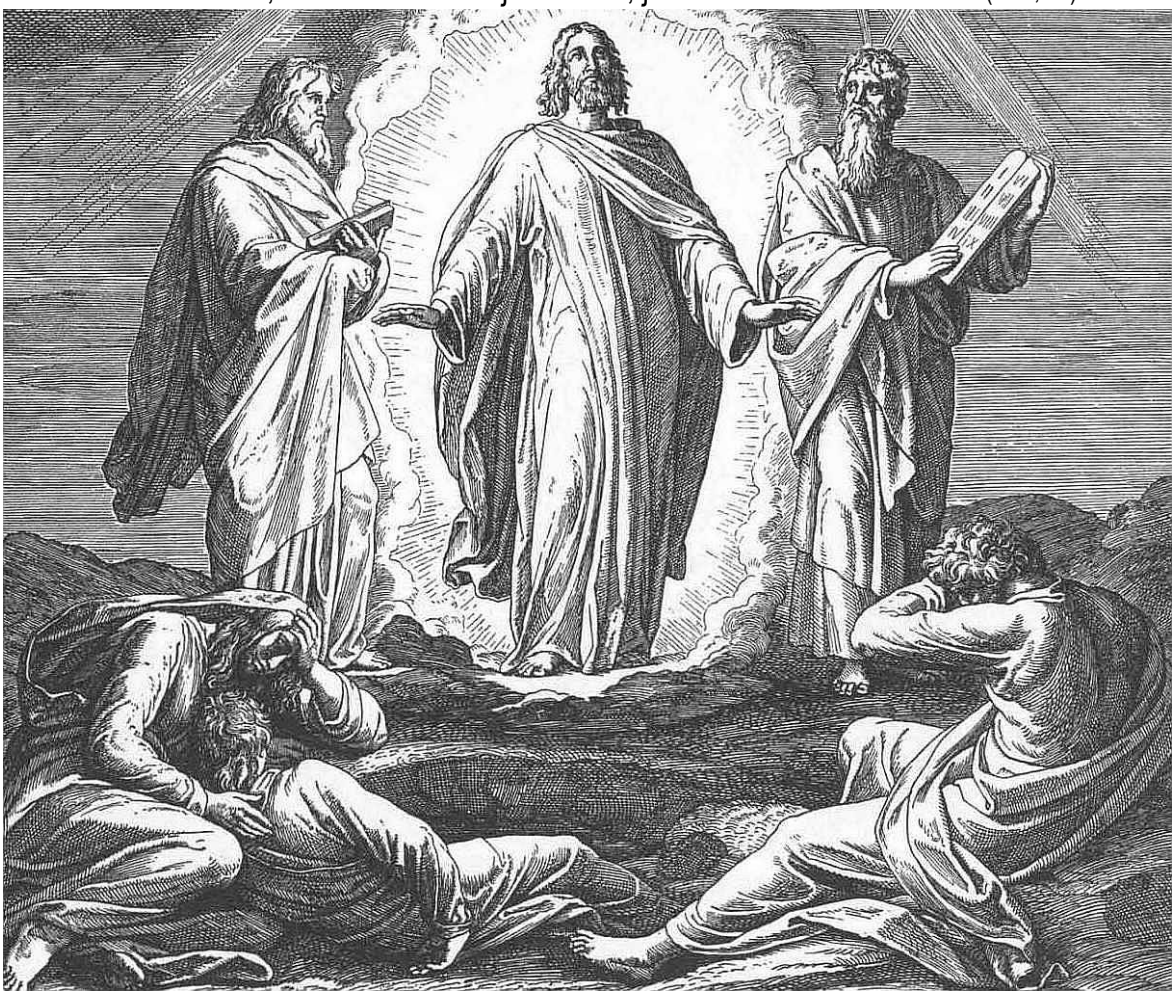

Na rovine Esdrelon sa majestátne týči osamelý vrch Tábor. A zázrak premenenia ho svojím jasom navždy posvätil ako miesto, ktoré je vzácne a drahé pre všetkých kresťanov, lebo z neho žiari nebeské svetlo do mnohých bolestných nocí pozemského života. Z Cézarey Filipovej Ježiš opäť zostúpil do Galiley. A so svojimi najmilšími učeníkmi, Petrom, Jakubom a jeho bratom Jánom, vystúpil na krásny vrch, aby sa tam modlil. Nad vrchom sa pomaly znášal večer. Kým sa Spasiteľ modlil, apoštoli, unavení z cesty, zaspali. Vtedy sa Kristus premenil. Jeho tvár žiarila ako slnko, Jeho odev zbelel ako najčistejší sneh. Bol to jas Jeho božskej prirodzenosti, ktorý prenikol a prežiaril Jeho ľudskú, telesnú bytosť tak, že sa svojim vybraným apoštolom zjavil taký, aký teraz tróni v nebi vo svojej oslávenej ľudskej prirodzenosti a aký jedného dňa opäť príde na zem, aby súdil živých i mŕtvych. A hľa, zjavili sa aj dvaja muži, Mojžiš a Eliáš, a rozprávali sa s Ním o Jeho budúcom utrpení. Peter a jeho spoločníci sa prebudili. Videli svojho Pána premeneného v Jeho božskej sláve. V ich očiach sa zračil údiv, bázeň a radosť. Oslnení hľadeli na nebeský jas svojho Pána. A Peter, nevýslovne blažený týmto zjavením, prepukol v radostný výkrik: *„Učiteľ, dobre nám je tu s tebou! Urobme si tu tri príbytky: jeden pre teba, jeden pre Mojžiša a jeden pre Eliáša!“* Premáhaný touto blaženosťou si želal len jedno: aby to tak zostalo navždy. No čoskoro nato sa zhora ticho zniesol jasný oblak a zatienil žiariaci vrchol hory. Mojžiš a Eliáš vstúpili do oblaku. Ježiš zostal sám. A hľa, z oblaku zaznel hlas – hlas nebeského Otca, presne taký, ako keď sa Kristus, pokrstený na brehu Jordánu, modlil: *„Toto je môj milovaný Syn, počúvajte ho.“* Učeníci, premožení posvätnou hrôzou, padli na tvár. Viditeľná blízkosť Najvyššieho ich naplnila bázňou. Ježiš však prišiel k nim, dotkol sa ich a povedal: *„Vstaňte a nebojte sa!“* Strach sa pominul. Pozdvihli oči a zjavenie zmizlo. Zase tu stál s nimi samotný Ježiš. Keď schádzali z vrchu, prikázal im: *„Nikomu nehovorte, čo ste videli, kým Syn človeka nevstane z mŕtvych.“*

Žiarivý vrchol hory Tábor nám ohlasuje radostnú nádej budúceho vzkriesenia, pretože vznešený jas premenenia nie je ničím iným ako vzdialenou predchuťou večnej, slávnej Veľkej noci.

JEŽIŠ V DOME MÁRIE A MARTY

Potrebné je len jedno. Mária si vybrala lepší podiel, ktorý sa jej neodníme. (Lk 10, 42)

V živote Spasiteľa sa neraz splnili bolestné slová svätého evanjelistu Jána: *„Do svojho vlastného prišiel a jeho vlastní ho neprijali. Ale tým, ktorí ho prijali, dal moc stať sa Božími deťmi.“* Betlehem a Nazaret mu odopreli právo na pohostinnosť; nad Korozaimom, Betsaidou a Kafarnaumom sa zarmútil pre ich nevieru. A keď mu aj v Jeruzaleme strojili nástrahy, našiel príjemné útočisko v neďalekej Betánii. Prívetivé mestečko ležalo na úpätí Olivovej hory, uprostred zlatých polí a zelených záhrad. Tu ho do svojho domu prijala bohatá žena menom Marta, sestra Lazára a Márie. A Spasiteľ rád prichádzal do tejto rodiny, pod strechou ktorej pokojne prekvitala cnosť a zbožnosť. V hlbokom sústredení svojej mysle, pamätajúc na svoju dušu, sedela Mária pri Kristových nohách a v tichej zbožnosti počúvala Jeho slová. Marta, starostlivá hospodárka, sa však horlivo usilovala, aby Ježiša a Jeho učeníkov pohostila. Priniesla najkrajšie riady a stôl v záhradnom altánku pokryla vzácnou látkou. Potom prišla ku Kristovi a povedala*: „Pane, nedbáš, že ma sestra nechá samu obsluhovať? Povedz jej, nech mi pomôže.“* Kristus sa potešil tejto horlivosti v pohostení, ale ešte viac sa Mu páčila Máriina horlivá zbožnosť. On sám strávil svoju mladosť v modlitbe a práci. Diablovi raz povedal: *„Človek nežije len z chleba, ale z každého slova, ktoré vychádza z Božích úst.“* Ľuďom prikazoval*: „Hľadajte najprv Božie kráľovstvo a jeho spravodlivosť, a všetko ostatné vám bude pridané.“* To isté evanjelium platilo aj pre bohatých. Preto veľmi zaneprázdnenej Marte mierne a pokojne dohovoril: *„Marta, Marta, staráš sa a znepokojuješ sa pre mnohé veci, a potrebné je len jedno. Mária si vybrala lepší podiel, ktorý sa jej neodníme.“*

Z Kristových varovných slov hovorí hlboká múdrosť. Poučenie pre všetky veky: *„A večný život je v tom, aby poznali teba, jediného pravého Boha, a toho, ktorého si poslal, Ježiša Krista.“* (Jn 17, 3) Určite je pravda, že životný boj o chlieb si vyžaduje veľa námahy, starostí a času. Ale existuje niečo, na čom záleží oveľa viac: v búrkach života a v zhone za každodenným chlebom nesmieme zabúdať na Boha. Musíme počúvať Jeho slová a spolu s Máriou sa nechať poučiť o tajomstve Jeho vykupiteľskej lásky. Spoznávať Jeho pravdy o novom Božom kráľovstve je dôležitejšie ako čokoľvek iné. To je to, čo všetci ľudia potrebujú najviac.

MILOSRDNÝ SAMARITÁN

No prišiel k nemu istý cestujúci Samaritán, a keď ho uvidel, bol pohnutý milosrdenstvom. (Lk 10, 33)

Keď bol Pán Ježiš v Jerichu, prišiel za Ním jeden zákonník, aby ho pokúšal. A povedal: *„Učiteľ, čo mám robiť, aby som vošiel do života večného?“* A Ježiš mu odpovedal otázkou: *„Čo je napísané v zákone? Čo tam čítaš?“* Zákonník povedal: *„Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou, celou svojou silou a celou svojou mysľou a blížneho svojho ako seba samého.“* A Ježiš povedal: *„Dobre si odpovedal; rob to a budeš žiť.“* A zákonník, ktorý sa chcel ospravedlniť, prečo sa Pána Ježiša pýtal, povedal: *„A kto je môj blížny?“* Farizeji dobre poznali prikázanie o láske k blížnemu. Nenávideli však pohanov a Samaritánov a boli tvrdí aj voči chudobným z vlastného národa. Kristus, aby ich poučil o tom, že majú milovať aj chudobných, cudzích, áno, aj svojich nepriateľov, povedal im toto podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi: *„Istý človek išiel z Jeruzalema do Jericha a prepadli ho zbojníci. Tí ho nielen okradli, ale aj zranili a odišli, pričom ho nechali napoly mŕtveho. Ťažko stenajúci ležal pod horúcim slnkom medzi vysokými skalnými roklinami, na púšti bez vody, kadiaľ viedla cesta z Jeruzalema do Jericha. Počul kroky. Tou cestou išiel židovský kňaz. Keď uvidel zraneného, prešiel okolo neho. Podobne aj levita, keď prišiel na to miesto, uvidel ho a prešiel okolo neho. Márne bolo stonanie polomŕtveho človeka medzi skalami púšte. Vtedy k nemu prišiel Samaritán, ktorý išiel tou cestou, a keď ho uvidel, pohlo sa v ňom milosrdenstvo. Pristúpil k nemu, obviazal mu rany a natrel ich olejom a vínom. Potom ho naložil na svojho oslíka, zaviezol ho do hostinca a postaral sa oňho. Na druhý deň vybral dva denáre, dal ich hostinskému a povedal: ‚Postaraj sa oňho, a čo minieš navyše, to ti vrátim, keď sa budem vracať.‘“ „Kto z týchto troch,“* opýtal sa Ježiš, *„si myslíš, že bol blížnym toho, ktorého prepadli zbojníci?“* Zákonník odpovedal: *„Ten, ktorý mu preukázal milosrdenstvo.“* Ježiš mu povedal: *„Choď a aj ty rob to isté.“* Evanjelium lásky ku každému, kto potrebuje našu pomoc, či už je to cudzinec, áno, dokonca aj nepriateľ, sa stalo novým príkazom. Ako slnko vysiela jasné a teplé lúče na zem, ktorá je studená, bez tepla lásky, tak to robí aj evanjelium. A kdekoľvek tieto lúče nájdu v ľudskom srdci úrodnú pôdu, tam vypučia dva nádherné kvety: kvet lásky k Bohu a kvet lásky k blížnemu.

MÁRNOTRATNÝ SYN

A syn mu povedal: *„Otče, zhrešil som proti nebu i pred tebou.“* (Lk 15, 21)

Svet ešte nikdy nevidel takú lásku, akú prejavil veľký prorok z Nazareta. Mal súcit so zástupmi ľudí a najväčšiu starostlivosť venoval chudobným a trpiacim. Farizeji sa nad tým pohoršovali. Nenávideli nové náboženské učenie, ktoré sa ujímalo chudobných a hriešnikov, a hovorili: *„Tento sa stará o hriešnikov a jedáva s nimi.“* A Spasiteľ využil najbližšiu príležitosť, aby ľuďom povedal toto podobenstvo: *„Istý človek mal dvoch synov. Mladší z nich povedal svojmu otcovi: ‚Otče, daj mi tú časť majetku, ktorá mi patrí.‘ A otec synom rozdelil majetok. O niekoľko dní si mladší syn všetko zobral, odcestoval do ďalekého kraja a tam svoj majetok hýrivým životom premárnil. Keď všetko minul, nastal v tej krajine veľký hlad a on začal mať núdzu. Išiel a uchytil sa u jedného obyvateľa tej krajiny. Ten ho poslal na svoj dvor, aby kŕmil svine. A mladík sa túžil nasýtiť aspoň strukmi, ktoré jedli svine. Ale nikto mu ich nedal. Vstúpil teda do seba a povedal si: ‚Koľko robotníkov v dome môjho otca má dostatok chleba, a ja tu hyniem od hladu! Vstanem, pôjdem k svojmu otcovi a poviem mu: Otče, zhrešil som proti nebu i pred tebou. Už nie som hoden volať sa tvojím synom. Prijmi ma ako jedného zo svojich služobníkov.‘ A sužovaný hladom a biedou sa ako žobrák vracal domov. Keď bol ešte ďaleko, jeho otec ho uvidel a pohlo sa v ňom milosrdenstvo. Rozbehol sa, padol mu okolo krku a pobozkal ho. Syn mu s plačom povedal: ‚Otče, zhrešil som proti nebu i pred tebou, už nie som hoden volať sa tvojím synom.‘ Otec však povedal svojim sluhom: ‚Prineste rýchlo vzácne rúcho a oblečte ho, na ruku mu dajte prsteň a na nohy obuv. Zabite vykŕmené teľa a radujme sa!‘ A potom mali veľkú hostinu. Starší syn bol práve na poli. Keď prichádzal a blížil sa k domu, počul hudbu a tanec. Keď sa dozvedel, čo sa deje, nahneval sa a nechcel vojsť. Tu jeho otec vyšiel von a začal ho utešovať. On však otcovi povedal: ‚Hľa, slúžim ti už toľko rokov a nikdy som neprestúpil tvoje príkazy, a ty si mi nikdy nedal ani kozliatko, aby som sa zabával so svojimi priateľmi. Ale keď prišiel tento tvoj syn, ktorý svoj majetok premárnil, tak si preňho dal zabiť vykŕmené teľa.‘ A otec povedal: ‚Syn môj, ty si stále so mnou a všetko, čo je moje, je aj tvoje. Ale bolo potrebné hodovať a radovať sa, lebo tento tvoj brat bol mŕtvy, a zase ožil; bol stratený, a našiel sa.‘“*

BOHÁČ A CHUDOBNÝ LAZÁR

Bol istý bohatý človek a bol istý žobrák, menom Lazár. (Lk 16, 19-20)

Slovami plnými vznešenosti Spasiteľ blahoslavil chudobných, plačúcich a hladných. Ale smerom k tým, ktorí sú nasýtení, radujúci sa a bohatí a *„nie sú bohatí v Bohu“*, volal: *„Beda vám“*; lebo klamný lesk bohatstva a rozkoše života sú tŕním, ktoré v srdciach vždy udusí dobré semeno jeho slova. Farizeji sa pohoršovali nad týmto učením a potupovali Spasiteľa. On im povedal podobenstvo: *„Bol jeden bohatý človek; obliekal sa do purpuru a jemného plátna a každý deň prepychovo hodoval. Bol aj istý žobrák, menom Lazár, ten ležal pri jeho dverách plný vredov a chcel sa nasýtiť aspoň omrvinkami, ktoré padali z boháčovho stola. Ale nikto mu nič nedal; ba dokonca aj psy prišli a olizovali jeho vredy. Žobrák zomrel a anjeli ho odniesli do Abrahámovho lona. Aj boháč zomrel a skončil v pekle. Keď v mukách pozdvihol oči, videl zďaleka Abraháma a Lazára v jeho lone. A zvolal: „Otče Abrahám, zmiluj sa nado mnou a pošli Lazára, aby namočil špičku svojho prsta do vody a ochladil mi jazyk, lebo trpím v tomto plameni.“ Ale Abrahám mu povedal: „Synu, spomeň si, že sa ti v živote dostalo dobro a Lazárovi zlo. On sa tu však teraz teší, ale ty trpíš. A okrem toho je medzi nami a vami veľká priepasť, aby nik – čo ako by chcel – sa nemohol dostať odtiaľto k vám ani od vás k nám.“ Potom boháč znova povedal: „Prosím ťa teda, otče, pošli ho do domu môjho otca, lebo mám päť bratov, aby im svedčil, a aby sa aj oni nedostali na toto miesto súženia.“ Ale Abrahám mu povedal: „Majú Mojžiša a prorokov, tých nech počúvajú.“ On však povedal: „Nie, otec Abrahám, ale ak k nim príde niekto z mŕtvych, budú robiť pokánie.“ Ale Abrahám odpovedal: „Ak nepočúvajú Mojžiša a prorokov, neuveria, ani keby niekto vstal z mŕtvych.“*

Proroctvo sa splnilo doslova, keď pri zmŕtvychvstaní Spasiteľa Židia zotrvali vo svojej neviere. A toto proroctvo sa doslova splní aj v budúcnosti, kedykoľvek bude duša hýriť v rozkošiach a nedokáže sa pozdvihnúť k večným statkom. Či už je to boháč alebo žobrák, každý má svoj pozemský život prežívať v neustálych myšlienkach na večný život. *„Každý dobrý strom prináša dobré ovocie, ale zlý strom prináša zlé ovocie. A každý strom, ktorý neprináša dobré ovocie, vytnú a hodia do ohňa.“*

FARIZEJ A MÝTNIK

Dvaja ľudia vstúpili do chrámu modliť sa. Jeden bol farizej, druhý mýtnik. (Lk 18, 10)

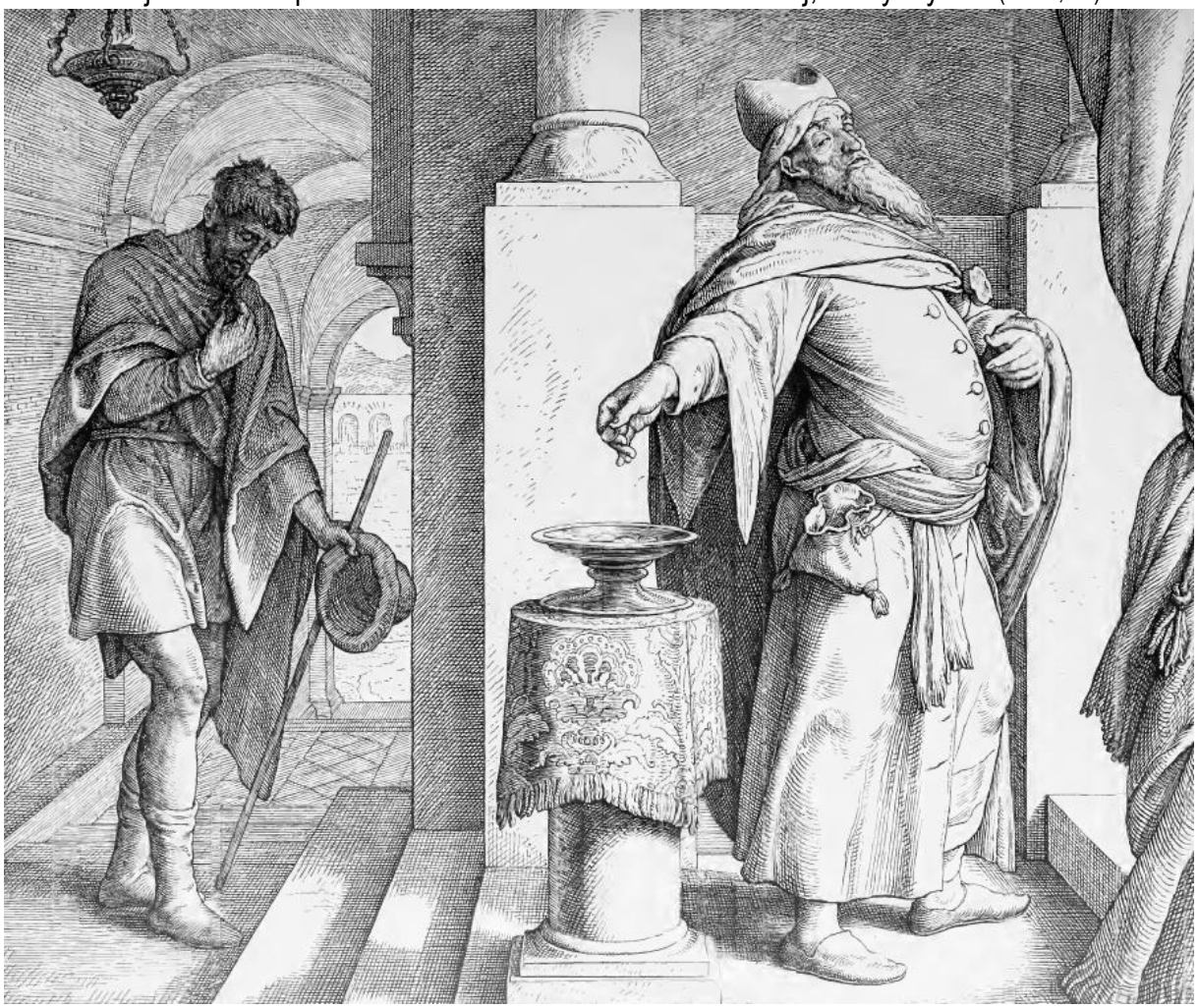

Spasiteľ prišiel založiť Božie kráľovstvo na zemi. Jeho kráľovstvo však nie je z tohto sveta, pretože malo spočívať v duchu a pravde, a nie vo vonkajšom počínaní. Farizeji však horlili za iné, pozemské kráľovstvo a uspokojovali sa len s vonkajšou zbožnosťou. V pokryteckej pýche a v tvrdej, samoľúbej povýšenosti sa vyhýbali ľuďom. Zákon im prikazoval postiť sa len jeden deň v roku, oni sa však postili dvakrát za týždeň. Zákon im prikazoval obetovať desatinu úrody do chrámovej pokladnice; oni však vo svojej domnelej dokonalosti dávali ako obetný dar desiatok zo všetkého, čo nadobudli. Kristus ostro odsúdil toto ich chvastavé správanie a ľudí varoval: *„Ak vaša spravodlivosť nebude väčšia ako spravodlivosť zákonníkov a farizejov, nevojdete do nebeského kráľovstva. Keď sa modlíte, nebuďte ako pokrytci, ktorí majú záľubu v synagógach a stoja na rohoch trhovísk, modliac sa, aby ich ľudia videli. Keď sa postíte, nebuďte zamračení ako pokrytci, ktorí si znetvorujú tvár, aby ľudia videli, že sa postia. Beda vám, farizeji, ktorí dávate desiatok aj z mäty, kôpru a rasce, ale zanedbávate, čo je v zákone dôležitejšie – spravodlivosť a milosrdenstvo.“* Spasiteľ mal často takéto varovné kázne. Márne však hovoril k hluchým ušiam. Raz v chráme povedal toto podobenstvo: *„Dvaja muži vošli do chrámu, aby sa modlili: jeden farizej a druhý mýtnik. Farizej sa postavil a takto sa modlil: ‚Bože, ďakujem ti, že nie som ako iní ľudia, zbojníci, nespravodliví, cudzoložníci, alebo ani ako tento mýtnik. Postím sa dvakrát do týždňa, dávam desiatky zo všetkého, čo zarobím.‘ Ale mýtnik, ktorý stál zďaleka, nechcel ani oči pozdvihnúť k nebu, ale bil sa do pŕs a hovoril: ‚Bože, buď milostivý ku mne hriešnemu.‘ A ja vám hovorím: Tento človek odišiel do svojho domu ospravedlnený, ale tamten nie. Lebo každý, kto sa povyšuje, bude ponížený, a kto sa ponižuje, bude povýšený.“* A tak sa veľké, sväté prikázanie stalo zákonom v novom Spasiteľovom kráľovstve: zákon srdca. Kresťanstvo je náboženstvo, ktoré má prekvasiť vnútro človeka; a živým členom Kristovho kráľovstva sa stáva len ten, kto si vo vlastnom srdci buduje duchovnú stavbu. Ľudia sa často dajú oklamať pokryteckým farizejstvom. Boh však skúma aj tie najtajnejšie zákutia duše. Všetko, čo je na povrchu, pominie; ale to, čo si človek vybudoval vo svojom srdci, zostane vybudované pre večnosť.

CUDZOLOŽNÁ ŽENA PRED KRISTOM

Kto z vás je bez hriechu, nech prvý hodí do nej kameň. (Jn 8, 7)

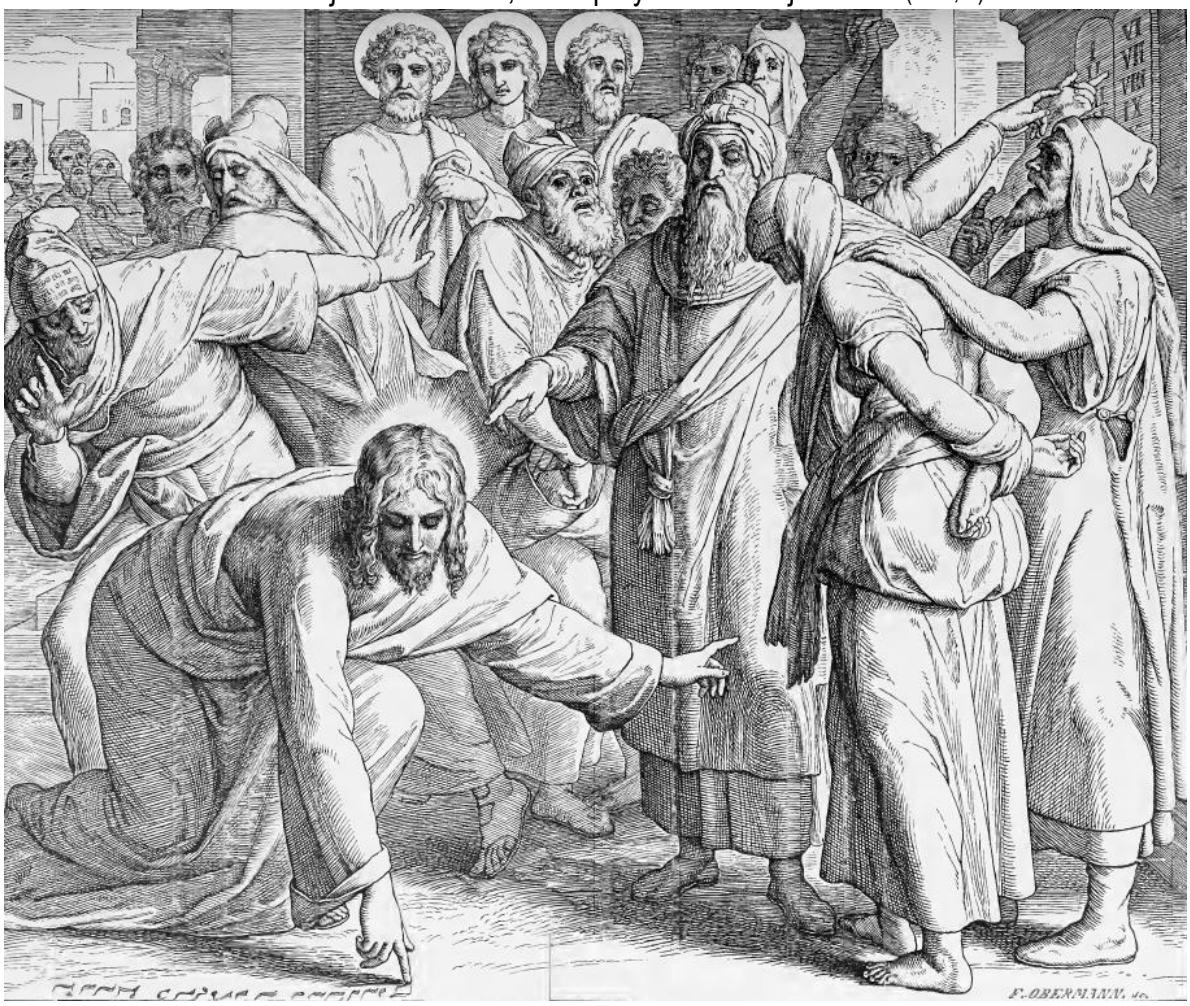

Bolo to v roku po sviatku stánkov. Ježiš išiel neskoro večer na Olivovú horu, pretože miloval toto tiché miesto, kde si v úpenlivej modlitbe mohol sústrediť svoju myseľ a tiež si oddýchnuť po náročnej celodennej práci. Na druhý deň ráno sa opäť vrátil do chrámu. Okolo neho sa v početnom zástupe tlačili poslední pútnici, ktorí prišli na sviatky do Jeruzalema. Kristus si sadol do ich stredu a začal ich učiť. Kým hovoril, zákonníci a farizeji k nemu priviedli ženu pristihnutú pri cudzoložstve. Keď ju postavili doprostred, položili Kristovi úskočnú otázku: *„Učiteľ, táto žena bola pristihnutá pri cudzoložstve. V zákone nám Mojžiš prikázal takúto ženu ukameňovať. Čo na to povieš ty?“* Lesť bola dobre nastavená. Ježiš sa mal chytiť do pasce, nech už by odpovedal akokoľvek. Ak schváli ukameňovanie ženy, previní sa voči rímskemu zákonu, ktorý to zakazoval. Ak bude proti ukameňovaniu, previní sa proti židovskému zákonu. Ježiš mlčal. Na otázku neodpovedal. Zohol sa a prstom písal po zemi. Ale farizeji sa ho neprestali pýtať. Tu sa Ježiš postavil a vážne odpovedal: *„Kto z vás je bez hriechu, nech prvý hodí do nej kameň.“* Opäť sa sklonil a znova písal do piesku na zemi. Veľkodušné slová, ktoré v tej hodine našla Spasiteľova láska voči padlej žene, prenikli ako ostrý meč do zatvrdnutých sŕdc farizejov a pokrytcov. Potichu, bez jediného hlásku, jeden po druhom opúšťali chrámové nádvorie. Ježiš zostal s obvinenou sám. Božie milosrdenstvo a ľudská bieda sa v tej chvíli stretli. Kristus totiž nechcel ženu zahanbiť, ale ju polepšiť. Nastala chvíľa mlčania. Potom sa Kristus opäť zdvihol a z jeho úst akoby nečakane zaznela otázka: *„Žena, kde sú tí, čo ťa obvinili? Nikto ťa neodsúdil?“* Cudzoložnica vďačne pozrela na Krista. V jeho tvári videla lásku a zľutovanie. Jej oči sa naňho úprimne upreli a s radostným povzdychom povedala: *„Nikto, Pane!“* A Ježiš ju vo svojej miernosti utešil a povedal: *„Ani ja ťa neodsudzujem. Choď a viac nehreš.“*

Kristove slová znejú večne. Tisíce hriešnikov pozdvihli tieto slová z hanby a prinavrátili im novú silu a novú dôveru v Boha. *„Nalomenú trstinu nezlomil, a keď klesala, zachytil ju pri páde.“* Slová proroka sa stále napĺňajú v Kristovi. Božie milosrdenstvo totiž nechce smrť hriešnika, ale chce, aby sa obrátil a žil tu aj vo večnosti.

VZKRIESENIE LAZÁRA

Ježiš zvolal veľkým hlasom: *„Lazár, poď von!“* (Jn 11, 43)

Do domu v Betánii vstúpila bolesť a smútok. Zomrel Lazár a Ježiš, ktorý mal Lazára rád a často bol hosťom v jeho dome, bol ďaleko na východnom brehu Jordánu. Od posla, ktorého poslali užialené Lazárove sestry, sa dozvedel, že jeho priateľ je chorý. Kristus ich však obidve utešil slovami: *„Táto choroba nie je na smrť, ale na Božiu slávu, aby ňou bol oslávený Syn človeka.“* Uplynuli štyri dni. Potom ktosi potichu oznámil Marte, že prichádza Kristus. A skutočne, Kristus prichádzal so svojimi učeníkmi. Marta ho s plačom privítala slovami: *„Pane, keby si tu bol, môj brat by nebol zomrel. Ale aj teraz viem, že o čokoľvek poprosíš Boha, Boh ti to dá.“* A Ježiš jej povedal: *„Tvoj brat vstane z mŕtvych.“* *„Viem,“* odpovedala Marta, *„že vstane z mŕtvych v posledný deň pri vzkriesení.“* Ale Ježiš povedal: *„Ja som vzkriesenie a život. Kto verí vo mňa, bude žiť, aj keď zomrie, a každý, kto žije a verí vo mňa, nezomrie naveky. Veríš tomu?“* Marta odpovedala: *„Áno, Pane, uverila som, že ty si Mesiáš, Syn živého Boha, ktorý prišiel na tento svet.“* Potom sa rýchlo obrátila a zavolala svoju sestru. Obe teraz prišli k Pánovi Ježišovi. Mária s plačom padla Ježišovi k nohám a povedala: *„Pane, keby si tu bol, môj brat by nebol zomrel.“* Kristus na ňu pozrel s hlbokým súcitom a sám sa rozplakal. A zástup, ktorý sa priblížil, si medzi sebou ticho šepkal: *„Pozrite, ako ho miloval.“* A niektorí zo zástupu hovorili: *„Či ten, čo otvoril oči slepému, nemohol spôsobiť, aby tento človek nezomrel?“* A všetci, čo tam boli, išli k hrobu. Kristus sa krátko opýtal: *„Kde ste ho položili?“* Ukázali mu hrob. Bola to jaskyňa a vchod zakrýval kameň. Ježiš povedal: *„Odstráňte kameň!“* Vtedy Marta povedala: *„Pane, už zapácha, veď je v hrobe štyri dni.“* A Kristus s vážnosťou, ktorá svedčila o jeho ešte nevyslovenom úmysle, povedal: *„Či som ti nepovedal, že ak uveríš, uvidíš Božiu slávu?“* Nastalo hlboké mlčanie. Kameň, ktorý uzatváral hrob, zaškrípal. Hrob osvietili slnečné lúče. Kristus podišiel k hrobu, zdvihol oči a povedal: *„Otče, ďakujem ti, že si ma vypočul. Vedel som, že ma vždy vypočuješ, ale pre zástup, ktorý tu stojí, som to povedal, aby uverili, že si ma poslal ty.“* A keď to dopovedal, zvolal silným hlasom: *„Lazár, poď von!“* A hľa, Lazár prejavil známky života. Vstal a vyšiel z hrobu. A Mária padla na zem a bozkávala Mesiášove nohy.

JEŽIŠ PRIATEĽ DETÍ

„Nechajte deti prichádzať ku mne a nebráňte im, lebo takým patrí Božie kráľovstvo.“ (Lk 18, 16)

Z raja nám zostali tri veci: hviezdy na oblohe, kvety na zemi a nevinnosť v očiach detí. Hviezdy sú zaiste krásne a krásne sú aj kvety. Ale toľko, čo sľubuje každý pohľad detských očí, toľko nádeje neprináša žiadna krásna jar. A hoci by bol svet plný smútku a utrpenia, z detských očí k nám prichádza kúsok raja, nebo plné netušenej blaženosti. Nikto to lepšie nespoznal a nikto to lepšie nevyjadril ako Ježiš z Nazareta – Boh, ktorý ako dieťa odpočíval v jasliach. Bolo to na jednej z jeho ciest po židovskej krajine. Unavený Spasiteľ prišiel do istého mesta. Prišlo tam aj mnoho matiek a priniesli k nemu malé deti, aby na ne položil svoje sväté ruky a požehnal ich. Apoštoli chceli ženy zadržať, aby si Kristus mohol odpočinúť. Kristus však nesúhlasil a povedal: *„Nechajte deti prichádzať ku mne a nebráňte im, lebo takým patrí Božie kráľovstvo.“* A deti, plné detskej radosti a dôvery, sa blížili k Ježišovi. On kládol na ich hlavy svoje ruky a požehnával ich.

Deti milovali Ježiša a Ježiš miloval deti. Poukazoval na ne, keď chcel svojim učeníkom zjaviť tajomstvá nebeského kráľovstva. A zvlášť ich dával za príklad, keď sa títo učeníci medzi sebou hádali, kto z nich bude najväčší v novom Mesiášovom kráľovstve. Vtedy si zavolal k sebe jedno dieťa, postavil ho medzi nich a povedal: *„Kto chce byť medzi vami prvý, nech je medzi všetkými posledný a sluha všetkých. Hovorím vám po pravde: Ak sa neobrátite a nebudete ako deti, nevojdete do nebeského kráľovstva. Kto sa teda poníži ako toto dieťa, ten je najväčší v nebeskom kráľovstve. A kto prijme jedno takéto dieťa v mojom mene, mňa prijíma. Ale pre toho, kto by pohoršil jedného z týchto maličkých, čo veria vo mňa, bolo by lepšie, keby mu zavesili mlynský kameň na krk a hodili ho do mora. Beda svetu pre pohoršenie! Pohoršenia síce musia prísť, ale beda človeku, skrze ktorého pohoršenie prichádza! Dajte si pozor, aby ste neopovrhli ani jedným z týchto maličkých. Lebo vám hovorím, že ich anjeli v nebi ustavične hľadia na tvár môjho Otca, ktorý je na nebesiach.“*

Mať srdce dieťaťa, zachovať si detskú úprimnosť a detskú jednoduchosť až do najvyššieho veku je prvou podmienkou pre každého, kto chce vstúpiť do nového Mesiášovho kráľovstva.

JEŽIŠ V BETÁNII

„Veru, hovorím vám. Kdekoľvek na svete sa bude ohlasovať toto evanjelium, bude sa hovoriť aj to, čo urobila.“ (Mt 26, 13)

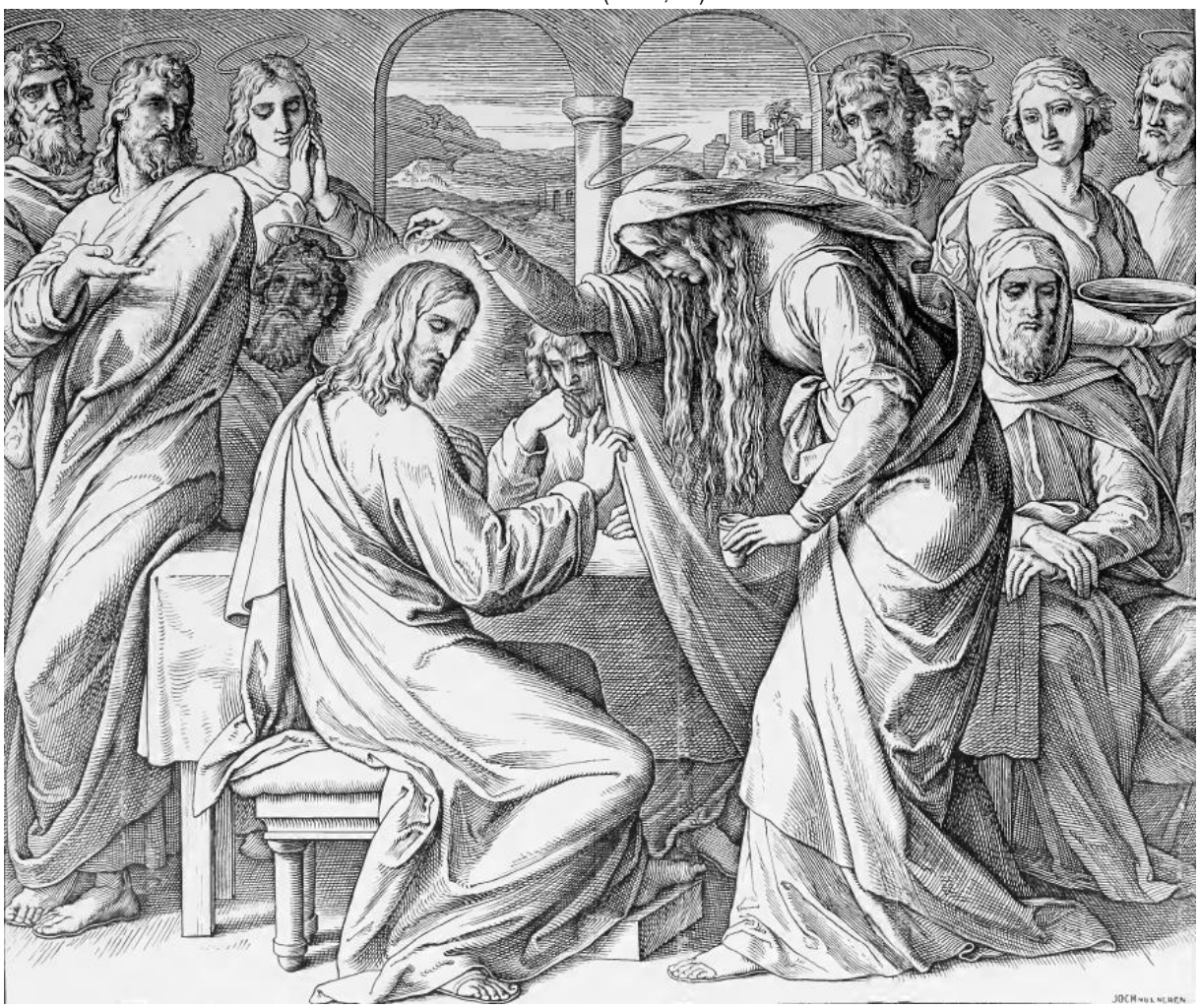

Blížil sa sviatok Veľkej noci – posledná časť Pánovho verejného účinkovania. Apoštolov sa zmocnila tajomná úzkosť. Ale Ježiš, ktorý poznal ich strach, ich vzal so sebou a povedal: *„Hľa, vystupujeme do Jeruzalema a Syn človeka bude vydaný veľkňazom a zákonníkom. Odsúdia ho na smrť a vydajú pohanom, vysmejú ho, opľujú, zbičujú a zabijú, ale on po troch dňoch vstane z mŕtvych.“* Spasiteľova hodina nastala. Je posledná sobota. Zapadajúce slnko vrhá svoje posledné večerné lúče na pohostinný dom v Betánii. Šimon, zvaný Malomocný, slávi sobotu a pozýva Ježiša, jeho učeníkov a Lazára k svojmu stolu. Marta obsluhuje hostí, ako to robila vždy, keď bol Ježiš jej hosťom. Ale Mária, jej sestra, ktorá tak rada sedávala pri Ježišových nohách, vo svojom vernom srdci cíti, že tentoraz prišla hodina rozlúčky. A samotný Boží Duch ju vedie k činu, ktorý má v úmysle vykonať. Vstúpi s vážnosťou ako kňažná. Chce pomazať Ježiša ako Kráľa; ako obeť, ktorá má vykrvácať na oltári. Mlčky pristupuje ku Kristovi a z drahocennej alabastrovej nádoby vylieva vzácnu masť na jeho nohy a potom pomazáva aj Pánovu hlavu. Mierny večerný vánok prúdi cez otvorené dvere a roznáša vôňu balzamu po všetkých miestnostiach. Hostia mlčia. Sú hlboko dojatí. Jedálňou sa šíri predtucha niečoho blížiaceho sa. Ešte chvíľu a jedovatá, sebecká reč naruší posvätnú vážnosť okamihu. To Judáš, apoštol, ktorému Učiteľ zveril chudobný mešec svojho apoštolského zboru, reptá a hovorí: *„Načo takéto mrhanie? Prečo nepredali tento olej za tristo denárov a nerozdali ich chudobným?“* Zlodej hovorí o chudobných, a pritom myslí na seba! Spasiteľ prekvapene zdvihne oči a v jeho tvári sa odráža hlboký smútok. Potom pokojne a dôstojne odmieta Judášove slová. Smutne dodáva: *„Prečo trápite túto ženu? Urobila mi dobrý skutok; veď chudobných máte vždy medzi sebou, ale mňa vždy nemáte. Keď mi vyliala tento olej na telo, urobila to na môj pohreb. Veru, hovorím vám: Kdekoľvek na svete sa bude ohlasovať toto evanjelium, bude sa na jej pamiatku hovoriť aj o tom, čo urobila.“* Kristovo proroctvo sa splnilo. Evanjelium sa hlása po celom svete a s ním aj udalosť o pokornej žene z Betánie.

SLÁVNY VSTUP KRISTA DO JERUZALEMA

A tí, čo išli pred ním, aj tí, čo šli za ním, volali: *„Hosanna!“* (Mk 11, 9)

Spasiteľ spolu so svojimi učeníkmi vystúpil na vrchol Olivovej hory. V údolí zurčal potok Cedron; za ním, pokojný a majestátny, ležal v slnečnom svite Jeruzalem. Ježiš často vstupoval do brán svätého mesta; vždy však v chudobe a skromnosti. Dnes však vstupuje v sláve a majestáte. Pred dedinou Betfage sa Ježiš zastavil a prikázal učeníkom: *„Choďte do dediny, ktorá je pred vami, a len čo do nej vojdete, nájdete priviazané osliatko, na ktorom ešte nikto nesedel. Odviažte ho a priveďte. A ak vám niekto povie: ‚Čo to robíte?‘, povedzte: ‚Pán ho potrebuje a hneď ho zase vráti.‘“* Všetko sa stalo tak, ako Kristus predpovedal. Učeníci našli osliatko a vzali ho so sebou. Potom ho priviedli k Pánovi Ježišovi, položili na osliatko svoje rúcha a posadili ho naň. Ľud sa v zástupoch ponáhľal k nemu. Radostné nadšenie žiarilo zo všetkých očí a napĺňalo ich srdcia. Mnohí si vyzliekli svoje rúcha a rozprestierali ich ako koberec na prašnú cestu, iní rozsypávali kvety, mávali palmovými ratolesťami a ako z jedných úst sa nad svätým mestom rozliehal nadšený pozdrav: *„Hosanna synovi Dávidovmu! Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pána, kráľ Izraela! Pokoj na nebi a sláva na výsostiach! Požehnané kráľovstvo nášho otca Dávida, ktoré už prichádza! Hosanna na výsostiach!“*

Príliv volania sa každým krokom zvyšoval. A ako hučanie morských vĺn sa tento pokrik šíril cez veľkú mestskú bránu do úzkych dláždených uličiek. Plesajúce deti, radujúci sa ľudia, jasajúci spev, vejúce palmové ratolesti, voňavé kvety, posvätný zvuk žalmov – celý Jeruzalem uctieva svojho Kráľa. A on mlčí, tichým, hlbokým a nevyspytateľným pohľadom pozerá na zástupy. Ulicami neustále znie radostný spev. Cudzinci sa pýtajú: *„Kto je to?“* Zástupy volajú: *„To je Ježiš, prorok z Nazareta v Galilei.“* Farizeji stoja pri ceste a reptajú: *„Nemôžeme nič urobiť! Celý svet ide za ním.“* V hneve sa obracajú na samotného Spasiteľa a hovoria: *„Učiteľ, napomeň svojich učeníkov!“* On im však povedal: *„Hovorím vám: Ak títo budú mlčať, kamene budú kričať.“* Farizeji zúrili. *„Počuješ, čo hovoria deti?“ „Iste,“* odpovedá Kristus, *„či ste nikdy nečítali: ‚Z úst nemluvniat a dojčiat si si pripravil chválu‘?“* A vždy znova a znova prepuká radosť ľudí a až v diaľke utícha v pochmúrnych múroch mesta.

JEŽIŠ UMÝVA UČENÍKOM NOHY

Šimon Peter mu vravel: *„Pane, tak potom nielen nohy, ale aj ruky a hlavu mi umy.“* (Jn 13, 9)

V prvý deň sviatku nekvasených chlebov (židovská Veľká noc) Ježiš poveril dvoch zo svojich učeníkov, Petra a Jána, aby v meste pripravili veľkonočnú večeru. Keď sa opýtali, kde chce, aby pripravili veľkonočného baránka, odpovedal im: *„Choďte do mesta. Tam vás stretne človek, ktorý bude niesť krčah vody. Choďte za ním. A pánovi domu, do ktorého vojde, povedzte: ‚Učiteľ odkazuje: Kde je miestnosť, v ktorej budem s učeníkmi jesť veľkonočného baránka?‘ On vám ukáže zariadenú a pripravenú veľkú hornú sieň. Tam všetko nachystajte.“* A išli, našli všetko, ako im Ježiš povedal, a pripravili veľkonočného baránka. Keď bol večer, prišiel Ježiš s dvanástimi učeníkmi, sadol si za stôl a povedal: *„Veľmi som túžil jesť s vami tohto veľkonočného baránka skôr, ako budem trpieť. Lebo hovorím vám: Už ho nebudem jesť, kým sa nenaplní v Božom kráľovstve.“*Ale satan už vložil do srdca Judáša Iškariotského myšlienku, aby Pána zradil. Judáš hľadal iba príležitosť, ako by ho tajne vydal do rúk jeho nepriateľom. Ježiš vedel, že Otec mu dal všetko do rúk, že od Boha vyšiel a k Bohu sa vracia, preto vstal od večere, odložil vrchný odev, vzal si ľanové rúcho a prepásal sa. Potom nalial vodu do umývadla a začal umývať učeníkom nohy a utierať ich ľanovým rúchom. Keďže vedel, že prišla jeho hodina, chcel učeníkom prejaviť lásku až do konca. Ale Šimon Peter, u ktorého chcel začať, sa zdráhal a povedal: *„Pane, ty mi chceš umyť nohy?“* A Ježiš povedal: *„Teraz ešte nechápeš, čo robím, ale neskôr pochopíš.“* Peter mu povedal: *„Nikdy mi nebudeš umývať nohy!“* Ježiš mu odpovedal: *„Ak ťa neumyjem, nebudeš mať podiel so mnou.“* Šimon Peter mu vravel: *„Pane, tak potom nielen nohy, ale aj ruky a hlavu!“* Ježiš mu na to povedal: *„Kto sa okúpal, potrebuje si umyť už len nohy a je celý čistý. A vy ste čistí, ale nie všetci.“* Toto bolo prvé Pánovo napomenutie Judáša Iškariotského. Keď im umyl nohy a vzal si svoje rúcho, znova si sadol a povedal im: *„Chápete, čo som vám urobil? Vy ma nazývate Učiteľom a Pánom a dobre hovoríte, lebo to som. Keď som teda ja, Pán a Učiteľ, umyl nohy vám, aj vy máte jeden druhému umývať nohy. Dal som vám príklad, aby ste aj vy robili, ako som ja urobil vám. Veru, veru, hovorím vám: Sluha nie je väčší ako jeho pán, ani posol nie je väčší ako ten, kto ho poslal. Teraz to viete a ste blahoslavení, ak tak budete konať.“*

USTANOVENIE OBETY SVÄTEJ OMŠE

Ježiš vzal chlieb a dobrorečil, lámal ho a dával učeníkom, hovoriac: *„Vezmite a jedzte: toto je moje telo.“*
(Mt 26, 26)

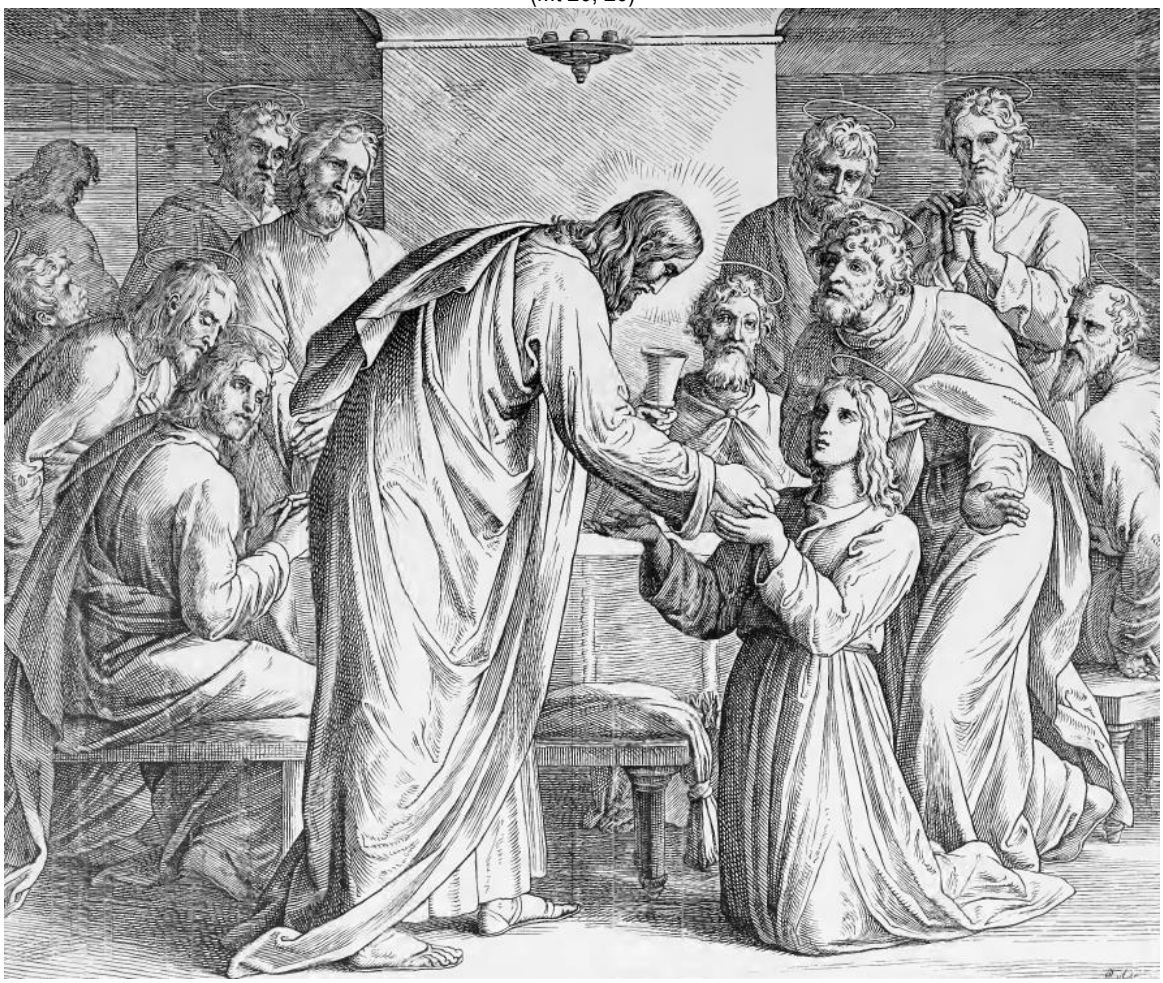

Keď jedli, Ježiš, skrúšený na duchu, povedal: *„Veru, veru, hovorím vám: Jeden z vás ma zradí. Syn človeka síce ide, ako je o ňom napísané, ale beda človeku, ktorý zrádza Syna človeka! Pre toho človeka by bolo lepšie, keby sa nebol narodil.“* Na smrť vystrašení apoštoli sa pozreli jeden na druhého, akoby sa pýtali, kto z nich by mohol zradiť svojho Pána. Učeník, ktorého Ježiš miloval, mu ležal na prsiach. Peter mu pokynul, aby sa na to opýtal Pána. Ján sa ticho spýtal: *„Pane, kto je to?“* Ježiš odpovedal: *„Ten, ktorému dám chlieb, ktorý teraz namáčam.“* A podal chlieb namočený vo víne Judášovi Iškariotskému. Ten vstal, pristúpil k Ježišovi a spýtal sa: *„Učiteľ, som to ja?“* Ježiš mu odpovedal: *„Sám si to povedal. Čo chceš urobiť, urob rýchlo.“* Nikto z tých, čo sedeli pri stole, tým slovám nerozumel. Keď Judáš dojedol kus chleba, vstúpil do neho satan a Judáš odišiel. Už predtým sa totiž dohodol s veľkňazmi, že Ježiša za tridsať strieborných zradí.

Keď sa navečerali, Ježiš vzal chlieb, požehnal ho, lámal a dával svojim učeníkom, hovoriac: *„Vezmite a jedzte: toto je moje telo, ktoré bude za vás vydané. Toto robte na moju pamiatku.“* Potom vzal kalich, vzdával vďaky a dal im ho, hovoriac: *„Pite z neho všetci: lebo toto je moja krv novej zmluvy, ktorá sa vyleje za mnohých na odpustenie hriechov. Toto robte na moju pamiatku.“* Bol to odkaz, ktorý Kristus urobil pred svojou smrťou: jeho telo a jeho krv. Smutne, ale slávnostne potom Ježiš vyslovil slová na rozlúčku: *„Teraz bude oslávený Syn človeka a Boh v ňom. Deti moje, ešte chvíľku som s vami. Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa milovali, ako som ja miloval vás. Podľa toho všetci spoznajú, že ste moji učeníci, ak sa budete navzájom milovať. Nech sa vaše srdcia neznepokojujú. Veríte v Boha, verte aj vo mňa. V dome môjho Otca je mnoho príbytkov a ja vám idem pripraviť miesto. Keď odídem a pripravím vám miesto, zasa prídem a vezmem vás k sebe, aby ste aj vy boli tam, kde som ja. Ja som cesta, pravda a život. Nikto neprichádza k Otcovi, iba skrze mňa. Neveríte, že ja som v Otcovi a Otec je vo mne? Ak nie pre iné, aspoň pre tie skutky verte! O čokoľvek budete prosiť Otca v mojom mene, to urobím. Ak ma milujete, zachovávajte moje prikázania. A ja budem prosiť Otca a dá vám iného Tešiteľa, Ducha pravdy, aby zostal s vami naveky.“*

JEŽIŠ NA OLIVOVEJ HORE

„Otče môj, ak je možné, nech ma minie tento kalich. No nie ako ja chcem, ale ako ty.“ (Mt 26, 39)

Potom Ježiš povedal: *„Ak ma niekto miluje, bude zachovávať moje slovo a môj Otec ho bude milovať; a my prídeme k nemu a urobíme si u neho príbytok. A Tešiteľ, Duch Svätý, ktorého pošle Otec v mojom mene, ten vás naučí všetko a pripomenie vám všetko, čo som vám povedal. Svoj pokoj vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam; nie ako svet dáva, ja vám ho dávam. Ja som vinič, vy ste ratolesti. Kto ostáva vo mne a ja v ňom, ten prináša veľa ovocia, lebo bezo mňa nemôžete nič urobiť. Ak niekto nezostane vo mne, bude vyvrhnutý von ako ratolesť a uschne.“* Takto hovoril Ježiš. Potom pozdvihol oči k nebu a modlil sa: *„Otče, prišla hodina. Oslávil som ťa na zemi, dokončil som dielo, ktoré si mi dal vykonať. A teraz ty, Otče, osláv mňa pri sebe slávou, ktorú som mal u teba skôr, ako bol svet. Zjavil som tvoje meno ľuďom. Prosím ťa, aby si ich uchránil od zlého. Posväť ich v pravde. Ako si ty mňa poslal na svet, aj ja som ich poslal do sveta. Neprosím len za nich, ale aj za tých, čo skrze ich slovo uveria vo mňa, aby všetci boli jedno, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe. A ja som im dal slávu, ktorú si dal ty mne.“* Potom odišiel so svojimi učeníkmi cez potok Cedron na Olivovú horu. Pri vchode do Getsemanskej záhrady povedal: *„Sadnite si tu, kým sa ja tam pôjdem modliť.“* Vzal so sebou Petra, Jakuba a Jána. Povedal im: *„Moja duša je smutná až na smrť. Zostaňte tu a bdejte so mnou.“* Po chvíli padol na tvár a modlil sa: *„Otče môj, ak je to možné, nech ma minie tento kalich; ale nie ako ja chcem, ale ako ty chceš.“* Po chvíli prišiel k učeníkom a našiel ich spať. Povedal Petrovi: *„Šimon, spíš? Nemohol si bdieť so mnou aspoň hodinu? Bdejte a modlite sa, aby ste neboli pokúšaní. Lebo duch je síce ochotný, ale telo je slabé.“* Odišiel druhý raz a modlil sa tak ako predtým. Keď sa vrátil, našiel ich opäť spať, lebo ich oči oťaželi. Odišiel a znova sa modlil ako predtým. Vtom ho prepadla smrteľná úzkosť a jeho pot padal na zem ako kvapky krvi. Vtedy sa mu zjavil anjel z neba a posilnil ho. Keď sa vrátil k učeníkom po tretíkrát, tí ešte stále spali. A povedal im: *„Ešte spíte a odpočívate? Dosť už. Prišla hodina, hľa, Syn človeka bude vydaný do rúk hriešnikov. Vstaňte a poďme! Pozrite, môj zradca je blízko!“*

ZAJATIE JEŽIŠA

Judáš pristúpil k Ježišovi a povedal: *„Buď pozdravený, Učiteľ!“* A pobozkal ho. (Mt 26, 49)

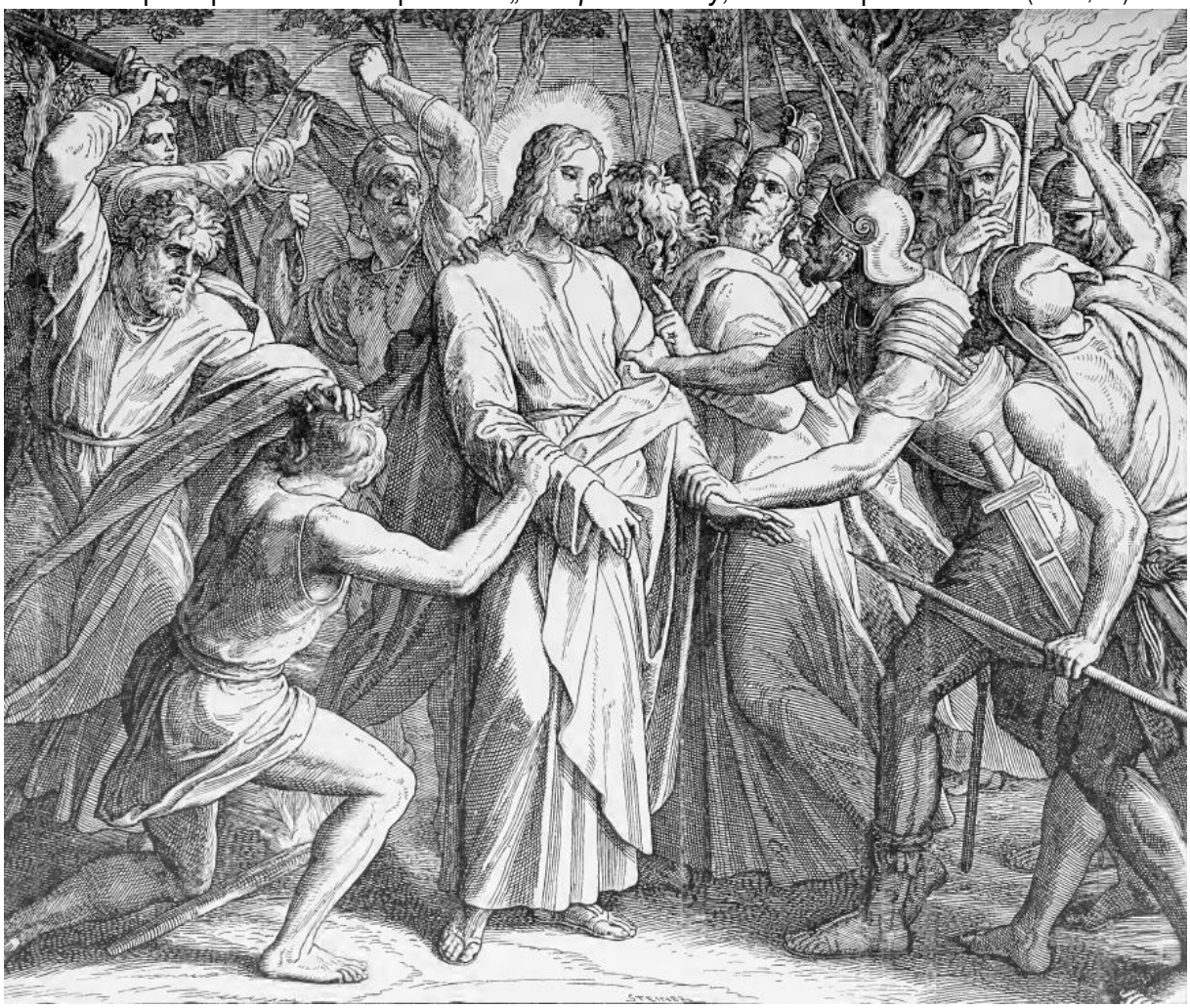

Ešte kým Ježiš hovoril, prišiel Judáš, zradný apoštol, a s ním veľký zástup s mečmi a palicami, ktorých poslali veľkňazi a starší z ľudu. Zradca im dal znamenie: *„Koho pobozkám, to je on! Chopte sa ho.“* Pristúpil k Ježišovi a povedal: *„Buď pozdravený, Učiteľ!“* A pobozkal ho. Ježiš mu povedal: *„Priateľu, prečo si prišiel? Judáš, bozkom zrádzaš Syna človeka?“* A pretože Ježiš vedel o všetkom, čo sa mu má stať, pristúpil k zástupu a povedal: *„Koho hľadáte?“* Oni odpovedali: *„Ježiša Nazaretského.“* Ježiš povedal s nebeským pokojom: *„Ja som!“* Prekvapení rozhodnou odpoveďou ustúpili a padli na zem. Opäť sa ich spýtal: *„Koho hľadáte?“* Oni odpovedali: *„Ježiša Nazaretského!“* A keďže Ježiš vo svojej nesmiernej láske myslel najprv na bezpečnosť svojich učeníkov, povedal: *„Povedal som vám, že ja som to. Ak hľadáte mňa, nechajte týchto odísť.“* A prišli k Ježišovi a zajali ho. Keď to videli jeho učeníci, povedali: *„Pane, máme udrieť mečom?“* A Šimon Peter vytiahol meč, ktorý si na rozhodujúcu chvíľu pripravil, a veľkňazovmu sluhovi Malchovi odťal pravé ucho. Ježiš povedal Petrovi: *„Schovaj meč do pošvy! Lebo všetci, čo mečom bojujú, mečom zahynú. Myslíš si, že by som nemohol poprosiť svojho Otca a on by mi hneď poslal viac ako dvanásť plukov anjelov? Ale ako by sa potom naplnilo Písmo? Či nemám piť z kalicha, ktorý mi dal Otec?“* Potom sa dotkol Malchovho ucha a uzdravil ho. A zástupu, ktorý ho zajal, Kristus vyčítavo povedal: *„Vyšli ste s mečmi a kyjmi ako na zločinca, aby ste ma zajali. Deň čo deň som sedával a učil v chráme, a nezajali ste ma. Ale toto je vaša hodina a moc tmy.“* Potom sluhovia chytili Ježiša a zviazali ho. Všetci učeníci ho opustili a utiekli; len Šimon Peter a ďalší učeník ho zďaleka nasledovali.

To všetko sa stalo, aby sa splnili slová prorokov. Nastali dni smútku, ako ich v duchu videli Izaiáš a Zachariáš. Aj kráľovský prorok Dávid spieval vo svojich piesňach: *„Áno, aj môj priateľ, ktorému som dôveroval, ktorý jedol môj chlieb, dvíha proti mne pätu.“* (Žalm 41, 10) *„Som skôr červom ako človekom, ľuďom som na posmech a davu na opovrhnutie.“* (Žalm 22, 7)

JEŽIŠ PRED KAJFÁŠOM

Vtedy si veľkňaz roztrhol rúcho a povedal: *„Rúhal sa! Načo ešte potrebujeme svedkov?“* (Mt 26, 65)

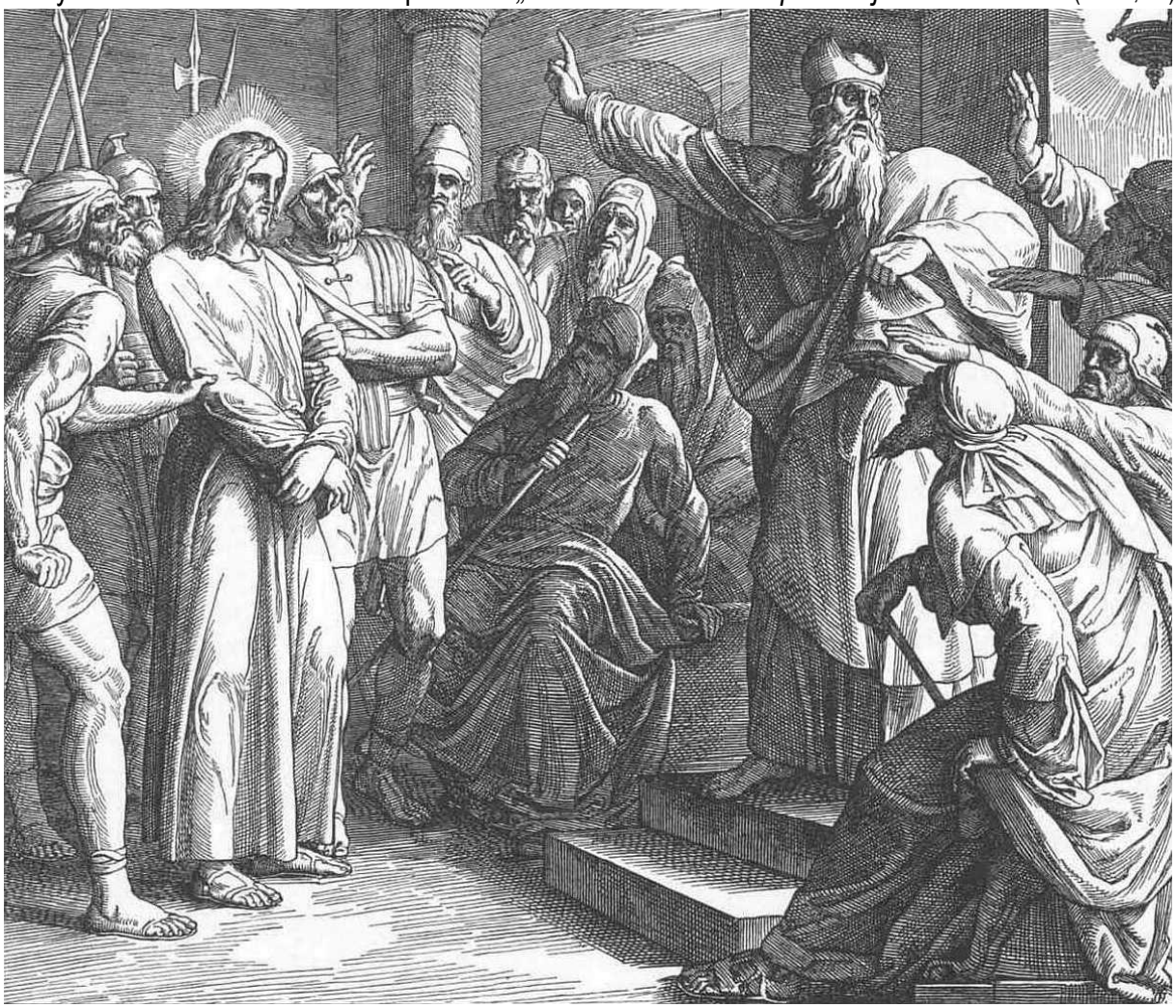

Spútaného Ježiša viedli najprv k Annášovi a potom ku Kajfášovi, ktorý bol Annášovým zaťom a vtedy najvyšším veľkňazom. Ten poradil Židom, aby Ježiša zabili. Annáš sa Ježiša pýtal na jeho učeníkov a na jeho učenie. Ježiš mu odpovedal takto: *„Hovoril som svetu otvorene, vždy som učil v synagóge a v chráme, kde sa schádza všetok ľud. Nič som nehovoril potajomky. Prečo sa ma na to pýtaš? Spýtaj sa tých, ktorí ma počuli.“* Vtedy jeden zo sluhov, ktorí stáli nablízku, udrel Ježiša po tvári a povedal: *„Takto odpovedáš veľkňazovi?“* Ježiš mu odpovedal: *„Ak som hovoril zle, vydaj o tom svedectvo; keď však dobre, prečo ma biješ?“* Medzitým sa zišla celá veľrada. Aby mohli Ježiša vydať na smrť, hľadali proti nemu falošných svedkov a mnohých z ľudu preto podplatili. Ich svedectvá sa však nezhodovali. Napokon prišli dvaja falošní svedkovia a povedali: *„Tento povedal: ‚Môžem zničiť tento chrám a za tri dni ho znovu postaviť.‘“* A ďalší povedal: *„‚Zničím tento chrám urobený ľudskými rukami a za tri dni postavím iný chrám, ktorý nie je urobený rukami.‘“* A tak sa ani ich svedectvá nezhodovali. Vtedy veľkňaz vstal, postavil sa doprostred a spýtal sa Ježiša: *„Neodpovedáš na to, čo títo svedčia proti tebe?“* Ježiš však mlčal a nič nepovedal. Veľkňaz povedal: *„Zaprisahám ťa pri živom Bohu, povedz nám, či si ty Kristus, Boží Syn?“* Vtedy Ježiš slávnostne vyhlásil: *„Áno, som. Hovorím vám, že čoskoro uvidíte Syna človeka sedieť po pravici Božej a prichádzať na nebeských oblakoch.“* Poukazoval totiž na svoj druhý príchod na túto zem, na posledný súd. Vtedy aj zatvrdnutí spoznajú, kto je Ježiš, v ktorého teraz tvrdohlavo odmietajú uveriť, ako to robí celá veľrada. A veľkňaz si hneď roztrhol svoje rúcho a povedal: *„Rúhal sa! Načo ešte potrebujeme svedkov? Teraz ste počuli jeho rúhanie. Čo si myslíte?“* A všetci zvolali: *„Je hoden smrti!“* Keď Ježiša odsúdili, sluhovia ho bili. Pľuli mu do tváre a bili ho päsťami. Iní mu zakrývali svätú tvár a fackovali ho so slovami: *„Kriste, hádaj, kto to bol, kto ťa udrel?“* Keďže však Židia nemali právo vykonať rozsudok smrti, ktorý nad Kristom vyniesli, rozhodli sa ho vydať rímskemu miestodržiteľovi nad judskou krajinou.

PETER ZAPIERA JEŽIŠA

Pán sa obrátil a pozrel sa na Petra. (Lk 22, 61)

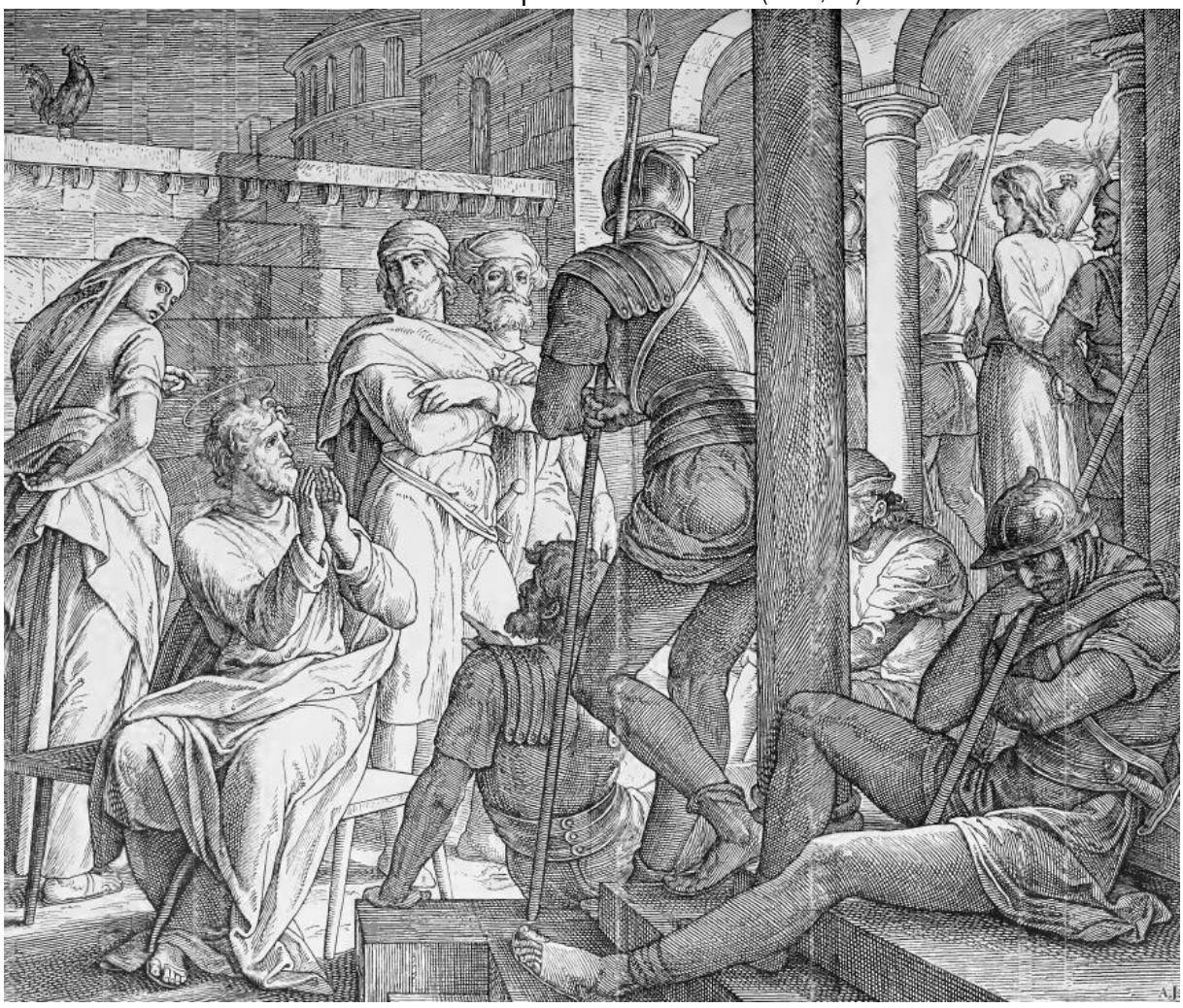

Keď Pán Ježiš po Poslednej večeri hovoril o blížiacom sa rozlúčení, Peter vyhlásil, že s ním pôjde aj na smrť. Ježiš mu varovne povedal: *„Šimon, Šimon, hľa, satan si vás vyžiadal, aby vás preosial ako pšenicu, ale ja som prosil za teba, aby tvoja viera neochabla. A ty, až sa raz obrátiš, posilňuj svojich bratov.“* Peter, od prírody pevný a rozhodný, netušil, že jeho vernosť Pánovi žalostne zlyhá v hodine súženia. Veď Ježiš cestou na Olivovú horu svojim apoštolom predpovedal: *„Vy všetci sa tejto noci nado mnou pohoršíte, lebo je napísané: ‚Udriem pastiera a ovce stáda sa rozpŕchnu.‘“* Peter sa vzoprel a povedal: *„Aj keby sa všetci nad tebou pohoršovali, ja sa nepohorším.“* A Ježiš mu odpovedal: *„Veru, veru, hovorím ti: Ešte túto noc, skôr ako kohút dvakrát zakikiríka, trikrát ma zaprieš.“* A Peter mu povedal*: „Aj keby som mal s tebou zomrieť, nikdy ťa nezapriem.“* Keď Ježiša zajali, Peter bol najprv statočný, ale potom utiekol ako ostatní apoštoli. A teraz sa mali čoskoro splniť Pánove slová. Jána, ktorý išiel s Petrom, vo veľkňazovom dome poznali, a tak vošiel do dvora. Tam sa prihovoril k sluhovi a uviedol Petra dnu. Peter si sadol k ohňu a zohrieval sa. Vtedy prišla jedna z veľkňazových slúžok, pozorne sa naňho zadívala a povedala: *„Aj ty si bol s Ježišom Nazaretským.“* Peter pred všetkými zaprel a povedal: *„Žena, ja ho nepoznám a neviem, čo chceš.“* A kohút zaspieval po prvýkrát. Keď išiel Peter k dverám, uvidela ho iná slúžka a povedala prítomným: *„Aj tento človek bol s Ježišom Nazaretským.“* A tí, čo tam stáli, sa pohrdlivo pýtali: *„Aj ty si jeden z jeho učeníkov?“* A Peter opäť zaprel a prisahal: *„Nepoznám toho človeka.“* Po chvíli sa ozval iný: *„Veru, aj tento človek bol s ním, veď je aj Galilejčan.“* A tí, čo stáli nablízku, sa zhŕkli okolo Petra a hovorili: *„Naozaj si jeden z nich, lebo tvoja výslovnosť ťa prezrádza.“* A jeden zo sluhov, ktorí boli v Getsemanskej záhrade, Malchov príbuzný, ktorému Peter odťal ucho, sa spýtal Petra: *„Či som ťa nevidel s ním v záhrade?“* Peter sa však začal zaklínať a prisahať: *„Nepoznám toho človeka, o ktorom hovoríte.“* Vtom kohút zaspieval druhýkrát. Vtedy sa Pán Ježiš obrátil a pozrel na Petra. Peter si spomenul na Ježišove slová, vyšiel von a horko plakal.

JUDÁŠOVO ZÚFALSTVO

A zahodil strieborné peniaze v chráme, odišiel preč a obesil sa. (Mt 27, 5)

Keď sa zradca Judáš dozvedel, že Ježiš bol odsúdený na smrť, ľutoval svoj čin. Zaniesol veľkňazom a starším peniaze, tridsať strieborných, ktoré dostal za zradu, a povedal: *„Zhrešil som, lebo som zradil spravodlivú krv.“* Myslel si totiž, že oni teraz Ježiša prepustia na slobodu. Oni však povedali: *„Čo nás do toho? To je tvoja vec!“* A Judáš zahodil strieborné peniaze v predsieni chrámu, kde bola zhromaždená veľrada, odišiel a obesil sa. Veľkňazi vzali strieborné peniaze a povedali: *„Nie je dovolené ich vložiť do pokladnice, lebo je to cena krvi.“* A keď sa poradili, kúpili za ne hrnčiarovo pole na pochovávanie cudzích ľudí, ktorí v Jeruzaleme zomreli a nemali vlastný hrob. Preto sa to pole dodnes nazýva Hakeldama, čiže Pole krvi. Vtedy sa splnilo, čo povedal prorok slovami: *„Hoď ju hrnčiarovi, tú nádhernú mzdu, na akú ma ocenili. Vzal som teda tridsať strieborných a hodil som ich v Pánovom dome pred hrnčiara.“* (Zachariáš 11, 13) Žalostný Judášov koniec nám dojímavým spôsobom pripomína žalm, v ktorom sa predpovedá osud Kristových nepriateľov a ktorý aj Peter výslovne adresoval Judášovi, keď bol za apoštola namiesto zradcu zvolený Matej: *„Bože, nemlč, lebo sa proti mne otvorili ústa hriešnika a ústa podvodníka. Hovoria proti mne lživým jazykom, zahŕňajú ma nenávistnými rečami a napádajú ma bez príčiny. Za moju lásku broja proti mne; ale ja sa modlím. Zlým sa mi odplácajú za dobré a nenávisťou za lásku. Keď ho budú súdiť, nech vyjde ako odsúdený a jeho modlitba nech mu bude hriechom. Jeho dní nech je čím menej a jeho úrad nech prevezme iný. Miloval kliatbu, nech ho teda postihne; nechcel požehnanie, nech sa teda vzdiali od neho. Preklínanie si obliekal sťa odev, nech vojde do jeho vnútra ako voda a do jeho kostí ako olej.“* (Žalm 109) A tak sa všetci obyvatelia Jeruzalema dozvedeli, ako smutne skončil jeden z Pánových apoštolov. V Knihe žalmov sa o ňom píše: *„Nech spustne jeho príbytok a nech v ňom nikto nebýva a jeho úrad nech dostane iný.“ „Bolo by pre neho lepšie, keby sa nebol narodil,“* povedal Pán Ježiš o apoštolovi-zradcovi. A predsa! Keby Judáš dokázal chápať lásku, ktorú mu Ježiš prejavil, keď mu krátko pred zradou umyl nohy a vo chvíli zrady mu povedal: *„Priateľu, prečo si prišiel? Judáš, bozkom zrádzaš Syna človeka?“,* určite by pochopil, že aj pre neho existuje vykúpenie.

JEŽIŠ BIČOVANÝ A TŔNÍM KORUNOVANÝ

Bili ho trstinou po hlave, pľuli naňho, kľakali pred ním a klaňali sa mu. (Mk 15, 19)

Skoro ráno Židia priviedli Ježiša k miestodržiteľovi krajiny Pilátovi, ktorý bol ich najvyšším sudcom. Sami však do súdnej siene nevstúpili, aby sa nepoškvrnili, lebo Pilát bol pohan. Pilát vyšiel k nim a povedal*: „Akú obžalobu vznášate proti tomuto človeku?“* Odpovedali: *„Pristihli sme ho, ako rozvracia náš národ, zakazuje platiť dane cisárovi a tvrdí o sebe, že je kráľ.“* Pilát povedal: *„Vezmite si ho a súďte si ho podľa svojho zákona.“* Ale Židia povedali: *„Nie je nám dovolené nikoho zabiť.“* Pilát potom vošiel do súdnej siene, zavolal si Ježiša a povedal mu: *„Ty si židovský kráľ?“* Ježiš mu odpovedal: *„Moje kráľovstvo nie je z tohto sveta.“* A Pilát mu povedal: *„Tak predsa si kráľ?“* Ježiš odpovedal: *„Áno, som kráľ. Preto som sa narodil a preto som prišiel na svet, aby som vydal svedectvo o pravde.“* Pilát, ktorý neveril pravde, sa ho opýtal: *„Čo je pravda?“* Keď to povedal, vyšiel opäť k Židom a povedal im: *„Ja na ňom nenachádzam žiadnu vinu.“* Ale veľkňazi a starší z ľudu Ježiša opäť obviňovali. Ten však neodpovedal. Vtedy Pilát povedal*: „Či nepočuješ všetko, čo títo ľudia hovoria proti tebe?“* Ježiš však opäť mlčal. Keď sa Pilát dozvedel, že Ježiš je z Galiley, poslal ho k vládcovi tejto krajiny, Herodesovi, ktorý bol vtedy v Jeruzaleme. Keď Herodes uvidel Ježiša, potešil sa, lebo o ňom veľa počul a dúfal, že uvidí nejaký jeho zázrak. A tak sa ho dlho opytoval. Ale Ježiš neodpovedal. Sklamaný Herodes dal Ježiša obliecť do bieleho rúcha a poslal ho späť k Pilátovi. Pilát si zvolal veľkňazov a starších z ľudu a povedal im: *„Priviedli ste mi tohto človeka, akoby rozvracal ľud, ale ja na ňom žiadnu vinu nenachádzam. Ani Herodes ju nenašiel. Preto ho potrestám a prepustím.“* Na sviatok Veľkej noci bolo zvykom prepustiť jedného väzňa. Pilát vedel, že Ježiša obviňujú len z nenávisti. Keď však videl, že nič nedosiahol, dal Ježiša zbičovať, ako to bolo vtedy zvykom v prípade odsúdených na smrť. Vojaci odviedli Ježiša na dvor, vyzliekli mu šaty, obliekli mu purpurový plášť, uplietli mu tŕňovú korunu a nasadili mu ju na hlavu. Do pravej ruky mu dali trstinu. Potom k nemu pristupovali, kľakali si pred ním a posmešne volali: *„Buď pozdravený, židovský kráľ!“* Pľuli naňho, udierali ho trstinou po hlave a fackovali ho.

JEŽIŠ ODSÚDENÝ NA SMRŤ

Len čo ho zazreli veľkňazi a ich sluhovia, kričali: *„Ukrižuj! Ukrižuj ho!“* (Jn 19, 6)

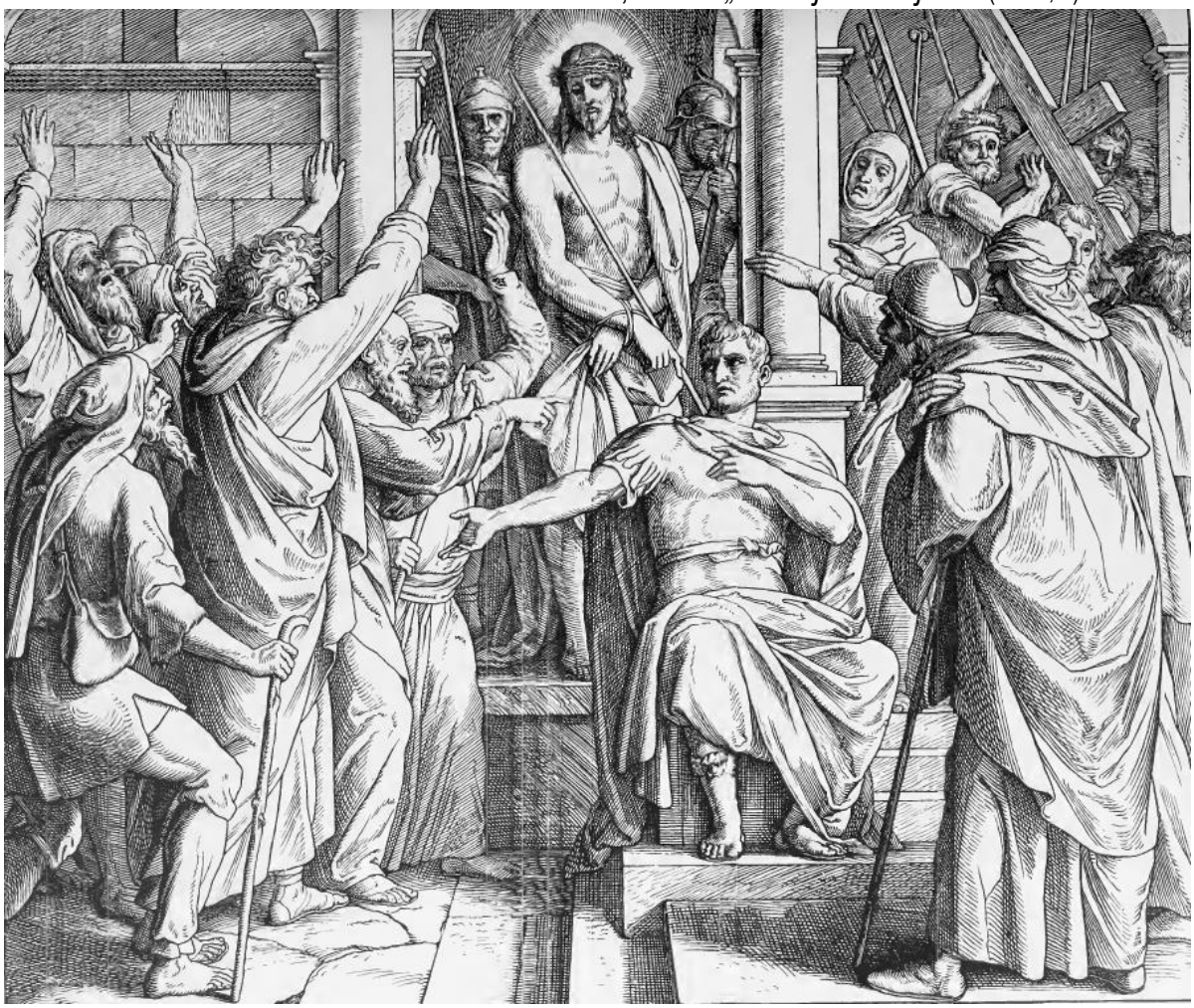

Pilát nebol dosť pevný, aby dokázal odporovať naliehaniu Židov, ktorí od začiatku jasne ukazovali, že si prajú smrť Pána Ježiša. Veľkňazi a starší z ľudu presvedčili zástup, aby si žiadal prepustenie zbojníka a vraha Barabáša, ale Ježiša chceli zahubiť. Keď sa ich miestodržiteľ spýtal: *„Ktorého z týchto dvoch vám mám prepustiť?“*, celý zástup kričal: *„Toho nie, ale prepusti nám Barabáša!“* Pilát im povedal: *„Čo mám teda urobiť s Ježišom, ktorý sa volá Mesiáš?“* Oni mu odpovedali: *„Ukrižuj ho, ukrižuj ho!“* Ale vladár im povedal: *„Čo zlé urobil? Ja na ňom nijakú vinu nenachádzam. Dám ho potrestať a potom ho prepustím.“* Ale oni kričali ešte hlasnejšie: *„Ukrižuj ho, ukrižuj ho!“* Pilát videl, že pobúrenie stále narastá, vzal vodu a pred ľudom si umyl ruky so slovami: *„Nenesiem vinu za krv tohto spravodlivého. Je to vaša vec!“* A všetok ľud odpovedal*: „Jeho krv na nás a na naše deti!“* A tak im prepustil Barabáša a Ježiša vydal na bičovanie. Keď sa bičovanie skončilo, Pilát povedal ľudu: *„Privádzam vám ho, aby ste vedeli, že na ňom nenachádzam nijakú vinu.“* Vtedy Ježiš vyšiel von; mal na sebe tŕňovú korunu a purpurové rúcho. A Pilát vyslovil tie súcitné, pamätné slová: *„Hľa, človek!“* Keď ho však uvideli veľkňazi a sluhovia, zvolali: *„Ukrižuj ho, ukrižuj ho!“* A Pilát im nahnevane povedal: *„Vezmite si ho a ukrižujte, lebo ja na ňom nenachádzam žiadnu vinu!“* Vedel totiž, že Židia sami nemajú právo rozhodovať o živote a smrti. Židia mu však odpovedali: *„My máme zákon a podľa zákona má zomrieť, lebo sa vydával za Božieho Syna.“* Keď to Pilát počul, bál sa ešte viac. Znovu vošiel do súdnej siene a povedal Ježišovi: *„Odkiaľ si?“* Ježiš mu však neodpovedal. Pilát mu povedal: *„Nehovoríš so mnou? Či nevieš, že mám moc prepustiť ťa a mám moc ukrižovať ťa?“* Ježiš mu odpovedal: *„Nemal by si nado mnou žiadnu moc, keby ti nebola daná zhora; preto má väčší hriech ten, kto mi ťa vydal.“* Pilát sa opäť pokúsil Ježiša prepustiť. Ale Židia kričali: *„Ak ho prepustíš, nie si priateľom cisára, lebo každý, kto sa robí kráľom, stavia sa proti cisárovi.“* Keď Pilát počul tieto slová, vyviedol Ježiša von, sadol si na súdnu stolicu a povedal Židom: *„Hľa, váš kráľ!“* Ale oni kričali: *„Preč s ním, preč s ním, ukrižuj ho!“* Pilát im povedal: *„Mám ukrižovať vášho kráľa?“* Oni však zvolali: *„My nemáme kráľa, iba cisára!“* Pilát teda vyniesol rozsudok a vydal Ježiša, aby ho ukrižovali.

JEŽIŠ NESIE KRÍŽ

Ježiš sa k nim obrátil a povedal: *„Dcéry jeruzalemské, neplačte nado mnou, ale plačte samy nad sebou a nad svojimi deťmi.“* (Lk 23, 28)

Vojaci vyzliekli Ježišovi purpurový plášť a obliekli ho do jeho vlastného rúcha. Potom mu dali na plecia ťažký kríž a viedli ho von na Kalváriu, kde ležala Golgota – v preklade *„miesto lebiek“.* Spolu s Ježišom boli odvedení na ukrižovanie aj dvaja lotri. Keďže bol Ježiš veľkým utrpením a stratou krvi úplne vyčerpaný, pod ťažkým krížom viackrát padol na zem. Vojaci však s ním nemali žiadne zľutovanie, ale strkali ho a nútili ísť ďalej. Keď už Ježiš nevládal niesť svoj kríž, prinútili istého Šimona z Cyrény, ktorý sa vracal z poľa, aby mu pomohol kríž niesť. Tak sa Šimon z Cyrény stal účastným na Spasiteľovom utrpení. V zástupe ľudí, ktorí Ježiša sprevádzali, bolo aj mnoho súcitných žien, ktoré nad ním plakali a nariekali. Ježiš sa k nim obrátil a povedal: *„Dcéry jeruzalemské, neplačte nado mnou, ale plačte samy nad sebou a nad svojimi deťmi. Lebo prichádzajú dni, keď ľudia povedia: ‚Šťastné sú neplodné ženy a tie, ktoré nerodili a nedojčili!‘ Vtedy budú hovoriť vrchom: ‚Padnite na nás!‘ a kopcom: ‚Prikryte nás!‘ Keď toto robia so zeleným stromom, čo sa stane so suchým?“* Keď Ježiš vyšiel na Golgotu, suroví vojaci mu podali víno zmiešané so žlčou. Keď ho ochutnal, nechcel piť. Potom z neho strhli šaty a pribili mu ruky a nohy na kríž. Po jeho pravej a ľavej ruke ukrižovali oboch lotrov, aby sa naplnilo proroctvo: *„A bude pripočítaný k zločincom.“* (Izaiáš 53, 12)

Vojaci si potom vzali jeho šaty a rozdelili si ich na štyri časti. Spodný odev mu však neroztrhli, lebo bol utkaný vcelku zhora nadol. Hodili oň lós. Tak sa naplnilo Písmo: *„Rozdelili si moje šaty a o môj odev hodili lós.“* (Žalm 22, 19) Pilát dal na kríž vyhotoviť nápis: Ježiš Nazaretský, židovský kráľ. Napísaný bol v hebrejčine, gréčtine a latinčine. Veľkňazi však Pilátovi vraveli: *„Nepíš: ‚židovský kráľ‘, ale: ‚On povedal: Ja som židovský kráľ.‘“* Pilát im odpovedal: *„Čo som napísal, to som napísal.“*

JEŽIŠ ZOMIERA NA KRÍŽI

Ježiš naklonil hlavu a odovzdal ducha. (Jn 19, 30)

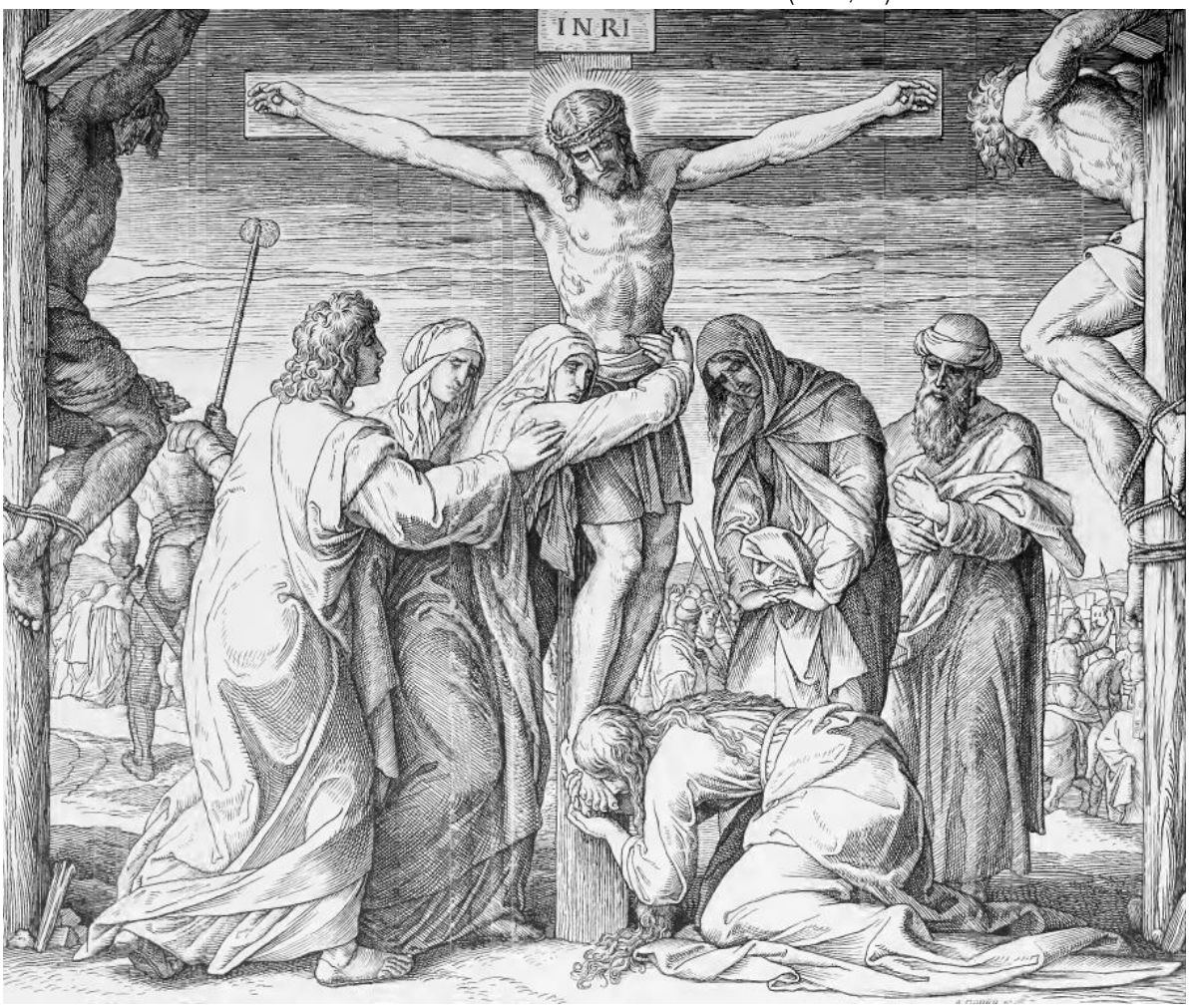

Ľudia stáli okolo kríža a pozerali sa. Tí, čo išli okolo, sa mu rúhali, krútili hlavami a hovorili*: „Hľa, ty, ktorý zbúraš chrám a za tri dni ho znovu postavíš, zachráň sa! Ak si Boží Syn, zostúp z kríža.“* Podobne sa mu vysmievali aj veľkňazi a spolu so zákonníkmi si hovorili: *„Iným pomáhal, sám sebe pomôcť nemôže. Mesiáš, kráľ izraelský! Nech teraz zostúpi z kríža, aby sme videli a uverili. Dúfal v Boha, tak nech ho teraz vyslobodí, ak má v ňom zaľúbenie; veď povedal: ‚Ja som Boží Syn.‘“* Ježiš sa však modlil: *„Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo robia.“* Prosil o milosť pre všetkých svojich nepriateľov.

Jeden zo zločincov, ktorí boli spolu s ním ukrižovaní, sa mu rúhal a hovoril: *„Ak si ty Kristus, pomôž sebe i nám!“* Ale druhý ho zahriakol: *„Ani ty sa nebojíš Boha, hoci si odsúdený na to isté? My spravodlivo, lebo dostávame, čo sme si skutkami zaslúžili. Ale on neurobil nič zlé.“* Potom prosil Ježiša: *„Pane, spomeň si na mňa, keď prídeš do svojho kráľovstva.“* A Ježiš mu povedal vznešené slová plné útechy: *„Veru, hovorím ti: Dnes budeš so mnou v raji.“*

Pod Ježišovým krížom stáli jeho matka, sestra jeho matky Mária Kleofášova a Mária Magdaléna. Bol tam aj Ján – jediný zo všetkých apoštolov. Keď Ježiš uvidel svoju matku a učeníka, ktorého miloval, povedal svojej matke: *„Žena, hľa, tvoj syn!“* Potom povedal učeníkovi: *„Hľa, tvoja matka!“* A od tej hodiny si ju učeník vzal k sebe. Na poludnie sa nad celou krajinou rozprestrela hustá tma. Okolo tretej hodiny Ježiš zvolal silným hlasom: *„Eli, Eli, lema sabaktani?“,* čo znamená: *„Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“* Musel totiž vypiť kalich utrpenia až do dna a ako človek pocítiť aj opustenosť od nebeského Otca. Keď to počuli niektorí z prítomných, vraveli: *„Volá Eliáša.“* A iní posmešne hovorili: *„Počkajme, uvidíme, či ho Eliáš príde vyslobodiť.“* Potom Ježiš, vediac, že je už všetko dokonané, povedal, aby sa naplnilo Písmo: *„Žíznim.“* Bola tam nádoba plná octu. Jeden z prítomných hneď naplnil špongiu octom, nasadil ju na yzop a priložil mu ju k ústam. Keď Ježiš okúsil ocot, povedal: *„Dokonané je.“* A potom zvolal silným hlasom: *„Otče, do tvojich rúk zverujem svojho ducha.“* Sklonil hlavu a vypustil svoju dušu. Obeta Veľkého piatku a tajomstvo vykúpenia boli dokonané.

JEŽIŠ ULOŽENÝ DO HROBU

V záhrade bol nový hrob. Tam uložili Ježiša. (Jn 19, 41-42)

A hľa, chrámová opona sa roztrhla na dvoje, odvrchu až dospodku, zem sa zatriasla a skaly sa rozpukali. Otvorili sa hroby a mnohé telá zosnulých svätých vstali. Keď po Ježišovom vzkriesení vyšli z hrobov, vošli do svätého mesta a ukázali sa mnohým. Keď stotník, ktorý stál pod krížom, počul Spasiteľovo hlasné zvolanie a videl, čo sa stalo, oslavoval Boha slovami: *„Tento človek bol naozaj spravodlivý.“* Aj tí, čo boli s ním pri Ježišovi na stráži, sa veľmi zľakli a povedali: *„Naozaj to bol Boží Syn.“* Všetci, čo sa tam zišli na toto divadlo a videli, čo sa deje, bili sa do pŕs a preľaknutí sa vracali domov.

Bol deň prípravy na veľkonočné sviatky. Aby telá nezostali v sobotu na kríži, lebo tá sobota bola veľkým dňom, požiadali Piláta, aby ukrižovaným polámali nohy a sňali ich. Pilát súhlasil. Prišli teda vojaci a polámali nohy prvému aj druhému, ktorí boli ukrižovaní s ním. Keď však prišli k Ježišovi a videli, že je už mŕtvy, nohy mu nepolámali. Ale jeden z vojakov mu kopijou prebodol bok a hneď vyšla krv a voda. Ján, ktorý to videl, vydal o tom svedectvo a jeho svedectvo je pravdivé. Stalo sa to preto, aby sa naplnilo Písmo: *„Kosť mu nebude zlomená.“* (Exodus 12, 46) A na inom mieste Písmo hovorí: *„Uvidia, koho prebodli.“* (Zachariáš 12, 10)

Keď sa zvečerilo, prišiel bohatý a vážený člen veľrady Jozef z Arimatey. Bol to dobrý a spravodlivý človek, ktorý očakával Božie kráľovstvo. Bol Pánovým učeníkom, ale len tajne, lebo sa bál Židov. Teraz smelo išiel k Pilátovi a poprosil o Ježišovo telo. Pilát sa zadivil, že už skonal. Zavolal si stotníka a spýtal sa ho, či je už mŕtvy. Keď mu to stotník potvrdil, daroval telo Jozefovi. Prišiel aj Nikodém, ten, čo bol predtým u Ježiša v noci. Priniesol asi sto libier zmesi myrhy s aloou. Sňali Ježišovo telo a zavinuli ho do čistého plátna s vonnými látkami, ako je u Židov zvykom pochovávať. Jozef mal neďaleko miesta, kde bol Ježiš ukrižovaný, záhradu a v nej nový hrob tesaný do skaly, v ktorom ešte nik neležal. Tam Ježiša uložili, lebo bol deň prípravy a hrob bol blízko. Ku vchodu do hrobu privalili veľký kameň a odišli. Boli tam aj ženy, ktoré videli, kam ho uložili. Potom sa vrátili a pripravili si voňavé oleje a masti, ale v sobotu podľa prikázania odpočívali.

JEŽIŠOVO ZMŔTVYCHVSTANIE

Z neba zostúpil Pánov anjel, pristúpil, odvalil kameň a sadol si naň. (Mt 28, 2)

„Moje srdce sa raduje a môj jazyk plesá, aj moje telo bude spočívať v nádeji. Lebo nezanecháš moju dušu v hrobe a nedovolíš, aby tvoj svätý videl porušenie. Ty si mi dal poznať cesty života, ty ma napĺňaš radosťou pred svojou tvárou. U teba je plnosť radosti, po tvojej pravici večná slasť." (Žalm 16) Týmito slovami kráľovský prorok Dávid v hodine osvietenia vystihol radostnú nádej na vzkriesenie, ktorá Ježiša povznášala v jeho zármutku a utrpení. Teraz prišla tá slávna hodina: Veľká noc, deň radostného víťazstva a slávneho premenenia. Kde by skončila kresťanská viera, keby Kristus nevstal z mŕtvych? Keby neprišlo dávno sľubované víťazstvo nad smrťou a hrobom, nad peklom a hriechom?

A hľa, sotva uplynul čas, keď mŕtve telo Spasiteľa malo podľa jeho vlastného proroctva odpočívať v lone zeme, sotva prešiel veľkonočný sviatok Starého zákona, Pán vyšiel živý z hrobu v skale a vznášal sa vo svojom jasne žiariacom, oslávenom tele. Nastalo veľké zemetrasenie. Boží anjel zostúpil z neba, odvalil kameň od vchodu do hrobu a sadol si naň. Jeho tvár bola jasná ako blesk, jeho rúcho bolo biele ako sneh. Anjel odvalil kameň, aby všetci videli, že hrob je prázdny. Ježiš sa ukázal mocnejší ako všetci jeho nepriatelia.

Už predtým sa veľkňazi a farizeji zišli v Pilátovom dome a povedali: *„Pane, spomenuli sme si, že ten zvodca, kým bol ešte nažive, povedal: ‚Po troch dňoch vstanem z mŕtvych.' Prikáž preto, aby sa hrob strážil až do tretieho dňa, aby azda neprišli jeho učeníci, neukradli ho a nepovedali ľudu: ‚Vstal z mŕtvych.' Posledné klamstvo by bolo horšie ako prvé."* Pilát im odpovedal: *„Máte stráž, choďte a strážte ho, ako viete."* Oni šli, postavili stráž a zapečatili kameň. Ale čo im bola platná všetka ich ľudská múdrosť? Keď sa zjavil anjel a odvalil kameň, strážcovia sa pri tomto pohľade zhrozili a padli na zem ako mŕtvi. Ponáhľali sa do mesta a oznámili veľkňazom všetko, čo sa stalo. Tí sa zhromaždili spolu so staršími z ľudu a radili sa. Rozhodli sa podplatiť vojakov. Dali im veľa peňazí a povedali: *„Povedzte: ‚Jeho učeníci prišli v noci a ukradli ho, kým sme spali.' A ak sa to dozvie miestodržiteľ, my ho uchlácholíme a postaráme sa, aby sa vám nič nestalo."*

Vojaci vzali peniaze a urobili, ako ich poučili. Takto sa táto povesť rozniesla medzi Židmi a mnohí uverili tomu, čo si veľkňazi vymysleli. A nepýtali sa, ako mohli brať spiacich vojakov za hodnoverných svedkov.

ŽENY PRI HROBE

Anjel im povedal: *„Vstal. Niet ho tu. Hľa, miesto, kde ho uložili.“* (Mk 16, 6)

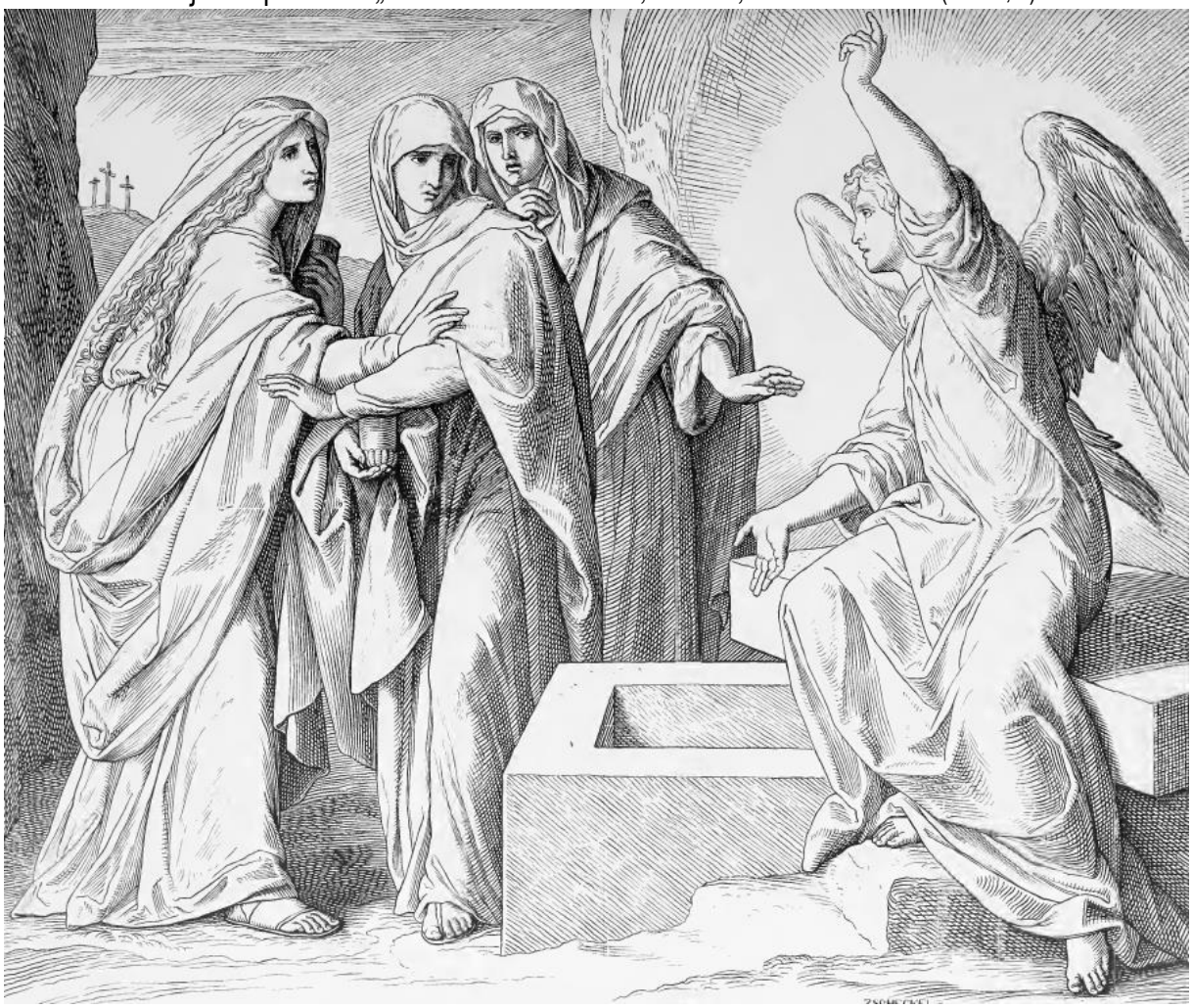

Keď sa zbožné ženy po Ježišovom pohrebe vrátili domov, v zmysle zákona zachovávali sobotný pokoj. Keď sa sobota skončila, Mária Magdaléna, Mária, matka Jakubova, a Salome nakúpili voňavé oleje, aby mohli Ježiša pomazať. Bolo veľmi skoro ráno, ešte tma, keď išli k hrobu. Cestou si hovorili*: „Kto nám odvalí kameň od vchodu do hrobu?“* No keď vyšlo slnko a Mária Magdaléna tam dobehla, našla kameň odvalený. Rýchlo sa rozbehla späť a stretla Šimona Petra a Jána. Povedala im: *„Vzali Pána z hrobu a nevieme, kam ho položili.“* Aj ostatné ženy s voňavými olejmi prišli a uvideli, že veľký kameň je odvalený. Keď vošli do hrobu, Pánovo telo tam nenašli. Kým nad tým uvažovali, uvideli tam sedieť mladíka oblečeného v bielom rúchu. Veľmi sa zľakli, ale anjel im povedal: *„Nebojte sa! Hľadáte ukrižovaného Ježiša Nazaretského? Vstal, nie je tu. Hľa, miesto, kde ho uložili. Ale choďte a povedzte to jeho učeníkom a Petrovi: ‚Ide pred vami do Galiley. Tam ho uvidíte, ako vám povedal.‘“* Mali si totiž spomenúť na to, čo im vravel, keď bol ešte v Galilei: *„Syn človeka bude vydaný do rúk hriešnikov a bude ukrižovaný, ale na tretí deň vstane z mŕtvych.“* Plné strachu, no zároveň naplnené veľkou radosťou utekali od hrobu a ponáhľali sa oznámiť túto správu učeníkom. Čakali však, že im to učeníci nebudú veriť.

Aj Peter a Ján sa ponáhľali k hrobu. Ján bežal napred, rýchlejšie ako Peter, a prišiel k hrobu prvý. Nahol sa a videl tam položené plachty, dnu však nevkročil. Potom prišiel Šimon Peter, vošiel do hrobu a videl tam ležať plachty aj šatku, ktorú mal Ježiš na hlave. Tá neležala spolu s plachtami, ale bola zvinutá na inom mieste. Potom vošiel dnu aj Ján; videl a uveril. Ešte totiž nerozumeli Písmu, že musí vstať z mŕtvych.

Pre Pánových apoštolov bolo spočiatku ťažké uveriť tomuto veľkému zázraku, hoci boli nespravodlivo obviňovaní podplatenými vojakmi, že telo ukradli. Ženy však uverili anjelovým slovám. Tak ako boli kedysi pastieri prvými pri narodení Pána, tak to teraz boli ženy, ktorým anjel ako prvým oznámil radostnú zvesť o vzkriesení.

MÁRIA MAGDALÉNA HĽADÁ PÁNA

Anjeli povedali Márii Magdaléne: *„Žena, prečo plačeš?“* (Jn 20, 13)

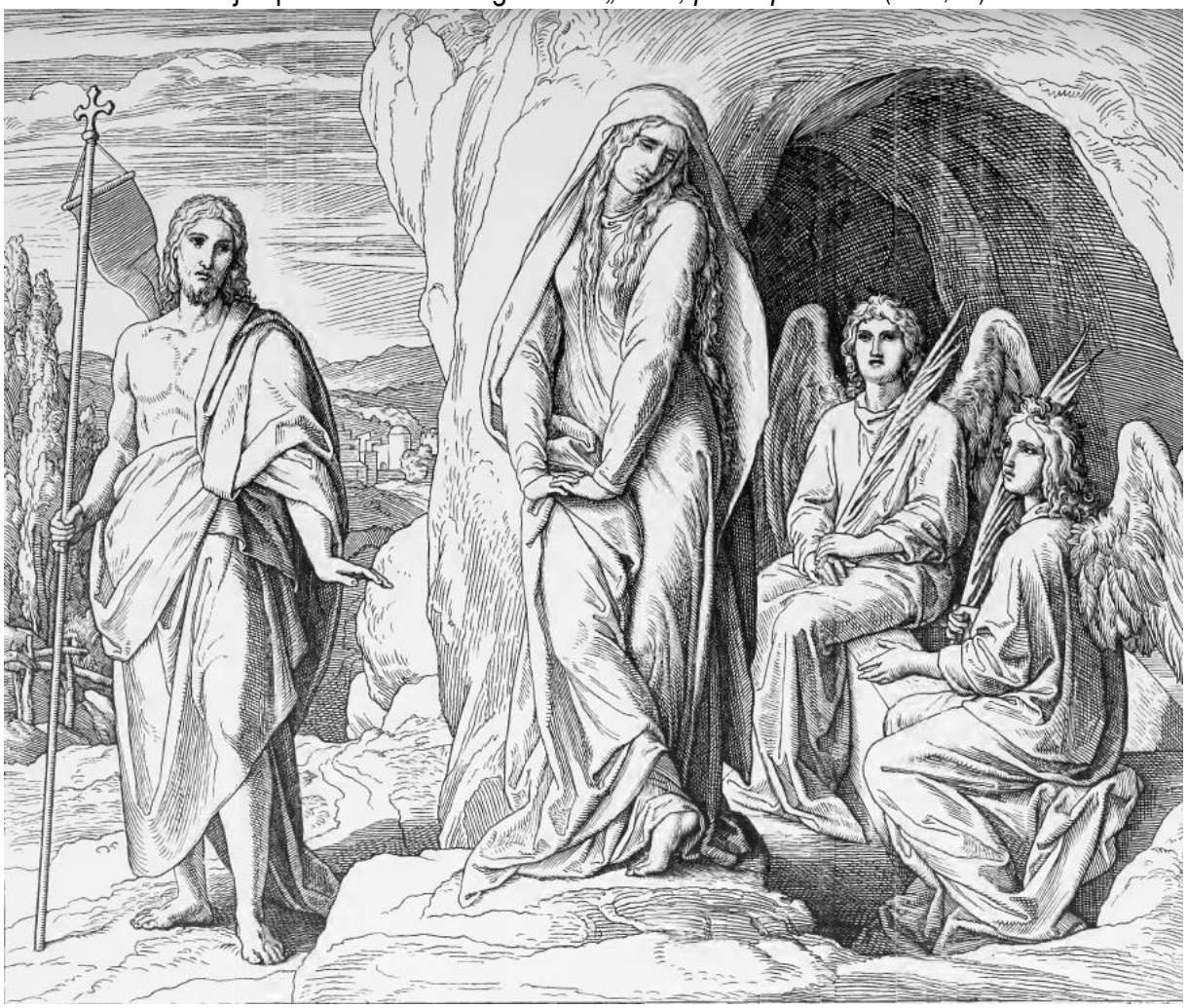

Mária Magdaléna nevstúpila do hrobu spolu s ostatnými ženami. Hneď ako uvidela, že kameň je odvalený, ponáhľala sa do Jeruzalema, aby to oznámila učeníkom. Cestou stretla Petra a Jána. Keď títo dvaja učeníci našli hrob prázdny a odišli, Mária Magdaléna tam zostala sama a horko plakala. Trápila sa, že možno cudzí ľudia odniesli mŕtveho Pána, a tak ho zneuctili. V tejto smutnej chvíli pocítila to, čo Šalamún vložil do úst svojej nevesty Sulamit: *„Môj milý je môj a ja som jeho.“* (Pieseň piesní 2, 16) *„Hľadala som toho, ktorého moja duša miluje. Hľadala som ho, ale nenašla.“* (Pieseň piesní 3, 1) *„Zaprisahám vás, dcéry jeruzalemské, ak by ste našli môjho milého, povedzte mu, že od lásky hyniem.“* (Pieseň piesní 5, 8)

Keď nazrela do hrobu, uvidela dvoch anjelov v bielych rúchach. Sedeli na mieste, kde predtým ležalo Kristovo telo – jeden pri hlave a druhý pri nohách. Povedali jej: *„Žena, prečo plačeš?“* Odpovedala im: *„Vzali môjho Pána a neviem, kde ho položili.“* Márii Magdaléne nepovedali to, čo ostatným ženám: *„Neboj sa!“* Ona totiž nepoznala strach ani úzkosť; mala odvahu sama sa ponáhľať zavčas ráno k hrobu. Neustále myslela len na Toho, ktorého jej duša milovala, a na nič iné nemala pomyslenia. *„Lebo láska je mocná ako smrť a neúprosná ako podsvetie. Jej žiara je planúci oheň.“* (Pieseň piesní 8, 6)

Keď anjelom vysvetlila, prečo je plná smútku, obrátila sa späť, aby ďalej hľadala Ježišovo telo. Vtedy pred ňou zrazu stál sám Ježiš. Ona však nevedela, že je to on, lebo na jeho vzkriesenie vôbec nepomyslela. Ježiš jej povedal: *„Žena, prečo plačeš? Koho hľadáš?“* Myslela si, že je to záhradník, a preto ho prosila: *„Pane, ak si ho ty odniesol, povedz mi, kam si ho položil, a ja si ho vezmem.“*

Ona, slabá žena, chcela sama odniesť Kristovo telo. Takú silnú ju urobila láska! Ako sa nemohla odtrhnúť od kríža, tak sa teraz nemohla odlúčiť od hrobu, lebo verila, že tam nájde cestu k svojmu mŕtvemu Pánovi. Netušila, že on – živý a v sláve – stojí celkom blízko a že za svoju vernosť bude kráľovsky odmenená. V niečo také veľké sa Mária Magdaléna neodvážila ani len dúfať; ona, ktorá bola predtým veľkou hriešnicou.

JEŽIŠ SA ZJAVUJE MÁRII MAGDALÉNE

Ježiš ju oslovil: *„Mária!“* Ona sa obrátila a po hebrejsky povedala: *„Rabbuni,“* čo znamená Učiteľ. (Jn 20, 16)

Vtom zrazu počuje svoje meno: *„Mária!“* Ten, ktorého považovala za záhradníka, sa jej prihovoril. Otočila sa a radostne zvolala: *„Rabbuni!“,* čo v preklade znamená *„Učiteľ“.* Spoznala ho podľa jediného slova, do ktorého vložil všetko svoje láskyplné zľutovanie, ktoré jej preukázal. Aj ona pozdravila Pána úctivým zvolaním, padla pred ním na kolená a chcela mu objať nohy. Ježiš ju však napomenul: *„Nedotýkaj sa ma, lebo som ešte nevystúpil k svojmu Otcovi. Ale choď k mojim bratom a povedz im: ‚Vystupujem k môjmu Otcovi a vášmu Otcovi, k môjmu Bohu a vášmu Bohu.‘“* Ježiš chcel veľkú kajúcnicu poučiť, že ešte nenastal čas budúceho blaženého hľadenia na neho a že jeho dielo na zemi sa práve završuje. Odišla a zvestovala učeníkom: *„Videla som Pána a toto mi povedal.“* Mária Magdaléna pokľakla k nohám vzkrieseného Pána tak, ako pred ním kľačala kedysi, keď hľadala odpustenie. Spasiteľ ju nezavrhol, keď u neho so slzami ľútosti hľadala pomoc. Miera jej lásky bola veľká, pretože jej bolo veľa odpustené. Bola verná Učiteľovi až po smrť na kríži, a to aj vo chvíľach, keď ho opustili samotní apoštoli. Stala sa hodnou toho, aby bola poctená pohľadom na vzkrieseného Pána skôr než všetci ostatní. Toto vyznamenanie bolo veľkým prejavom Spasiteľovho milosrdenstva. Tak ďaleko siaha láska Dobrého pastiera, ktorý prišiel spasiť to, čo zahynulo. Veď v nebi je väčšia radosť nad jedným hriešnikom, ktorý robí pokánie, ako nad deväťdesiatimi deviatimi spravodlivými, ktorí pokánie nepotrebujú. *„Blažený, komu sa odpustila neprávosť a je oslobodený od hriechu. Blažený človek, ktorému Pán nepripočíta vinu a v ktorého mysli niet podvodu. Vyznám Pánovi svoju neprávosť a ty si mi odpustil zlobu môjho hriechu. Bezbožného stíhajú mnohé strasti; no dúfajúcich v Pána obklopí milosrdenstvo. Radujte sa, spravodliví, v Pánovi a plesajte, jasajte všetci, čo máte srdce úprimné.“* (Žalm 32)

Onedlho nato sa Ježiš zjavil aj zbožným ženám, keď sa vracali do mesta, a povedal im: *„Nebojte sa! Choďte a oznámte mojim bratom: ‚Choďte do Galiley; tam ma uvidíte!‘“* A ako im Vzkriesený prikázal, zvestovali to jedenástim a všetkým ostatným. Tí im však neverili.

EMAUZSKÍ UČENÍCI

A povedali mu: *„Zostaň s nami, lebo sa zvečerieva a deň sa už schýlil.“* (Lk 24, 29)

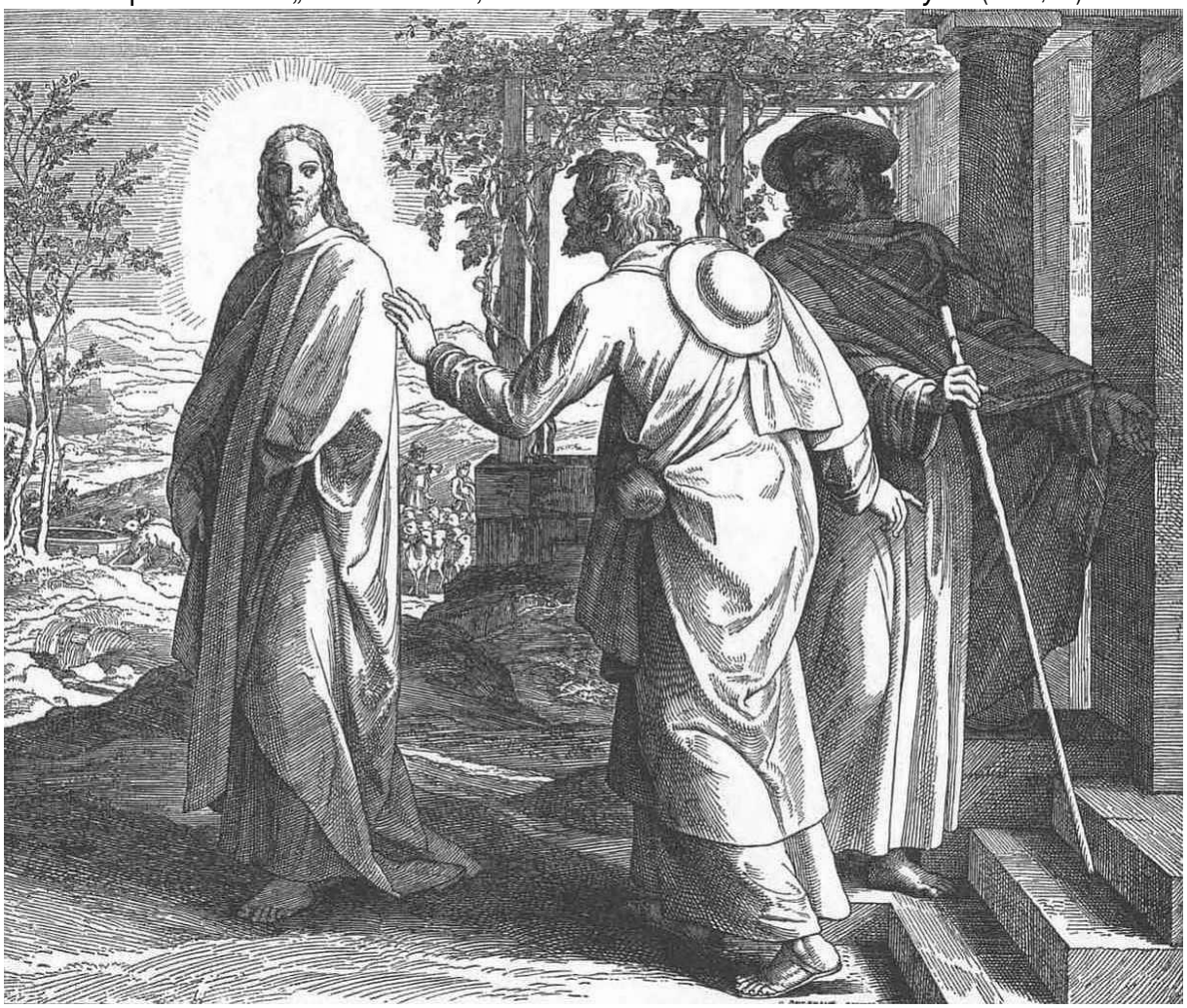

V ten istý deň išli dvaja z jeho učeníkov do dediny zvanej Emauzy, ktorá bola vzdialená od Jeruzalema šesťdesiat honov (asi 11 km). Rozprávali sa spolu o všetkom, čo sa stalo. Keď sa tak zhovárali, boli smutní. Vtedy sa k nim priblížil Ježiš a kráčal s nimi. Ale ich oči boli zastreté, takže ho nespoznali. On sa ich opýtal: *„O čom sa to cestou zhovárate a prečo ste smutní?“* Jeden z nich, menom Kleofáš, mu odpovedal: *„Ty si vari jediný cudzinec v Jeruzaleme, ktorý nevie, čo sa tam v týchto dňoch stalo?“* On im povedal: *„A čo?“* Povedali mu: *„S Ježišom Nazaretským, ktorý bol prorokom, mocným v čine i v reči pred Bohom aj pred všetkým ľudom; ako ho veľkňazi a naši poprední muži dali odsúdiť na smrť a ukrižovali. A my sme dúfali, že on vykúpi Izrael. Ale dnes je už tretí deň, čo sa to všetko stalo. Niektoré z našich žien nás aj vyľakali. Pred svitaním boli pri hrobe, a keď nenašli jeho telo, prišli a tvrdili, že sa im zjavili anjeli a hovorili, že on žije. Niektorí z našich potom odišli k hrobu a zistili, že je to tak, ako vraveli ženy, ale jeho nevideli.“* On im povedal: *„Vy nechápaví a ťarbaví srdcom uveriť všetkému, čo hovorili proroci! Či nemal Kristus toto všetko vytrpieť, a tak vojsť do svojej slávy?“* A počnúc od Mojžiša cez všetkých prorokov, vykladal im, čo sa naňho v celom Písme vzťahovalo. Keď sa priblížili k dedine, do ktorej išli, on sa tváril, že ide ďalej. Ale oni naňho naliehali: *„Zostaň s nami, lebo sa zvečerieva a deň sa už schýlil!“* Vošiel teda k nim.

Keď sedel s nimi pri stole, vzal chlieb, dobrorečil, lámal ho a podával im. Vtom sa im otvorili oči a spoznali ho. On im však zmizol. Tu si povedali: *„Či nám nehorelo srdce, keď sa s nami cestou rozprával a vysvetľoval nám Písma?“*

Ešte v tú hodinu vstali a vrátili sa do Jeruzalema. Tam našli zhromaždených jedenástich apoštolov aj tých, čo boli s nimi, a tí im povedali: *„Pán naozaj vstal z mŕtvych a zjavil sa Šimonovi!“* Aj oni porozprávali, čo sa im cestou stalo a ako ho spoznali pri lámaní chleba. Ale ani tieto svedectvá neboli pre pochybujúce duše dostatočné. Chceli osláveného Pána vidieť na vlastné oči.

JEŽIŠ SA ZJAVUJE APOŠTOLOM

Ježiš povedal Tomášovi: *„Uveril si, pretože si ma videl.“* (Jn 20, 29)

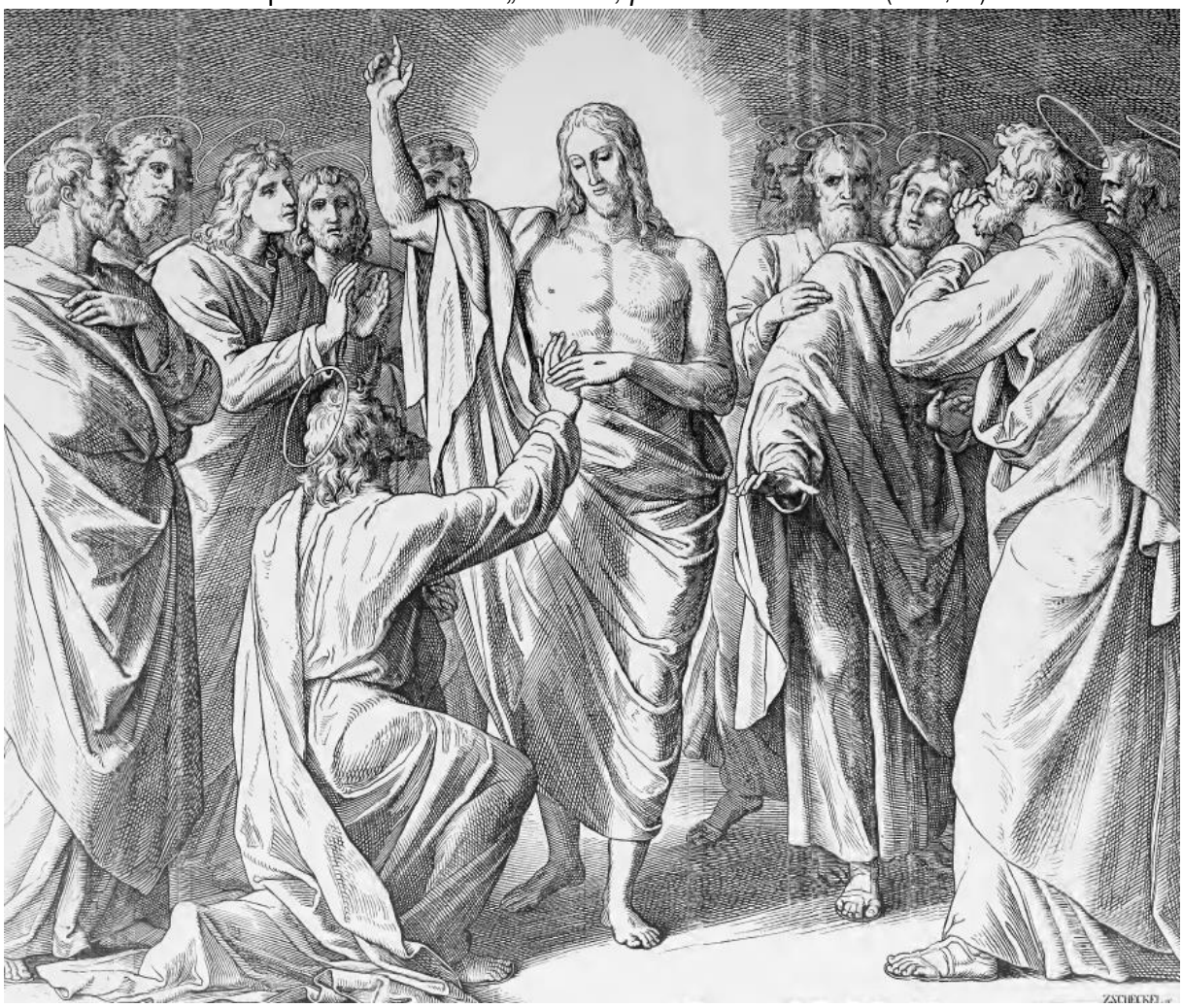

Večer toho dňa (v nedeľu), keď sa učeníci zhromaždili a zo strachu pred Židmi mali dvere zatvorené, prišiel k nim do večeradla Ježiš. Stal si doprostred a povedal im: *„Pokoj vám! Ja som to, nebojte sa!“* Oni však boli zdesení a vystrašení, lebo si mysleli, že vidia ducha. Ježiš im vytýkal ich neveru a tvrdosť srdca, pretože neverili tým, ktorí ho videli po zmŕtvychvstaní. Povedal im: *„Čo sa ľakáte a prečo vám srdcia zachvacujú takéto myšlienky? Pozrite na moje ruky a nohy, že som to ja! Dotknite sa ma a presvedčte sa! Veď duch nemá mäso a kosti - a vidíte, že ja mám.“* Keď to povedal, ukázal im ruky, nohy a ranu na svojom boku. Keď tomu od veľkej radosti stále nemohli uveriť a len sa divili, povedal im: *„Máte tu niečo na jedenie?“* Oni mu podali kúsok pečenej ryby a plást medu. Vzal si a jedol pred nimi. Potom im povedal: *„Toto je to, čo som vám hovoril, kým som bol ešte s vami: že sa musí splniť všetko, čo je o mne napísané v Mojžišovom zákone, u prorokov a v žalmoch.“* Vtedy im otvoril myseľ, aby porozumeli Písmu. Potom im opäť povedal: *„Pokoj vám! Ako mňa poslal Otec, tak aj ja posielam vás.“* Po týchto slovách na nich dýchol a povedal im: *„Prijmite Ducha Svätého. Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené, komu ich zadržíte, budú zadržané.“*

Tomáš, jeden z dvanástich, nazývaný Didymus (Dvojča), nebol s nimi, keď Ježiš prišiel. Ostatní učeníci mu hovorili: *„Videli sme Pána!“* Ale on im povedal: *„Ak neuvidím na jeho rukách stopy po klincoch a nevložím svoj prst do rán po klincoch a svoju ruku do jeho boku, neuverím.“* O osem dní boli jeho učeníci zasa vnútri a Tomáš bol s nimi. Prišiel Ježiš, hoci dvere boli zatvorené, stal si doprostred a povedal: *„Pokoj vám!“* Potom povedal Tomášovi: *„Vlož sem prst a pozri na moje ruky! Vystri ruku a vlož ju do môjho boku! A nebuď neveriaci, ale veriaci!“* Zahanbený Tomáš padol pred ním a zvolal: *„Pán môj a Boh môj!“* Ježiš mu povedal: *„Uveril si, pretože si ma videl. Blahoslavení tí, čo nevideli, a uverili.“* Od tej chvíle bolo Ježišovo zmŕtvychvstanie pre všetkých apoštolov nevyvrátiteľnou skutočnosťou. Tajomstvo veľkonočného sviatku bolo naveky ustanovené ako pevná a nemenná skala našej viery.

JEŽIŠ SA ZJAVUJE PRI GENEZARETSKOM JAZERE

Len čo Šimon Peter počul, že je to Pán, skočil do mora. (Jn 21, 7)

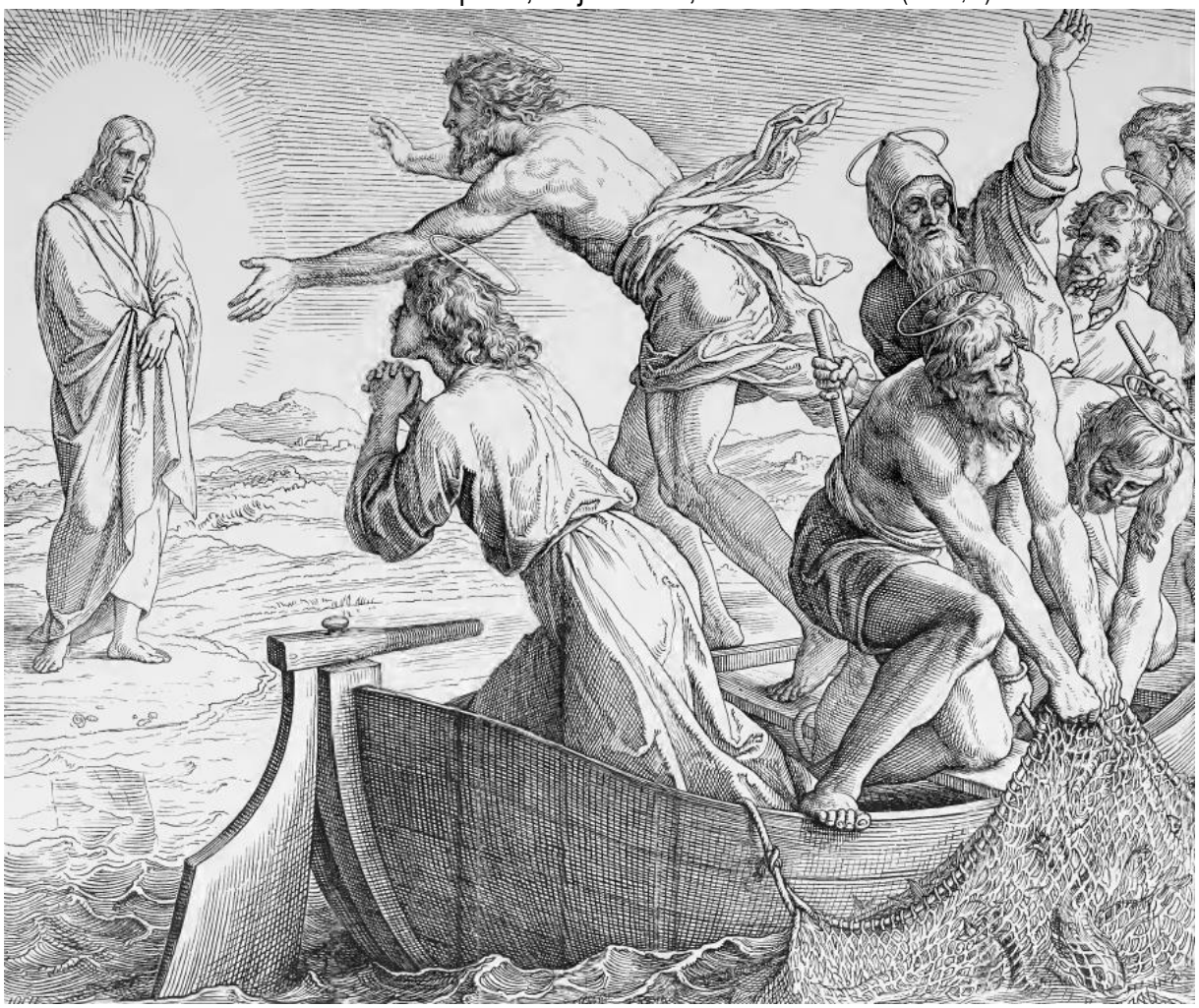

Potom sa apoštoli vrátili do Galiley ku Genezaretskému jazeru, ako im Ježiš prikázal. Medzi nimi boli Šimon Peter, Tomáš zvaný Didymus, Natanael z Kány Galilejskej, Jakub a Ján, synovia Zebedejovi, a dvaja ďalší z jeho učeníkov. Šimon Peter im povedal: *„Idem loviť ryby."* Ostatní mu odvetili: *„Pôjdeme aj my s tebou."* Nastúpili na loď, no v tú noc nič nechytili. Keď sa rozodnilo, Ježiš stál na brehu, ale učeníci nevedeli, že je to on. Ježiš sa ich opýtal: *„Deti, máte niečo na jedenie?"* Odpovedali mu: *„Nie."* On im povedal: *„Spustite sieť napravo od lode a nájdete."* Spustili teda a pre množstvo rýb ju už nevládali vytiahnuť. Ján, ktorého Ježiš miloval, spoznal Pána podľa tohto zázraku ako prvý a zvolal: *„To je Pán!"* Keď to počul Šimon Peter, hodil na seba vrchný odev, lebo bol nahý, skočil do mora a ponáhľal sa k brehu. Ostatní učeníci prišli na loďke a ťahali sieť s rybami, lebo neboli ďaleko od brehu.

Keď vystúpili na breh, uvideli rozloženú pahrebu a na nej položenú rybu a chlieb. Ježiš im povedal: *„Prineste z rýb, ktoré ste teraz ulovili!"* Šimon Peter šiel a vytiahol na breh sieť plnú veľkých rýb. Bolo ich stopäťdesiattri. A hoci ich bolo toľko, sieť sa nepretrhla. Vtedy ich Ježiš zavolal k sebe: *„Poďte jesť!"* Nik z učeníkov sa ho neodvážil spýtať: *„Kto si?"*, lebo vedeli, že je to Pán. Ježiš pristúpil, vzal chlieb a dával im; podobne aj rybu. Toto bolo už tretíkrát, čo sa Ježiš zjavil svojim učeníkom po zmŕtvychvstaní.

Raz sa zjavil iba Šimonovi Petrovi samotnému. Už na základe toho mohol Peter spoznať, že mu Pán odpustil a zachoval mu najdôležitejšie miesto medzi apoštolmi, napriek tomu, že ho Peter trikrát zaprel. Aj teraz pri rybolove, ho Ježiš tak ako predtým poctil. Teraz totiž nastala slávna chvíľa, v ktorej sa malo naplniť slovo, ktoré Ježiš kedysi povedal Šimonovi, synovi Jonášovmu, pri Cézarei Filipovej: *„Ty si Peter, to je skala, a na tejto skale založím svoju Cirkev a brány pekelné ju nepremôžu. A tebe dám kľúče od nebeského kráľovstva. Čokoľvek zviažeš na zemi, bude zviazané v nebi, a čokoľvek rozviažeš na zemi, bude rozviazané v nebi."* (Mt 16, 18-19)

JEŽIŠ ODOVZDÁVA PETROVI NAJVYŠŠÍ PASTIERSKY ÚRAD

„Pas moje baránky! Pas moje ovce!“ (Jn 21, 15-17)

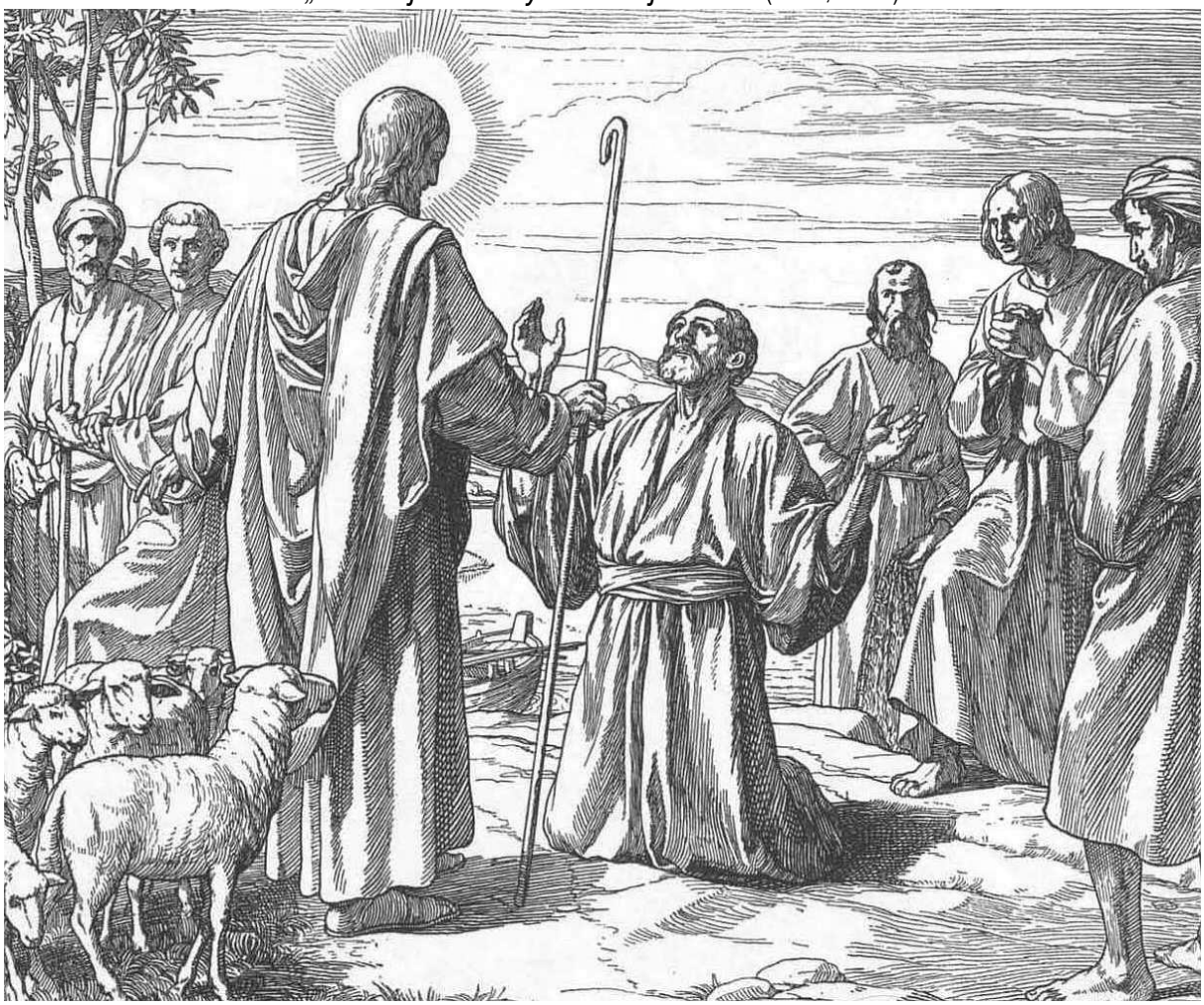

Keď sa najedli, Pán Ježiš sa obrátil k Šimonovi Petrovi a s veľkou vážnosťou sa ho opýtal: *„Šimon, syn Jonášov, miluješ ma viac ako títo?“* Peter mu odpovedal: *„Áno, Pane, ty vieš, že ťa milujem.“* Ježiš mu povedal: *„Pas moje baránky.“* Peter sa po svojom páde stal pokornejším. Už sa neodvážil vyhlasovať, že jeho láska k Ježišovi je väčšia ako láska ostatných apoštolov. Veď v predvečer Pánovho umučenia sebavedome tvrdil: *„Keby sa všetci na tebe pohoršili, ja sa nikdy nepohorším.“* Potom sa ho Ježiš spýtal druhýkrát: *„Šimon, syn Jonášov, miluješ ma?“* Peter mu odpovedal: *„Áno, Pane, ty vieš, že ťa milujem.“* Ježiš mu povedal: *„Pas moje ovce.“* A Pán Ježiš sa ho spýtal aj tretíkrát: *„Šimon, syn Jonášov, miluješ ma?“* Peter, smutný z toho, že sa ho Pán pýtal už tretíkrát, odpovedal: *„Pane, ty vieš všetko, ty vieš, že ťa milujem.“* Vtedy mu Ježiš prikázal: *„Pas moje ovce.“* Pánove slová boli nesmierne dôležité – Peter sa nimi definitívne stáva najvyšším pastierom mladej Cirkvi. Ježiš pokračoval: *„Veru, veru, hovorím ti: Keď si bol mladší, opásal si sa sám a chodil si, kam si chcel. Ale keď zostarneš, vystrieš ruky a iný ťa opáše a povedie ťa, kam nechceš.“* Ježiš tým uprel svoj pohľad do budúcnosti; vedel, že Peter musí svoju lásku k Bohočloveku potvrdiť mučeníckou smrťou. Potom ho vyzval slovami: *„Poď za mnou!“* Peter sa obrátil a uvidel za sebou toho učeníka, ktorého Ježiš miloval, a spýtal sa: *„Pane, a čo bude s týmto?“* Ježiš mu odpovedal: *„Ak chcem, aby zostal, kým neprídem, čo teba do toho? Ty ma nasleduj!“* Medzi učeníkmi sa preto rozšíril chýr, že Ján nezomrie. Ježiš však len naznačil, že Ján nezomrie násilnou smrťou ako Peter.

Po tejto významnej udalosti odišlo jedenásť učeníkov na vrch do Galiley, ako im to Ježiš prikázal. Tam sa zjavil viac ako päťsto bratom naraz. Keď ho uvideli, klaňali sa mu. Opäť nastala slávnostná chvíľa – zaznelo slovo nesmiernej moci a príkaz, ktorým mali apoštoli získať nástupcov až do konca sveta. Ježiš pristúpil k jedenástim a povedal im: *„Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi. Choďte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého. A učte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta.“*

KRISTOVO NANEBOVSTÚPENIE

Ako ich žehnal, vzdialil sa od nich a vznášal sa do neba. (Lk 24, 51)

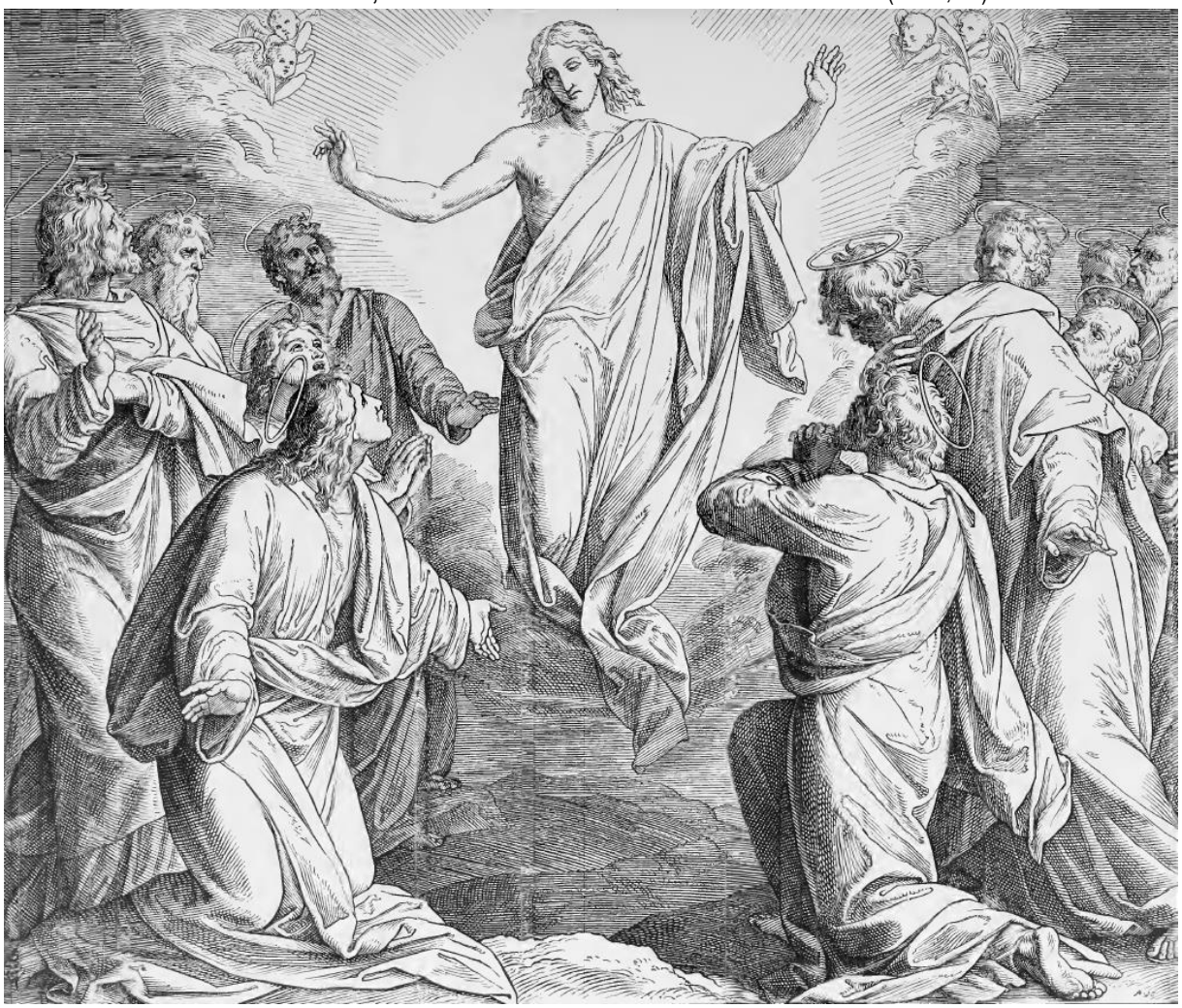

Poslednýkrát sa zjavil jedenástim učeníkom, keď sedeli pri stole. Ešte raz im vyčítal tvrdosť srdca, lebo neuverili hneď tým, ktorí ho videli po jeho zmŕtvychvstaní ako prví. Potom zopakoval príkaz učiť všetky národy po všetky časy, keď povedal: *„Choďte do celého sveta a hlásajte evanjelium všetkému stvoreniu. Kto uverí a dá sa pokrstiť, bude spasený, ale kto neuverí, bude zatratený.“* Pridal aj prísľub: *„Tých, čo uveria, budú sprevádzať tieto znamenia: v mojom mene budú vyháňať zlých duchov, budú hovoriť novými jazykmi, budú brať do rúk hady, a ak vypijú niečo smrtonosné, neuškodí im; na chorých budú vkladať ruky a tí ozdravejú.“* Potom im povedal: *„Toto sú slová, ktoré som vám hovoriť, kým som bol ešte s vami: že sa musí splniť všetko, čo je o mne napísané v Mojžišovom zákone, u prorokov a v žalmoch.“* Vyložil im zmysel Písma a povedal im*: „Tak je napísané, že Mesiáš musel trpieť a na tretí deň vstať z mŕtvych. V jeho mene sa bude všetkým národom, počnúc od Jeruzalema, hlásať pokánie na odpustenie hriechov. Vy ste svedkami týchto vecí. Hľa, ja na vás zošlem prisľúbenie svojho Otca. Vy však zostaňte v meste, kým nebudete vystrojení mocou zhora. Keď na vás zostúpi Duch Svätý, budete mi svedkami v Jeruzaleme, v celom Judsku i Samárii až po samý kraj sveta.“* Ježiš presvedčil svojich učeníkov mnohými dôkazmi, že vstal z mŕtvych. Štyridsať dní sa im zjavoval a hovoril im o Božom kráľovstve. Teraz nastal čas rozlúčky. Zaviedol ich na Olivovú horu k Betánii – tam, kde sa začalo jeho utrpenie. Pozdvihol ruky a kým ich žehnal, pred ich očami sa vzniesol a vystúpil do neba. Oblak im ho vzal z očí. A kým uprene hľadeli do neba, ako odchádza, zastali pri nich dvaja muži v bielych rúchach a povedali: *„Muži galilejskí, čo stojíte a hľadíte do neba? Tento Ježiš, ktorý bol od vás vzatý do neba, príde tak, ako ste ho videli do neba odchádzať.“*

A teraz Pán tróni po pravici svojho Otca, ako to kedysi predpovedal kráľ Dávid: *„Pán povedal môjmu Pánovi: ‚Seď po mojej pravici, kým nepoložím tvojich nepriateľov za podnožku tvojim nohám.‘ Pán prisahal a nebude ľutovať: ‚Ty si kňaz naveky podľa poriadku Melchizedechovho.‘“* (Žalm 110)

ZOSLANIE DUCHA SVÄTÉHO

Všetkých naplnil Duch Svätý a začali hovoriť rôznymi jazykmi. (Sk 2, 4)

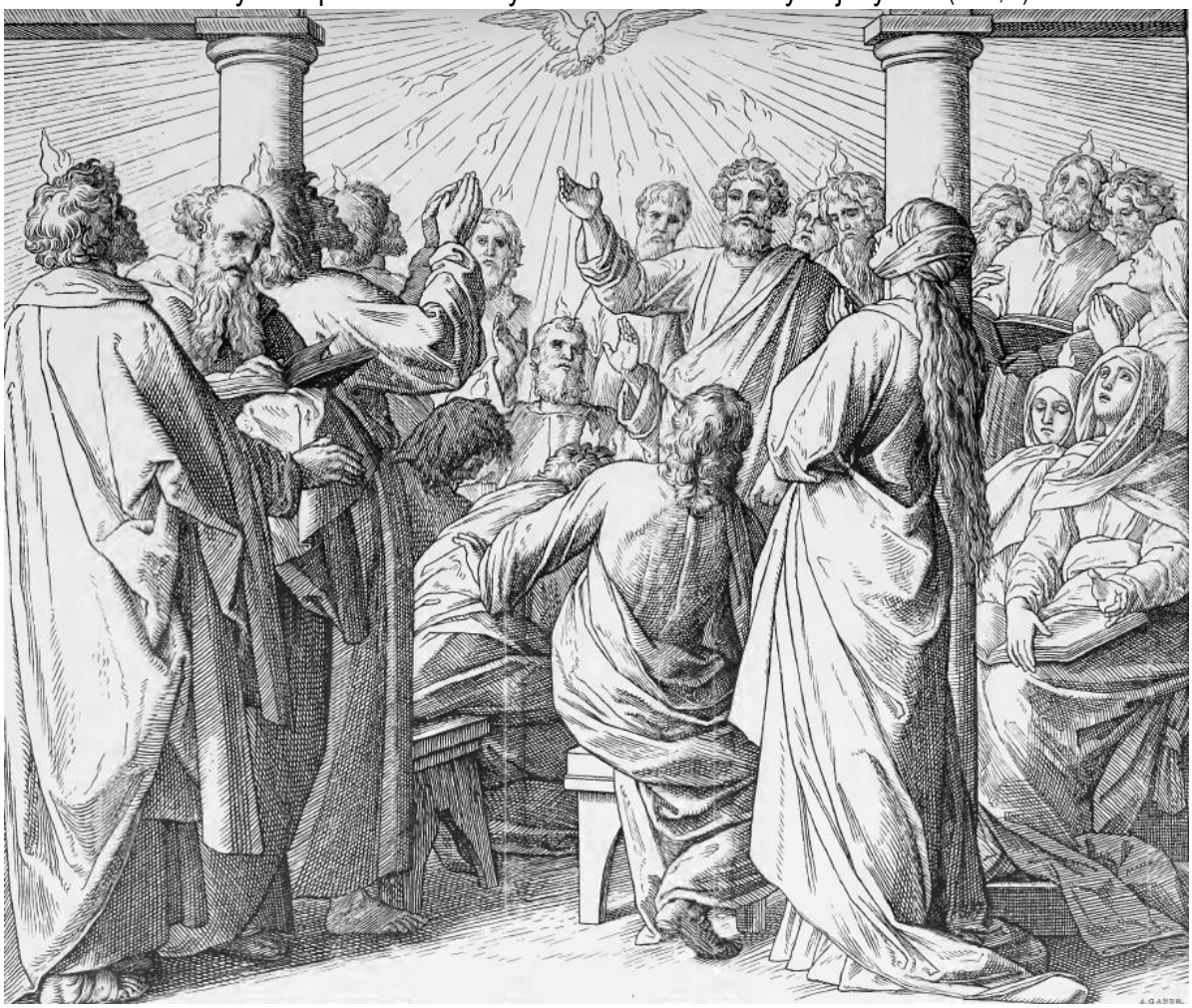

S radostným a slávnostným jasom prichádza prvý deň Turíc. Mladá Cirkev oslavuje svoje narodeniny a navždy sa odieva do nádherných sviatočných šiat. Apoštoli v bázni a mlčaní, ale zjednotení v modlitbe, očakávali vo večeradle Tešiteľa, ktorého Kristus prisľúbil, keď sa s nimi lúčil slovami: *„Zostúpi na vás Svätý Duch a budete mi svedkami v Jeruzaleme i v celej Judei, aj v Samárii a až po samý kraj zeme."* Uplynulo päťdesiat dní od slávnych veľkonočných sviatkov a desať dní od Pánovho nanebovstúpenia. Okolo deviatej hodiny ráno bol zvestovaný nový zákon – zákon milosti a lásky. Vo večeradle na Sione bola s apoštolmi prítomná aj Mária, Pánova matka. Vtedy sa zrazu z neba ozval hukot ako pri prudkom vetre a naplnil celý dom, v ktorom sedeli. Ukázali sa im rozdelené jazyky akoby z ohňa a na každom z nich spočinul jeden. Všetci boli naplnení Duchom Svätým a začali hovoriť rôznymi jazykmi, ako im Duch dával hovoriť, a oslavovali Boha. Mnohí cudzinci, ktorí prišli na sviatky do mesta, sa ponáhľali k domu apoštolov. Keď ich počuli hovoriť svojimi vlastnými jazykmi, veľmi sa čudovali. Mnohí zbožní v tom tušili Božie dielo, žasli a pýtali sa: *„Nie sú všetci títo, čo hovoria, Galilejčania? Ako to, že ich počujeme hovoriť vo svojich vlastných jazykoch o veľkých Božích skutkoch?"* Ale iní sa posmievali a hovorili: *„Sú plní sladkého vína."*

Vtedy vstal Peter s Jedenástimi a prehovoril k zástupom. Mohutným hlasom, odvolávajúc sa na proroctvá, dokazoval, že Starý zákon sa končí a začína svitať nový vek, ktorého Alfou a Omegou, začiatkom i koncom, je Ježiš Nazaretský. Duch Svätý hovoril ústami apoštolského kniežaťa tak víťazne a presvedčivo, že v dušiach mnohých poslucháčov vzplanulo posvätné nadšenie a pýtali sa: *„Muži, bratia, čo máme robiť?"* Peter im odpovedal: *„Robte pokánie a nech sa dá každý z vás pokrstiť v mene Ježiša Krista na odpustenie svojich hriechov."* A v ten deň sa dalo pokrstiť asi tritisíc ľudí. Takto sa v to ráno prvých kresťanských Turíc znášalo na krídlach búrky a v prúdoch svetla požehnanie Ducha Svätého. Kristovo kráľovstvo dostalo svojich prvorodených synov a Cirkev sa po prvýkrát ukázala svetu. A od tej chvíle mala na ňu padať, na požehnanie bohatá, žiara sviatku Turíc, ktorá nikdy nevyhasne a nikdy nevychladne.

UZDRAVENIE CHROMÉHO OD NARODENIA

V mene Ježiša Krista Nazaretského vstaň a choď! (Sk 3, 6)

V ten istý deň sviatku Turíc, ktorý bol taký štedrý na milosti, išli Peter a Ján do chrámu. Boli tri hodiny popoludní, keď sa Židia zvyčajne schádzali na večernú modlitbu a obetu. Pri východnej chrámovej bráne, zvanej Krásna, sedel na zemi zhrbený chudák, ktorý bol od narodenia chromý. Každý deň ho tam nosili, aby žobral od ľudí vchádzajúcich do chrámu. Mnohí okolo neho prechádzali bez povšimnutia. Vtom prichádzajú dvaja apoštoli. Lúč súcitu z ich očí dopadol na chudáka a v jeho srdci vzbudil dôveru. Keď prosebne vystrel ruku, Peter k nemu pristúpil a s hlbokou istotou mu povedal: *„Zlato a striebro nemám, ale čo mám, to ti dám: V mene Ježiša Krista Nazaretského vstaň a choď!“* Vzal ho za pravú ruku a zdvihol ho. V tej chvíli sa mu posilnili nohy i kosti. Vyskočil, postavil sa a chodil. Potom vošiel s apoštolmi do chrámu, chodil, poskakoval a z celého srdca chválil Boha. Ľudia sa k nemu zbiehali a divili sa. V úžase spoznali žobráka, ktorý chromý a zhrbený dlhé roky sedával pri chrámovej bráne. Zvedavo sa pýtali, ako sa to stalo. Šťastný muž, žiariaci radosťou, ukazoval na apoštolov, ktorým vďačil za svoje uzdravenie. Zázrak nezostal bez účinku na zástupy. V ten deň boli srdcia ľudí prístupnejšie než kedykoľvek predtým. Peter v pokore, no zbavený všetkého strachu, prehovoril k ľudu: *„Muži izraelskí, prečo sa tomu čudujete a prečo na nás hľadíte, akoby sme vlastnou mocou alebo zbožnosťou spôsobili, že tento človek chodí? Boh našich otcov oslávil svojho Služobníka Ježiša, ktorého ste vy vydali a zapreli pred Pilátom. Zapreli ste Svätého a Spravodlivého a žiadali ste, aby vám prepustil vraha. Zabili ste pôvodcu života. Ale Boh ho vzkriesil z mŕtvych; my sme toho svedkami. A viera v jeho meno dala tomuto chromému od narodenia, ktorého vidíte a poznáte, pevné zdravie pred očami vás všetkých. Čiňte teda pokánie a obráťte sa, aby boli zahladené vaše hriechy, aby prišiel čas osvieženia od Pána, veď on poslal toho, ktorý vám bol zvestovaný, Ježiša Krista.“* Takto Peter, knieža apoštolov, svedčil pred celým ľudom, že Ježiš Nazaretský je Boží Syn. Tak stojí prvý pápež na prahu Nového zákona a v ňom a s ním stojí celá Cirkev. V ústrety všetkým ľudským trápeniam prichádza z jeho úst potešujúce slovo: *„Zlato a striebro nemám, ale čo mám, to ti dám – vieru v Božieho Syna.“* Povstaňte a kráčajte v jeho mene po cestách spásy a života!

UKAMEŇOVANIE SVÄTÉHO ŠTEFANA

Vyhnali ho za mesto a kameňovali ho. (Sk 7, 58)

Duch sviatku Turíc sa mocne šíril krajinou a prvé kresťanské spoločenstvo rástlo každým dňom. Starostí a práce apoštolského úradu pribúdalo; samotní apoštoli už nemohli uspokojovať všetky potreby, ktoré si vyžadovala starostlivosť o vdovy a siroty. Preto si mladé spoločenstvo vybralo sedem Bohom osvietených mužov a poverilo ich úlohou diakonov, aby pomáhali apoštolom. Prvým zo siedmich nových služobníkov lásky bol Štefan. Čoskoro sa však proti nemu zúrivo ozvali zákonníci a hádali sa s ním. Nemohli však odolať múdrosti a Duchu, ktorý z tohto šľachetného muža vyžaroval. Obvinili ho z rúhania a Štefana predviedli pred veľradu. Tam proti nemu postavili falošných svedkov, no Štefan stál pred sudcami bez akéhokoľvek strachu. Jeho tvár, odrážajúca čistotu jeho zbožnej duše, žiarila ako tvár anjela. Veľkňaz ho vypočúval a Štefan odpovedal jazykom, ktorý mu vnukol Duch Svätý. Hovoril o nesmiernej láske Pána k jeho vyvolenému ľudu i o nevďačnosti a zaslepenosti Izraela. Svoju reč zakončil slovami: *„Vy, tvrdošijní s neobrezaným srdcom a ušami! Vy sa vždy vzpierate Duchu Svätému – tak ako vaši otcovia. Ktorého z prorokov vaši otcovia neprenasledovali? Áno, usmrtili tých, čo predpovedali príchod Spravodlivého, ktorého zradcami a vrahmi ste sa teraz stali vy.“* Keď to počuli, v ich srdciach prepukol voči nebojácnemu učeníkovi hnev a škrípali zubami. Ale Štefan, plný Ducha Svätého, hľadel k nebu. A hľa, oblaky sa rozostúpili a zjavil sa mu Ježiš v sláve svojho Otca. Štefan zvolal: *„Hľa, vidím otvorené nebo a Syna človeka stáť po pravici Božej!“* Jeho nepriatelia rozzúrene kričali, zapchali si uši, vrhli sa na Kristovho svedka, vyhnali ho za mesto a kameňovali ho. Štefan, krvácajúci a blížiaci sa k smrti, sa modlil: *„Pane Ježišu, prijmi môjho ducha.“* Potom ešte raz padol na kolená a z jeho umierajúcich pier ako krásna ozvena zazneli tie nezabudnuteľné slová, ktoré božský Trpiteľ zvolal z kríža na Kalvárii: *„Pane, nezapočítaj im tento hriech!“* Po týchto slovách Štefan v Pánovi zosnul.

Mladá Cirkev dostala svojho prvého mučeníka. Stal sa prvým v nesmiernom zástupe tých, ktorí obetovali svoj majetok i svoj život za Toho, ktorý sa za nás na kríži obetoval ako prvý.

KOMORNÍK ETIÓPSKEJ KRÁĽOVNEJ

Rozkázal zastaviť voz a obaja zostúpili do vody a Filip komorníka pokrstil. (Sk 8, 38)

Nad mladým kresťanským spoločenstvom v Jeruzaleme sa stále prudšie rozpútavala búrka prenasledovania. Tá rozháňala Pánových učeníkov na všetky strany, ale na svojich krídlach rozniesla aj vzácne semeno Božieho slova ďaleko za hranice židovskej krajiny. Bolo to v Samárii, kde diakon Filip hlásal evanjelium. K Filipovi prišiel Pánov anjel a povedal mu: *„Vstaň a na poludnie choď na cestu, ktorá vedie z Jeruzalema do Gazy.“* Filip vstal a išiel. A hľa, stretol muža z Afriky, komorníka etiópskej kráľovnej Kandaké, ktorý bol správcom všetkých jej pokladov. Vracal sa z Jeruzalema domov a v tichom sústredení čítal proroka Izaiáša. Filip ho pozdravil, pristúpil k vozu a so živým záujmom sa cudzinca spýtal, či aj rozumie tomu, čo číta. Komorník odpovedal: *„Ako by som mohol, keď mi to nikto nevysvetlí?“* Viac než ktokoľvek iný pociťoval potrebu osobitného učiteľského úradu, ktorý má Duch Svätý v Cirkvi, aby sa tajomstvá Svätého písma mohli ľuďom vysvetľovať. Filip si teda prisadol k etiópskemu mužovi ako sprievodca a tomuto človeku, hľadajúcemu pravdu, vysvetľoval hlboký zmysel skrytý v slovách proroka Izaiáša. Čítal práve miesto, kde sa hovorí: *„Obetoval sa, pretože sám chcel, a neotvoril ústa; ako baránka viedli ho na zabitie a ako ovcu, čo onemie pred svojím strihačom, tak neotvoril ústa. Bol vytrhnutý z krajiny žijúcich a bitý pre hriechy svojho ľudu.“* (Izaiáš 53, 7 – 8) Filip mu vysvetľoval slová proroka týkajúce sa Toho, v ktorom sa toto všetko naplnilo, s takou vrelosťou a nadšením, že v srdci komorníka začala rásť svätá túžba. Aj on zatúžil stať sa kresťanom a dieťaťom Božej milosti. Keď voz prechádzal okolo vody, muž túžiaci po spáse radostne zvolal: *„Hľa, voda! Čo mi bráni dať sa pokrstiť?“* Filip od neho najprv žiadal vyznanie viery, ako sa to odvtedy žiada od každého dospelého: *„Veríš v Ježiša Krista, Božieho Syna?“* A on odpovedal: *„Verím.“* Prikázal zastaviť voz a obaja zostúpili do vody. Filip komorníka pokrstil.

Teraz sa už tento vznešený muž vracal do svojej ďalekej vlasti ako kresťan. Tam rozsieval semeno spásy, ktoré vzklíčilo, hoci neskôr muselo čeliť skúškam času. Ak však znamenia neklamú, existuje nádej, že semeno viery v brázdach africkej zeme sa opäť prebudí k plnému životu.

OBRÁTENIE ŠAVLA

Padol na zem a počul hlas: *„Šavol, Šavol, prečo ma prenasleduješ?“* (Sk 9, 4)

„Lebo moje myšlienky nie sú vaše myšlienky a vaše cesty nie sú moje cesty – hovorí Pán. Ako sú nebesia vyvýšené nad zem, tak sú moje cesty vysoko nad vašimi cestami a moje myšlienky nad vašimi myšlienkami.“ (Izaiáš 55, 8 – 9) Sotva kedy sa tieto Pánove slová vyplnili dokonalejšie ako v živote muža, v ktorom sa zo Šavla stal Pavol. Všetko sa to začalo pred bránami Jeruzalema, na zemi presiaknutej krvou, kde ukameňovali Štefana. Aby Štefanovým nepriateľom nič neprekážalo, vyzliekli si vrchné rúcha a položili ich k nohám mladého muža z Tarzu v Cilícii, aby ich strážil. Z tohto mladíka vyrástol muž, ktorý vynikal učenosťou a výrečnosťou, no zároveň cítil prudkú, spaľujúcu nenávisť voči mladej Cirkvi. Splnomocnený jeruzalemskou veľradou sa ponáhľal do Damasku, aby tam pokračoval v prenasledovaní veriacich. Práve bol na ceste, keď ho zrazu obklopilo jasné svetlo z neba. Akoby zasiahnutý bleskom padol na zem a počul hlas: *„Šavol, Šavol, prečo ma prenasleduješ?“* Zarazený sa opýtal: *„Kto si, Pane?“* A hlas mu odpovedal: *„Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ. Ale ťažko ti bude proti ostňu kopať.“* Trasúci sa a udivený Šavol sa spýtal: *„Pane, čo chceš, aby som urobil?“* A Pán mu povedal: *„Vstaň a choď do mesta; tam ti povedia, čo máš robiť.“* Šavol vstal a otvoril oči, ale nič nevidel. Nebeské svetlo, v ktorom sa mu zjavil oslávený Kristus, ho oslepilo. Sprievodcovia ho vzali za ruku a viedli do Damasku. V Damasku žil Pánov učeník menom Ananiáš. Tomu sa zjavil Pán a prikázal mu, aby vyhľadal Šavla. Ananiáš namietal: *„Pane, od mnohých som počul o tomto mužovi, koľko zla narobil tvojim svätým v Jeruzaleme. Aj tu má od veľkňazov moc zajať všetkých, čo vzývajú tvoje meno.“* Ale Pán mu povedal: *„Choď, lebo tento muž je mojou vyvolenou nádobou, aby zaniesol moje meno pohanom, kráľom i synom Izraela.“* Ananiáš poslúchol, vošiel do domu, vložil na Šavla ruky a povedal: *„Brat Šavol, Pán Ježiš, ktorý sa ti zjavil na ceste, ma poslal, aby si opäť videl a bol naplnený Duchom Svätým.“* Vtom mu spadli z očí akoby lupiny a zrak sa mu vrátil. Vstal a dal sa pokrstiť. Tak sa stal apoštolom, ktorý neskôr o sebe a svojej viere napísal: *„Som presvedčený, že ani smrť, ani život, ani anjeli, ani kniežatstvá, ani mocnosti, ani prítomné, ani budúce veci, ani sila, ani výška, ani hĺbka, ani nijaké iné stvorenie nás nebude môcť odlúčiť od Božej lásky, ktorá je v Kristovi Ježišovi, našom Pánovi.“* (Rimanom 8, 38 – 39)

POKRSTENIE POHANA KORNÉLIA

Peter videl otvorené nebo a zostupovať na zem akúsi nádobu, akoby veľkú plachtu, v ktorej boli rozličné zvieratá. (Sk 10, 11)

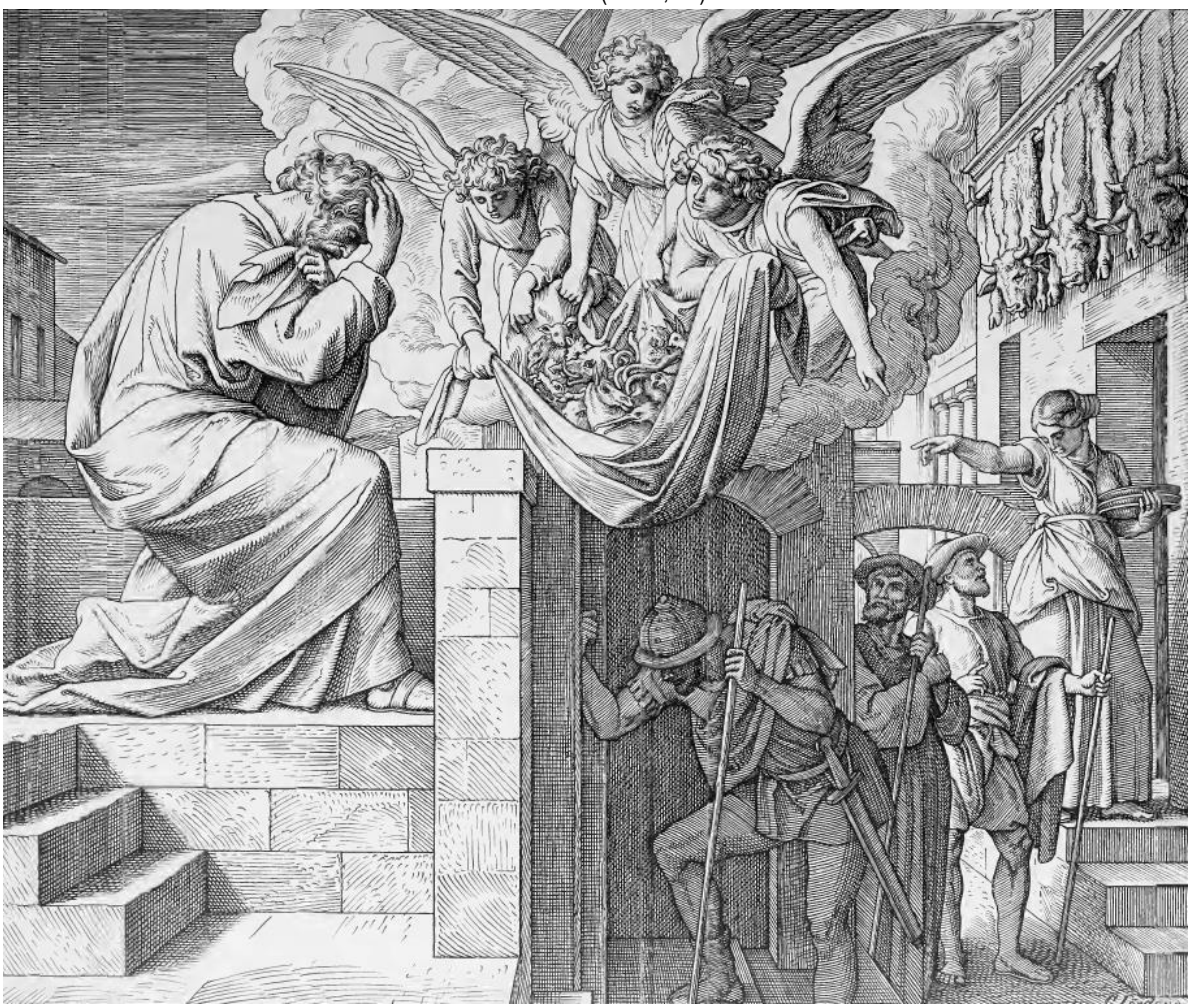

Duch Pánov vanie, kam chce. Nielen Židia, ale aj pohania sa mali priblížiť k Božiemu kráľovstvu. Aj za nich Kristus zomrel na kríži a aj pre nich nastala hodina, kedy mali vstúpiť do Cirkvi. V Joppe mal Peter videnie. Videl otvorené nebo a niečo ako veľké prestieradlo, ktoré spúšťali za štyri rohy na zem; boli v ňom všetky druhy zvierat. Bolo poludnie. Peter sa modlil na rovnej streche domu, bol hladný a chcel sa najesť. Vtedy zhora zaznel hlas: *„Vstaň, Peter, zabíjaj a jedz!“* Ale keďže židovský zákon prísne zakazoval jesť určité pokrmy, Peter odpovedal: *„Nie, Pane, veď som nikdy nejedol nič poškvrnené ani nečisté.“* A hlas mu povedal znova: *„Čo Boh očistil, ty nenazývaj nečistým!“* Toto sa opakovalo tri razy a potom videnie zmizlo. V Cézarei, sídle rímskeho miestodržiteľa, býval stotník menom Kornélius. Bol to pohan, ale zbožný, dobročinný a spravodlivý. Aj on mal v tom istom čase videnie. Zjavil sa mu anjel a povedal mu, že Boh vypočul jeho modlitby a pamätá na jeho dobré skutky. Prikázal mu, aby poslal do Joppe poslov po Šimona, menom Peter, a ten mu oznámi, čo má robiť. Kornélius poslúchol. Peter bol ešte stále na streche, zahĺbený do modlitby, keď stotníkovi poslovia zaklopali na jeho dvere. Vtedy mu Boží Duch povedal: *„Hľa, hľadajú ťa traja muži. Vstaň, zíď dolu a bez váhania choď s nimi, lebo ja som ich poslal.“* Peter zostúpil a išiel s nimi do Cézarey. Tam našiel stotníka Kornélia s celou rodinou a dozvedel sa, čo sa stalo. Teraz knieža apoštolov pochopil svoje videnie.

Pri hľadaní spásy Boh nenadŕža nikomu a nerobí rozdiely medzi národmi. Všetci majú rovnaké právo. Medzi národmi neexistuje rozdiel na čistých a nečistých; Boh hľadí na vnútro človeka a žiada bázeň pred ním a ochotu konať spravodlivo. Museli sa totiž naplniť slová, ktoré kedysi povedal Dobrý pastier: *„Mám aj iné ovce, ktoré nie sú z tohto ovčinca. Aj tie musím priviesť a budú počuť môj hlas.“* (Ján 10, 16) Ústami kniežaťa apoštolov prehovoril sám Dobrý pastier. Bolo zrejmé, že nič nebráni tomu, aby bol pohan Kornélius prijatý do Cirkvi. Peter prikázal, aby stotníka a všetkých jeho blízkych pokrstili v mene Ježiša Krista. Tak bol urobený veľký krok – závory pre pohanov padli.

PAVOL A BARNABÁŠ V LYSTRE

Aj my sme smrteľní ľudia ako vy. Chceme, aby ste sa od týchto márností obrátili k živému Bohu. (Sk 14, 15)

Hneď po svojom obrátení začal Šavol, ktorý prijal meno Pavol, hlásať evanjelium. S Barnabášom podnikol svoju prvú apoštolskú cestu do srdca Malej Ázie. Keď kázal v Lystre, Pavol uvidel pred sebou človeka chromého od narodenia. Stačilo jediné slovo z apoštolových úst a chorý, ktorý uveril, sa hneď uzdravil. Prítomní, keď videli ten zázrak, zostali v nemom úžase. Vo svojej zaslepenosti uverili, že v apoštoloch pred nimi stoja samotní pohanskí bohovia. Kričali: *„Bohovia sa stali podobnými ľuďom a zostúpili k nám!“* V Barnabášovi, ktorý bol statnej postavy, videli Jupitera, svojho najvyššieho boha, a v Pavlovi, ktorý bol nízky, čulý a výrečný, videli Merkúra, boha reči a posla bohov. Čoskoro nastal obrovský zhon. Všetci sa ponáhľali k chrámu svojich bohov, lebo chceli priniesť ďakovnú obetu za to, že bohovia prišli medzi nich. Chrámoví sluhovia s bielymi páskami prinášali slávnostné vence a voňavé kadidlo. Priviedli aj posvätného býka ozdobeného kvetmi, ktorého krv mala byť preliata mečom obetujúceho kňaza. Až teraz bolo Pavlovi a Barnabášovi jasné, čo sa deje. Naplnení odporom si roztrhli svoje rúcha a vybehli medzi zástupy, kričiac: *„Muži, čo to robíte? Nie sme bohovia, sme smrteľní ľudia ako vy! Hlásame vám evanjelium, aby ste sa obrátili od týchto márnych vecí k živému Bohu, ktorý stvoril nebo, zem, more a všetko, čo je v nich. On v minulých časoch nechal všetky národy ísť svojou cestou, ale nenechal sa bez svedectva o sebe: dobre robil, z neba vám dával dážď a úrodné časy.“* Obyvatelia to sotva pochopili; nerozumeli ani učeniu, ani zmyslu zázraku, ktorého boli svedkami. A ako mohli uveriť cudzincom, ktorí im bránili v obetovaní? Nespokojnosť rástla. Rozhnevaní farizeji, ktorí prišli za apoštolmi do Lystry, vyvolávali hnev a podnecovali ľudí proti nim. Pavla začali kameňovať a mysliac si, že je mŕtvy, odniesli ho z mesta von. Keď sa potom Pavol opäť prebral, striasol si prach z topánok a spokojný opustil mesto lebo vedel, že *„utrpenia tohto času nie sú ničím v porovnaní s budúcou slávou, ktorá sa zjaví na nás.“* (Rim 8, 18) Prišiel do Derby, prešiel Pizídiu a Pamfíliu a potom sa vrátil s Barnabášom späť do Antiochie. Pracoval viac ako ostatní apoštoli. Pokorne sa však vyznal*: „Z Božej milosti som tým, čím som, a jeho milosť nebola vo mne márna.“* (1 Kor 15, 10)

PAVOL V ATÉNACH

Pavol si stal doprostred areopágu a povedal: *„Našiel som oltár s nápisom: Neznámemu bohu.“* (Sk 17, 22-23)

Atény! Komu by pri vyslovení mena tohto atického mesta neprišli na myseľ tie nespočetné chrámy a sochy bohov roztrúsené po celom meste; neoceniteľné umelecké diela, ktoré ho zdobia; mnohí rečníci a básnici, ktorí ho preslávili; veľkí učenci a filozofi, ktorí sa zaslúžili o jeho nadvládu v celom kultúrnom svete? Aj v časoch, keď Pavol na svojej druhej apoštolskej ceste vstúpil do tohto slávneho mesta, prichádzali na trhovisko filozofi a podľa dávneho zvyku vysvetľovali poučenia chtivej mládeži svoje učenie. A tam, do svetskej múdrosti pohanov, zaznelo s ohnivou výrečnosťou apoštola novej viery učenie o kríži: *„Lebo keď svet v Božej múdrosti nepoznal svojou múdrosťou Boha, zapáčilo sa Bohu spasiť veriacich bláznovstvom ohlasovania. Lebo kým Židia si žiadajú znamenia a Gréci hľadajú múdrosť, my ohlasujeme ukrižovaného Krista, pre Židov pohoršenie, pre pohanov bláznovstvo.“* (1 Kor 1, 21–23) Aténčania boli zvedaví a Pavla zaviedli na Areopág. Tu mal vysvetliť svoje učenie. A Pavol zvolal: *„Aténčania, podľa všetkého vidím, že ste neobyčajne bohabojní. Lebo keď som sa prechádzal a prezeral si vaše posvätné miesta, našiel som aj oltár s nápisom: ‚Neznámemu bohu‘. Čo teda uctievate, hoci to nepoznáte, to vám ja zvestujem. Boh, ktorý stvoril svet a všetko, čo je v ňom, on, ktorý je Pánom neba i zeme, nebýva v chrámoch zhotovených rukami, ani sa mu neslúži ľudskými rukami, akoby niečo potreboval, veď on sám dáva všetkým život, dych a všetko. Veď v ňom žijeme, hýbeme sa a sme, ako to aj niektorí z vašich básnikov povedali: ‚Lebo sme aj jeho pokolenie.‘ Keď sme teda Božím pokolením, nemáme si myslieť, že božstvo sa podobá zlatu, striebru alebo kameňu. Ale Boh prehliadol časy nevedomosti a teraz zvestuje ľuďom, aby všetci a všade robili pokánie, lebo určil deň, v ktorom bude spravodlivo súdiť svet skrze muža, ktorého na to ustanovil; a všetkým to dosvedčil tým, že ho vzkriesil z mŕtvych.“* (Sk 17, 22–31) Keď počuli o vzkriesení z mŕtvych, niektorí sa posmievali, iní hovorili: *„Vypočujeme si ťa o tom inokedy.“* Len málo z nich uverilo a dalo sa pokrstiť. Apoštol čoskoro opustil mesto a hľadal iné miesta pre svoju službu. To, čo ho poháňalo stále ďalej, bola láska, ktorej spieval slávny chválospev, keď vysvetľoval jej vznešenú podstatu: *„Láska je trpezlivá, láska je dobrotivá; nezávidí, nevypína sa, nenadúva sa, nie je neslušná, nie je sebecká, nerozčuľuje sa, nemyslí na zlé... Láska nikdy nezanikne.“* (1 Kor 13, 4-8)

ROZLÚČKA SV. PAVLA V EFEZE

Vešali sa Pavlovi okolo krku a bozkávali ho a vyprevadili ho na loď. (Sk 20, 37-38)

Blížil sa sviatok Turíc roku 58 a Pavol túžil vrátiť sa do Jeruzalema. Zo svojej tretej apoštolskej cesty prešiel cez Troadu a pozdĺž pobrežia Malej Ázie do bohatého obchodného mesta Milét. Sotva pristál, zavolal si starších Cirkvi z Efezu. Chcel sa rozlúčiť s touto prekvitajúcou obcou, v ktorej dva roky vykonával svoj apoštolský úrad. Nastala slávnostná a dôležitá hodina odchodu. Pavol im povedal: *„Viete, ako som bol po celý čas s vami a slúžil som Pánovi so všetkou pokorou, v slzách a v skúškach, ktoré na mňa doliehali z úkladov Židov. Viete, že som nevynechal nič užitočné, aby som vám to neoznámil, a učil som vás verejne i po domoch. Dosvedčoval som Židom i pohanom, že sa majú obrátiť k Bohu a uveriť v nášho Pána Ježiša Krista. Konal som nesebecky a nezištne, nehľadajúc pozemský zisk; stačilo mi dielo mojich vlastných rúk, pamätajúc na slová nášho Učiteľa: ‚Blaženejšie je dávať, ako prijímať.‘ Teraz ma však Duch viaže a ženie do Jeruzalema; neviem, čo ma tam čaká. No Duch Svätý mi v každom meste dosvedčuje, že ma čakajú okovy a utrpenie. Ale ja si svoj život vôbec necením, len aby som dokončil svoj beh a službu, ktorú som prijal od Pána Ježiša. A viem, že už neuvidíte moju tvár. Dávajte si pozor na seba a na celé stádo. Viem, že po mojom odchode prídu medzi vás draví vlci, ktorí nebudú šetriť stádo. Ba aj z vás samotných povstanú muži, ktorí budú hovoriť zvrátené veci, aby strhli učeníkov za sebou. Vy, starší, buďte strážcami stáda, nad ktorým vás Duch Svätý ustanovil za biskupov, aby ste pásli Božiu Cirkev, ktorú si on získal vlastnou krvou. S dvojnásobnou horlivosťou bdejte nad sebou i nad ovcami, ktoré sú vám zverené. A teraz vás odporúčam Bohu, ktorý má moc budovať a dať vám dedičstvo medzi všetkými posvätenými.“* Keď to povedal, pokľakol a pomodlil sa s nimi všetkými. Ani jedno srdce nezostalo nepohnuté, žiadne oko nezostalo bez sĺz.

Efezskí kresťania naposledy videli svojho otca, ktorý ich objímal a otváral im kráľovstvo milosti. Rozcítený Pavol vystúpil na loď. Onedlho zmizla spred zaslzených očí Efezanov. Pavol na nej stál sám, spomínal na dni naplnené milosťou, ktoré sa stali minulosťou, a odhodlane sa plavil k Jeruzalemu, kde ho Rimania na podnet Židov uväznia.

SVÄTÝ PAVOL V RÍME

Bratia mu prišli naproti až po Appiovo Fórum a k Trom Tabernám. Keď ich Pavol zazrel, vzdával Bohu vďaky. (Sk 28, 15)

„Odvolávam sa k cisárovi!“ Toto slovo vyslobodilo Pavla z rúk miestodržiteľa Porcia Festa a z nespravodlivého väzenia v Cézarei. Teraz bolo potrebné celú záležitosť predložiť cisárovi – Pavol musel ísť do Ríma. Plavba bola dlhá a nebezpečná. Napokon loď zakotvila v Neapolskom zálive, odkiaľ viedla do Ríma slávna cesta. Zo svetového mesta sa za apoštolom ponáhľali mnohí kresťania; ich prítomnosť naplnila jeho srdce útechou a dôverou. Vznešené a posvätné pocity napĺňali jeho vnútro, keď prvýkrát vkročil na pôdu rímskeho kresťanského spoločenstva, ktorého vieru už predtým chválil a ku ktorému tak dlho túžil prísť. Vymerali mu mierny väzenský režim. Namiesto štátneho väzenia dostal vlastný prenajatý dom. Okrem vojenského dozoru nebol jeho styk s vonkajším svetom takmer vôbec obmedzovaný. Aj tu si apoštol národov zostal vedomý svojho povolania: hlásal evanjelium a písal tie nádherné listy, ktoré navždy zostanú pomníkmi jeho osvieteného a prorockého ducha. Uplynuli dva roky. Pavol, prepustený z väzby, sa opäť vydal na nové apoštolské cesty. Jeho hlas zaznel v Španielsku, Malej Ázii i Macedónsku. Ale vnútorný hlas ho nezadržateľne volal späť do Večného mesta. Boh splnil jeho želanie, aby sa tam apoštolova misia zavŕšila. Dňa 29. júna roku 67 sa smutne rozodnievalo a na mladé semeno Cirkvi dopadal mrazivý srieň. Zasiahnutá nenávistnou rukou krutého cisára Nera padla v ten deň pod katovou sekerou hlava veľkého apoštola Pavla. V tú istú hodinu za hradbami Ríma, pri šumiacom Tibere, vykrvácal apoštol Peter, ukrižovaný hlavou nadol. Tak boli obaja spojení v smrti, ako predtým boli jedno v živote.

Pohanstvo sa radovalo: *„Teraz je koniec kresťanstva!“* Ale aj v hodine smrti sa na tvári toho, ktorý bol kedysi Šavlom, mihol víťazný úsmev a jeho pery akoby šepkali: *„Veď pre mňa žiť je Kristus a zomrieť zisk.“* (Flp 1, 21) V tú istú hodinu udeľoval Cirkvi požehnanie zo svojho kríža prvý pápež. Žehnal: *„Urbi et Orbi“* – mestu i svetu. Mysliac na budúcnosť, obaja videli, ako sa nad ich hrobmi týči víťazná stavba Cirkvi, v ktorej sa budú večne napĺňať slová: *„Ježiš Kristus je ten istý včera i dnes a naveky.“* (Heb 13, 8)

ZJAVENIE SYNA ČLOVEKA

Videl som postavu Syna človeka, oblečeného do dlhého rúcha a cez prsia prepásaného zlatým pásom. (Zjv 1, 12-13)

Ticho a sľubne, ako zrno v úrodnej pôde, rastie na zemi Božie kráľovstvo. Ovieva ho mierny vánok novej milostivej jari. A predsa sa v láskyplnej hrudi apoštola Jána ozýva bojazlivá otázka, ktorá v ťažkej úzkosti času trápi veriacich: Bude sejba Syna človeka a jeho apoštolov ďalej rásť? Stane sa mocným stromom, v ktorého tieni budú národy šťastne žiť? Alebo mladé kresťanstvo zahynie v dôsledku zúrivých vonkajších útokov Židov a pohanov, či v dôsledku pokryteckej a silnej zúrivosti bludárov zvnútra? Ale Pán neopúšťa svojich. Keď sa jedného dňa miláčik Pána, Ján, na ostrove Patmos v modlitbe rozpráva s Bohom o neutešenom stave Cirkvi, zjaví sa mu Kristus. Nie však chudobný a pokorný, ako kedysi chodil po tejto zemi, ale mocný a vznešený, v jase božskej velebnosti. Jeho hlava a vlasy boli biele, lebo on sám je večný Boh. Jeho oči žiaria svetlom prenikavej vševedúcnosti. Jeho nohy sú ako rozžeravený kov a predznamenávajú jeho všemohúcnosť, ktorá zničí a pošliape všetko, čo jej stojí v ceste. Jeho hlas prehlušuje všetko ako hukot veľkých vôd, lebo každý odpor musí byť umlčaný jeho kráľovským slovom. Jeho ochrana Cirkvi je mocná, lebo vo svojej ruke drží sedem hviezd. Tie predstavujú predstavených siedmich kresťanských spoločenstiev, v ktorých horí svetlo viery. A keďže pastieri sú pod všemocnou ochranou Krista, môžu byť aj strážcami im zverených stád. Apoštol, zaskočený náhlym zjavením, padol Pánovi k nohám. Pán ho však dvíha a hovorí mu: *„Neboj sa a pozri, čo ti chcem prorockými obrazmi ukázať. Ja som prvý a posledný. Som ten, ktorý svojím zmŕtvychvstaním bol povýšený na vládcu sveta a navzdory všetkým diabolským mocnostiam víťazne dovediem božský plán spásy až do konca. Napíš, čo teraz uvidíš, na útechu spoločenstiev, ktoré som ti zveril, aby kedykoľvek budú trpieť, boli si istí konečným víťazstvom a vytrvali v budúcich prenasledovaniach.“* Prorockým perom napísal prorok z Patmosu všetko, čo videl a počul, keď jeho očiam bolo dovolené osvietene nazrieť *„dovnútra za oponu“*. (Hebr 6, 19) Tak vznikla Apokalypsa, tajomná Kniha zjavenia, ktorá nielenže utešovala a povzbudzovala prvých kresťanov, ale zostane nevysychajúcim prameňom útechy a posily až do konca čias. Preto sú *„blahoslavení tí, čo zachovávajú prorocké slová tejto knihy“*. (Zjv 22, 7)

PRVÝCH ŠESŤ PEČATÍ

A videl som, ako Baránok otvoril prvú zo siedmich pečatí. (Zjv 6, 1)

V obrazoch bohatých na obsah vidí Ján hrozné udalosti, ktoré sú predzvesťou posledného súdu. V duchu uchvátený do neba, v oslnivom lesku vidí Boha na tróne jeho velebnosti. Okolo je rozostavených sedem fakieľ – obraz Božej všadeprítomnosti a múdrosti, v ktorej svetle sa bude odohrávať nadchádzajúci súd sveta. Okolo trónu, ako zástupcovia Božieho spoločenstva, sedí dvadsaťštyri starších: dvanásť za kmene Izraela a dvanásť zo zboru apoštolov. Zlatými citarami sprevádzajú svoje chválospevy a na zlatých miskách plných kadidla prinášajú pred Božiu tvár modlitby pozemských pútnikov. Uprostred nich sú štyri živé bytosti, zástupcovia celého stvorenia: bytosť podobná človeku, levovi, býkovi a orlovi. Ostrým zrakom držia vernú stráž a sú vystrojení krídlami na znak toho, že sú pripravení bez meškania plniť Božie príkazy. Lev a orol stoja v popredí ako postrach pre svet zlých, ktorých čaká súd. Pán drží v ruke knihu Božích zámerov. Je však zapečatená siedmimi pečaťami a žiadne stvorenie nemôže tieto pečate rozlomiť. Tu prichádza Spasiteľ. Prichádza v podobe Baránka, ktorý bol zabitý a svojou krvou vykúpil ľudstvo, no má znaky božskej moci: sedem rohov poukazuje na jeho všemohúcnosť a sedem očí je obrazom jeho vševedúcnosti. Z Otcovej ruky preberá knihu a celé stvorenie prepuká v chválospev: *„Tomu, ktorý sedí na tróne, a Baránkovi buď požehnanie, česť, sláva a moc na veky vekov!“* Baránok otvoril prvú zo siedmich pečatí. Zjavil sa jazdec na bielom koni, podobný víťazovi s lukom, ozdobený korunou. Je to Kristus, ktorého evanjelium víťazne preniká až na kraj zeme. Keď Baránok otvára ďalšie pečate, objavujú sa ďalší jazdci, prostredníctvom ktorých sa vykonáva trest nad svetom: na ohnivočervenom koni pricvála vojna; na čiernom koni sa blíži hlad s váhami v ruke; na plavom koni ide smrť.

Keď Baránok otvoril šiestu pečať, nastali strašné úkazy na nebi i na zemi, ktoré nekonečne zväčšili úzkosť ľudských synov. Zatiaľ čo bezbožní v hrôze volajú: *„Vrchy, padnite na nás, a pahorky, prikryte nás!“,* spravodliví s istotou vedia: *„Baránok, ktorý je uprostred trónu, ich bude pásť a privedie ich k prameňom živých vôd a Boh im zotrie z očí každú slzu.“* (Zjv 7, 17)

SIEDMA PEČAŤ

A keď Baránok otvoril siedmu pečať, v nebi nastalo ticho. A videl som sedem anjelov, ktorí dostali sedem poľníc. (Zjv 8, 1-2)

Teraz padá siedma pečať a začína sa súd nad svetom. V množstve obrazov plných tajomného zmyslu, ktoré nasledujú jeden za druhým, vidí Ján uskutočňovanie toho, čo Pán naznačil, keď predpovedal zničenie Jeruzalema i koniec sveta so všetkými jeho hrôzami. Pán posiela sedem anjelov a ozýva sa mohutný zvuk ich poľníc. Začína sa veľký, rozhodujúci boj medzi nebom a peklom. Evanjelium o Božom kráľovstve sa ako svedectvo hlása po celom svete všetkým národom. Tu povstáva v plnej sile, s nepravými zázrakmi a divmi, syn zatratenia – Antikrist. Falošnými proroctvami, pokryteckým učením proti viere, neviazanosťou mravov a rozvratom sa mu podarí primäť veľkú časť ľudí k odpadnutiu od Krista. Rozmnoží sa neprávosť a láska mnohých ochladne. Zaslepenosť bude vzdávať božskú úctu Antikristovi, ktorý sa usadí v Božom chráme a bude sa vydávať za Boha. Vtedy sa Henoch a Eliáš vrátia na zem, aby svedčili o Ježišovi Kristovi a jeho učení. Potom sa však Antikristovo kráľovstvo skončí, lebo kvôli vyvoleným budú dni jeho vlády skrátené. Zatiaľ čo dobrí anjeli označia Božou pečaťou verných ľudí, aby vytrvali v poslednom boji, a ich modlitby budú predkladať Najvyššiemu ako vonné kadidlo, povstane Kristus. Svojho diabolského protivníka i tých, čo sú s ním, zahubí dychom svojich úst a zničí jasom svojho príchodu. Diabol a jeho falošný prorok budú zaživa uvrhnutí do ohnivého jazera, ktoré horí sírou.

A potom sa začne Pánov súd nad celým svetom. Obrovské prírodné katastrofy budú ohlasovať jeho príchod: slnko sa zatmie, mesiac nevydá svetlo, hviezdy budú padať z neba a na mori nastane obrovské vlnobitie. Ľudia budú hynúť strachom v očakávaní vecí, ktoré prídu na celý svet. Mocným hlasom poľníc anjeli prebudia ľudí z hrobov a z ich smrteľného spánku. Na nebi sa zjaví znamenie Syna človeka. Na nebeských oblakoch, s veľkou mocou a velebnosťou, zostúpi Pán. Celý svet bude stáť pred Kristom, svojím Sudcom. Knihy sa otvoria a kto nebude zapísaný v knihe života, bude uvrhnutý do ohnivého jazera. Ale Pán s nekonečnou láskavosťou povie svojim verným: *„Poďte, požehnaní môjho Otca, zaujmite kráľovstvo, ktoré je pre vás pripravené od stvorenia sveta.“* (Mt 25, 34)

NEBESKÝ JERUZALEM

Uvidel som sväté mesto, nový Jeruzalem. (Zjv 21, 2)

Súd sveta sa skončil. Vina i trest sú spečatené. Zatiaľ čo sa priepasť zatvára, aby pohltila obete hriechu na večné trápenie, nebeské brány sa dokorán otvárajú a vyvolení s radosťou a s korunami víťazov vstupujú do svätého Božieho mesta. Slávne znie ich chválospev: *„Zvíťazil Lev z Júdovho kmeňa, Koreň Dávidov! Aleluja! Lebo Pán, náš Boh, všemohúci, začal kraľovať!“*

Starý svet, ktorý podľa hlbokých slov apoštola Pavla trpel a vzdychal pod kliatbou hriechu, pominul. Na jeho mieste povstáva premenené nové nebo a nová zem, pripravené pre nový Jeruzalem, aby sa stali trvalým, večným domovom oslávenej Cirkvi. *„A ja, Ján, videl som sväté mesto, nový Jeruzalem, zostupovať z neba od Boha, pripravený ako nevestu ozdobenú pre svojho ženícha. A počul som mohutný hlas z trónu hovoriť: ‚Hľa, Boží stánok je medzi ľuďmi a bude s nimi prebývať; oni budú jeho ľudom a sám Boh – ich Boh – bude s nimi. Zotrie im z očí každú slzu a smrti už nebude, ani smútku, ani náreku, ani bolesti už nebude, lebo staré veci sa pominuli.‘“* Mesto malo Božiu slávu a jeho jas bol ako vzácny drahokam. Nič nečisté doň nevojde, len tí, čo sú zapísaní v Baránkovej knihe života. A tí budú kraľovať na veky vekov.

Potom celé spoločenstvo blažených anjelov a ľudí, v dokonalom súlade duchovného i fyzického sveta, zaspieva spoločný mohutný žalm vďaky. V ňom bude každá cnosť a každá zásluha tvoriť jeden celok; každý talent a každé umenie splynie do jedného slova; každý stav a každý poriadok zaznie v jedinom súzvuku. Každý národ a každý čas bude tónom v tomto nadšenom chválospeve na česť Všemohúceho. Bude to chválospev mohutný ako vesmír, bohatý ako večnosť a vrúcny ako Bohom posvätená láska. Žalm, v ktorom Slovo s jasom a silou Ducha Svätého stále znie od neba k nebu, od pokolenia k pokoleniu: *„Svätý, svätý, svätý Pán Boh všemohúci, ktorý bol, ktorý je a ktorý prichádza! Aleluja!“*

A tak očakávajme slávny príchod veľkého Boha a nášho Spasiteľa Ježiša Krista (Tít 2, 13), lebo *„blahoslavení sú tí, čo sú pozvaní na Baránkovu hostinu“.* (Zjv 19, 9)

OBSAH

STARÝ ZÁKON 3

PÁNOV PRVÝ STVORITEĽSKÝ DEŇ 4
PÁNOV DRUHÝ STVORITEĽSKÝ DEŇ 5
PÁNOV TRETÍ STVORITEĽSKÝ DEŇ 6
PÁNOV ŠTVRTÝ STVORITEĽSKÝ DEŇ 7
PÁNOV PIATY STVORITEĽSKÝ DEŇ 8
PÁNOV ŠIESTY STVORITEĽSKÝ DEŇ 9
SOBOTA 10
VZBURA A PÁD ANJELOV 11
PÁD PRVÝCH ĽUDÍ 12
VYHNANIE Z RAJA 13
TRESTY 14
OBETA KAINA A ÁBELA 15
BRATOVRAŽDA 16
SYNOVIA BOŽÍ A SYNOVIA SVETA 17
STAVBA KORÁBU 18
POTOPA 19
PO POTOPE 20
NOEMOVA OBETA 21
OTCOVA KLIATBA A OTCOVE POŽEHNANIE 22
STAVBA BABYLONSKEJ VEŽE 23
VYVOLENIE ABRAHÁMA 24
OBETA MELCHIZEDECHOVA 25
BOŽÍ PRÍSĽÚB ABRAHÁMOVI 26
ABRAHÁM HOSTÍ TROCH CUDZINCOV 27
SODOMA A GOMORA 28
ZAPUDENIE AGAR 29
OBETOVANIE IZÁKA 30

REBEKA PRI STUDNI **31**
STRETNUTIE NA POLI **32**
EZAU A JAKUB **33**
JAKUBOV SEN **34**
JAKUB A RÁCHEL PRI STUDNI **35**
JAKUB SA UCHÁDZA O RÁCHEL **36**
JAKUBOV NÁVRAT **37**
ZÁPAS S ANJELOM **38**
ZMIERENIE S EZAUOM **39**
JOZEF PREDANÝ SVOJIMI BRATMI **40**
JOZEF VYKLADÁ FARAÓNOVE SNY **41**
JOZEFOVE POVÝŠENIE **42**
JOZEF SA DÁVA POZNAŤ SVOJIM BRATOM **43**
IZRAELITI V EGYPTE **44**
JÓBOVA ODOVZDANOSŤ **45**
JÓB A JEHO PRIATELIA **46**
JÓBOVE NOVÉ POŽEHNANIE **47**
UTRPENIE ĽUDU V EGYPTE **48**
NARODENIE A MLADOSŤ MOJŽIŠA **49**
MOJŽIŠOV KRVAVÝ ČIN **50**
HORIACI KER **51**
MOJŽIŠ A ÁRON PRED FARAÓNOM **52**
USTANOVENIE VEĽKONOČNÉHO BARÁNKA **53**
ZABITIE PRVORODENÝCH **54**
PRECHOD CEZ ČERVENÉ MORE **55**
ZÁZRAKY NA PÚŠTI **56**
VÍŤAZSTVO NAD AMALEKITMI **57**
DESATORO BOŽÍCH PRIKÁZANÍ **58**
ZLATÉ TEĽA **59**
POTRESTANIE MODLOSLUŽOBNÍKOV **60**
NOVÉ TABULE ZÁKONA **61**

VYZVEDAČI **62**
VZBURA KOREHO A JEHO STÚPENCOV **63**
ÁRONOVA PALICA **64**
MEDENÝ HAD **65**
BALÁMOVO PROROCTVO **66**
MOJŽIŠ VKLADÁ RUKY NA JOZUEHO **67**
MOJŽIŠ NA VRCHU NEBO **68**
PROROKOVA SMRŤ **69**
RACHAB ZACHRAŇUJEME DVOCH IZRAELSKÝCH VYZVEDAČOV **70**
PRECHOD CEZ JORDÁN **71**
JOZUE A PÁNOV ANJEL **72**
PÁD JERICHA **73**
DOBYTIE MESTA HAI **74**
VÍŤAZSTVO NAD AMOREJČANMI **75**
PÄŤ KRÁĽOV V JASKYNI PRI MAKEDE **76**
ROZDELENIE KRAJINY **77**
JAHEL A SISARA **78**
GEDEON POVOLANÝ ZA SUDCU **79**
GEDEONOVO VÍŤAZSTVO NAD MADIÁNČANMI **80**
SMRŤ BRATOVRAHA ABIMELECHA **81**
JEFTEHO SĽUB **82**
BOJ SAMSONA S LEVOM **83**
SAMSONOV BOJ S FILIŠTÍNCAMI **84**
SAMSONOV PÁD **85**
SAMSONOVA POMSTA A SMRŤ **86**
RÚT A JEJ SVOKRA **87**
BÓZ A RÚT **88**
NARODENIE SAMUELA **89**
POVOLANIE SAMUELA **90**
HÉLIHO SMRŤ **91**

POMAZANIE ŠAULA ZA KRÁĽA 92
ZAVRHNUTIE ŠAULA 93
POMAZANIE DÁVIDA ZA KRÁĽA 94
DÁVIDOV BOJ S GOLIÁŠOM 95
ŠAUL PRENASLEDUJE DÁVIDA 96
DÁVID A JONATÁN 97
DÁVIDOVA VEĽKODUŠNOSŤ 98
DÁVID A ABIGAIL 99
ŠAUL U VEŠTICI V ENDORE 100
ŠAULOVA SMRŤ 101
DÁVID SA STAL KRÁĽOM NAD KMEŇOM JÚDOVÝM 102
DÁVID PONÍŽENÝ OD MICHOL 103
DÁVIDOV PÁD A POKÁNIE 104
DÁVIDOV TREST 105
SEMEI ZLOREČÍ DÁVIDOVI 106
ABSOLÓNOVA SMRŤ 107
DÁVIDOVI HRDINOVIA 108
DÁVIDOVO SČÍTANIE ĽUDU 109
POMAZANIE ŠALAMÚNA ZA KRÁĽA 110
CHVÁLOSPEVY KRÁĽA DÁVIDA 111
DÁVIDOVA KAJÚCNOSŤ 112
DÁVIDOVE PROSEBNÉ ŽALMY 113
DÁVIDOV ĎAKOVNÝ ŽALM 114
ŠALAMÚNOV ROZSUDOK 115
STAVBA ŠALAMÚNOVHO CHRÁMU 116
KRÁĽOVNÁ ZO SÁBY U ŠALAMÚNA 117
SVÄTÁ LÁSKA 118
ŠALAMÚNOVA MODLOSLUŽBA 119
ROZDELENIE RÍŠE 120
PROROKA ELIÁŠA ŽIVIA KRKAVCE 121
SAREPTSKÁ VDOVA 122

ELIÁŠ DAL POBIŤ BÁLOVÝCH KŇAZOV 123
ELIÁŠ NA VRCHU HOREB 124
ACHABOVA SMRŤ 125
ELIÁŠ VZATÝ DO NEBA 126
SYN SUNAMKY 127
SMRŤ JEZABEL 128
IZAIÁŠOVE PROROCTVÁ 129
EZECHIÁŠOVA MODLITBA 130
MLADÝ TOBIÁŠ A SÁRA 131
JUDITA ODŤALA HOLOFERNESOVI HLAVU 132
JUDITIN NÁVRAT 133
NÁJDENIE KNIHY ZÁKONA 134
POVOLANIE JEREMIÁŠA 135
SKAZA JERUZALEMA 136
PLAČ PROROKA JEREMJÁŠA 137
POVOLANIE EZECHIELA 138
ZUZANA A DVAJA STARŠÍ Z ĽUDU 139
DANIEL ZACHRÁNIL ZUZANU PRED SMRŤOU 140
DANIEL A KRÁĽ BALTAZÁR 141
DANIEL V JAME LEVOVEJ 142
NÁVRAT ZO ZAJATIA 143
STAVBA NOVÉHO CHRÁMU 144
ESTER 145
MARDOCHEJ 146
OBNOVA MESTSKÝCH MÚROV 147
POKÁNIE ĽUDU 148
MÚDROSŤ A BÁZEŇ PRED BOHOM 149
PRAVÁ LÁSKA RODIČOV A DETÍ 150
HELIODOR 151
ANTIOCHUS 152
SEDEM BRATOV MACHABEJSKÝCH 153

MATATIÁŠ **154**
JÚDA MACHABEJSKÝ **155**
NEBESKÝ JAZDEC **156**
ZJAVENIE ONIÁŠA A JEREMIÁŠA **157**
BRATIA JÚDU MACHABEJSKÉHO **158**

NOVÝ ZÁKON 161

ZACHARIÁŠ V CHRÁME **162**
ZVESTOVANIE PANNY MÁRIE **163**
NAVŠTÍVENIE PANNY MÁRIE **164**
NARODENIE SVÄTÉHO JÁNA KRSTITEĽA **165**
PASTIERI PRI BETLEHEME **166**
NARODENIE PÁNA **167**
PRVÍ POSLOVIA VYKUPITEĽA **168**
OBETOVANIE PÁNA JEŽIŠA V CHRÁME **169**
PRÍCHOD TROCH KRÁĽOV **170**
ANJELOVO VAROVANIE **171**
BETLEHEMSKÉ DIETKY **172**
ÚTEK DO EGYPTA **173**
DVANÁSŤROČNÝ JEŽIŠ V CHRÁME **174**
JÁN, PÁNOV PREDCHODCA **175**
JEŽIŠOV KRST V JORDÁNE **176**
POKÚŠANIE PÁNA JEŽIŠA NA PÚŠTI **177**
JÁNOVO SVEDECTVO **178**
PRVÍ JEŽIŠOVI UČENÍCI **179**
SVADBA V KÁNE GALILEJSKEJ **180**
VYHNANIE PREDAVAČOV Z CHRÁMU **181**
ROZHOVOR S NIKODÉMOM **182**
JEŽIŠ A SAMARITÁNKA **183**

JEŽIŠOVA REČ NA VRCHU 184
UZDRAVENIE OCHRNUTÉHO 185
VZKRIESENIE JAIROVEJ DCÉRY 186
UZDRAVENIE DVOCH SLEPÝCH 187
SŤATIE JÁNA KRSTITEĽA 188
VZKRIESENIE SYNA NAIMSKEJ VDOVY 189
JEŽIŠ A HRIEŠNICA 190
UTÍŠENIE BÚRKY NA MORI 191
GERGEZSKÝ ZÁZRAK 192
PRVÉ VYSLANIE APOŠTOLOV 193
ZÁZRAČNÉ ROZMNOŽENIE CHLEBOV 194
PÁN JEŽIŠ ZACHRAŇUJE PETRA Z VĹN 195
PETROVO VYZNANIE 196
PREMENENIE PÁNA 197
JEŽIŠ V DOME MÁRIE A MARTY 198
MILOSRDNÝ SAMARITÁN 199
MÁRNOTRATNÝ SYN 200
BOHÁČ A CHUDOBNÝ LAZÁR 201
FARIZEJ A MÝTNIK 202
CUDZOLOŽNÁ ŽENA PRED KRISTOM 203
VZKRIESENIE LAZÁRA 204
JEŽIŠ PRIATEĽ DETÍ 205
JEŽIŠ V BETÁNII 206
SLÁVNY VSTUP KRISTA DO JERUZALEMA 207
JEŽIŠ UMÝVA UČENÍKOM NOHY 208
USTANOVENIE OBETY SVÄTEJ OMŠE 209
JEŽIŠ NA OLIVOVEJ HORE 210
ZAJATIE JEŽIŠA 211
JEŽIŠ PRED KAJFÁŠOM 212
PETER ZAPIERA JEŽIŠA 213
JUDÁŠOVO ZÚFALSTVO 214

JEŽIŠ BIČOVANÝ A TŔNÍM KORUNOVANÝ 215
JEŽIŠ ODSÚDENÝ NA SMRŤ 216
JEŽIŠ NESIE KRÍŽ 217
JEŽIŠ ZOMIERA NA KRÍŽI 218
JEŽIŠ ULOŽENÝ DO HROBU 219
JEŽIŠOVO ZMŔTVYCHVSTANIE 220
ŽENY PRI HROBE 221
MÁRIA MAGDALÉNA HĽADÁ PÁNA 222
JEŽIŠ SA ZJAVUJE MÁRII MAGDALÉNE 223
EMAUZSKÍ UČENÍCI 224
JEŽIŠ SA ZJAVUJE APOŠTOLOM 225
JEŽIŠ SA ZJAVUJE PRI GENEZARETSKOM JAZERE 226
JEŽIŠ ODOVZDÁVA PETROVI NAJVYŠŠÍ PASTIERSKY ÚRAD 227
KRISTOVO NANEBOVSTÚPENIE 228
ZOSLANIE DUCHA SVÄTÉHO 229
UZDRAVENIE CHROMÉHO OD NARODENIA 230
UKAMEŇOVANIE SVÄTÉHO ŠTEFANA 231
KOMORNÍK ETIÓPSKEJ KRÁĽOVNEJ 232
OBRÁTENIE ŠAVLA 233
POKRSTENIE POHANA KORNÉLIA 234
PAVOL A BARNABÁŠ V LYSTRE 235
PAVOL V ATÉNACH 236
ROZLÚČKA SV. PAVLA V EFEZE 237
SVÄTÝ PAVOL V RÍME 238
ZJAVENIE SYNA ČLOVEKA 239
PRVÝCH ŠESŤ PEČATÍ 240
SIEDMA PEČAŤ 241
NEBESKÝ JERUZALEM 242